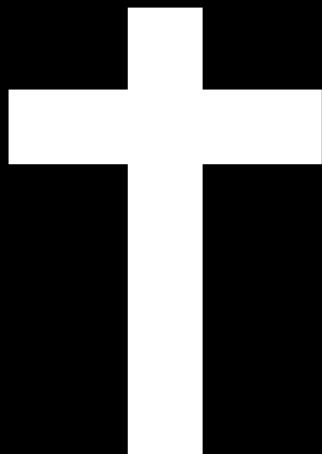

Liá'a Chuánshi Dios
Shínaa

Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

**Liá'a Chuánshi Dios Shínaa
Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achagua

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 25 Apr 2025
89800e26-7a01-5d4e-9138-09f536d25dde

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	55
SAN LUCAS	86
HECHOS	139
EFESIOS	185
1 TESALONICENSES	192
2 TESALONICENSES	196
1 TIMOTEO	199
2 TIMOTEO	205
SAN JUDAS	209

Evangelio según SAN MATEO

*Ná'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica
(Lc 3:23-38)*

¹ Liáni áabai lista nashínaa ná'a Jesucristo wérrinaimica, rey David cíuleemi ya Abrahám.

² Abrahámcala Isaac sálijinaa,

Isaac Jacob sálijinaa,

Jacob Judá sálijinaa ya ná'a libécanata náajcha ná'a líshiibimica.

³ Judá Fares ya Zérah sálijinaa, natúwa nárra Tamarca.

Fares Esrom sálijinaa,

Esrom Arám sálijinaa.

⁴ Arám Aminadab sálijinaa,

Aminadab Nahasón sálijinaa

ya Nahasón Salmón sálijinaa.

⁵ Salmón Booz sálijinaa, rucúulee ruá'a Rahab;

Booz Obed sálijinaa, rucúulee ruá'a Rut.

Obed Isaí sálijinaa.

⁶ Isaí rey David sálijinaa.

Rey David Salomón sálijinaa, ne ruá'a Salomón túwaca ruyáwa línumi liá'a Uríasca.

⁷ Salomón Roboam sálijinaa,

Roboam Abías sálijinaa,

ya Abías Ása sálijinaa.

⁸ Ása Josafat sálijinaa

ya Josafat Joram sálijinaa

ya Joram Uzías wérrimi.

⁹ Uzías Jotam sálijinaa náimi,

Jotam Acaz sálijinaa

ya Acaz Ezequías sálijinaa.

¹⁰ Ezequías Manasés sálijinaa,

Manasés Amón sálijinaa

ya Amón Josías sálijinaa.

¹¹ Josías Jeconías sálijinaa ya ná'a léenajinaibimi, liyáali éerrimi natée'inaami israelítabini preso Babiloniala.

¹² Liáwinaami liá'a presocaica, Jeconías Salatiel sálijinaa ya Salatiel Zorobabel sálijinaa.

¹³ Zorobabel Abihud sálijinaa,

Abihud Eliaquím sálijinaa

ya Eliaquím Azor sálijinaa.

¹⁴ Azor Sadoc sálijinaa,

Sadoc Aquín sálijinaa

ya Aquín Eliud sálijinaa.

¹⁵ Eliud Eleazar sálijinaa,

Eleazar Matán sálijinaa

ya Matán Jacob sálijinaa.

¹⁶ Jacob José sálijinaa, liá'a Joséca rúnirrimi ruá'a Mariaca,

ya ruyá litúwa liá'a Jesúsca, liá'a wáni jí'inaa Mesíasca.* Ne jócani yáa náajcha wáacoo únjibii.

¹⁷ Néenee wacába catorce generaciones Abrahám néenee, cáashia línu David néerra; David néenee áabata catorce generaciones, natée'inaami israelítabini preso Babiloniala, ya áabata catorce néenee presoquictami ná'a israelítabinica cáashia lijácoo liá'a Mesíasca.

*Jesús jiáctau
(Lc 2:1-7)*

* **1:16** Cháwa límá Cristo hebreo chuániyu, chái wówa límá lécchoo 'Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala'.

¹⁸ Quéechanacu'inaa Jesucristo jiácoo cháj'i: Ruá'a María litúwaca comprométechoo rucásacoo liájcha liá'a Joséca. Libéecha'inaa nayá náajcha wáacoo, náa léenaa quénibni ruyá Espíritu Santo dánaniyu.

¹⁹ Litáaniaca'ee ruájcha, liá'a José washíalicerri sáicaica, jócai liwówa chóniwenai yáa léenaa ruíiwanaa, jáiwa'ee liwówai limáaca ruyá cabáyainta.

²⁰ Néenee nácula lipénsaa linácu liáni, báqueerri ángel Dios shínaa íyadau lirrú dajuishi rícueji, limá lirrú: "José, rey David táqueerrimi, ucáarru jitée María újni jíinucaa, lécacaa liárra yéerri ruáwi rícu ruwáalián Espíritu Santoyu.

²¹ María rucúlicuminaa rucúuleujoo, jiámina lijí'inaa Jesúsjoo, liyáca wásedeserri'inaa lishínaa chóniwenai najíconaa yúchau."

²² Quinínama liáni bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo, liá'a Wawácali máyu'umica linúma licuéji liá'a fiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa:

²³ "Báquetoo miyácau jócau cúnusia máachu,
quénibiminaa rumácacoo ya ruwáalia báqueerri rucúuleu,
náani'inaa jí'inaa Emanuel"

(liwówau'u limáca: "Dios wáajcha").

²⁴ Néenee licáwia'inau liá'a Joséca, liméda léjta Dios shínaa ángel máyu'u lirrú, lirríshibia María línuyu.

²⁵ Ne jócau limáa yáajcha, cáashia rucúlicu liá'a rucúuleecoo quéechanacu sáica, liá'a José yáni jí'inaa JESÚS.

2

Áabi chóniwenai cawíteeni mawí déecucha sána ínnuenai nacába Jesús

¹ Jesús jiá'inau lirrícu liá'a Belénca, yéerri áabai cáinabi íta'aa jí'ineerri Judea, liyáali erri Herodes máanuica jái reycá. Néenee náiniu Jerusalén néerra áabi chóniwenai cawíteeni mawí, ínnuenai cáiwia jiáctejcoo, nashínaa tráawajo éewidenaiu sáalii nácu

² Nasáta'ee néemu: "¿Tanátcucha liyá léji liá'a jíeírricoo judíobinica shínaa rey'inaaca? Níwata wacábacaala sáalii jiácoo, wayá éebidenai wacába lijiácalawai, tánda wáiniu wáa lirrú sáicai."

³ Liá'a rey Herodes éemi'inaa liáni, néenee urrúni liwówa léemicani, chacábacanaa nabésunacoo quinínama ná'a chóniwenaina yéenai Jerusalén rícu.

⁴ Néenee rey wána namáida nayá quinínama ná'a sacerdote wácanica, ya ná'a éewidenica ley shínaaca, ya lísatá léemiu nayá táshia nátcucha'inaa lijiáu jiliá'a Mesíasca.

⁵ Néenee namá lirrú: "Liyá jíeírrí'inau Belénca rícu, Judea cainaberrya íta'aa, chácate litánaca liá'a fiwadedeerri Dios chuáni báinacumi limá'inaa:

⁶ Ne jiyá chacáalee Belén, liá'a cainabi Judea shínaa, áawita píituirri jiyá, máanuiminaa jíiwana médacojoo náibicha ná'a chacáalee máanui namánica líta'aa liáni cainabica;

jíníwata jíibichaminaa lijiáu báqueerri wánacaleerri bánuerri'inaa nanácu ná'a nushínaa chóniwenai ná'a israelítabinica."

⁷ Néenee Herodes máida nayá cabáyainta ná'a cawíteeni mawí déecucha sána, jíáwa liá léenaa narríceji liá'a éerri sáica nacába'inaami rujiáctamicoo ruá'a sáalii.

⁸ Néenee libánuu nayá ya límá náli:

"Yáau néerra isátada éemu sáica linácu liárra samálitaca; jáicta fínu linácujo, fíwa nulíjoni, quéewique'e nuáacoo nuá lirrú sáicai lécchoojoo."

⁹⁻¹⁰ Néenee nanísa'inaa néemi limáyu'u liá'a reyca, jáiwa náawai Belénra. Quéechá'inaami néejocoo nacába ruá'a sáaliica, sácta wérri nawówa, níwata rujíncalau ruácoo nabéecha, cáashia línu quirrácua yáctalaca, jáiwa rubárruawai liwícau.

¹¹ Néenee nawárruawai cuíta lícula, jáiwa nacába liá'a quirrácua María yáajcha, ruá'a litúwaca; néenee natýau lirrú náaque'e lirrú sáicai. Jáiwa naméecu nashínaa cajón natéeni náacoo, jáiwa náa lirrú oro, ya áabai sáictai juménibee jí'ineerri incienso, ya áabata juménibee jí'ineerri mirra.

¹² Liáwinaami Dios fíwa nalí dajuishi rícueji jócubeecha néejoo Herodes néenee, níwata Dios yáirri léenaa Herodes wówai línuu liá'a quirrácua; néenee néejowai nashínaa cainabi ítalau áabai iníjbaa rícu.

Cánaquenaiu Egiptola ná'a José ya María, Jesús yáajcha

¹³ Quéechá'inaa náacuwai ná'a yáine léenaa, néenee José cába báqueerri ángel Dios shínaa dajuishi rícueji, ángel ma lirrú: "Jibárroo jíwína liárra samálitaca litúwa

yáajchau, jicánacau Egipto shínaa cáinabi ítala, jimáacau néerrajoo cáashia nuiwa jírrúni, níwata Herodes wówairri libánuu namúrru liárra samálitaca náiinuaque'ini."

¹⁴ Néenee licáwiacuwai libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca litúwa yáajchau táayee lijiáu Egipto néerra,

¹⁵ Namáacau néerrai cáashia máanali liá'a Heródesca. Cháwa lijiácuwai léjta limáyumi liá'a wawácalica linúma licuejí liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa: "Numáidaminaajoo nucúuleu Egipoeji."

Herodes wána náiinua ná'a sáamanaca

¹⁶ Ne Herodes yá'inaa léenaa nachálujueda liyá ná'a yáine léenaa, néenee fíwirri wérri liwówa, liwána náiinua quinínama ná'a sáamanai máachuca wáalienai chámái camu Cáinacula yéenai Belén rícu, ya quinínama narrícu ná'a chacáaleeca yéenai Belén téejí. Liwána náiinua nayá léjta éerrimi náiwa inaa lirrúni ná'a yáine léenaa.*

¹⁷ Cha licúmpliacuwai liá'a limánimica liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Jeremías, limá'inaa:

¹⁸ Néemi'e áabau wítama líta'aa liá'a Ramá[†] néeni, ichenai wérri cárwinas, ruyáwoo Raquelbinica íchanenai nanácueji ná'a natáqueenai'inaaca, jócau índa sáicta naméda ruwówa, níwatajani máanalicai.

¹⁹ Liáwinaami máanalí'inaami Herodes, néenee báqueerri ángel Dios shínaa, iyadau Josérru dajuishi rícueji chalé'e Egipota.

²⁰ Limá lirrú: "Jibárroo, jiwína liárra samálitaca litúwa yáajchau, jéejoo jiácoo Israel shínaa Cáinabi ítala, máanalica ná'a wówainaimi náiinua liárra samálitaca."

²¹ Néenee libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca litúwa yáajchau, léejoo Israel shínaa Cáinabi ítala.

²² Ne liá'inaa léenaa Arquela wánacaala Judea néeni, liáarrumirra liá'a Heródesca lisáljinnaa, néenee cáarru liácoo néerrai liá'a Joséca. Quéecha'inaa Dios iiwa lirrú dajuishi rícueji, néenee liáu lirrícuba liá'a Cáinabica jí'ineerri Galilea.

²³ Ne línu'inaa néerrai, néenee liáu liyá áabai chacáalee rícu jí'ineerri Nazaret. Cha licúmpliacuwai liá'a namánimica ná'a íiwadedeenai Dios chuáni báinacumi, namá'inaa nááque'e liji'inaa Nazaret néeni sái.

3

Liá'a Juan Bautista wáunamactalaca

(Mr 1:1-8; Lc 3:1-9,15-17)

¹ Íchaba camuí liáwinaami líyadau liá'a Juan Bautístaca á'a Cáinabi Judea shínaa wáunamactalaca; néerra chóniwenai yáau néemi lirrú.

² Lichuáni rícuejiu limá'ee: "¡Éejoo Diosru, jiníwata liá'a Dios wánacaalactalaca urrúnyii!"

³ Léewa Juanja liérra Dios máni jinácucha lirrú liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaíasca:

"Báqueerri chóniwerri máidada á'a wáunamactalaca:

"Ichúni iyáu libéecha quéewique'e irríshibia wawácali jáicta línu'i,"

Léjta nachúni iníjbaa libéecha liá'a chóniwerri cawéni iinuerri'inaaca.

⁴ Juan íbala yáairri caméeyu ichunayu, libájimi líwali rícu áabai fímanaayu; ya líiya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu.

⁵ Ná'a chóniwenai Jerusalén néeni sánaca, ya íchaba wérri ná'a yéenai Judea téejí, ya ná'a yáanai urrúni méeda jí'ineerri Jordán najiáu néemicani.

⁶ Náiiwanaa najíconau chóniwenai náneewa Diosru ya Juan báutiseerri nayá á'a méeda jí'ineerri Jordán.

⁷ Ne Juan cába'inaa íchaba ná'a fariséobinica ya saduceobinica, náiinu liyáctala quéewique'e Juan báutisa nayá, limá nalí: "¡Áai cawálai tákueenaimi! ¿Tána ma irrúi iwásedacaala'inau líucha liá'a carrúnatabeeca máanui wérrica urrúnyiyaca?

⁸ Imédau sáica, chacábacanaa quéewique'e nacábacani icúcani éejuacoo Diosru,

⁹ ya jócu imá irrúwoo iyá jájiu: 'Jócu cáarru wacába liá'a Dios shínaa carrúnatabeeca, níwata wayá Abrahám tákueenaimi'; Dios éewerri liá irrú

* ^{2:16} Herodes pénsa'ee lirrúwoo liwánacta'ee náiinua liá'a samálita Jesúsca jocubeecha ta reyni. † ^{2:18} Ramá áabai chacáalee pítiuimí yéerri urrúni Belénru, níwata linácueji Mateo máni licúni.

carrúnatabee, liyácta rúnaa Abrahám táqueenaimi, liyá éewerri liquénuda nayá matuínaami iibicha áawita iiba iibicha.

¹⁰ Léjta báqueerri washíalicerri liwínacta lishínaa chúushiu, liwíchuaque'e áabai áicuba yárri lítau, ya liúca chichái rículani jócta liá lítau sáica, chacábacanaa Dios yáairri urrúni quéewique'e liá lirrú carrúnatabee liá'a jócai chúni liwiteu.

¹¹ Nuyá, yáawaiyi, nubáutisa shiátaiyu quéewique'e numáida iyá éejuacoo Diosru; ne liá'a iinuerri'inaa nuishiirricu, yárri'inaaminaa irrú Espíritu Santo, quéewique'e icámbia iwitey yáayu'u yáminaa liá'a nali carrúnatabee náa'a jócani éebida infierno shínaa chicháiyu. Liyá mawí cadánani núcha, jiní báawita nutéeyu'inaa lishínaa cotiza.

¹² Liá a wawácalica léjta washíalicerri cáabanacai téerri licáaji ricúu lipálaniu, quéewique'e lisárraa lishínaa trigo, ya licháquidaque'e máashiibee yúcha. Liwáaliaminaa lishínaa trigoca liáarrui rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibee chichái ricúla jócai chácacaju. Chacábacanaa Dios shírrí náa'a chóniwenai machácanini witee ya támmina leéma'inaa náa'a chóniwenai jócani éebida áabai chichái ricúla jócai chácacaju."

*Jesús báutisactau
(Mr 1:9-11; Lc 3:21-22)*

¹³ Jesús yáau Galilea néenee méedala jí'ineerri Jordán, Juan yáctalaca, quéewique'e Juan báutisacani.

¹⁴ Quéechanacu Juan jócai wówai libautéisacani, limá lirrú:

—Nuyá jócai sáicanata báutisa jiyá, jiyáwata arrúnai'inaata báutisa nuyá.

¹⁵ Jesús éeba'ee:

—Jimáaca cha nírra íchaitaa, ne jiníwata arrúnaa wacúmplia quinínama liá'a sáicaica Dios náneewa.

Néenee Juan áabenama liyá.

¹⁶ Ne liyáalimi Jesús báutisa'inau, lijiáu shiátaí yáacucha, jáiwa éerri méecu lirrúi, licába'ee liá'a Espíritu Dios shínaaca, yúrruc oo linácula jicá'a áabai paloma.

¹⁷ Néenee leémi'e áabai chuánshi áacaiji, mairri'e: "Léwa nucúulee caniinai nucábaca, sáicta nuwówa liájcha."

4

*Wawásimi énederri Jesús
(Mr 1:12-13; Lc 4:1-13)*

¹ Liwínaami libautéisacani liá'a Jesúscua, Espíritu Santo litée liyá wáunamactala jiníctala yáairri, quéewique'e Wawásimi énedacani.

² Cuarenta éerri Jesús jócai iya, ya cuarenta táayebee, liwínaami sáamu liwówai.

³ Wawásimi rúniu lirrú lénedaque'e liyá, limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate nanáawacoo náani iibaca íyacaishiyu.

⁴ Néenee Jesús éeba'ee:

—Jóca'inaa numéda. Liá'a tánerricoo mairri: 'Jócai bácai íyacaishiyu cáwi liá'a washíalicerri, cágwica liyá léccchoo liyú liá'a Dios chuáni jíeírrico linúma licuéji.'

⁵ Liwínaami, Wawásimi téé liájcha Jesús lirrícula liá'a chacáalee majíconaa jí'ineerri Jerusalén, libárruedani templo máanui númeracua itá'aa.

⁶ Limá'ee lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cainacula, jái tánacuwai,

Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini jinácu'inaa,

nawínaque'e jiyá nacáaji rícuu,

jócubeecha jíinua jíibau iibaca nácula.'

⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jái tánacuwai léccchu, 'Ujiméda Carrúnatai quéewique'e jeneda wawácali litúyaque'e jiyá.'

⁸ Néenee Wawásimi téé liyá báaniwai áabai díuli áacai wérri ítala, líyada lirrú quinínama chacáalee cainabí itá sána, sáictani wérri cawéñinamani.

⁹ Limá lirrú:

—Nuá jírru quinínama léju liéni, jitúyactau jitájeda jinániu nulí jiá nulí sáicai jiwówa yáajchau.

¹⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jidána núcha, Wawásimi, jái tánacuwai: 'Jiméda lirrú sáicai jiwówa yáajchau liá'a jiwácali Diosca, jishírrueda lirrú báca.'

¹¹ Néenee Wawásimi shírriu Jesús yúcha, jáiwa ángelbini finuenai nashírrueda lirrú.

*Jesús cháneerri liméda lishínaa tráawaju Galilea rícu
(Mr 1:14-15; Lc 4:14-15)*

¹² Néenee Jesús éemí'inaa naníqui Juan cuíta manúmai rícula, léejoo Galilea cainaberra ítala.

¹³ Ne jócu limáacau Nazaret á'a liyáctamica, jócta liáu liyáca Capernaúm chacáalee rícula, litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Galilea, nayácta náa'a tribu Zabulón shínaa ya Neftalí.

¹⁴ Liáni bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo liá'a litánani liá'a iwwadedeeri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaíasca:

¹⁵ "Cáinabi lishínaa liá'a Zabulón ya Neftalí, bajiála Jordán, manuá táchoo:

Galilea nayácta náa'a jocani éebida."

¹⁶ Náa'a chóniwenai jínanenai'inaacoo catáwacabee jírrícu,

nacábaminaa áabai jucámmarrabee* máanui;

áabai jucámmarrabee úcuni nalí náa'a yáainaimi catáwacabee jírrícu máanaliniimica.

¹⁷ Néenee liyáali Jesús lichánau líiwadeda nalí: "Éejoo Diosru, jiníwata Dios wánacaalactala jái urrúnici."

*Jesús máida cuatro catésucanica
(Mr 1:16-20; Lc 5:1-11)*

¹⁸ Jesús jínanerriu litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Galilea, jáiwa licábai chámata washíalicuenai néenajinai wáacoo: báqueerri liá'a Simónca, Jesús yáni'inaa jí'inaa Pé'eru, ya liá'a báqueerrica Andrés. Náani catésucani, yúquenai nayá nashínaa máayau manuá yácula.

¹⁹ Jesús má'ee nalí:

—Yáau nuájcha, numédaminaa iyá cáindacani'inaa chóniwenai Diosru.

²⁰ Liyáalimi namáaca nashínau máayamiu, jáiwa náau liájchai.

²¹ Mawí nabéechala, Jesús cába áabibi chámata washíalicuenai néenajinai wáacoo: Santiago ya Juan, léenibi liá'a Zebedeooca, yéenai nasáljinaa yáajchau áabai bónco rícu, chúneneai nayá namáyanuu. Jáiwa Jesús máida nalí.

²² Liyáalimi namáaca nashínaa bónco ya nasáljinamaami, jáiwa náau liájchai liá'a Jesúscia.

*Jesús éewida íchaba chóniwenai
(Lc 6:17-19)*

²³ Jesús lijinaniu quinínama Galilea shínaa cainabi, léeewida limácoo narrícu náa'a sinagogaca. Líiwadeda linácu liá'a sáicai chuánshica linácu liá'a Dios wánacaalactala, ya lichúni chóniwenai quinínama bálinacaalashi ya caiwibee.

²⁴ Natáania Jesús nácu quinínama náa'a yéenai Siria shínaa cainabi íta'aa, naínda lirrú quinínama náa'a bálinenaicoo méénaami bálinacaalashi ya caiwibee, ya náa'a wáalenai espíritu máashii, ya náa'a cúcunenaicoo, ya náa'a macáwanica. Yá'ee Jesús chúnini nayá,

²⁵ íchaba chóniwenai yáau Jesús yáctalaca, náa'a Galilea sánaca, ya náa'a chacáalee Decápolis sánaca, náa'a Jerusalén néenee sánaca, náa'a Judea néenee sánaca, ya náa'a yáine Jordán cainaberra ítacha caiwia jiáctejcoo, najínani'eewoo Jesús íshiirricu.

5

Jesús éewiderri dúuli íta'aa

¹ Licába'inaa íchaba wérri chóniwenai, Jesús írrau liwáacoo dúuli lítala quéewique'e leéewidaca. Náa'a éewidenaicoo liájcha náiinu liyáctalaca,

² jáiwa lichánau leéewida nayái, limá'ee:

*Liá'a yáawaiyi méda washiálicuerri sáicta liwówa
(Lc 6:20-23)*

³ "Sáicta wérri nawówa náa'a yáine léenaa narrúnijinaa cawicaishi Dios shínaa, jiníwata nashínaa'inaa liá'a sáicaica Dios wánacaalactala.

⁴ Sáicta wérri nawówa náa'a máashiini wówa, jiníwata Dios yáirri'inaa nalí sáictaque'e nawówa.

⁵ Sáicta wérri nawówa náa'a imíyanica, jiníwata Dios yáirri'inaa nalí liá'a cainabi limánimi líshiirrini'inaa nalí.

* **4:16 Jucámmarrabee.** Áani táanierri liyá linácu Jesúscia, ya lichuáni wásedeeri'inaa nayá jíconaashi yúcha.

6 Sáicta wérri nawówa ná'a wáalianai ínaaishi ya ná'a iméeni wówa namédaque'e léjta Dios wánacaalau'u,
jiníwata liyámina liwána licúmpliacoo léjta nawówau'i.

7 Sáicta wérri nawówa ná'a carrúni jináatani cába áabi,
jiníwata Dios carrúni jináataminaa licába nayá.

8 Sáicta wérri nawówa ná'a masáculani wówa,
jiníwata áabai éerri nayámina Dios yáctalaca ya nacábaminaa liyá.

9 Sáicta wérri nawówa ná'a mûrruenai sáictaque'e nawówa,
jiníwata Dios yáa nají'inaa nayá léenibiyu.

10 Sáicta wérri nawówa ná'a nacánaquedanica namédacala liá'a Dios bánuia
namédaca,
jiníwata nashínaa'inaa liá'a Dios wánacaalactaca.

11 "Sáicta wérri iwówa, jáicta chóniwenai báulidacta iyá ya nacáitadeda iyá, ya
nunácué jíni nawína iyá quinínama númashi yúwicayu.

12 Jáicta libésunau léju liáni, sáicta iwówa, cachúnica iwówa, jiníwata
irríshibiacaala'inaa áabai iwéniu máanui áacairra; chái lécchoo nacánacaida ná'a
fiwadedenai Dios chuáni báinacu yáainaimi ibéecha.

*Iyája nárра iwíduma ya jucámmarrabee cainabi shínaa
(Mk 9:50; Lc 14:34-35)*

13 "Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a iwíduma cainabi shínaa. Ne ya limáacacta
lijúwacau, ¿chítashia léewa liwína lijúwacau jíni? Jái jócu sírbia mawiá,
náucaminaani bináawala ya chóniwenai báawedani.

14 Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a jucámmarrabee cainabi shínaa. Léjta jucámmarrabee
chacáalee shínaa yáairictani díuli itá'aa, jócai éewa libáyacoo, chacábacanaa ná'a
chóniwenai néewa nacába quinínama iyá imédanica.

15 Jócu watúculia áabai lámpara waníquique'e áabai cajón ríunci; mawí sáicaca,
wamácacacani áacai itá'aa liquénaque'e quinínama yáanai cuíta rícu.

16 Chacábacanaa, imédau machácami, quéewique'e quinínama ná'a chóniwenai
néewa nacába liá'a sáicai imédani iyá, ya quinínama ná'a sáicai lirrú liá'a isálijinaaca
yéerri áacairra.

Jesús éewida linácu liá'a leyca

17 "Iyá u'eebida nuíñucala numárda liá'a leyca o liá'a néewidani ná'a
cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu; nuyá jócai ínu nuá linúmami, nuyá ínuerrí nuá
lirrú yáawaiyi licábacanaaca.

18 Ne yáawaiyi numá irrú, nácula liyája liá'a éerrica ya cainabi, jinímina nuédani
liúcha liá'a leyca, báawita áabai punto'inaa báawita áabai letra, cáashia libésunacoo
quinínama liá'a arrúnaa libésunacoo.

19 Tándezawa, liá'a jócai éewida néenaa ná'a ley shínaaca, báawita píituicani, jiní
léewidacala ná'a chóniwenaca éewidacani, nacábadedacani'inaa jiní wéni liúcha
liá'a wánacaleerri Dios shínaa. Ne liá'a éewiderricka ya léewida lécchoo áabi méda
léjta liyá, mawí'inaa cawéni wérri chaléeni Dios liwánacaalactalaca.

20 Tándezawa, liá'a jócta iméda mawí sáica Dios náneewa, náucha ná'a
quéewidacani ley shínaaca ya ná'a fariséobinica, jiní wérrí wárroo áacairra Dios
yáctalaca.

*Jesús éewida linácu liá'a ítwirri wówa
(Lc 12:57-59)*

21 "Iyá jái éemicai namá nalí ná'a wawérrinaimica: 'Ujíinua, ne liá'a ínuerrica
yúquerri'inau carrúnatai rícula.'

22 Ne nuyá ma irrú, tánashia íiwrri wówa léenajirri yáajchau, yúquerri'inau.
Tánashia caitadedeerri léenajirri, nacábadedani yáawacta cajíconaa jani ná'a
nawácanica; tánashia caiterri caiwinaa wérri léenajirri, arrúnai'inaa chichá
infierno shínaaca.

23 "Chái jitécta jishínaa ofrendau Dios íibana rícula, jédacanictau áicta jéenajirri
wáaliani jiáchau jináculaja,

24 Jimáaca jishínaa ofrendau néenijaa, arrúni lirrú liá'a néemacta ofrenda, ya jiáu
jéenajirri néerrau jichúni jishínaa wíteshiu quéecha. Ta jéewa jéejocoo jitée jishínaa
ofrendau Diosru, néemactala'inaacani.

25 "Ya áicta yáirri jijíconaa ja liwówai jiyá máashictala néerra, jénedau jimédacoo
áabena liájcha nácula jócu libésunajau, jócubeecha léejueda jiyá juezru; táda

jóctacala, liá'a juez yúquerri'inaa jiyá ya léentregaa jiyá nalí ná'a catúyacanica ya naníqui jiyá cuíta manúmai rícula.

²⁶ Numá jirrú yáawaa, jócala jijiáu chéni jóctacala jipáida quinínamani liá'a jimówinanica.*

Jesús éewida linácu liá'a méderri máashii línaayu

²⁷ "Iyá éemini quéecha namáyu'u: 'Ujiméda jirrúwoo liá'a máashii jínayu.'

²⁸ Ne nuyá ma irrú, tánashia liá'a cáberri báquetoo íinetoo liméda rúnainaa, jáyi méda máashii ruájchai liwówa licuéjiwai.

²⁹ "Chacábacanaa, jitúucta sáicaquictejica liwána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jícabú újnii jijédacchu jituú ya jiúca jiúchau déecuchalani; mawí sáicaca jipérdia áabai jitánai sái, ne jócta quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula.

³⁰ Jicáaji sáicaquictejica wánacta jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jícabú újni jiwíchúacchu jicáajiu ya jiúca jiúchau déecuchalani; mawí sáicaca jipérdia áabai jitánai sái, ne jócta quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula.

Jesús éewida linácu liá'a máaca yáquenaicoo

(Mt 19:9; Mr 10:11-12; Lc 16:18)

³¹ "Cha léccchoo Moisés litána quéechanacumi: 'Tánashia máaqueverri línuu, arrúnaa liá rulí áabai cásashta límáctaca shírrida yáaqueñeu.'

³² Ne nuyá ma irrú, báqueerri washiálicuerri máacacta línuu, ne jócta ruméda ruíñayu máashii, limáacani carrúnata ruméda máashii ruíñayu, ya liá'a cásairricoo ruájcha ruá'a namáacanimi, liméda máashii línaayu léccchoo.

Jesús éewida linácu liá'a júlerrico

³³ "Iyá éemenai léccchoo liá'a Moisés tánani nalí ná'a iwérrinaibimica: 'U'imíya maecha iméda liá'a imánimi iméda iwácalirru juraméntoyu.'

³⁴ Ne nuyá ma irrú: 'U'ijúra linácu liá'a eérri áacairra sáica, jiníwata liyáwa Dios yáctalaca.'

³⁵ Jiní liá'a cáinabac, níwata Dios wánacaalacta líta'aa léccchoo; báawita Jerusalén nácu, níwata liá'a chacáaleeca lishínaa liá'a Dios mánui wérri reyca.

³⁶ Jiní ijúracalau inácu iyá jájiu, jiníwata jócta éewa iméda cabálai ya cachájulai báawita bácuwa iwita báinau.

³⁷ Imácta iyá 'jájá', jájá'inaa; imácta iyá 'jócai', jócai'inaa, ne liá'a shírrerriu liúcha liáni, máashiiyii.

Jesús éewida linácu liá'a éejueda júnibau

(Lc 6:29-30)

³⁸ "Iyá éemini namáyu'u quéecha: 'tuíshiyu'inaa ya éeshiyu'inaa.'

³⁹ Ne nuyá ma irrú: Ujiméda lirrú máashii liá'a méderri máashii; mawí sáictaca, jáicta báseerri jináni sáicaquicteji já'a, jináawida lirrú béema.

⁴⁰ Ya áicta yáirri jijíconaja ya wówerri léda jicámisaní já'a, jínda lítée léccchoo liá'a jishínaa cápaca.

⁴¹ Ne báqueerri wánacaleerri liwánacta jitée jiánairrau áabai déecuchala, jitée chámáichu lidécuchaca.

⁴² Jáicta báqueerri sáteerri áabai rúni jináshi já'a, yáa lirrúni; ya áicta báqueerri sátani préstau jíúchaja, jípréstau lirrúni.

Jesús éewida linácu liá'a caníinaa wacába ná'a wajínaica

(Lc 6:27-28,32-36)

⁴³ "Iyá éemenai léccchoo namá irrú: 'Caníinaa icába ná'a ijúninaica ya cadéni icába ná'a ijínaa.'

⁴⁴ Ne nuyá ma irrú: Arrúnaa caníinaa icába ijínaiu léccchoo, ya i'óra nanácu ná'a cánaquedeenai iyá.

⁴⁵ Iméda liáni, chámínaa léenibi iyá liá'a Dios isálíjinaa yéerri áacairra; ya liyá wáneerri cáiwia jiácoo nanácu ná'a sáicanica ya máashiinica, libánua únía sáicaní nácu ya máashii nácu.

⁴⁶ Jiníwata caníinacta jicába ná'a caníinaani icába iyá, ¿tána iwéni irríshibia? Báawita ná'a cobrenai ímpuesto Romarru cháni médacajau, ya iyá pénsenai máashiica wérri nayá.

⁴⁷ Ne itácta nalí rímija ná'a éenajinaica, ¿tána iméda mawí sáicacai? Báawita ná'a jocani éewida médenaiu chá'a.

* ^{5:26} Jédacaniu arrúnaa jichúni'inaa jicáwicau Dios yáajcha jóctanaa máanali jiyá.

⁴⁸ Iyáyu machácani, ya caníinaa icába léccchoo ná'a cadénini cába iyá, chaléjta isálijinaa yéerri áacairra machácani.

6

Jesús éewida linácu liá'a wamédacta sáicai

¹ "Ujéneda linácu liá'a jiwíteecoo, quéewique'e chóniwenai cába iyá sáicai. Jimédacta cháni, isálijinaa liá'a yéerri áacairra, jiníminaa iwéni liéni'inaa irrú.

² "Tándawa jiyúdacta ná'a Carrúni jináatanica, ujíiwadeda matuínaminí, chaléjta namédani ná'a chámái wítee sinagoga rícu, ya namédani bináawala chóniwenai natáaníaque'e nanácui sáica. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nísá nawáalia nawéniwai, Dios jócai nalí nawéni mawí.

³ Ne jiyúdacta ná'a rúnenaicani, ujíiwadedeni báawita jijúncairru wáni;

⁴ jimédaca cabáyaintani. Ya Jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liámina jirrú jiwéni.

Jesús éewida nasátacoo

(Lc 11:2-4)

⁵ "Jáicta i'orawai, uchá iyá léjta ná'a chámáini wítee, ísenai nabárruacoo na'óraca sinagoga rícu ya plaza táiba, quéewique'e chóniwenai cába nayá. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nísá nawáalia nawéniwai.

⁶ Jiýá jáicta ji'óra, jiwárroo jíibana licúlau, jibáya cuíta núma ya ji'óra jisálijinau yáairri bácaí jíajcha, ya jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liámina jirrú jiwéni.

⁷ "Jáicta ji'óra ujéneda chuánshi jócai sírbia, chaléjta namédani ná'a jócani éebida, namá nalíwoo, ne mawictha'ee natáaniaca, mawímmina'ee Dios méda nalí nawánacaala.

⁸ Uchá cábacanaa iyá léjta nayá, jiníwata isálijinaa jái yáa léenaa liá'a jirrúnaanica, libéechá isáta liúchaní.

⁹ Ne iyá éewenai i'óra chá'a:

'Wasálijinaa yáairri áacairra,
chóniwenai cawáunta nacába jijí'inaa.

¹⁰ Jínu chérра jiwánacaala áani,

 jiméda jiwánacaalau áani cáinabi íta'aa,
 chaléjta jiméda'inaa áacairra.

¹¹ Jiá walí iyacaishi warrúnaanica éerri jútainchu.

¹² Jipérdoná wáucha máashii wamédanica,
 chaléjta wapérdonau wayá,
 ná'a médenai walí máashii.

¹³ Ujínda wacácoo máashii rícula,
 jítuya wayá liúcha liá'a wawásimica.'

¹⁴ "Ipérdonaa ná'a médenai irrú máashii, níwata chacábacanaa, liá'a Isálijinaa yáairri áacairra, lipérdonaa minnaa iyá léccchoo;

¹⁵ Ne jócta ipérdonaa áabi, chacábacanaa jócu Isálijinaa pérdonaa iyájoo ijíconaa léccchoo.

Jesús éewida nayá ayuno nácu

¹⁶ "Iyá jáicta iyúnaa, umáashii iméda inániu máashii wówa chaléjta ná'a chámái wítee, iyadeneu nayá jájiu máashii naméda náwówan chóniwenai cábaque'e nayá cháji'i. Yáawaiyi numá irrú, liyú léja liérra iwáalia iwéniu.

¹⁷ Jiýá, jáicta jiyúnaa, jibádeda jinániu jichúndanu sáica,

¹⁸ quéewique'e ná'a chóniwenai jócu yáa léenaa jinácu jiyúnaaca. Bácaí rími jisálijinaa yáa léenaani, báawita jócu wacábani, liyá cáberri quinínama liá léenaa linácu, ya yáairri jíajcha, liyá yáa jirrú jiwéniu.

Rícucaishi yáairri áacairra

(Lc 12:33-34)

¹⁹ "Oyáawaqueda warrúwa líta'aa liéni cáinabica, á'a wijíi márdacta'inaa ya shínaashi amáarrai'inaa o yúquerri'inau, nayáctica ná'a canédica nawárroo nanédua.

²⁰ Mawí sáicaca, iméda liá'a sáictai Dios cábaca, imédacta chacábacanaa, chaléjta wáalenai rícuai éerri ítala, níwata Dios yáa iwéniu.

²¹ Édacanuu, táchia nácula jiwáaliacta jirrúcuau, jiwówa néeni yáa léccchoo.

Jucámarrahee yáairri wanácu

(Lc 11:34-36)

22 "Ná'a watuúca jicá'a lámpara wanáanairru, nayú wéewa wacába matuúnaami. Tándawa, ituí sáicai, éewa nacába sáica quinínama. Chái cábacanaa, jócmai camáisani ya ná'a iwáalinica, iyá éewenai yáa léenaa atéwa quinínama liá'a Dios wówerri iyá yáni léenaa.

23 Ne máashicta ná'a ituúca, iyá jócmai éewa icába sáica matuúnaami. Ya liáni mamáarraca namédacoo chá'a, línuminaa liá'a éerrica jáicta jiní éewani icábaca. Iyámmina quinínama catáwacabee rícu. Chái cábacanaa, mamáarraca namédacoo camáisaniniyu, quinínama icáwica yáairri catáwacabee rícu. Quinínamacta iyá éewani icába ya iwítee pénsani ná'a matuúnaami éerri shínanaa, quinínamaminaa liá'a imédanica máashii'inaa.

*Dios ya warrúwa
(Lc 16:13)*

24 "Jiní éewerri lishírrueda chámacta liwácali, jiníwata máashii licába báqueerri, ya caníñaa licába liá'a báqueerrica, jócta machácani báqueerrirruni ya lichánini liá'a báqueerrica. Jómai wéewa washírrueda Diosru ya warrúwarru. Chái cábacanaa, iyá jócmai éewa yáa icáwica Diosru ya léccchoo yáa icáwica yáawacaídaque'e warrúwa ya matuúnaami.

*Dios túyerri léenibiu
(Lc 12:22-31)*

25 "Tánda numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a íyacaishi, ya írra'inaa nácu ya iyáayu'inaa, jiní iibalashi nácu léccchoo liá'a isuwani'inaaca. ¿Jócmai cawéni icáwica mawí yúcha liá'a íyacaishica ya ináanai liúcha liá'a iibalashica?

26 Icába ná'a míshiiduca yáarraneneecoo áacai: Jócani yáabana, jócani yáawaqueda, jócani wáalia íyacaishi náabana lícuu; ne liá'a isáljinaa yáairri áacairra yáirri náaya'inaa. ¡Ne iyá mawí cawéni náucha ná'a míshiiduca!

27 Ne máayabaca, báawita íchaba urrúni wawówa, ¿chíta quéewau jiní wadáwineda wacávicau jiní báawita áabai hóra'inaa? Néeeenee iyá jócmai urrúni wówa íyacaishi nácu jócta iibalashi nácu.

28 "¿Tánda bájiala urrúni iwówa iibalashi nácu? Icábau chítashia lidáwinu'u ná'a a íwinaashi yáairri bacháida rícu: jócani tráawajaa, jócani súcueda.

29 Ne áawita chácana, numá irrú, áawita rey Salomón, quinínama lishínaa chúnica, jócu lisúweda lílibalau sáicabeetaica léjta iíwinaashi.

30 Ne Dios súwacta chacábacanaa iíwinaashi sáictani wérri, wáalee liyá bacháida rícu, ya cajójicha leémau chichái rícula, ¡mawiminaa liá'a iibalajoo, chóniwenai cháuctani éebidaca!

31 Dios caníñaa licába iyá, tánda cha numá irrú jocubeecha isátada éemiu: '¿Tána'ee wáayai?' o '¿Tána'ee wáirrai?' o '¿Tána'ee wasúwai?'

32 Quinínama liéni wáneerri urrúni nawówa náami jócani éebida, ne iyá wáalianai báqueerri isáljinau yáairri áacairra ya yáirri léenaa liá'a irrúnaica.

33 Tándanda numá irrú ya liwíbanaa liéni numáni irrú Dios wánacaalactalaca, imédaque'e lirrú léjta liwówau, chacábacanaa irríshibia quinínama méenaami.

34 U'urrúni iwówa linácu liá'a cajójicha sái éerrica, jiníwata cajójicha ái éerri já'a urrúni iwówa. Éerri jútainchu wáalianai lishínaa chünsai máashiica. Tándawa, jócu urrúni iwówa libéechaa liá'a éerrica.

7

*Ojmá báqueerri náculo máashiicalani
(Lc 6:37-38,41-42)*

1 "Ujítania máashii linácu liá'a namédanica ná'a áabica, quéewique'e Dios jócmai litáania máashii linácu liá'a imédani iyá.

2 Chacábacanaa Dios yúca jiyá máashictala léccchoo, jiméducta máashii báqueerrirru; ne liyúja liá'a jénedaucha iyá léccchoo, Dios éejoo lénedá iyá liyú léccchoo.

3 ¿Tánda arrúnaa jicába jéenajirri tuí rícu liá'a catábibe liwáalianica, ne jócmai jicába liá'a jiwáaliáni áicuba shírricu yáairri jituí rícu léccchoo?

4 Ne jiwáaliacta jituí rícu áabai áicuba shírricu, ¿chíta quéewa jímá jéenajirri jiní: 'Jínda nujéda jiúcha liá'a catábibe yáairri jituí rícu'?

5 ¡Chámái wítee! jijéda quéechanacu liá'a áicuba shírricu yáairri jituí rícu, chámminaajoo jéewa jicába sáica, jéewaque'e jéedaca liwáalia lituí rícu jéenajirrica.

⁶ "Ujíá nalí ná'a yáawaiyi dujíwala chuánshi sáicai Dios bánuani, nalí ná'a chóniwenai cháneenai ya jócu nawówai néemica. Liérra léjta wácta áulirru, jócu ná'a léenaa néemica ya néewa náamueda iyá; jócta jiá íiba cawénii puírru, jócani yá'a léenaa íiba cawénii ya éewenai nabáwedani.

*Sáteerri ya mûrruerri ya máiderri cuíta núma lícu
(Lc 11:9-13; 6:31)*

⁷ "Isátau, ya Dios yáminaas irrújoni; imúrru, ya íinuminaajoni; imáida cuíta núma lícu, ya liméecuminaau irrújoo.

⁸ Jiníwata liá'a sáterrifica, lirríshibiaminaani; liá'a mûrruerriican, línuminaa; liá'a máiderri cuíta núma lícu, liméecuminau lirrú.

⁹ "Néenee Jesús liméda liáni licábacanaa: ¿Ne éenaminaa iyá yá'a licúulee iyau bátui íiba, jáicta lisáta líyau jiúcha páani?

¹⁰ ¿O lisátacta líyau jiúcha cubái, jiáminaas líya bácuá áai cawálai?

¹¹ Ne chaléjta iyá báawita máashii, éewa yá'a sáicai éenibirru, ichítashia mawí jíni isáljinää sáicai yáairri áacairra liá irrú, méenaami sáicai wérri tánashia nasátani liúchäi!

¹² "Chacábacanaa, iméda náajcha ná'a áabi chóniwenaina, chaléjta iwówa naméda yáajcha ná'a áabica; jiníwata cháwa libánuacani liéni leyca, nashínaaminaa ná'a fiwadedenai Dios chuáni báinacumi.

*Cuíta núma pítui
(Lc 13:24)*

¹³ "Jesús liméda liáni licábacanaa, limá nalí: Iwárroo rícura liá'a cuíta núma áulabai téerri'inaa iyá áacairra. Níwata liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa máashictala manúshidai ya jócai tráawajui wáacoo rícu, ya íchabaminaajoo wárroo lirrícubajoo;

¹⁴ ne liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa liá'a cágicaishi jócai amáarra, áulabani wérri ya tráawajui wérri wáau rícu, ya áulabani rími náiinujoni.

*Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Lc 6:43-44)*

¹⁵ "Cáwiwa icába yúchau ná'a chóniwenai médenai númeri yúwica, quéewique'e nawána áabi éebidacani nayá táanianai Dios nácu, ne jócai yáawaiyi. Náiinu iyáctala náabala léjta oveja, ne yáawaiyi nawówá lícueji chaléjta cháawi carrúnatai.

¹⁶ ¿Chíta quéewau yá'a léenaa tánashia cachálujuedacani? Iyá éewani icúnusiacá tánashia jiliá'a namédaná, jócu wéewa nawína uva áabai banácali catúwirre itacha, jócu wéewa wawína ítashi banácali máashii nácucha.

¹⁷ Chacábacanaa, quinínama banácali sáicaitani yáairri lítau sáica, ne liá'a banácali máashictani liá lítau máashii léccchoo.

¹⁸ Liá'a banácali sáicaitani jócai éewa liá lítau máashii, jiní banácali máashii éewau liá lítau sáica. Cha léccchoo nabésunau ná'a chóniwenaina.

¹⁹ Quinínama banácali jócai yá'a lítau sáica, nawíchuanai ya náuca chichái rículani. Cha léccchoo Dios méda náajcha ná'a chóniwenai cachálujuedacanica.

²⁰ Iyáminaa yá'a léenajoo icúnusia yúchau linácu liá'a namédanicojoo.

*Jócuminaa quinínama nawárroo Dios wánacaalactalaca
(Lc 13:25-27)*

²¹ "Jesús má'ee: jócuminaa quinínama ná'a máine nulí: 'Nuwácali, nuwácali', nawárroominajoo Dios wánacaalactala, nayá rímininaajoo wárruaujoo ná'a médenai nusáljinää wánacaala yáairri áacairra.

²² Liyáali éerriminaajoo íchaba ma nulíjoo: 'Nuwácali, nuwácali, wayá arrúnaa jída wawárruacoo Dios wánacaalactala, níwata wayá táanianai jíjí'inaa nácu, jíjí'inaa nácu wajéda demonio chóniwenai yúcha, jíjí'inaa nácu waméda íchaba jócai wacába cáji.'

²³ Néenee nuéebaminaa nachuánijoo numá nalí: 'Jócuwa nucúnusia iyá; jishírriu núcha iyá camédacani máashii!'

*Ná'a chámái dánanica
(Mr 1:22; Lc 6:47-49)*

²⁴ Jesús má'ee chóniwenairru: "Táda numá, tánashia éemerri liáni nuchuánica ya liméda léjta numáyu'u, chái léjta báqueerri washiálicuerri cawítee bárruederri lílibanau íiba ita'aa.

²⁵ Néenee únia yúwawai manúta quinínama méeda, cáuli cánaca'eewowai léccchoo, náiinu linácula quinínama liá'a cuítaca, ne jócu licáwai, níwata'ee lidáni bárruerriu íiba íta'aa cabálininaa.

²⁶ Ne tánashia éemerri liáni nuchuánica ya jócai liméda léjta numáyu'u, chái léjta báqueerri washállicuerri mawítee, bárruedeerri líibanau cáina íta'aa.

²⁷ Néenee únia yúwawai manútai quinínama méeda, cáuli cánaca'eewowai léccchoo, náiinu linácula quinínama liá'a cuítaca néenee licáwai. ¡Licáarraliawai quinínama!"

²⁸ Néenee Jesús nís'a'inaa litáaniacai, quinínama ná'a chóniwenai nacáarruda'eewoo néemica léewidau nayá Jesús,

²⁹ níwata léewida nayá léjta báqueerri yáirri léenaa linácu liá'a léewidanliyáca, jócani chaléjta ná'a qéewidacani ley shínaaca.

8

*Jesús chúni báqueerri bálinerriu lepra nácu
(Mr 1:40-45; Lc 5:12-16)*

¹ Quéecha'inaa Jesús yúrrucuacoo díuli ítacha, íchaba chóniwenai yáa líshirricu.

² Liyáalimi'e lirrúniu báqueerri bálinerriu lepra nácu, jáiwa litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jiówawaicta, jéewaminaata jichúni nuyá liúcha liá'a nubálinaacaalaca.

³ Jesús dínu'e licáajiyu wáni, limá'ee lirrú:

—Jajá nuwówai. ¡Jimáacacoo masáculaiyu!

Liyáalimi, liá'a bálinerricoo lepra nácu limáacacoo masáculai.

⁴ Jesús má'ee lirrú mawí:

—Jicábate, ówa jíiwa jiyá áabirrujoní jiní wérri; jimédani já'a jiá namówai jiyadacoo lirrú liá'a sacerdóteca, jítée liérra ofrendaca Moisés wánani yáaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáicala masáculai jiyái jishínaa bálinacaalashi yúchau.

*Jesús chúni báqueerri icúlirrijui tráawajairri soldádobini wácalirru
(Lc 7:1-10)*

⁵ Jái'inaa Jesús wárruaau lirrícula liá'a chacáaleeca jí'ineerri Capernaúm, néenee báqueerri soldado wácali romano, lirrúniu lirrú lisáta liwówa yáajchau liúcha.

⁶ Limá lirrú:

—Nuwácali, liá'a icúlirrijui tráawajairri nulí bálinerriu, jócai éewa libárruacoo ái ruwáirriu núbana néeni, súfrierri cáiwbíbee.

⁷ Néenee Jesús ee'ba'ee lirrú:

—Nuáu nuchúnicaní.

⁸ Jáiwa soldado wácali lée'ba'ee:

—Nuwácali, nuyá jócai sáicanata jiwárruacoo núbana rícula, jimá cháji'i liárra chuánshica, lichúnique'inijoo liá'a icúlirrijuica.

⁹ Níwata ái áabi wánacaleenai cadájcueta nuyája'a, nuyá chái wánacaala léccchoo soldado. Numácta báqueerirru jái namówai, yáairriu. Numácta báqueerirru jíinu chérra, fínuerri néenee. Numácta lirrú liá'a nushínaa tráawajairri nulí, jíméda liáni, liméda jíni.

¹⁰ Jesús nís'a'inaa léemiqui jíni, néenee licáarrudau léemiqui jíni sáicta liwówa léccchoo, limá'ee nalí ná'a máinecoo liájicha:

—Yáawaiyii numá lirrú, jíni nuíinuni nácu ná'a israelítabinica, báawita bácairrimi, éebiderri'inaa nunácu, léjta liáni washállicuerri.

¹¹ Numá lirrú ichabaminaa chóniwenai finu déecuchejijoo cáiwia jiáctejcoo ya cáiwia wárruactalacoo, nawáau náaya liájcha liá'a Abrahám, ya Isaac ya Jacob, chaléeni Dios wánacaalactalaca.

¹² Ne ná'a Dios máidani quéechanacu, arrúnaa nayá Dios wánacaalactalaca, náucaminaa nayájoo bináawala catáwacactaca. Néenee náichaminaajoo ya náamuenda néu licáicha.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a soldado wácalica:

—Jiá namówai, jíibana néerra, cha limédadoo jírrú léjta jéebidau'u.

Liyáalimija liá'a tráawajairri lirrú limáacau sáica.

*Jesús chúni Pé'eru néerru
(Mr 1:29-31; Lc 4:38-39)*

¹⁴ Jesús yá'a'eewoo Pé'eru iibana néerra, jáiwa'ee línu Pé'eru néerru runácue yáachoo cama íta'aa bálinechoo licámunayu.

¹⁵ Jáiwa Jesús dúnú rucáaji nácuí, ya liyáalimi licámuna éedau rúchai, jáiwa'ee rubárruuwai, ya ruchána rushírrueda náaya'inaa.

*Jesús chúni íchaba bálineneu
(Mr 1:32-34; Lc 4:40-41)*

¹⁶ Catáwaca'inaa liácuwai natée'e Jesúsru íchaba chóniwenaica wáalenai espíritu máashii; áabai wánacaalashiyu já'a lijéda espíritu máashiini, yá'ee lécchoo lichúni'e quinínama bálineneecoo.

¹⁷ Liéní bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo liiwadedani báinacu liá'a iiwadedeeri Dios chuáni báinacu liá'a Isaíasca, limá'inaa:

"Liyá'ee liwína washínaa májinabee
ya líttee washínaa bálinacaalashi."

*Ná'a wówenai nácoo Jesús íshiirricu
(Lc 9:57-62)*

¹⁸ Jesús, cába'inaa'ee liyáu cashiámu lítteeji chóniwenaí, limá'ee wabésunau bajiála manuá.

¹⁹ Libéecha nabésunacoo bájiala, lirrúni lirrúi báqueerri quéewidacai ley shínanaa, limá'ee lirrú:

—Quéewidacai, nuwówai nuáacoo jiájcha táshia jiáctalau jíni.

²⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Ná'a iyálduca wáalenai náutabeu, ya ná'a míshiiduca wáalenai namúrrubeu, ne nuyá washiálicuerri Dios cíuleeca, jócai wíta wáalia núbanau chúnsai táshia narrúwaida'inaa nuwítäu.

²¹ Báqueerri'e lishínaa éewiderricoo, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jínda nuáacoo quéechanacu nuquéni nusálijinau.

²² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jiáu nuíshiirricu, ya Jimáaca namáanalínica* naquéni nashínaa máanalínica.

*Jesús íyabaida cáuli ya marrádaca
(Mr 4:35-41; Lc 8:22-25)*

²³ Jesús yúrrucoo lancha rícila, lishínaa éewidenaicoo natálideda liyá.

²⁴ Jáiwa cawíquinta áabai cáuli cadánaní wérri ínu manuá yáacu, jáiwa'ee marrádaca ísau lancha rícilau. Né'e liá'a Jesúscua máairri liácoo.

²⁵ Néenee náau nacáweda liyá ná'a lishínaa éewidenaicoo, namá lirrú:

—¡Wawácali, jiwáseda wayá! ¡wayájani waquéétacoo wayácai!

²⁶ Néenee léeba'ee nalí:

—¿Tánda cáraru wérri iyá? ¡Iyá pítituurrími imáaca iwówau nunácu!

Limá'inaa liáni, libárrua'eewoo liá'ee áabai wánacaalashi lirrú liá'a cáulica ya lirrú liá'a manuáca, quinínama limáacau machúnucunaa wérri.

²⁷ Néenee nacárrrudau nacábaqui jíni nástá néemiu wáacoo:

—¿Tána washiálicuerri léji liáni, báawita cáuli ya manuá éewidani lirrú?

*Jesús chúni báqueerri Gerasa sái wáalierrí íchaba espíritu máashiini
(Mr 5:1-20; Lc 8:26-39)*

²⁸ Néenee Jesús ínu'inaa bajiála manuá, nashínaa cáiñabi ná'a Gerasaca, jáiwa chámata wáalenai demonio jiáneu útawi rícuha máanalini yáarrruica, jáiwa narrúniu Jesúsru. Nayá carrúnatani wérri, jíni éewerri libésunacoo lírricuba liá'a iníjbaaca;

²⁹ Jáiwa nachánuu namáidadadaca namá'ee:

—¡Ujiníquiu wáajcha, jiyá Jesús, Dios cíulee! ¿Jínu áani jiwánu'e wasúfriaca libéecha liá'a éerrica?

³⁰ Ne urrúni néeni já'a íchaba puítí íyenai'e nayáca,

³¹ ná'a demonioca namésuda Jesúsru:

—Jijédacta wayá, jínda wawárruacoo nalí ná'a puítica.

³² Jesús ma nalí:

—Yáa namówai.

Ná'a demonio najíau náucha ná'a washiálicuenaca, jáiwa nawárroo nalí ná'a puítica; ne liyáalimi ná'a puítica, jáiwa nacánacawai báju rícila cáashia náiinu manuá néerra, néeni'e nasácumawai.

³³ Ná'a túyenaimi puítí najíau nacánacacoo nacárruniu, náiinu'inaami lirrícuba liá'a chacáaleeca, nachánuu náiiwadedaca liá'a bésuneerricoo, quinínama libésunacoo náajcha ná'a wáalenai demonio.

* 8:22 Liwówau limá áani, ná'a jócani éebida Cristo nácu, jócaita ná'a máanalí náanaí.

³⁴ Néenee bájialanaa ná'a chacáalee rícu sánaca, najiáu chaléeni Jesús yáctalaca, nacába'inaami jíni namá lirrú lijiáque'iú lirrícucha liá'a nashínaa cáinabica.

9

*Jesús lichúni báqueerri macáwai
(Mr 2:1-12; Lc 5:17-26)*

¹ Néenee liáwinaami liéni, Jesús yúrrucuoo áabai lancha rícula, lichuáu bajiála manuá, liyáctala quéecha, jáiwa líinui lishínaa chacálee rículawai.

² Néeni natée lirrú báqueerri macáwai, rúwerriu áabai yáarruishi ita'aa; Jesús cába'inaa'ee néebida linácu, limá lirrú liá'a bálinerricoo:

— Cadánani jiýá, nucúulee, jishínaa jíconaashi jái méetuacuwai.

³ Áabibi qéewidacaní ley shínaa, namá'ee nawówa licuéjui: "Limáni jiliéni máashii Dios nácucha, níwata liyá táanierri újni Dios."

— Ne Jesús yáa léenaa liá'a namáni nalíwoo, lisáta léemiu nayá:

— ¿Tánda iwáalia iwíteu máashii wérri?

⁵ ¿Tána mawí jócu tráawajui, numácai: 'Jijíconaa jái méetuacuwai', jócta numá 'Jibárroo jijínau'? Nulí áabenai jóci tráawajui numéetua jíconaashi jócta nuchúni bálinacaalashi.

⁶ Ne nuyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierry wánacaalashi líta'aa liéni cáinabi liméetua'inaa jíconaashi. Néenee limá macáwairru:

— Jibárroau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jiibana néerrau.

⁷ Liá'a macáwaica jáiwa libárruawai, jáiwa liáwai líibana néerrau.

⁸ Nacába'inaa liáni, ná'a chóniwenaina, jáiwa cáarru nayái, jáiwa náa sáicai Diosrui, liácalá lidánaniu nalí ná'a washiálicuenaina.

*Jesús máida Mateo limédaque'e liwánacaala
(Mr 2:13-17; Lc 5:27-32)*

⁹ Liáwinaami Jesús yáau néenee. Néenee licába báqueerri washíalicuerri jí'ineerri Mateo wáairriu liyá á'a licóbracta liyá impuesto Romarru. Jáiwa'ee Jesús ma lirrú:

— Jínu nuájcha, quéewique'e jéewida'u nunácu.

Néenee Mateo bárruawai ya liáu liájchai.

¹⁰ Libésunaute quéecha Jesús íya liyáca Mateo íibana rícu, jáiwa ná'a íchaba cóbrenai impuesto wánacaalactalaca Romarru, ya áabi chóniwenai máashihíni íiwanaa, náiinu'e nawáacoo mésa nácu léccchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo.

¹¹ Ne nacába'inaa liáni ná'a fariséobinica, néenee nasáta néemi ná'a éewidenaicoo liájcha:

— ¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha ná'a cóbrenai impuesto Romarru ya náajcha ná'a áabi cajíconaamica?

¹² Jesús éemi'inaa liá'a namánica, limá nalí:

— Ná'a yáainai sáica ya jócu nabálinau, jócani rúnaa médico, náwa rúnaani ná'a bálinenaicoo.

¹³ Yáau éewidacoo chítashia liwówau'i limáqui jíni liá'a tánerricoo: 'Uwówai mawí carrúni jináata icába áabi, náucha ná'a cuéshinai éemanica altarca ita'aa.' Jiníwata nuyá jócaita ínu numáida ná'a namáni nalíwoo majíconaa nayá, nuínu numáida ná'a cajíconaamica, quéewique'e nacámbia nawíteu.

*Nasáta néemiu ayuno nácu
(Mr 2:18-22; Lc 5:33-39)*

¹⁴ Ná'a jínanenaicoo liájcha liá'a Juan Bautístaca, narrúniu Jesúsrui nasátaque'e néemiu liyá namá'ee:

— Wayá ya ná'a fariséobinica wayúnaa bájiala, ¿tánda jishínaa éewidenaicoo jócu nayúnaa?

¹⁵ Jesús éeba'ee:

— ¿Ya néewaminau máashii nawówa ná'a nacúmidani áabai bódarru, nácula liá'a nashínaaca yáa náajcha? Ne línuminaa liá'a éerrica jinícta'inaa nuyá náajcha; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáali éerriminaa nayúnaaca.

¹⁶ Jiní chúnearri áabai iíbalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiníwata liá'a wáarruma wáaliica liáwaqueda liá'a iíbalashi dánumimica jái lisúbirria jíni, ya liá'a shírricuerriu mawí mánauique'e jini.

¹⁷ Chacábacanaa jócu wachácuma vino wáalii* íimanaashi dánumimica rícu, jiníwata carrúnatai dúwacoo, chacábacanaa liúcacoo liá'a vinoca léjta íimanaashi jái liúcawai. Tándezawa arrúnaa wanú liá'a vinoca wáalii lirrúci liá'a íimanaashi wáaliica, quéewique'e sáica nayá chámmainaa.

*Jesús chúni Jairo miyácaula, ya báquetoo íinetoo dúnuechoo líibala
(Mr 5:21-43; Lc 8:40-56)*

¹⁸ Nácula Jesús táania liyáca chóniwenairru, báqueerri nawácali ná'a' judíobinica línu, litýau lináneewa, limá lirrú:

—Numiyacaula máanaluiyi chóca rímijani; ne jiáctau jichánaa jicáajiu runácu rucáwiaminaujoo.

¹⁹ Jesús bárruawai ya liáwai lishínaa éewidenaicoo yáajchau.

²⁰ Néenee báquetoo íinetoo bálínechoo doce camuí, írrai éechani, rurrúniu Jesúsru liwójune, rudúnu líibala númacua nácu.

²¹ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: "Lécta nudúncuta líibala nácu, sácaminaa nuyájoo."

²² Ne Jesús náawau, licába ruá'a iínetooca, ya limá rulí:

—Cha jiwítemija'a, numiyacaula, jéebidacala nunácu sáica jiyái.

Liyáalimi éerri sáica ruyái.

²³ Néenee Jesús iínui'naami líibana néerra liá'a judío wácalica, licába'ee ná'a' músicoca ya ná'a' chóniwenica máidadenai náichaca máashiica nawówá, naméda bájiala nawítamau.

²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Ijiáyu mayéjí áani, ne ruá'a miyácaua jócau máanalí,† máicho ruyáca.

Nacáida'ee Jesús ná'a' chóniwenica, náaca léenaa ruá'a miyácau máanalui.

²⁵ Jáiwa liwána najiácuwai; néenee liwárruawai liwína rucáaji nácu ruá'a miyácaua, liyáalimi rubárruawai.

²⁶ Ya quinínama líta'aa liá'a cainabica, liiwanaa cánacacoo liá'a bésuneerricoo.

Jesús chúni chámata matuíni

²⁷ Jesús jiá'inaamio Jairo iíbana rícura, chámata matuíni jiáu liánai namáidadaca:
—¡Carrúni jináata jicába wayá, David tárqueerrimi!

²⁸ Néenee Jesús wárroo áabai cuíta rícula, ná'a' matuímica narrúniu lirrú, néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Eebidaminaa nuéewacta nuchúni iyá?

—Nayá néeba'ee lirrú: —Jajá, wawácali.

²⁹ Néenee Jesús dúnú natuí nácu, ya limá nalí:

—Nuchúni iyá éebidaque'e nunácu.

³⁰ Liyáalimi néewa nacába báaniu. Jesús má'ee nalí bájiala:

—Jiní jibéecha yáa léenaani.

³¹ Ne, liyáalimi najiáwai, náiwadeda jíni quinínama cainabi liá'a Jesús médani náajcha.

Jesús chúni báqueerri jócai éewa litáaniaca

³² Nácula najiáu ná'a' matuímica, áabibi chóniwenai naínda Jesúsru báqueerri jócai éewa litáaniaca, liwáaliaca demonio.

³³ Ne liyáalimi Jesús jéda'inaa demonio, liá'a jócaimi éewa litáaniaca, jáiwa litáania. Ná'a' chóniwenica nacárruda'eewoo, namá'ee:

—Jócai wacába cájí lítá'a liéni Israel shínaa cainabica chái cábacanaa jí'il!

³⁴ Ne namá'ee ná'a' fariséobinica:

—Léeminawa chún sai demonio wácali, liáni'inaa liéni lidánani lijéda demonio náuchani.

Carrúni jináata Jesús cába ná'a' chóniwenica

³⁵ Jesús jináiu quinínama chacáalee ya ná'a' chacáalee júbini rímica, léewidaca narrícu ná'a' sinagogaca. Liíwadeda chuánshi sáicaica liá'a Diosca wánacaleerrica, ya lichúni quinínama bálinacaalashi ya caiwíbee.

* ^{9:17} Liá'a namédanimi ná'a' judíobini báinacumi, léjta nawíteemi, liérra léjta fibalashi dánumimi ya vino dánumimi. Chóque'e éerri jiníbinai. Ná'a' sáicai chuánshi, ná'a' éebidenaica ya wíteeshi Jesús indani, chaléjta áabai wárruma wáalii jócta vino wáalii. Néenee jócai sírbia chánida liá'a wáalii lidánimi yáajcha; wéebidacta Jesús nácu, jócu arrúnaa wapénsaa léjta wapénsani quéecha wéebida linácu. † ^{9:24} Jesús liáni léenaa ruá'a miyácaua máanalui, ne liyá éewerri licába ná'a' máanaliniça újni namácchu nayáca ya léewa licáweda nayá.

³⁶ Licába'inaa ná'a chóniwenaica, carrúni jináata wérri licába nayá, jiníwata yáainai urrúni wérri nawówa ya jiní néewactalau, chaléjta ná'a oveja jiníicta túyanini.

³⁷ Néenee Jesúus ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Yáawaiyi wéerri liá'a shínaashica íchabai, ne ná'a tráawajadobinica áulabani. Chacábacanaa, éerri rícu ái íchaba chóniwénai jócani yáa léenaa Dios nácu, ne ná'a íiwadedenai nalí Dios chuáni áulabani rími.

³⁸ Tándanda, cháucta tráawajadobini arrúnaa isáta liúcha liá'a shínaashi wácalica, libánuaque'e mawí tráawajadobini quéewique'e náawaquedacani. Chacábacanaa, isáta Dios yúcha, libánuaque'e mawí ná'a íiwadedenai Dios chuáni nalí ná'a chóniwénai.

10

*Jesús wína ná'a doce éewidenaicoo liájcha
(Mr 3:13-19; Lc 6:12-16)*

¹ Jesúus máida lishínaa doce éewidenaicoo, liáque'e nalí lidánaniu quéewique'e najéda ná'a espíritu máashiinica, ya quéewique'e lichúni quinínama bálinacaalashi ya cáiwibee.

² Léewa liáni nájí'inaa ná'a doce apóstoluca: Quéechanacu lijí'inaa Simón, lijí'inaa léccchoo Pé'eru ya limérrerri Andrés; Santiago ya léenajirri Juan, licúulee liá'a Zebedeo;

³ Felipe ya Bartolomé; ya Tomás ya Mateo cacóbracaica impuesto Romarru; Santiago Alfeo cùulee, ya Tadeo;

⁴ Simón liá'a cananita,* ya Judas Iscariote, liáwinaami éntregueerri'inaa Jesúus lijínairru.

*Jesús bánuua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactalaca
(Mr 6:7-13; Lc 9:1-6)*

⁵ Jesúus bánuua náani doce apóstoluca, liájcha liá'a tánashia namédani'inaaca: Uyáu nashínaa cáinabi ítala ná'a jócani judío, u'iwárroo lirrícula ná'a chacáalee Samariaca;[†]

⁶ Yáau machácani chaléeni nayáctica ná'a Israel shínaa cáinabi ítala, nalí ná'a chóniwenaica yáainai jicá'a oveja yúquenaiu.

⁷ Yáayu íiwadedaca urrúnicala liá'a Dios wánacaalactaca.

⁸ Ichúniu ná'a bálinenaicoo, icáweda ná'a máanalinica, iméetua nashínaa bálinacaalashi ná'a chorrówai sánaca ya ijéda demonio. Iyá irrishibia mawéni liáni danáanshica; u'icóbra náucha wéni'inaami ichúni nayá.

⁹ U'ítée oro, báawita warruwa ya cobre,

¹⁰ jiní chácala'inaa iníjbaa lícu. Jiní itéeca íibalau áabai mawiá, báawita cotiza, báawita icháque'e, jiníwata liá'a catráawajaacaica arrúnaa liwáalia líya'inau.

¹¹ Jáicta ínu áabai chacáalee rículai, jócta chacáalee júbini rími, imúrru áabi chóniwénai sáicanictani, iyá nábana néeni cáashia yáacoo lirrícucha liá'a chacáaleea.

¹² Jáicta iwárroojoo nábana rícula, itáa nalí ná'a yéenai lirrícu liá'a cuítaca.

¹³ Ná'a chóniwenaica cuíta narríshibiacta sáica iyá, sáicabee wérri'inaa nalí; inísá iméda sáicai, ne jócta narríshibia iyá sáica, Dios jócu liméda nalí sáicai léccchoo.

¹⁴ Jócta narríshibia iyá, ya jócu nawówai néemi irrú, ijiáyu lirrícucha liá'a cuítaca, jócta chacáalee rícula ya icúsudau íiba nácula liá'a pucúpucubeeaca, quéewique'e ná'a chóniwénai náaqué'e léenaa Dios íiwriru liwówa náajcha, níwata nayá nachánicala liyá.

¹⁵ Ne éemi sáica numáni irrú, liyáali éerri amáarracta'inaa cáinabi, Dios cástigaaminaa mawí nárra chóniwénai, jócani wówai narríshibia iyá ya jócu néemi irrú, náucha ná'a chóniwénaimica yáainaimi cáinabi itá'a Sodoma ya Gomorra rícu.

Chitashia nasúfria'inaa náawa éebidenai Jesúus nácu

¹⁶ “Ílcábate! Nubánuua iyá léjta oveja ná'a níquenai'inau béewami cháawirru. Imédua léjta liá'a áai cawítee wérrica, báawita iyá arrúnaa léccchoo léjta paloma jócani méda máashii.

* **10:4** Liéni Simón néenaa ná'a chóniwénai wówainai najéda Israel cainaberra ítacha, ná'a jócani judíobini wánacaleenai judíobini itá'a. † **10:5** Ná'a samaritánobinica jócani chünsana judíobini, níwata qéewisani áabi chóniwénai yáajcha jócani judíobini.

¹⁷ Cá'wa yúchajoo, jiníwata néntregaa iyájoo nalí ná'a cawánacaalanica, nabáseda iyájoo narrícu ná'a sinagogaca,

¹⁸ ya cáashia náyadaminaa iyá nanáneewa ná'a cawánacaalanica ya reybini nunácue; chámminaá éewa iiwadeda chuánshi sáicaica nunácu nanáneewa ná'a jócani judíobini.

¹⁹ Ne jáicta néntregaa iyái nalí ná'a wánacaleenaica, cha iwíteemija'a linácu liá'a imáni'inaaca, léjta liá'a imáni'inaaca, jiníwata jáicta línijoo táaniacta'inaaca, Dios yáminaa ichuánijoo.

²⁰ Ne jócuminaa iyájoo cha táaniaca, Isáljinää shínaa Espíritu táaniaminaa irrícueji.

²¹ "Néenajinai néntregaaminaa néenajinai náiinuaque'e nayá, ya ná'a nasáljininaaca néntregaaminaa néenibiu; ná'a néenibica nanáawaminau nasáljininaa náculau náiinuaque'ini.

²² Ichabaminaa chóniwenai máashiiminaa nacába iyá nunácueji; ne liá'a cabáljininaa wérri yáca nunácu, liyáminaa liwásedajoo.

²³ Jáicta namúrru iyái áabai chacáalee rícu, yáau áabai rícula; ne yáawaiyi numá irrú, nuyá Washíalicerri Dios Cúuleeca, nuínuminaajoo[‡] jóctanaa icánaquedaa quinínama chacáalee Israel shínaaca.

²⁴ "Jiní wérri báqueerri éewidenaico mawiyí lishínaa quéewidacai yúchau, jiní wérri catráawajaacai mawiyí liwácali yúchau.

²⁵ O'inénda chóniwenai méda báqueerri éewiderri mawí sáicai lishínaa quéewidacai yúcha, jócta naméda báqueerri shírruederri mawí sáicai liwácali yúcha. Chái cábacanáa, níwata nuyá ihsínaa quéewidacai, iyá arrúnnaa inénda chóniwenai méda irrú máashii, níwatajani méda nulí máashii. Ne mawí, iyá arrúnnaa inénda ná'a chóniwenai naméda máashii iyá, léjta naméda nuyá. Nayá nacáitadeda nuyá náa nuíjinnaa Beelzebú,[§] néenee yáawaiyii iyá mawí wérri naméda irrú máashii.

Tána arrúnnaa cárarru wacábacai

(Lc 12:2-7)

²⁶ "Ucáarru icába ná'a chóniwenaina. Jiníwata quinínama liá'a cabáyaintaica, áabai éerri'inaa náa léenaajoni; quinínama liá'a yéerri báyeerricoo, áabai éerri'inaa náa léenaani.

²⁷ Liá'a numáni irrú catáwacabee rícu, iíwa jucámmarrabee jírrículani; ya liá'a numáni cabáyainta, imáidadau iiwacani cuíta íta'aa.

²⁸ Ucáarru icába ná'a iínuenai ináanai, ne jócani éewa náiinua liá'a icáwicaca; sáicanata cárarru icábaca liá'a éewerri línua* ya léccchoo éewerri limárdaca iyá infierno rícula mamáarraca éerri.

²⁹ "¿Jócu iwénda chámái míshiidu áabai moneda rími nácueji? Ne jiní wérri, áabai néenaa máanáli, jóctaca wasáljininaa Dios wówai.

³⁰ Báawita iyá jáiju, cáashia iwitá báinaa liwáaliani jútaderri bácuana.

³¹ Tánda ucáarru iyá: Iyá cawénini wérri mawí náucha ná'a míshiidu rími ichabanica.

Ná'a iiwadedenai Jesucristo chóniwenai náneewa

(Lc 12:8-9)

³² "Báqueerricta iiwadeda nunácu nanáneewa ná'a washíalicerenaica, nuyá léccchoo nuíiwadeda lináawa nusáljininaarru liá'a yéerri áacairra.

³³ Ne liá'a báyeerri nunáawa náucha ná'a chóniwenaina, nuyá léccchoo nubáyaminna, lináawa léccchoo liúcha liá'a nusáljininaa yéerri áacairra.

Jesús linácu liá'a lishírridaaua

(Lc 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "U'eebida irrúwoo nuíñucala nuíndacala sáictacta nawówa lítala liéni éerrica; nuyá jócai iínú quínda sáictacta nawówa, nuyá iínderri jináawi.

³⁵ Nuyá iínuerri nuwánaque'e liá'a washíalicerica lináwacoo líjúnta liá'a lisáljininaacoo, ya rumíyacaula rutúwa júntau, ya ruá'a runírruca rúneerru júntau;

³⁶ nayáminnaa nája nárra éenajinai bácainaa, nayáminnaa ijína'i'naa nárra.

³⁷ "Liá'a wówerri wérri lisáljinina jócta litúwa mawí núcha, jócai éewa nushínaaca; liá'a wówerri wérri licuileu jócta límíyacaula mawí núcha, jócai éewa nushínaaca;

[‡] **10:23** Áani Jesús táníerri liyáca léejocatacoo cainabi ítala léjta Rey, liwínaami máanalinicani ya licáwiacoo náuibicha ná'a máanalinicá. [§] **10:25** Beelzebú: Léwa áabai lij'i'naa liéni Wawásimica. * **10:28** Ná'a chuánshi finuerri ya limárdaca áani, wówerri limáca liá'a carrúnatabee infierno rícula.

³⁸ liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu lisíguia nuyá, jócai éewa nushínaaca.

³⁹ Tánashia ná'a báyенai nuyá chóniwenai náneewa, jócu nabéecha náiinua liyá, jócai nacáwi Dios yáajcha mamáarraca. Ne liá'a máirrica léebidaca nunácu, báawita náiinua liyá, cágiminaa liyá Dios yáajcha mamáarraca.

Ná'a wénishi'inaaca

(Mr 9:41)

⁴⁰ "Jesús siguerri limáca: Liá'a ríshibierri iyá, ríshibierri nuyá, ne liá'a ríshibierri nuyá, ríshibierri liá'a nusáljinaa bánuerri nuyá.

⁴¹ Liá'a ríshibierri báqueerri cáiawadedacai Dios chuáni, lirríshibiaminaa liyá liwéniu, léjta liá'a cáiawadecai Dios chuáni; ne liá'a ríshibierri báqueerri sáicaica, jímíwata sáicacalani, lirríshibiaminaa chacábacanaa áabai liwéniu léjta liyá.

⁴² Ne tánashia yáirri náirra shíatái casálini, náani júbinica máinecoo nuájcha nasíguiaca nuyá, yáawaiyi numá irrú, liwáliaminaa liwéniujoo."

11

Ná'a Juan Bautista bánuanica

(Lc 7:18-35)

¹ Quéech'a'inaa Jesús nísá líiwadeda nalí ná'a doce éewidenaico, liáu néenee líiwadeda ya léewidaca liá'a chuánshica Dios shínaa nalí ná'a chacáaleeca liá'a shínaa cáinabica.

² Juan, yéerri cuítá manúmai rícula, léemi líiwanaa liá'a Cristo médani liyáca. Néenee libánuá áabibi néenaa ná'a jínanenaico liájcha,

³ nasátaque'e néemu Jesús liyácta yáawaa liá'a Cristoca léjta náiiwadedau ná'a cáiawadecaní Dios chuáni báinacu íinuerri'inaaca, jócta arrúnaa nanénda báqueerri.

⁴ Jesús éeba'ee nalí: "Yáa namówai íiwa Juanruni liá'a icábanica ya liá'a éeminica.

⁵ Íiwa Juanruni ná'a matuínica cábenai, ná'a macáwanica éewenai najínacoo, ná'a chorrówai sánaca sáicani nabálinacaalashi yúchau, ná'a mawíbanica éewenai néemica, ná'a máanalnimica éejueñe nacáwiaco, ná'a carrúni jináatanica náiiwadedada nalí liá'a chuánshí sáicaica wásedeerri'inaa nayá.

⁶ ¡Ya sáictai wérri liwówa liá'a jócai éejueda liwówau núcha!"

⁷ Néenee ná'a ináamiwai, jáiwa Jesús táania nalí ná'a chóniwenaina linácu liá'a Juanca, lím'ree: "¿Tána ijiáu icábacai á'a wáunamactalaca? ¿Báqueerri washíalicuerri éerri jútainchu lináawida lichuániu? Jócai.

⁸ Jiníctani, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washíalicuerri sáictai wérri íibal? Iyá yáine léenaa ná'a súwedenai íibalashi sáictai yáainai nábana rícu ná'a reybinica.

⁹ Ya jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Icábá báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyi, Juan mawiyi wérri náucha ná'a íiwadedeenai Dios chuáni báinacu.

¹⁰ Juan léewa liá'a limáni jiliá'a tánerricoo cásasha íta'aa:

'Nuyá bánuá cáiawadecai chuánshí jibéecha,

quéewique'e lichúní* liá'a iníjbaa.'

¹¹ Ne yáawai numá irrú, jiní náuibicha ná'a washiálicuenaina, jiní wérri mawí máanui liúcha liá'a Juan Bautístaca; ne máayabacaminaa, nayá ná'a chóniwenai máaqueñai nawówau Dios nácu, mawini cawéni Juan yúcha, báawita nayá jiní nawéni.

¹² Néenee liyáali éerri jáicta Juan Bautista ineda líiwa Dios chuáni chóque'e, liá'a Dios wánacaalactaca súfrierri jináwiu, ya ná'a médenai danáanshi nénedaque'e namárdacaní.

¹³ Quinínama ná'a íiwadedeenai Dios chuáni ya liá'a leyca yáainai bácaí náiiwadedacanica linácula liá'a wánacaalactaca, cásasha Juan íinucu;

¹⁴ ne iyá iwówaicta éebida liáni, Juan[†] léjta liá'a Elíasca íiwadedeerri Dios chuáni íinuerri'inaaca.

¹⁵ Iyá iwówaicta yáa léenaa liáni numánica, arrúnaa édakanicoo sáica.

¹⁶ ¿Chíta nacábacanaa ná'a chóniwenaina chóque'e? Iyá cháni léjta sáamanai jócani wówai násewica áabi sáamanai yáajcha, wáanenaicoo plaza rícu namáidadaca nájúnairru:

¹⁷ 'Wáiiuate íiwa,

ne iyá jócuwa iwállaa;

* **11:10** 'Jibéecha' ya 'lichúní' liyada Cristoja. † **11:14** Juan liyáwa liá'a náiiwadedaními Dios chuáni nácu báinacu, náma'ee liá'a íinuerri'inaaca lichúnique'e chóniwenai libéecha líinu liá'a Cristoca.

warrábate shímashi cáiwii,

ne iyá jócute iwowai ichálujueda íchaca chaléjta wawówau imédacani.'

¹⁸ Jiníwata Juan íinuerri, jócai íya jiní lírraca, iyá imá'ee liwáaliaca'ee espíritu máashii, níwata jócai iwówai néemica lirrú.

¹⁹ Néenee nuínui nuyá washiálicuerri Dios cíuleeca, íyeerrica ya nuírra, iyá imá'ee cáayacai ya cáríracalai, najúnicaí ná'a cóbreñai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai máashiini iiwanaa. Ne liá'a Dios wíteeca íyaderriu liyú liá'a méderricoo quinínamarra."

Ná'a chacálee jócani éebida

(Lc 10:13-15)

²⁰ Néenee Jesús, báawita jócu liyá náiibi, lichána liárraca ná'a chacáleeca á'a limédacta mawí máanuica jóca nacába cáji, jiníwata ná'a chóniwenica yáainai náiibi jócani éejueda nayáu Diosru. Jesús má'ee:

²¹ ¡Ái jiyámi carrúni jináata, Corazín! ¡Ái jiyámi carrúni jináata, Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néenictata naméda jócai nacába cáji, namédani iíbi, báinacuminaata éejueda nayáwai Diosru, náayadaminata nasúwa iibalashi cadúrruderri ya nawáta báali nawiteu.

²² Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha ná'a chóniwenai yáainai Tiro ya Sidón rícu.

²³ Ya jiyá, chacálee Capernaúm, ¿jéebidaminaa jinácidacoo áacairra? Jócai, jinawímmina dujíwala wérri jiáu útawica! Jiníwata á'a Sodoma néeni naméda liáni jócai nacába cáji, liá'a méderricoo iíbi, liárra chacáleeca yéerri'inaata chóque'e.

²⁴ Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha ná'a chóniwenai yéenaimi Sodoma shínaa cáinabi íta'aa."

Íinu nulí iwówa íyaba'au

(Lc 10:21-22)

²⁵ Ne liyáali éerri Jesús ma: Nuá jirrú sáicai nusáljinnaa cawánacaalacai áacairra ya cáinabi, jiníwata jíyadaca náli ná'a imíyanica iwíteu, ya jibáyate náucha ná'a yáainai léenaa ya ná'a cawíteenica.

²⁶ Jajá, núsáljinnaa, jiníwata le jiwówau jáni.

²⁷ "Núsáljinnaa liá nulí quinínama wíteeshica. Jiní wérri cúnusierri yáawaa nuyá liá'a licúuleeca, léerrimija liá'a lisáljinnaaca; jiní wérri cúnusierri yáawaa liá'a lisáljinnaaca, léerrimija nuyá liá'a licúuleeca ya léerrimija ná'a nuyá licúulee wówaini liméda nacúnusiacani.

²⁸ Íinu nulí quinínama iyá sámunica ishínaa tráawajuyu ya cadúcunibeeca, nuyáminaa wána iwówa íyabacoo.

²⁹ Irríshibia nulíni liá'a cadúcunini nuáni irrú, ya éewidau nunácu, nuyácala sáicai wáaleerri nuwówau imíyai; chámínaa íinu iwówa íyabacoo.

³⁰ Jiníwata liá'a nuwánanica ya liá'a cadúcunibeeca nuá irrú, itéeni'inaa madéjcanamai."

12

Ná'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue éerdi nawówa íyabactacoo

(Mr 2:23-28; Lc 6:1-5)

¹ Ne liyáali éerri, áabáali éerri nawówa íyabactacoo, Jesús jinaneerriu náabanacta banácali. Lishínaa éewidenaicoo, jáiwa sámu nawówai, jáiwa nachána néerrueda líta liá'a trigoca náyaque'e líta.

² Ná'a fariséobinica nacába'inaamini liá'a namédani nayáca, namá'ee Jesúsru:

—Jicábate, jishínaa éewidenaicoo médani nayáca báawita jócai wéewa wamédaca éerri wawówua íyabactacoo.

³ Jesús éeba'ee náli:

—¿Jócu iliá éemuili liá'a David médanica, liyáali éerrimi liyá ya lijúnicaibinica sámu'inaa nawówa?

⁴ Ne liwárruateu Dios íibana rícula, jáiwa liyá liá'a pánanica Dios shínaaca, jócai'inaa ta sáicanaa líyaca, liyá ya ná'a limánabacaca, liyárrimi léja liá'a sacerdótebinica, ya Dios jócai licástigaa naméda lináuceji.

⁵ ¿Jócu iliá éemuili Moisés shínaa ley rícu, ná'a sacerdóteca templo rícu jócani méda cajíconau, báawita natráawajaaca liá'a éerri nawówa íyabactacoo?

⁶ Ne numá irrú ái ája áani, báqueerri* mawí cawénica templo yúcha.

⁷ Iyá jocani yáa léenaa éemi limáni nácucha liáni tánerricoo: 'Nuwówa iyá carrúni jináataiyu, jócubeecha éema cuéshinai. Yácta ta léenaa éemicani, jómuminaa ta yúca chóniwenai chaléjta éebidenaico nuájcha, jiníni méda máashii.'

⁸ Ne sáicai, nuyá Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, wáalierrí wánacaalashi lirrícu liá'a éerri nawówá íyabactacoo.

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo

(*Mr 3:1-6; Lc 6:6-11*)

⁹ Néenee Jesús yáau náabanactalaca, liyáali éerri sábadoca, jáiwa liwárroo sinagoga† rícula yéerri néeni.

¹⁰ Néeni lirrícu'a báqueerri washiálicuerri cáaji íshiderriu; namúrrucala chíashia néewau'inaa náuca Jesús, nasáta néemiu liyá:

—¿Léewaminau wachúni báqueerri léerdi wáalee liá'a wawówá íyabactacoo?

¹¹ Jesús éeba'ee náli:

—¿Tána éenaa iyái, wáaleerri áabai oveja licáctau áabai útawi rícula, á'a nawówá íyabactacoo, jómuminaa yáau ijédacan?

¹² ¡Mawí cawénica báqueerri washiálicuerri oveja yúcha! Yáawaiyi sáica waméda liá'a sáicabeeca éerrica nawówá íyabactacoo léchchoo.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicájiu.

Jáiwa dáquinia licájiu liá'a washiálicuerrica, limáacau lirrú sáica léjta ruá'a bémaca.

¹⁴ Ne ná'a fariséobinica, jocai sáicta nawówá, quéecha'inaa najaácoo nachána natáania nalíwoo chíashia néewau'inaa náiinua Jesús jíni.

Áabibi chuánshi linácueji liá'a Jesúscá jóctanaa lílinu

¹⁵ Jesús yáa léenaa nawówai náiinua liyá liú néenee, íchaba chóniwenai yáau lijácha. Jesús chúni quinínama ná'a bálinenaicoo,

¹⁶ limá'ee náli jócubeecha natáania línatú chóniwenai íibi.

¹⁷ Léja liáni lícumpliaque'i'u liá'a límánimí liá'a fíwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaásca, límá'inaami:

¹⁸ "Ái ája áani nushínaa cashírruedacaica, liá'a nuwínanica, liá'a caníinai nucábaca, sáicta nuwówá nucábacaní.

Núminaa lirrú nushínaa Espíritu,

ya líiwadeda machácani quinínama cainabi ita'aa.

¹⁹ Jocai'inaa litáania chuánshi amuáiyu,

jómuminaa léccchu límáidada,

jíní léccchoo éemenai'inaa lichuáni cáaye rícuba béeewami chacáalee.

²⁰ Limédaminaa‡ nalí sáica ná'a máajinaa néebidaucu,

cháni léjta liá'a basuéca wówerri litúcuacoo,

cháni léjta lámpara íyacua májtarrimi jéda íisa.

Limédaminaa chájoni cáashia machácanicaní liwánacaalactala'inaa quinínama cainabi ita'aa.

²¹ Ya chóniwenaina quinínama cainabi ita'aa sánaca, namácaminaa nanéndacaishi línatú.

Náa Jesús jíconaa lirríshibiaca demonio wítee

(*Mr 3:20-30; Lc 11:14-23; 12:10*)

²² Natéee Jesúsru báqueerri washiálicuerri matuíyí ya jocai éewa litáaniaca, níwata wáaleerri demonio, jáiwa Jesús éejua liwánaa licába bániwai ya léewa litáaniaca jáicta Jesús jéda liúcha demonio.

²³ Quinínama nacáarrrudau nasáta néemiu nalí wáacoo: "¿Liyámina léja liáni Cristo, litáqueerrimi liá'a washínaa rey Davidca?"

²⁴ Néemi'inaamini liáni, ná'a fariséobinica namá'ee: "Beelzebú, liá'a demonio wácalica, liyája liérра yáairri lidánani liéni washiálicuerri lijédaque'e demonio."

* **12:6** Áani Jesús táchierri liyá línatú, ne jocai líiwa jucámarraana, liyá mairri liwáaliacala wánacaalashi mawí liúcha liá'a ley templo shínaaca; ne ná'a chóniwenaina arrúnaacala naméda liwánacaala liúcha liá'a áabata leyca. † **12:9** Liá'a Sinagogaca yáarruishi náwacactacoo ná'a judiobinica, néeni néewidau línatú liá'a táchierrico báinacu, néeni natáania comunidad nácu, ya léccchoo lisírbia léjta néewidactacoo. ‡ **12:20** Aani wówarri limáca, Jesús yéerri madáinaina lisúfrica ya máanalicaní wáarru rícu, wayá ná'a máajinanaanica ya máaqueñai báci cajíconaanica, quéewique'e wawália wawásedau'inau, ya liá'a machácanibeeca Dios yánica Jesús nácujei.

²⁵ Jesús, yáirri léenaa liá'a napénsaa nayáca, limá nalí: "Quinínama país náawaca yáacaquictau máashii nacába yáacacoo, namárda yáacau nayá jájiu; áabai chacáaleeca o néenajinai yáacoo máashii nacába yáacacoo, jócanci éewa nayá sáica, amáarrani'inaa.

²⁶ Chacábacanaa, Wawásimi jéducta lishínaa chúnsana demonio, liyá jájiu limárdau; ¿chítia quéewau liwáalia lidánaniu jíni?

²⁷ Iyá máinai nujédacula demonio Beelzebú dánaniyu; ne cháctani, ¿tána yáa irrú ná'a ijúnicaia liá'a danáanhica quéewique'e ijéda demonio? Tándawa nayája náiiwa ináawa iyáca yúqueneu.

²⁸ Jiníwata nujédacta demonio Espíritu Dios dánaniyu, liwówau limáca liá'a wánacaleerri Dios shínaa jái íinu irrú.

²⁹ "Nuá irrú áabai licábacanaa nuíwaque'e tádashia nuyá nuéewa nujéda demonio: ¿Chítia quéewoo liwárruacoo báqueerri shínaa cuítia rícula jíni liá'a washiálicuerri cadánanica lédaque'e lishínaa, jócta libájida liúchau quéechani? Támina, libájidaqui jíni léewa lijédaque'e lishínaa.

³⁰ "Liá'a jócanci yáau nuájcha, yáairriu báawachala núicha; liá'a jócanci yáawaquedaa nuájcha, cáarralerri'inau. §

³¹ "Tánda numá irrú Dios pérdonaa ná'a washiálicuenica quinínama jíconaaashi, ya quinínama máashii namánica, ne jócuminaa lipérdonaa liá'a namáni máashiica Espíritu Santo náycucha.

³² Dios pérdonaaminaa quinínama cha léccchoo táaneerri máashii nuyá washiálicuerri Dios Cúuleeca; ne táaneerricta máashii Espíritu Santo náycucha, jócuminaa lipérdonaa nácula cáwi liyá líta'aa liáni cainabica, ne jiní áabata léerdi liáwinaami liáni.

*Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Lc 6:43-45)*

³³ "Yáabanau sáica áabai banácali, iwáalia'a litau sáica; yáabanau máashii iwáalia'a litau máashii; ne liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu.

³⁴ ¡Áai éenajinai! ¿Chítia quéewoo imá chuánshi sáicai jíni, ne iyá jájiu máashiini? Liá'a yéerri iwówa lícu, litáania inúma licuéji.

³⁵ Liá'a washiálicuerri sáicaica táaneerri chuánshi sáicai, jiníwata sáicaca liyá, ne liá'a washiálicuerri máashiica táaneerri chuánshi máashii, jiníwata máashii yéerri linácu.

³⁶ Ne numá irrú liyáali éerri Dios márdacta'inaa cainabi, arrúnaa náa nashínaa cuenta quinínama chuánshi mawénii namánica.

³⁷ Ne lináceji liá'a chúnsai jichuánica namáni jiyácta sáicai jócta cajíconai."

*Náa'a chóniwénaí máashiinica sátenai áabai señal jócanci nacába cáji
(Mr 8:12; Lc 11:29-32)*

³⁸ Áabi néenaa ná'a fariséobinica ya néenaa ná'a áabibi quéewidacani ley shínaaca, néenee namá'ee Jesúsrui:

—Quéewidacai, wawówai wacábaca jimédaca áabai cábacanaashi jócanci wacába cáji.

³⁹ Néenee Jesúr uiéeba'ee nalí:

—Nárra chóniwénaí máashiini ne yáawaiyi jócanci éebida Dios nácu, nasáta'ee áabai jocai nacába cáji; iyadaque'e nusálíjinaa Dios bánuani nuyá, ne jócuminaa nuá mawí señal léita liá'a iiwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Jonás.

⁴⁰ Chaléjta Jonás yáayumi matáli éerri ya matáli táayebée liáawi rícu liá'a cubái máanuica, chacábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuyáminaa matáli éerri ya matáli táayebée cainabi yáajabala.

⁴¹ Náa'a yáainaimi Nínive rícu nacáwiaminajoo máanalici yúcha amáarracta'inaa cainabi, ya natáaniaminaa ijúnta iyá quéewique'e Dios cástigaa iyá; níwata nárra chóniwénaica yáawani nanáawida nacáwicau néemi'inaami liá'a chuánshi Jonás iiwani nalí. Ne iyá éemenai nuchuáni ne jócanci éebida, báawita nuyá mawí caiwanaca Jonás yúcha.

⁴² Ruá'a reina wánacaleechoo chaléeni sur néerra, rubárruaminau amáarracta'inaa cainabi, jáicta liúca chóniwénaica le éerri jiliéni, ya rutáaniaminaa ijúnta iyá, níwata ruyá iihuechoo déecuchéji wérri cainabica, quéewique'e ruéemi Salomón wítee. Ne

§ **12:30** 'Jiní éewerri limáacacoo béeewami nulí. Ne ná'a jócanci éebida léca liá'a espíritu Santo liá nulí wánacalashí quéewique'e nujéda demonio, yáainai nayá nujúnta, ne ná'a jócanci inda nulí chóniwénaí quéewique'e namédacoo nushínaa éewidacanicoo, naméda náani chóniwénaica náacoo jiní éebidenai nunácu.

iyá jócani wówai éemica nuéewidacala, báawita nuyá mawí cáwanaca Salomón yúcha.

Liá'a espíritu máashiica éejuerrico
(Lc 11:24-26)

⁴³ "Jáicta áabai espíritu máashii lijiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínaneerriu yáarrushi máacarrai rícu mürruerri limáacoo liárrui; ne jinícta líinuni limá lirruwoo:

⁴⁴ 'Nuéeo'quictátawai núbana rículau báaniu nujáctejmicoo.' Jáicta léejua'inaawai, línu linácu liárra washiálicuerrica, léjta áabai cuítia másaictani, jíchuderricktau wáni ya nachúndadanini.

⁴⁵ Néenee liáwai liáwaqueda áabi siete espíritu íchaba mawí máashiini wérri liúcha, ya quinínama narrá sieteca nawárrua lirru liá'a washiálicuerrica, mawíque'e e nawána máashii wérri mawíjani. Chacábacanaani'inaa bésunacoo narrá chóniwenai máashiini wérrica.

Litúwa ya léenajinaica liá'a Jesúsca
(Mr 3:31-35; Lc 8:19-21)

⁴⁶ Jesús táania'inaa liyá újnibii nalí ná'a chóniwenai, jáiwa náiinu lirru léccchoo ruá'a lituwaca ya léenajinaí, nawówaica'ee natáania liájcha. Ne jáiwa namáacoo bináawejí,

⁴⁷ néenee báqueerri iíwa Jesúsru jíni:

—Jitúwa ya jéenajinai yáaine bináawejí, wówenai natáania jiájcha.

⁴⁸ Néenee Jesús éeba'ee liá'a iíwerri lirruuni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinaica?

⁴⁹ Néenee, lidúcua náatala ná'a lishínaa éewidenaicoo, limá'ee:

—Náawa nutúwai ya nuéenajinai náani.

⁵⁰ Níwata tánashia méderrí liwánacaala liá'a nusálíjinaa yéerri áacairra, nuwówai léccchoo chái cábacanaa léjta nuéenajirri, nuéenajetoo ya léjta nutúwa.

13

Licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mr 4:1-9; Lc 8:4-8)

¹ Liyáali éerrimija lijiáu liá'a Jesúsca lirrícucha liá'a cuítaca léewidacta liyáca, néenee liáu liwáacoo manuá táchowala.

² Ne íchabaca wérri chóniwenai yáawacacoo Jesúsru, jáiwa Jesús yúrrucuau áabai lancha rícula, jáiwa liwáawai léewidaque'e, nácula ná'a chóniwenai máaqueñaiu cáina itá'aa.

³ Néenee litáania nalí íchaba nácu licábacanaayu. Limá'ee nalí:

“Báqueerri cáabanacai liáu licásá banácali fími.

⁴ Ne liáabana'inaa áabata léenaa liá'a líimica cár iníjbaa lícu, náiinu ná'a mishiuduca, jáiwa náya jíni.

⁵ Áabata cárriu iíba fíbirra, jinícta sáica cáinabi; jáiwa liárra líimica páquiau madécata, jiníwata jinírira cáinabi dujíwala;

⁶ ne liá'a cáiwiaca lijí'inaamiwai, jáiwa léema jíni, jiníwata jiní jíchu sáica, jáiwa léemawai míshii jíni.

⁷ Áabata léenaa liá'a líimica cárriu túwirri fíbi, ne jáiwa lidáwinu ná'a túwirrica, jáiwa lisácumeda jíni.

⁸ Ne áabata liá'a banácalica cárriu sáiquitacta cáinabi, jáiwa liá lítau sáica; áabata yáa lítau újni cien líimi máanabaca, áabata sesenta líimi máanabaca, áabata treinta límáanabaca.

⁹ Ne iwówaicta liwárrueda lirru liá'a numánica, arrúnaa e'écanicoo sáica.”

Tánta Jesús éewida licábacanaayu
(Mr 4:10-12; Lc 8:9-10)

¹⁰ Ná'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca náiinu lirru nasáta néemu liyá, tándashia léewida chóniwenai licábacanaayu.

¹¹ Jesús éeba'ee nalí: “Iyá Dios wána yáa léenaa cabáyainta liá'a liwánacaalanica, ne nalí jócai.

¹² Cháwjani, éemu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.

¹³ Tándawa nutáania nalí licábacanaayu; níwata nayá báawita néemi nuchuáni, néemi bácai licábacanaa, cháija ne yáawaa jócai wárrueda nalí limáyuca yáawaiyii liá'a numáni nácula.

¹⁴ Chámina lejta nabésunau nayá, licúmpliawai liá'a limánimi liá'a cáiawadedacai Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías, limá'inaate:

'Iyá éemiminaa liá'a numánica,
ne jócuminaa liwárrueda irrú.

Iyá síguaminaa icába liá'a numédanica,
ne jócuminaa liwárrueda liéni limáyu'ca.

¹⁵ Ne nawítee náani chóniwenai yáainai mawíteeni,
níwata jócani wówai liwárrueda nalí,
wáalianai nawíbau báyeerriu,
wáalianai natuí báyeerriu,
quéewique'e jócu néewa nacába ya néemica,
ya jócubeecha náa léenaa;
jócubeecha néejoo nulí, nuchúni nayá.'

¹⁶ "Ne Dios sáicta wérri liwówa yáajcha, níwata iyá cábenai liá'a numédanica, ya yáayu léenaa liá'a numánica.

¹⁷ Ne numá irrú yáawaa, íchaba cáiawadedacani Dios chuáni báinacu ya chóniwenai sáicanica, wówenai nacába liáni icábani iyá, ne jócu néenaa nacábaqui jíni; nawówai néemi liáni éemini iyáca, ne jócu néenaa néemiqui jíni."

*Jesús íiwa licábacanaa nácu liá'a cáabanacaica
(Mr 4:13-20; Lc 8:11-15)*

¹⁸ Liáwinaami, Jesús ma nalí ná'a lishínaa éewidenaicoo: "Éemite liáni liwówau'i limáca liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica.

¹⁹ Ná'a éemenai liá'a chuánshi Dios shínaa linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, ne jócu náa léenaa néemicani, nayá lejta liá'a banácali íimica cárricoo iníjbaa lícu; línu liá'a Wawásimica lijeda liá'a Dios chuáni liáabanani liwówa lícu.

²⁰ Liá'a banácali íimica cárricoo íiba fibirra, chái licábacanaa lejta ná'a chóniwenaina éemenai Dios chuáni, narríshiba sáicta néemicani,

²¹ ne jóca liwáalia líjichu sáica, jócani yáa cabálininaa, ne jáicta linácue liá'a Dios chuánica, nasúfria Carrúni jináata nayá o nacánaquedaa nayá namúrru namédaque'e nalí máashii, nácu náuchau liá'a néebidaucu.

²² Liá'a banácali íimi cárricoo túwirri íibi, lejta ná'a chóniwerica éemenai Dios chuáni, ne nawówai namédacoo cawáruanicajiyu, néenee nayá urrúni nawówai bácai linácu liá'a shínaashica. Libésunau'e nalí namýa máecha liá'a Dios chuánica ya jócu naméda liá'a shínaashica Dios wówaini'e nayá médaca.

²³ Ne liá'a banácali íimi yáabaneerricoo cáiabi sáicai íta'aa, chái lejta ná'a chóniwenaina éemenai Dios chuáni, náa léenaa néemicani. Natráawajaa Diosru sáica, áabi cháni lejta liá'a banácali íimica yáairri cien lítau, naméda bájalanaa, áabi lejta líimica yáirri sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi cháni lejta líimica yáirri treinta, naméda píituuta."

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máashiibee trigo íibi

²⁴ Néenee Jesús íiwa báaniu áabata licábacanaa: "Liá'a Dios wánacaalactalaca chái lejta báqueerri washálicuerri yáabaneerri banácali íimi sáicai bacháida lícu.

²⁵ Ne quíninama namá'a inaami nayáca, línu báqueerri najinai, jáiwa liáabanai máashiibee máashii nashínaa trigo íibi, jáiwa liáwai.

²⁶ Ne jái'ináami lidáwinau liá'a trigoca, jáiwa líiwinaa jiáwai léccchoo, néenee lijiáu léccchoo máashii máashibeeca.

²⁷ Néenee ná'a tráawajadorbinica náawai náiiwa lirrúni liá'a liwácalica: 'Wawácáli, liá'a banácali íimi jiáabananaa bacháida lícu sáicaica, ¿chíta lijiáu jiliá'a máashii máashibeeca?'

²⁸ Liá'a liwácalica límá nalí: 'Báqueerri wajinai médaniminaa liáni.' Ná'a catráawajaacanica nasáta néemu liyá: '¿Jiwówal jiyá wáacoo wéerruaque'e liá'a máashii máashibeeca?'

²⁹ Néenee límá nalí: 'Jóca, éerruacta liá'a máashii máashibeeca, Carrúnata éerrua léccchoo liá'a trigoca.

³⁰ Mawí sáica waínda lidáwinacoo áabena, cáashia lidáwinacoo wawínaquicita'inaacani; néeneeminaajoo nubánuá náawaquedacoojoni, nashírrique'e quéechaa liá'a máashii máashibeeca, nabáji macáishitani,

wéemaque'ini, ne liábinaami nawína ya náawaqueda liá'a trigoca nushínaa liárrui rículau.' "

*Liá'a licábacanaa linácu liá'a líimi jí'ineerri mostaza.
(Mr 4:30-32; Lc 13:18-19)*

³¹ Jesús íiwa nalí léccchoo liéni licábacanaa: "Liá'a Dios wánacaalactalaca chái léjta áabai líimi jí'ineerri mostaza, báqueerri washiállicuerri yáabanani bacháida lícumica;

³² Liéni yáawaiyi, áabau néenaa ná'a mawí píituica quinínama náibicha ná'a líimica; ne jáicta lidáwinawai mawi máanuica liúcha liá'a yéerri lirricu liá'a náabanactacani, lidáwinau léjta áabai áicuba máanui, máanui wérri míshiidu íinu namédá líibanau linácai nácu." Cha léccchoo, liá'a Dios chuánica náiwani ya lichána píitui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.

*Liá'a licábacanaa wáneerri páani múrracacoo líjí'inaa levadura
(Lc 13:20-21)*

³³ Jesús íiwa nalí léccchoo liéni licábacanaayu: "Liá'a Dios wánacaalactalaca chái léjta liá'a múrracairricoo, báquetoo íinetoo pílechoo matálinali harina íinabi, quéewique'e cáiwiique'ini quinínamani liá'a liinábica."

*Tánda Jesús táania licábacanaayu
(Mr 4:33-34)*

³⁴ Jesús táania quinínama liáni nalí ná'a chóniwenairru linácueji liéni licábacanaayu, chái jójcaí táania nalí liyáwoo licábacanaayu.

³⁵ Cháwa quéewique'e licúmpliacoo liá'a limáni liá'a caiiwadedacai Dios chuáni báinacu:

"Nutániaminaa liyáwoo licábacanaayu;
núiwa áabata yéerri cabáyainta liyáalimi Dios liquénuda'inaami cainabi".

Jesús íiwa licábacanaa máashii máashibeeca trigo íibi

³⁶ Néenee Jesús íiwa lináwau nalí ná'a chóniwenaina, jáiwa liwárroawai áabai cuítula, jáiwa lishínaa éewidenaicoo narrúniu lirrú, ya nasáta néemiu liyá namá lirrú líiwaque'e nalí linácu liá'a licábacanaa liá'a máashii máashibeeca yéerri bacháida rícu.

³⁷ Jesús éeba'ee nalí: "Liá'a yáabaneerri líimi sáicaica, nuyá Washiállicuerri Dios Cúuleeca,

³⁸ léja liérra bacháidaca liyáwa éerrija. Liá'a líimi sáicaica, wówerri limáca ná'a médenai Dios wówainica, ya liá'a máashii máashibeeca wówerri limáca ná'a médenai Wawásimi wówainica,

³⁹ liá'a wajínaí yáabaneerri máashii máashiibee íibi, léwa Wawásimi liérra. Liá'a lítaca wówerri limáca amáarrrau'inaa liá'a cainabica, ná'a yáawacadenaí banácali íta, náawa ángelbini nárra.

⁴⁰ Licábacanaa léjta náawaquedau máashii máashibeeca náucaque'ini chichái tuírricula léemaque'iu, chacábacanaa libésunacoo nalí ná'a Wawásimi shínaaca jáita amáarrra cainabijoo.

⁴¹ Nuyá Washiállicuerri Dios cíuleeca, nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, náawaquedaeque'e nushínaa nuwánacaalactaca, ná'a quinínama wánenai namédá máashii chóniwenaina cajíconaanica, ya ná'a médenai máashii.

⁴² Náucani'inaa lirrícula liá'a chichái túculerricoo, náichactala'inaa náamueda néu quirriquirrinnaa licáichau.

⁴³ Néenee ná'a médenaica léjta Dios mayú'uca, quéenenaí'inaa chaléjta caiwia quéenenaí chaléeni wánacaalactalaca nusáljinnaa néerra. Iyá iwówaicta yáa léenaa liáni numánica, arrúnaa édacanicoo sáica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cawénni báyeerricoo

⁴⁴ "Jesús má'ee nalí: Liá'a Dios wánacaalactalaca chái jicá'a áabai cawéni wérrica báyeerricoo cainabi yáawi rícula. Báqueerri washiállicuerri íinu linácu liá'a cawéni wérrica, ya léejoo libáya néeni jíni; liwówa chúnica liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni liérra cainabica, quéewique'e liá'a cawéniica shínaacaní.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a tiba úcuni cawénica

⁴⁵ "Jesús má'ee nalí léccchoo: Liá'a Dios wánacaalactalaca, chái léjta báqueerri cawéndacai jínameerriu limúrruerri íiba úcunini cawéninamai;"*

* ^{13:45} Áani wówerri limáca báqueerri éebiderri Dios nácu, arrúnaa liá lirrú bájialanaa liwéni jáicta Dios shínaa jíni liwáianaalactaca. Arrúnaa limáaca quinínama liá'a méenaami éerri shínaaca jócaí índa limédacoo Dios shínaayu.

⁴⁶ jái'inaa línu linácu liá'a áabai cawéni wérrica báqueerri yúcha, liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni liá'a íiba úcuni cawéniica.

Liá'a licábacanaa línácu liá'a máaya nawínau cubái

⁴⁷ "Jesús má'ee báaniu, lé'e liá'a Dios wánacaalactaca chái'e léjta áabai máaya náucanicta manuá yáaculani, lijéda matuínama cubái cábacanaa.

⁴⁸ Jáicta cashíamu léji liá'a máayaca, ná'a' catésucanica najédani cáina ítala, nawáctala'inau naníwacani ná'a' cubáica; nawáaliani ná'a' cubái sáicanica náarrui rículau ya náuca liá'a máashiica.

⁴⁹ Chacábacanaa jáicta amáarra léju liá'a cáinabica; Dios bánuaminaa ná'a' ángelbinica nashírridaque'e máashiinica báawachala ya ná'a' sáicanica,

⁵⁰ náucan'iinaa ná'a' máashiinica lirrícula liá'a infiernoca írranii chicháiyu, náichactala'inaa ya námuactala náea néu quirríquirrinaa licáichau."

Cawéninamai wáaliica ya liá'a lidánimimica

⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Éemi jíni quinínama liáni?

—Jajá, wawácali —namá'ee.

⁵² Néenee Jesús má'ee nali:

—Jáicta báqueerri quéewidacai ley shínaa léewidau sáica linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, chái léjta báqueerri cuítá wácali, liá'a liwáalianica liá leénaa lijéda méenaami wáaliica ya liá'a lidánimimica.

Jesús Nazaret néeni

(*Mr 6:1-6; Lc 4:16-30*)

⁵³ Ne Jesús nísa'inua líiwadeda liyú liá'a licábacanaaca, néenee liáwai néeneeji,

⁵⁴ jáiwa línnui lishínaa cáinabi néerrau, jí'ineerri Nazaret, jáiwa lichánau léewidaca lirrículo liá'a sinagogaca. Ná'a' chóniwenai nacárrrua'eeewoo, namá'ee:

—¿Tanáctica jéewidau linácu quinínama liéni jiáni leénaa? ¿Chíta quéewau jéewa jíméda léji liérra jócai wacába cáji?

⁵⁵ Jócaita le licúulee liá'a camédadacai méenaami áicubayu, ya María cúulee? Jócaita le Santiago éenajirri ya José ya Simón ya Judas,

⁵⁶ ya leenajinai íína yéenai léccchoo wáiibi áani? ¿Néenee táchana bésunawai chóque'e litáania íchaba wíteeshiyu ya leéwa liméda jócai wacába cáji?

⁵⁷ Tándawa jóca nawówai naméda liwánacaala. Tándezwa Jesús má'ee nali:

—Jáicta báqueerri cáiwadedacai litáania Dios chuáni nácu, báawachala jócaita lishínaa cáinabi, ná'a' chóniwenaina cawáunta ya néebida lirrú, ne jáicta litáania náli ná'a' chóniwenai lishínaa chacáalee rícu sánaca o á'a líibana néeni, nayá jócu cawáunta nacábacani jiní néebidaca lirrú.

⁵⁸ Jiní limédani íchaba jócai nacába cáji néerra, jiníwata ná'a' chóniwenaina jocani éebida liyácala liá'a Mesíasca.

14

Juan Bautista máanalicami

(*Mr 6:14-29; Lc 9:7-9*)

¹ Liyáali éerrimi, Herodes Antipas, wánacaleerri léjta rey á'a Galilea, leémi'e natáania Jesús nácu.

² Herodes má'ee lishínaa tráawajadorbinirru: "Le Juan Bautistaja liérra cha cáwiaco; tándezwa leéwa liméda jócai wacába cáji."

³ Jiníwata quéechami liá'a Heródesca wáneerri nawína Juan preso, liwánani nabájida cadénayu nateeq'ini cuítá manúmai rícula. Herodes wánaca nawárrueda Juan preso ruwánaca ruá'a Herodíasca, línu liá'a Felipeca Herodes éenajirri.

⁴ Jiníwata Juan máirrite Heródesru: "Jócai éewoo jijéda jínu ruárra ínetooca cáwicalani rúnirri liá'a jéenajirrica."

⁵ Linácueji Herodes wówai línu Juan, ne cáarru licába ná'a' chóniwenaina, jiníwata quinínamarru néebida liá'a Juanica cawéni wérri líiwadeda Dios chuáni.

⁶ Ne liyáali éerri Herodes shínaa licúmpliacta camuí, rumíyacaula ruá'a Herodíasca rujiáu ruwálilaca nanáneewa ná'a' namáidanica, Herodes gusta ruyá ruwáilauca bájialanaa,

⁷ tándezwa Herodes ma rulí liwánacaala nácu, liámmina rulí tánashia rusátani liúchau.

⁸ Néenee ruá'a miyácauca rutúwa éewidaca'ee ruwítee, rumá'ee Heródesru:

—Jíá nulí áabai mitájia rícu, liá'a liwitami liá'a Juan Bautistaca, nacábaque'ini.

⁹ Linácueji liwána máashii wérri liwówa liá'a rey Heródesca; ne jiníwata arrúnaa licúmplia liá'a limánimica nanáneewa ná'a limáidanica, liwána náa rulíni.

¹⁰ Libánua báqueerri soldado nawíchua Juan wáa cuíta manúmai rícula.

¹¹ Jíwa natée liwítamica báji mitájia rícu náa rulí jíni ruá'a miyácauca, jáiwa rutée jíni rutúwarru.

¹² Néenee náiinu ná'a jínanenacoo Juan yáajcha, natée limáashiicaimi nabáyaque'ini, liwinaami náawai náiiwacani Jesúsrui jíni.

Jesús yáa náaya ná'a cinco mil washiálícuenaica

(*Mr 6:30-44; Lc 9:10-17*)

¹³ Jesús éemi'inaa liéni chuánshica liáu lancha rícu náajcha ná'a éebidenaicoo liájcha, liáu chalaleeni báawachala. Ne chóniwenai éemi'inaa jíni, jáiwa najiáwai chacáalee rícura, quéewique'e náacoo lijúnta macáshtai.

¹⁴ Jesús jíá'inau lancha rícura, licába chóniwenai íchabani, carrúni jináata licába nayá, jáiwa lichúni ná'a bálinenaicoo natéenica.

¹⁵ Jíi'inaa samásamai liácuwai, ná'a lishínaa éewidenaicoo narrúniu namá'ee lirrú:

—Jái táicalacai, liáni júshiquitawa áani. Jíwana náacoo ná'a chóniwenáica, náaque'iu nawéni náyau lirrícula liá'a chacáalee júbininica.

¹⁶ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai arrúnaa náacoo; yáa náaya iyá.

¹⁷ Néenee néeba'ee lirrú:

—Wawáalia áani bácai cinco páani rími ya chámacua cubái.

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Índa nulíni ájini áani.

¹⁹ Néenee liwána ná'a chóniwenai máanabanaamica nawáaque'iu imíshi íta'aa. Jáiwa liwina licáaji rícu ná'a cinco páanica ya ná'a chámacua cubáica, licába áacairra, liá sáicai Diosru, litúcueda liá'a páanica, ya ná'a cubáica; liá jíni lishínaa éewidenaicoorru, nayá nashírridaque'ini chóniwenairru.

²⁰ Quínnama náaya cáashia cáawai wérri nayá, ya újnibii nacámusheda doce canasta lishídanaami máaquerricoo.

²¹ Namáanabaca ná'a iyenaica cinco mil washiálícuenaai nayáwoo, jócani jútada iína ya sáamanai léccchoo.

Jesús jínerriu shiátai náani nácu

(*Mr 6:45-52*)

²² Liwinaami, Jesús bánuia ná'a lishínaa éewidenaicoo náurrucocoo lancha rícula, nachuáque'iu bajíala manuá libéecha, nácula líiwa lináwau nalí ná'a chóniwenáica.

²³ Jíi'inaa líiwa lináwau nalí ná'a chóniwenáica, Jesús lírrau áabai díului ítala quéewique'e lióraca bácai. Línu'inaa liá'a catáwacabeeeza yéeerri néeni bácai,

²⁴ nácula liá'a lanchaca jái yáacuwai déecuchala litácoowa yúcha. Liá'a marrádacaca ínuerri lancha nácula cadánani, jiníwata cáuli ínuerri najúnta.

²⁵ Jíi'inaa újni cátaí Jesús jíinau najúnta shiátai náani nácu.

²⁶ Nacába'inaateni lishínaa éewidenaicoo lijínacoo shiátai náninacu, nacáarrudau wérri, namáidada nacáarruniu namá'ee:

—¡Wówanaashimi chái jíncacoo!

²⁷ Ne Jesús táania nalí, límá'ee:

—¡Ya iwówau cadánani, nuyácani, ucáarru iyá!

²⁸ Néenee Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Nuwácali, jiyáquictani, jíwána nujínacoo jiyáctala shiátai náani nácu.

²⁹ —Jesús má'ee lirrú: —Jínu chérra.

Néenee Pé'eru yúrrucoo barco rícura, jáiwa lichána lijínacoo shiátai náani nácu Jesús yáctalaca.

³⁰ Ne licába'inaa ná'a marrádacaca ya cáuli máanui wérriyu, jáiwa cáarru jíni; jíi'inaa liwówai liájuacuwai, jáiwa limáidadai:

—¡Jiwaseda nuyá, nuwácali!

³¹ Liyáalimi'e Jesús wína licáaji nácula, límá'ee lirrú:

—¡Jiyá jócai máacai jiwówau nunácu sáica! ¿Tánda jócu jéebida nuyá wásedeerri jiyá?

³² Náirra'inaamiwai lancha rícula, machúnucunaa liá'a cáulica.

³³ Néenee liyáali, ná'a yáainai lancha rícu, jáiwa natúyau náurru juátamíyu Jesús náneewa, namá'ee lirrú:

—¡Yáawaiyi jiyá Dios Cúulee!

*Jesús chúni ná'a bálinenaicoo Genesaret néeni
(Mr 6:53-56)*

³⁴ Nachuáu bajíala manuá, jáiwa náiinuque'e lishínaa cáinabi ítala liá'a Genesaret.

³⁵ Ná'a chóniwenai néeni sánaca nacúnusia nacába liá'a Jesúsca, lichuáni licáarraliau quinínama liá'a cáinabica. Natée Jesúsru ná'a bálinenaicoo,

³⁶ ya namésuda'ee liwówa namá'ee lirrú jínda nadúnu líibala númacua nácu cadánia; ya quinínama ná'a dúnueñaicani, saícani máacacoo.

15

*Liá'a wáneerri casácula washiálicuerri
(Mr 7:1-23)*

¹ Narrúniu Jesúsru áabibi fariséobini ya áabibi quéewidacani ley shínaa, ínuenai Jerusalén néenee, ya nasáta néemiu liyá:

² —¿Tánda jishínaa éewidenaicoo jócu néewida nawítee ná'a wawérrinaimica? ¿Ya tández jócu nacúmplia nawítee nabádeda nacáajiu quéechá jóctanaa náaya, chaléjta nawánau'i naméda ná'a wawérrinabimica?

³ Jesús má'ee nalí:

—Iyá jócani arrúnaa yásacalaca ná'a éewidenaicoo nuájcha, níwata iyá iméda máashii mawí, ne iyá jócani méda Dios chuáni wánacaala, imédaque'e chaléja limáyu'u liá'a iwíteeca.

⁴ Jiníwata Dios má'ee: 'Cawáunta jiyá jitúya jisáljinan ya jitúwa,' ya 'liá'a máashii númera lisáljinan nácu, ya litúwa nácu léccchoo, arrúnai'inaa náiinuaca.'

⁵ Ne iyá máinai yáawaa báqueerri washiálicuerri éewerri limá lisáljinanarru jócta litúwarru: 'Jócu nuéewa tuyúda jiyá, jiníwata liá'a nuwáaliani quinínama nuáni'inaa Díosru';

⁶ ya tánashia máirri liáni, jócai éewa liyúda lisáljinan jócta litúwa. Chacábacanaa iyá jócani éewida Dios chuáni, quéewique'e iméda léjta iwítee wówau'ca.

⁷ ¡Iyá chámainti iwítee! Sáicai litáania liá'a Isaíasca íiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu, limá'inaami inácu iyá:

⁸ 'Náani chóniwenaica éebidenai nanúmayu chájí'i,

ne nawówa déecuchai yáa núcha.

⁹ Jiní wéni báawita naméda culto nulí;

ne éewida nuchuáni nácu,

ya éewida liá'a napénsanica namáta ná'a nawánacaalactaca,
ne liyáwoo washiálicuenai chuáni bácai.'

¹⁰ Jáiwa Jesús máida ná'a chóniwenaica, limá'ee:

—Éemini ya yáa léenaa:

¹¹ Liá'a wárruerrico washílicuerri númera lícueji, jócai wána casácula liwówa. Ta léja liá'a jiérricoo washílicuerri númera lícueji, wáneerri casácula liwówa.

¹² Néenee ná'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca narrúniu lirrú, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—¿Jiá léenaa íiwrri nawówa ná'a fariséoca néemi'inaa liáni jimánica?

¹³ Jesús éeba'ee limá'ee nali liyú liáni licábacanaaca:

—Nusáljinan liá'a yáairri áacairra, liúcaminaa bináawala quinínama ná'a éewidenaí meénaami yáairri báawachala yáawayi yúcha, chaléjta liá'a cáabanaacaica léerrua liúca quinínama lijíchú yáajchau ná'a banácali jócani liáabana.

¹⁴ Imáacani, matuýii liérra chái téé áabi matuýii. Ne báqueerri matuýii técta báqueerri matuýii, chámataanaa nacáacoo útawi rícula.

¹⁵ Néenee Pé'ero ma Jesúsru:

—Jichúni jíiwadeda walí liá'a jimánica.

¹⁶ Jesús éeba'ee:

—Nuyá máashii wówa níwata iyá jócu yáa léenaa liá'a nuéewidanica.

¹⁷ Iyá arrúnaa yáa léenaa liá'a quinínama wárruerrico wanúma lícu, yáairriu wáayacua rícula, quéewique'e líawinaami lijíau wáiibicha.

¹⁸ Ne lijíerricoo linúma lícueji, jiérriu liwówa lícueji liá'a washílicuerrica, léwa liérra chái wána casácula liyá.

¹⁹ Níwata liwówa liá'a washílicuerrica nájíau ná'a máashii liwíteeca, liá'a náiinu'inaaca, namáa washílicuerri yáajchá jócai náanirri, ya íinetoo rumáa washílicuerri yáajchá jócai rúnirri; camédacani máashii náiinaayu, ná'a nedishica, nanúma yúwica, ya liá'a nacáitaucá.

²⁰ Léewa liéni wáneerri casácula liá'a washiálicuerrica; ne náayacta ya jócu nacúmplia nabádeda nacáajiu, jocai wána casácula liyá.

*Báquetoo íinetoo bájirra cáinabi ítee sáu éebidechoo Jesús nácu
(Mr 7:24-30)*

²¹ Jesús yáau chéni Genesaret néenee liáque'iu cáinabi Tiro ya Sidón néerra.

²² Báquetoo íinetoo Caná néenee sáu, yéechoo líta'aa liá'a cáinabica jí'ineerri Tiro, ruínu Jesúsruru rumáídadaca:

—¡Nuwácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá! ¡Numiyacaulla wáalechoo áabai espíritu máashii méderri rulí máashii!

²³ Jesús jocai éeba ruchuáni. Néenee lishínaa éewidenaicoo rúniu lirrú, nasáta'ee liúcha:

—Jíwa rulíni ruáque'iu wáucha ruá'a íinetooaca bájialaca rumáídadaca wáishíirricu.

²⁴ Jesús má'ee:

—Dios bánuerri nuyá nalí ná'a bácai ná'a chóniwenai yéenai Israel néeni, léjta oveja yúquenaita wáni.

²⁵ Ne ruá'a íinetoo ruáu rutuyacoo rúrrui juátamiyu Jesúsruru, rumá lirrú'e:

—¡Nuwácali, jiyúda nuyá!

²⁶ Jesús éeba'ee ruchuáni:

—Jocai sáicanata wéda náayanibi ná'a wéenibicoo wáaque'e nalí ná'a áulica.

²⁷ Ruyá rumá'ee:

—Yáawaiyi, nuwácali; ne ná'a áulica íyenai liá'a lítabi cáirricoo nawácanai shínaa mesa yáajabala.

²⁸ Néenee Jesús ma rulí:

—Íinetoo, máanui wérri liá'a jéebidauga! Liméda jirrú léjta jiwówaucu.

Liyáalimi rumiyacaulla ruá'a íinetooaca sáica jíni.

Jesús chúni íchaba bálinenaiu

²⁹ Jesús jiáu néeni, jáiwa lílinu á'a litácoowa liá'a lishínaa manuá liá'a Galileaca; néenee lírrau áabai dúuli ítala, jáiwa liwáawai.

³⁰ Íchaba chóniwenai yáawacau Jesúsruru. Natée lirrú macáwani, matuín, ya máacarrani cáaji, jocai éewa natáaniaca, ya áabibi wáalenai íchaba bálinacaalashi, náindani Jesús yáctalaca, jáiwa lichúní nayái.

³¹ Tánda ná'a chóniwenaina caárrudeneu, nacába natáaniacala ná'a jócanimi éewa natáaniaca, ya ná'a máacarrani cáaji, namáacau sáica lécchu, ná'a macáwanimica éewenai najínacoo, ya ná'a matuínica néewa nacábaca. Jáiwa nachána náa lirrú sáicai liá'a Dios chóniwenai Israel shínaaca.

Jesús yáa náaya ná'a cuatro mil washiálicuenaina

(Mr 8:1-10)

³² Jesús máida lishínaa éewidenaicorru, limá'ee nalí:

—Carrúni jináata nucába náani chóniwenaina, jiníwata nawáalia matáli éerri nayá nuájcha áani, jinícalá nalí náayani'inaa. Jócu nuwówai nubánua nayá máayaca náabana néerrau, carrúnataca májina nayá iníjbaa lícu.

³³ Lishínaa éewidenaicoo namá'ee lirrú:

—Ne ¿chíta quéewau wáiiu íyacashi áji'aní náaya ná'a chóniwenai íchabanica, líta'aa liáni júshiquitaca jinícta yáairri?

³⁴ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia jíni?

—Siete páani ya píitui rími cubái júbinini, —néeba'ee nayá.

³⁵ Néenee Jesús wána nawáacoo cáinabi rícu ná'a chóniwenaina,

³⁶ jáiwa liwína jíni ná'a siete pánica ya ná'a cubái rími, jáiwa liá sáicai Diosrui, lipúrraida, jáiwa liá lishínaa éewidenaicorru jíni, néenee nashírrida jíni nali ná'a chóniwenaina.

³⁷ Quinínama náaya cáawaina wérri, néenee náawaqueda néenamu liá'a máaquerrico siete canasta liyú liá'lítabimi máaquerrico.

³⁸ Ná'a íyenaica cuatro mil namáanabaca washiálicuenaina, jocani najútada ná'a iinaca ya sáamanai.

³⁹ Néenee Jesús fiwa lináawau nalí ná'a chóniwenaina, jáiwa lírrawai lancha rícula, jáiwa liwai chaléeni áabai cáinabi jí'ineerri Magadán.

16

*Ná'a fariséobinica ya ná'a saduceobinica nasáta áabai señal jócai nacába cáji
(Mr 8:11-13; Lc 12:54-56)*

¹ Ná'a fariséobini ya ná'a saduceobini náau nacába Jesús néerra, nawówa namédaque'e lirrú áabai trampa, namá lirrú limédaque'e áabai señal jócai nacába cáji, néenedaque'i nacábawani yáawaicta íinuerri Dios néenee jíni, ne nanúma yúwicawajani.

² Ne Jesús éeba'ee nalí: "Táicala imá iyájoo: 'Sáitai'inaa liá'a éerrica, jiníwata liá'a éerrica chunídai wérri'inaa';

³ manúlacaiba namá ee: 'Wáalee máashii'inaa éerri, jiníwata liá'a éerrica quirrai ya casáculai'. Ne yácta léenaa icába liá'a éerri cábacanaa, ¿chíta quéewau'u jócu éewa yáa léenaa liá'a Dios médanica?

⁴ Lyá chóniwenai máashiini jócani éebida yáawaiiyu, nasáta áabai señal jócai nacába cáji; ne jócuminaa nuá irrú áabai señal mawiá léita Jonás." Jáiwa limáaca nayái, liáwai.

*Néewida jócai yáawaiyi nashínaa ná'a fariséobinica
(Mr 8:14-21)*

⁵ Quéecha'inaami nabésunacoo bajiála manuá, ná'a éewidenaicoo namíya máecharatée páani.

⁶ Néenee Jesús ma nalí:

—Icábate, cáwi icába yúchau levadura fariséobini shínaaca ya saduceobinica.

⁷ Ná'a éewidenaicoo Jesús yáajcha jócu náa léenaa néemicani limánica, táda cha namá nayá jájiu:

—Jócuwa'ee waínda páanii!

⁸ Jesús yáa léenaa nanácu, limá'ee nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¡Píitui rími éebidaca yáawaa!

⁹ Nuyá máashii wówa níwata iyá újnibi jócai yáa léenaa éemicani nuyá éewerri numéda jócani icába cáji, jiní éedanicoo linácu liá'a cinco páani nushírridani náu ná'a cinco mil washiálicuenaca. ¿Ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jíni?

¹⁰ Jini édacadicalu léchchoo linácu liá'a siete páani, nushírridani náu ná'a cuatro mil, ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jíni?

¹¹ ¿Chíta jócu yáa léenaa éemiqui jíni jóca nutáania nuyá páani náu? Cáwi icá'a yúchau ná'a jócani éewida yáawaiyi fariséobini shínaaca ya saduceobini shínaaca.

¹² Néenee náa léenaa néemiqui jíni, Jesús jócai ma liyáca itúyaque'iui liúcha liá'a wáneerri páani mûrracacoo, jócta quéewique'e cáwi nacá'a náuchau liá'a éewidacaishi nashínaa ná'a fariséobinica ya ná'a saduceobinica.

*Pé'eru mairri Jesús liyáca Mesíasca
(Mr 8:27-30; Lc 9:18-21)*

¹³ Quéecha'inaami Jesús iinucai litala liá'a cainabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaaca, lisáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá nunácu chái ná'a chóniwenai nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca?

¹⁴ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyácalá'ee Juan Bautista cáwerriwai; áabi máinei jiyácalá'ee Elías cáwerriwai, ya áabi máinei jiyácalá'ee Jeremías cáwerriwai o áabimi caiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu cáweneu.

¹⁵ —Ya iyá, ¿tánashia imá nuyái? —Lisáta léemiu nayái.

¹⁶ Simón Pé'eru éeba'ee:

—Jiyá waliérra, Mesíasca, liá'a Dios Cúulee cáwiica mamáarraca éerri'inaa.

¹⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Sáicta wérri jiówá, Simón Jonás cúulee, jiníwata jiní báqueerri washíalicuerri iiyaderri jirrú liáni, liyárrimija liá'a nusáljinää yáairri áacairra.

¹⁸ Ne nuyá ma jirrú jiyácalá'ee Pé'eru, linácuejí liáni jinísani jímáca, jicá'a áabai íiba nubárruedaque'e nushínaa iglésiau, jiníminaa máanalicai shínaaa danáanshi éenaaca limárdaca nushínaa iglesia.

¹⁹ Nuáminaa jirrú wánacaalashi áacai sói jicá'a áabai yáawi; liá'a jibájini líta cainabi liáni, ne chámmina limáacacoo libáji áacairrajoo, ne liá'a jiyá liwásedanica líta cainabi liáni, chámmina limáacacoo liwásedacoo áacairra.

²⁰ Jáiwa Jesús bánuá lishínaa éewidenaicorru jócubeeccha náiwiwadeda matuínaamirru liyácalá liá'a Mesíasca.

*Jesús līwadeda límáanalicau
(Mr 8:31-9:1; Lc 9:22-27)*

²¹ Liáwinaami liáni Jesús chánau līwadeda lishínaa éewidenaicoorru, arrúnaaca'ee liácoo Jerusalénra, ya chaléeni ná'a salínai, sacerdótebini wácanai, ya qéewidacani ley shínaabinica, nawánaminaa carrúní jináata bájialanaa. Limá nalí nuyá náiñuaminaajoni, ne nucáwiaujoo matáli éerri rícula.

²² Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani, jáiwa lichánau licáita Jesús, limá lirrú:

—¡Dios jócu wówai, nuwácali! ¡Liéni jócái éewa libésunacoo jiájcha!

²³ Jáiwa Jesús náawawai, limá Pé'erurru:

—¡Jishíriu núcha, níwata jiyá pénserrya ya jítáania jiyáca chaléjta limédau'u liá'a Wawásimica, linácu jiliéni jimánica carrúnata jiwánata jócu néewida nusálíjinaarru! Jiyá jócái cábäu léjta Dios cábäu'u, jiyá cáberri léjta nacábäu ná'a washiálícuenaica.

²⁴ Jáiwa, Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Tánashia wówerri nushínaa éewiderricoo, limíya máechea liyá jájiu, yéerri liyá báitanacu lirrú liá'a carrúnataica ya cáashia máanalictalacani léewaque'e línu nuíshírricu, chaléjta litécta áabai cruz.

²⁵ Jiníwata liá'a wówerri liwáseda licáwicau jócái amáarra, yúquerri'inau; ne liá'a yúquerri licáwicau jócái amáarra nunáceji, línuminaa cágicaishi jócái amáarra.

²⁶ ¿Tána liwéni lirrú liá'a washiálícuerrica ligáanacta quinínama cainabi, ya liúca licáwicau jócái amáarra jóca limédau chaléjta éewidenaicoo nuájcha? ¿O chíta máanaba léenaa lipáida liá'a washiálícuerrí licáwica jócái amáarra nácueji? Jiní wérri léewa liwárruacoo áacairra báawita lipáidaca.

²⁷ Tándawa, yáau nuíshírricu báawita libésunacoo liá'a bésuneerri'inaacoo, jiníwata nuyá Washiálícuerrí Dios Cúuleeca, nuínuminaa nusálíjinaa wítee yáajchau ya nushínaa ángelbinica, ya néenee nupáidaminaa bácainaa tánashia namédanii.

²⁸ Ne yáawaiyi numá irrú, áabi yáainai áani jócuminaa máanalí nayá, cáashia nacába nuyá Washiálícuerrí Dios Cúulee nuíinu nuwánacaalaca.

17

*Jesús báwachactau
(Mr 9:2-13; Lc 9:28-36)*

¹ Seis éerri liáwinaami, Jesús téé liájchau Pé'eru, Santiago ya Juan Santiago éenajírica, ya liáu náajcha báawachala áabai dúuli áacai wérri ítala.

² Néeni libáwachau nanáneewa licábacanau liá'a Jesúscua. Lináni quéneerri jicá'a caiwia, ya líbala náawerriu cabálajyu jicá'a jucámarrabee.

³ Liyáali nacába Moisés ya Elías táanianai nayá Jesús yáajcha.

⁴ Pé'eru má'ee Jesúscu:

—Nuwácali, jsáicai wérri wayá áani! Jiwówaicta, waméda'a matálii cuíta rími; áabai jirrú sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁵ Nácula Pé'eru táanía liyáca, áabai sáanai quirrámini lirrúcueda nayá catámuabeyeyu, líbee sáanaica áabai chuánshi jíau, mairri nalí: "Léewa nucúlee caníinai nucábaca, liérra nuwínanica, éemiu lirrú."

⁶ Néemi'inaamini liáni, ná'a éewidenaicoo natúyau náurrui juátamiyu, náa nanániu cainabi nácula, cáarru wérri nayá.

⁷ Jáiwa Jesús rúniu nalí, lidúnu nanácu limá'ee nalí:

—Ibárroo, ucáarru iyá.

⁸ Quéecha'inaami nacábacaní, jiní néeni Moisés ya Elías, Jesús bácaí yáa néeni.

⁹ Nácula náurrucoo dúuli itacha, Jesús ma nalí:

—Jiníqui báechá náiiwadeda rúni liá'a nacábanica, cáashia nuyá Washiálícuerrí Dios Cúuleeca cáwiaco máanalini iibicha.

¹⁰ Néenee ná'a éewidenaicoo nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá ná'a quéewidacani ley shínaaca Elías ínucala'ee libéechalawau liá'a Mesíasca?

¹¹ Jesús éeba'ee:

—Yáawaiyi báqueerri léjta Elías ínuca quéechanacu, ne liyáminaajoo lipréparaminaa nawówa nayá quinínamajoo.

¹² Ne nuyá ma irrú Elías jái nísá línucaí, ne nayá jócu nacúnusia nacábaque'e jíni, ne naméda liájcha máashii quinínama liá'a nawówaini naméda lirrú. Chacábacanaa nuyá Washiálícuerrí Dios Cúuleeca, nusúfria nacáaji rícujo.

¹³ Néenee lishínaa éewidenaicoo yáa léenaa néemica, Jesús táaniaca liyá Juan Bautista nácula, litáania'inaa liyáca jicá'a Elías.

*Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wáalierrí espíritu máashii
(Mr 9:14-29; Lc 9:37-43)*

¹⁴ Náiinu'inaami Jesús ya matálitai éewidenaicoo liájcha néerra báaniu chóniwenai yáctala ya ná'a áabi éewidenaicoo liájcha, báqueerri washiálicuerri rúniu Jesúsru, tuyérriu lináneewa limá lirrú:

¹⁵ —Nuwácali, carrúni jináata jicába nucúulee, súfrierri bájala liwáaliaca espíritu máashii, wánacaleerri liyá, jiníwata íchabachu licáacoo chichái rícula, jócta shiátai yáacula léccchoo.

¹⁶ Áani nuñida nalíni ná'a jishínaa éewidenaicoo, ne jócai néenaa nachúnica.

¹⁷ Jáiwa Jesús éeba jíni:

—¡Wóo, iyá chóniwenai jócani éebida, ya máashiican! ¿Chacálita arrúnaa nuyá yáajcha jíni? ¿Chacálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa nulí áani liérra icúlirrijuica.

¹⁸ Néenee Jesús licáita jíni liá'a espíritu máashii ya jáiwa liwána lijiácuwai icúlirrijui yúcha, jáiwa limáacau saícai liyáalimi.

¹⁹ Liáwinaami ná'a lishínaa éewidenaicoo linácu natáania liájcha báawacha Jesús, jáiwa nasáta néemiu jíni:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda liá'a espíritu máashii wayá?

²⁰ Néenee Jesús ma nalí:

—Iyá jócani éenaa ijéda bináawalani liá'a espíritu máashii, níwata jocala éebida Dios dánaniyu éewa imédacani. Yáawaiyii numá irrú, iwáaliactata liá'a éebidaucu, áawita píutui rími léjta áabai ítashi iími rími jí'ineerri mostaza, néenee éewa imá lirrú liáni dúulica: 'Jishírroo chérra, ya jiáu báawachala', ya dúuli lishírroominau. Yácta léenaa éebidaca, éewa iméda quinínama. [

²¹ Ne liérra licábacanaa espíritu máashiica, jócai najiáu jócta na'óraa Dios ya nayúnaca.]

*Jesús íiwadeda limáanalica nácuu
(Mr 9:30-32; Lc 9:43-45)*

²² Nácula lijímaniu náajcha líta'aa liá'a cáinabi Galilea shínaaca, Jesús má'ee nalí:
—Nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, néejuedani'inaa nacáaji ricu'inaa nalí ná'a washíalicuenai,

²³ ya náiinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiaujoo.

Néemii'inaami liá'a chuánshi limáni nalí, máashii wérri nawówai.

Napáidau'u impuesto templorru

²⁴ Quéechá'inaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo ínu Capernaúmra, ná'a cóbrenai impuesto templorru, náuu nacába Pé'eru, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—Ishínaa quéewidacai lipáida impuesto templorru?

²⁵ Pé'eru éeba'ee:

—Jajá, lipáidani. Jáiwa, Pé'eru wárroo'inaamiu cuíta lícula, Jesús táania'ee lirrú quéechanacu, limá'ee lirrú:

—¿Chítá jimáqui jíni, Simón? ¿Tána yúcha nacobra impuesto ya náawaqueda yúcha ná'a reyebini cáinabi íta'aa sánaca: Ná'a chúnsana áani o náweji ná'a bájirra cáinabi ítee sánaca?

²⁶ Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Ná'a bájirra cáinabi ítee sánaca.

Jesús má'ee mawí:

—Cháwajani ná'a chúnsana ásana áani, jócani rúnaa páidaca.

²⁷ Ne, jiníquí béecha wáucani chuáni, jiá namówai jitésuca manuála, jiúca jicúlupaniú umiacula, ya jijéda quéechanacu saí cubái wíneerri jírru. Linúma lícu liá'a cubáica jínuminaajoo áabai moneda, liyámina éenaa lipáida impuesto nushínaaca ya jishínaa, jitéeyuni jiáu jipáidaca.

18

*¿Tána jiliá'a mawíyii cawénica?
(Mr 9:33-37; Lc 9:46-48)*

¹ Liyáalimi éerri ná'a éewidenaicoo rúniu Jesúsru, nasáta'ee néemiwani:

—¿Tána mawí cawéni wérri cáí Dios médacta jiyá reyyu?

² Néenee Jesús máida báqueerri samálita, libárrueda nalí béewamini,

³ ya limá'ee:

—Yáawaiyi numá irrú, jóctaca ináawida iwíteu ya éejoo jicá'a liéni samálitaca, jócuminaa éewa iwárruacoo Dios wánacaalactalaca.

⁴ Liá'a mawí cawéni wérri Dios wánacaalactalaca, liyáwa arrúnaa imiyai limédacoo, ya limédactau jicá'a liéni samálitaca níwata ná'a sáamanica jocani pénsaa nayáca cawénini náiibi ná'a máanui namánica.

⁵ Ya liá'a ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, lirríhibiaminaa nuyá léchcho.

Lia'a carrrúnatai cácoo jíconaashi rícula

(*Mr 9:42-48; Lc 17:1-2*)

⁶ "Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula, bácai náani júbini éebidenai nunácu, mawimínata cawéni lirrú náajuedactatani dujíwala wérri manuá yáacula, áabai iibayu máanui wérri molino shínaa, nabájini liwáa nácu.

⁷ ¡Tándawa máashii wérri náani chóniwenai yáainai cáinabi íta'aa íchabacala máida naméda najíconau! Chái'inaa mamáarraca, ne jcarrúni jináatai rími liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau áabica, súfrierri'inaa mawí bájialanaa castígua!

⁸ "Lítala mawí, jicáajicta o jiiba wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jiwíchuani ya jiúca jiúchau déecuchalani, mawí sáicaca jiwárrocoo áacairra macáaji o máiba, ne jócubeecha jiáu chámamaa jicáaji ya jiiba, jiáco chicháí rícula jocai amáarra.

⁹ Jituicta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a jijéda jiúchau ya jiúca déecuchalani, mawí sáicaca jiwárrocoo cáwicashi rícula, bátui jitui yáajchau, ne jócubeecha jiáu chámamai jitui yáajchau infierno rícula.

Licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo

(*Lc 15:3-7*)

¹⁰ "Jiní icháanini náani júbini" rímica. Ne numá irrú, áacairra nashínaa ángelbini yáinai séewirri nusáljinää náneewa áacairra. [

¹¹ Jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, íinuerri nuwásedaca ná'a yúquenaimicoo nayáca.]

¹² ¿Chíta icábaqui jiníni? Báqueerricta washiálicuerri wáaliacta cien oveja, ya áabai yúquerriu liúcha, ¿jócuminaata limáaca ná'a noventa nueve awáca íibi, liáque'iu limúrru ruá'a áabai oveja jiáchocoo liúcha?

¹³ Ne léenactata línu runácu, ne yáawaiyi sáictai wérricta liwówa runácue ruárra ovejaca, náucha ná'a noventa nueveca jocaní yúcau.

¹⁴ Cháwa cábacanaa léchcho liá'a Isáljinääca yáairri áacairra, jocai wówai náucacoo liúcha naáani júbini rímica.

Chita wéewau wapérdonaa wéenajirriu jíni

(*Lc 17:3*)

¹⁵ "Ne jéenajirri médacta jírru máashii, jitáania liájcha bácai, ya jiwána liá léenaa líjiconau. Ne limédacta jiwánacaala, jái jígáana liá'a jéenajirricoo.

¹⁶ Ne jócta liméda jiwánacaala, jimáida jiájchau báqueerri o chámata chóniwenai mawí, quéewique'e quinínama ná'a lijiconaa, limáaque'iu chámata o matálitai chóniwenai náneewa ná'a yáainai léenaa linácu.

¹⁷ Ne jócta liméda nawánacaala léchcho, fiwa nalíni ná'a iglesia ísanaca éebidenai Dios chuáni; ne jócta liméda iglesia wánacaala, néeneeminaa imáacani léjta jocai éebida Dios nácu,[†] o léjta ná'a cóbrenai impuesto Romarru.

¹⁸ "Yáawaiyi numá irrú, liá'a ibájini mayéji áani cáinabi íteeji, léchcho chalé'inaa ya áacairra, ne quinínama liá'a iwaséndani mayéji áani cáinabi íteeji, chámamaa cábacanaa liwásacoo áacairra.

¹⁹ "Liéni numá irrú: Ne chámata iyá, áabeenacta iwwáa cáinabi íta'aa, quéewique'e isáta máayabaca oraciónyu, nusáljinää yáairri áacairra, liámina irru.

²⁰ Níwata chámata o matálitai yáawacactaco nují'inaa nácu, néeniminaa nuyá béeewami nalí, néemique'e nalí ya nusáataque'e Dios nanácu.

²¹ Néenee Pé'eru yáau lisáta léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿chíta máanabachu arrúnaa nupérdonaa nuéenajirriu méderricta nulí máashii mamáarracani? ¿Sietechu limáanabaca?

* ^{18:10} Ne litáaniacta nanácu ná'a 'júbiniça' versículo néeni 6, 10 ya 14 liwówau'inaa limáca quinínama ná'a éebidenica, báawita ná'a imiyani wérrica. † ^{18:17} Ná'a judíobinica léjta nawítee séewirrinää namáaca báawachala ná'a chóniwenai Dios shínaaca, ná'a jocani éebida, ná'a cóbrenai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai cábeneu cajiconai máanui wérri.

²² Néenee Jesús éeba'ee:

—Jócai numá jirrú siétechucalani, numá jirrú setentachu[‡] siete namáanabaca.

Liá'a bésuneerricoo liájcha liá'a jócani wówai lipérdownaaca

²³ Numéda irrú áabai licábacanaa quéewique'e yáa léenaa tanda iyá arrúnaa ipérdowna liá'a méderri máashii irrú. "Liá'a Dios wánacaalactalaca, chái cábacanaa léjta báqueerri rey wówerri liméda cuenta lishínaa tráawajadorbini yáajchau.

²⁴ Wáali'ináate liméda liyáca, quéecha'ináami náayada lirrú báqueerri mówinierri mánau wérri millones.

²⁵ Ne liá'a catráawajaacai quiníyu léenaa lipáidaca, jáiwa liá'a reyca liwána nawénda liyái léjta esclavo, chámataana línu yáajcha, ya léenibi, ya quinínama liá'a liwáalianica, quéewique'e limácacoo páiderri limówiniacalau.

²⁶ "Liá'a catráawajaacaica, jáiwa litúyawai liúrrui juátamiyu lináneewa liá'a reyca, ya lisáta liúcha cáiwinaa, límá'ee: 'Nuwácali, carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirrú quinínamani.'

²⁷ Néenee liá'a reyca, jáiwa carrúni jináata licábaqui jíni, jáiwa lipérdownaa liúcha quinínama liá'a limówinianica, jócu liwána liácuwai cuíta manúmai rículai.

²⁸ "Ne quéecha'ináami lijiácoo, liá'a mówinierrimica, jáiwa lijúnta báqueerri lijúnicaí yáajcha, limówinierri lirrú píitui rími warrúwa. Jáiwa liwína liwáa ná cui, lichána lisácumedacani, ta límá lirrú: 'Jipáida nuyá liá'a jímówinianica!'

²⁹ Ne liá'a lijúnicaica, litúyau liúrrui juátamiyu lináneewa, límá'ee lirrú cáiwinaa: 'Carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirrú quinínamajoni.'

³⁰ Ne liá'a lijúnicaica jócu liwówai lipérdownaa liúcha jíni, jáiwa liwána naníquiqui jíni cuíta manúmai rícula, cáashia lipáida limówiniacalau lirrú.

³¹ Jáiwa cáiwi liyá nalí ná'a áabi tráawajadorbinica rey shínaa, náau náiiwa reyru quinínama liá'a bésuneerricoo.

³² Néenee rey wána namáida liyái, jáiwa límá lirrú: 'Máashiicai jiyá! Nupérdownaa jiúcha quinínama liá'a jímówinianimica, jiníwata jisátawa núchani cáiwinaa.

³³ Ne jiyá léccchoo éewerricka carrúni jináata jicábacani liá'a jijúnicaica, chacábacanaa léjta carrúni jináata nucába jiyá léccchoo.'

³⁴ Néenee iúwirri wérri liwówa liá'a reyca, jáiwa liwána nacástigaa cáiwinaa jíni, cáashia lipáida quinínama liá'a limówiniacalacoo."

³⁵ Jesús má'ee nalí mawí:

—Chámina cábacanaa liméda yáajcha liá'a nusáljinnaa yáairri áacairra, jóctaca bácainaa ipérdownaa iwówa yáajchau éenajirriu.

19

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca naníñaiu

(Mr 10:1-12; Lc 16:18)

¹ Liáwinaami límá quinínama liáni, Jesús yáau Galilea néenee, jáiwa línu Judea shínaa cainabi ítala, yéerri Jordán nácue cáiwiá jiáctejcoo.

² Íchaba chóniwenai yáau liájcha, néeni lichúni ná'a bálinenaicoo.

³ Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, ne nasáta néemiu liyá:

—¿Léewaminau báqueerri máaca línu matuínaami nácueji?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Léjta iyájani iliá Dios chuáni rícueji, arrúnaa yáa léenaa jái'inaa Dios liquénuda chóniwenai, liyá liquénuda báqueerri washiálicuerri, néenee liméda báquetoo iinetoo quéewique'e lílucani liá'a washiálicuerri.

⁵ Jáiwa límá'ee: 'Tándawa, liá'a washiálicuerrica lishírriminna lisáljinnaa yúchau ya litúwa, quéewique'e lirrúnicoo línu yáajchau, ne nayá namédaminau léjta bácaí rími chóniwerri.'

⁶ Tándezawa, jócu chámata nayá mawiá, Dios náneewa nayá léjta bácaí rími. Tándezawa liá'a washiálicuerri jócu arrúnaa lishírrida liá'a Dios rúndanica.

⁷ Nayá nasáta néemiu liyá:

—¿Ne tanda libánua Moisés liá'a washiálicuerri liwówai limáaca línu, liyá liá lirrú ruá'a línuca, áabai cáashta quéewique'e limáaca ruyái ya libánuacaní?

⁸ Jesús má'ee nalí:

[‡] **18:22** Jesús liwówau'inaa límá áani, wayá arrúnaa wapérdownaa máanamachu naméda walí máashii.

—Tándawa, jocala iwówai éebida Dios chuáni, Moisés wána imáaca ruá'a fínuca; ne quéechanacumi jócaimi chárra.

⁹ Numá irrú liá'a máaqueverri línu, jócaita linácu ruyá médechoo máashii báqueerri washíalicuerri yáajcha, ya liyá licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línuayu. Ya liá'a éederri línu máaquechoo rúnirriu, liméda máashii línuayu lécchoo.

¹⁰ Namá lirrú éewidenacoo:

—Cháctaca libésunacoo liáni washíalicuerri línu yáajchau, jócai sáicanata léda línuuu.

¹¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai quinínama néewa náa léenaa linácu liáni, ne nayá rími yáa léenaa néemicani náa'a Dios wánani náa léenaani.

¹² Ne ái ichaba nácueji liá'a jócai índa washíalicuenai múrru náiinu: Áabi jiániu méewi, táda jócu arrúnaa cáinu nayá; ya áabi náa'a washíalicuenai jócu naínda néewa namúrru náiinu náijudaca nayá máashiiyu, áabi yáainai léjta jócani éewoo linácueji liá'a Dios wánacaalactalaca. Náa'a éewenai cáinuca nacásaque'i, ne náa'a éewenai nayá bácai, nayáque'e cha járra.

*Jesús yáa sáicai nalí náa'a sáamanaica
(Mr 10:13-16; Lc 18:15-17)*

¹³ Natée áabi sáamanai Jesúsr, quéewique'e lichánaa licáajiu nanácu ya lióraque'e nanácu; ne náa'a éewidenacoo, jáiwa nachánau nacáita náa'a téenai nayá.

¹⁴ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáaca náinu nulí náa'a sáamanaica, u'imáisania núchani, jiníwata liá'a wánacaalactaca Dios shínaa, cháni léjta náa'a éebidenai Dios nácu léjta sáamanaica.

¹⁵ Jáiwa Jesús chánaa licáajiu nanácu náa'a sáamanaica, jáiwa liáu náuchai néeneeji.

*Báqueerri icúlirrijui rícuerrri litáania Jesús yáajcha.
(Mr 10:17-31; Lc 18:18-30)*

¹⁶ Báqueerri icúlirrijui yáau licába Jesús, ya lisáta léemiwani:

—Quéewidacai, ¿Tána sáicai arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e liá'a cágicaschi jócai amáarra?

¹⁷ Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jisáta jéemiu nuyá linácu liá'a sáicaica? Liá'a sáicaica bácairrimi, Dios. Ne jiówaiacta jiwárruacoo cágicaschi jócai amáarra, jicúmplia náa'a wánacaalashi Dios máacanica Moisés nácueji.

¹⁸ —¿Tána jiliá? —Lisáta léemiu liá'a icúlirrijuica.

Ya Jesús ma lirrúi:

—Ujíinua, ujiméda máashii jíinayu, ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau újnii áabi nácueji,

¹⁹ cágawunta jiyúda jisáljinau ya jitúwa, ya canínaa jicába jiyáccchuniu, léjta canínaa jicába jiyá jájiu.'

²⁰ —Quinínama liérra jái nunísá numédacai, —limá liá'a icúlirrijuica—. ¿Tána cháucta mawí numédacai?

²¹ Jesús éeba lirrú:

—Jiówaiacta machácani jiyá, jiáu jiwénda liá'a jiwáalianica ya jái nalíni náa'a carrúni jináatanica. Cháminaa jiwáalia jírricucau áacairra. Néenee jíinu jiáu nushiirricu.

²² Néenee leémi'inaami liáni liá'a icúlirrijuica, jáiwa liáawai máashiita liwówa, jiníwata bájalai rícuerrica, ya jócute liwówai liá lirríficucau nalí náa'a carrúni jináatanica.

²³ Néenee Jesús ma lishínaa éewidenacoorru:

—Yáawaiyi numá irrú, tráawajuminaa nalí náa'a rícubinica namáaca Dios wánacaala nacáwica.

²⁴ Nuéejoo numá irrú, áabai caméeyu jócai léewa libésunacoo lituí rícu liá'a áabai ishíduica, ne mawí tráawajuca báqueerri rícuerrirru léewa liwárruacoo Dios wánacaalactalaca.

²⁵ Néemi'inaamini, ná'a lishínaa éewidenaicoo mawí nacáarrudacoo néemicani,* ya namá'ee:

—¿Néenee tána éewa liwásedacai?

²⁶ Jesús cába'ee nalí ya léeba'ee:

—Washiálicuenairru liéni jócaiminaa néenaa namédaca, ne Dios jócai, Dios éewerri limédala quinínama.

²⁷ Néenee Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Wayá máaqueñai quinínama liá'a wawálianimica, quéewique'e wáacoo jíshíirricu, ¿tána'inaa waríshibia?

²⁸ Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jáictaminaa línu liyáali éerri quinínama wáaliiminaajoni, jácita nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáau nuárrubaishi balibali íta'aajoo, iyáminaai iinuenai nuíshíirricu, iwáaminan léquichoo doce yáarrubaishi, quéewique'e iwáanacaala ná'a doce tribu Israel shínaaca.

²⁹ Ne quinínama ná'a máaqueñai nunácéjei náabanau, o néenajinai, o néenajetoo, o nasáljinää, ya natíwa, o néenibi, o cáinabi, narríshibiaminaa cien máanabachu mawí liá'a namáacadanica, ya léccchoo narríshibiaminaa cágicaschi jócai amáarra.

³⁰ Ne íchaba chóque'e ná'a cawéninica, jócani'inaa cawéni, ya ná'a mawéninica chóque'e, nayáminaai cawénini'inaa.

20

Licábacanaa nanácu ná'a tráawajadorbinica

¹ "Liá'a Dios wánacaalactalaca chái cábacanaa jicá'a báqueerri finca wácali, lijiáu manúlacaiba wérri limúrru tráawajadorbini quéewique'e natráawajaa lishínaa uva yáanai íta'aa.

² Línu'inaami nanácula ná'a tráawajadorbini, lichúni liwéni náajcha áabai éerriquitacani, ya ta libánua natráawajaaci lishínaa uva yáanai íta'aa.

³ Liáwinaami léejoo lijiácoo las nueve manúlacaiba, jáiwa licába áabi yáainai nayá plaza rícu, jiníni médani nayáca.

⁴ Néenee límá nalí: 'Yáau iyá léccchoo itráawajaaca nushínaa uva yáanai ítala, máta nupáida iyá sáicai.' Jáiwa náawai natráawajaaca.

⁵ Uva wácalica léejoo lijiácoo wíyaicumi, ya las tres táicala léejoo lijiácoo léccchoo, chacábacanaa léejoo limédala náajcha.

⁶ Léejoo lijiácoo plaza néerra las cinco táicala rími, jáiwa licába áabi bániwai jiníni médani nayáca, lisáta léemiu nayá: '¿Tánda iyá áani éerri yáajinaa jócani tráawajaa?'

⁷ Néenee níeba lirrú: 'Níwata jiní iinuerri litáa wáajcha.' Néenee límá nalí: 'Yáayu iyá léccchoo itráawajaa nushínaa uva yáanai ítala.'

⁸ 'Jái'inaa táayebée fínui, liwácali máida lishínaa wánacaleerri ná'a tráawajadorbinica, límá lirrú: 'Jimáida ná'a tráawajadorbinica ya ta jipáiidaqui jiní, quéechanacu ná'a wárruenaimico natráawajaa amáarractalacani, ya liáwinaami náajcha ná'a wárruenaimico quéechanacu.'

⁹ Ne náiinu'inaa éenaa, wárruenaimico natráawajaa las cinco táicala rími, ya ta narríshibia nawéniwai áabenaa áabai éerriquitacani.

¹⁰ Liáwinaami náiinu'inaa ná'a wárruenaimico natráawajaa quéechanacu, napénsaa náliwoo narríshibiaca'inaa mawí, ne bácainaa nayá narríshibia nawéniu áabai éerriquitacani.

¹¹ Nacóbora'inaamini nachánau namúnumunuacoo linácula liá'a nawácalica,

¹² namá'ee: 'Náani fínuenaimi éerri éenaa nácu, natráawajaa áabai rími hóraa, jiyá páidenai nayá áabenaa wáajcha, wayá wántenai liá'a tráawajo ya cáiwia amuá quinínama éerri.'

¹³ Ne liá'a chún sai nawácalica léeba'ee báqueerri chuáni: 'Nujúnici, jiní máashii numédani nuyá jírru. ¿Jócate wachúni liwéni liá'a áabai éerri jitráawajaani nulí?'

¹⁴ Ya jiwiña jiwéniu ya jíá namówai. Ne nuwówaiccta nupáida liéni wárruericoo litráawajaa hóraa éenami nácu, áabenaa léjta nupáida jiyá,

¹⁵ léeewa nuwówau'u numédaca nuwárruani yáajchau. ¿O cadéniwee jiyá sáicacala nuyá?'

* ^{19:25} Ná'a judíoca éebidene liá'a rícucahica nalí áabai señal liá'a Diosca wínanica báqueerri chóniwerri ya liá lirrú sáicai (Salmo 128; Proverbios 10:22). Tádawa ná'a éewidenaicoo nacárrudau wérri néemi'inaami liá'a Jesús mánica; ne nayá namá náliwoo ná'a rícuvinica, nayáwa Dios yáni irrú sáicai, ne jócu néewa nawásedacoo, néenee jiní'inaa éewerri línu áacairra.

16 "Chái'incaa cábacanaa léjta Dios yá'incaa nawéni ná'a chóniwenai áacairra; chóque'e ná'a cawéninica, liáwinaami'inaa jócai cawéni, ya chóque'e jiníni wéni, liáwinaami cawéniminaa nayá.

*Jesús tíwa báaniu límáanalicau
(Mr 10:32-34; Lc 18:31-34)*

17 Liáwinaami Jesús lijínau liácoo iníjbaa lícu Jerusalén néerra'inaa, límáida báawachala lishínaa éewidenaicoo ya límá'ee nali:

18 —Léjta icábau'ini, chócaja'a wáau Jerusalén néerraminaa, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaaminaa nuyá nali ná'a sacerdótebini wácanaca, ya nali ná'a quéewidacaní ley shínaa, máine'inaa arrúnaaca náiinua nuyá,

19 ya néejuedaminaa nuyá nali ná'a bájirra cáinabi ítesanaca, quéewique'e nacáida nacábau nuyá, ya náiinueda nuyá, ya nacuájidaque'e nuyá cruz nácu; ne matálli éerri rícula nucáwiaminajoo máanalicai yúcha.

*Liá'a rusátani ruá'a Santiago ya Juan túwaca
(Mr 10:35-45)*

20 Natúwa ná'a Zebedeo éenibica, náajcha ná'a ruéenibica rurrúniu Jesúsr, jáiwa rutúyau lináneewai rusátaque'e liúcha áabai sáicai.

21 Jesús sáta léemiu ruyá:

—¿Tána jiwówai?

Rumá'ee lirrú:

—Jiwána nawáacoo náani nuéenibica chaléeni jiwánacaalactalaca, nawáacoo báqueerri sáicaquictejica ya báqueerri apáulicue jíajchau.

22 Jesús éeba'ee nali:

—Iyá jocani yá léenaas isátanica. ¿Ya éewaminaa isúfria chaléjta nusúfriau'inaa? Néenee namá'ee lirrú:

—Wéewani.

23 Jesús éeba'ee:

—Iyá yáawani'inaa isúfriaca léjta nuyá, ne liá'a wáairri'inaacoo nuémanacu sáicaquictejica o apáulicueji, jócai arrúnaa nuyá yáa irrú, liyáminaa yáa nali ná'a nusáljinaa chúninica.

24 Quéechainaami néemicani ná'a áabi diez éewidenaicoo liájcha, jáiwa fiwirri nawówai ná'a chámataca léenajinaica.

25 Ne Jesús máiida nali límá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náibi ná'a jocani éebida Dios nácu, nawácanai wánacaleenai máashii ná'a nashínaa chóniwenai, ya ná'a nawácanai mawíni máanuica, sáictani wánacaala áabibi.

26 Ne iibicha jócai éewa chácara. Arrúnaa báawatacani, iibicha iyá tánashia wówerri máanui limédacoo Dios náneewa, arrúnaa lisírbia quinínamartru.

27 Ne liá'a iibicha iyá, tánashia wówerri quéechanacu sái'inaa, arrúnaa línda náwánacaala liyá.

28 Iyá arrúnaa éenueda nuyá, báawita nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócai nuiinu quéewique'e nasírbia nulí, nuyá iinuerri nusírbiaque'e nali, ya máanalí nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jíconaa.

*Jesús chúní chámata matuíni
(Mr 10:46-52; Lc 18:35-43)*

29 Najiá'inaamui nayá Jericó rícucha, íchaba chóniwenai náau Jesús íshiirricu.

30 Chámata matuíni wáaineu nayáca iníjbaa éema nácu, néemi'inaami Jesús bésunacoo, namáídada'ee:

—¡Wawácali, David táqueerrimi,* carrúni jináata jicába wayá!

31 Ná'a chóniwenai nacáita nayá quéewique'e manúmata, ne nayá namáídada mawí cadánani:

—¡Wawácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába wayá!

32 Néenee Jesús bárruawai, límáida ná'a matuínica lisáta léemiu nayá:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

33 Néeba'ee lirrú:

—Wawácali, wéejuaque'iuc wacába báaniu.

* 20:30 David táqueerrimi”, ná'a judíobinica jóca náa liji'inaa quinínama litáqueerrimi liá'a rey David, bácairrimi liá'a Mesíasca, liá'a Cristoca iinuerri'inaaca; néenee liéni namáni nayá áani, jiyáwajani liá'a Mesíasca'.

³⁴ Jesú斯 Carrúni jináata licába nayái, jáiwa lidúnu natuí. Liyáalimi ná'a matuínica néewa nacába báani, ya ta náacoo Jesú斯 íshirricui.

21

*Jesú斯 wárroo Jerusalén néerra
(Mr 11:1-11; Lc 19:28-40)*

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, liá'a Jesúscra ná'a lishínaa éewidenaicoo yáajchau, náiuin'inaa'ee áabai chacáaleerru jí'ineerri Betfagé, yéerri áabai dúuli yáajba jí'ineerri Olivos, Jesú斯 bánuua chámata lishínaa éewidenaicoo liájcha,

² limá'ee nalí:

—Yáau chaléeni lirrícula liá'a chacáalee rímica yéerri wajúntami. Néenimichu ínu runácujoog áabai burro nabájini rucúulee yáajchau. Iwáseda wáajooni índa nulíjoni rucúulee yáajchaujoo.

³ Áicta báqueerri máni irrú já'a, imáwa lirrújoo, Wawácali rúnaani, liyáalimi léejuedanjoo.

⁴ Liéni bésuneerricoo quéewique'e licúmpliacoo léjta limáyu'u liá'a fiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, litána'inaamica:

⁵ "Imá nalí chóniwenaiya yéenai lirrúcu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Sión:

'Icábateni, ishínaa Rey iinuerri liácoo irrú,
imíyayu, iírrerri burro íta'aa,
áabai burro rími, licúulee liá'a cuésherri cadúcunibee shínanaaca.'

⁶ Néenee ná'a eewoo wáajchau, namáaca náabalau líta'aa, jáiwa Jesú斯 bánuua'u nayá,

⁷ Naté'e'e ruá'a búrroca rucúulee yáajchau, namáaca náabalau líta'aa, jáiwa Jesú斯 wáaa'eewoo líta'aa liá'a búrroca.

⁸ Íchaba wérri chóniwenai. Áabibi nadáquinieda'ee nashínaa capa iníjbaa lícu, ya áabi nawíchueda'ee cushíbai báinaa ya áicuba náacai nadáquinieda iníjbaa lícu.

⁹ Ná'a chóniwenai yáainecoo libéecha ya ná'a iinuenai líshiirricu namáidada'ee namá'ee:

—¡Wáa lirrú sáicai liá'a Rey David táqueerrimi! ¡Sáicai wérri bájialanaa liá'a iinuerrica lijí'inaa nácu Wawácali! ¡Wáa lirrú cawéni wérri liá'a yáairri áacairra!

¹⁰ Jesú斯 wárrua'inaa eewoo Jerusalén rícula, quinínama chóniwenai chacáalee rícu sánaca nacárralía'eewau, ya íchaba nasáta néemiu:

—¿Tána léjí liáni?

¹¹ Néenee ná'a chóniwenaiya néeba'ee:

—Léwa Jesú斯 fiwadedeerri Dios chuáni, Nazaret sái wáalierra yéerri Galilea rícu.

*Jesú斯 chúndeda liá'a temploca
(Mr 11:15-19; Lc 19:45-48)*

¹² Jesú斯 wárroo templo rícula, jáiwa lijéda ná'a wéndenai nayáca ya ná'a wénenai nayáca. Lináawida nashínaa mesa ná'a cámbianai nayá warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai ná'a wéndenai palomas;

¹³ ya limá nalí:

—Á'a Dios chuáni íta'aa limá: 'Núbana jí'ineerriminaa cuíta oración shínanaaa', ne iyá médenaini áabai cuíta chaléita canédibini iíbana.

¹⁴ Narrúuiu Jesúsrú templo rícula, ná'a matuínica, ya ná'a macáwanica, jáiwa lichúni nayái.

¹⁵ Ne quéecha'inaami ná'a nawácanai sacerdótebinica ya éewidenaica ley shínaaca, nacába jócai nacába cáji limédanica, ya néemi sáamanai mайдада templo rícu, namá'ee: "¡Wáa lirrú sáicai liá'a David táqueerrimi!", jáiwa iíwirri nawówai éemiqui jíni,

¹⁶ ya namá'ee Jesúsrú:

—¿Jéemi jiyá liá'a namáni ná'a sáamanai?

Jesú斯 eeba'ee nachuáni:

—Jajá, nuéemini. Ne ¿jócu iliá icábau Dios chuáni litáaniacta nanácu náani sáamanai?

Limá chá'a:

'Ná'a sáamanai júbinica,

ya ná'a quirrácuá újnibii,

narrábaminaa sáicai wérri jírrújoo,'

¹⁷ Néenee limáaca nayái, jáiwa liáu chacáalee rícu chai Betania néerra, libésuneda tázayebbee.

*Jesús máandisierri higuera jiní íta
(Mr 11:12-14,20-26)*

¹⁸ Manúlacaiba, Jesús éejoo'inaami chacáalee rícula, jáiwa ínaaishi lirrúi.

¹⁹ Licába'inaami áabai higuera urrúni iníjbaa, jáiwa lirrúniu néerrai, ne líinu liyáwoo libáinaa. Néenee límá higuérarrui:

—¡Jníminaa jéejoo jiá jítau mawiá!

Ne liyáalimi míshii liá'a higuéramica.

²⁰ Nacába'inaami liá'a bésuneeerricoo, nacáarruda'eewoo ná'a' éewidenaicoo, nasáta'ee néemiu Jesúsrui:

—¿Chíta quéewoo míshii higuérami madéjcanaa jiní?

²¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, éebidacta yáawaiyi, ya jócu éejueda iwówau, jócai bábaujuta éewa iméda liéni numédani higuera yáajcha, éenaminaa iméda mawiyí lijcha liáni díulica imácta lirrú: 'Cachéerra jichácau manuá yáacula', ya chámmina libésunacoo irrú.

²² Ne quinínama iyá isátacta i'óracoo ya éebidani, chámmina limédacoo irrú léjta isátau'uní.

Liá'a wánacaalashi Jesúshínaa

(Mr 11:27-33; Lc 20:1-8)

²³ Liáwinaami liáni, Jesús wárroo templo rícula. Nácula léewida liyá néeni narrúniu lirrú ná'a nawácanai ná'a sacerdótebinica ya ná'a salínai judíobinica, nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wánacaalashiyu Jiméda léji liéni? ¿Tána yáa jírru wánacaalashi?

²⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá léccchoo nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi nácu: ¿Tána bánuua Juan báutisacai, Dios o washiállicuenai? Ne éewacta éeba nuchuáni, nuyá léccchoo nuifiwaminaa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

²⁵ Jáiwa nachánau najútacoo nalí wáacuwai, namá'ee: "Ne wamácta lirrú Dios bánuani Juan, limáminaajoo walí: 'Néenee, ¿ne tánda jócai éebida lirrúi?'

²⁶ Jiní wéewaca wamá washiállicuenai, jiníwata cáarru wacába ná'a chóniwenaina, jiníwata quinínama éebidenai Juan táaniacala Dios chuáni rícejei."

²⁷ Jáiwa néeba'ee Jesúsrui:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá cha já'a jóca nuéewa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

Liá'a licábacanaa nanácu ná'a chámata cíuleeca

²⁸ Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Chíta liyáyu'u irrú léji liéni? Báqueerri washiállicuerri wáalierrri chámata licúuleu, jáiwa límá báqueerrirru: 'Nucúulee, jiáu wáalee jitráawajaa nushínaa uva yáanai ítala.'

²⁹ Jáiwa licúulee éeba'ee lirrú: '¡Jócu nuwówai nuáacoo!' Ne liáwinaami lipénsaa lirrúwoo báaniu, jáiwa liáwai.

³⁰ Jáiwa lisáljinana yáau linácula liá'a báqueerrica, néenee límá lirrú chacábacanaa. Néenee léeba lisáljinana chuániwai: 'Jájá, nusáljinana, nuáaminaujoo.' Ne jócu liáwai.

—¿Tána nájí náani chámataca méderri lisáljinana liwówainica?

—Liá'a quéechanacu sáica, néeba'ee Jesúsrui.

Néenee Jesús má'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, ná'a cóbrenai impuesto Romarru, ya ná'a rúmbaca, wárruenai'inau Dios wánacaalactalaca líarrumirra'inaa iyáca.

³² Jiníwata Juan liá'a Bautístaca iinuerri léewida chíashia arrúnau'inaa iyáqui jiní, ne iyá jócu éebida lirrúi; ne ta nája ná'a cóbrenai impuesto ya ná'a rúmbaca éebidenai lichuáni. Ne iyá, áawita icába quinínama liáni, jócu éenaa ináawida iwíteu quéewique'e éebida lirrú.

Licábacanaa nanácu ná'a máashiicani tráawajadorbinica

(Mr 12:1-12; Lc 20:9-19)

³³ Jesús má'ee nalí: "Éemiu áabai licábacanaa báaniu: Báqueerri finca wácali, liábabana áabai shínaashi uva yáanai ya ta lirrújueda litéejii, lichúni áabai yáarrushí límedacta'inaa vino, ya libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani lishínaa shínaashi. Néenee límáaca nalí liá'a cainabi shínaashi áabi tráawajadorbinica, quéewique'e natráawajaacani ya nashírrí lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai áabai viaje.

³⁴ Quéecho'a'inaami líinucai éerri salírriquicta quinínama liá'a lishínaa shínaashica, jáiwa libánua áabi náa'a shírruedenai lirrú, nasátaque'e lirrú náucha náa'a tráawajadörpernica liá'a léenaa liá'a lishínaa shínaashica.

³⁵ Ne náa'a tráawajadörpernica, jáiwa nawína náaji náa'a shírruedenai lirrú: ya ta náiinueda báqueerri, ya náiinua báqueerri, ya báqueerri náiinueda iibayu.

³⁶ Néenee liwácali liá'a shínaashica, léejoo libánua mawí shírruedenai lirrú quéechasanamí yúcha; ne náa'a tráawajadörpernica, jáiwa naméda náajcha léjta licábacanaa.

³⁷ "Ne liáwinaami ya ta libánua chúnsla licúuleewai, limá lirrúwoo: 'Yáawaiyiiminaa nucúulee cawáuntai ya páiderri lirrú.'

³⁸ Ne nacába'inaami licúulee fiunu, náa'a tráawajadörpernica namá nalí wáacoo: 'Léwa licúulee liá'a shínaashi wácalica, lé'inawaa máaquerriu lirrúwoo liájcha liá'a shínaashica; wáiiunuani quéeweique'e wamáacacoo liájcha liáni cáinabica.'

³⁹ Jáiwa nawína jíni, nájeda shínaashi itacha jíni, ya ta náiinuaqui jíni.

⁴⁰ "Ya chóque'e, jáicta línu liá'a shínaashi wácalica, ¿tána imá irrúwoowai tánashia liméda náajcha jinárra tráawajadörpernici máashiinica?"

⁴¹ Néeba'ee Jesúsr:

—Jócuminaa carrúni jináata licába nayá, línuaminaa nayá limáashiicayu, ne támmina liá áabi tráawajadörpernru liá'a shínaashimica, yáaine'inaa lishínaa shínaashi éenaa lirrú, jáicta léerdi nawína litai.

⁴² Néenee Jesúr má'ee nalí:

—Jócaj iliá icábab Dios chuáni cáshta íta'aa? Limá'ee:

'Liá'a iibaca nacháaninimi náa'a camédacani cuita,
náawerriu iiba quéechanacu sáiyu.

Liáni limédani liá'a wawácalica,
tándawa wayá cáarrudenai.'

⁴³ Jiníwata iyá yáasacalaca nuyá nuíwa lirrú, leedacala'inau yúcha liá'a Dios wánacaalactala, ya támmina liá nalíni náa'a chóniwenaina namédenai léjta Dios wówainica. [

⁴⁴ Ne linácu liá'a iibaca,* tánashia cárriu linácula limáacani lishídanaamiyu, ne iibacta cáu báqueerri íta'aa, limédaminaa pucúpcunani.]

⁴⁵ Náa'a nawácanai náa'a sacerdótebini ya fariséobinica, néemi'inaami náa'a licábacanaa Jesúr iiwadedani liyáca, jáiwa náa'leénaa néemicani litáania liyá nanácu.

⁴⁶ Néenee nawówai nawína Jesúr preso, ne cáarru nayá, jiníwata náa'a chóniwenai éebidenai Jesúr báqueerri cáiwadedacai Dios chuáni.

22

*Licábacanaa linácu liá'a sáictacta nawówa liá'a cáserricoo
(Lc 14:15-24)*

¹ Jesúr lichána litáania nalí báaniu, limá'ee nalí: Nanácu náa'a chóniwenai jócaj ríshibia Dios wánacaalactaca chaléjta liwówau'u, nuá lirrú áabai licábacanaa.*

² "Liá'a Dios wánacaalactala chái jicá'a liá'a báqueerri rey méderri áabai sáictacta nawówa cáserricoo licúulee shínaa.

³ Libánua lishínaa náa'a shírruedenai lirrú náaque'iú namáida náa'a nawánani iinuca, ne náani jócu nawówai náacuwai.

⁴ Léejoo libánua áabi lishínaa shírruedenai lirrú, licárgueda nalí: 'Imá nalí náa'a wamáidanica, jáiwa wanísa waméda iyácaishii. Nuwánacaala náiinua pacáa ya cuéshinai quéenanica, ya quinínama jái yácaí; quéeweique'e náiinu licásactalacoo.'

⁵ Ne náa'a náanicoo namáidaca jócu naméda nawánacaala. Báqueerri néenaya yáau lishínaa cáinabi ítala, báqueerri yáau liwéndaque'e lishínau,

⁶ ne náa'a áabica jáiwa nawína náa'a shírruedenai reyrru, jáiwa náiinueda jíni cáashia náiinua nayá.

⁷ Néenee liá'a reyca iíwirri liwówa bájiala, jáiwa libánua lishínaa soldado náiinuaque'e'inaa cáiinuacanica ya néema nashínaa chacáalee.

* **21:44** Liá'a iibaca liyáwa Jesúr, náa'a chóniwenaina, nayáwa yáasacalena Jesúr, nayáwa licástigaani'inaa.

* **22:1** Linácu liáni licábacanaca, liá'a reyca iyaderri liyá Dios, ya liá'a licúulee liá'a reyca iyaderri liyá Jesúr; ya náa'a cashírruedacanica o catéecanica rey chuáni, iyadenai nayá náa'a cáiwadedacani Dios chuáni, báawitami léjti liá'a Juan Bautístaca. Náa'a namáidanica quéecha, iyadenai nayá judíobini nacháani Dios máidau nayá. Náa'a namáidanica liwácali, iyadenai nayá quinínama áabi chóniwenaina, mawí náa'a jócani judíobini narríshibia liá'a Dios máidau nayá. Liá'a iibalashica iyaderri liá'a machácanica.

⁸ Jáiwa limá nalí ná'a lishínaa shírruedenai lirrú: 'Quinínama jái yácai cáserrí'inaacoo, ne ná'a wamáidanica jócani sáicanata íinuca.

⁹ Yáa namówai iyá, cáaye cawéni mawí, imáida quinínama ná'a tánashia íinuni nácui cáserricoo.'

¹⁰ Ná'a shírruedenai lirrú liá'a nawácali sáictacta nawówa, najiáu cáaye rícula, jáiwa náawaqueda quinínama ná'a náinuni nácu, ná'a máashiinicá ya ná'a sáicanica, jáiwa cashiámu chóniwenaiyu liá'a cuítaca.

¹¹ "Jáiwa liwárrua'inaamii liá'a reyca licába ná'a namáidanica fiestarru, ya licába báqueerri washiálicuerri jócai yáau íibalashi rícu liwárruaque'i'u nacásactalacoo.

¹² Liá'a rey sáta'ee léemiu: 'Nujúnica, ¿chíta quéewoo'u jiwarruacoo áji áani, jiyájocai íinu íibalashi cáserricoo shínanaaca?' Ne liá'a washiálicuerrica manúma'ee liyá.

¹³ Néenee rey má ee nali ná'a shírruedenai mesa nácula: 'Ibájí líiba ya licáaji, yúca bináawala catáwacactualaca, néeniminää lícha lirrúwoo liámueda léu cárwinaa.'

¹⁴ Jínwata Dios máida íchaba chóniwenai, ne áulabaniminaa ná'a liwínanica."†

Nanácu ná'a *a impuestoca*
(Mr 12:13-17; Lc 20:20-26)

¹⁵ Liwínaami liáni, ná'a fariséobini nacúmida yáacau, quéewique'e nawána Jesús caco abai máashictaca, quéewique'e néewa náa lijíconaa.

¹⁶ Néenee nabánu'a ee áabi nashínaa chóniwenai náajcha, náajcha ná'a chóniwenai Herodes shínaaca, quéewique'e namá lirrú:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimánica yáawaiyi, ya jéewidacala yáawaa léjta Dios wówau'u wayáca, jóca jíméda nawánacaala ná'a chóniwenica léjta namáyú'u, jiníwata jócai jicába ná'a washiálicuenai mánauini cábacoo, áabebactani jicábaca.‡

¹⁷ Jíiwate walí, chíttashia jímáyú jíni: ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácali jí'ineerri César, o jócuwee wapáida?

¹⁸ Jesús, yá'inaami léenaa nashínaa nawítee máashiica natéenica, limá'ee nali:
—Chámai wítee, ¿Tánda imáaca nulí trampa?

¹⁹ Íyada nulí liá'a moneda ipáidaniyu impuesto.

Jáiwa naínda lirrúi abai moneda jí'ineerri denario.

²⁰ Néenee Jesús sáta léemiu nayái:

—¿Tána náani léjí liéni yáairri moneda nácu, ya lijí'inaa tánerricoo áani?

²¹ Néeba'ee Jesúrus:

—Liwácali liá'a Romaca, jí'ineerri César.

Néenee Jesús ma nali:

—Ne yáa lirrú liá'a Roma wácalirru liá'a lisátanica, ya yáa Diosru liá'a lisátanica.

²² Néemi'inaami liá'a Jesús mánica, jáiwa nacáarrudau néemiqui jíni, ne lishínaa léebau'u jócu línda náa lijíconaa.

Nasáta néemiu linácu liá'a *nacáwiactacoo*
(Mr 12:18-27; Lc 20:27-40)

²³ Liyáali éerrimi, áabi chóniwenai jí'ineenai saduceobini, náau nacába Jesús. Ná'a saduceobinica namá'ee jíni nacáwiactau ná'a máanalinicá; tanda náiiwa Jesúsrui liá'a bésuneerrimiteu náibi:

²⁴ —Quéewidacai, Moisés máirrite báqueerricta máanalí, ya jócu limáaca licúuleu, léenajirri arrúnuaa liwína línu ruá'a máanalí íinirri, liáque'e licúulee liá'a léenajirri máanalica, quéewique'e ná'a chóniwenai nacába léjta licúulee liá'a máanalica.

²⁵ Ne sáicai, áani wáibi, áija'a siete néenajinai wáacoo. Liá'a natátanica lédate línu, jáiwa máanalí jíni. Ne jócalo liwáalia licúuleu, limáaca ruá'a máanirriuca léenajirri líshimirru.

²⁶ Chacábacanaa libésunacoo líshimica, ya liwínaami matálitai yáajcha, ya chacábacanaa cáashia máanalí ná'a sieteca néenajinai.

²⁷ Ne liwínaami quinínama máanalí léccchu ruá'a íinetoomica.

²⁸ Ne sáicai, jáicta nacáwiawai náju ná'a máanalinicá, ¿tána'inaa chúnsai rúnirri róju ruáni ínetooca, jínwata quinínamanimi rúnirrica náani siete néenajinai yáacau?

† 22:14 Dios narríue ná'a téene lichuáni limáida quinínama chóniwenai nasíguaque'e liyá ya nayáque'e léjta liwówau'u, íchaba nacháani liá'a limáida nayá, áabi báawita narrishibia liyá, jócani yáa léjta liwówau'u; quinínama náani jócani liníwa. Ne ná'a ríshibiani liá'a limáida, ya narrépintiau ya nayá léjta Dios wówau'u, nayáwa náarra liníwanica. ‡ 22:16 Ná'a fariséobini ya ná'a chóniwenica yáainai áabenama náajcha, namá nalíwoo jócalo arrúnuaa napáida impuesto Roma wácalirru, jócta nali ná'a judíobinica; ne néenaa ná'a chóniwenica lishínaa liá'a Herodes Antipas, limáacani nali liá'a nawácanai ná'a Romanoca, namá nalíwoo jóbucbeecha napáida impuesto judíobinirru, jócta lirrú léjí liá'a Roma wácalica.

²⁹ Jesú斯 éeba'ee nalí:

—Iyá yúquenaiyu iyáca, jiníwata jócana yáa léenaa liá'a Dios chuánica, jiní icúnusiacala léccchoo Dios wítée quéewique'e licáweda máanalini.

³⁰ Jáicta máanaliniimi cágwiaujoó, ná'a washiálicuenai ya ná'a íinaca jocuminaa nacásau mawiá, ne chámmina nayá léita ángelbini yáainai áacairra.

³¹ Ne nanácu ná'a máanalini cágwienai'naacoo, ¿jócu iliá iyá Diosja chuáni limáctaca:

³² 'Nuyáwa liá'a Diosca Abrahám shínaaca, ya Isaac ya Jacob'? ¡Ya Dios jócai máanalí shínaa, Dios nashínaa ná'a cágwinica, áawita máanalini nayá cágwiniyaca!

³³ Néemi'inaami liéni, ná'a chóniwenaica nacáarrudau namáacacoo néemi Jesú斯 éewidacala.

Liá'a wánacaalashi mawíyi cawénica

(*Mr 12:28-34*)

³⁴ Ná'a fariséobinica náawaca'eewoo ná'inaami léenaa Jesú斯 wána manúma namáacacoo ná'a saduceobinica.

³⁵ Ne báqueerri néenaa ná'a quéewidacai ley shínaaca, quéewique'e limáaca áabai trampa Jesúlsru, limá'ee:

—Quéewidacai, ¿tánawa wánacaalashi mawíyii cawénicai líta'aa liá'a leyca?

³⁷ Jesú斯 má'ee lirrú:

—'Canínaa jicába Jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, ya quinínama jicáwica yáajchau, ya quinínama jiwítée yáajchau.'

³⁸ Léwa mawí cágweníyi liéni ya quéechanacu sái wánacaalashica.

³⁹ Ya liá'a áabaica atéwai chacábacanaa léita liáni; limá cha: 'Canínaa jicába jiyáchchuniú léita canínau'u jicába jiyá jájiu.'

⁴⁰ Liéni chámmai wánacaalashica§ léwa cágwenii ley itá'aa, ya le néewidau'unaa fiwadedenai Dios chuáni báinacu.

¿Tána rícueji líinu léju liá'a Mesíasca?

(*Mr 12:35-37; Lc 20:41-44*)

⁴¹ Nácula náawacau újnibi ná'a fariséobinica,

⁴² Jesú斯 sáta'ee lirrú nayá:

—¿Chíta imá irrúwoo jíni linácueji liá'a Mesíasca? ¿Tána nasálíjinaa báinacu sáimi rícueji líinui?

Néeba'ee lichuáni:

—línuerri wawérrinaimi David éenibi rícueji.

⁴³ Néenee Jesú斯 má'ee nalí:

—¿Ta quéewoo Espíritu Santo wítabee rícueji, David, limá lirrú nuwácali? Jiníwata David má'ee:

⁴⁴ 'Dios má'ee nuwácalirru liá'a Mesíasca:

Jiwáayuu nuéema nácu sáicaquictejica,

cáasha numáaca jijínaí jíiba yáajbeji quéewique'e naméda léita jiwówau'u.'

⁴⁵ ¿Chíta quéewau Mesías línu David éenibi rícueji jíni, Davídija ma lirrú nuwácali? Néenee liá'a Mesías jocai éewa báacai David tákueerrica. Liyá arrúnnaa mawí cágwenica David yúcha.

⁴⁶ Jiní éeneerri léeba áabai chuánshi lirrú, ne liyáali éerrimi, jíni yáairri liwówau lisáta lirrú mawiá jíni.

23

Jesú斯 liá najíconaa ná'a fariséobinica ya quéewidacani ley nácu

(*Mr 12:38-40; Lc 11:37-54; 20:45-47*)

¹ Liáwinaami quinínama liáni, Jesú斯 má'ee nalí ná'a chóniwenaica ya lishínaa éewidenaicoo liájcha:

² 'Ná'a quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobini, wáalianai néewidaque'e ya náwiwa Moisés shínaa ley.

³ Tándezawa éewida nalí iyá ya iméda quinínama liá'a namánica; ne u'iwína nawítee, jiníwata nayá namá áabai chuánshi, ne nayá naméda áabai.

§ **22:40** Áabai cábacanaa quéewique'e wamá liáni: 'Báqueerricta méda náani chámica Wánacaalashi, mérderri liyáca quinínama ná'a áabica wánacaalashica'.

⁴ Éewidenai wánacaalashi nácu liá'a tráawajui wérri naméda'inaa, ne nayá jiní wérri namédani nacúmpliani'inaa; chaléjta liá'a méderri cadúcuni máanui wéerri, náaque'ini naséjcu íta'aa ná'a áabica, ne nayá jócai nawówai nadúnu báju nacáajiyu.

⁵ Quinínama naméda liéni quéewique'e chóniwenai cába nayá. Chacábacanaa, nabústani natéeca nanáni íta'aa ya naná nácu Dios chuáni, tánerrui ya naníquini náusacai rícuu nabájidani naná nácu manújirrai cínta iimanaayu; ya nabústa nasuwaca náabalau sáictai díirrirri lichilinaa máanui yáajchau manújirrai númera.

⁶ Wówenai nawáalia náarrru sáictacta'inaa náyactaca, ya yáarrubaishi quéecha nácu sáica ya cawéni wérri sinagoga rícu,

⁷ ya wówenai quéewique'e chóniwenai ta nalí cawáunta cáaye rícura ya namáque'e irrú quéewidacanica.

⁸ "Ne iyá jócani arrúnaa iméda liáni, quéewique'e chóniwenai máida irrú quéewidacanica, jiníwata iyá quinínama éenajinai wáacoo, wáalianai bácairrimi quéewidacanica.

⁹ Ya iyá u'imá áabirru nusáljinnaa cainabi íta'aa sánaca, jiníwata iyá wáalienai bácairrimi isáljinai: Liá'a Dios yáairri áacacarra.

¹⁰ Jiní imédacala quéewique'e namá irrú wawácali, jiníwata nuyá Cristo bácairrimi iwácalica.

¹¹ Bácainaas iyá wówenai quéewique'e Dios cába iyá cawéniyu, arrúnaa ishírrueda nalí ná'a áabica.

¹² Jiníwata liá'a mawí máanui médacoo jiyá jájiu, léwa jiní'inaa wéni liérra; ne liá'a imýai médacoo, liyá'inaawa máanui liérra.

¹³ "¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámáini wítee!, báyeenai linúma liá'a Dios wánacaalactaca, quéewique'e jócu néewa nawárruacoo ná'a áabica. Jiní iwárruacalau iyá jájiu, jiní índaca nawárruacoo ná'a a wówenai namédacan.

[

¹⁴ "¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámáini wítee!, jiníwata éedacula rúbana ná'a máanirriuca, ya quéewique'e áabi pénsaa sáica inácueji, imédaca oración machénii. Tándawa linácu jiliéni irrishibaminaajoo máanui wéerri liá'a carrúnataica.]

¹⁵ "¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámáini wítee!, iyá iméda quinínama liá'a éenanica, quéewique'e igáanaa báqueerri irrúwoo, ne jáicta inísa imédaqui jiní, imédaminau liá'a chónierrica, chámáichu mawí sáicaminaata liácoo infierno rícula, chaléjta iyá jájiu.

¹⁶ "¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, jicá'a ná'a matuínica jinedenai ná'a chóniwenaina!, imá'ee: 'Báqueerricta liméda áabai promesa, lijúracoo templo nácula, jocai'inaa cawéni lirrú; jocita liméda liá'a limánica, ne ta lijúractau oro nácu yáairri templo nácu, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.'

¹⁷ ¡Iyá mawíteeni ya léjta matuín! ¿Tána mawí cawénicai: liá'a óroca o léwee jiliá'a templo, wáneerri oro máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa léenaa liá'a templo mawí cawénica.

¹⁸ Iyá máinai léccchoo: 'Báqueerricta ma liá'a limédani'inaa, lijúractau altar nácu, jocai'inaa cawéni lirrú; ne ta lijúractau ofrenda yáairri altar íta'aa, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.'

¹⁹ ¡Matuín! ¿Tána mawí cawénicai, liá'a ofrendaca o léwee jiliá'a altarca, wáneerri ofrenda máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa léenaa liá'a altar mawí cawénica.

²⁰ Ya liá'a júlerricoo altar nácu, jocaita bábabajuta júracoo altar nácu, limédani liyá quinínama yáairri altar íta'aa;

²¹ ya liá'a júlerricoo templo nácu, jocaita bábabajuta júracoo liyá templo nácu, ne jocata lécchui Dios wánacai liá'a yáairri néeni.

²² Ya liá'a júlerricoo éerri nácu, júlerri* liyáca Dios yáarrubai nácu, ya Dios nácu, wáairricoo liyá liárrubai íta'au néeni.

²³ "¡Ái iyámi, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámáini wítee!, shírenai Diosru quinínama ishínaa banácali éenaa diezmayu, áawita banácali píitui léjta menta ya anís ya comino éenaani yáaca, ne jócani méda liwánacaala liá'a néewidauga mawíyii cawénica ley shínaaca, léjta liá'a imédau'u

* ^{23:22} Jesús táanierri cadánaníyu náli ná'a quéewidacanica ley nácu ya ná'a fariséobini, linácueji ná'a wíteeshi mawiteeca linácueji liá'a nájúrauca namáaque'e yáawaiyiica nacúmpliajani liá'a namánica, ne mawí sáicaca nacúmpliaque'ini.

sáicai quinínama, ya carrúni jináatau jicá'a áabi ya sigua machácanii iwítee. Léwa arrúnaa iméda liérра, jiní imácacalca liá'a áabata léccchoo.

²⁴ ¡Iyá, cajinedacani matuíni, jínedenai chóniwenai wítee, iyá léjta ná'a jíchuenai malíwi, quéewique'e jócu íya irrúwoo wáni, ne jócai yáa léenaa íyau'u áabai cuésherri caméeyu máanui!

²⁵ ¡Ái iyája, carrúni jináataní'inaa, quéewidacanica ley shínaa ya fariséobinica, chámaineri wítee!, iyá léjta ná'a méetuedenai baso ya mitájia íteejí, quéewique'e nacábaco majíconaaniyu chóniwenai náneewa, ne liwówa lícu cashiámui liyú liá'a quinínama inédunica, ya liá'a éedaní áabi wójunaa íteejí yawíquica iyá.

²⁶ ¡Fariseo matuíyi: quéechanacu iméetueda baso rícu, cháque'e cábacanaa masácula líteeji léccchoo!

²⁷ ¡Ái iyája, carrúni jináataní'inaa, quéewidacanica ley shínaa ya fariséobinica, chámaineri wítee!, cháni cábacanaa léjta liá'a máanalini yáarrui nasáquedani lita'aa, sáictai líteeji, ne liwówa lícu léjta liá'a máanalini yáarruica cashiámui iyájimiyu ya íchaba cacháninabee lirrúcu.

²⁸ Cháwa cábacanaa iyá jírra: íteejí iyada jicá'a ná'a sáicani chóniwenai náneewa, ne liwówa lícu cashiámui ya liyú liá'a ichálujuedauca ya áabata máashii mawí.

²⁹ ¡Ái iyája, carrúni jináataní'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámaineri wítee!, médenai nayájide yáarrui sáica ná'a cáiwadedacaními Dios chuáni báinacu, ya ichúni cuítia júbini rími cachílinani ná'a chóniwenai sáicanimica,

³⁰ ya ta imácai: 'Wayáquictactai liyáali éerrimi cáwi'inaami wawérrinaibimi, jócaminaata wayúda náinua nájí ná'a cáiwadedacaními Dios chuáni báinacu.'

³¹ Chái cábacanaa iyá iiwactaní néenibimica ya quéewidacaními ná'a iiuenaimi ná'a iiwadedenai Dios chúani báinacumi.

³² ¡Inísia imédataní, ná'a i wérrinaibimi nachánanimi naméda báinacu!

³³ ¡Iyá máashiimi wérri! Iyá carrúnatani wérri chaléjta ná'a áica wáalierry veneno. ¿Iyá pénsenai jócu yáau infierno rícula chalée'i Dios cástigactala'inaa ná'a chóniwenai máashiimica?

³⁴ Linácu jiliéni nubánuaminaa irrú áabi cáiwadedacaními Dios chuáni, cawíteenica, ya ná'a quéewidacanica. Ne iyáminaaiii náinua náenajoo ya icuájida nayá cruz nácu néenaa nárra náinuaque'ini, ya áabi nabásedamí'inaa nayájoo sinagoga rícu, ya támínaa icánaqueda nayájoo chacáalee jútainchu.

³⁵ Chámínaa lílin inácujo Carrúnatai wérri, linácujei quinínama ná'a chóniwenai sáicani náinuedanimica, rícuete náinua Abel majíconaica, cáashia Zacarías Berequías ciulee, liá'a iiuanimica templo rícu altar éema nácu.

³⁶ Ne yáawaiyi numá irrú, liá'a Carrúnatai wérrica quinínama'inaa liáni nacáminau nanácu náani chóniwenai chóque'e sánaca.

*Jesús icha Jerusalén nácu
(Lc 13:34-35)*

³⁷ ¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, iiuenai ná'a iiwadedenai Dios chuáni ya ná'a iiuedanimi iibayu ná'a índenaimi nalí náiiwa Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chita máanabachu nuwówai nuáawaqueda nayá jéenibiu, léjta ruá'a cawáamaica yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajabalau, ne nayá jócani wówai!

³⁸ Ne icábate, liá'a iibanañacá' máaqueerri'inau juishi jinícta'inaa yáairri;

³⁹ ne numá irrú, liáwinaami liáni éerrica, jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, cáashia imáca: '¡Sáictai wérri liá'a iiuerrica lijí'inaa nácu liá'a wawácalica!' "

24

*Jesús iiwa linácu liá'a templo máanui cáarralerri'inaacoo
(Mr 13:1-2; Lc 21:5-6)*

¹ Quéechá'inaa Jesús jiácoo templo máanui rícu, ya yáairri liácoo, néenee narrúniu lirrú ná'a lishínaa éewidenaicoo, nachána náyada lirrú ná'a lishínaa cuítaca máanui liá'a temploca.

² Néenee Jesús má'ee nali: ¿Icába quinínama liáni? Yáawaiyi numá irrú, náani fiiba máanuica templo shínanaaca, jócani wérri'inaa máacau nayáca nátaba wáacoo. Quinínama cáarralerri'inau.

† **23:38** Ne jjibaminaa cábjami táaneerri liyá templo nácu, macáishitaque'e nayá judíobini yáajcha Dios yáajcha chaléjta ná'a chóniwenai nawinanica. Quéechá'inaa judíobini cháani liá'a Jesúscia, léjí liá'a macáishitaimica lisúbirriawai, néenee limáacau bácaí liá'a temploca.

*Li'a bésuneerri'inaacoo libéecha jóctanaa amáarra quinínama éerri
(Mr 13:3-23; Lc 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jáwa náawai lítala liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, Jesús wáairriu náajcha ná'a' eewidenaicoo liájcha, ya narrúniu lirrú ná'a' eewidenaicoo liájcha nasátaque'e néemiu báawachala:

—Wawómai jiwa walíni chacálitashia libésuna léji liáni. ¿Tánashia jiyada licábacanaajoo jáicta jéejoo jíinucojoo, ya amáarractala'inaa liá'a' éerrica?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Cáwiwa yúchaujoo jinibeecha chálulujudeerri iyájoo.

⁵ Jiníwata íinujoo íchaba nují'inaa nácu, nanúma yúwicau nunácueji, namájoo: 'Nuyáwaa liá'a Mesíasca', ya nacháluluueda'inaa íchaba chóniwenajoo.

⁶ Néenee éemijoo liwitama urrúni léju liá'a jináwiucójoo áani ya déecuchejijoo; ne úwa icáarrudaujoo, Dios ma arrúnaa cha libésunacoo; ne máayabaca, jocai amáarra újnibi.

⁷ Níwata ná'a' chóniwenai áabai cáinabi íta sánaca, náiinua yáacau najúnta, ya bájirra cáinabi, iinua yáacau bájirra cáinabi júnta; ya íinuminaajoo ínaaishijoo, ya cáinabi cúsuminan matuínami.

⁸ Ne quinínama liáni píutui rími cáiwibeeca quéechanacu sái'inaa nalí ná'a' chóniwenaina; néenee libésunauminaajoo áabata máashiica liwánaminan íchaba cáiwibee.

⁹ "Néenee néejuedaminaa iyájoo náiinuedaque'e iyá; ne áabata náiinuaminaa iyájoo, ya quinínama chóniwenai máashiiminaa nacába iyájoo nunácueji.

¹⁰ Liyáali éerriminaajoo íchaba chóniwenai namáacaminaa liá'a néebidaucu, máashiiminaa nacába yáacacójoo, ya íchabaminaa táania nanácu wáacoo.

¹¹ Náyadaminaujoo íchabaminaa cáiwadedacan Dios chuáni jocai yáawaiyi, ya nacháluluuedaminaa íchaba chóniwenai;

¹² íchabaminaa máashiijoo, tándawa íchaba chóniwenai jócu canúinaa nacába áabi.

¹³ Ne ná'a' maaquerri liwówau Dios nácu mamáarracaa, nayáminaajoo Dios wásedajoo.

¹⁴ Náiiwaminaa linácu liá'a chuánshi sáicaica, linácu liá'a Dios wánacaalau'ca quinínama cáinabi ítala, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léenaa. Néenee ta íinuminaa amáarraqui jíni.

¹⁵ "Liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Daniel, litána linácu liá'a líjiconaas cacháninai wérrica. Jáicta icába jíni o éemicani á'a yáarruishi majíconai rícu —liá'a liérra, liá léenaa—,

¹⁶ néenee tánashia yáainai Judea shínaa cáinabi ítala, quéewique'e nacánacacoo dúuli fíbirra.

¹⁷ Tánashia yáairri áacai líibana íta'au, ujiúrrucoo jijéda jishínau cuíta lícucha; jíá namówai ujiwárruuau cuíta lícúla;

¹⁸ ne tánashia yáairri bacháida lícu, ujéejoo wítau liáwaqueda líbalau.

¹⁹ ¡Carrúni jináata ná'a iinaca liyáali éerrica yáawirricuenaica, o ná'a' jíbinini éenibi írrenaica! Níwata tráawajui wérri náucha namánico.

²⁰ Isátau Dios yúcha, jocubeecha ijiáu icánacacoo uniábi yáaji, jiní éerdi nawówa iyabactacoo;

²¹ Jiníwata línuminaa áabata carrúni jináata máanui wérri, jiní chái cábacanaa rícue cáinabi, cáashia chóque'e, jiní liyácala liáwinaami.

²² Ne jóctata Dios wána chúcú éerri jiliérra, jinícata wáseddeerriwai; ne liwánaminaa chúcucaní nanácueji'inaa liwínanica.

²³ "Néenee áabi mácta irrú: 'Icábateni Mesías liéni yáa áani,' o namáweeca, icábateni liá'a yáa á'a', u'eebidani u'iméda liwánacaala.

²⁴ Jiníwata náiinuminaa ná'a Mesías jóci yáawai, ya ná'a' íiwadedenai Dios chuáni jocai yáawai; ya namédaminaa máanui wérri licábacanaa ya jocai nacába cáji, quéewique'e néewacta nacháluluueda áawita ná'a' eevidenai Dios wínanica.

²⁵ Tándezawa nuíiwa irrúni libéecha libésunacoo.

²⁶ Tándezawa, namácta irrú: 'Icábateni, liá'a Mesías yáa á'a, jiníctala yáairri', uyáu néerra; o namáwee irrú: 'Icábateni, libáyau áani', u'eebidani.

²⁷ Jiníwata jicá'a áabai éenu cámarraa liquénacta cáiwia jiáctejcoo cáashia liwárractacoo, cháwa cábacanaa jáicta nuéejoojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

²⁸ Jiníwaa táshia máanalini máashiicaimi yáctami jíni, néeni wáachuli yáawacau. Chacábacanaa, jáicta icába náani señalca, quinínama éewa yáa léenaa yáawaiiyu nuyá íinuerri'inaa madéjcanaa.

*Léeduactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca
(Mr 13:24-37; Lc 17:26-30,34-36; 21:25-33)*

²⁹ "Cawíquinta libésunacoo liá'a éerri cacháninai wérrica, liá'a cáwiaca lichácaminau catáwacanaa, ya quéerrica jócuminaa ruá rucáamarrau, ya sáalii cáinenau áacaiji, ya espíritu wánacaleenai áacai éerri rícu nachéchinaminau.

³⁰ Néenee nacábaminaa áacairra nácu, liá'a licábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nacáarrudaminau bájiala ná'a quinínama cacáalee yáairri cáinabi itá'aa, náichaminaa ya ta nacába nuyá washiálicuerri Dios Cúuleeca, íinuerri sánai íibi éerri íteeqi quinínama máanui nudánani yáajchau nucáamarrayu.

³¹ Ya nubánuaminaa nushínnaa ángelbiniu, quéewique'e náiihua cadánani trompeta, quéewique'e náawaqueda ná'a Dios wínanica quinínama yáainai éerri rícu, ya ná'a yáainai cáinabi itá'aa cáiwia jáctejcoo cáashia cáiwia wárruactalacoo.

³² "Éewidau linácu liéni áicuba higuéraca: Jáicta icába wáalii libáinaa ya icába libáinaa páquiacoo, yáa léenaa jáica urrúni camuí.*

³³ Cháwa cábacanaa, jáicta icába quinínama liáni, bésuneerricoo, yáa léenaa jáica urrúni nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama libésucala'inau liéni, jóctanaa máanalí náani chóniwenainaica liyáali éerri sánaca.

³⁵ Iyá éewenai iyá yáawaiiyu quinínama liáni numáni irrú bésuneerri'inau. Liá'a éerrica ya cáinabi amáarrái'inaa, ne liá'a nuchuánica jocainaarrúni'inaa cumplicaco.

³⁶ "Ne liá'a éerrica, ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, jiní áawita ná'a ángelbinica yáainai áacairra, báawita Licúlee. Bácairrimi liá léenaa liá'a lisáljinaca.

³⁷ "Léjta libésuna'inaamiu Noé éerdimica, cháwa cábacanaa léchchoo jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³⁸ Ne liyáali éerrimi libéecha liá'a unésaca wérrica, cáashia Noé wárruacoo barco rícula, ná'a chóniwenainaica náaya ya náirra ya nacásau, jocani edacaniu Dios nácu.

³⁹ Ne á'a jócta namédia nayácani, línu léji liá'a unésaca wérrimica, jáiwa litée quinínama nayái. Chái cábacanaa'inaa nacárrudau jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

⁴⁰ Ne liyáali éerriminaa, jócu nutée quinínama chóniwenaii áacairra, bácai rími ná'a éebidenai nunácu, léjta liéni: Chámata washiálicuenai yáaminaa nayá bacháidalá, báqueerriminaa natée liyájoo, ya báqueerriminaa namáaca liyájoo.

⁴¹ Chámata ínaminaa júli nayá molino rícueji, báquetoominaa natée ruyájoo, ya báquetoominaa namáaca ruyájoo.

⁴² "Arrúnaa cáwi iyá iyáca, jiníwata jocai yáa léenaa liá'a éerri táshia línu liá'a iwácalica.

⁴³ Ne yáa léenaa linácu liáni, báqueerri cuíta wácali yáctata léenaa táshia hóraa tázayeebe línu liá'a canédica, líneduca, cávicata liyá cái jocata línda liwárruacoo líbana licúlai linéduca.

⁴⁴ Tández, iyá léchchoo arrúnaa iyá sáica; jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca íinuerri'inaa jócta inénda iyácani.

*Liá'a tráawajador sáicaica ya tráawajador máashiica
(Lc 12:41-48)*

⁴⁵ "¿Tández lejí liá'a tráawajador sáicaica cáwi wítee yáca, jáicta liwácali limáaca lírru cuíta ísana yáaca, quéewique'e licábadeda áabi ya liá náaya leérdictaca léchchoo?

⁴⁶ Sáicta liá'a tráawajador liwácali máacani, jáicta línu línu líndi méderri liyá léjta limáyu lírru sáictaminaa liwówa liá'a liwácalica.

⁴⁷ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa lírru quinínama liá'a lishínaaca licáaji rícu.

⁴⁸ Ne liá'a tráawajador máashiictani, ya lipénsaa lírrúwoo liwácali déecudacalau

⁴⁹ ya ta lichána máashii náajcha ná'a áabi tráawajadorbinica, ya ta liwína yáacacoo náajcha camáiwanica líya náajcha ya lírraca,

⁵⁰ liyáali éerri jócta línenada liyácani, ya áabai hóraa jócta liá léenaa, línuminaa liá'a liwácalica

⁵¹ ya támmina líinueda liyájoo, Carrúni jináataminaa límeda liyájoo léjta ná'a chámáwi wítee. Néeneeminaa líchajoo ya liámuedaminaa léujoo licáichajoo.

* **24:32** Cháwa'ee israel shínaa cáinabi itá'aa.

25

Liá'a licábacanaa nanácu ná'a diez miyácanica

¹ "Numá irrú áabai mawí linácu liá'a liyáali éerri jáicta nuéejoojoo áaqueji léjta rey. Íchaba chóniwenai namá'ee nacúnusiaca nuyá, nabésunaaminau léjta nabésu ná'a diez miyácanai áabai sáictata nawówa nacásactacoo. Ná'a miyácanai nawína nashínaa lámparau acéiteyu sáica, jáwa najiáu nashínaa cuíta najúntedaque'e liá'a nashínaacoo, ya natálideda liyá licásactalacoo.

² Cinco néenaa mawíteeni, ya cinco cágwini wítee.

³ Ná'a mawíteenica natée nashínaa lámparau, ne jócu natée aceite nacámushedaque'e báaniwani;

⁴ ne ta nája ná'a cawíteenica, natée nashínaa aceite botella rícu ya nashínaa lámpara.

⁵ Ne lidécudacalau líinu liá'a nashínaacoo, jáwa cadájuni nayái quinínamai, ya ta námáacai.

⁶ Ya wówai'inaami béewami táayebee cáí, jáwa néemi namáídadaca: '¡jái líinu chéjirra nashínaacoo! ¡Jiáyú irrishibiacani!'

⁷ Quinínama ná'a miyácanaimica nabárrua, jáwa nachána nachúndadani nashínaa lámparau.

⁸ Néenee ná'a cinco mawíteenica, namá'ee nalí ná'a cinco cawíteenica: 'Yáa walí pítui ishínaa aceite éenau, jiníwata washínaa lámpara cháqueneu nayáca.'

⁹ Ne ná'a cinco miyácanai cawíteenica néeba'ee: 'Jóca, jiníwata jóca léenaa walí jiní irrú. Mawí cawénica yáacoo chaléeni nawéndactalacani iwénique'e irrúwoo iyá jájivani.'

¹⁰ Ne nácula ná'a cinco miyácanica náau nawéni aceite, jáwa líinu léjí liá'a nashínaacoo, ne ná'a cinco cawíteeninica nawárroo liájcha boda rícula, jáwa cuíta númaca báyeerriwai.

¹¹ Ne liáwinaami náiinu ná'a áabi miyácanaimi namá'ee: '¡Wawácali, wawácali, jíméecu wáajaba cuíta númaca!'

¹² Ne leeba'ee nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, jócai nucúnusia iyá, tándawa jócai numéecu cuíta núma.'

¹³ "Cáwi iwítee yáca, jiníwata jócai yáa léenaa, tánashia éerri rícu, ya hóraa nuíni. —Jesús má'ee.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácu

(Lc 19:11-27)

¹⁴ Linácu liá'a nuéejoojoojoo áacairra néeni léjta rey, nuá irrú áabai licábacanaa. "Dios wánacaalactalacaa chái cábacanaa léjta báqueerri washíalícuerrí, wówerri liácoo liyáca áabai cáinabi ítala, limáida lishínaa tráawajadorbiniu, jáwa licárgueda nalí natúyaque'e liwárruanica.

¹⁵ Báqueerri néenaarru léntregaa lirrú cinco mil monedayu, báqueerrirru dos mil moneda, ya báqueerri mil moneda. Bácaina liá nalí léjta nawítee éenau'u liá léenaami. Jáwa liáwai áabai cáinabi néerra.

¹⁶ Liá'a tráawajadorca ríshibierri cinco mil moneda, néenee liméda negocio liyú liá'a warrúwaca, jáwa ligáana áabata cinco mil moneda liyúi.

¹⁷ Chacábacanaa liá'a ríshibierri dos mil moneda, ligáana áabata dos mil mawí.

¹⁸ Ne liá'a ríshibierri mil moneda, jáwa liáwai libáya liwácali wárruaniwai, útawi rícu liméda cáinabi rícu, quéewique'e léejueda liwácalirru wáni.

¹⁹ "Ichaba éerri liáwinaami léejoo liá'a nawácalica ná'a tráawajadorbinica, jáwa lichánau liméda náajcha cuenta.

²⁰ Quéechanacu líinu liá'a ríshibierri cinco mil moneda, jáwa léejueda liwácalirru áabata cinco mil, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí cinco mil, áajee áabata cinco mil nugáanani jírrú.'

²¹ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai machácanii wítee; ne machánicá jiyá liyú liéni píituica, numáacaminaa jiyá jiwanacaala áabata mawí. Jiwárroo sáicta jiwówau nuájcha.'

²² Liáwinaami líinu liá'a tráawajadorca ríshibierri dos mil moneda, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí dos mil moneda, áajee áabata dos mil nugáanani jírrú.'

²³ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai machácani wítee; ne machánicá jiyá liyú liéni píituica, numáacaminaa jiwanacaala áabata mawí. Jiwárroo sáicta jiwówau nuájcha.'

²⁴ "Ne quéecha'inaami lílinu liá'a tráawajador ríshibierri mil moneda, limá'ee liwácalirru: 'Nuwácali, nuyá yáairri léenaa jiyáca washiálicuerri cabálini wérri, léjta liyá yáawaquederri ítashi áabi shímaa bacháida rícu, ya jiáwaqueda á'a jócta jiáabana.

²⁵ Cáarru nuyái wísta jócu nugáana ya nupérdia jiwárruani, tándawa nuáu nubáya jiwárruani cáinabi yáajabala. Ne áajee liéní jiwárruanica jishínaaca.'

²⁶ Liwácali éeba'ee lirrú: 'Jiyá tráawajador máashii ya línu, ne jiácta léenaa nuáwaqueda banácali á'a jócta nuáabana ya nuáwaqueda á'a jócta nucásá,

²⁷ jírrúna'inaa jítlee ta nuwárruani banco rícula, ya jiácta nuéejooawai nurriáshibiacta nuwárruani ya ta liá'a ligáanani nulí lítala.'

²⁸ Néenee liwácali ma nalí náa'a yáainai nayá néeni: 'Éeda liúcha liérra mil monedaca, ya yáa lirrúni liá'a wáalierrri diez mil.

²⁹ Liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a pístui rími liáni léenaa nácu.

³⁰ Ya liéní tráawajador jiní sírbiani, ijéda bináawalani catáwacactalaca. Néeneeminaa líchajoo ya liámuedaminaa léujoo licáichajoo.

Liá'a bésuneerri'inaacoo quinínama chóniwenai jáicta amáarra cáinabijoo

³¹ "Jáicta nuyá washiálicuerri Dios Cúulee, línujuo quinínama macájirra nucáamarra yáajchau, ya quinínama nushínaa ángelbini, nuwáaminau nuárrubai balibali íta'au.

³² Quinínama chóniwenai cáinabi ita'aa sánaca, náawacaminau nunáneewa, ya támmina nushírrida nayái bácainaa, jicá'a báqueerri pastor shírridau'u lishínaa ovejau cabra iibicha.

³³ Léjta pastor máidau oveja sáicaquictejica ya náa'a cabraca apáuliquictéjica; chacábacanaa numéda'inaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, numáidaminaa náa'a Dios wínanica sáicaquictejica, ya náa'a chóniwenai máashiinica numáidaminaa apáuliquictéjica.

³⁴ Numámina nuyá Reyca nalí náa'a yáainai sáicaquictejica: 'línu chérra iyá, nusáljinaa yáaque'e irrú sáicabee; irríshibia liá'a wánacaalactalaca níseerri lichúniciwai irrú, rícuete Dios méda éerrica.

³⁵ Quéecha'inaamite ínaaishi nulí, iyáte yáate nýya; iméete nuwówa, yáate nuírra shiátaí; nujínani'inaamiteu jiní núbana, yáate nuárrui.

³⁶ Cháuctate núbala, yáate nulíni; nubálina'inaamiteu, yáateu iyúda nuyá; nuyá'inaamite cuíta manúmai rícula, iíntute icába nuyá.'

³⁷ Néenee nasátaminaa néemu náa'a majíconaanica Dios wínanica: 'Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jírru jíni, ya wáate jíya? ¿O chacálitate wacába imée jiwówa jíni, ya wáate jírra shiátaí?

³⁸ ¿Chacálitate wacába jiní jiárrui jíni, wáate jiárrui, o cháucta'inaamite jíibala, ya wáate jírrúni?

³⁹ ¿Chacálitamite wacába jíbalinacoo jíni, ya jiyá cuíta manúmai rícula, ya wáateu wacába jiyá?'

⁴⁰ Nuyá Rey nuéebaminaa nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a imédani nalí náani nuéenajinai* mawíni rími imiyaca, nulí iméda iyácani.'

⁴¹ "Néenee nuyá Rey mámina náa'a yáainai apáuliquictéji: 'Ishírriu núcha iyá náa'a Dios nísani limárru nayácalá licástigaani'inaa; yáa namówai infierno rícula méderico Wawásimirru ya lishínaa ángelbinica.

⁴² Iyá'ee éenalicuni yáacoo infierno rícula, níwata ínaaishite nulí, ne jóctate yáa nuyá; iméete nuwówa, ne jóctate yáa nuírra shiátaí,

⁴³ nujínaniiteu déecucha nucáinaberra yúchau, ne jóctate yáa nulí yáarrushi. Cháuctate núbala, ne jóctate yáa nulíni; nubálinateu ya nuyá cuíta manúmai rícula, ne jóctate línu iyúda nuyá.'

⁴⁴ Néenee nasátaminaa néemu liyá: 'Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jírru, o imée jiwówa, o léjta liá'a jiní yáarrui liyáctica'inaa, o cháucta jíibala, o jíbalinacoo, o cuíta manúmai rícula, ne jóctate wayúda jiyá?'

⁴⁵ Nuyá liá'a Reyca léebaminaa nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a jócai iméda nalí náani éebidenaica imiyani rímica, chacábacanaa jóca iméda nulíni.'

⁴⁶ Náaminau náani carrúnatai néerra jócai amáarra, ne náa'a majíconaanica náaminau cáwicashi néerra jócai amáarra."

* **25:40** Jáicta Jesús táania áani léenajinai nácuchau, wówairri limáca náa'a éebidenaica.

26

*Ná'a chóniwenica napénsaa chítashia néewo'inaa nawína Jesús preso jíni
(Mr 14:1-2; Lc 22:1-2)*

¹ Liáwinaami linísa'inaami limá quinínama léji liáni, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoo:

² —Léjta yáyu'u léenani, chámái éerri rícula, fiestaminaa pascua shínaaca, ya nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néejuedaminaa nuyá quéewique'e natáata nuyá cruz nácu.

³ Liyáali éerrimi, ná'a nawácanai ná'a sacerdótebinica ya ná'a salínai judiobinica, jáiwi náawacawai Caifás shínaa cuíta máanui néeni, chún sai sacerdótebini wácalica,

⁴ namá'ee nalíwau chítashia néewau'inaa nawína Jesús jíni númashi yúwica nácue jíni, náinuaque'ini.

⁵ Ne namá'ee:

—Ne jócu wamédani fiesta éerdi rícu, quéewique'e jócu nacáarraliau chóniwenai.

Báquetoo íinetoo nuádedeechoo Jesús nácu juménibee

(Mr 14:3-9)

⁶ Jesús jinaniu áabai chacáalee jí'ineerri Betania, líbana néeni Simónca náanimi jí'inaa chorrówai sái;

⁷ nácula lirrúwedau, báquetoo íinetoo rúniu lirrú, téecho ruácoo áabai urrúwa rími, namédani íibayu jí'ineerri alabastro, cashíamui juménibeeyu cawéni wérri. Nácula Jesús rúweda liyáu liyaca, jáiwa runuádeda Jesús juáta licué jíni.

⁸ Ná'a lishínaa éewidenaicoo, nacába'inaamini, jáiwa iíwirri nawówai ya nachána namá'ee nalí wáacoo:

—¿Tánda ruínu runuádeda léji liérra juménibeeca?

⁹ Sáicaicta navéndaca máanui warrúwa nacuéjica, quéewiquinicta wayúda ná'a jináatanica.

¹⁰ Jesús éemi'inaani, limá'ee nalí: —¿Tánda ijódia ruáni íinetoooca? Liéni rumédani ruyáca nuájcha sáicai.

¹¹ Ne ná'a carrúni jináatanica mamáarracaní'inaa yáa íibijoo, ne nuyá jócainaa mamáarraca yáa yáajcha.

¹² Liéni rumédani nuájcha ruáni íinetoooca, runuádedau'u juménibee nutánai, chúnchecoo ruyá nuyá urrúnicu naquéní nuyá.

¹³ Ne yáawaiyi numá irrú, táchua nácula quinínama cáinabi íta'aa náiiwadedacta liáni chuánshí wásedeerri'inaaca, natáaniaminaa runácu léccchoo liá'a rumédani ruáni íinetoooca, chámínaa nédacanicoo runácujoо léccchoo.

Judas náawerri'inaa Jesús júnta

(Mr 14:10-11; Lc 22:3-6)

¹⁴ Judas Iscariote, báawilate néenaa ná'a doce éewidenaicoo, liáu licába nayáctala ná'a sacerdote wácanica

¹⁵ ya limá'ee nalí:

—¿Chíta máanaba iwówai yáa nulí jíni, nuéntregaaque'e irrú Jesús?

Nayá chánnaa liwénija: Treinta moneda warrúwayu.

¹⁶ Lirrícuete liáwinaami Judas limúrru chítashia léewau'u léntregaa Jesús jíni.

Liá'a cena Wawácali shínaaca

(Mr 14:12-25; Lc 22:7-23)

¹⁷ Quéechanacu sái éerri fiestaca, éerdi náayacta liá'a páanica jiní íibisai wáneerri limúrracacoo, ná'a éewidenaicoo narrúniu Jesúsrus nasáta néemiu liyá:

—¿Tanácucha jiwówai wachúni liá'a iyacaishi pascua shínaaca?

¹⁸ Jesús éeba'ee:

—Yáa namówai lirrícuela liá'a chacáaleeca, líbana néerra liá'a washiálicuerrica nutáaniani'ini irrú nácu, imá lirrú: 'Quéewidacai má'ee: Liá'a éerri numánimi jírrú nácu jái urrúnicai, nuáu jíibana néerra numéda iyacaishi pascua shínaaca nushínaa éewidenaicoo yáajchau,'

¹⁹ Ná'a éewidenaicoo naméda léjta Jesús bánu'a nayá, ya ta naméda iyacaishi pascua shínaaca.

²⁰ Quéechá'inaami catáwacacai, Jesús yáau liyá mesa nácula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau;

²¹ ne nácula náaya nayáca Jesús ma nalí: —Ne yáawaiyi numá irrú, báqueerri éenaa náawerri'inau nujúnta.

²² Jáiwa máashii wéerri nawówai, ya nachána bácainaa nasátada néemiu liyá:

—Nuwácali, ¿nuyámina?

²³ Jesús éeba'ee nali:

—Báqueerri íyeerri nuójcha, chaléjta nujúnicaí mawíyica, lé'inawa náawerriu nujúnta liérра.

²⁴ Nuyá washiálicuerrica Dios Cúuleeca, arrúnaa máanalí nuyá, léjta limá liá'a Dios chuáni; ¡ne carrúni jináatai rími'inaa liá'a náawerricoo nujúnta! Sáicanata lirrú jócu lijáu liúchau cáinabi ítala.

²⁵ Néenee Judasca, náawerri'inaacoo lijúnta, lisáta léemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿nuyá'inaamina?

—Jesús éeba'ee lirrú: —Chái já'a léjta jimáyu'u.

²⁶ Nácula náaya nayáca, Jesús wína licáaji rícuu páani, linís'a'inaami liá sáicai Diosru, lisúbirreda ya ta liá lishíncaa éewidenacoorrú jíni, limá'ee:

—Íyau, léwa nuíinnaa liéni.

²⁷ Jáiwa liwína licáaji rícuu áabai copa, liá sáicai Diosru, lidúcua nalíni limá'ee:

—lirrú quinínama iyá liéni cópacá,

²⁸ níwata lewa nuírranaa, liéni nuéejoo'u numéda yáajcha áabai wáalii wíteeshica; liéni írraica nuádedeeri'inaaminau íchaba nácueji, quéewique'e najíconaa méetuacoo.

²⁹ Ne numá irrú jócuminaa nuéejoo nuírra liábi liáni uvaca, cáashia liyáali éerri nuírra yáajchani liá'a vino wáalii nusáljinää wánacaalactalaca.

Jesús tíwa Pé'erurru yáawaa inácala'inaa libáya lináwa

(Mr 13:26-31; Lc 22:31-34)

³⁰ Liáwinaami nanísa'inaami narrába salmo, náau dúuli ítala jí'ineerri Olivos.

³¹ Ya Jesús má'ee nali:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaa éebidauga nunácu wáalee táayee. Cháwa limá tánerricoo cásashta íta'aa:

'Nuwánaca nuínuaminaa liá'a pastorca,

ya támmina oveja nacáarraliacojoo.*

³² Ne quéechanacu jáicta nucáwiaujoo, nuáaminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

³³ Pé'eru má'ee lirrú:

—Áawita quinínamacta yúrrucueda néebidauga jinácu, nuyá jócai'inaa yúrrucuedami.

³⁴ Jesús má'ee lirrú:

—Ne yáawaiyi númá jírrú, wáalee bέwaami táayee yáawinaami, jóctanaa limáida chámachu liá'a gáayuca, matálichu jibáyaminaa nunáawa jíocala jícúnusia nuyá.

³⁵ Pé'eru éejoo'ee limá mamáarraca:

—Arrúnacta máanalí nuyá jiájcha, jócuminaa nubáya jináawa.

Ya quinínama éewidenacoocoo liájcha namá'ee chacábacanaa.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mr 14:32-42; Lc 22:39-46)

³⁶ Jáiwa Jesús yáau lishíncaa éewidenacoocoo yáajchau, áabai yáarruishi jí'ineerri Getsemaní, limá'ee nali:

—Iwáayu áani, nácula nuáu nuóraco chaléeni.

³⁷ Ne jáiwa litée Pé'eru ya chámata léenibi liá'a Zebedeoca, jáiwa lichánau lisíntia limáashii wérrí liwówai ya cáiwi licábacoo.

³⁸ Limá'ee nali:

—Nusíntia nucáwica nácuu máashii nuwówa máanalicaiyu. Imáacau áani, ya cáwi iyá nuájcha.

³⁹ Liyáalimi Jesús yáau píutuurrími libéechalawoo, litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lióra'eeewoo limá'ee: "Nusáljinää, jéewacta jijéda nuyá liúcha liáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jíméda léjta nuwówau'u, ne jímédaque'e léjta jiwówau'u."

⁴⁰ Jáiwa leéjuawai licába lishíncaa matálitai éewidenacoocoo néerrawai, lílinu nanácu máinai nayáca. Limá'ee Pé'erurru:

—¿Ne jócuwita éenaa cáwi áabai hóraa nuájchai?

⁴¹ Cáwi iyáca ya i'orau, quéewique'e jócubeecha icáu máashictalaca. Iyá sáicani méttaa iwówai imédacani, ne ináanai wáneerri máajinää iyá.

* ^{26:31} Liáni áabai cábacanaa, Jesús chaléjta liá'a pastorca ya ná'a éewidenacoocoo liájcha, cháni léjta ná'a ovejaca.

⁴² Chámaichu léejocoo lióraca chá'a: "Nusáljinää, ne jócta jéewacta jijéda nuyá liúcha liáni carrúnatai wérrika, jímédau léjta jiówau'u."

⁴³ Léejua'inaamiu, línu nanácu ná'a éewidenaicoo máinai nayá báaniu, jiníwata natuú báyeerriu dajuíshiyu.

⁴⁴ Limáaca nayái léejoo liácoo li'óracoo matálíchu, limá léja liá'a chuánshi chái cábacanaa.

⁴⁵ Néenee léejoo nayáctala ná'a éewidenaicoo, limá'ee nalí:

—¿Iyá mamáarracaní määa iyáca, ya iwówa iyabactacoo? Jái finu liá'a léerdicai nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregacta'inaa nuyá nacáaji rícula ná'a cajíconaanica.

⁴⁶ Ibárroo, wayúwai; jái urrúnicaí liá'a éentreguerri'inaa nuyá nujínairru.

Nawína preso Jesús

(*Mr 14:43-50; Lc 22:47-53*)

⁴⁷ Nácula Jesús táania liyá újnibii, Judas finu'inaami, báqueerri néenaa ná'a doce éewidenaicoo, iñuerri íchaba chóniwenai téenai espada ya áicuba yáajcha. Yáaineu nawánacaala nácu ná'a sacerdótebini wácanai ya salínai judíobini wácanai.

⁴⁸ Judas, liá'a náawerri'inaacoo Jesús júnta, liá nalí áabai chíashia quéewau'u náa léenaa nacábaqui jiními, limá'ee nalí: "Tánashia icábanii nushíshi wídaní, liyáwa léju liárra; iwínani preso áani."

⁴⁹ Jáiwa'ee, lirrúniu Jesúsrui, limá'ee:

—¡Yáali, quéewidacai!

Jáiwa'ee lishíshi liwídaní.

⁵⁰ Jesús éeba'ee lirrú:

—Nujúnicaí, liá'a jíinuni jímédaca, jímédani. Néenee ná'a áabica narrúniu, nawína Jesús, natée preso jíni.

⁵¹ Liyáalimi, báqueerri néenaa ná'a yáainai Jesús yáajcha, lijéda lishínaa espadau, jáiwa liwíchua liwíba liá'a shírruederri nalí ná'a sacerdótebini wácanica.

⁵² Jesús má'ee lirrú:

—Jiwáalia jishínaa espadau liárrui rículau. Jiníwata quinínama ná'a finua yáaqueinaicoo espadayu, espadayu lécchu máanali nayá.

⁵³ ¿Jócu léenaa nusáctata nusáljinää yúchau, libánuaminaata nulí chóca jírrimitaja'a setenta y dos mil ángelbini?

⁵⁴ Ne cháctatani, ¿chíashia quéewaucta licúmpliacoo liá'a cáashta tánerrico máirrica arrúnaaca libésunacoo chá'a?

⁵⁵ Liyáalimi Jesús sáta léemiu ná'a chóniwenaca:

—¿Tanda finu iyá espada yáajcha ya áicuba iwína nuyá preso, jícá'a liá'a máashiica? Érri jútainchu nuéewida templo máanuica, ne jiníwaa iwínacta nuyá.

⁵⁶ Ne quinínama liéní libésunau quéewique'e licúmpliacoo léjta liá'a namáyu'u ná'a a iñiwadedenai Dios chuáni báancu, tánerrico cáashta itá'aa. Ne liyáalimi, quinínama éewidenaicoo liájcha, namáaca bácai Jesús, jáiwa nacánacawai.

Jesús natéeni najúnta ná'a judíobini wácanica

(*Mr 14:53-65; Lc 22:54-55,63-71*)

⁵⁷ Néenee ná'a wínenai Jesús natée Caifás iibana néerra, liá'a sacerdote wácanica, náawacai yáacactalau ná'a quéewidacanica ley shínaa ya ná'a salínaica.

⁵⁸ Pé'eru yáau líshírricu déécucheji lishínaa patio néerra liá'a sacerdote wácalica. Néenee liwárruau liwáacoo náajcha ná'a soldado túyenai liá'a templo máanuica, quéewique'e licába namédau'e lirrúni quinínama liá'a Jesúsca.

⁵⁹ Ná'a sacerdote wácanai ya quinínama ná'a Judío wácanica, namúrru áabai chuánshi jícá'a liá'a sáicaica, áawita máashiicani, quéewique'e nawána náiinuacani liá'a Jesúsca,

⁶⁰ ne jócai náiinu, áawita íchaba chóniwenai iyadacoo ya náa lijíconaa jócai yáawaiyii. Ne máayabaca náyadacoo chámata mawi,

⁶¹ namá'ee:

—Ne liáni washílicuerrica limá'ee: 'Nuéewa nucárralla liá'a templo Dios shínaaca, ya nuéewa nubárrueda báaniwani matálíi érri rícula.'

⁶² Néenee libárrua'eewoo liá'a sacerdote wácalica, lisáta léemiu Jesúsrui: ¿Jiní jéebaca? ¿Tána léjí liáni namáni nayá jinácucha?

⁶³ Ne Jesús mááquerriu manúuma. Jáiwa'ee sacerdote wácali má'ee lirrú:

—Liji'inaa nácu Dios cáwiica mamaárraca, nubánuu jímáque'e liá'a yáawaiyica. Jíiwa walíni, jiyáctani Mesíasca, Dios Cúuleeca.

⁶⁴ Jesús éeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jímáyu'u. Ne numá irrú lécchoo iyá icábaminaajoo nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, wáairri'inau léema nácu sáicaquicteji liá'a Dios cadánani wítée, ya línu sáanai íibeji áacajji.

⁶⁵ Néenee lishírricua líibala liá'a sacerdote wácalica, líyadaque'e liyáu fiwirri wérrica liwówa, ya limá'ee:

—¡Liéni washíalicuerrica táanierra léjta liyácchu Dios! ¿Tánda warrúnaa wamúrru áabi mawí taañianai'inaa lináu? Ne iyá inísa éemi lichuáni, jócalo cawáunta licába Dios;

⁶⁶ ¿chíta icábau jiníni?

Jáwa néeba'ee:

—Jái cajíconaaacai, arrúnaa máanalicaní.

⁶⁷ Néenee'e nawísada lináni ya náiinuedani. Áabi nabáya lituí tá'ee nabáseda lináni, ⁶⁸ namá'ee lirrú:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, jjidíwinata tánashia iinua jiyái!

Pé'eru báyeerri jócalo licúnusia Jesúscia

(Mr 14:66-72; Lc 22:56-62)

⁶⁹ Pé'eru, nácula liwáau liyáca bináawa, patio itá'aa. Liyáalimija, báquetoo íinetoo nawánacaala yáarru rurrúni Pé'erurru, ya rumá lirrú:

—Jiyá lécchoo yéerrimi Jesús yáajcha, liá'a Galilea néenee sái.

⁷⁰ Ne Pé'eru báya lináawa quinínama náneewa, limá'ee rulí:

—Jócu nuá léenaa liá'a jitáaniani jiyá náu.

⁷¹ Jáwa liwáai cuíta núma néerra, néeni báquetoo íinetoo cábani, ya rumá nalí:

—Liérra jinaneerrimiú Jesús yáajcha, liá'a Nazaret néenee sáica.

⁷² Pé'eru báanui báya lináawa, limá'ee:

—¡Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyi, jócalo nucúnusia liérra washíalicuerrica!

⁷³ Íchaita liwinaami, ná'a yéenai néeni narrúniú Pé'erurru ya namá'ee lirrú:

—Yáawaiyi jiyá báqueerri néenaa ná'a jínaneneecoo Jesús yáajcha, níwata jitáaniacala chaléjta nayá.

⁷⁴ Néenee Pé'eru chána limáca cadánani mawí:

—¡Dios cástigaa nuyá jócta numá yáawaiyi, jócu nucúnusia liérra washíalicuerrica! Liyáalimi já'a, áabai gáayu máidai.

⁷⁵ Néenee Pé'eru édacaniu lináu liá'a Jesús mánimi lirrú: 'Libéecha limáida liá'a gáayuca matálachu jibáya nunáawajoo'. Néenee Pé'eru jiáu néeni, lícha cáiwinas wérri.

27

Jesús néntregaani Pilatorru

(Mr 15:1; Lc 23:1-2)

¹ Quéechaa'inaa jucámmarracai, quinínama ná'a sacerdote wácanai, yá'ee ná'a salínai Judíobini shínaaca, náawaqueda yáacau chíashia néewo'inaa nawána náiinua Jesús jíni.

² Naté'inaa jíni nabájini ya néntregas Pilatorru jíni, liá'a wánacaleerri Roma néenee sái.

Judas máanalica

³ Néenee liá'a Judasca náawerricoo Jesús júnta, licába'inaa náiinua liá'a Jesúsca, jáwa cáiwi liyá lirrú. Néenee lipénsaa léejueda ná'a treinta moneda jiárrunica cawénitani jí'ineerri plata, nalí ná'a sacerdote wácanai yá'ee ná'a salínaica.

⁴ Limá'ee nalí:

—Cajíconaa nuyá nuéntregaacalani máanalique'ini liá'a báqueerri washíalicuerri majíconai.

Néenee néeba'ee lirrú:

—Jiní wéni walí. ¡Jiyáwa méda jírrúwoojani!

⁵ Néenee'e Judasca liúca ná'a moneda templo rícula, ya lijiáu néenee, jáwa'ee lijórcawai.

⁶ Néenee'e ná'a sacerdote wácanai náawaqueda liá'a warrúwaca, namá'ee:

—Liéni warrúwaca yáairri casáculai írraiyu, jócalo wéewa wamáaca á'a yáarrushi ofrenda shínaaca, níwata liá'a washínaa ley jócali linda.

⁷ Jáiwa'ee naméda áabenaama, nawínaque'e liyú áabai cágabi jí'ineerri Campo del Alfarero (liwówau'u limáca: lishínaa cágabi liá'a washílicuerri méderri méenaami cágabiyu) naquéicta'inaa ná'a chóniwenai máanali déecucha sánaca.

⁸ Tándezawa, liá'a cágabica, liji'inaa chóque'e éerri Yáarruishi iúrrai shínaa.

⁹ Cha libésunacuwai léjta limáyu'u liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías, limá'inaa: "Nawína'inaa ná'a treinta moneda jiárrunica cawénitani jí'ineerri plata, léwa liwéni namáacani ná'a israelítabini wácanica.

¹⁰ Néenee nawéni'inaa nayú ná'a monedaca liá'a cágabi lishínaa liá'a tráawajairri méenaami cágabiyu. Namédani'inaa liáni niwata nuwácali cháa liwówaicani." Cházate limá liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías.

Jesús Pilato náneewa

(Mr 15:2-5; Lc 23:3-5)

¹¹ Ná'a soldádobini natée Jesús lijúnta liá'a wánacaleerrica, néenee wánacaleerri sáta léemiu jíni limá'ee:

—¿Jiyá rey judíobini shínaaca?

Jesús leeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jimáyu'u.

¹² Nácula ná'a sacerdote wácanica ya ná'a salínaica ná'a lijíconaa, Jesús jiní jocai éeba.

¹³ Tándezawa Pilato sáta léemiu Jesús:

—¿Jóca jéemi quinínama liá'a namáni jinácucha? ¿Táda jocu jéeba?

¹⁴ Ne Jesús jiníwita áabai chuánshi leebani Pilatorru; tádzawa licáarrudau wérri licábacani liá'a wánacaleerrica.

Jesús nawánani náiinuaca

(Mr 15:6-20; Lc 23:13-25)

¹⁵ Nácula liyá liá'a fiesta jí'ineerri pascua, liá'a wánacaleerrica séewirriniaa liwásaida báqueerri preso, tánashia chóniwenai wínanii.

¹⁶ Ái báqueerri preso cáíwanai jí'ineerri Jesús Barrabás;

¹⁷ ya nácula náawacaida yáacau quinínama, Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Tána iwówai nuwásedacai: Jesús Barrabás o liyáwee Jesús, liá'a ná'a jí'ineerri Mesías?

¹⁸ Jíniwata liáca léenaa néntregaa liyá cadénica nayá, ne jáiwa nasáta'inaa liúcha liwásedaa.

¹⁹ Nácula Pilato wáau liyáca á'a liji'inacta tribunal, línu rubánuu namá lirrú: "Ujíméda máashii lirrú liérra washílicuerrica sáicaica, jiníwata táayee nudájuni áabai dajuishi cáarrui wérrí linácueji."

²⁰ Ne ná'a chóniwenaina nawówai'e Pilato liwáseda liá'a Barrabásca, ya lishínaa soldádobini náiinuaca'e Jesús, léjta sacerdótebini wácanai ya salínai wówau'u.

²¹ Liá'a wánacaleerri lisáta léemiu nayá báaniu:

—¿Tána néenaa ná'a chámataca iwówai nuwásedaca?

Néeba'ee liúchani:

—¡Barrabás!

²² Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Ya táchaque'e numéda liájcha liérra Jesús, namáni nácuha Mesías?

Quinínama néeba'ee:

—¡Jitáata cruz nácuni!

²³ Pilato limá'ee nalí: Ne ¿tána máashii limédati? Ne nayá namáidada báaniu: —¡Jitáata cruz nácuni!

²⁴ Jái'inaa Pilato cába jocu léenaa lináawida nawítee ná'a chóniwenaina, mawí'e naméda nawítamau, libánuu náacoo néeda shiátai ya libádeda licáajiu quinínama náneewa, limá cháa:

—Nuyá jocai wárroo limáanalicau nácu liáni washílicuerica; ishínaa ítalashi iyá jái'.

²⁵ Quinínama chóniwenai néeba'ee:

—¡Wayá ya wéenibi ta wayá waméda limáanalica!

²⁶ Néenee Pilato wáseda liá'a Barrabásca; jáiwa liwána nabásaida Jesús ya léntregaa nalí ná'a soldádoca quéewique'e nataata liyá cruz nácu.

²⁷ Ná'a soldádoca lishínaa liá'a wánacaleerrica, natée Jesús lífibana máanui néerra, ya náawacau litéequi quinínama ná'a áabibi soldádoca.

²⁸ Namídu lífibala, nasúwa linácu áabai capa quíirrai, léjta báqueerri rey,

29 ya namáaca liwíta nácu áabai túwirri yáacanaa chaléjta corona, ya báju vara licáaji sáicaquicteji léjta nawáaliani reybinica. Jáiwa natúyau lináneewa, nacáida liyá namá'ee lirrú:

—Jiyá yéerri íchaba camuí, jiyá rey judíobini shínaa!

30 Yá'ee nawísada léccchoo, yá'ee liyú liá'a varaca nabásaa'ee liwíta nácu.

31 Liáwinaami nacáidaqui jíni, namídú'e liúcha íibalashi quírrai, néeo'e nasúwa linácu líibala, yá'ee natée quéewique'e natáata cruz nácuni.

Jesús natátani'inaa cruz nácu

(*Mr 15:21-32; Lc 23:26-43*)

32 Quéechanacu'inaa najíau náacoo, Jesús litécta liácoo lishínaa cruz, náiinu linácu báqueerri washiálicuerria jí'ineerri Simón, áabai chacáalee sái jí'ineerri Cirene, ne liáni nawáana máashiiyu liyúda litée Jesús shínaa cruz.

33 Náiinu'inaa linácu áabai dúuli rími lijí'inacta Gólgota, (wówerri limáca: "Iyájimi yáarru").

34 Néenee náa lírrai liá'a Jesúsca vino éewiderriu ténaashiyu; ne Jesús jáiwa linísa'inaa'ee liprówaqui jíni, jócai liwówa lírraqui jíni.

35 Néenee namídú líibala ya nanísa'inaa natáataniqui jíni cruz nácu, náa'a soldádoca náquedaa tánashia wíshii, náaque'e léenaa tánashia máacau nashírdaque'e nalí wáacoo líibala liá'a Jesúsca.

36 Jáiwa nawáau néeni natúyaque'e liá'a Jesúsca.

37 Namáaca liwíta wícau áabai tánerrri íiwerri tándashia náiinua jíni, máirri'e: "*Le Jesúsja liáni, rey Judiobini shínaa.*"

38 Natáata cruz nácu léccchoo liájcha liá'a Jesúsca, chámata canédi, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquictéji.

39 Náa'a chóniwenaica bésunenaicoo néeni nacáitani ya nacúsuda nawíta nacáidaque'e,

40 ya namá'ee:

—Yáawaita Dios cúulee jiyá, jiúrruc oo cruz nácula! Jiyá máirri jéenacala jicárralla liá'a temploca, jéejoo jinácula báaniujoni matálíi éerri rícula, jiwásedateu jiyá jájui!

41 Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdótebinica wácanica náajcha náa'a quéewidacani ley shínaaca yá'ee náajcha náa'a salínai léccchoo. Namá'ee nalí wáacoo:

42 —Jiyá chúnearri náa'a bálineneecoo ya jicáweda náa'a máanalica, ne jócu jéewa jiwásedacoo náinueda'echa jiyá. Israel shínaa reyca waliérra: jicúwaa liúrrucuacoojoo chóca já'a cruz nácula, ya wéebidaque'e linácu!

43 Liyá máirri limáaca liwówau Dios nácu: ¡ne Dios wáseda chócu jiní'i, yáawaita caníinaa licába liyá! ¡Jócai limácala Dios cúuleecaalani?

44 Chacábacanaa léccchoo natáania máashii linácu náa'a canédibinica táteneecoo cruz nácu liájcha liá'a Jesúsca.

Jesús máanalica

(*Mr 15:33-41; Lc 23:44-49*)

45 Néenee'e catáawaca quinínama cáinabi wíiyaicumí cáashia las tresca.

46 Liyáali hóraami, Jesús máidada'ee cadánani limá'ee: "Elí, Elí, ¿lema sabactani?" (wówerri limáca: "nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿tánda jimáaca nuyá bácai?")

47 Néenee nanísa'inaa néemiqui jíni náa'a áabica namánabaca yáainai néeni, namá'ee:

—Liáni washíalicuerri máiderri liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías.

48 Néenee báqueerri yáau madéjcanaa línda esponja, újni espumaca. Néenee'e lisábida jíni liyú liá'a vino ijíshiiyu, * jáiwa libájini báju shitúwa, jáiwa liá Jesús firraqui jíni.

49 Ne náa'a áabica namá'ee:

—Jímáacani, wacába'aa Elías finucta liwásedacani.

50 Jesús limáidada cadánani báaniu, jáiwa máanalí jíni.

51 Liyáalimi, liá'a cortina templo núma lícu sáica, lishírricuwai† béewami áaqueji cáinaculanaa. Cáinabi cúsuwai yá'ee íiba wérri páquiawai.

* 27:48 Liá'a vino ijíshiiya áabai íirracashi mawénitai, ne náirrani náa'a chóniwena Carrúni jináatanica ya báawita léccchoo náirrani náa'a soldádoca quéewique'e léda nawówa méeca. † 27:51 Liéni wówerri limáca, chóque'e méenami chóniwerri éewerri liwárruacoo Dios náneewa. Nanácu nawítee náa'a judíobinica bácaí liá'a sacerdóteca éewerri liwárruacoo néeni, ya bácaí báitachu camuí máanabaca.

⁵² Yá'ee útawi namáacacta máanalinimi méecuenai'eewoo, néenee íchaba washiálicuenai Dios shínaa máanalicai néejocoo nacáwiaco.

⁵³ Néenee licáwia'inau báaniu liá'a Jesúsca, naijáu útawi rícucha ná'a mashíquishimica, nawárruaui lirrícula liá'a chacáalee Dios shínaa jí'ineerri Jerusalén, ya íchaba chóniwénaí cábacta nayá.

⁵⁴ Jái'inaa liá'a soldado wácalica ya ná'a yáaine liájcha néeni túyenai Jesús, nacába'inaa cainabi cúsucoo yá'ee quinínama liá'a bésuneerricoo, cáarru wérri'e nayá ya namá'e:

—¡Yáawaiyii liáni washiálicuerrica Dios Cúulee!

⁵⁵ Íchaba fina yáa néeni cábenai nayá déecucheji, finuenai Jesús yáajcha Galilea rícucha nayúda liyá.

⁵⁶ Náiibi ruyá léccchoo ruá'a María Magdalena ya ruá'a báquetoo Maríaca natúwa ná'a Santiago ya José, ya ruá'a natúwa ná'a nacúlee liá'a Zebedeoca.

Jesús naquénini

(*Mr 15:42-47; Lc 23:50-56*)

⁵⁷ Jái'inaa catáwacai, liinu báqueerri washiálicuerri rícuerri jí'ineerri José, Arimatea néenee sói, liá'a léccchoo éebiderri Jesús nácu.

⁵⁸ José yáau licába Pilato néerra, ya lisáta liúcha Jesús máshicaimi quéewique'e líquenicaní. Pilato bánuá néntregaa Jesús náanaimi Joséru.

⁵⁹ Jáiwa José ya áabi nawína limáshicaimi, nawówanaani áabai wárruma iibí jí'ineerri lino, masáculaí,

⁶⁰ ya liwárrueda útawi wáalií rícula José shínaa, liwánani naquéní iibá máanui rícu. Liawínaami linís'a'inna libáya útawi iibá máanuiyu jíni, jáiwa liáwai.

⁶¹ Ne ruá'a María Magdalena ya ruá'a báquetoo Maríaca namáacau nawáanicoo útawi júntami.

Catúyacani Jesús shínaa útawi

⁶² Cajójchanaami, liwówai limá, liá'a éerri nawówa íyabactacoo, ná'a sacerdote wácanica ya ná'a fariséobini náau nacába Pilato,

⁶³ ya namá lirrú:

—Wawácali, wayá édacanineu liá'a limáni liá'a canúma yúwicaica, cáwi'naami liyá újnibi, limá'inna matáli éerri yáwinaami máanalicani shínaa, licáwiominaa báaniu.

⁶⁴ Táda, bánuá ná'a soldádoca natúyaque'e útawi, cáashia matáli éerri bésunacoo, jócubeecha náiinu táayee ná'a lishínaa éewidenaicoo ya nanédu limáshicaimi, ya liwínaami namá chóniwénaírru licáwiacaalawai. Libésunactau liáni chá'a, liá'a amáarractalacani númashi yúwica máashii mawi liúcha liá'a quéechanacu sáimica.

⁶⁵ Pilato limá'ee nalí:

—Soldado nárra iwáalia áarra natúyaque'e. Yáau itúya útawi léjta yáayu'i léenaa.

⁶⁶ Náau nachúni sáica wérri útawi núma, namáaca sello iibá nácu nabáyau liá'a útawica, quéewique'e nayá náa léenaa fánašia méecu jíni, jáiwa namáaca soldádoca túyacani.

28

Jesús cáwiarríu máanalicai yúcha

(*Mr 16:1-8; Lc 24:1-12*)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, jái'inaa jucámarrai liá'a éerri quéechá sói semana nácu, María Magdalena ya báquetoo María náau nacába útawi.

² Cawíquinta cainabi cúsucoo cadánaní, jiníwata báqueerri ángel wawácali shínaa yúrrucuerriú áacai, ya lirrúniú útawirru, léeda iibá nabáyau'i útawi núma, jáiwa liwáau líta'aa.

³ Liá'a ángelca licámarra quéenaca újni éenu bérrudau'i, ya líibala cabálai wérri.

⁴ Nacába'inaa ángel, ná'a soldádoca nachéchináu nacáarruníu ya namáacau újni máanalinica.

⁵ Liá'a ángel limá nalí ná'a iinaca:

—Oicáarrudau iyá. Nuá léenaa imúrru imácoo Jesús, liá'a natáatanimi cruz nácu.

⁶ Jimí áani, cáwierríwai, léjta limáyu'umi. finu icába áani namáacactami limáshicaimi.

⁷ Yáa namówai madéjcalicu ya iíwa nalíni ná'a éewidenaicoo: 'Cáwerriwai, ya liáu ibéecha Galilearrá, néerra icábajoni.' Léwa arrúnai'inna nuíwa irrú liáni, —limá'ee liá'a ángelca.

⁸ Ná'a íinaca náau madéjcanaa útawi néenee, cáarruni ne sáicta wérri nawówa, ya nacánacau natée chuánshi sáicaica nalí ná'a éewidenaicoo.

⁹ Liyálimi rímija Jesús jiáu nalí najúnta yáa litáa nalí. Narrúniu Jesúsrú natúyau nanánimiyu lirrú ya nashíquia licáwa nácu.

¹⁰ Jáiwa Jesús ma nalí:

—Ocáarru iyá. Yáau íiwa nalí ná'a éewidenaicoo nuájcha, náaque'inu Galilearra, ya néerra nacába tuyájoo.

Náiiwani ná'a soldádoca linácu liá'a bésuneerricoo

¹¹ Nácula ná'a íinaca náau náiiwa nalíni ná'a éewidenaicoo, néenaa ná'a soldado tuyenai útawi, náiuu chacáalee rícula, ya náiiwa sacerdote wácanairru quinínama liá'a bésuneerricoo.

¹² Náani nawácanica náau natáania náajcha ná'a salínai wácanica quéewique'e áabenaa nawówa náajcha. Yá'ee náa íchaba warrúwa nalí ná'a soldádoca, quéewique'e áabenamaa nayáca ya náiiwaqué'e léja liá'a namáni ná'a nawácanica.

¹³ Ná'a nawácanica néewida nawítee ná'a soldádoca chá'a:

—Máta imájoo táayeemi, nácula wamáa wayáca, ná'a éewidenaicoo Jesús shínaaca, náiuu nanédu Jesús máshicaimi.

¹⁴ Ya wánacaleerri wérri yácta léenaa liáni, wayá wachúni quinínama liájcha, jiní éecha ibésunau'i.

¹⁵ Ná'a soldádoca nawína liá'a warrúwa, jáiwa'ee naméda léjta namáyu'i nalí. Íchaba chóniwenai éemí liáni siwadederriu, ya cáashia chóque'e éerri ná'a judíobini namá chá'a.

Jesús íiwata nalí ná'a éewidenaicoo namédaque'e léjta liwówau'i

(*Mr 16:14-18; Lc 24:36-49*)

¹⁶ Liáwinaami, ná'a once éewidenaicoo náau Galilea néerra, lítala liá'a dúulii Jesús maní nácuha nalí.

¹⁷ Ya nacába'inaa Jesús, natúyau nanánimiyu lirrú, báawita áabi éewidenaicoo napénsaa nalíwoo jócai liyá liá'a Jesúscua.

¹⁸ Jesús rúnui nalí ya limá'ee:

—Dios yáa nulí quinínama lidánaniyu áacairra ya cáinabi íta'aa.

¹⁹ Yáau nalí ná'a chóniwenai yéenai quinínama cáinabi ítala, ya éewida nayá quéewique'e nushínaa éewidenaicoo nuli; ibáutisa nayá nusálijinaa jí'inaa nácu, ya licíulee ya Espíritu Santo,

²⁰ ya éewida nayá naméda liwánacaala liáni quinínama nuwánini iméda iyá. Nuyáminaa, yáajcha éerri jútainchu, cáashia amáarra liá'a éerrica.

Evangelio según SAN MARCOS

Líá'a Juan Bautístaca jiníctala yáairri

(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9,15-17)

¹ Quéechanacu sáicai chuánshi bangéliu* Jesucristo Dios Cúulee shínaa.

² Liá'a iuwadedeerrri Dios chuáni báinacu Isaías litánanimica limáni Licúuleerru: "Nubánuia nubéechau iúwerri'inaa nuchuáni jibéecha, quéewique'e lichúni iníjbaa.

³ Báqueerri chóniwerri máidaderri jiníctala yáairri:
Ichúni iníjbaa iúwaca lirrú;
iméecu áabai iníjbaa machácani".

⁴ Libésunat'eewoo Juan Bautista iyadau wáunamactaca libautéisa chóniwenai; limá'ee náli, arrúnaa éejuederri iyáu Diosru ya ibautisacoo, quéewique'e Dios méetuerri ijíconaa.

⁵ Íchaba ná'a yáainai Judea shínaa cáinabi itá'aa, ya liá'a chacáalee Jerusalén najiáu néamicani. Náiiwa najíconaa Diosru, ya Juan bautisa nayá méeda Jordán yáacu.

⁶ Juan iúbala yáairri caméeyu ichunaya, libájini líiwali rícu áabai iúmanaayu, ya líya langosta, újní irrichu máanuia ya máaba yáamitu awáca iúbisai.

⁷ Léewidacala limá'ee: "Nuáwinaami báqueerri iúnu mawí cadánani núcha, jócaita cawówananaa nutájacoo nuwáseda lishínaa sandalia báji.

⁸ Nuyá bautiseerri iyá shiátaiyu; ne liyá liámina irrujoo iyá Espíritu Santoyu."

Jesús bautiseerriu

(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

⁹ Liyáali éerrimite, Jesús jiáu Nazaret rícura yáairri cáinabi Galilea rícu, ya Juan bautisa méeda Jordán yáacu jíni.

¹⁰ Quéecha'inaami lijíacoo shiátaí yáacucha, Jesús cába éerri méecuoo ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula jíca'a áabai paloma.

¹¹ Jiyáwa'ee Jesús éeemi Lisálíjinaa chuáni éerri rícueji, máirri'ee: "Jiyáwa Nucúulee caníinai nucábaca, liá'a nuwínanica". —Cháwa'ee Dios ma licúuleerru.

Wawásimi wówairri licába Jesús cáacoo

(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

¹² Liwinaami liáni, liá'a Espíritu Santo libánua Jesús liáque'iui jiníctala yáairri.

¹³ Néerra liyá cuarenta éerri, liyá cuéshinai cawálani iúbi ya Wawásimi wówairri licába licáacoo liá'a Jesúscua; ya ángelbini iúnuenai ya nasírbia lirrú.

Jesús prínsipia lishínaa tráawaju Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

¹⁴ Liwinaami naníqui Juan cuíta manúmai rícula, Jesús yáau Galilea néerra líiwa liá'a chuánshi sáicaica Dios bánuani líiwaca.

¹⁵ Jesús má'ee chóniwenairru: "Jái iúnucai liá'a léerdica, ya liá'a Dios wánacaalauca urrúnii. Éejoo Diosru ya irríshibia éebidayu liá'a sáicai chuánshica".

Jesús máida cuatro catésucani

(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

¹⁶ Áabai éerri Jesús bésuneerriu liácoo Galilea shínaa manuá tácoowa, licába'inaa Simón ya léenajirri Andrés. Yúquenai nayá nashínaa máaya shiátaí yáacula.

¹⁷ Jesús limá'ee náli:

—Yáau nuájcha, ya tuyá numéda iyájoo catésucani washiálicuenai.

¹⁸ Liyálimi namáaca namáyanuia ya náau liájchai.

¹⁹ Píitui rími libéechalata, Jesús cába Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, yéenai áabai lancha rícu nachúni nashínaa máaya.

²⁰ Liyálimi limáida náli, ya jiyáwa'ee namáaca nasálíjinaa Zebedeo lancha rícu náajcha ná'a yúdainai liyá, ya náau Jesús yáajchai.

Báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii

(Lc 4:31-37)

* **1:1** bangéliu Bangéliu liwówai limá liá'a chuánshi sáicaica.

²¹ Náinu Capernaúm néerra, lirrícula éerrica liwówa íyabactacoo, Jesús wárroo sinagoga[†] rícu (cuítá náawacatau ná'a judíobini) ya lichána léewida'ee nayá chóniwenica.

²² Ná'a chóniwenica nacáarrudau nacába léewidacala, jiníwata limédacala quinínama wánacaalashiyuni, ya jócalá léewida léjta ná'a éewidenai ley nácu.

²³ Chacáalee shínaa sinagoga rícu ái báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashi, liyá limáidada'ee Jesúsru:

²⁴ —¿Táda jiwárrroo wáajcha Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá fiñuerri limárdar wayá? Nucúnusia jiyá, nuá léenaa jiyá Santo Dios shínaa. Chá'ee limá Jesúsru liá'a espíritu máashiica.

²⁵ Jesús cáita liá'a espíritu limá lirrú:

—¡Manúmata jimáaca washiálicuerri liéni!

²⁶ Liá'a espíritu máashiica licúsuda liá'a washiálicuerrica, ya limáidada cadánani lijiáu liúchái.

²⁷ Quinínama nacáarrudau, ya nasáta néemi nayá wáacoo:

—¿Tána léjí liéni? ¡Léewidaca wáaliyu, ya wáalierry quinínama libánuaca! ¡Lécchoo liá nalí bánuua ná'a espíritu máashi ya naméda liwánacaala!

²⁸ Ya liyáalimi náa léenaa Jesús iíwanaa quinínama Galilea shínaa cainabi íta'aa.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Lc 5:38-39)

²⁹ Quéecho'inaami najiácoo sinagoga rícucha, Jesús yá'a'eewoo Santiago ya Juan yáajcha, náabana néerra ná'a Simón ya Andrés.

³⁰ Ruá'a Simón néerruca rúwechoo cama íta'aa bálinechoo ruwáalia licámuna. Jáíwa náiiwa Jesúsru jíni,

³¹ jáíwa lirrúniwai, liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; liyáalimija léedau rúcha liá'a licámuna, jáíwa rusírbia nalí.

Jesús chúni íchaba bálineneu

(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

³² Wówai'inaami cáiwia wárruacuwai samáaque'e, natée quinínama ná'a bálineneecoo ya ná'a wáalianai demonio Jesúsru,

³³ ya quinínama chacáalee náawacau cuítá núma lícu.

³⁴ Jesús chúni matuínaami bálinacaalashi chóniwenai wáalianica, ya lijéda íchaba demonio; ne jócali línda natáaniaca ná'a demonioca, níwata nacúnusiani.

Jesús éewiderri sáicai chuánshi ná'a sinagoga rícu

(Lc 4:42-44)

³⁵ Ujnicáta'inaa, catáwacai únjibii, Jesús bárroo ya lijiáu chacáalee rícucha quéewique'e liácoo lióracoo chalée jiníctala yáairri.

³⁶ Simón ya lijúnicai náau namúrru Jesús,

³⁷ ya náinu'inaami jini namá'ee lirrú:

—Quinínama namúrru jiyá.

³⁸ Ne leéba'ee nachuáni:

—Wáau áabata chalée urrúnicta mawí; néeni lécchoo narrúnaa nuíwa sáicai chuánshica, linácejiwa nujíau liáni.

³⁹ Cháwa'ee Jesús jínanicoo quinínama Galilea, líiwa limácoo sáicai chuánshica sinagoga rícura ya lijéda demonio.

Jesús chúni báqueerri leproso

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

⁴⁰ Báqueerri washiálicuerri bálinerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra[‡] nácu, irrúniu Jesúsru, ya litúyau liúrruiu íta'aa limá'ee:

—Jiwówaicta jéewa jichúni nushínaa bálinacaalashi.

⁴¹ Jesús carrúni jináata licábacaní; lidúnuni licáajiyu wáni limá:

—Jajá, nuwówai jílmáacau sáica!

⁴² Liyáalimi léedau liúcha lepraca bálinerrimico ya limáacau sáica.

⁴³ Jesús wána liácoo liyáalimi, ya líiwa lirrú bájialanani:

⁴⁴ —Jicábateni, ujííwa áabirruni; bácaí rími jíau jiyadacoo sacerdóterru, ya jitée jishínaa jíméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wáananimi imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyáí jibálinacaala yúchau.

[†] 1:21 *sinagoga* Yáarruishi náawacactacoo ná'a judíobinica. [‡] 1:40 *lepra* Bálinacaalashi íyeerri náinaa.

⁴⁵ Ne liá'a washiálicuerri liáwai, jáiwa líiwadeda quinínamarru jíni liá'a bésunéerricoo. Tándawa Jesús jócai éewa liwárruacoo matuínamari chacáalee rícu, arrúnaa limácacoo bináawejí, á'a báawachala jinícta chóniwenai; ne quinínama matuínamari náiiyu nacába liyá.

2

Jesús lichúni báqueerri macáwai
(Mt 9:1-8; Lc 5:17-26)

¹ Áabi éerri liáwinaami, Jesús éejoo liwárruacoo Capernaúm rícula. Quéechá'inaami ná'a chóniwenai náa léenaa liyá cuítalí.

² jáiwa náawacau íchaba chóniwenai jocani éenaa cuítalí nánibala; ya líiwa nalí sáicai chuánshica.

³ Néenee, cuatro washiálicuenai téelírri, báqueerri macáwai.

⁴ Ne bájialaca chóniwenai jóca néewa narrúnda Jesúsruni, jáiwa náirrau cuítalí itá'aa néeda áabai libáinnaa á'a liyáctaca, súwarra rícueji náurrcueda liá'a bálinerricoo liárrubai itá'au liirru wáctacoo.

⁵ Jesús cába'inaami néebida linácu, límá liirru liá'a bálinerricoo:

—Nucúulee, jijíconaa máauerriu liméetuacoo.

⁶ Áabi éewidenaí yáaine léenaa ley wáaineu nayáca, napénsaa:

⁷ ¿Chíta quéewoo litáaniaca cháji liéní? Lichuáni táaniéri máashii Dios nácula. Bácáirrimi Dios éewerri líméetua jíconaashi.

⁸ Ne Jesús liyáalimi liá léenaa liá'a napénsani nayáca, néenee lisáta léemiu nayá:

—¿Tánda ipénsa chárra?

⁹ ¿Tána mawí jóca tráawajui, numá macáwai: "Jijíconaa máauerriu liméetuacoo", o numá liirru: "Jibárroo, jiwína jiárrubai jijínau"?

¹⁰ Ne nuyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáaliéri wánacaalashi cáinabi itá'aa límáetua inaa jíconaashi.

Néenee límá macáwairru:

¹¹ —Numá jírru, jibárruau, jiwína jiárrubai ya jiáu jíibana néerrau.

¹² Liá'a bálinerricoo libárruo cawiíquinta, ya liwína liárrubai lijiáu néenee, natuímí rícula quinínama. Linácue jiliéni, nacáarrudau quinínama, jáiwa náa sáicai Diosrui, namá'ee:

—Jócaí wacába cáji chái bésunacoo.

Jesús máida Leví lishírruedaque'e liirru
(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

¹³ Liáwinaami Jesús yáu báaniu manuá táchowala; ná'a chóniwenai yáawacau liirru, ya liyá léewida nayá.

¹⁴ Libésuna'inaamiu licába Leví, licúulee liá'a Alfeo, wáairriu liyáca náarrui ná'a cobrenai impuesto Romarru. Jesús ma liirru:

—Jínu nuájcha.

Leví bárroowai liáu liájchai.

¹⁵ Jáiwa'ee Jesús íyeerri liyáca Leví fíbana néeni, ya íchaba cobrenai impuesto Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini iíwanaa, wáaine'eewoo mésa nácu léccchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo, jiníwata íchabani ná'a yáainecoo liájcha.

¹⁶ Áabi éewidenaí ley shínaa, ná'a fariséoca, nacába'inaami Jesúsca íyeerri liyáca náajcha quinínama ná'a, nasáta néemi ná'a éewidenaicoo:

—¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha ná'a cobrenai impuesto ya ná'a cajíconaanica?

¹⁷ Jesús éemi'e jíni, yá'ee límá nalí:

—Ná'a sáicanica jócani rúnua médico, náwa rúnaani ná'a bálinenaicoo. Chacábacanua, nuyá jóca ífinu numáida ná'a máinai sáicaca nayá, náwa nuínu numáida ná'a cajíconaanica.

Nasáta néemiu ayuno nácu
(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹⁸ Bátitate yúnenai nayáca ná'a éewidenaicoo Juan Bautista ya ná'a fariséoca, néenee áabi chóniwenai ná'a'eewoo Jesús néerra nasáta néemiu wáni:

—Ná'a Juan shínaa éewidenaicoo ya ná'a fariséoca yúnenai: ¿Tánda jóca jishínaa éewidenaica nayúna?

¹⁹ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Ya néewa nayúnaa ná'a nabítani áabai boda, nácula nashínaa novio yáa náajcha? Nácula liyá náajcha nashínaa novioca jócani éewa nayúnaaca.

²⁰ Ne línuminaa liá'a éerrica natéctea'inaa nuyá léjta nashínaa novio; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáali éerriminaa nayúnaa.

²¹ Jesúz íyada chuánshi mawí litáania linácu liá'a wáalii léewidani jinácu ya liá'a ajuítaimi nawáalianica quéecha. Jiní chúnearri áabai íibalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiníwata liá'a wáarruma wáaliica liáwaqueda liá'a íibalashi dánumimica jái lisúbirria jini, ya liá'a shírricuerri mawí máanuique'e jini.

²² Jiní léchchoo yáa vino wáalii íimanaashi lidánumimi rícu, jiníwata liá'a vino wáaliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a íimanaashica, ta lipérdiacoo liá'a vinoca ya íimanaashica. Tándawa arrúnaa yáa vino wáalii íimanaashi wáalii rícu.

Ná'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue sábado rícu

²³ Áabai sábado* Jesúz jinaneerriu náabanacta banácali, ya lishínaa éewidenaicoo nabésunau náacoo, jáiwa néerrua trigo dácue.

²⁴ Jáiwa ná'a fariseo nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

—Jícábate, ¿Tánda naméda ná'a jishínaa éewidenaicoo jócai wéewa waméda sábado rícu?

²⁵ Ne límá nalí:

—Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni nácu, liá'a David médanimica áabai éerrite quéecha'inaamite liyá ya lijúnicaibinica jáiwate nawáalia jiní rúnijinaa ya nasíntia ínaishi?

²⁶ Quéecha'inaami Abiatar yáairri sacerdote wácaliyu, David wárroo Dios íibana rícula, jáiwa líiya liá'a pánica Diosru sáica; bácai sacerdótebini éewa náayacani, jáiwa liá náaya léchchoo ná'a chóniwenai yáainecoo liájcha.

²⁷ Jesúz túculeda mawí:

—Dios límáaca liá'a sábado ca chóniwenairru, ne jócai chóniwenai sábadorru. Ná'a chóniwenai jócai arrúnaa néndaca táanashia namédani sábado ríciui, jiníwata wawácali nísani límáacai.

²⁸ Linácueji liéni, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierrri wánacaalishi léchchoo éerri nawówa íyabactacoo.

3

*Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo
(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)*

¹ Jesúz wárroo báaniu sinagoga rícu; lirrúca báqueerri washiálicuerri wáalierrri áabai licáaji íshiderriu.

² Ná'a fariseo néda lituúnaa Jesúscia lichúnicta nacába sábado rícu, quéewique'e néewa ná'a líjíconaa.

³ Jesúz ma lirrú liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo:

—Jibárroo jiméda béeewami.

⁴ Jáiwa lisáta léemiu ná'a áabica:

—¿Tána wéewa waméda sáica mawí éerri wawówa íyabactacoo: Liá'a sáicaica o líeewee jiliá'a máashiica? ¿Wawáseda áabai cágicashi o wamárdacani?

Ne jáiwa manúma nayái.

⁵ Néenee Jesúz cába nalí íiwrri liwówa ná'a yáaine litéejí, máashii liwówa cabálinica nawówa, límá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáaju.

Liá'a washiálicuerri dáquinia jini, ya licáaji chúniwai.

⁶ Quéecha'inaami najácoo fariséoca, nachánau naméda natáaniaca náajcha ná'a heródesbinica quéewique'e náiniua Jesús.

Íchaba chóniwenai manuá táchooawa

⁷ Jesúz, náaniu íshírricu íchaba chóniwenai Galilea sánaca, ya liáu lishínaa éewidenaicoo manuá táchoovala.

⁸ Quéecha'inaami ná'a léenaa máanui limédanica, jáiwa íchaba léchchoo náau nacábacani ná'a Judea sánaca, ya Jerusalén, ya Idumea, cáiwia jiáctejcoo Jordánca ya ná'a cáinabi Tiro ya Sidón.

⁹ Tádawa linácu jiliéni, Jesúz bánuá jishínaa éewidenaicorru nawáaliaque'e libéechá madánainaa áabai lancha, quéewique'e jóca chóniwenai bádadani.

* **2:23** Éerri nawówa íyabactacoo nashínaa ná'a judíobinica

¹⁰ Jiníwata íchaba lichúni, quinínama ná'a bálinenaicoo náiinu linácula nadúnueque'ini.

¹¹ Quéecha'inaami espíritu máashiini cábacani, nacáu náurruimiyu lináneewa namáidada'ee:

—¡Jiyáwa Dios Cúulee!

¹² Ne Jesús liwána jócu natáania linácu quinínama chóniwenai náneewa.

Jesús níwa doce apóstolubinica

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

¹³ Liáwinaami Jesús írrerriu dúuli ítala, jáiwa limáida léjta liwówau. Báitate náawacau,

¹⁴ líñiwa náiibicha doce, quéewique'e natálidedadacani ya quéewique'e libánua náiiwa sáicai chuánshica. Náani liá nají'inaa apóstolubinica.

¹⁵ Ya liá nalí wánacaalashi najéda'u'inaa demonio chóniwenai yúcha.

¹⁶ Náawa liníwani doce náani: Simón, liáni jí'inaa Pé'eru;

¹⁷ Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, limáni jí'inaa Boanerges (liwówa limáca "túrrunerriu éenibi");

¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, ya Santiago, Alfeo cíulee; Tadeo, Simón cananeo sói,

¹⁹ ya Judas Iscariote, liáwinaami wáneerri'inaa náiinua Jesús.

Ná'a Jesús jíconaa

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

²⁰ Liáwinaami Jesús wárroo áabai cuíta rícu, éejoo náawacacoo íchaba chóniwenai, jocai éewa liyaca ya lishínaa éewidenaicoo.

²¹ Ná'a'inaami léenaani ná'a Jesús éenajinaica, náau natéecani, namá'ee lóculaca éewani.

²² Lécchoo quéewidacani ley shínaaca ínuenai Jerusalén néenee namá'ee: "Beelzebú, chúnsei demonio wácalica, léewa yáairri lirrú liéni washiálicuerrica wánacaalashi léewau'inaa lijédacani chóniwenai yúcha".

²³ Jesús máida nayá, jáiwa liá nalí áabai licábacanaa limá'ee nalí: "Wawásimi jocai jéda chúnsei Wawásimica.

²⁴ Áabai país shírrerriu yáaineu grupoyu máashiini cába yáacacoo, jocani éewa nayá machúnuca;

²⁵ ya áabai éenajinai shírrreneu, jocai éewa nayáca.

²⁶ Cháwa léccchoo ya Wawásimi lishírrictau ya libárroo lináculawoo, jocai éewa liyáca; línumininaa amáarractala liyá.

²⁷ "Litáania chítashia wéewau'inaa wagáanaqui jíni Wawásimica, liá'a cadánani wérrica, Jesús má'ee: Jiní éewerri liwárruacoo líbana rícula washiálicuerri cadánanirru ya linédu lishínaa, jóctaca libájidaque'e cháani; bácai cha já'a léewa linéducani.

²⁸ "Nuíwa irrú Dios éewerri liméetua quinínama washiálicuenai jíconaa ya quinínama liá'a máashii namánica:

²⁹ Ne liá'a táanierri máashii Espíritu Santo nácu, jocuminaa lédacaniu linácu liá'a limédanica, máaquerriminau cajíconaiyu mamáarraca."

³⁰ Liéni Jesús máni'e, jiníwata namácalaa'ee liwáaliacala espíritu máashii.

Litúwa ya Jesús éenajinai

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

³¹ Néenimichu ruíinu ruá'a litúwaca ya Jesús éenajinai, jáiwa namáacau bináaweji nabánuua namáidacani.

³² Ná'a chóniwenai wáainecoo Jesús téiji namá lirrú'e:

—Jitúwa, ya jéenajinai ya jéenajetoo yáaine bináawa, namúrru jiyá.

³³ Jesús éeba nachuáni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinai?

³⁴ Jáiwa, licába ná'a wáainecoo litéeji, lidúcueda'ee:

—Náawa nutúwai ya nuéenajinai náani.

³⁵ Quinínama ná'a médenai Dios wánacaala, léewa nuéenajirri liérra, ya nuéenajetoo ya nutúwa.

¹ Báaniu lichána léewidaca calísá tácoowa liá'a Jesúsca. Jáiwa náawacau lirrú íchaba wérri chóniwenai, néenee Jesús írrau áabai lancha rícula liérra calísá yáacu, jáiwa liwáawai, nácula chóniwenai máacau litácoowa.

² Néenee léewida nayá íchaba nácu chá'a licábacanaayu. Liyú liá'a léewidau'u limá nalí:

³ "Éemi liáni: báqueerri cáabanacai liáu licásá banácali iími.

⁴ Liáabana'inaa liyáca áabata líimi cátu liúcha iníjbaa lícu, náiinu ná'a míshiiduca jáiwa náaya jíni.

⁵ Áabata cátu líbi íibaca, jinícta sáica cainabi, liérra banácalica, jáiwa lipáquiau madéjcata, jócalá sáica cainabi, dujíwalanaa liá'a cainabica;

⁶ Néenee caiwia éema jíni lipáquia'inaamiu jiníwata líjichui, máacarra jíni.

⁷ Áabata léenaa liá'a banácalica cárriu túwirri íibi, jáiwa túwirri dáwinawai línu jíni jócu liá lítawai.

⁸ Ne áabata liá'a banácalica cárriu sáiquitacta cainabi, lidáwinawai liá lítau sáica; áabata yáá lítau léjta treinta bátuinaa, áabata sesenta lítau ya áabata cien."

⁹ Ne Jesús túculedani mawí: "Ná'a wáalianai nawíbau, néemi'a."

Jesús ma tánda liméda licábacanaa

(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

¹⁰ Néenee liwínaami, Jesús máaca'inaamiu bácai, ná'a yéenai urrúni lirrú náajcha ná'a doce leéwidanicoo, nasáta néemu Jesúus tánashia liwówai limá léji liéni licábacanaaca.

¹¹ Jesúus éeba'ee limá'ee nalí: "Iyá Dios wána yáá léenaa jócai náá léenaa liwánacaalactaca shínaaca; ne ná'a jocani éebida Dios nácu numá nalí quinínama licábacanaayu,

¹² quéewique'e nacába mawí, ne jócai nacába, ne mawícta éemica jócai éemi, quéewique'e jócai éejoo Diosru, ya tándawa jócai Dios pérdonaa nayá."

Jesús tíwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

¹³ Jáiwa limá nalí: "¿Iyá jocani yáá léenaa éemi licábacanaa liéni? ¿Chíta quéewoo yáá léenaa éemi quinínama áabata?"

¹⁴ Liá'a yáabaneerri líimi chaléjta liá'a fiwadederri Dios shínaa chuánshi.

¹⁵ Ái áabi chaléjta líimi cárricoo iníjbaa lícu: Néemini liá'a Dios shínaa chuánshi, ne liwínaami néemicani líinu liá'a Wawásimi ya lijéda liá'a Dios chuáni yáairri nawówa lícu, léjta misíidu íyu'u banácali líimi cárricoo iníjbaa lícu.

¹⁶ Ái áabi já'a léjta líimi liá'a náabanani líiba líbi: Éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajchau ya néejoo Diosru,

¹⁷ ne jócalá liwáalia líjichu sáica, léjta banácali líimi cárricoo líiba líbi, jócu léewa machácaci liyáca; táda linácueji, Dios chuáni nácueji naméda máashii nalí, jócai namáaca nawówa Dios nácu, tánda néewa nacáacoo Dios chuáni yúcha.

¹⁸ Áabi chaléjta ná'a líimi náabanani túwirri líbi: Éemenai Dios chuáni,

¹⁹ ne ná'a shínaashicha yéenai áani cainabi íta'aa, nawáana urrúni liwówa bájiala, lináinua liá'a rícuca lichálujueda nayá, nawówaicta nawáalia quinínama cábacanaa. Quinínama liáni liwáarroo nanácu, ya jócu línda nadáwinacoo Dios chuáni nácu, léjta banácali jócai éewa liá lítau.

²⁰ Ne ái áabi éemenai Dios chuáni ya narríshibiani, nayá médenai sáicai, chaléjta líimi náabanani sáicacta cainabi. Áabi néenaa náani chái léjta lítau yáainai treinta lítau báutu líimi nácu, naméda píituica, áabi chaléjta yáirriu lítau sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi chaléjta yáairri cien lítau, naméda bájialanaa.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca

(Lc 8:16-18)

²¹ Ne limá'ee nalí léccchoo: "¿Ne léquichoo naínda áabai lámpara namáacani cajón yáajaba ya cama yáajaba? Jócai, áabai lámpara namáacani áacai, líquénique'e.

²² Chacábacanaa, jiní éenaa libáyacoo liúcha quinínama liá'a léenaajoo, jiní cabáyaintai máacacoo.

²³ Ná'a nawáalianai nawíbau, néemique'e."

²⁴ Ne limá'ee nalí léccchoo: "Yáá liwówanaa linácu sáica liá'a éemini léccchoo. Ne liá'a néenee dáuca liyú Dios éeneda iyá léccchoo; ya liámina irrú mawíjoo.

²⁵ Liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a píitu rími liáni léenaa nácu."

Jesús táania licábacanaa liá'a líimi dáwinerrico

²⁶ Jesú má'ee léccchoo: "Dios wánacaala chacábacanaa jicá'a báqueerri washíalicuerri yáabaneerri liáabanacaalau cáinabi íta'aa:

²⁷ Chacábacanaa újni jimácta, chacábacanaa újni cábichu liyá, chacábacanaa léjta tázayee, léjta éerrinacu, liá'a líimi páquerriu dáwinerriu jócai liá leénaa dáwinau'i.

²⁸ Liyá jájiu liá'a cáinabica liwána: Quéechanacu lipáquiau áabai máashiibeeeca, néenee lidáwinan liwínaca, néenee liwinaami líta cámushederri'inaa lináanaa.

²⁹ Jáicta salírríi lítai, liwína jíni, jiníwata jái yácai léerdi rícuwai." Cháwa jáicta amáarra liáni éerrica, Dios yúcaminas wayájoo, o lirrishibiaminaa wayájoo áacairra.

Jesús táania licábacanaa liá'a mostaza tíimica

(Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

³⁰ Jesú má'ee léccchoo: "¿Chíta licábacanaa irrú jíni Dios wánacaala? ¿Tánayu ta wéewa wacómparaqui jíni?

³¹ Chaléjta mostaza lími náabanane cáinabi íta'aa. Léwa áabai banácali lími mawí píituica yáairri quinínama cáinabi íta'aa.

³² Ne liwinaami náabana'inaa jíni, jáiwa lidáwinawai mawí máanui quinínama banácali yúcha, léjta áabai áicuba, linácaí máanui namái míshiidu éenaa naméda nábanau, libáinaya yáajba. Cha léccchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána píitui rímyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai."

Líja'a limédani Jesú licábacanaayu

(Mt 13:34-35)

³³ Chacábacanaa Jesú éewida nayá linácu liá'a lichuánica, léewida nayá chacábacanaa léjta licábacanaa, limáyu liáni táshia náctala néemiqui jíni.

³⁴ Ne jócai límá jiní licábacanaa, báawita éewidenaicoo líwa quinínama báawachala.

Jesú íyabaida cáuli ya marrádaca

(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

³⁵ Liyáali éerri táayeeemi, Jesú má'ee lishínaa éewidenaicorru:

—Wáau bájíala manuá, —límá'ee nali.

³⁶ Néenee namáaca ná'a chóniwenaca ya natée Jesú lirrícu liá'a lancha liániu liácoo rícu; ya áabi lancha natálideda náacoo liyá.

³⁷ Cawíquinta iínuerri cáuli wérri, áabai cáuli cadánani wérri marrádaca íserriu lancha rícula, jái wáuwlai cashiámu shiátaiyui.

³⁸ Ne Jesú máirri liáju néenee, ruwáirriu liwíta yáarrubai íta'au. Jái nacáweda jíni, namá'ee lírru:

—¡Quéewidacai! ¿Tánda jiní jiwéni jicába wayá báawita jicába waquétacoo wayáca?

³⁹ Jesú bárruawai límá'ee cáulirru, ya límá'ee manuárru:

—¡Jibórroo! ¡machúnua!

Néenee libárroo cáuli, ya quinínama machúnucuai.

⁴⁰ Liwinaami Jesú má'ee lishínaa éewidenaicorru:

—¿Tánda bájiala cáarru iyá? ¿Ái újnibii jócu eebida nunácu já'a?

⁴¹ Ne nayá bájialani wérri cáarruca, ya nasáta néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léjí liéni, cáuli ya manuá éewidani lírru?

5

Jesú chúní báqueerri Gadara sái wáalierrri íchaba espíritu máashiini

(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)

¹ Jesú bésunau bájíala manuá náajcha ná'a lishínaa éewidenaicoo, áabai cáinabi ítala, urrúni áabai chacáaleerri jí'ineerri Gerasa.

² Jáyaali Jesú jiáu lancha rícucha, néenee báqueerri washíalicuerri rúniu lirrú, wáalierrri espíritu máashii, iínui lijúnta lirrícuha ná'a útawi yéenai máanalí fíbi.

³ Ne liyá yéerri narrícu ná'a útawica liáni washíalicuerrica, jiní éewa libájica, báawita cadénayu.

⁴ Nabájidanimi íchabachu cadénayu licáaji nácu ya jiárruyu líiba nácu, jiníwata carrúnatai, ne liwíchua náucha liá'a cadénaca ya liá'a jiárruca liwíchua liúchau léccchoo, jiní éenaa libárruedaca.

⁵ Limáu séewirrinaa éerrinacu ya táayee limáidada narrícuha ná'a útawica ya nálibi ná'a dúulica, ya iinuederriu iibayu.

⁶ Licába'inaa Jesú déecucheji, néenee licánacau litúyau Jesúsr.

⁷ Néenee liá'a espíritu máashii máidada cadánani limá'ee: ¿Táda jiwárruaau nuájcha, Jesús, licúulee liá'a Diosca yéerri áacairra quinínama íta'aa? ¡Nusáta Dios yúcha jócubeecha carrúni jináata nuyá bájiala!

⁸ Limáni liáni Jesúsca ma liyá lirrú:

—¡Espíritu máashii, jijiáu liúcha liárra washílicuerrica!

⁹ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Tána jijí'inaa?

Ne liyá ma Jesúsru:

—Nuji'inaa íchabani, jiníwata wayáca íchabaní.

¹⁰ Néenee liá'a espíritu máashiica lisáta'ee bájiala Jesús yúcha, jócu lijéda nayá báawachala liúcha liá'a cáinabica nayáctaca.

¹¹ Ái íchaba puítí urrúni nalí íyenai dúuli íta'aa.

¹² Táda nasáta Jesús yúcha namá'ee:

—Jibánuwa wayá nanácula puítí ná'a wawárruaque'iu nawówa rícula.

¹³ Néenee línda náacoo nawárruacoo. Néenee ná'a espíritu máashiinica najiáu liúcha liá'a washílicuerrica nawárruaque'iu narrícula ná'a puítica, újni dos mil namánabaca, néenee nacánacau danáanshiyu Carráltalia íteeji, ná'a puitica nacáacoo manuá yáacula nasácumactala'inau.

¹⁴ Néenee ná'a natúyenai puítí nacánacawai náiiwaque'e chacáalee rículani ya nalí ná'a yéenai bacháida lícu. Néenee ná'a chóniwenai éemenai liáni íinuenai nacába liá'a bésuneerrico.

¹⁵ Náiinu'inaa Jesús néerra, néenee nacába liá'a washílicuerrica wáalierrimi ná'a espíritu máashiica, ná'a espíritu máashiini íchabanica. Nacába liyá wáairriu, líibala rícu, jái sáica wítee, cárru nacábaqui jíni.

¹⁶ Néenee ná'a cábeneemi liá'a bésuneerricoo, náiiwadeda nalí chíashia libésunau'u jiliá'a washílicuerri wáalierrimi ná'a espíritu máashiinica, ya nanácu léccchoo ná'a puítica.

¹⁷ Táda linácujei nasáta Jesús yúcha nawówa yáajchau, quéewique'e liácoo nashínaa cánabi ítacha, jiníwata cáarrui nacábaca linácu liá'a Jesús médanica.

¹⁸ Jesús wárrua'inau liyáca lancha rícula liáque'iu, néenee liá'a wáalierrimi ná'a espíritu máashiini lisáta liúcha liwówa yáajchau liáque'iu liájcha.

¹⁹ Ne Jesús jócai índa liácoo liájcha, límá lirrú:

—Jiáu jíibana néerrau jéenajinai iibirrau, jíiwadeda quinínama liáni jiwácali médani jírru ya chíashia Carrúni jináatau'u licába jiyá jíni.

²⁰ Néenee liá'a washílicuerrica liáwai, íineda lichánacoo líiwadedaca narrícuba ná'a chacáaleeca Decápolis shínaaca, liá'a Jesús médanica lirrú, ya quinínama namáacau nacáarrudacoo.

Jesús chúni Jairo míyacaula, ya báquetoo íinetoo dúnuechoo líibala

(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

²¹ Quéecha'inaa Jesús éejuacoo lichuácoo bajáala manuá, náawacau lirrú íchaba chóniwenai, liyá yáairri manuá tácowa.

²² Liyáalimi líinu liá'a liwácali liá'a báqueerrica nawácanai ná'a sinagogaca, jí'ineerri Jairo, licába'inaa Jesús litíyau líiba néeni.

²³ Liyá sáteerri wérri, liwówa límá lirrú:

—Numiyacaula máanaluiyaca; jíinu jicháanaa jicáajiu runácu sáicaque'e ya cáwique'e ruyá.

²⁴ Jesús yáau liájcha, ya íchaba chóniwenai yáau liájcha bádada yáaqueñai litéejí.

²⁵ Náiibi ná'a chóniwenaica báquetoo íinetoo bálínechoo doce camuí, iírrai éechani.

²⁶ Carrúni jináatau bájialanaa íchaba médico cáaji rícueji, rugástaa quinínama liá'a ruwáalianimica, jiní wéni rulí, mawíu rubálínaucuwi.

²⁷ Rueemi'inaami cáiwanaa Jesús chúnica, jáiwa ruáni íinetooa rurrúniu liwójuna íteeji, chóniwenai iibí, jáiwa rudúnu Jesús iibala nácu.

²⁸ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: "Nudúnucta líibala nácu, sáicaminaa nuyájoo".

²⁹ Liyáalimi, liá'a iírraica libárroo rúcha, ya rusíntia rutácai rushínaa bálínacaalashi sáica ruyá.

³⁰ Jesús, yá'inaa léenaa lijiácoo liá'a lidánanica lináwau licába chóniwenairru, ya lisáta léemiu nayá:

—¿Tána dúnú núbala ná cui?

³¹ Lishínaa éewidenacoo ma lirrú:

—Jicába chóniwenai bádada yáaqueñai, ya jisáta jéemiu "¿Tána dúnú nuyái?"

32 Ne Jesús licábadeda lítteejiu, tánashia licába dúnú liyái.

33 Néenee ruá'a finetoooca, cáarru wérrí chéchinecho ruáca léenaa liá'a rubésunaucoo, jáiwa ruáwai rutúyacoo lináneewai, ruíiwa lirrú quinínama yáawaiyi.

34 Jesús ma rulí:

—Numiyácaula, jéebidaca nunácu jisánawai. Jiá namówai chajiwíteemija'a ya sáica jiyá.

35 Újnibii Jesús táaneerri liyáca, náiuu lirrú áabi líbana néenee liá'a sinagoga wácanica, namá'e le lirrú liá'a samáshta sáljinacarru:

—Jimiyácaula máanaluiyi. ¿Táda jijódia liá'a quéewidacaica?

36 Ne Jesús, jiní limédaca nawánacaala, limá sinagoga wácalirru:

—Ocáarru jiyá, jéebida nunácu cháj'i.

37 Ya nayárrimi já'a tálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan, Santiago éenajirri.

38 Liinu'inaa liácoo líbana néerra liá'a sinagoga wácalica, Jesús éemi nawítama ya licába chóniwenai íchaca ya namáidadaca.

39 Liwárroo ya límá nalí:

—¿Táda bájiala iméda iwítamau ya ícha chárra? Ruá'a samáshta jócau máanalí, máichoo ruyáca.

40 Ná'a chóniwenai nacáida Jesús nácu, ne liyá liwána najiácoo bináawala quinínama, ya liwína rusáljinää ya rutúwa ya ná'a liájcha sánaca, liwárroo ruyáctala ruá'a samáshtaca máanalí.

41 Liwína rucáaji nácu ya límá rulí:

—Talita, cumi (liwówau i límáca: "miyácau, numá jírrú jíbárroo.")

42 Liyáalimi, ruá'a miyácau, wáalechoo doce camuí, rubárroowai ya rujínawai. Ya chóniwenai nacáarrudau nacábacani.

43 Ne Jesús bánuu wérri nayá jiní éecharru náiwani, ya jáiwa libánua náaque'e rúya ruá'a samáshtaca.

6

Jesús Nazaret néeni sái

(Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

1 Jesús jiérriu lítacha cáinabi néenee liáwai lishínaa cáinabi néerrau, ya lishínaa éewidenaicoo yáainen liájcha.

2 Línu'inaa liá'a éerri nawówa iyabactacoo, lichána léewidacai sinagoga rícu. Manuábani chóniwenaina, néemi ná'ee Jesús éewidaca, nasáta néemiu nacáarrudau néemicani:

—¿Tanácucha léewidau léji liéni bájiala liá'a léenaa? ¿Tanácucha lijéda léji liéni liwíteeshica ya léji liéni jocai wacába cáji limédanica?

3 Léwa carpintero liáni, María cúuleeca, Santiago, José ya Judas ya Simón léenajirri, léenajinai fína yáainai wáiihi áani.

Tánda jóca néewa naméda liwánacaala.

4 Ne Jesús má'ee nalí:

—Quinínama cáinabi naméda liwánaca liá'a fiwadedeerri Dios chuáni báinacu, ne jocaita lishínaa cáinabi itá'au, jocaita léenajinai íibi ya líbana rícu.

5 Jóca léewa liméda jocai wacába cáji, bácai rími lichánaa licáaju nanácu áabi nabálinenecoo ya lichúnique'e nayá, jiníwita jócali quinínama néebida linácu.

6a Licáarrudau licába nayá jócalá chóniwenai éebida linácu.

Jesús bánuu lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactala

(Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

6b Jesús jinianu chacáalee júbini rími urrúni léewida limácoo.

7 Limáida nayá ná'a doce éewidenaicoo Jesús yáajcha, jáiwa libánua jíni chámataana, liá nadánani najédua'inaa espíritu máashiimi.

8 Jáiwa limá nalí jiní béecha natéen iñíjbaa lícu, báajui rími licháque'e. Jóca néewa natéé chácala ya páani ya warriúwa.

9 Néewa nasúwa cotiza, ne jóca natéé iíbalashi áabai rími.

10 Limá'ee nalí:

—Jáicta liwárroo áabai chacáalee rículai, imáacau áabai cuíta lícu já'a cáashia yáacoo néenee.

11 Táshia jócta nawówai narríshibia iyá jíni, jócta nawówa néemirru, ijiáu liúcha icúsudau iíba tábiu, quéewique'e jái náiiwa nalí bésuneerri'inaacoo.

12 Néenee najiáwai ná'a éewidenaicoo namá'ee chóniwenairru néejuedaque'e nayáu Diosru.

¹³ Íchaba espíritu máashii najéda lécchoo, ya íchaba nachúni bálineneu nachánaa nanácu aceite.

*Herodes bánuua náiinua Juan Bautistaca
(Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)*

¹⁴ Rey Herodes léemi natáania Jesús nácu, líiwanaa cáarralia'eewoo quinínama. Ya limá'ee Heródesca: "Juan Bautista jái cáwiacuwai báaniu, tánda liwália lidánaniu, limédau jócai wacába cáji."

¹⁵ Áabi má'ee: "Léewa liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Elías ya áabi: Chaléjta íiwadedeerri Dios chuáni báinacu sánamica."

¹⁶ Ne Herodes, léemi'inaa lé'ilieni, limá'ee:

—Juan waliérra, nuyá wána navíchua liwita, ne léejoo licáwiacuwai.

¹⁷ Ruwánaca ruá'a Herodíasca, Herodes wána nawína Juan ya nawána nabájicani cadénayu ya nawárrueda cuíta manúmai rícula, Herodías líinu liá'a Felipeca, éenajirri liá'a Herodes, ne Herodes cásaserriu ruájcha.

¹⁸ Juan má'ee Heródesru: "Jóca jéewa jiwalia jíinuyu wáni, jiníwata jéenajirri íinu."

¹⁹ Herodías máashii rucába Juan limáca rulí jóca ruéewa rumáacoo liá'a Herodes, ne ruwówaine ruíinuaca; ne jócai ruéewa ruíinuaca.

²⁰ Jiníwata cáarrucha Herodes, yáa léenaa liyá washiálicuerri sáicai wítee ne litúyani. Libánica namáidaca quéewique'e litáaniani lirrú, báawita léemicani jiní léewa limédacani, Herodes sáictaimi éemí Juan mánica.

²¹ Né'e Herodías rucába'inaami éerri íinu rulí léjta ruwówau ruíinu Juan, ne líinu'inaa'ee lirrú liá'a Herodes licúmplia camuí, liméda áabai fiesta máanui nalí ná'a nawácanai mawí máanuica ya nalí ná'a chóniwenaina cawéni wérri ná'a Galilea sánaca.

²² Né'e Herodías míyacaula, ruwárroo sáictacactala wérri nawówa rícula, Jáiwa'ee ruwáila, jáiwa'ee Herodes ligústaa wérri ya ná'a íyanai liájcha, ne rey má'ee rulí íinetoocha:

—Jisáta núchá tánashia jiwówaini, nuáni'inaa jírru.

²³ Yá'ee lijúra'eewoo limá'ee rulí yáawajiy numá jírru, nuámina jírru tánashia sátani núchá, báawita arrúnaa nuá jírru béewami cáinabi.

²⁴ Jáiwa'ee rujiáwai rusáta ruéemiu rutúwau:

—¿Tána nusáta?

Jáiwa'ee rumá rulí:

—Sáta Juan Bautista wíta.

²⁵ Ruá'a íinetoocha jáiwa'ee ruwárroo madéjcanaa liyácta liá'a reyca, ya rumá'ee lirrú:

—Nuwówai madéjcanaa jái nulí Juan Bautista wítami mitájia rícu, quéewique'e quinínama cábacani.

²⁶ Rey éemí'inaami ruchuáni, jáiwa máashii liwówai; ne lijúracala'eewau nanáneewa ná'a chóniwenai limáidanica, jócai liwówa liásacala rúcha liá'a rusáta liúcha.

²⁷ Néenimichu'e libánua báqueerri soldado lishínaa wánacaleerri rícueji litéeque'e lirrú Juan wítami.

²⁸ Liá'a soldado liáu cuíta manúmai rícula, jáiwa liwíchua Juan wítai, jáiwa litée mitájia rícu jíni. Jáiwa'ee liá rulí jíni ruá'a íinetoocha, ne ruyá jáiwa ruá rutúwarru jíni.

²⁹ Ná'a'inaa léenaa jíni ná'a máinecoo Juan yáajcha, jáiwa nawína limáashiicaimi, jáiwa'ee náau nabáyaqui jíni.

*Jesús yáa cinco mil washiálicuenai íya
(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17)*

³⁰ Quéechá'inaami néejooocoo chacáalee rícura ná'a Jesús bánuani náiwadeda Dios chuáni, náawacau Jesús yáajcha, náiwadeda lirrú quinínama liá'a namédanica ya liá'a néewidauga.

³¹ Jesús má'ee nalí:

—Ínucherra, iyáawoo iyábitau wá'au wawówa íyabactaco íchaitaa á'a wáunamactaca.

Jiníwata íchaba chóniwenai yáainaiu ya éejuenaiu, nayá jíni nalí yáarrushi náayau'inaa.

³² Jesús ya lishínaa éewideneubinica yáainaiu áabai lancha rícu chaléenii wáunamactalaca.

³³ Ne íchaba cába náacoo, ya nacúnusia nayá; néenee quinínama ná'a chacáalee rícu sánaca nacánacau néerra, náiinu'e nabéecha.

³⁴ Liúrrucua'inaawai lancha rícura, licába íchaba chóniwenai, jáiwa'ee carrúni jináata licába nayái, jiníwata yáainai bácainaa léjta oveja jinícta shínaa pastor, ya jáiwa léeewida nayái íchaba Dios chuáni nácu. ³⁵ Táicala náawacau lirrú ná'a lishínaa éewideneu namá lirrú:

—Jái táicala cáí áani jiníctawa yáairri liáni.

³⁶ Jíwa jináwau nalí ná'a chóniwenai, quéewique'e náau bacháidala ya chacáalee júbini yáainai lítteji ya nawéni iyacaishi náayau.

³⁷ Ne Jesús má'ee nalí:

—Yáa náaya iyá.

Namá'ee:

—¿Jiwówai wáa'au wawéni páani, chái léjta tráawajo doscientos éerri tácani liwéni, quéewique'e wáa náaya? Íchabani, jócani wéenaa wáa íya.

³⁸ Jesús má'ee nalí:

—¿Ta mánabaca páani iwáalia jíni? Yáau icábacani.

Quéecha'inaa nacábaqui jíni, namá lirrú:

—Cinco páani rími ya chámái cubái.

³⁹ Jíwa limá nalí libánuá nayá nawáaque'eu macáishita imíshi ulé íta'aa.

⁴⁰ Jíwa nawáawai macáishita áabi wáau cien ya áabi cincuéntanaa.

⁴¹ Néenee Jesús wína licáaji rícuu, liá'a cinco pánica ya ná'a chámái cubáica, jíwa licába áacairra, liá sáicai Diosru, litúcueda liá pánica lishínaa éewideneurru nachújidaque'ini chóniwenairru. Lichújida léccchoo liá'a chámái cubáica quinínama chóniwenai nácu.

⁴² Quinínama náaya cáawaina wérri namáacau sáicta nawówa.

⁴³ Jíwa náawaqueda léenaami liá'a maaquerricoo pánica ya cubái ya nacámusheda doce canastas.

⁴⁴ Ná'a íyenaicani liá'a pánica cinco mil washiálicuenai.

Jesús jínerriu shiátai náani nácu

(Mt 14:22-27)

⁴⁵ Jesús nísa'inaa'ee liá chóniwenai iyai, liwána'ee nawárruacoo ná'a lishínaa éewideneu lancha rícula nabésunaque'iui libéecha bajíala áabai chacáaleerra jí'ineerri Betasida, nácula libánuá náabana néerrau ná'a chóniwenai.

⁴⁶ Linís'a'inaa'ee libánuá náacoo náabana néerrau, lijiáu dúuli ítala lí'óraca.

⁴⁷ Néenee samásama'inaa, liá'a lanchaca jái ya béeewami manuá. Yá Jesús maaquerriu macáshtai bácai;

⁴⁸ licába'ee tráawaju natéeniaca, cáuli cánacacaa'eewoo najúnta. Ujnicáta'inaa'ee, lirrúni'eewoo nanácula jínerri'eewoo shiátai náninacu jái'e wówai libésunacuwai.

⁴⁹ Nacába'inaa'ee lijinacoo shiátai náninacu, napénsa'ee natuí rícusai chái léjta wówanaashi, néenee namádada'ee;

⁵⁰ jiníwata nacába'ee quinínama cáarru'e nacábacani. Ne madéjcanaa litáania náajcha limá'ee nalí:

—¡Nuyácani, sáicta iwówa! ¡O'icáarrudau!

⁵¹ Linís'a'inaa'ee litáania náajchai, liwárrua'eewoo náajcha lancha rícula. Linís'a'inaa'ee liwárruacuwai, cáuli iyaba'eewoowai, nacáarrudau wérri'e nacábacani.

⁵² Jócta néenaa nedacanicoo linácu pánimica, nawítee cabálini, jócala néenaa náa léenaa sáica Jesús nácu.

Jesús chún'iinaa bálineneecoo Genesaret rícu sánaca

(Mt 14:34-36)

⁵³ Jesús lishínaa éewideneu yáajchau nabésunau bajíala manuá náiinu lij'iinacta Genesaret, nabájita nashínaa lancha manuá tácocowa.

⁵⁴ Cawíquinta najiá'inau lancha rícuha ná'a chóniwenai náa léenaa Jesúsqui jíni.

⁵⁵ Najiá'eewoo quinínama lirrúci liá'a nayáctica, nachána'ee natéeca liárrubai íta'au ná'a bálineneecoo nácta léenaa Jesús yáaca.

⁵⁶ Táshia Jesús wárruactau liácoo jíni, báawita báawachalacani, chacáalee júbini rícula, o chacáalee rícula o bacháida lícu, najéda ná'a bálineneecoo bináawala ya namésuda Jesús wówa nadúnuque'e líibala númacua nácu; ya quinínama nadúnuenai linácu namáacau sáica nayái.

*Liá'a wáneerri casácula washiálicuerri
(Mt 15:1-20)*

¹ Narrúniu lirrú fariséoca Jesúsru, náajcha ná'a áabi quéewidacani ley shínanaaca iinuenai Jerusalén néenee.

² Náani, nacába'inaa néenaa ná'a Jesús shínaa éewidenacoo, náaya nacáaji sáculau, liwówau'i limáca, jócu nabádeda nacáaju éerri jútainchu, natáania máashii nanácu.

³ Jiníwata ná'a fariséobini ya quinínama judíobinica nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócani iyá jócta nabádeda nacáaju léjta arrúnaa nabádedacani.

⁴ Ya néeo'inau nawéni qui téejica, jócau iyá jóctanaa nabádeda icáajiu libéecha. Ya léccchoo nawáalia íchaba áabi wíteeshi, léjta nabádedau báasu, ná'a jáarru, ná'a mulíquia jiárru shínaa ya ná'a camaca.

⁵ Táda, ná'a fariséobini ya ná'a quéewidacani ley shínaa nasáta néemu Jesús:

—¿Táda jishínaa éewidenacoo jócani síguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócta náaya nacáaju masáculai?

⁶ Jesús ee'ee nayá:

—Sáicai litáania nácu liá'a iiwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca ishínaa chámái wítee, litána'inaa linácu:

'Liéni chacálee nanúmayu natáania nanácu sáica,
ne nawówa déecuchai ya núcha, jócani éemi nulí.

⁷ Jiní sýrbiani naméda culto nulí,

nashínaa néewidacala washiálicuerri wánacaala.'

⁸ Táda iyá imáaca liá'a Dios bánuani namédacala, quéewique'e nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi washiálicuerri shínaa.

⁹ Léccchoo limá nali:

—Quéewique'e nawáalia mamáarraca naméda nawítee báinacu sáimi, iyá bésuneneu liwícau liá'a Dios bánuani imédaca.

¹⁰ Táda Moisés ma: 'Caníinaa jicába jisálíjinau ya jitúwa', ya liá'a mándezierri jisálíjinau ya jitúwa, éewerri máanalica.

¹¹ Ne iyá imá yáawacaala báqueerri washiálicuerri éewerri limá lisálíjinaarru o litúwaru: 'Jócu nuéwa tuyúda jiyá, jiníwata quinínama liá'a nuwáalianica 'corbán' (liwówau'i limáca, fréserru Diosru');

¹² ya léccchoo yáawacaala tánashia mairri liéni jái jócai arrúnaa yúda jisálíjinau o jitúwa.

¹³ Chái liérra iyá quiní wéni liá'a Dios bánuanica liyú liá'a naméda liwítee báinacu sáimi liá'a ibésunaidani irrú wáacoo. Ya iméda áabata íchaba méenaami áabenamai.

¹⁴ Jaiwa Jesús máida chóniwenai ya limá:

—Éemi nulí quinínama ya yáa léenaa éemica:

¹⁵ Jiní liá'a wárruerricoo bináaweji (iyacaishi wáayanica) léewa máashii liméda chóniwenai. Liá'a liérricoo washiálicuerri wówa lícueji liyáwa wáneerri máashii chóniwenai. [

¹⁶ Iyá wáalenee iwíbau éemiu.]

¹⁷ Quéechaa'inaa Jesús máaca chóniwenai ya liwárroo cuíta lícula, lishínaa éewidenacoo nasáta néemu liyá linácu liáni léewidaucu.

¹⁸ Liyá ma nali:

—¿Cha iyá léccchoo jócai yáa léenaa? ¿Jóca yáa léenaa éemi quiní liá'a wárruerricoo bináawe éewa máashii liméda chóniwenai,

¹⁹ táda jócai wárroo wówashi rícula, jócta yáawaishi rícula, quéewique'e liwínaami lijiácoo tácaishi yúcha?

Liyú liáni léewidaucu liwówa limá quinínama iyacaishi masáculani.

²⁰ Limá léccchoo:

—Liá'a jíerricoo washiálicuerri yúcha, ta liyá méderriu casáculai liá'a washiálicuerri.

²¹ Táda lirrícueji, liwówa limáca, nawówa licuéji ná'a washiálicuenica, nájíau ná'a máashiimi iinuerri nawíta lícu, máashii namédani náinaayu, ná'a nédishi, caiinuacabini,

²² ná'a báawachala línu yúchau, wówairri lirrúwoo quinínama, ná'a máashiicaica, liá'a cháluedacaláshi, ná'a isadenecoo naméda máashii, cadéni cába áabi shínaa, ná'a númeru yúwica, sáictai cábacoo áabi yúcha, ya cháucta liwítee pénscata.

²³ Quinínama náani méenaami máashiinica jiáneu narrícueji ya naméda máashii chóniwenairru.

*Báquetoo báawatau éebidechoo Jesús nácu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Néenee lijiáu Jesús lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro. Liwárroo áabai cuíta rícula, jímí liwówaini yáa léenaa; ne jócai léewa libáyacoo.

²⁵ Madéjcanaa ruá léenaa rutúwa ruá'a báquetoo miyácauca wáalechoo áabai espíritu casáculai, ruyá ruáni fiinetooa ruiinu rutúyacoo Jesús iiba néeni.

²⁶ Ruá'a fiinetoo áabai cáinabi báawata ítesana, yéechoo sirofencia rícu. Néenee ruáu, ya rusáta bájiala Jesús quéewique'e lijéda rumiyacaula yúcha liá'a demonioca.

²⁷ Ne Jesús ma rulí:

—Jídá náaya quéecha ná'a néenibica ná'a'judíobinica, jiníwata jócai sáica néda náucha páani ná'a néenibica náaque'e nalí ná'a'áulica, ná'a' báawacha sánaca.

²⁸ Ruyá ruéeba liúchani:

—Jajá, nuwácali, ne cáashia áuli iyene mésa yáajaba lítabi náidani cáacoo ná'a néenibica.

²⁹ Jesús ma rulí:

—Jiyá táaniechoo sáica; jéewa jiácowai. Liá'a demonioca jái jiácoo jimiyacaula yúchai.

³⁰ Jái'inaa ruínu rúbana néerrau, ruínu rumiyacaula cama íta'aa, ne demonio jái jiácoo rúchai.

Jesús chúní báqueerri jócai éemi ya jócai táania

³¹ Jesús éejoo lijiácoo lítacha liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro, ya libésunau Sidón, ya ná'a' chacáalee yáaine lirrúci liá'a cáinabi jí'ineerri Decápolis, línu Galilea shínaa manuá néerra.

³² Néeni naínda lirrú báqueerri jócai éemi ya jócai táaniaca, ya nasáta liúcha lichánaque'e licáajiu linácu.

³³ Jesús téé báawachala, náucha ná'a chóniwenica, liníqui licáaji shíwianaa liwíba rícu, ya jáiwa léeruya lidúnú lílinane.

³⁴ Jáiwa, licába áacairra, léejueda licálesau máanui ya limá lirrú liá'a washiálicuerrica: “¡Efata!” (liwówa limáca, “jiméecu!”).

³⁵ Liyáalimi, liwíba liá'a jócanci éemi liméecuwai, ya lílinane máacau sáica léewa litáaniacai sáicai.

³⁶ Jesús bánuua nayá jiní éecharru náiiwani; ne áawita libánuua jócubeecha náiiwani, mawí náiiwadedaca.

³⁷ Bájialai nacáarrudacoo nacábaca, namá: “Quinínama liméda sáicai. ¡Cáashia léewa liméda ná'a jócanci éemi néemique'e ya ná'a jócanci táania natáaniaque'e!”

8

*Jesús yáa cuatro mil chóniwenai íya
(Mt 15:32-39)*

¹ Áabai éerri báaniu náawacau íchaba chóniwenai ya jiní nawáalia náaya'inaaca, Jesús máida lishínaa éewidenaicoo ya limá nalí:

² —Nusíntia carrúni jináata náani chóniwenai, jiníwata jái matálili éerri nayá nuájcha áani ya jiní wáaliani náaya'inaa.

³ Ya nubánuacta nayá jiní náayaca nábana néerrau, néewa májina nayá iníjbaa lícu, jiníwata áabi finuene déecuchéji.

⁴ Lishínaa éewidenaicoo néeba liúcha:

—¿Ne chíta quéewoo wáa náaya áani, jinícta yéerri?

⁵ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia iyá jiní?

—Siete —néeba nayáni.

⁶ Néenee libánuua nawáacoo ná'a chóniwenica cáinabi rícu, liwína licáaji rícu ná'a siete páanica, ya néenee liwínaami liá sáica Diosru, lipúrraida ya liá lishínaa éewidenaicorru, ya nayá jáiwa nashírrida chóniwenai nácu.

⁷ Nawáalia léccchoo jócai íchaba cubái rími; Jesús yá sáicai Diosru nanácu, ya léccchoo libánuua nashírrida.

⁸ Quinínama náayaca cáashia namáacacoo cáawaina, ya újnibii cashiámui siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerrico.

⁹ Ná'a íyeneca urrúnini yáca cuatro mílru. Jáiwa Jesús líiwa lináwau,

¹⁰ liwárroo lancha rícula lishínaa éewideneu yáajchau, ya liáu liá'a cáinabi jí'ineerri Dalmanuta.

*Ná'a fariséobini nasáta áabai señal jócai nacába cáji
(Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)*

¹¹ Náiuu ná'a fariséobinica namédá yáacacoo Jesús yáajcha. Ya quéewique'e namédá lirrú áabai trampa, nasáta liúcha limédaque'e áabai jócai nacába cáji, quéewique'e néeneda yáawacta Dios bánuajani.

¹² Jesús léejueda licálesau máanui ya límá:

—¿Táda nasáta náani chóniwenai áabai jócai nacába cáji? Nuyá yáawai numáca irrú jiníminaa numédani icába.

¹³ Néenee limáaca nayá, ya léejoo liúrrucocoo lancha rícula liáu bajíala manuá.

*Éewidacashi jócai yáawaiyi nashínaa ná'a fariséobinica
(Mt 16:5-12)*

¹⁴ Ná'a éewidenaicoo Jesús yáajcha namíya máecha natée íyacaishi, ya bábai rími báshida páani nawáalia lancha rícu.

¹⁵ Jesús iíwa nalí:

—Ícaba, yúchau liá'a levadura fariséobini shínaaca ya léccchoo liá'a Herodes shínaaca.

¹⁶ Ne jócu náa léenaa néemi Jesús wówaini limáca, ná'a lishínaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, natáania'eel nalí wáacoo:

—Límá wali liáni jócalá wáinda páani.

¹⁷ Jesús yá'a inaa léenaa, límá nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¿Újnibii jócai yáa léenaa éemica jiní yáaca léenaa?
Iwáalia iwíteu cabálini wérri?

¹⁸ ¿Iwáalia ituú ya jócai icábaca, ya iwíba jócai éemi? ¿Jócu édacanuu?

¹⁹ Quéechá'inaa nuchújida cinco páani nanácu ná'a cinco mil washílicuenai, ¿chítá mánanaba canasta cashiámui lishídami yáawacaida jiní?

Nayá éeba:

—Doce.

²⁰ —Ya quéechá'inaa nuchújida ná'a siete páani nanácu ná'a cuatro mlca, ¿chítá mánanaba canasta cashiámui yáawacaida jiní?

Nayá éeba:

—Siete.

²¹ Néenee limá nalí:

—¿Újnibii jócu yáa léenaa?

Jesús chúni báqueerri matuýii lirrícu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Betsaida

²² Liáwinaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo náiuu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Betsaida, néenee náinda lirrú báqueerri matuýii nasáta liyá nawówa yáajchau lidúnuque'e linácu, lichúnique'ini.

²³ Néenee Jesús wína licáaji nácu liá'a matuýiica lijéda báawachala chacáalee yúcha jiní. Néenee liwísá lituú itá'aa lichánaa ná'a licáajicoo linácu lisáta léemu liyá áicta léewani licábaca já'a.

²⁴ Néenee licába liá'a matuýiica limá'ee:

—Nucába washílicuenai újnini áicubaca ne jineneu.

²⁵ Néenee Jesús cháncaa ná'a licáajicoo lituú itá'aa bániu néenee liwána licábacai. Néenee lichúniwai liá'a matuýiica licába quinínama jucámarranaa.

²⁶ Néenee Jesús bánuu líibana néerra jiní limá lirrú:

—Ojíwárruaa chacáalee rículajoo, jiní jiwanirru néerrajooni.

Pé'eru mairri Jesús liyáca Mesías

(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús ya lishínaa éewideneu náau ná'a chacáalee júbini lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaa. Iníjbaa lícu Jesús sáta léemu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá ná'a chóniwenainaca tánashia nuyá?

²⁸ Nayá éebani:

—Áabi ma jiyácala liá'a Juan Bautista, áabi ma jiyácala liá'a iiwaderri Dios chuáni báinacu Elías, ya áabi ma jiyácala báqueerri néenaa ná'a éewidenai Dios chuáni báinacumi.

²⁹ —Ya iyá ¿tánashia imá nuyái? —lisáta nayá.

Pé'eru éeba liúcha:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani liméda sáicai chóniwenairru.

³⁰ Ne Jesús bánuua nayá jócubeecha natáania linácu, liyácalá liá'a Mesíasca.

*Jesús tiwadeda limánalicau
(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)*

³¹ Jesús chánau léewida nayá, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca arrúnai'inaa carrúni jináata'inaa médacoo bájiala, ya nacháani nuyá ná'a salínaica, ná'a sacerdótebin wácanai ya ná'a quéewidacani ley shínaa. Limá nali, nuyá náiinuani'inaa, ne matálili éerri ricúla nucáwiaujoo.

³² Liáni líiwani nalí jucámarranaa. Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani ya licáitacani.

³³ Ne Jesús linácuau, licába nalí ná'a éewidenecoo ya licáita Pé'eru, limá lirrú:

—Jidánau núcha, Wawásimi! Jiyá jócái cába léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta washíalicuenai cábau'u.

³⁴ Jiyáwa Jesús limáida ná'a lishínaa éewidenacoo ya chóniwenai, ya limá:

—Tánashia wówairri limédacoo nushínaa éewidenacoo, limíya máecha liyá jájiu, liánaida lishínaa cruz ya jiáu nuíshíirricu.

³⁵ Jiníwata liá'a wówerri liyá léjta liwítee wówau'u, jocuminaa lílin licáwicau sáica Dios yáajcha; ne liá'a yúquerri licáwicau nunácueji ya linácueji liá'a chuánshi wáseddeerrica, liwásedaminaujoo.

³⁶ ¿Tána lisírbia washíalicuerrirru ligáanacta quinínama éerri, ya liúcacta licáwicau Dios yúcha báawachala?

³⁷ Jiní éeneerri washíalicuerrica lipáida quéewique'e liwáalia licáwicau Dios yáajcha.

³⁸ Áicta áabi báini nunácueji ya nushínaa chuánshi nácueji nanáneewa náani chóniwenai jocani éebida ya mamáarraca cajíconaani, cha léccchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca báminaa nucába liyá, jáicta nuínu nusálíjinää balíbalicta lichúnicayu ya nuájcha majíconaani ná'a ángelbini.

9

¹ Jesús léccchoo limá nali: Numá irrú yáawaiyi néenaa náani yáaine áani nunáneewa jocani'inaa máanali cáashia nacába liá'a Dios wánacaalaca lílin lidánaniyu.

*Jesús báwachactau
(Mt 17:13; Lc 9:28-36)*

² Seis éerri liáwinaami, Jesús yáu áabai díulí áacai ítala, litée liájcha yáu Pé'eru, ya Santiago ya Juan. Néeni, nanáneewa, libáwachau licábacanau liá'a Jesúscu.

³ Liibala náawerriu quirramíni, cabálai wérri quinínama yúcha liá'a nabádedaniquictani.

⁴ Jiyáwa nacába Elías ya Moisés táanianai nayá Jesús yáajcha.

⁵ Pé'eru m'a'ee Jesúscu:

—Quéewidacai, jsáicai wérri wayá áani! Waméda matálili cuíta rími: áabai jirrú sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁶ Jiníwata ná'a éewidenacoo cáarrudenaiu, ya Pé'eru jócái liá léenaa liá'a limáni liyáca.

⁷ Liyálimi, áabai sáanai yúrruc oo nanácu catámuana. Jiyáwa áabai chuánshi, jiáu sáanai iibeji limá'ee: "Léewa nucúulee caníinai nucába liéni, néemu lirrú".

⁸ Liyálimi, nacába'inaami natéequi, jiní nacábaní náajcha, Jesús báccai rími.

⁹ Nácula náurruc oo náacoo díulí ítacha, Jesús yáarra nayá jócubeecha náiiwadeda nayá áabi rúni liá'a nacábanica, cáashia Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwiaco máanalí iibicha.

¹⁰ Linácu jiliéni nawáaliadani nawíta lícuu, áawita nasáta néemu nayá jájiu tánashia lejí liá'a licáwiaco máanalini iibicha.

¹¹ Nasáta'ee néemu Jesús:

—¿Tánda namá ná'a quéewidacani ley shínaaca Elíasca'ee arrúnai lílin quéechá nácu?

¹² Néenee léeba nachuáni:

—Yáawaiyi arrúnaa Elías lílin quéechá nácu, liyáminaajoo lichúni quinínamani. Tándawa namá ná'a cáashata arrúnaacala Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca carrúni jináatayu ya nacháani nuyá.

¹³ Ne nuyá ma irrú Elías jái fiñucai, ne nayá naméda liájcha léjta nawówau, léjta litánau'inimi limáyu'u linácu cháa.

*Jesús chúni báqueerri icúulirrijui wáalierra espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)*

¹⁴ Quéecho nácu'inaami néejoooco náacoo nayáctala ná'a áabi néenaaca éewidenaicoo Jesús yáajcha, náiinu nanácu íchabani wérri chóniwenai natéiji, ya áabi quéewidacaní ley shínaaca méda yáaque neu nayá náajcha.

¹⁵ Ne nacába'inaami Jesús, quinínama nacánacau natáa lirrú nacáarrudacalau.

¹⁶ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Tána ijútua iméda iyá náajchai?

¹⁷ Ne báqueerri yáairri liyá néeni léeba:

—Quéewidacai, nuínda nucúuleu áani, wáaleerri áabai espíritu máauerri liyá machuáni.

¹⁸ Táshia nácula liyácta jíni, liá'a espíritu liwínani liúcani cáinabi rícula; ya cacáli jiáu liwálíceji, liwána liá'a muéda léu, ya limáacau cadácani. Ne nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha najédaque'e liúcha liá'a espírituca, ne jócai néenaa.

¹⁹ Jesús éeba'ee:

—¡Chóniwenai jócani éebida! ¿Cachálita arrúnaa nuyá yáajcha mamáarraca jíni?
¿Cachálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa liérra icúulirrijui máyala áani.

²⁰ Néenee natée liá'a icúulirrijui Jesúru. Ne quéecho'inaami espíritu cába Jesús, liwána icúulirrijui cúcunacoo, jáiwa licáu cáinabi ricúla liwówanaanicoo cacálibee jiáu liwálíceji.

²¹ Jesús sáta léemiu lisálíjinaa:

—¿Cachálitami liwáalia cháiqui jiliérra?

Lisálíjinaa éeba:

—Rícue samálitaqui jíni.

²² Ya íchabachu liérra espírituca liúcani chichái ricúla ya shiátai yáacula, línuaque'ini. Jéewacta jimédacani walí, carrúni jináata jicába wayá ya jiyúda wayá.

²³ Jesús má'ee lirrú:

—¿Chítá 'Jéewacta jimédacani'? ¡Quinínama éewacoo lirrú liá'a éebiderri nunácu!

²⁴ Néenee lisálíjinaa liá'a icúulirrijuica limáidada:

—Nuyá éebiderri. Jiyúda nuéebida mawi!

²⁵ Jesús cába'inaami náawacacoo íchaba chóniwenai, licáita liá'a espíritu máashii, limá'ee:

—Espíritu jócai índa táaniaca ya mawíbai nuyá wána jijíacoo liúcha liérra icúulirrijuica ya ujéejoo jiwárruacoo linácu mawiá.

²⁶ Liá'a espíritu limáidada, liwána icúulirrijui cúcunacoo. Jáiwa lijiáu liúchai, límáacani jicá'a máanalí, tánda íchaba ma máanalicalamí.

²⁷ Ne Jesús wína licáaa nácu, libárruedaque'ini; jáiwa libárroo liá'a icúulirrijuica.

²⁸ Néenee Jesús wárroo áabai cuíta licúla, jáiwa lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyái nayá bítau:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda liérra espírituca?

²⁹ Ne Jesús éeba'ee:

—Liéni demonio cháica'a jiáirriu bácai oración ya ayúnouy.

Jesús tiwadeda chámaichu límáanalicau

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

³⁰ Quéecho'inaami náacoo chéni, nayáctami nayáca nabésunau Galileai. Ne Jesús jocai liwówai áabi yáa léenaa táshia nayá jíni,

³¹ jiníwata éewiderri liyá lishínaa éewidenaicoo liájcha. Limá'ee nalí:

—Nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nayá nalí ná'a washiálicuenaca, ya náiinuaminaa nuyájoo; ne matálíi éerri ricúla nucáwiajoo máanalicali yúcha.

³² Ne nayá jócai náa léenaa néemica liúcha cáarru nasáta néemiwani.

¿Tánaji liá'a mawíyii cawénica?

(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)

³³ Néenee náiinu chacáalee jí'ineerri Capernaúm. Nayá'inaami cuíta ricúla, Jesús sáta léemiu nayá éewidenaicoo liájcha:

—¿Tána ijútua yáacoo iníjbaa lícui?

³⁴ Ne jáiwa manúma nayái, jiníwata iníjbaa lícui jútenaiu náiinuca tánashia mawí cawéñii wérri náiibicha.

³⁵ Néenee Jesús liwáawai, limáida ná'a doceca, limá nalí:

—Tánashia wówerri quéecho nácu, arrúnai'inaa náishiirricuu quinínama yúcha, ya lishírrueda nalí quinínama.

³⁶ Jáiwa libárrueda béewami nalí báqueerri samálita, jáiwa liwína liná licúlau jíni limá nalí:

³⁷ —Tánashia ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, ríshibierri tuyá; ya liá'a ríshibierrecta tuyáni, jócai bábaujta lirríhibia tuyá, ya lécchoo liá'a bánuerri tuyá.

*Ne liá'a jócaicta yáa wajúntani, yáairri wáajcha
(Mt 10:42; Lc 9:49-50)*

³⁸ Juan má'ee lirrú:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jéderri demonio jijí'inaa nácu, ne jócaica wáajcha sói jíni, jáiwa waprúbibia liúcha jíni.

³⁹ Jáiwa Jesús éeba'ee:

—Jócai iprúbibia liúchaní, jinwata liá'a mèderri jócai nacába cáji nují'inaa nácu, jócai éewa litáania máashii nunácueji.

⁴⁰ Ne liá'a jócaicta ya wajúntami, yáairri wáajcha.

⁴¹ Matuinaami tánashia yáairri írra áabai báasu shiátai iyá Cristo shínaaca, yáawai numá irrú liwáaliaminaa liwénijuoo.

*Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula
(Mt 18:6-9; Lc 17:1-2)*

⁴² "Matuinaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula náani áabi júbini éebidenei nunácu, Dios cástigaa liyá, sáictami náuca manuá yáaculani áabai iiba wérri liwánacoo nabájini linácula.

⁴³ Ne jicáajiquicta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jicáajiu; sáicai jiwarruacoo macáaji áacairra, ne jócubeecha chámái jicáajiyu jiáu jibárruacoo infierno rícula, chaléeni jóctala chichái éewa lichácacoo.

[

⁴⁴ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.]

⁴⁵ Ne jíubacta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jíuib; sáicai jiwarruacoo áacairra macáwa, ne jócubeecha chámái jíibayu jiáu jibárruacoo infierno rícula. [

⁴⁶ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.]

⁴⁷ Ne jitúicta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jijédanica jitúiu; sáicai jiwarruacoo bátui tuíshiyu Dios wánacaalactaca rícula, ne jócubeecha chámatus jitúyu jicáu infierno rícula.

⁴⁸ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.

⁴⁹ "Jiníwata quinínama mináajoo nasálau chicháiyu, liwówau limáaca arrúnaa wabésunacoo íchaba cacháninai íibeji.

⁵⁰ Iwíduma sáicai; ne jáicta majúwacani, ¿chítá quéewau éewa iwána lisírbia bániu jíni? Iyá léjta iwíduma sáicaica, sáica iyá iyáwaacoo."

10

*Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca yáacau
(Mt 19:1-12; Lc 16:18)*

¹ Jesúus jiáu Capernaúm néenee, jáiwa liáu Judea shínaa cáinabi ítala, cáiwia jiáctejcoo Jordán shínaa cáinabi ítala. Néeni néejoo náawacacoo lirrú ná'a chóniwsinaica, jáiwa léejoo léewida nayái léjta limédauní séewirrinaa.

² Áabi fariséobini narrúni Jesúsr, quéewique'e nénedá nacába wáni, nasáta néemui wáni washiálicuerri léewacta limáaca línu, léjta wawítee báinacu.

³ Jáiwa leéba nachuáni:

—¿Tána Moisés bánuá imédacai?

⁴ Namá'ee:

—Moisés máca néewaca namáaca naníinaiu, liá nalí áabai cáashta namáaca yáaca'inau.

⁵ Néenee Jesúus ma nali:

—Moisés yáa irrú liérra wánacaalashica liyá júrricacala iyá.

⁶ Ne quéechanacu'inaami Dios quénuda cáinabi, Dios quénuda washiálicuerri ya finetoo,

⁷ Limácu jiliéni washiálicuerri shírrui lisálíjinaa yúcha ya litúwa quéewique'e cáinu liyá.

⁸ Ne nayá chámata léjta chóniwsinaica áabaiminaa nayája. Chá'a jóca chámata nayá mawiájani bácaicai.

⁹ Linácue jiliéni liá'a washiálicuerrica jócai éewa lishírrica liá'a Dios rúndanica.

¹⁰ Jái'inaami nayá cuítá rículai lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyá linácue jiliéni.

¹¹ Jesús má'ee nalí:

—Tánashia liá'a máaqueverri línu ya licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línayu runácula ruá'a quéecha nácu sáumica.

¹² Ya íinetoo mácacta rúneerriu ya rucásau báqueerri yáajcha, chái cábacanaa ruméda ruínayu máashii.

Jesús yáa sáicai nalí ná'a sáamanaica

(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

¹³ Natére Jesúsru áabi sáamanai lidúnuque'ini; ne ná'a éewidenaicoo jáiwa nacáita ná'a téenei lirrúni.

¹⁴ Jesús cába'inaami jíni liáni, íwirri liwówa ya limá nalí:

—Imáaca sáamanai ínu nulí, ya u'ipróbibia núchani, jiníwata ná'a eebidenai Dios nácu, léjta náani sáamanai, jócai éewa náiiuninaa Dios néerra.

¹⁵ Yáawai numá irrú jócta éebida Dios nácu léjta náani sáamanai, jócai éewa liwárroocoo néerra.

¹⁶ Jáiwa linácuda limá licú sáamanai, jáiwa liá nalí sáicai nayái lichánaa licáajiu nanácu.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri táania Jesús yáajcha

(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

¹⁷ Jái'inaa Jesús jiáu liwína liájabau, báqueerri washiálicuerri cánacau línuca lituyáu lirrú, lisáta léemiu jíni limá lirrú:

—Quéewidacai sáicai, ¿tána arrúnaa numédacai quéewique'e tuyá Dios yáajcha mamáarraca?

¹⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Táda jiá nují'inaa sáicai? Jíni sáicai, bácaí Dios.

¹⁹ Jiá léenaa ná'a Dios wánacaalau'uga: 'Ujiinua; Ujimá báquetoo yáajcha jínu yúchau, (ujimá báqueerri yáajcha jímirri yúchau léccchoo); ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau báqueerri nácucho; ujichálueda; cawáunta jisáljinai ya jitúwa léccchoo.'

²⁰ Néenee límá Jesúsru liá'a washiálicuerrica:

—Quéewidacai, quinínama liáni numédani icúulirrijuijteji tuyá.

²¹ Néenee Jesús cába lirrú canfínaa licába liyái limá lirrú:

—Cháucta jirrú áabai rími mawí: Jiáu, jiwénda quinínama liá'a jiwáalianica ya jiá nalíni ná'a Carrúni jináatanica. Jiwáaliaminaa méenaami chaléeni áacairrajoo. Néenee jínu jijínanico nuájcha.

²² Néenee liá'a washiálicuerrica, linís'a inaa léemi liá'a Jesús máni lirrú, liúrrucueda liwówau liáwai máashii wérrica liwówa yáacoo, bájalaca rícuerricani.

²³ Néenee Jesús cába ná'a lishínaa éewidenaicoo yéenai litéejí limá nalí:

—¡Tráawajui wérri nalí ná'a rícuinicá naawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁴ Néenee ná'a lishínaa éewidenaicoo nacáarrudau néemi lichuáni, ne Jesús éejoo limá nalí:

—Nuéenibi, ¡tráawajui wérri nalí ná'a máaqueñai nawówau warrúwa nácu naawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁵ Tráawajui mawí báqueerri rícuerrirru liwárrua'inau Dios wánacaalactalaca liúcha léjta áabai caméeyu jócai éewa libésunacoo ishídui tuí rícueji.

²⁶ Néenee nacárrudau wérri néemicani namá'ee nalíwaacoo:

—¿Yáawaicta liáni, tána éewa liinu Dios néerra?

²⁷ Néenee Jesús cába nalí limá nalí:

—Chóniwenai jócai néewa naméda liáni, ne Dios, léewaca liméda, ne Dios léewaca liméda quinínama.

²⁸ Jáiwa Pé'eru ma lirrúi:

—Wayá wamáacani quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wéewa wasíguia jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee:

—Ne yáawaiyi namá irrú matuínaami máaqueverricta nunácueji o nuchuáni nácueji sálwerrica límáacacta líbanau, o léenajinai, o léenajetoo, o litúwa, o lisáljinai, o léenibi, o cainabi,

³⁰ lirríhibiaminaa lirrúcu liéni éerrica, cien cuítá yúcha mawí, léenajinai, léenajetoo, litúwanai, léenibi ya cainabi, báawita namúrru iyá namédaque'e irrú máashii; ya liá'a éerri ínuerrica iwáaliaminaa cágicashi jócai amáarra.

³¹ Ne íchaba ná'a chóque'e cawéninica, nayámina mawénini'inaa; ya íchabaminaa chóque'e ná'a mawéninimica, nayámina cawénini'inaa.

*Jesús ítwadeedeerri matálachu máanalicala'inaa liyá
(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)*

³² Ná'eewoo Jerusalénra, Jesús jínerriu éewidenaicoo béecha. Ne nayá cáarrudenaiu, ne ná'a yáainecoo líshíirricu cáarruni. Jesús éejoo limáida ná'a doce éewidenaicoo báawachala, jáiwa líiwa nalí liá'a libésuna'inaacoo.

³³ "Léjta icábau'uní, wayá yáaineu Jerusalénra, chaléeni nuyá Washíalicuerri Dios Cúulee'inaaca néntregaani'inaa nuyá nalí ná'a sacerdótebini wácanaina, ya nalí ná'a quéewidacai ley shínaa, nawánaminaa náiinuacojoni nuyá, ya néntregaaminajoni nuyá nalí ná'a bájirra cainabi ítesanaca.

³⁴ Nacáidaminaa nuyájoo, nawísadaminaa nuyá, náiinuedaminaa nuyá ya náiinuaminaa nuyájoo; ne matáli éerri yáwinaami nucáwiaminaujoo máanalicali yúcha."

*Santiago ya Juan sátenai áabai sáicai
(Mt 20:20-28)*

³⁵ Santiago ya Juan, Zebedeo éenibi, narrúniu Jesúsrú namá'ee lirrú:

—Quéewidacai, wawówai jíméda walí áabai sáicai wasátani'inaa jiúcha.

³⁶ Ne lisáta léemiu nayái:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³⁷ Namá'ee lirrú:

—Jimáca walí jiwána wawáacoo jiwánacaalactaca balíbalictaca báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáulicueji.

³⁸ Jesús éeba'ee:

—Iyá jócmai yáa léenaa isátanica. Nuyá carrúni jináata'inaa namédaca ya náiinua nuyá. ¿Iyá éenaa iméda carrúni jináata ya máanali iyá léjta nuyá?

³⁹ Jáiwa néebai:

—Wéenani.

Jesús má'ee nalí:

—Iyá carrúni jináatani namédaca ya máanali iyá léjta máanali nuyá;

⁴⁰ Ne iwáayu'inau sáicaquictejica o apáulicueji, jócmai nutóca nuá irrú, ne ná'a nusáljinää wínani quéechaa, náwa wáaine'inau néeni nárra.

⁴¹ Quéechaa'inaami néemicani ná'a áabi diez éewidenaicoo, jáiwa íwirri nawówai Santiago yáajcha ya Juan.

⁴² Ne Jesús máida'ee nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léénaani, náibi ná'a jócani éebida, ái wánacaleerri nayá já'a mawí mánuiu cábaboo náucha, ya ná'a mánuiu cábaboo áacai nacábaboo áabi yúcha.

⁴³ Ne íibicha jócmai éewa chácaarra. Báawacha wáucha, iyá, liá'a wówerri mánui limédacoo íibicha, arrúnaa lisírbia quinínamarro.

⁴⁴ Ne liá'a íibicha wówerri limédacoo cawéniyu arrúnaa líshírrueda áabirru.

⁴⁵ Jiníwata Nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, íinuca jócmai nasírbia nulí, nuyá íinuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jíconaa.

*Jesús chúní Bartimeo matuýyiica
(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)*

⁴⁶ Liáwinaami Jesús ínu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Jericó náajcha ná'a líshínaa éewideneu. Jáyaali najiáu Jericó rícula, íchaba chóniwenai yáajcha, néenee báqueerri matuýii jí'ineerri Bartimeo, licúulee liá'a Timeoca, wáairriu liyáca iníjbaa éemanacu sáteerri warrúwa chóniwenai yúcha.

⁴⁷ Léemí'inaa liyáca Jesús Nasaret sái, néenee límáida liá'a matuýyiica limá'ee:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁸ Néenee íchaba cáita liyá quéewique'e manúmata liyáca, ne límáídada danáanshiyu mawi:

—Jesús, David táqueerrimi, Carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁹ Néenee Jesús bárruawai límá'ee:

—Imáida lirrú.

Néenee namáida lirrú matuýyiica namá lirrú:

—Cadánani, jiwówa, jibárroo, límáida jírru liá'a Jesúscua.

⁵⁰ Néenee liúca líshínaa sábanawai léjta ruana liá'a Bartimeo líenu libárruacoo línu Jesús néerra.

⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu jíni límá lirrú:

—¿Tána jiwówai numéda jirrúi?
 Liá'a matuýyiica limá Jesúsru:
 —Nuwácali, nuwówai nucábaca báaniu.
⁵² Néenee Jesús ma lirrú:
 —Jéewa jiácuwai. Nunísá nuchúni jiyái jéebidacala nunácu. Madéjcanaa léewa licábaca liá'a matuýyiica liáu Jesús yáajcha iníjbaa lícui.

11

Jesús wárroo Jerusalénra
(Mt 21:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, á'a chacáalee Betfagé ya Betania rícu, urrúni lirrú liá'a Olivos shínaa awácaca, Jesús bánuua chámata lishínaa éewidenaicoo, ² limá'ee nalí:

—Yáayu'u áabai chacáalee pítui rími júntami, iwárruaminau néerrajoo ínuminää áabai burro bájerriu, jiní irrácajiu íta'aa únjibii. Iwásedani ya ta índaque'e jiní.

³ Ne áabi sáacta néemi iyá tánda imédani, imá nalí wawácalirru náani, ne liyálimin léejueda irrújoni.

⁴ Jáiwa náawai, náinu linácu liá'a búrroca cáaye rícu, bájerriu cuíta núma lícu, jáiwa nawáseda jiní.

⁵ Áabi yáaine nayá néeni nasáta néemiu nayá:

—¿Tána imédai? ¿Tánda iwáseda liárra búrroca?

⁶ Ne néeba nachuáni léjta Jesús mayú'u nalí; jáiwa naínda náacuwai.

⁷ Néenee namáaca náabalau burro íta'aa ta natée Jesúsru jiní. Jáiwa Jesús írrau burro íta'aa.

⁸ Íchaba dáquinia náabalau iníjbaa lícu, liá'a Jesús bésunactacoo, ya áabi dáquinia áicuba nácai nawíchua bacháida lícu.

⁹ Ya ná'a yáainecoo libéecha ya líshiirricu, namáidada'ee:

—¡Cawéni wérri! ¡Sáicai wérri íinuerri líjí'inaa nácu Wawácali Diosca!

¹⁰ ¡Sáicai wérri líinuca liá'a wánacaleerrica, léjta wawérri Davidmi wánacalaactamica lishínaami sáictai wérri! ¡Cawéni wérri Jesúsru áacairra!

¹¹ Jesús wárroo Jerusalénra jáiwa líáu templo néerra. Licábadeda litéejiu néenee ta liácoo Betania néerra náajcha ná'a doce éewidenaicoo, níwata jái tácalacai.

Jesús mändisierry higuera jiní íta
(Mt 21:18-19)

¹² Áabai éerri rícuá, najiá'inaamiu Betania rícueji, Jesús síntia ínaashi.

¹³ Déecucheji licába áabai higuera cabáinai, jáiwa lirrúniwai licába cátactani, ne línu licába liyáwoo libáinaaca, jócala léerdi liá'a lítau.

¹⁴ Néenee limá higuérarrui:

—¡Jinímina mawiá éejoo líiya jíta mawiá!

Lishínaa éewidenaicoo néemini.

Jesús yúca templo rícuá ná'a wéndenaica
(Mt 21:12-17; Lc 19:45-48)

¹⁵ Liáwinaami Jesús ínu Jerusalénra náajcha ná'a lishínaa éewidenaicooca. Quéecha'inaa liwárruacuwai (lishínaa patio ítala liá'a) templo máanuica, néenee licába ná'a wéndenai néeni ya ná'a wénenai léchchoo. Néenee ya ta líuca bináawala jiní. Lináawida nashínaa mésa ná'a cábrianai warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai ná'a wéndenai paloma,

¹⁶ jócu línda jiní'eecha bésuneerriu templo rícueji tánashia natéenii.

¹⁷ Néenee léeewida nayá limá nalí:

—Jái tánacuwai,

'Núbana jí'inaaminaa cuíta na'óracta'inaa ná'a quinínama chóniwenai yéenai cainabi íta'aa',

ne iyá médani léjta áabai útawi canédibini shínaa. (Jesús ma nalí liáni ná'a wéndenaica nachálujuedacala chóniwenai.)

¹⁸ Néemi'inaa liá'a Jesús médani ná'a sacerdote wácanai ya ná'a quéewidacai ley shínaa, néenee namúrru chítaśhia náinuuau'inaa Jesús jiní, cárarrucaa nacábacaní, níwata quinínama chóniwenai cárarrudau néemi léewidacala, sáicta néemi léchchuni.

¹⁹ Ne catáawaca'inaa, Jesús jiáu lirrícucha liá'a chacáaleeca lishínaa éewidenaicoo yáajcha.

*Higuera máataica míshiyii
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Manúlacakai'inaami néejoo nabésunacoo higuera júntami, jáiwa nacába jíni míshii lijíchu yáajchau.

—Néenee Pé'eru, lédacaniu bésuneerricoo, limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jicábate, liá'a higuera jímándisiani míshiyii.

²² Jesús éeba'ee:

—Éebida Dios nácu.

²³ Ne báqueerri chóniwerri eebidacta liwówa yáajchau Dios nácu éewerri limá lirrú liáni dúlulica: '¡Cachéerra, jichánau manuá yáacula!', ya yáawaa léebidaca cháminala libésunacoo léjta limáy.

²⁴ Tándawa numá irrú quinínama liá'a isátani Dios yúcha, eebidani jái iinucai, ya irrishibiaminaajoni.

²⁵ Ne jáicta isáta iyá Dios, ipérdonaa yáacau jáicta máashii imédani irrúwacoo, quéewique'e isáljinnaa yáairri áacai liméetuaque'e ijíconaa lécchoo. [

²⁶ Ne jóctaca ipérdonaa, chacábacanaa isáljinnaa yáairri áacai jócai lipérdonaa ijíconaa lécchoo.]

*Liá'a wánacaalacta Jesús shínaa
(Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)*

²⁷ Liáwinaami liáni néejoo Jerusalénra. Nácula Jesús jinani templo rícu, jáiwa narrúnii lirrúi náa'sacerdótebini wácanai, náa'a quéewidacai ley shínaaca, ya náa'a salínaica,

—ya nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wíteeshiyu jiúqueda nashínaa náa'a cawéndacani templo rícu? ¿Tána yáa jirrú wíteeshi jimédaui'naani?

²⁸⁻³⁰ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Nuyá lécchoo nusáta nuéemiu iyá: ¿Tána bánu Juan Bautístaca, Dios o washílicuenai? Éeba nulíni. Ne iiwacta nulíni, nuyámina lécchoo nuíwaminaa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

³¹ Jáiwa nachánau najútacoo nayá wáacoo: "Ne wamácta lirrú Dios bánuani, limáminaajoo: 'Néenee, ¿ne tanda jóca eebida lirrúi?'

³² Ne wamácta washílicuenai bánuani," iiwiriminaa chóniwenai wówa wáajcha, quinínama yáine léenaa yáawaiyii, Juan táania yáawaiyi Dios rícueji.

³³ Jáiwa néeba Jesúsrui:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá chajá'a jóca nuíwa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

12

*Liá'a licábacanaaca náa'a catráawajaacanica máashiicanica
(Mt 21:33-36; Lc 20:9-19)*

¹ Jesús litáania nalí licábacanaayu. Limá'ee nalí: "Báqueerri washílicuerri liáabana uva yáanai, jáiwa lirrijcueda litíejii; lichánau lichúni liárrui liméedacta'inaa vino, jáiwa libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani quinínama. Néenee liá nalí jíni lishínaa shínaashiwi áabi tráawajadorbinirru, jáiwa liáwai.

² Léerdi'inaami náawaqueda banácali íta, libánua báqueerri lishínaa tráawajadorru yáairri lijchá, lisáta náuchá náa'a cáabanacani lishínaa cainabi íta'aa, léenaa liá'a shínaashi éenaaca banácali íta litócani'inaaca.

³ Ne jáiwa nawína liyái, náiinuedaque'ini nabánuani cháaji macáaji rícu sái.

⁴ Néenee liá'a libácalica libánua báqueerri léenaa, ne liáni nawánani catúca liwítá nácu ya nacáitadeda liyá.

⁵ Libánua báqueerri jáiwa náiinua jíni. Liáwinaami libánua áabi ichabani; ya áabi nabásedani ya áabi náiinuani.

⁶ "Újnibii limáacau lirrú báqueerri: Licúulee, caníñai wérri licábaca. Último libánua liyá lipénsaa lirrúwoo: 'Cájbami cawáunta nacába liáni nucúuleeca.'

⁷ Ne namá nalíwoo, náa'a cáabanacanica: 'Lé'inaa léju liáni ríshibierri'inaa liá'a máacaderricoo jáicta máanalali lisáljinnaajoo, wáiinuani washínaa áani quinínama.'

⁸ Jáiwa'ee nawína jíni, náiinua jíni ya náuca jíni limáashiicaimi bináawala banácali yúcha.

⁹ “¿Ya tána imá irrúwoo tána liméda liá'a liwácali liá'a banácalica? Ya liáminaú línuaca ná'a cáabanacánica, liáminaá liá'a banácalica áabirru.

¹⁰ “Jóca ilíá icábau liá'a Dios chuánica? Limáctaca:
‘Cristo léjta liá'a iibaca nacháninica ná'a camédacaica,
liyá'inaawa iiba chúnsai sáicaca.

¹¹ Liáni limédani liá'a Wánacaleerrica,
ya wayá cárrudenai.’ ”

¹² Néenee ná'a wánacaleenai judíobini nawówai'e natée Jesús preso, jiníwata náaca léenaa liméda licábacanaa nanácula. Ne cáraru nayái chóniwenai nácueji, néenee namáaca jíni, ya náawai.

*Linácu liá'a napáidau impuesto
(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)*

¹³ Nabánua Jesús ná'a áabica fariséobinica ya lishínaa néenaa ná'a Heródesca, quéewique'e nawána limá áabata náucaeque'e linácue jíni.

¹⁴ Nayá janárra ma lirrúni:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimáni yáawaiyi, jocala jínda natée jiwitée jiní cáarrucala jícaba chóniwenica, áabenacala jímédacoo quíníama chóniwenai yáajcha. Jiyá éewiderriu yáawaa léjta Dios máyu'u. ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácalirru, o jócta wapáida? ¿Arrúnaa wapáida o jócuwee wapáidani?

¹⁵ Ne Jesús, yáirri léenaa nawówaicala naméda lirrú máashii, limá nalí:

—¿Tánda iméda nulí trampa? Índa nulí áabai moneda nucába áani.

¹⁶ Natée jíni, ya Jesús ma nalí:

—¿Tána náani léji liérra ya liérra jí'inaa tánerrico lináni nácu?

Namá'ee neebacani:

—César, romanobini wácali.

¹⁷ Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a César tánashia lishínaa, ya Diosru liá'a lishínaa léccchoo.

Ya liá'a léebau náuchani nacáarrudau wérri néemicani.

*Liá'a nasátau néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo
(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)*

¹⁸ Néenee náau nacába Jesús áabi néenaa ná'a saduceoca. Namá'ee náani ná'a máanalinica jócanci éewa nacáwiacoo mawiá; táda náau nalí namá chá'a:

¹⁹ —Quéewidacai, Moisés máacani tánerrriu báqueerri washiálicuerri máanalali cainui ya jiní licúulee ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica liwínaminaa línu ruá'a máanirriuca, ná'a léenibi jiáinecoo, máaqueñaimicoo léenibiyu liá'a léenajirri máanalimica.

²⁰ Wée sáicai wérri, áitee já'a siete léenajinai, liá'a quéechá nácu sáica cáserriu, jáiwa máanalí jíni jócái máaca licúuleu.

²¹ Néenee liá'a líshiirricusaica licásau ruájcha ruá'a mánirriuca, liyá chái máanalica jiní máacani licúuleu. Chacábacanaa liá'a báqueerri léenajirri líshiirricusai léccchoo,

²² ya náajcha ná'a sieteca; ne jiní wérri éeneerri limáca licúuleu. Néenee máanalí ruá'a línumica.

²³ Wée sáicai wérri, jáicta rucáwiaujoo, nayá náajcha wáacojoo báaniu, ¿Tánashia néenaa náani rúnirri'inaa náani sieteca yéenaimi ruájcha cásenaimiu?

²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Iyá yúquenai wérri iyáca, jocala yáa léenaa liá'a tánerrico ya liá'a Dios wíteeca.

²⁵ Jáicta máanalini cáwiaujoo, ná'a washiálicuenica ya ná'a iínaca jocuminaa nacásau, ne chámínaa nayá léjta ángelbini yéenai áacairra.

²⁶ Léjta jáicta máanalini cáwiaawai, ¿Jócu ilíá iyá, liá'a cáshta Moisés tánanimica? Moisés cába'inaami áabai banácali éemacoo liyáca ne jiní bálanaa. Dios má'ee Moisésru: —Nuyá jáiá liérra Dios neebidanimi nácu liá'a Abrahámca, ya Isaac ya Jacob.

²⁷ ¡Ya Dios jócái máanalini shínaa, Dios nashínaa ná'a cáwinica! Tándawa iwíteca wérri iyá yúquerriu liyáca. Dios má'ee chá'a áawita máanalini nayá, cáginiyaca.

*Liwánacaala mawí cawéni wérrica
(Mt 22:34-40)*

²⁸ Lirrúniu Jesúsru báqueerri néenaa ná'a éewidenai Moisés chuáni éemerrimi Jesús méda yáacau'u chóniwenai yáajcha. Liá'inaa léenaa Jesús éeba nachuáni sáica, néenee lisáta léemiu jíni léccchoo limá'ee lirrú:

—¿Tána náibicha ná'a Dios wánacaalau'u cawénii mawí quiníama yúcha?

²⁹ Ne Jesús ma lirrú:

—Le Dios wánacaalau'u cawénni mawí quinínama yúcha liáni: 'Israel shínaa chóniwenai, éemite liáni: Wawácali, washínaa Dios, Wawácali Dios bácai rími.

³⁰ Táda arrúnnaa caníinnaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jiwitée yáajchau ya quinínama jidánani yáajchau.' Liyáwa Dios wánacaalau'u cawénni mawí quinínama yúcha liáni.

³¹ Ya liá'a yéerri líshiirricu liá'a Dios wánacaalau'u cawéniica cha léjta liáni: 'Arrúnnaa caníinnaa jicába áabi léjta jiyá jájiu.' Jiní áabai Dios wánacaalau'u mawí cawéniica náuchaja liáni.

³² Néenee liá'a éewiderri Moisés chuáni ma lirrú liá'a Jesúscá:

—Sáicai jimáca, Quéewidacai. Yáawaiyi jimácaa bácai rími Dios, jiní báqueerri mawí liúcha.

³³ Arrúnnaa caníinnaa wacába Dios quinínama wawówa yáajchau, ya quinínama wawíttee yáajchau, ya quinínama wacáwica yáajchau ya quinínama wadánani yáajchau. Arrúnnaa caníinnaa wacába wayácchuníu léjta wayá jájiu. Cawénni mawí náucha ná'a cuéshinai wéemani wáa Diosruni, ya quinínama náucha ná'a áabata náiindani altar ítala.

³⁴ Jesúscá cába'inaa liá'a quéewidacai ley shínaaca, léeiba liwíttee sáicaiyu jíni, néenee limá lirrú:

—Jócai déecucha yáaca Dios wánacaalactalaca.

Néenee ná'a éemenai nayácani, jócu ná'a nawówau nasátau néemiu liá'a Jesúscá.

¿Tána lisáljinnaa báinacu sánami liá'a Mesíasca?

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

³⁵ Jesúscá yéerri liyáca templo rícu éewiderri liyáca, ya lisátá léemiu:

—¿Tánda namá ná'a quéewidacani ley shínaaca lécala liá'a Mesíasca néenaa ná'a Davidca?

³⁶ Le Davidja liérra, táanierri Espíritu Santo dánaniyu limá'ee:

'Liá'a Diosca limá nushínaa cawánacaalacai:

Jiwáau nulí sáicaquictejica,
cáashia nuwáalia jíjinaijiájabalau'.

³⁷ ¿Chítá quéewau liá'a Mesíasca David cíuleequi jiníni, liyá jájiu limáni liwácalica? Ná'a chóniwenai, íchabani néemi nawówau yáajchau Jesúscá chuáni.

Jesúscá liá'najíconaa ná'a quéewidacani ley shínaaca

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesúscá má'ee já'a léewidacta liyáca: "Itúyau náucha ná'a quéewidacani shínaa leyca, ná'a wówenai namáacoo machénita náabala ya natáaque'e sáica nawówau yáajchau plaza rícu.

³⁹ Níiwenai yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya níiwenai liá'a yáarrushi mawí sáitaca ya íyacaishi sáicaica.

⁴⁰ Ya néda náabana ná'a máanirrinica, nawówaiyu ta ná'a óraca machéni. Nayá rishíbenai'inaa carrúnatabee mánanui mawi."

Ofrenda rushínaa ruá'a máanirriuca ruyá carrúni jináatau

(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesúscá yéerrite lijúntami ná'a acaya náawaquedani rícu warrúwa nachúnique'e liyú templo, licába liyáca náayu'u warrúwa lirrícula. Íchaba rícupini yáa íchaba warrúwa.

⁴² Jáiwa'ee ruiñu báquetoo máanirriu carrúni jináatau, jáiwa'ee ruácaja rícula chámái moneda rími cobre, jiníjtai wéni.

⁴³ Néenee Jesúscá máida lishínaa éewidenacoo, ya limá nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú ruáni máanirriuca carrúni jináatau yáichoo lirrícula mawí mánanui náucha ná'a áabibica;

⁴⁴ ne yáainai quinínama liá'a sóbrerri nalí, ne ruyá carrúni jináatau ruáni quinínama carrúni jináataiyu ruyáu'inaa.

13

Jesúscá tiwadeda linácu liá'a templo cáarralerri'inau

(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Jesúscá jíjinamii templo rícura, báqueerri néenaa ná'a lishínaa éewidenacoo limá Jesúscá:

—¡Quéewidacai, jicábateja íiba ya cuíta máanui namáni sáiquitani!

² Jesúscá éeba'ee lirrú:

—¿Jicába náani cuíta mánanui namánica? Ne jócai éenaa lichánacu linácula íiba líta'aa wáacoo. Quinínama cáarralerri'inau.

*Jócai icába cáji libéechalau amáarractala'inaa cainabi
(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jáiwa náawai awáca íibirra jí'ineerri Olivos, yéerri templo júntami. Jesúz wáairriu ya Pé'eru ya Santiago ya Juan ya Andrés nasátani néemiu báawacha

⁴ chacálita'inaa libésunau jiliérra, tánashia lishínaa señal liá'a bésuneerri'inaacoo urrúniquictacani.

⁵ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: "Cá'wa yúchaujoo jiní béecha chálujueda iyájoo.

⁶ Jiníwata íínuenai'inaa íchaba ménai nuyája liéni Cristo. Namá'ee nuyája liáni Cristoca, nachálujueda'inaa íchaba chóniwenajoo.

⁷ "Jáicta éemi jináawiú íibana áanijoo ya chaléenii, u'icáarrudau. Arrúnaawa chácáni, libésunacoo, ne jócai amáarrra újnibi.

⁸ Jiníwata áabi cainabi íínuua yáacaminau áabi cainabi júnta, ya áabi chóniwenai naméda jináwiu nalí wáacoo, ya cainabi cúsuu matuínaami, já'inaa ínaaishi. Liyáminaa wacábani quéechanacu carrúnatabeeca.

⁹ "Itýa iyáu; jiníwata ná'a'inaa iyá nalí ná'a wánacaleenaica carrúnatanica ya básaida iyá sinagoga rícu léccchoo. Nawánaminaa yáacoo nanáneewa ná'a wánacaleenaica ya reybini náneewa éebidacala nunácueji; chámminaá éewa itáania éebidau'u nunácu nanáneewa.

¹⁰ Quéechanacu jóctanaa amáarrajani, liá'a chuánshica wásedeerrica arrúnaa caiiwanacani quinínama cainabi.

¹¹ Ne u'urrúni iwówa iyá linácue liá'a imánica jáicta néntregaa iyájoo lirrú liá'a carrúnataica. Jáicta nasáta néemiu iyá, imáyu liá'a Dios wánani imáca, jiníwata jócta iyá táania léja liá'a Espíritu Santo táaniерri'inaa nalí irrícueji.

¹² Néenajinai wáacoo néntregaaminaa néenajinaiu náiiuaque'inini, ya nasáljinaa néntregaa néenibiu léccchu; ya ná'a néenibica nanáwaminau náiiuua nasáljinau.

¹³ Quinínama chóniwenai máashii nacába iyá éebidacala nunácu; ne liá'a bárruerrico machácami cáashia quiníctala mawiá, liyáminaa wásedeerri'inau.

¹⁴ "Jáicta icábaboo línuminaa liérra chóniwerri máashiicai wérrica, Dios jínaica. Liwárruaminau Dios íibana licúla, jóctala léewa liwárruacoo, —Liá'a liérrica léemini —, jáicta libésunau léju liáni, ná'a yéenai Judea rícu, náau awáca íibirra nabáyacoo,

¹⁵ ya liá'a yéerrica líibana lícu jócu limúrru lishínau, jiníwata liyáali éerri carrúnatai wérr'i'inaaca, cánacau ibáyacoo.

¹⁶ Néenee liá'a yéerri bacháida lícu jócu léejoo líibana néerra liáwaqueda líibalau.

¹⁷ ¡Carrúni jináataní ná'a fínaca máanuini yáawai, ya ná'a wáalenai sáamanai irrenai náini!

¹⁸ Isátau Dios yúcha jócubeecha uniábi yáajini,

¹⁹ jiníwata liyáali éerrica bájalai cacháninaca, jócai wacábacaji líta'aa liéni cainabi limédanica, jinímmina mawiá chái.

²⁰ Jóctata Dios wána amáarraitai liyáali éerrica, jiníminta wásedeerriwai; ne amáarraitai nanácueji, ná'a lishínaacoo liníwanica, jócubeecha carrúnai jináata bájiala nayá.

²¹ "Ne jáicta mairri irrú já'a 'Cristo liéni yáá áani, o icábateni liá'a yáá á'a', u'ebidani".

²² Jiníwata náiinuminaa chóniwenai máinei'inaa nayáca'ee Cristo, ya íiwadedenai chuáni báawachala. Namédaminaa íchaba señal ya méenaami, quéewique'e nachálujueda chóniwenai, áawita néewacta ná'a Dios wínanica.

²³ ¡Cá'wa yúchaujoo! Quinínama liáni nunísani nuiwa irrúi jóctanaa libésunajau.

*Léejuactacoo Washiálicuerri Dios Cíuleeca
(Mt 24:29-35,42,44; Lc 21:25-36)*

²⁴ "Ne liyáali éerri'inaa, libésunactacoo carrúnatacaica, liá'a caiwiaca lichácaminau, liá'a quéerrica jócai'inaa quéena,

²⁵ ya sáalíi cainenau áacai ya ná'a quinínama yáinai áacai nachéchinaminau léccchu.

²⁶ Néenee nacábaninaa nuyá Washiálicuerri Dios Cíuleeca líinu'inaa sáanai íibeji lichúnicayu lidánaniyu.

²⁷ Nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, náawaquedaminaa ná'a nushínaa chóniwenaina quinínama cainabi íta'aa, quinínama licúchui rícu liá'a cainabica cáashia último licúchui rícueji áacairranaa.

²⁸ “Éewidau linácu liáni licábacanaa áicuba báinaca: Jáicta icá'a libáinaa páquiawai wáaa léenaa ái urrúni camuí. (Cháwa'ee Israel shínaa cainabi íta'aa).

²⁹ Chacábacanaa, jáicta icábai libésunacoo liá'a nuíwani irrú, yáa léenaa urrúni nuínuca, Nuyá Washiálícuerrí Dios Cúuleeca.

³⁰ Numá irrú yáawaa quinínama liérra bésuneerri'inau yáawaa jóctanaa máanali ná'a chóninenaca cábenai liáni bésuneerricoo liyáca.

³¹ Quinínama cainabi ítasai ya éerri rícu amáarrai'inaa, ne nuchuáni arrúnaa licúmpliacoo.

³² “Ne liá'a éerrica ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, báawita ná'a ángelbinica yéenai áacai, báawita Licúulee. Bácai yáa léenaa liá'a Lisáljinaaca.

³³ “Tanda, arrúnaa iyá cawitui yáca icábadeda iyáca, jócta yáa léenaa chacálisia nuísinujoni.

³⁴ Chái cábacanaa léjta báqueerri washíalicuerri, yáairrictau liyácani bájirra cainabi ítala, licárgueda lishínaa tráawajadorbiniu natúyaque'e líibana. Bácainaa nabánuua natráwajaaca ya libánuua liá'a catúyaciu cuíta núma cáberri liyá línuquicta.

³⁵ Chacábacanaa, cawitui yáca, jócta yáa léenaa chacálisia nuíinojoni nuyá cuíta wácalica, jócta samásamanaa, jócta béeewami táayebée, jócta á'a cawáamai máidactaca, jócta manúlacaiba;

³⁶ Jócubeecha nuínu walíqueda nuínu'inaacu máinei iyáca.

³⁷ Liéni nuíwani irrú, nuíwani irrú quinínama: ¡Cáwique'e ituí yáca quinínama!”

14

*Nacúmida yáacau nawínaque'e Jesús preso
(Mt 26:1-5; Lc 22:1-2)*

¹ Cháucta chámái éerri liyáali lishínaa sáictacta nawówá lijí'inaa pascuaca, náayacta'inaa liá'a pánica jócái múrracau. Ná'a'a nawácanica, ná'a'a sacerdótebinica ya ná'a quéewidacani ley shínaaca náawacaua natáania nalí wáacoo, chíashia néewoo nawínaque'e Jesús natéequ'e cuíta manúmai rículani, númeri yúwica náueji ya náiinuque'inini.

² Ne áabi má'ee:

—Jócaita fiesta éerdi rícu, jócubeecha íiwirri chóniwenai wówa naméda máashii.

*Báquetoo íinetoo nuádeda juménibee Jesús nácu
(Mt 26:6-13)*

³ Jesús yáairriu Betániala, Simón líbana néerra, liá'a Simónca wáalierrimite lepra; nácula liwáau mésa nácula, ruiinu báquetoo íinetoo índechoo áabai frasco alabastro yúsai cashiámui juménibeeyu jí'ineerri nardo liyáwoo, cawéni wérri. Lisúrirria liá'a frasco leéwaque'e liméecuco ya linuádeda liá'a juménibeeca Jesús wíta nácu.

⁴ Áabibi ná'a yéenee néenee íiwirrini wówa, namá'ee nalí wáacoo:

—¿Táda namáshida liá'a juménibee?

⁵ Éewerricta wawéndaca áabai camuítia liwéni liá'a tráawajuca, quéewique'e nayúda ná'a Carrúni jináatanica.

Ya táania máashii runácula ruá'a íinetoooca.

⁶ Ne Jesús má'ee:

—Imáacani; ¿tánda ijódiani? Liáni rumédani nulí sáicai wérri.

⁷ Ne ná'a Carrúni jináatanica arrúnaa iyá íibi, ya éewani iméda irrú sáicai táchia éewacta jiníni; ne nuyá jócái'inaa nayá íibi mamáarraca.

⁸ Ruáni finetoooca le ruénani rumédacaja liáni: Rujúsueda nunácu juménibee jóctanaa naquéni nuyá.

⁹ Ne yáawaiyi numá irrú, táchia nácura cainabi jíni táchia náiwadedacta liá'a chuánshica wásedau'inaacoo, natáaniaminaa runácu ruá'a íinetoooca liá'a rumédanica, chámmina nédacanicoo runácujo.

*Judas fréserrí léntrregaa Jesús
(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)*

¹⁰ Judas Iscarioteca, néenaa ná'a doce éewideneu, yáairriu licábaca nawácanai ná'a sacerdótebinica quéewique'e chíashia leéwoo'u léntrregaa nalí Jesús.

¹¹ Néemi'inaami, síita nawówa ya nafrésia ná'a lirrú warrúwa liá'a Judasca, liyá prínsipierrí limúrru liyáalimi sáica léntrregaaque'e Jesúsca.

*Liá'a santa cena Wawácali shínaaca
(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23)*

¹² Quéechanacu áabai éerri liá'a fiestaca náayacta liá'a pánica jócai náarru limúrracau'u, quéecha'inaa náiinua liá'a cordéroca pascua shínanaaca, ná'a éewidenaicoo nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiówai jiyá jíni wáacoo wamédá liá'a íyacashica pascua shínaaca jírru jíni?

¹³ Néenee'e libánua chámata lishínaa éewidenaicoo ma nalí:

—Yáa namówai lirrúlica liá'a chacáaleeca. Néeni íinujoo báqueerri washíalicuerri téerri áabai cántaru shíatái; yáau lílánai,

¹⁴ táschia liwárruactau jíni, imá lirrú liá'a cuítá wácalica: 'Liá'a quéewidacai lisáta léemiu: ¿Tanácucha liyá jíni liá'a cuartoca nýacta'inaa nushínaa éewidenaicoo yáajchau pascua íyaninaaca?'

¹⁵ Liyá liyadaminaa irré liá'a piso áacaica áabai cuarto mánui, ichúnini ya listo náayacta'inaa cena. Iméda árra quinínama liá'a arrúnai'inaa wáayaca.

¹⁶ Néenee ná'a éewidenaicoo jáiwa náawai chacáalee rícula. Náiinu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí, ya naméda liá'a cenaca pascua shínanaaca.

¹⁷ Quéecha'inaa samáacai, líinu liá'a Jesúsca cuarto rícula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau.

¹⁸ Nácula'ee nawáacoo náayaque'e Jesús má'ee nalí:

—Yáawai'inaa numá irrú, ái báqueerri íibi já'a íyeerri nuájcha éntregueerri'inaa nuyá náiinuaque'e nuyá.

¹⁹ Néenee máashii nawówai ná'a éewidenaicoo nasáta néemiu liyá bácainaa namá'ee:

—¿Nuyáminaani? Báqueerri ma léccchoo: —¿Nuyáminaani?

²⁰ Jesús ma nalí:

—Báqueerri íibi iyá doceca íyeerri nuájcha lirrúcu líáni mitájiaca.

²¹ Nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri Dios néenee yáairri'inau máanalica léjta lítánau'u Dios chúañi rícu. Ne máashii wérri lijiácoo lirrú liá'a washíalicuerri léejueda'inaa náiinua nuyá. Sáictaminaata jíni jóctata lijiáwai liá'a washíalicuerrica cainabi itá'aa.

²² Nácula náaya ná'a éewidenaicoo liájcha liá'a Jesúsca, liwína páani, liá Diosru sáicai linácu liá'a pánica. Linís'a'inaa liá Diosru sáicai linácu liá'a pánica, litúcuedani liá nalí, limá'ee:

—Íyau, nuínaa waliérra.

²³ Néenee liwína vino áabai báasú liá Diosru sáicai linácu. Linís'a'inaa liá Diosru sáicai linácu, liá jíni nalí náiirra quinínama báasú rícueji.

²⁴ Limá nalí:

—Liáni wówerri limáaca nuírranacaalani, nuádedani'inaa íchaba jíconaashi náueji. Liyú liáni írraica, numéda nuyá léjta Dios máyu'u numédaque'ini quéewique'e numéetua íchaba jíconaa.

²⁵ Yáawaayii numá jóca nuírra liábi liá'a uvaca mawiá ne liyáali éerri'inaajoo nuírra liábi liá'a wáaliica chaléení áacairra Dios wánacaalactalaca.

Jesús tíwa Pé'erurru libáyaque'e lináawa liá'a Jesúsca

(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34)

²⁶ Quéecha'inaa narrába áabai shímashi, jáiwa najiáu cuítá lícucha náau áabai dúuli néerra jí'ineerri Olivos.

²⁷ Néenee'e Jesús má'ee nalí ná'a éewidenaicoo:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaajoo iwówaujoo nunácueji wáalee táayee, imáaca nuyá bácai, jiníwata jái tánacuwai wanácu:

'Nuínuaminaajoo léju liá'a pastorcojoo,
náju ná'a ovejaca nacáarraliaminaujoo.'

²⁸ Ne quéechanacu jáicta nucáwiajoo, nuáuminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

²⁹ Néenee'e Pé'etu má'ee Jesúsru:

—Áawita náurrucueda nawówaujoo quinínamajoo namáaca jiyá bácai, nuyá jocai'inaa.

³⁰ Néenee'e Jesús éeba'ee Pé'etu chúañi: —Yáawaiyii numá jírru jiyá, wáalee táayee, jóctanaa limáida chámachu liá'a gáayuca, jibáya jináawaujoo matálíchujoo nunácueji, jócalá yáa léenaa nunácu.

³¹ Ne limá'ee Jesúsru danáanshiyu mawi:

—Áawita rúnaa máanalí nuyá jiójchajoo, jóca nuéjoo nubáya jináawa mawiá.

Quinínama cha namácai.

*Jesús óreerri Getsemaní néeni
(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)*

³² Jáiwa náawai chaléeni jí'ineerri Getsemaní. Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:
—Íwáayu íchaitaa áani nácula, nuáu nu'óracoo.

³³ Ya litée Pé'eru, ya Santiago ya Juan, ya néenee lisíntia bájiala máashii liwówa cáwi licábacoo léchu.

³⁴ Limá nalí:

—Nusíntia nácuu máashii máanalicai. Imáacau áani, úwa imáajoo.

³⁵ Liyáalimi Jesús yáu libéechalawoo mawí, litájiau cáashia lináni dúnú cáinabi, lisáta'eewoo Dios yúcha, jócubeecha línda carrúni jináata limédacoo bájiala.

³⁶ Á'a li'óractacoo limá'ee: Nusáljinää, jiyá éewerri jiméda quinínama: Jéda nútacha liáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u.

³⁷ Néenee léejuwai chaléeni nayáctalaca ya línu nanácu máainai. Limá'ee Pé'eruru:

—Simón, ¿jimáa jiyáca? ¿Jócu wítá áabai hóraa jéewa jiyá cáwi jitálideda nuyá?

³⁸ Arrúnaa cáwi iyáca ya l'órau, quéewique'e jócubeecha licáu irrú lí'a máashiica. Iyá sáicai iwówa, ne íinaa wáneerri cáarru iyá.

³⁹ Ne liáu báaniu, ya li'orau lirrítia liyája chuánshicaja.

⁴⁰ Néenee léejua'inau báaniu, línu nanácu ná'a éewidenaicoo báaniu máainai, jiníwatu dajuishi báya wérra natúi. Jiní náa léenaa namá lirrú.

⁴¹ Léejoo matálachu, ya limá nalí:

—¿Isíguia imáaca ya iwówa iyabacoo? Cái ája árra, línu léji liárra hóraaca Nuyá Washiálicuerri Dios Cáuleeca néntregaani'inaa nacáaji ricúla ná'a cajíconaanica.

⁴² Ibárroo, wáawai; ái urrúnacai liá'a éntregueerri'inaa nuyá nujínairru.

*Natée preso lí'a Jesúsca
(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53)*

⁴³ Jesús táanía'inaa liyá újní'ií, línu néerrai liá'a Judasca néenaa ná'a doce éewidenaicoo, íchaban chóniwenai yáajcha índenai espada ya áicuba. Ínuenai nawánacaala nácu ná'a sacerdote wácanica, ná'a iuwadenai Moisés chuáni, yá'ee ná'a salínaica.

⁴⁴ Liá'a Judasca éntregueerri nalí Jesús línsa líiwa nalí chíashia quéewoo'oo náa léenaa Jesúsqui jíni:

—Léju liárra nushíshi linánijoo, liyáwa léju liárra. Iprésudani itée sáicani.

⁴⁵ Linu'inaa liá'a Judasca, lirrúniu Jesúsrú madéjcalicunaa limá lirrú:

—¡Quéewidacai!

Néenee lishíshi jíni.

⁴⁶ Linísaa'inaa lishíshiqui jíni, néenee nawína jíni natée preso jíni.

⁴⁷ Néenee báqueerri néenaa yáainai néeni, lijéda lishínaa espada líimanaca licúchau, jáiwa líju le jiliá'a sacerdote wácali shínaa chóniwerri tráawajairri lirrú liwíchua liwíbai.

⁴⁸ Ya Jesús lisáta léemiu ná'a chóniwenica:

—¿Tánda índa espada ya áicuba quéewique'e iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiica?

⁴⁹ Erri jútainchu nuyá yáajcha nuéewida iyá lirrícu liá'a templo máanuica, jocai iwína nuyá preso. Ne liáni imédeni iyáca léjta limáyau'u liá'a Dios chuánica.

⁵⁰ Néenee quinínama ná'a lishínaa éewidenaicoo namáaca jíni liá'a Jesúsca nacánacau liúchau.

⁵¹ Ne báqueerri icúlirrijui yáau liánai, dájiderriu áabai éeyaishiyu. Ne liárra jáiwa nawína jíni.

⁵² Ne liyá jáiwa liwáseda lishínaa éeyaishimiwai jáiwa licánacau jushícai.

*Jesús náajcha ná'a judío wácanica
(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55,63-71)*

⁵³ Natée Jesús lirrú liá'a sacerdote wácalirru, ya náawacau quinínama ná'a wácanica sacerdótebinica, ná'a salínaica ya ná'a quéewidacanica ley shínaaca.

⁵⁴ Pé'eru yáau líshírricu déecuchata, cáashia línu patio ítala lishínaa cuíta liá'a sacerdote wácalica, ya jáiwa limáacawai náajcha ná'a catúyacani templo, licámudau liyá chicháí téejí.

⁵⁵ Ná'a sacerdótebiní wácanica ya quinínama nawácanica, namúrru'e chíashia quéewau'inaa cajíconaa nalí Jesús náinuaque'inini; ne jocai jiáu nali léjta nawówau.

⁵⁶ Jiníwata báawita namá íchaba ne jócai yáawaiyi, namá'ee nalí wáacoo bácainaa.

⁵⁷ Áabi bárroo namáca újnii namé'e nanúma yúbicau:

⁵⁸ —Wayá éemenai limáca: 'Nuyá cáarralerri'iináa liáni temploca namédani ná'a washiálicuenaca, ya matáli éerri nubárrueda áabai ya jócai namédacala ná'a washiálicuenaca.'

⁵⁹ Ne jiní éewiderrini liá'a namánica.

⁶⁰ Néenee liá'a sacerdótebini wácanica libárroo béewami nalí quinínama, ya lisáta léemiu liá'a Jesúscua:

—¿Jiní éebaca? —Tána léji liéni namáni nayá jáica jiyá jiní?

⁶¹ Ne Jesús mácacu manúma, jiní éebacta; jiníwata ná'a'aca léenaa jócu liwáalia ítalashi. Liá'a sacerdótebini wácanica léejoo lisáta léemiu:

—¿Jiyá jiliérra Mesías, liá'a licúlee Dios sáicaica?

⁶² Jesús ma lirrú:

—Jajá, nuyá. Ya iyá icábaminaajoo nuyá Licúlee liá'a Washiálicuerrica wáairriu chéni saícaquictejica liá'a Dios cadánani wítee, ya lílinu sáanai iibéji.

⁶³ Néenee liá'a sacerdótebini wácanica jáiwa lishírricua líibalawai liwówau limáca iiwirricala liwówá, ya limá'ee:

—¿Tána arrúnaa warrúnaacai nacábaque'e mawí jiní?

⁶⁴ Iyá éemenai limá chuánshi máashii Dios nácu. ¿Chítá icábau jiníni? Quinínama namá cajiconaacalani ya arrúnaacala máanalicaní.

⁶⁵ Áabibi chánau nawísadacani, ya nabáya lituí ya nabásaida liyá, namá lirrú:

—Jiácta léenaa tánashia básaida jiyái!

Ya ná'a catúyacani templo nabáseda lináni.

Pé'eru báyeerri jócalo licúnusia Jesúscua

(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62)

⁶⁶ Nácula Pé'eru yáa liyáca cainacula patio ita'aa, néenee ruínu ruá'a báquetoo néenaa ná'a sacerdote wácali shínaa chóniwenai néeni sána yáca.

⁶⁷ Rucába'inaa Pé'eru nábeerri liyáca chichái dáninacu, néenee'e rucába'ee lirrú rumá'ee lirrú:

—Jiyácani yáairrimi liájcha léccchoo liá'a Jesús Nazaret sáica.

⁶⁸ Ne Pé'eru báya jiní limá'ee:

—Jócai nucúnusia liyá, jiní nuá léenaa liá'a tánashia jitáaniaca.

Néenee lijíau bináawalai cuíta núma licúla néenee gáayu máidai.

⁶⁹ Rucába'inaa lirrú báaniu ruá'a chóniwetooca, néenee rumá nalí ná'a yáinai néerra:

—Léwa báqueerri néenaa liárra ná'a yéeneemi Jesús yáajcha.

⁷⁰ Néenee Pé'eru léejoo libáya báaniu jiní liá'a Jesús náwa. Íchaitaa rími liáwinaami, ná'a yáinai néerra namáwee Pé'erurru báaniu:

—Yáawaiyii, jiyá báqueerri néenaa, níwata jiyá Galilea sói léccchoo, jitáaniacala léjta nayá.

⁷¹ Néenee'e lijúrawai limá'ee:

—Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyiica. "Dios yáa léenaa jócai nucúnusia liá'a washiálicuerrica chái itáania iyá nácu".

⁷² Liyáalimi já'a, gáayu éejoo limáida báaniu. Néenee'e lílinu Pé'eru liwítá lículai liá'a chánshica Jesús mánimi lirrú:

—Jóctanaa gáayu máida chámachu, jibáya nunáawa matálitchu.

Ne lédacani'inau linácu liáni, néenee líchái.

15

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Lc 23:1-5)

¹ Jucámarra'inaami liácuwai, nawáca yáacau ná'a sacerdótebini wácanica náajcha ná'a salínaica ya ná'a quéewidacani ley shínaaca, quinínama judío wácanica. Ya natéee Jesús libáji rícuu, jáiwa néntregaa jiní Pilatorru.

² Pilato sáta léemiu:

—¿Jiyá jiliérra rey judíobini shínaaca?

—Jiyái máca, —Jesús éeba'ee.

³ Jiníwata sacerdótebini wácanica náani nalíta'aa íchaba chuánshi,

⁴ Pilato éejoo lisáta léemiu:

—¿Jiní jéebacta? Jicába chíthashia mánaba najútacoo jiní.

⁵ Ne Jesús jócai éeba lichuáni; jáiwa'ee Pilato cáarrudawai.

Jesús nawána náiinuaca

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25)

⁶ (Nuwówai nuvíwa irrú áabai chuánshi rími). Lijútainchu liá'a fiestaca jí'ineerri pascua, Pilato wáseda nalí ná'a judíobinica báqueerri preso tánashia nasátani.

⁷ Ái báqueerri cuítá manúmai rícula já'a jí'ineerri Barrabás náajcha ná'a limánabacaca, ínuenai chóniwénai lirricu liá'a jináwiua namédani náajcha ná'a goberno shínaa chóniwénai, ya náiinua báqueerri chóniwerrite.

⁸ Néenee narrúni'inau Pilatorru ná'a chóniwénai íchabanica, néenee nasáta limédaque'e nalí léjta liwítee séewirrinaa.

⁹ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Iwówai nuwáseda irrúni liá'a Judíobini shínaa reyca?

¹⁰ Pilato liáca léenaa ná'a sacerdótebini wácanica, néejueda Jesús lirrú cadénica nayá.

¹¹ Ne ná'a sacerdóteca wáneenai nacáarraliacoo ná'a chóniwenaica quéewique'e nasáta Pilato wáseda sáica mawí liá'a Barrabásca.

¹² Néenee Pilato má'ee nalí báaniu:

—¿Tánawa iwówai numéda liájcha liá'a imáni liá'a imáni nácucha judíobini shínaa reyca?

¹³ Néenee namáidada báaniwai namá'ee:

—¡Jínua cruz nácuni!

¹⁴ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Tánawa máashii liméda?

Ne namáidada danáanshiyu mawí namá'ee:

—¡Jínua cruz nácuni!

¹⁵ Néenee Pilato wówai limáacacoo sáica chóniwénai yáajcha, néenee liwáseda nalí jíni liá'a Barrabásca. Néenee'e liwána nabáseda liyá danáanshiyu mawí liá'a Jesúsca. Nanísinaaa nabásaaqui jíni, néenee'e liá nalí jíni quéewique'e máanali cruz nácuni.

¹⁶ Néenee ná'a soldádoca nanísinaaa natée Jesús lítala liá'a cuítá wérrica shínaa bináawaca, néenee náawaquedá yáacuwai ná'a soldado ichabani mawi.

¹⁷ Néenee nasúwa lirrú liá'a líibala quiírrai wérrica léjta rey iibala, jáiwa'ee nanísinaaa nayáaaqui jíni liá'a túwirrica macájcuiyu újni corónaca, nasúwa liwíta nácu jíni.

¹⁸ Néenee'e ya ta nachána namáidadaca namá'ee lirrú:

—¡Yáali, Judíobini shínaa Rey!

¹⁹ Nanísinaaa natáa lirrú jíni, néenee nabáseda náacoo jíni liwíta nácu varayu, nawíasadani náacoo natýau náacoo náurru itá'au lirrú naméda náacoo lirrú nacáidaque'inini.

²⁰ Nanísinaaa nacáidaqui jíni, néenee namídu líibalami liá'a quiírrai wérrica néenee nasúwa lirrú le jiliá'a líibalaca. Néenee natée jíni náiinuaque'e cruz nácuni.

Jesús natáatan'iinaa cruz nácu

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43)

²¹ Báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sói, jí'ineerri Simón, liá'a lisáljinnaa liá'a Alejandro ya Rufo, iímuuerri bacháideji. Libésuna'inaamíu á'a, nawána lítée máashiyyu Jesús shínaa cruz.

²² Natée Jesús áabai sitio jí'ineerri Gólgota (wówerri limáca: "iyájimi yáarru");

²³ Náa lírra vino éewiderriu mirra yáajcha, áabai debé cáiwbeyyu, jí'ineerri mirra, ne Jesús jócai lírra náuchani.

²⁴ Ne jáiwa natáata jíni. Ya ná'a soldádoca jáiwa nachújida nalí wáacoo líibalami liá'a Jesúsca, nacába tánashia natée nalí wáacuwai.

²⁵ Manúlacaiba las nueve natáata'inaamini liá'a Jesúsca.

²⁶ Ya nachánaa áabai letra cruz nácu wówerri limáca tándashia nácueji náiinua jíni, límá: "Rey judíobini shínaa".

²⁷ Liájcha natáata chámata máashiinini lécchoo, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. [

²⁸ Cha licúmpliacacoo liá'a tánerricoo: "Naníquini náiibi ná'a máashiinica".]

²⁹ Náa'bésunenaicoo náacoo nacáita liyá, nacúsuda nawítai ya namá lirrú:

—¡Jéemite, jiyá cáarralerri templo ya matáli éerri jinácuda báaniu wáni,

³⁰ Jiwásedateu jiyá jájui ya jiúrrucocoo cruz nácucha!

³¹ Chacábacanaa nacáida liyá ná'a sacerdótebinica wácanaca ya ná'a quéewidacani ley shínaaca. Namá'ee: —liwáseda áabi, ne liyá jájiu jócai éewa liwásedacoo.

³² Jiúrrucoo cruz nácula Mesíasca, Rey Israel shínaa, quéewique'e wacábacani ya wéebidaque'ini! Ya ná'a chámataca tátatenaicoo liájcha nacáitade liyá.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49)

³³ Ne wówai'inaami wíyaicumi cáí, quinínama cáinabi máaquerriu catáwaca cáashia las tresca.

³⁴ Liyáali hóraami Jesús máídada cadánani: "Eloí, Eloí, ¿lema sabactani?" (wówerri limáca: "Nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿Tánta jimáca tuyá bácaí?")

³⁵ Áabi ná'a yéenai á'a, néemini namá'ee:

—Éemite, máiderri liá'a iuwadedeerrri Dios chuáni Elíasca.

³⁶ Néenee báqueerri néenaa jáiwa licánacawai, jáiwa lisábida áabai esponja vino iíshíiyu, libajini báju shitúwa juáta lícu, jáiwa lídúcua Jesúsrú jíni quéewique'e lírracani, limá'ee:

—Imáacani, wacába Elías iinucta liúrrucueda cruz náuchajoni.

³⁷ Ne Jesús jáiwa limáídada cadánani wérri, jáiwa máanali jíni.

³⁸ Ne liá'a cortinaca templo núma lícu sáica jáiwa lishírricuawai béewami cáinacueji áacairra.

³⁹ Liá'a wánacaleerri romanoca, yéerri Jesús júntami, licába'inaa máanali Jesús, limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerrica Dios Cúulee.

⁴⁰ Léccchoo ái áabi fiña já'a cábenai nayá déecucheji; náiibi ruyá ruá'a María Magdalena, María litúwa liá'a Santiago lishíimica ya José, ya Salomé.

⁴¹ Náani fiñaca yáainaiu Jesús yáajcha ya nayúda liyá quéecha'inaa liyá Galilea néeni. Ái áabi mawí já'a áani íchaba áabi yéenaiu liájcha Jerusalén néerra.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56)

⁴² Jesús máanalí'inaami liyáali eerrica ná'a judíoca nachúnicta quinínama nayáca liá'a eerrica sábadoca, liwówai limá walí, libéechá liá'a éerri nawówá iyabactacoo, táda namáabee béecha.

⁴³ Jáiwa, báqueerri washiálicuerri Arimatea sói jí'ineerri José iinuerri. Liá'a Joséca wánacaleerri áacai náibi ná'a wánacaleenai judíobini, néenderri Dios wánacaalau'u léccchoo, jocai cáarrunaa wárruacoo Pilato néerra lisátaque'e liúcha Jesús náanaimi.

⁴⁴ Néenee Pilato cáarrudau léemi jáica máanali liá'a Jesúscá néenee limáida lirrú liá'a soldado wácalica lisátaque'e leéemu liyá jáicta máanali jíni.

⁴⁵ Jáyali soldado wácali fiwa lirrú jíni, néenee Pilato linda áabi éntregaa Josérruni Jesús náanaimi.

⁴⁶ Néenee José wéni bájirra wáarruma mawiyii cawénica. Liúrrucoo Jesús cruz liúcha jíni, linís'a'inaa lidájidaqui jíni, néenee libáyani útawi rícu wáalii jíni naquénini fiiba übi. Linís'a'inaa libáya útawi rícu jíni, néenee liwówaneda áabai fiiba libáyaque'e útawi núma.

⁴⁷ Ruá'a María Magdalena ruájcha ruá'a María José túwaca nacábani liá'a namáacactacani.

16

Jesús cawiactau

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówá iyabactacoo, ruá'a María Magdalena, ruájcha ruá'a María Santiago túwaca ya ruá'a Saloméca, nawéni juménibee náaque'iui najúsua Jesús náanai nácuni (jócubeeccha máashii lísaani).

² Domingo manúlacaiba wérri, cáiwia wáalii jiácuwai, náau útawi néerra.

³ Namá'ee náacoo nalíwaacoo:

—¿Tánta wówanaida walí útawi núma rícuucha liá'a ífbaca?

⁴ Ne nacábá'inaa nabéechau, nacábá liá'a ífbaca shírruerriu liárru rícuucha liá'a fiiba máanui wérrica.

⁵ Néenee nawárrua'inau útawi rícula, nacábá báqueerri icúlirrijui wáacoo liyáca sáicacaquictejica wáalierrri líbalau cabálai dírrirri néenee nacárrudau bájala.

⁶ Ne limá nalí:

—Oicáarrudau. Imúrru imácoo liá'a Jesús Nazaret sáica liá'a náiinuanimi cruz nácu. Ne cáweerriwai, jiní áani. Icábateni áani namáacactamicani.

⁷ Yáa namówai, íiwa nalí ná'a lishínaa éewidenaicoo ya P'erurru léccchoo: 'Liácalau nabéecha Galilearra. Icába néerrajoni, léjta limáyu'umi irrúni.'

⁸ Néenee najiáu nacánacacoo útawi yúcha ná'a íinaca, níwata chéchineneu, nacáarrudacalau. Jiní namá áabirru jiníwata cáarrucaa nayá.

Jesús iyaderriu María Magdalenarru

[⁹ Quéechaa'inaa Jesús cáwiacuwai domingo manúlacaiba wérri, líyadau rulí quéechanacu ruá'a María Magdalenaca, lijédanimi yúcha siete espíritu máashiini.

¹⁰ Néenee ruáu ruíiwa nalí ná'a yéenaimi Jesús liájcha ná'a máashiini wówa íchenica.

¹¹ Néemi'inaa cágwicaa Jesús báaniu rucábacalani, ne nayá jócai níebida rulí.

Jesús iyaderriu chámata lishínaa éewidenaicoo

(Lc 24:13-35)

¹² Liáwinaami, Jesús iyaderriu nalí áabaiyu nalí ná'a chámata limáanabaca yéenaimi liájcha yáaineu náacoo náibayu bacháídala.

¹³ Néenee néejoo náaque'iú náiiwa áabi apóstolu Jesús yáajcha, ne nayá jócai níebida nalí léccchoo.

Jesús iúwacta nalí ná'a apóstoluca namédaque'e léjta liwówau'i

(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49)

¹⁴ Liáwinaami, Jesús iyadau nalí ná'a once éewidenaicoo nalí já'a nácula náaya nayácacaa, néenee licáita nayá cháuctacaa níebida ya cabálincala nawówa níwata jócai níebida nalí ná'a cábeneemí licáwiacoo.

¹⁵ Néenee limá nalí: "Yáau quinínama cáinabi íiwa liáni chuánshica wásedeerri'inaa quinínamarro.

¹⁶ Tánashia éebiderri liá'a chuánshi sáicaicojoo libáutisacoo, liámina Dios néerra, ne tánashia jócai éebida liá'a chuánshijoo, jócani liwásedaujoo, liúcaminau máashihiuquictalaca.

¹⁷ Namédaminaa léju liáni, ná'a éebidenai nuchuáni: Nuji'inaa nácu najédaminaa espíritu máashii chóniwenai yúchajoo; natáaniaminaa chuánshi wáaliuyujoo;

¹⁸ Nawínaminaa áai nacáaji rícujoo; ya náirracta'ee méenaami máanalicaica, jócuminaa máashii liméda nalíjoo; ya mawí'inaajoo jáicta nachánaminaa nacáajiu nanácu ná'a bálineneecoo sáicaminaa nayájoo."

Jesús iúrreterriu áacairra

(Lc 24:50-53)

¹⁹ Linísá'inaa litáania náajcha liá'a Nawácali Jesúsca, néenee linácudawai narríshibia áacairra jini, liwáau Dios éemanacu sáicaquictejica, wáaque'e léenaa Dios máaca liyá áacai wérri.

²⁰ Néenee najiáu ná'a éewidenaicoo náiiwa liá'a chuánshi sáicaica matuínamirru. Liyá Nawácali yúda nayá líyadaque'e quinínamarro lichuáni sáicai nayú ná'a méenaami libánuani lichuáni yáajchau. Chácajani.]

Evangelio según SAN LUCAS

Quéechanacu sái

¹ Íchaba chóniwenai natána liá'a quéecha sáimi bésunacoo wáibibi.

² Chaléjita néewidaumi ná'a chóniwenai cábenai quéechanacumi, ya narríshibia liá'a libánuani namédaca náiiwa liá'a sáica chuánshica Jesucristo shínaaca.

³ Nuyá Lucas, léccchoo nujúnical cawéni wérrí Teófilo, nunísá nuá léenaa quinínama sáica quéechanacu sáimica, nucába lirrúnaacoo nácu íchaba nutána jírrú quinínama liáni nuchúni jírrú sáicani,

⁴ quéewique'e jicúnusia sáica liá'a yáawaiyiica néewidani jiyá nácu.

Báqueerri ángel tíwa Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵ Liyáali éerrimi liwánacaala'inaami liá'a rey Heródesca líta'aa liá'a cainabi jí'ineerri Judea, yéerri néeni báqueerri sacerdote jí'ineerri Zacarías, báqueerri Abías tákueerri éenaami. Lílin liá'a Zacaríasca rují'inaa Isabel Aarón táquetoomi.

⁶ Chámataanaa nayá majíconaani Dios náneewa ya naméda liwánacaala liá'a Dios wánani namédaca, táda jiní éewa liá najíconaa.

⁷ Ne jócai nawáalia néenibiu, jiníwata Isabel jócau éewa quéenibica; ya mawíjani salínai cái.

⁸ Áabai éerri arrúnaa naméda nashínaa tráawaju ná'a Zacarías máanabaca Dios náneewa,

⁹ léjta séewirrinnaa nawítee nayáwacoo ná'a sacerdótebinica, naniwani náiibiu tánhasha wárruerri'inau templo rícula, jáiwa lijiáwai Zacaríasru arrúnaa liwárruacoo Dios shínaa templo rícula quéewique'e léema juménibee nafrésiani Diosru.

¹⁰ Nácula léema liá'a juménibeca Diosru, quinínama chóniwenai na'óraa nayáca bináaweji.

¹¹ Liyáalimija báqueerri ángel Dios shínaa iyadau Zacaríasru, bárruerri altar éema nácu sáicaquictejica néemactaca juménibee jí'ineerri incienso.

¹² Jái'inaa Zacarías cába ángel, jáiwa licáarrudawai.

¹³ Ne ángel má'ee lirrú:

—Zacarías, ocáarru jiyá, jiníwata Dios éemerri jisátau'u liúcha, ya ruá'a jínu Isabelca wáaleecho'inaa rucúuleu, jáicta samálita jíaujoo jíani'inaa Juan.

¹⁴ Iyá sáictai wérri'inaa iwówa, ya íchabaminaa sáicta wówajoo jáicta lijiáujoo.

¹⁵ Jiníwata jicúulee cadánani'inaa wítee Dios náneewa. Jócai'inaa írra fírracaishi cáiwii, cashiámui'inaa Espíritu Santoyu jóctanaa lijiájau.

¹⁶ Liwánaminna íchaba éejueda nawíteu nashínaa Diosru, ná'a chóniwenai Israel ricu sánaca.

¹⁷ Liéni Juan yáairri'inau, Wawácali béecha, Espíritu dánaniyu ya liwítee léjta liá'a fiwadedeeri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías, quéewique'e néejoooco áabenaanawówa nasáljinnaa néenibi yáajchau ya ná'a máashiinica néewidaque'iú naméda sáicai. Cha licábacanaa lichúni ná'a chóniwenai narríshibia'inaaque'e Wawácali. — Limá'ee liáni ángelca.

¹⁸ Zacarías sáta léemiu ángelca:

—Chítá quéewau'inaa nuá léenaa nuéewa nuwáalia nucúuleu níwata nuyá bájialai salírranica ya nufinu léccchoo.

¹⁹ Ángel éeba'ee lichuáni:

—Nuyá Gabriel ya nutráwajaa Diosru; liyá bánuerri nuyá nutáaniaque'e jiájcha, ya nuíwa jírrú liáni sáicai chuánshica.

²⁰ Ne wáalee, níwata jócai jéebida liáni chuánshica numáni nácucha jírrú, jiyá manúmai'inaa; jócuminaa jéewa jitáaniacojoo, cáashia libésunacoo quinínama liáni.

²¹ Nácula, ná'a chóniwenai nanénda Zacarías bináaweji ya nasáta néemiu nayá jái'íu tada lidécudau bájiala lijiácoo templo rícu.

²² Lijiá'inaawai, jócai éewa litáania nalí; néenee ná'a léenaa jíni licábaca lituírricu sáiu templo rícu, litáania nalí sefályu; cha lisísguacoo jócu litáania.

²³ Linísá'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru templo rícu, Zacaríasca jáiwa léejoo líbana néerrawai.

²⁴ Liáwinaami liáni, ruá'a línu Isabelca ruáwi rícu, ya nácula cinco quéerri jócau jíau rúbana yúchau, rupénsaa rumá rulíwoo:

²⁵ "Liá'a Nuwácali chóque'e liméda nulí liáni, quéewique'e ná'a'a chóniwenai jóbucbeecha nacháani nuyá mawiá."

Báqueerri ángel tíwa Maríarru linácu liá'a Jesús jiácta'inaacoo

²⁶ Ruwáalia'inaa seis quéerri ruáwi rícuai ruá Isabelca, néenee Dios bánuá báqueerri ángel jí'ineerri Gabriel, lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Nazaret, yéerri áabai cáinabi itá'aa judíobini shínaa jí'ineerri Galilea,

²⁷ quéewique'e litáania ruájcha ruá'a miyácau jócai yáacaji washiálicuerri yáajcha, jí'ineechoo María, comprométechoo rucásacoo báqueerri washiálicuerri yáajcha jí'ineerri José, litáqueerrimi liá'a rey David.

²⁸ Néenee liwárruau ruyáctala liá'a ángelca limá rulí:

—¡Nutáa jírru, Dios wówairri liméda jírru áabai sáicabee máanui! Wawácali yéerri jiájcha, Dios méderri sáicai mawí náucha ná'a' fína quinínama.

²⁹ Ne rucábainaa ángel ruá'a Mariáca, jáiwa rucárrudau ruéemi lichuáni, rumá rulíwoo tádashia línu limá rulí cháji'i.

³⁰ Néenee liá'a ángel ma rulí:

—Ocárru jiyá, María, níwata Dios wówairri liméda jírru sáicai.

³¹ Jiyá rícuminaajoo, jíwáaliaminaa jícuuleujoo, jíaminaa lijí'inaa Jesúsjoo.

³² Liyá sáicai'inaa chóniwenai yúcha, jí'ineerri'inaa Licúulee liá'a Dios yéerri áacairra wérri, ya Wawácali Dios méderri'inaa liyá reyyui liwánacaalaque'e léjta liwérrimi David.

³³ Liwánacaalaminaa ná'a israelítacujoo Jacob éenibimica mamáarraca éerri, liá'a liwánacaalau'ca jócai'inaa amáarra.

³⁴ Néenee ruá'a Mariáca rumá ángelrru:

—¿Chítai'inaa libésuna'inau liáni? nuyá jócai yáacaji washiálicuerri yáajcha.

³⁵ Néenee limá rulí liá'a ángelca:

—Liá'a Espíritu Santoca iñnuerri'inaa jináculajoo ya lidánani liá'a Dios yéerri áacairra wérri liúrruocominau lidájida jiyájoo léjta áabai sáanai. Tándawa liá'a samálita jíerri'inacoo jí'ineerri'inaa majíconai Dios Cúlee.

³⁶ Ya jéemite liáni: —Ruá'a jéenajetoo déecucheji jí'ineechoo Isabelca, ruyá jáu yáawi rícu léccchoo, báawita salítueni ruyá. Namánimi náucha jócala éewa quénibi ruyá, ne chóque'e ruáwi rícu, ruwáalia seis quéerri,

³⁷ "níwata Dios éewerri liméda quinínama."

³⁸ Néenee rumá ruá'a Mariáca:

—Nuyá yéerri Dios wánacaala nácu. Dios méda'aa nulí léjta jimáyu'u nulí.

Néenee ángel jiáu rúchay.

María yáau rupáshia Isabel néerra

³⁹ Liyáali éerrimica, María yáau madéjcanaa áabai chacáalee rícula yéerri dúuli namáctalaca Judea shínaa cáinabi itá'aa.

⁴⁰ Ruwárroo Zacarias iúbana rícula ya rutáa Isabelru.

⁴¹ Jái'inaa Isabel éemi María táo rulí, liá'a samálita ruáwi rícu sáica jáiwa lichúnunai, ya Isabel mácacu cashíamu Espíritu Santoyu.

⁴² Néenee Isabel rumá cadánani chánshiyu: —¡María, Dios túya jiyá mawí náucha ná'a quinínama ífinaca, ya litúya jícuulee!

⁴³ ¿Tána nuyái? Nuyá jócai cawéni quéewique'e jínu jipáshia nuyáctalaca Nuwácali túwaca.

⁴⁴ Nuéemi'inaa jitáa nulí, nucúulee chúnuni liwówa chúnicau nuáwi rícu.

⁴⁵ ¡Sáicta jiwówa jiyá jéebidacala liá'a cúmplerrí'inaacoo Wawácali máni náucha jírru!

⁴⁶ María má'ee:

"Nucáwica méda sáicai lirrú liá'a Nuwácali máanui wérrica;

⁴⁷ nushínaa espíritu sáicta liwówa Dios nácu liwáseda nuyá.

⁴⁸ Jiníwata Dios cába nulí sáica, nuyá imíyau, cashíruuedacau jírru, ya chóquejoo chóniwenai ma nunácula sáictau wówa;

⁴⁹ jiníwata liá'a Dios éewerri liméda quinínama liméda nulí máanui wérri sáicaica majíconaa lijí'inaa.

⁵⁰ Dios wáalia séewirrináa carrúni jináata licába ná'a cawáunta liyá.

⁵¹ Dios méda íchaba quinínama liwítée dánaniyu, licáarralia náucha nashínaa ná'a fachósunica.

⁵² Liúrrucueda ná'a reyebini náarrubai itachau ya limáaca áacai ná'a imíyanica.

⁵³ Dios yáa sáicai nalí ná'a sáamuni wówa ya liwána náacoo macáaji rícu sói ná'a rícubinica.

54 Liyúda nayá chóniwenaí Israel shínaaca sírbeerri lirrú, ya jócai limíya máechea nayá liméda sáicaica carrúni jináataca licába nayá.

55 Dios íwanimi báinacu wawérrinaimirru,

ya Abrahámru ya ná'a' jitáqueenemi jíenecoo liáwinaami liéni."

56 María máacau ruájcha ruá'a Isabelca matálicua quéerri, liáwinaami ruéejoo rúbana néerrau.

Juan Bautista jiácta'inaacoo

57 Línu'inaa liá'a eérri, Isabel cúcicuctál'a'inaaca, jáiwa ruwáalia rucúuleewai.

58 Ná'a' yéenai urrúni ya ná'a' ruéenajinai náau nawána sáicta ruwówa ná'a'inaa léenaa Dios méda rulí sáicai, liá rucúulee.

59 Liwáalia'inaa ocho éerri natéé liá'a samálitaca namédaque'e lirrú náiju nachíipi juáta líimana, ya nawówai náa liji'inaa léjta lisáljinaa, Zacarías.

60 Ne litúwa rumá nali:

—Jócai. Arrúnaa yáa liji'inaa Juan.

61 Néeba'eerru chuáni:

—Jiní jéenajinai wáaleerri liji'inau chárra.

62 Néenee natáania nacáajiyu samálita sáljininaarru, náaque'e léenaa tánashia jí'inaashi liwówai licúuleeru.

63 Zacarías sáta náucha áabai tablero pítui litánaque'e ya jáiwa litána: 'Liji'inaa Juan'. Ya jáiwa báawata liyá nali quinínama.

64 Liyálimi rímija Zacarias léewa litáania báaniuwai, ya lichána liá sáicai Diosru.

65 Quinínama ná'a' yéenai urrúni báawatai wérri yájnali, ya quinínama liá'a cainabi yéenai dúuli íibi Judea shínaaca, náiiwadeda liá'a bésuneerrico.

66 Quinínama ná'a' éemenai liáni nasáta néemiu nayá jájui: "¿Tánashia liméda liáni samálitaca jáicta mánui jiní?" Níwata yáawaiyi Dios iyada liwítee dánaniu liájcha liáni samálitaca.

Zacarías shíma

67 Zacarías, samálita sáljininaaca, cashiámui Espíritu Santoyu, ya litáania liji'inaa nácu, limá:

68 "¡Nuá lirrú sáicai nuwácalica, Dios Israel shínaaca,

jiniwata línuca quéewique'e lishínaa chóniwenaí éewaque'e náacoo áacairra!

69 Libánua walí báqueerri cadánani wítee wásedeerri'inaa wayá wajíconaa yúchau, báqueerri David táqueerrimi sínbeerrimi lirrú.

70 Liyáwa límánimí liá'a walí báinacu, náiiwanimi ná'a' majíconaani íwadedenai Dios chuáni báinacu.

71 Liwásedaque'e wayá wajínai yúcha,

ya quinínama náucha ná'a' máashiini cába wayá,

72 ya licába Carrúni jináataiyu wawérrinaimica,

ya jócai limíya máechea liá'a límánimí limédaca wawérrinaimi yáajcha.

73 Liyáwa líeni yáawaiyi Dios máni náucha lirrú liá'a wasáljinaa Abrahámmica:

74 Liwásedacala'inaa wayá náucha ná'a' wajínaica,

quéewique'e wasírbia lirrú jócu cáarru wayá,

75 ya wayá lináneewa machácaniyu ya majíconaani,

ya quinínama éerri jútainchu wacáwica.

76 Ya jiyá, nucúulee rími, jiyá jí'ineerri'inaa cáiawadedaca Dios chuáni,

lishínaa liá'a Diosca mánui wérri yéerri áacairra wérri,

níwata yáairri'inau libéechaa liá'a Wawácali jichúnique'e libéechaa iníjbaa.

77 Quéewique'e jiwána náa léenaa ná'a' lishínaa chóniwenica Dios méetuerri najiconaa ya linda nawárruacoo liyáctalaca.

78 Jiníwata washínaa Dios, Carrúni jináataca wérri,

liwána jucámarra wawítee, újni líndachu cáiwia chaléjta éerri wáalii.

79 Quéewique'e liá nali cámarrashi ná'a' yéenai dujíwala catáwacabee rícu, quéewique'e litée wayá lirrícuba liá'a iníjbaa sáictactaca wawówa."

Límá liá'a Zacarías.

80 Liá'a samálitaca lidáwinau ya liwítee cadánani liwítee Dios wíteeyu, ya liyá jiníctala yéerri, cáashia línu liá'a éerri líyadactacoo nacába ná'a' israelítabinica.

¹ Liyáali éerrimi, liá'a wánacaleerri íchaba cáinabi jí'ineerri Augusto César, liwána, natána nají'inau quinínama ná'a chóniwenai cáshta íta'aa lijútadaque'e nayá.

² Liáni quéechanacu sái natána nají'inau chóniwenai quéecha'inaa Cirenio ya lishínaa wánacaleerri liá'a cáinabica jí'ineerri Siria.

³ Quinínama arrúnaa náacoo natána nají'inau chúnsei nashínaa chacáalee rícula.

⁴ Tándezwa José jiáu liúcha liá'a chacáaleeca jí'ineerri Nazaret yéerri áabai cáinabi rícu jí'ineerri Galilea, ya liáque'iú áabai chacáalee néerra jí'ineerri Belén, yéerri áabai cáinabi jí'ineerri Judea rey David jiáctamicoo, Josécalá David táqueerrimi.

⁵ Liáu néerra quéewique'e litána lijí'inau cáshta íta'aa ruájcha ruá'a lílinu'inaa Mariaca comprométechoo rucásacoo liájcha, liyáali éerri jáu yáawi rícucai.

⁶ Néenee nácula nayá'inaa Belénra, lílinu liá'a éerdi María cúcicucta'inaaca,

⁷ jáiwa lijiáu nénii quéechanacu sái rucúuleeca, jáiwa rudájida jíni wáarruma shídami iibí, rurrúwaida cuéshinai iibana rícu jíni, jinícalá náarrui nayácta'inaa cuítá rícu.

Ángelbini ya pastorbini

⁸ Urrúni Belénru áabi washíalícuénai catúyacani ovejas, nají'inaa pastorbini, nayá bésunedenai táayebée bacháida rícu túyenai nashínaa ovejaca.

⁹ Cawíquinta báqueerri ángel Dios shínaa íyadacoo náli ná'a pastorbiniça ya Dios shínaa cámmarrashi quéena natéejí, jáiwa cárru bájiala nacábacani.

¹⁰ Ne ángel ma nalí: "Ocárru iyá, nuínda irrú áabai chuánshi sáicai, quéewique'e sáicta wéerri iwówai quinínama chóniwenai.

¹¹ Wáalee lijiáu irrú, David shínaa chacáalee rícu jí'ineerri Belén, báqueerri cawásedacai iyá cáarrunatai ijíconaa yúchau, Iwácali Cristo'inaaca.

¹² Ne quéewique'e yáa léenaa tánashia jíni, iinuminaa íyajoo linácu liá'a quirrácuaca dájiderri wáarruma shídami iibí ruwáirri cuéshinai iibana rícu."

¹³ Liyáalimi cawíquinta, íchaba ángel áacai sána íyadacoo mawi liájcha liá'a ángelca náa Diosru sáicai namá'ee:

¹⁴ "¡Wáa lirrú sáicai liá'a Diosca yéerri áacai!

¡Sáictaque'e náwówa quinínama yéerri áani cáinabi íta'aa, sáicaque'e chóniwenai!"

¹⁵ Quéecha'inaa jáyaali néejoo áacairra ná'a ángelmica, ná'a pastorbini namá'ee náli wáacoo:

—Wáateu Belénra, wacába liáni bésuneerricoo Wawácali iiwani walí.

¹⁶ Néenee náau madéjcanaa náinu María ya quirrácuwa ruwáirri cuéshinai iibana rícu.

¹⁷ Nacába'inaa jíni, náiwadeda liá'a ángel máni náli linácu liáni samálitaca.

¹⁸ Ya quinínama ná'a éemenaicani nacáarrudau néemi nachuáni namáni ná'a pastorbiniça.

¹⁹ Né'e ruá'a Maríaca ruwáalia ruwówa lícuu quinínama liáni rupénsani'e nácu séewirrináa.

²⁰ Ná'a pastorbiniça néejua'inaa eewoowai ná'a'ee sáicai Diosru quinínama linácu'e liá'a néeminica yá'ee liá'a nacábanica, ne quinínama bésunau léjta ná'a ángelbini mayu'u nalí.

Liá'a samálita Jesúس náyadani templo rícu

²¹ Liwáalia'inaa ocho éerri nacírcuncida* liá'a samálitaca, ya ná'eé lijí'inaa Jesúś, liyá'ee jí'inaashica liá'a ángel máni Maríarru jóctanaa quéenibi ruyá.

²² Lílinu'inaa liá'a éerrica arrúnaa namédá léjta Moisés wánau'mi namédaca masáculaque'e nayá, natéé liá'a samálitaca Jerusalénra náyadaque'ini Diosruni.

²³ Cha namédaqui jíni, jiníwata ley lishínaa liá'a wácalishica tánerriri: "Quinínama quéechanacu sái samálitaca arrúnaa nashírrí Wawácalirruni."

²⁴ Néenee náawai nafrésia sacrificio liá'a libánua namédá liá'a ley Wawácali mánica: Chámai paloma wérrí o chámai paloma éenibi.

²⁵ Liyáali éerrimi liyá Jerusalén rícu báqueerri washíalícuerrí jí'ineerri Simeón. Liéni washíalícuerrí machácani ya sáicai wítee, ya yáairri sáicai Diosru, ya limédá léjta Dios wówau'i, ya linénda liwásaida Israel táqueenaimi. Liá'a Espíritu Santo liyá Simeón yáajcha.

²⁶ Espíritu Santo wána liá léenaa jóctanaa máanali liyá libéecha, cáashia lijáctala'inaa ya licába liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani'inaaca.

* **2:21 Nacírcuncida:** Nawíchua lichípi iimanaa dácu

²⁷ Espíritu Santo bánuia Simeón liáque'iu templo rícula; ya jái'inaa litúwanai liá'a samálita Jesúscia natée liyá léccchoo, nacúmpliaque'e léjta ley wánacaalau'i, náiinu Simeón nácu. Nawíchua lichípi íimanaa dácu.

²⁸ Néenee Simeón liwína liná lícu liá'a samálitaca, liá Diosru sáicai limá chá'a:

²⁹ "Ya ta, Nuwácali, jinísa Jiméda léjta Jimáyumi;

ya ta jéewa Jimáaca máanali nuyái jishínaa cha liwíteemija'a, nuyá cashírruedacaica jírrú.

³⁰ Jiníwana nunísa nucába liá'a wásedeerri'i inaa wayá Dios shínaa máashii yúcha,

³¹ lichána limédacoo quinínama chóniwenai tuími rícula,

³² liá'a cámmarrashica liquénaminaa nawítee ricuejjíoo quinínama chóniwenai, yámínaa liwánaque'e cawáunta nayá Israel táqueenaimi. Limá liáni Simeónca."

³³ Néenee José ya litúwa liá'a Jesús nacáarrudau néemi liá'a simeón máni linácucha liéni samálitaca.

³⁴ Néenee Simeón liá nalí sáicai, ya limá Maríarru, Jesús túwaca:

—Jéemite, liéni samálitaca Dios wíname quéewique'e liméda íchaba chóniwenai israel néenee sána nacáu o nabárroo. Liyá'inaminaa áabai señal, íchabaminaa cháani liyá,

³⁵ quéewique'e liá'a yéerri íchaba wówa lícu líyadaque'iu. Ne quinínama liéni jírrú'inaa cáwi wérri'inaa, chaléjta áabai espada dúurruerri jicáwica ibeeji.

³⁶ Cha léccchoo ruyá néeni báquetoo íinetoo jí'ineechoo Ana, rutáania Dios jí'inaa nácu, limíyacaulami liá'a Panuel, litáqueerrimi liá'a Aser. Ana bájialau salítuenica, ya rucás'a'naamí miyácau wáaliu rími, ya rúnirri máanali nawáalia'inaa náajcha wáacoo siete camuí;

³⁷ liyáalimi éerri ruwáalia ochenta cuatro camuí, ruyá máanirri. Jócau jiáu templo rícucha, rusírbia Diosru táayenaa ya éerrinacu ayúnou ya oraciónyu.

³⁸ Ana ínu liyáalimi jáa, ya ruchánaa ruá Diosru sáicai, ya rutáania linácu liá'a samálita Jesúscia ya quinínama náa'a chóniwenai néndenai liwásaida, náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu.

Néejoo Nazaret néerra

³⁹ Liáwinaami nanísa'inaa nacúmplia quinínama léjta libánua liá'a ley Wawácali shínaa, jáiwa néejoo Galilea néerra, nashínaa chacáalee jí'ineerri Nazaret.

⁴⁰ Ya liá'a samálita Jesús lidáwinu cadánani ya mawí cawíteeca, ya Dios yáa lirrú sáicai mamáarraca.

Liá'a samálitaca Jesús yáairri templo rícu

⁴¹ Jesús túwanai yáaineu Jerusalén néerra camuí jútainchu lirrú liá'a fiestaca jí'ineerri pascua.

⁴² Quéechá'inaa Jesús cúmplia doce camuí, yáaineu Jerusalénra naméda fiesta léjta nawíteeyu.

⁴³ Ne amáarrai'inaa fiestai, néejowai, ne liá'a samálita Jesús máaqueerriu Jerusalén rícu, jócani litúwanai yáa léenaa.

⁴⁴ Namáta'ee Jesús yáairri chóniwenai íibi, najínactacoo áabai éerri iníjbaa lícu.

Quéechá'inaa namúrruqui jíni náiibui náa'a néenaaca náa'a nacúnusianica léccchoo,

⁴⁵ jócaí náiinu linácu liá'a Jesúscia. Néenee néejowai Jerusalén rícula báaniu namúrruque'e néerrani.

⁴⁶ Liáwinaami matáli éerri rícula, náiinu linácu templo rícu, wáairriu liyá náiibi náa'a éewidenaica Moisés chuáni, éemerri liyá náli ya sáteerri liyá léemiu nayá.

⁴⁷ Ya quinínama náa'a éemenai Jesúsru nacáarrudau néemi liwítee ya léebaca nachuáni.

⁴⁸ Litúwanai cába'inaa jíni, nacáarrudau nacábaque'e jíni, litúwa ma lirrú:

—¿Nucúulee rími, tada Jiméda walí liárra? Jicá'ateni, jisáljinnaa yáajchau urrúni wawówa wamúrru jiyá.

⁴⁹ Jesús ma náli:

—Táda imúrru nuyá? jócaí yáa léenaa arrúnaa báwatui nuyáca linácu liá'a nusáljinnaa wówainica?

⁵⁰ Né'e jócaí náa léenaa néemi liá'a limáni náli.

⁵¹ Néenee Jesús léejoo náajcha Nazaret néerra, lisíguia liméda nawánacaala. Quinínama liáni litúwa jócaí rumíya máecha, ruwáaliani ruácoo ruwówa lícuu.

⁵² Ya Jesús mamáarracai dáwinacoo lináanaica, ya liwítee, ya sáicta liwówa Dios yáajcha chóniwenai yáajcha léccchoo.

3

*Juan Bautista yáairri jiníctala yáa
(Mt 3:1-12; Mr 1:1-8)*

¹ Jái'inaa quinse camuí liwánacaala liá'a chúnsai wánacaalaca jí'ineerri Tiberio, liyáali éerrimi Poncio Pilato liwánacaala cáinabi jí'ineerri Judea, Herodes liwánacaala cáinabi jí'ineerri Galilea, ya léenajirri Felipe liwánacaala cáinabi jí'ineerri Iturea ya Traconite, ya liá'a Lisinias liwánacaala cáinabi jí'ineerri Abilinia.

² Anás ya Caifás sacerdótebini wácanai. Liyálite Dios táania Juanru licúulee liá'a Zacariasca yáairri jiníctala yáa,

³ ya Juan libésunaua quinínama cainabi urrúni méeda jí'ineerri Jordán, limá liácoo chóniwenairru arrúnaa néejooocoo Diosru ya nawána nabáutisa nayá, quéewique'e Dios méetua najiconaa.

⁴ Liáni bésuneerriu léjta litánaumi liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías:

"Báqueerri chóniwerri máidaderri'inaa jiníctala yáairri:

 Ichúni liá'a iníjbaaca Wawácalirru,
 iméecu áabai iníjbaa machácamani.

⁵ Quinínama sájaba máanui wérri báyeerri'inau,
quinínama dúuli wérri ya dúuli rími naquénni nabáyaque'e liyáque'e áabee,
ná'a iníjbaa cíwaneerricoo arrúnaa machácanicani,
ya áabee naméda iníjbaa dujíwanamaica.

⁶ Quinínama chóniwenai nacábaminaa liá'a Dios bánuani wáseda wayá.' "

⁷ Najiá'inau ná'a chóniwenai quéewique'e Juan báutisa nayá, limá náli: "¡Iyá léjta áai éenajinai! ¿Tána ma irrúi ibáutisaacalau iwásedacaalau liúcha liá'a carrúnatai rúneerricoo liácoo? Ipénsacta chárra iyá yúquenaiu iyáca.

⁸ Iyá sáica, nacábaque'e yáawacta éejoo Wawácalirru, ya ówa imá irrúwoo: '¡Wayá Abráhám táqueenaimi wásedeaenai'inau!' Ne yáawaiyi numá irrú, Dios éewerri lináwida náani íibaca Abráhám táqueenaimiyu.

⁹ Ya mawí, liá'a chúushi jái ya cáí quéewique'e liwíchua áicuba lijíchu yáajchau. Quinínama áicuba jócai yáa lítau sáica, wíchuerriu ya náuca chichái rículani."

¹⁰ Néenee chóniwenai sáta néemiu liyá:

 —¿Tána wéewa wamédacai?

¹¹ Juan éeba nachuáni:

 —Liá'a wáaleerri chámai fíbalashi, jiá lirrú áabai liá'a jiní wáaliani; ya liá'a wáaleerri iyacaishi, jishírrida liájcha liá'a jiní wáaliani.

¹² Néenaa ná'a cóbrenai impuesto Romarru narrúniu Juanru quéewique'e nabáutisacoo ya nasáta néemiu liyá:

 —Quéewidacai, ¿tána wéewa wamédacai?

¹³ Juan ma náli:

 —Jócai cobra bájiala liúcha liá'a léjta nawánao icóbbraca.

¹⁴ Néenaa ná'a soldado nasáta néemiu lécchoo:

 —Ya wayá ¿tána arrúnaa wamédacai?

Juan éeba nachuáni:

 —Jiní éedani náucha cháji'i, jiní ibáulidaca nayá, uyáa najiconaa cháji'i jócai naméda; ya sáicta iwówa liájcha liérra iwénica napáida iyá.

¹⁵ Ná'a chóniwenai nanénda nacábau tána'inaa bésunawai, nasáta néemiu nayá wáacoo Mesías liá'a Juanca;

¹⁶ Ne Juan ma náli quinínama: "Nuyá yáawaa nubáutisa shiátaiyu; ne báqueerri finuminaa báutiseerri'inaa Espíritu Santo wíteeeyu, ya chicháiyu. Liyá mawí cadánani wítee núcha, jócai sáicaminaata nutájiacoo nuwáseda lishínaa cotiza báji.

¹⁷ Linda licáají rícuu léjta áabai pala, quéewique'e liáwaqueda trigo ya lishírrini máashiibee liúcha. Liwáaliaminaa trigo líibana rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibeeca chichái rícula jócai chácacajiu." Liáni wówerri limáca lishírrí ná'a sáicanica, ya máashii liúcami'inaa chichái rícula jócai chácacajiu.

¹⁸ Cháwate Juan íiwa nalíni, ya áabi íchaba wítee lécchoo, Juan íiwa nalí sáicai chuánschi chóniwenairru.

¹⁹ Ya lécchoo licáita Herodes wánacaleerri Galilea shínaa cainabi, jiníwata liwáaliala líinuyu ruá'a Herodíasca, léenajirri Felipe finuc oo, ya lécchoo quinínama máashii limédanica;

²⁰ Ne Herodes jócai méda liwánacaala liá'a Juanca, litúculeda áabai máashii mawí: liwárrueda Juan cuíta manúmai rícula.

*Juan Bautista báutiseerri Jesús
(Mt 3:13-17; Mr 1:9-11)*

²¹ Jóctanaa Juan yáa cuítá manúmai rícula, báutisa'inaa quinínama chóniwenai, Jesús báutisau léccchoo; ya nácula lí'óra, liá'a Jesús éerri méecu lirrú,

²² ya Espíritu Santo yúrruc oo linácula léjta áabai paloma, ya nacábani; ya léemi áabai chuánshi áacai mérri lirrú:

—Jiyá Nucúulee nuwówaini, jiyáwa nuwínani.

*Ná'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica
(Mt 1:1-17)*

²³ Jesús wáalia'inaa újni treinta camuúca lichánau liméda lishínaa tráawajo.

Léjta néebidau'u José cúuleecani.

José Elí cúuleemi,

²⁴ Elí Matat cúuleemi,

Matat Leví cúuleemi,

Leví Melqui cúuleemi,

Melqui Jana cúuleemi,

Jana José cúuleemi,

²⁵ José Matatías cúuleemi,

Matatías Amós cúuleemi,

Amós Nahum cúuleemi,

Nahum Esli cúuleemi,

Esli Nagai cúuleemi,

²⁶ Nagai Maat cúuleemi,

Maat Matatías cúuleemi,

Matatías Simei cúuleemi,

Simei Josec cúuleemi,

Josec Judá cúuleemi,

²⁷ Judá Joanán cúuleemi,

Joanán Resa cúuleemi,

Resa Zorobabel cúuleemi,

Zorobabel Salatiel cúuleemi,

Salatiel Neri cúuleemi,

²⁸ Neri Melqui cúuleemi,

Melqui Adi cúuleemi,

Adi Cosam cúuleemi,

Cosam Elmádam cúuleemi,

Elmádam Er cúuleemi,

²⁹ Er Jesús cúuleemi,

Jesús Eliezer cúuleemi,

Eliezer Jorim cúuleemi,

Jorim Matat cúuleemi,

³⁰ Matat Leví cúuleemi,

Leví Simeón cúuleemi,

Simeón Judá cúuleemi,

Judá José cúuleemi,

José Jonam cúuleemi,

Jonam Eliaquim cúuleemi,

³¹ Eliaquim Melea cúuleemi,

Melea Mena cúuleemi,

Mena Matata cúuleemi,

Matata Natán cúuleemi,

³² Natán David cúuleemi,

David Isaí cúuleemi,

Isái Obed cúuleemi,

Obed Booz cúuleemi,

Booz Sala cúuleemi,

Sala Nahásón cúuleemi,

³³ Nahásón Aminadab cúuleemi,

Aminadab Admin cúuleemi,

Admin Arni cúuleemi,

Arni Esrom cúuleemi,

Esrom Fares cúuleemi,
 Fares Judá cúuleemi,
³⁴ Judá Jacob cúuleemi,
 Jacob Isaac cúuleemi,
 Isaac Abrahám cúuleemi,
 Abrahám Taré cúuleemi,
 Taré Nacor cúuleemi,
³⁵ Nacor Serug cúuleemi,
 Serug Ragau cúuleemi,
 Ragau Peleg cúuleemi,
 Peleg Heber cúuleemi,
 Heber Sala cúuleemi,
³⁶ Sala Cainán cúuleemi,
 Cainán Arfaxad cúuleemi,
 Arfaxad Sem cúuleemi,
 Sem Noé cúuleemi,
 Noé Lamec cúuleemi,
³⁷ Lamec Matusalén cúuleemi,
 Matusalén Enoc cúuleemi,
 Enoc Jared cúuleemi,
 Jared Mahalaleel cúuleemi,
 Mahalaleel Cainán cúuleemi,
³⁸ Cainán Enós cúuleemi,
 Enós Set cúuleemi,
 Set Adán cúuleemi,
 Adán Dios cúuleemi.

4

*Wawásimi wówai Jesús méda ljíconau
 (Mt 4:1-11; Mr 1:12-13)*

¹ Jesús Espíritu Santo cámusheda liwítee, léejoo méeda Jordán néenee, ya Espíritu lítee jiníctala yáairri.

² Néerra liyá cuarenta éerri, ya liá'a Wawásimi wówai Jesús méda ljíconau. Jesús jiní íyani narrícu ná'a éerrica, táda cha liáwinaami lisíntia ínaishi.

³ Néenee Wawásimi ma lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwanate lináwacoo liéni íibaca páaniyu.

⁴ Jesús éeba'ee:

—Limá'ee liá'a Dios chuáni jái tánacuwai: 'jócai bácai íyacaishiyu liyá liá'a washiálicuerrica.'

⁵ Néenee Wawásimi írrida Jesús ya líyada lirrú quinínama náa'a país éerri rícu,

⁶ limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama jiwanacaalaque'e éerri rícu cawéninica. Níwata nuyá nunísani narríshibiaca, ya nuá tánashia nuwówaini nuárru jíni.

⁷ Jitúyactau nulí ya jái nulí sáicai, quinínama jishínaaminaa.

⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jócai túyau jirrú, jiníwata limá liá'a tánerricoo: 'Jitúyau Diosruja, ya jisírbia lirrú bácai.'

⁹ Liáwinaami Wawásimi téé Jesús chacáalee Jerusalénra, lírrida liyá templo ítala mawíta áacaica ya limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cainabi rícula wayéji áani;

¹⁰ jiníwata limá liá'a tánerricoo:

'Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini nayúda ya natúa jiyá.

¹¹ Nanácuadaminaa jiyá nacáaji rícuu,

jócubeecha jíinuaui íiba nácula'.

¹² Jesús éeba'ee Wawásimi chuáni:

—Limá léccchoo liá'a tánerricoo: 'Ujímáca máashii Diosru jiwówaini limédaca.'

¹³ Quéecha'inaami Wawásimi jócu léenaa liwána Jesús méda ljíconau, néenee Wawásimi dáanau liúcha íchaba éerri.

*Jesús chánau liméda lishínaa tráawaju Diosru Galilea rícu
 (Mt 4:12-17; Mr 1:14-15)*

¹⁴ Liáwinaami Jesús éejoo lishínaa cáinabi ítalau jí'ineerri Galilea Espíritu Santo dánaniyu, néenee natáania linácu quinínama lirrú liá'a cáinabica yéerri litíeji.

¹⁵ Ne léewida nayá narrícu náa'a cuítá jí'ineenai sinagoga, ya náa lirrú quinínama sáicai.

Jesús Nazaret néeni

(Mt 13:53-58; Mr 6:1-6)

¹⁶ Jesúss yáau Nazaret néerra, chacáalee lidáwinactamicoo. Léerdi nawówa iyabactacoo liwárroo sinagoga rícula, léjta liwíteeja, jáiwa libárruawai quéewique'e liliá Dios Chuáni.

¹⁷ Náa liliá cáashta litánanimi liá'a fíwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca, limécu'inaamini línu linácu liá'a tánerricoo chá'a:

¹⁸ "Espíritu nuwácali shínaa yáairri nunácu, jiníwata liníwaca nuyá quéewique'e nutée chuánshi wáalii nalí náa'a carrúni jináatanica;

libánuia nuyá nuíiwadeda chítashia éewau'inaa mabáji náa'a presoca ya nuéejueda natuí náa'a matuínica;

nuchánaa nuéda nabáji náa'a nabáddadanica;

¹⁹ nuíwa liá'a camuí sáictaica Wawácali shínaaca."

²⁰ Liáwinaami Jesús támú liá'a cáashta, jáiwa liá lirrú jíni liá'a yúderri nayá sinagoga rícu, jáiwa liwáawai. Quinínama náa'a yáaine néeni nacába lirrú.

²¹ Jáiwa lichánau litáaniacai límá'ee:

—Wáalee éerri linísa licúmpliacoo liéni tánerricoo ináneewa.

²² Quinínama natáania Jesús nácu sáica ya nacáarrudau nacába liá'a limánica sáictaica. Nasátada'ee néemiu nayá wáacoo:

—¿Jócaita le José cíulee léjí liéni?

²³ Jesús éeba'ee nali:

—Yáawaiyi numá irrú, imámina nulí léju liéni chuánshica: 'Médico, jichúní jiyá jájiu.' Mawí imámina nuljoo: 'Liá'a wéeminica jímédani Capernaúm rícu, jíméda léchchoo ája áani chúnsei jícáinabeerra íta'au.'

²⁴ Ne mamáarraca límá'ee: —Ne yáawaiyi jímí báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, jócái sáica narríshibia lishínaa cáinabi íta'au.

²⁵ Yáawai méetaa íchabate máanirrini Israel rícu, éerri liyá'inaami liá'a fíwadedeerri Dios chuáni báinacu Elíasca, quéecha'inaamite jócu liuwau matálíi camuí yá béeewami mawí, jáiwa íchaba fínaishi quinínama Israel cáinaberra íta'aa;

²⁶ ne Elías Dios jócái libánuia náa'a máanirrinica Israel rícu, ne ta chaléjani Sarepta néerra, urruí lirrú liá'a chacáalee Sidónca.

²⁷ Chacábacanaa íchabate bálinenai liyú liá'a chorrówa íyeerri náinaa Israel rícu, éerrimi liyá liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Eliseoca, ne jímí éeneerri lichúnico náenaaca bácai rími Naamán, chéesaicani Siria sáica.

²⁸ Quéecha'inaami néemi quinínama liéni, náa'a yáaine sinagoga rícu fíwirri wérri nawówa bájialanaa.

²⁹ Nabárrua'inaamiu, jáiwa najéda chacáalee rícucha Jesús, naté'e wáni díului áacai itala chacáalee yáctaca, quéewique'e najúsunedacani cáinacula néenini.

³⁰ Ne Jesús bésunau nadécumi quinínama, jáiwa liáu néenee.

Báqueerri washíálicuerri wáalierri áabai espíritu máashii

(Mr 1:21-28)

³¹ Jesúss yá'eewoo Capernaúmra, áabai chacáalee Galilea sái, ne léerdi nawówa iyabactacoo léewida náa'a chóniwenai.

³² Ne náa'a chóniwenai nacáarrudau nacába léewidacalaca, jiníwata táanierri quinínama wánacaalashiyu:

³³ Sinagoga rícu báqueerri washíálicuerri yá'ee wáalierri demonio, jáiwa'ee limáidada lidánaniyuwal:

³⁴ ¡Jimáaca wayá! ¿Tánda jiníquiu wáajcha, Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá fíñuerri'e jimárdá wayá? Nuyá cúnusierri jiyá, nuá léenaa jiyá majíconaica Dios shínaaca.

³⁵ Jesús cáita'ee liá'a demonioca límá'ee lirrú:

—¡Manúmata ya jimáaca liéni washíálicuerrica! Néenee liá'a demonio liúca liá'a washíálicuerrimica cáinabi rícula nanáneewa quinínama, ya jáiwa lijiáu liúchají jiní limédaacta lirrú máashii.

³⁶ Quinínama nacáarrudau'eewoo, ya namá'ee nali wáacoo:

—¿Tána chuánshiqui jiliéni? Quinínama liá'a wánacaleerrica ya liwítee dánani liéni washiálícuerrica liwána najiácoo ná'a espíritu máashiinica, jya nayá jiáneu!

³⁷ Ya natáania sáica Jesús nácue quinínama líta'aa liá'a quinínama cáinabica.

*Jesús chúní Simón Pé'eru néerru
(Mt 8:14-15; Mr 1:29-31)*

³⁸ Jesús jiá'inaamu sinagoga rícuha ya jáiwa liwárroo líibana lícula liá'a Simónca. Linérru liá'a Simónca bálinechoo'eewoo ruyáca, máanui wérri licámuna, nasáta Jesús yúcha runácu.

³⁹ Jesús tájia'eewoo ruyáctaca ya jáiwa licáita liá'a licámunacaa, jáiwa licámuna éedawai, liyáalimi, jáiwa rubárruawai ya ruchánau rushírrueda nalí.

*Jesús chúní íchaba Chóniwenai bálineneu
(Mt 8:16-17; Mr 1:32-34)*

⁴⁰ Éerri wárrau'inaami liyá cáí, quinínama ná'a nawáalia bálinacaalashi, matuínama bálinacaalashi natée'e nayá Jesúsr; ne jáiwa licháanaa licáaju nanácu bácainaa, jáiwa lichúní nayái.

⁴¹ Ne náuibicha ná'a bálinenaicoo íchaba léccchoo najiáu ná'a demonioca, namáidadaca namá'ee: —Jiyáwa liérra Dios Cúuleecal! Ne Jesús cáita ná'a demonioca, ya jócu línda natáaniaca, jiníwata náaca léenaa liyá liá'a Mesíasca.

*Jesús tíwa liá'a chuánshica sinagoga rícu
(Mr 1:35-39)*

⁴² Jucámarra'inaami, Jesús jiáu chacáalee rícuha, ábabí yáarruishi jiníctala yáairri. Ne ná'a chóniwenaina namúrru liyá, jáiwa náiinu liyáctala liyáca. Nawówai náyabedacani jócubeechata liáu,

⁴³ ne Jesús má'ee nalí:

—Lécchoo arrúnaa nüíwa liáni chuánshi sáicaica linácue sái liá'a Dios wánacaaalactalaca nalí ná'a áabi chacáaleeca, lináceji liéni Dios bánuua nuyá máyala áani.

⁴⁴ Cháwa'ee Jesús tíwa liácoo liá'a chuánshica sinagoga rícuba cáinabi nashínaa ná'a judíobinica.

5

*Natésu jócai nacába caji
(Mt 4:18-22; Mr 1:16-20)*

¹ Ábabí éerrite, Jesús yáa liyáca litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Genesaret, lisíntia nabádeda liyá ná'a chóniwenai máanabanaamica wówenai néemi Dios chuáni.

² Jesús cába chámái lancha cáina nácu. Máisananiyaca níwata ná'a catésucanica yúrrucuñau lirrícuba nabádeda nashínaa máyau.

³ Jesús yúrrucuó ábabí lancha rícula, Simón shínaaca, jáiwa liwána lidáanaa pítuita litácoojeji bachátairra. Jáiwa liwáau lirrícu liá'a lanchaca néenee lichánau léewida ná'a chóniwenaina.

⁴ Linísinaami litáaniacai, limá'ee Simónru:

—Jítée liá'a lanchaca chaléeni bachátala dujíwactalaca, ya ta yúca ishínaa máyawai itésuque'e.

⁵ Simón éeba'ee:

—Quéewidacai, táayenaa watráawajaaca watésuca, ne jiní wérri wajédani; ne jiyáctaca bánuani, nuá'au nudáquinia numáayaniu.

⁶ Ne naméda'inaami jíni, náawaqueda bájialanaa cubái liá'a namáyani atéwanamai súbirriacoo.

⁷ Néenee namáida ná'a nashínaa najúnicaica máinecoo ábabí lancha rícu, quéewique'e náacoo nayúda nayá. Néenee náau néerrai, nacámusheda ná'a chámái lanchaca atéwa namácta natámucoo.

⁸ Simón Pé'eru cába'inaami liéni, litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa limá'ee lirrú: —Jishírriu núcha, Nuwácali, níwata nuyá cajíconai!

⁹ Jiníwata Simón ya quinínama cáarrudenaiu nacába liá'a najéda cubái, máanaba náami jócai nacába cají.

¹⁰ Lécchoo cáarrudenaiu ná'a Santiago ya Juan, Zebedeo éenibica, Simón máanabacaca. Ne Jesús má'ee Simónru:

—Ocáarru jiyá; léjta jinísau jítésucai, chacábacanaa jimúrru nulí chóque'e chóniwenai nasiguia nuyá.

¹¹ Néenee natée lanchami litácoowalai, namáaca quinínama, jáiwa náau Jesús yáajchai.

*Jesús chúni báqueerri bálinerri lepra
(Mt 8:1-4; Mr 1:40-45)*

¹² Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca áabai chacálee rícu, línu báqueerri washíalicuerri bálinerri chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra; licába'inaami Jesús litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lisáta'ee liúcha:

—Nuwácali, jiówaicta, jichúni tuyá nubálinaacaala yúcha.

¹³ Jesús dún'e licáajiyu wáni, limá'ee:

—Nuwówai, jichúnicoo! Liyáalimi libálinaacaala'ee chorrówa íyeerri línaa éedau liúcha,

¹⁴ Jáiwa Jesús ma lirrúi:

—Jiníwaa jíiwani jiyárrujoni; bácai rími jiáu jiyadacoo sacerdote náneewa, ya jítée jishinnaa Jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimi imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinaacaala yúchau.

¹⁵ Ne mamáarraca, Jesús iiwanaa cáarrialiacoo quinínama matuínaami, ya íchaba chóniwenai yáawacau néemique'e lichuáni ya lichúniqe'e nabálinaacaala.

¹⁶ Ne Jesús lishírriu jiníctala yáairri quéewique'e li'óracoo.

Jesús chúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Mr 2:1-12)

¹⁷ Áabai éerri Jesús éewidacta liyáca, nawáau nayá néeni ná'a áabi fariséobini ya quéewidacanica ley shínaabinica línuenai quinínama chacálee rími Galilea shínaaca, ya Judea ya Jerusalén néenee. Ya Dios wítee iyadau Jesús nácu lichúni ná'a bálinenacoo.

¹⁸ Néenee áabi washíalicuenai línu índenai báqueerri macáwai liárrubai íta'au. Nawówaicta'ee nawárrueda cuíta licúlani ya náyada Jesús náneewani;

¹⁹ Ne jócu náiuu tásquia náuchua nawárrua jíni, jiníwata bájialaca íchaba chóniwenai; jáiwa náirda liyá cuíta íteeji, náeda bájirra cuíta báinaa ya náurrucuedaque'e liyá néenee bálinerricoo liárrubai íta'au, náeni béewami nalí quinínama, Jesús náneewa.

²⁰ Quéecha'inaami Jesús yáa léenaa náebida'inaa linácu, limá'ee lirrú liá'a bálinerricoo:

—Nujúnicaí, jijíconaa jái méetuacuwai.

²¹ Néenee ná'a quéewidacanica ley shínaabinica ya ná'a fariséobinica nachánau napénsaaca: “¿Tána léi liéni éeneerri limá chá'a chuánshi máashii Dios nácula? Bácai rími Dios éeneerri liméetua jíconaashi.”

²² Ne Jesús yáirri léenaa liá'a napénsaani nayáca, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána ipénsa irrúwoo chárра?

²³ —¿Tána mawí jócu tráawajui, wamácai: ‘Jijíconaa máauerriu liméetuacuwai’, o numáca: ‘Jibárroo jijínaau’?

²⁴ Ne nýudadaminaa irrú, tuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca wáaliertti wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá lirrú liá'a macáwaica:

—Numá jírrú, jibárroo, jiwína jírrubai ya jiáu jíibana néerrau.

²⁵ Liyáalimi, liá'a macáwaica léenuu libárruacoo quinínama náneewa, liwína liárrubai lirrú wánimicoo íta'aa, jáiwa liáu líibana néerrawai liá sáicai Diosru.

²⁶ Quinínama nacáarrudau nacábacani, jáiwa náa sáicai Diosrui ya bájialanaa nacáarrudacoo namá'ee:

—Wáalee wacába watuíyu jócai wacába cáji.

Jesús máida Levírru

(Mt 9:9-13; Mr 2:13-17)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús jiáu, jáiwa licába báqueerri cacóbracai impuesto Romarru. Jí'ineerrimi Leví, wáairriu liyáca yáarrubaishi íta'aa licóbra liyá impuesto. Jesús má'ee lirrú:

—Jisíguia tuyá.

²⁸ Néenee Leví bárroowai, limáaca quinínama, jáiwa liáu Jesús yáajchai.

²⁹ Táicala'inaami mawí, Leví méda áabai fiesta máanui wérri líibana néeniu Jesúsru; ya íchaba ná'a cóbrenai impuesto Romarru, náajcha ná'a áabi chóniwenica, wáaineu tuyá mesa nácula náajcha.

³⁰ Ne ná'a fariséobinica ya ná'a quéewidacanica ley shínaabinica néenaacajaa, nachánau nacáida Jesús shínaa éewidenaicoo. Namá'ee nalí:

—¿Tánda íya ya írra náajcha nárra cacóbracani impuesto ya cajíconaanica?

³¹ Jesús éeba'ee nachuáni: —Ná'a sáicanica, jócani rúnaa médico, ta nayá ná'a bálinenaicoo.

³² Nuyá jócai ínu numáida ná'a sáicanica, nuínu numáida ná'a cajíconaanica, quéewique'e néejueda nayáu Diosru.

Linácue sái liá'a ayúnoca

(Mt 9:14-17; Mr 2:18-22)

³³ Néenee namá'ee Jesúsru:

—Ná'a casíguiacani Juan ya fariséobini shínaaca yúnenai bájialanaa ya naméda bájialanaa oracióñ, ne jishínaa éewidenaicoo jiájcha éerri jútainchu náaya ya nárra.

³⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Léewaminaatau éewa iwána nayúnaa ná'a namáidani áabai matrimóniorru, nácula liyá náajcha néeni liá'a novioca?

³⁵ Ne línuminaa liá'a éerrica, natécta'inaa liá'a novioca; jáicta línu liá'a éerrica, liyáaliminaa nayúnaajoo.

³⁶ Chá'a léccchoo línu nalí áabai licábacanaa:

—Jiní dáulerri áabai fíbalashi wáalii quéewique'e lichánaida áabai fíbalashi dánumimi. Ne limédactacula chán'i, ya táminala liúca liá'a fíbalashi wáaliimica; mawiyí liá'a shídanaamica wáalii, jócai sáicta máacacoo fíbalashi dánumimi yáajcha.

³⁷ Ne jiní léccchoo wanuácalo vino wáalii áabai fímanaashi salírrani rícula, níwata liá'a vino wáaliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a fímanaashi dánumimica, léjta liá'a fímanaashi ya liá'a vinoca jái liúcawai.

³⁸ Tádawa arrúnaa wanuá vino wáalii lirrícula liá'a fímanaashi wáaliica.

³⁹ Ne liá'a írrerri vino salírrani, jócai wówai liáwinaami vino wáalii, jiníwata jái limái: 'Liá'a vino salírranica mawí sáictaca.'

6

Ná'a éewidenaicoo Jesús yáajcha éerruedenai trigo ita léerdi nawówa iyabactacoo

(Mt 12:1-8; Mr 2:23-28)

¹ Áabai éerri nawówa iyabactacoo Jesús jinani nabáanacaala iíbi. Lishínaa éewidenaicoo liájcha néerrua líta liá'a trigoca, ya ta nacárra nacáaji ricuu jiní ya ta náaya límii.

² Jáiwa áabi fariséobini nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

—¿Tánda iméda iyá liérra jócai wéewa waméda éerdi wawówa iyabactacoo? Jiníwata jócai ley índa wamédaca.

³ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Jócai iliá icábau Dios chuáni nácu báitare David ya ná'a limánabaca nawáaliate ínaaishi?

⁴ Jáiwate liwárruawai Dios iibana rícula, jáiwa liwína náji ná'a pánica nashírrini Diosru, líya liyái ya liá náaya léccchoo ná'a limánabaca, báawita bácai rími ta ná'a sacerdótebinica éewata náyacani bácai liá'a pánica.

⁵ Néenee Jesús ma mawi:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáalia wánacaalashi linácu liá'a éerrica nawówa iyabactacoo.

Liá'a washiálicuerrica máacarrai cáaji

(Mt 12:9-14; Mr 3:1-6)

⁶ Áabai éerri nawówa iyabactacoo ná'a judíobinica, Jesús wárruerri sinagoga rícu ya lichánau léewidaca. Báqueerri washílicuerri yáairri néeni máacarrai cáaji ché'e sáicaquítjica.

⁷ Néenee náeda lituínaa liá'a Jesúsca ná'a éewidenaica Moisés shínaa ley ya fariséobini léccchoo, nacábaque'e lichúnicta liá'a máacarrai cáaji, lirrífíliá'a éerrica nawówa iyabactacoo, néewaque'e náa lijíconaa liá'a Jesúsca.

⁸ Ne liá'a Jesúsca, liá leénaa chítañia nawítee jiní, limá lirrúliá'a washílicuerrica máacarrai cáaji:

—Jibárroo, jíméda béeewami.

Néenee libárruawai.

⁹ Néenee Jesús ma nalí ná'a áabica:

—Nuñowai nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi rími: ¿Lirrícu liá'a éerrica wawówa iyabacoo, wéewa waméda sáicai o máashii? ¿Wawáseda cágwicaishi o wamárdacan?

¹⁰ Linísia litáania náajcha, liá'a Jesúsca licába quinínama litéejiu limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jídúcua jícáajiu.

Liméda jíni, sáicai báaniu jíni licáajica.

¹¹ Ne ná'a áabica iúwirrini wérri nawówa. (Namáctacala'ee Jesús méda lijíconau litráwajaaca lirrícu liá'a éerrica nawówa iyabactacoo). Táda natáania nalí wáacoo támashia néewa namédaca Jesús júnta.

Jesús níwa ná'a doce éewidenaicoo

(Mt 10:1-4; Mr 3:13-19)

¹² Liyáali éerrite, Jesús yáau áabai dúuli ítala li'óracoo, libésuneda quinínama tázayebée lí'oracoo Díosru.

¹³ Quéecha'inaami jucámarra cáí, limáida lishínaa éewidenaicoo, jáiwa liwína doce néenaa, liá nají'inaa apóstolu. (Wówerri limá bánuani naméda áabai tráawajuba).

¹⁴ Léewa nají'inaa liáni: Simón, liá liéni jí'inaa Pé'eru; Andrés, Simón éenajirrica; Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé,

¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago, licúulee liá'a Alfeo; Simón liá'a Celote,

¹⁶ Judas, Santiago cúuleeca, ya Judas Iscariote, liá'a náawiderriu liwítee máashii éejuederri'inaa Jesús.

Jesús éewida íchaba chóniwenai

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Jesús yúrruc oo dúuli ítacha lishínaa apóstolu yáajcha, jáiwa limáacau áabai bacháida lícui. Néeni náawacau íchaba ná'a siguiñai liyá, ya íchaba chóniwenai Judea shínaa cáinabi ítesanaca ya Jerusalén ya litácoowej liá'a Tiroca ya Sidón. Ínuenai néemique'e Jesús chuáni ya quéewique'e lichúni nashínaa bálinacaalashi.

¹⁸ Ya ná'a a carrúni jináata nanácueji ná'a a espíritu máashii, máaqueñai léccchoo sáica.

¹⁹ Chacábacanaa quinínama Chóniwenai wówenai nadúnu Jesús nácu, níwata lichúncala nayá quinínama liyú liá'a Dios wítee jiáirricoo linácuña.

Liá'a sáictacta nawówa ya máashicta nawówa

(Mt 5:1-12)

²⁰ Jesús cába'ee lishínaa ná'a éewidenaicoo liájcha, ya limá'ee nalí:

Sáicta iwówa iyá carrúni jináatanica,

níwata liá'a Dios wánacaalactala ishínaa.

²¹ Sáicta iwówa iyá chóque'e ínaaishinirru,

jiníwata imáacaminaujoo cáawai.

Sáicta iwówa chóque'e iyá íchenaica,

jiniwata liáwinaamiminaa icáidaminaajoo.

²² "Sáicta iwówa iyá jáicta máashii chóniwenai cába iyái, jáicta nawáana yáacuwai, jáicta máashii nanúma irrúi ya jáicta nacháani iyái jicá'a ná'a a máashiinica, nunácueji tuyá Washíalícuerrri Dios Cúuleeca,

²³ Sáicta wérri iméda iwówau, cashíamu iméda iwówau liyú liá'a sáicai liyáali éerri, níwata iyá ríshibianai'inaa mánui wérri sáicai áacairra; cháwa cábacanaa náinueda ná'a nawérrinaibimi chóniwenai ná'a iúwadedeenaimi Dios chuáni báinacu nabéechaa.

²⁴ "Ne, jái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá rícubinica, jáni nísa sáicta iméda iwówawai!

²⁵ "¡Ái éenaa já'a carrúni jináata iyá chóque'e nísenai cáawaica, ne liáwinaami'inaa ínaaishi irrújoo!

"¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá chóque'e cáidenica, ne liáwinaami'inaa ícha irrúwoo máashii'inaa iméda iwówau!

²⁶ "¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá quinínama cáinabi ítesana náa irrú sáicai, ne cháwa cábacanaa nabésunacoo náajcha ná'a chóniwenai ibéechaa sánaca, náajcha ná'a iúwadedenai Dios chuáni jócai yáawaiyi!

Caníinaa wacába wajínaiu

(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ "Ne iyá éemenai nulí numá irrú: Caníinaa icába ijínaiu, iméda nalí sáicai ná'a máashiini cába iyá.

²⁸ Yáa nalí sáicai ná'a mándisieni iyá, i'óra nanácu ná'a máashiini numá inácucha.

²⁹ Áiwee báseerri jiwidani já'a, jináawida lirrú béema; ne áiwee éederri jisácuni já'a, jímáaca léchchoo litée jicámisi.

³⁰ Ne matuínnaami tánashia nasátani jiúcha, jiá lirrúni, ne léedacta jishínaa, ujisáta liúchaní.

³¹ Iméda náajcha ná'a chóniwenaica, chaléjta iwówa naméda yáajcha ná'a áabica.

³² "Ne iyá caniinacta icába iyá jájiu liá'a caniinai cába iyá, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita ná'a cajíconaanica caniinaa náacába yáacacoo.

³³ Ne imédacta nalí sáicai ná'a médenai irrú sáicai iyá jájiu, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita ná'a cajíconaanica naméda sáicai nalí wáacoo.

³⁴ Ne ipréstacta nalí báca ná'a ipénsani éejueda irrú lijúnta ná'a sói, ¿tána iyada néenii iwíttecoawai? Léchchoo ná'a cajíconaanica préstenai nashínaa wáacoo bácainaa napénsaa narríshibia lijúnta sói náucha wáacoo.

³⁵ Iyá éewenai caniinaa icába ijínaiu, ya iméda nalí sáicai, ya éewa iprésta ishínau jiní inéndacala néejueda irrú lijúntaaa sói. Chámínaa mánui ishínnaa sáicabee ya iyámina leénibí liá'a Dios áacai sáica, liá'a léchchoo sáicaica náajcha ná'a chóniwenaicháninica, ya ná'a máashiinica.

³⁶ Arrúnaa iyá carrúni jináata icába áabi, léjta carrúni jináata isálíjinaa Dios cába iyá.

Ujiúca áabi máashiiquictala

(Mt 7:1-5)

³⁷ "Ojiúca áabi máashiquictala, jócubeecha Dios yúca jiyá máashiquictala léchchoo. Jócu jiá áabi jíconaa, ya Dios jócuminaa liá ijíconaa léchchoo. Jimíya máecha áabi jíconaa, ya Dios pérdonaamina iyá.

³⁸ Yáa áabirru, ya Dios liámina irrú léchchoo. Liámina ishínnaa chácalac rícu áabai léenedayu'innaa sáicai wérri, libádadani, licúsudani ya cashiámunaa. Dios éenedamina iyá léchchoo léjta cábacanaa éenedau'ú áabibi."

³⁹ Jesús máaca nalí liéni licábacanaa: "¿Léewaminau báqueerri matuýii ljíneda báqueerri matuýii wítabii? ¿Jócuminaa náacu chámataanaa útawi rícula?

⁴⁰ Jiní báqueerri éewiderrico mawíyli lishínnaa quéewidacoo yúchau; jáicta limárdalishínnaa estúdiowai línuminaa limédacoo léjta lishínnaa quéewidacoo.

⁴¹ "¿Tánda jicába jéenajirri tuí rícu catábíbee, ne jócu jicába liá'a áicuba dánumimi yáairri jitú rícu?

⁴² Ne jócta jiá leénaa jiwáalia'u áicuba dánumimi chúnsei jitú rícu, ¿chíta jéenau'u jímá jéenajirri rícu jini: 'Nuéenajirri, jínda nujéda'aa jitú rícu licha catábíbee'ca? ¡Chámai wítee! Jijédaa quéechanacu liérra áicuba dánumimi yáairri jitú rícu, támínaa cha jéewa jicába sáica quéewique'e jéewa jijéda jéenajirri tuí rícu licha catábíbee.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu

(Mt 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ "Jiní banácali sáicai éewa liá lítau máashii, jiní banácali máashii éewa liá lítau sáica.

⁴⁴ Quinínama banácali wáa leénaa wacába líta nácuejiu: Jócu wéewa wawína ítashi sáicai áabai túwirri náanai ítacha, jiní wéewaca wawína uva caticali ítacha.

⁴⁵ Liá'a washiálicuerri sáicaica, táanierri chuánshi sáicai, níwata sáicacala liá'a yáairri liwówa lícu, liá'a washiálicuerri máashiica, táanierri chuánshii cacháninai, jiníwata máashii liá'a yáairri liwówa lícu. Ne tándawa liá'a cashiámui ya liwówa lícu, leewa linúma táaniani liérra.

Ná'a chámái cuítá dánanica

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ "¿Tánda imá nulí, 'nuwácali, nuwácali', ne jócani méda léjta numáyu'u irrú?

⁴⁷ Nuíiwa'ee irrú liá'a chái cábacanaa íñuerri nulí léeemi nuchuáni ya limédaní liá'a náumina lirrú:

⁴⁸ chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, jáicta libárueda líibanawai, quéechanacu liméda dujíwala útawi, ya ta limáaca lidánani íiba íta'aa. Quéecháinaami manútua méedai, unésaca íñu linácula liá'a cuítaca, ne jócu leénaa lichúndaqui jini, níwata bárruerri sáica íiba íta'aa.

⁴⁹ Ne liá'a éemerri nuchuáni, ya jócu liméda liá'a numáni lirrú, chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri bárruederri líibanau cáina íta'aa, jáiwa jócu liá'a lidánani

dújíwalai; quéecha'inaami manútaa méedai unésaca fiñu lítala liá'a cuítamica, jáiwa licáuwai limáacacoo licáarraliacoo."

7

*Jesús chúni báqueerri shírruederri lirrú liá'a wánacaleerri romano sái
(Mt 8:5-13)*

¹ Jesúis nísaa'inaami litáania náajcha ná'a chóniwenaica, jáiwa liáwai Capernaúm néerra.

² Néeni báqueerri yáa Roma sái nawácali ná'a soldádoca, wáaliерri báqueerri shírruederri lirrú caníñai wérri licábaca, bálinerriuminaatanaa atéwacta máanalicaní.

³ Quéecha'inaami romanobini wácali éemi natáania Jesúis nácu, libánuia áabi salínai judíobini shínaaca, quéewique'e nasáta liúcha liácoo lichúni liá'a shírruederri lirrú liá'a romano wácalica.

⁴ Jáiwa náiuu Jesúis yáctalai nasáta liúcha cáiwinaa namá'ee lirrú:

—Liéni wawácalica sáicanatai jiyúdaca,

⁵ jiníwata caníñai licába washínaa chóniwénai quinínama, ya liwána naméda walí washínaa sinagoga.

⁶ Jesúis yáau náajchai, ne quéecha'inaami urrúni línui cuítarri, liá'a nawácalica libánuia áabi lijúninaiu namá lirrú: "Nuwácali, chajiwítemija, jiníwata nuyá jóci sáicanata jiwáruacoo núbana rícula;

⁷ tándawa, jócu nuáu nuyá jájiu numúrru jiyá. Bácai rími jiá wánacaleerri chuánshi quéewique'e jichúni shírruederri nulí.

⁸ Jiníwata nuyá jájiu yáairri nuwánacaala nácu léccchoo, liyálimi léccchoo nuwáalia ná'a soldado nuwánacaalanica. Jáicta numá néenaa báqueerrirriui jiáyu, arrúnaa liácoo; jáicta numá báqueerrirriui jiúnuu, arrúnaa línua; ya jáicta nubánuia nushínaa shírruederri nulí liméda nuwánacaala, jái liméda jíni."

⁹ Jesúis cáarrudau léemi jiliéni, licábadeda nalí ná'a chóniwénai yáaineu líshírricu, limá'ee nali:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jiníwita Israel rícu nuíinuni nácu éebiderri wérri léjta liáni washiálicuerrica.

¹⁰ Quéecha'inaami néejocoo cuíta néerra, ná'a libánuanimica náiuu linácu liá'a cashírruedacáica, jái sáicacai.

Jesús cárveda rucúulee ruá'a báquetoo ínetoo máanalíu ínírrimi

¹¹ Liáwinaami Jesúis yáau áabai chacáaleerra jí'ineerri Naín, náajcha ná'a lishínaa éewidenaicoo ya íchaba chóniwénai liájcha mawí.

¹² Línu'inaa urrúni chacáalee numá lícula, licába náinda náacoo báqueerri máanalii naquéénique'inini. Liyámi'e bácairrimi rucúuleeca ruá'a máanalíu ínírrimi, ya íchaba chóniwénai chacáalee rícu sána yáaineu ruájcha.

¹³ Jesúis cába'inaa ruyái, néenee carrúni jináata licába ruyái limá rulí:

—Ujícha.

¹⁴ Néenee Jesúis rúniu lidúnu cajón nácu, néenee nabárruawai ná'a índenai náacoo liá'a máanalica. Néenee limá lirrú liá'a máanalica:

—Icúlirrijui, numá jírrú: jibárruo!

¹⁵ Néenee libárrueda liá'a máanalimica ya ta litáaniaca, néenee Jesúis éejueda litúwarru jíni.

¹⁶ Nacába'inaa liáni, cáarru quinínama ná'a chóniwenaica náa Diosru sáicai namá'ee:

—Báqueerri cawénií cáiíwadedacani Dios chuáni jiárriu wáíibi.

Namá'ee léccchoo:

—Dios ínuerri liyúda lishínaa chóniwénai.

¹⁷ Néenee náiiwadeda liá'a namáni Jesúis nácura quinínama lirrúci liá'a Judeaca rícu léccchoo liá'a cainabi yéerri Judea tééji.

Ná'a Juan Bautista bánuanica

(Mt 11:2-19)

¹⁸ Juan éemi quinínama liá'a Jesúis médanica, náiiwacala lirrúnini ná'a máinecoo liájcha. Limáida chámata néenaa,

¹⁹ jáiwa libánuia Jesúis néerra jíni, nasátaque'e néemiuni liyácta yáawaa liá'a nanéendani nayáca, o wanéendawee báqueerri.

²⁰ Ná'a Juan bánuanica narrúni'eewoo Jesúsrú namá'ee lirrú:

—Juan liá'a Bautístaca libánua wayá wasátaque'e wéemiu, jiyácta liá'a wanéendani wayáca o arrúnaawee wanéenda báqueerri.

²¹ Liyálalimi nanáneewa Jesús chúni íchaba chóniwenai bálinenaicoo ya liá'a máashii yáairri nanácu, ya ná'a wáalianai espíritu máashii, jáiwa liwána íchaba matuúni cábacá.

²² Néenee léeba nachuánii: —yáayu Juan néerra íiwa lirrú liá'a icábanica ya liá'a éeminica. Íiwadeda lirrú ná'a matuúnica éewenai nacábaca, ná'a macáwanica éewenai najínacoo, ná'a cacháunanica méetuerriu náucha liá'a nabálinaacaalaca, ná'a mawíbanica éewenai néemica, ná'a máanalimica éejueueni nacáwiacoo, ya nalí ná'a carrúni jináatanica náiiwa liá'a chuánshi wásedeerri'inaaca.

²³ Sáicta liwówa liá'a chóniwerri éebiderri nunácu mamáarraca, jócai náawida liwiteu núcha.

²⁴ Quéecha'inaami náacoo náji ná'a Juan bánuanimica, Jesús chánau litáania chóniwenairru Juan nácu, limá'ee nalí: “¿Tána ijiáu icábacai iyá chaléeni jiníctala yáairri? ¿Áabai basué cáuli cúsudani?

²⁵ Ne jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washíalicuerri cawéni namái fíbala? Iyá yáine léenaa ná'a súwedeno fíbalishi cárwena namái yáainei nawíteeyu, yáainai nábana rícu ná'a wánacaleenaica.

²⁶ Ne cháctani, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri fíwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyii, ne báqueerri ta mawíyii máanui liúcha liá'a fíwadedeerri Dios chuáni báinacu.

²⁷ Juan liá'a litáanianimi nácu liá'a cáshtaca:
‘Nubánu catéecai nuchuáni jibéecha,
quéewique'e lichúni jibéecha iníjbaa.’

²⁸ Ne yáawaiyii numá irrú, náuibicha quinínama ná'a washílicuenaca, jiní máanui Juan yúcha mawí; ne áawita liá'a mawí píitui Dios wánacaalactalaca mawíyii máanui liúcha.”

²⁹ Quinínama ná'a éemenai Juan chuáni, áawita ná'a cacóbracani impuesto Romarru, wánenai Juan báutisa nayá, néebidacala yáawaa Dios machácanii;

³⁰ Ne ná'a fariséoca ya ná'a quéewidacanica ley shínaaca, jócani índa Juan báutisa nayá, nacháani quinínama liéni Dios wówenui liméda nawícaubali.

³¹ “¿Chítá nacábacanaa ná'a chóniwenai chóque'e sánaca? ¿Chítá nacábacanaa jíni?

³² Cháni cábacanaa léjta ná'a sáamanaica wáainecoo naséwicaca plaza rícu ya ta namáídada najúnicairruwai:

‘Wáiinuate irrú butútu,
ne iyá jócani báaweda;
warrábate shímashi cáiwii wítama,
ne iyá jócani ícha.’

³³ Áawita Juan Bautista fínuca, jócai íya páani jiní lírraca vino, ne iyá máinai jáica liwáalia áabai demonio.

³⁴ Néenee liáwinaami nuínu nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, íyeerrica ya nuírra, ne iyá máinai jáica yawíqui jiní ya cárracalai, najúnicaí ná'a chóniwenai máashiini fíwanaa ya ná'a cacóbracani impuesto Romarru.

³⁵ Ne Dios iyada quinínama liwiteu linácueji liá'a limédanica.”

Jesús líbana néerra liá'a Simón fariséoca

36 Báqueerri fariseo címida Jesús íya liájcha, jáiwa Jesús yáau líbana néerrai. Liwáau liyá mesa nácula,

³⁷ jáiwa báquetoo fínetoo máashiú fíwanaa yáichoo lirrúcu léja liá'a chacáaleeca, jáiwa ruá léenaa Jesús yáacoo líiya líbana néerra liá'a fariséoca, ruínda áabai frasco jí'ineerri alabastro* cashiámu juménibee.

³⁸ Ruchánu ruíchaca Jesús íiba néeni, rusábida rutuí yáabiyu. Jáiwa rumácarra ruwita báinayu, ya ta rushíshi líbai, jáiwa runuádeda juménibee linácu.

³⁹ Liá'a fariseo címideerri Jesús, licába'inaamini liéni limá'ee lirrúwoo: “Liéni washíalicuerrica yáawaictata báqueerri cáiwadedacai Dios chuáni, liá'aca ta léenaa tánashia chóniwetooca róji ruárra dúnuechoo ruyá linácu: báquetoo fínetoo máashiú fíwanaa.”

⁴⁰ Néenee Jesús ma lirrú liá'a fariséoca:

—Simón, nuwáalia áabai chuánshi nuíiwani'inaa jírrú.

* 7:37 Áabai íiba naméda ná'a frascoca.

Léeba'ee liá'a fariséoca:

—Jíiwate nulíni, quéewidacai.

⁴¹ Néenee Jesús má'ee lirrú: —Chámata washílicuenai mówiniate warrúwa báqueerri capréstacai warrúwa. Báqueerri mówiniate léjta liwéni liéni quinientos éerrictaca, ya liá'a báqueerrica cincuenta éerrictaca;

⁴² ne jócala néenaa napáida lirrúni, liá'a capréstacai nalíni, jáiwa jócu liwána néejueda lirrúni liérrumirrai ná'a chámataca jíni. Ya ta jíiwa nulí jíni, ¿tána néenaa caníinaa licábá mawí?

⁴³ Simón éeba'ee licháuni:

—Nulí tá'ee liá'a washílicuerri mawiyii mówinacia.

Jesús má'ee lirrú:

—Yáawayi jimácaa.

⁴⁴ Néenee licábá rulí ruá'a íinetooaca, Jesús má'ee Simónru: —¿Jicába rójí ruáni íinetooaca? Nuwárroo jíibana rícula, ne jócu jiá nulí shiáti nubádeda'inaa nuíibau; ne ta rójá ruáni íinetooaca bádedeechoo nuíiba rutuí yáawiyu, ya ta rumácarra ruwíta báinayu jíni.

⁴⁵ Jócali shishi nuyá, ne ruyá rícue ruwártruacuwai jócau máaca rushíshi nuíiba.

⁴⁶ Jóca jíinu nuwítá nácu aceite, ne ruyá nuádedeechoo juménibee nuíiba nácu.

⁴⁷ Tándawa numá jírrú íchaba wérri rujíconaa méetuerriu, níwata bájalaca caníinaa rucábaca; ne liá'a chóniwerri píitui mówinacia, píitui líyada caníinau'u licá'aca.

⁴⁸ Néenee Jesús má'ee rulí ruá'a íinetooaca:

—Jijíconaa jái méetuacuwai.

⁴⁹ Ná'a áabi yáainai nayá néeni, nachánau nasáta néemiu nayá jájiu:

—¿Tána léjí liéni éeneerri liméetua jíconaashi?

⁵⁰ Ne Jesús má'ee mawí, rulí ruá'a íinetooaca:

—Jéebidacala jiyá'au jíconaa méetuacuwai; jiáu chaiwíteemija'a.

8

Ná'a tíinaca yúdenai Jesús

¹ Liáwinaami liéni, Jesús jínaniu íchaba chacáalee rícu ya ná'a júbininica, lichánau léewidaca ya líiwadeda Dios wánacaalactaca. Ná'a doce apóstolu natálideda liyá.

² Ya léccchoo áabi íína tálideda liyá, ná'a liwásedani espíritu máashii yúcha ya áabata bálinacaalashi; náílbicha léccchoo ruuá ruá'a María jí'ineechoo Magdalena, siete demonio jíánimico yúcha;

³ léccchoo Juanaca, línu liá'a Cúzaca, liá'a wánacaleerrimi Heródesru; ya Susana, ya áabi íchaba mawí ná'a yúdenaimi nayá liyú liá'a nawáalianica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mt 13:1-9; Mr 4:1-9)

⁴ Íchaba jiáu chacáalee rícucha quéewique'e nacába Jesús, jáiwa náawacawai íchaba chóniwenai. Néenee líiwa nalí liéni áabai licábacanaa:

⁵ “Báqueerri cáabanacai jiáu licásá líimi liá'a liáabanani'inaaca. Licásá'inaamini, áabata líimi cáu iníjbaa lícu, jáiwa nabáweda jíni ya ta míshiidu íyaqui jíni.

⁶ Áabata léenaa cáu íiba íibi; ne quéechá'inaami lipáquiacoo, jáiwa máacarra jíni cháuctacala lirrú shiáti.

⁷ Áabata léenaa liá'a líímica cáu túwirri íibirra; ne quéechá'inaami lipáquiacuwai túwirri yáajcha, jáiwa lisácumeda jíni.

⁸ Ne áabata cáu sáicai cáinabi itá'aa; jáiwa lidáwinawai, liá lítau manuába, cáashia liá cien líimi líta nácuu.” Léewa Jesús máni liéni, jáiwa limá mawí cadánani: “¡Ná'a wáalianai nawíbau, néemique'e!”

Tánda Jesús léewida chacábacanaayu

(Mt 13:10-17; Mr 4:10-12)

⁹ Néenee lishínaa éewidenacoo sáta néemiuni, chíashia liwówau'u limá léjí liá'a licábacanaa.

¹⁰ Jesús má'ee nalí: “Iyá Dios íyadani irrú liá'a báyeerricoo liwánacaalactala; ne áabimi nutáanianirru licábacanaayu; ya áawita nacábaca jócali néenaa nacába sáica, ya áawita néemicá jócali néenaa náa léenaa.

Jesús chúni líiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mt 13:18-23; Mr 4:13-20)

¹¹ "Léewa liwówau'u limá liéni licábacanaa: Liá'a banácali fíimica wówerri limáca léewa Dios chuáni liérra;

¹² ne liá'a áabata líimi liá'a banácalica cáirricoo iníjbaa lícu, wówerri limáca ná'a a éemenai Dios chuáni, ne Wawásimi ínu, jáiwa lijéda Dios chuáni nawówa rícuucha, jócubeecha néebida ya jócu néewa nawárruacoo Dios yáctalaca.

¹³ Liá'a líimi cáirricoo íiba íibi wówerri limáca, ná'a a éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajcha wáni, ne jocani wáalia sáica najíchu; néebida áabata éerri rími, ne jáicta currúnatai ínu náatalai jái namáaca Dios chuáni.

¹⁴ Liá'a líimi cáirricoo túwirri fíibirra, wówerri limáca, ná'a a éemenai Dios chuáni, ne arrájuatayu náinda lisácumacoo nawówa lícu Dios chuánica nafánacalau éerri shínanaa nácu, namúrru warrúwa ya sáicta nacába liá'a éerri iyadanica, chácabacanaa jócu néewa ná'a naméda sáicai Diosru.

¹⁵ Ne liá'a líimi cáirricoo sáicai cainabi íibirra, náwa chóniwenai méecuenai nawówau sáica máaqueñeu nayáu néemi Dios chuáni namédaque'e léjta liwówau'u, ya ta nayá machácanii náyada nayáu léjta banácali yáairri lítau sáica.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca

(Mr 4:21-25)

¹⁶ "Jiní túculeerri áabai lámpara ya ta libáyaqui jini o limáaca cama yáajbalani, litúculiactani limáacani áacai, quéewique'e nawáalia jucámarrabee ná'a a wárruenaicoo.

¹⁷ Ne cháwa cábacanaa, jiní báyeerriu néenaani'inaa náa léenaa, jiní liá'a cabáyaintaica éeneerri'inaa náa léenaa ya limáacacoo jucámarraanaa.

¹⁸ Cháwa jáni, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a piitui rími liáni léenaa nácu."

Jesús túwa ya léenajinai

(Mt 12:46-50; Mr 3:31-35)

¹⁹ Jesús túwa ya léenajinai náiinu liyáctalaca, ne jócu néenaa narrúnico lirrú, ichabaca wérri chóniwenai.

²⁰ Áabi náibicha fíwa Jesúruni:

—Jítúwa ya jéenajinai ná'a yáa bináawa, wówenai nacába jiyá.

²¹ Jesús éeba'ee:

—Ná'a a éemenai Dios chuáni, ya naméda liwánacaala, náwa nutúwa ya nuéenajinai nárra.

Jesús íyabaída cáuli ya marrádaca

(Mt 8:23-27; Mr 4:35-41)

²² Áabai éerri, Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula lishínaa éewidenaicoo yáajchau, limá'ee nali:

—Wáau bajíala manuá. Jáiwa náawai.

²³ Nácula nachuáu manuá fíwalirricu, Jesús máairri. Liyáalimi áabai cáuli wérri ínu manuá yáacoo, jáiwa'ee liá'a lanchaca lichána cashiámu shiátaiyu, ya atéwacta natámucoo.

²⁴ Néenee náau nacáweda Jesús namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¡quéewidacai! ¡Watámucoo wayácai! Jesús bárrua'inaamiu litáania cáulirru ya marrádacarru, jáiwa machúnucunaa limáacacoo quinínama chawítemija'a.

²⁵ Néenee límá lishínaa éewidenaicoo liájcha:

—¿Ta liáu éebidaumi jini?

Ne nayá, cárdateeneu nacábadedenica, nasátada'ee néemu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, táanierri cáulirru ya shiátairru ya léewida lichuáni?

Jesús chúni báqueerri Gerasa néeni sái wáalierrí íchaba espíritu máashiini

(Mt 8:28-34; Mr 5:1-20)

²⁶ Díecu'inaami wáali náiinu licáinaberra ítala liá'a Gerasaca, yáairri bajíala manuá, líjuntámi liá'a Galileaca.

²⁷ Jesús yúrrucue'inaamiu lancha rícuucha cainabi ítala, báqueerri washiálicuerri jiáu chacáalee rícuucha, wáalierrí demonio, jáiwa lirrúniwai Jesúsru. Íchaba wérri éerri jócai súwa líibalau jiní liyácalá cuifa lícu, níwata yáairri útawi rícuucha máanalini yáarruica.

²⁸ Quéecha'inaami licába Jesús, licáu liúrruimiyu Jesús náneewa, limáidada'ee:

—¡Ujníquiu nuájcha, Jesús Dios Cúulee áacai sáica! ¡Nusátani wérri jiúcha jócubeecha jiwána nusúfria bajiala!

²⁹ Limá liáni jiníwata Jesús wáneerri lijiácoo liá'a espíritu máashiica liúcha. Íchabachu liá'a demonioca wáarroo lirrú; áawita chóniwenai bajida liná ya líiba cadénayu quéewique'e nawínacani, liyá léenaani lisúbirriaca, ya liá'a demonio wána licánacacoo liácoo jiníftala yáairri.

³⁰ Jesús sáta'ee leemiu wáni:

—¿Tána jijí'inaa?

Liyá'ee léeaba'ee:

—Nují'inaa legión. Limá liáni jiníwata íchaba wérri demonio cha wáarruacoo lirrú.

³¹ Náa'a demonio nasáta Jesús yúcha jócubeecha libánua nayá liwitabami rícula chaléeni cástigu yáctala'inaa nalí.

³² Ne néeni íchaba puíti íyenai namáacoo dúuli nácu, náa'a espíritu nasáta Jesús yúcha líndaque'e nawáarruuacoo puítirru; jáiwa Jesús índa nawárruuacoo nalí.

³³ Néenee najiáu náa'a demonioca liúcha liá'a washiálicuerrica, jáiwa nawáarroo puítirrui, najiáu nacánacau najúsunacoo cáinacula shiátaí yáacula, jáiwa néeni nasácumacuawai.

³⁴ Náa'a túyenai nayá puíti, quéecha'inaami nacába liá'a bésuneerricoo, najiáu nacánacacoo, jáiwa náau náiwadeda chacáalee rícula jini ya litéejibaa.

³⁵ Náa'a chóniwenai najiáu nacábaca liá'a bésuneerricoo. Ne quéecha'inaami náiinu Jesús yáctalaca, náiinu linácu liá'a wáalierrimi demonio, wáairriu liyáca Jesús fíba néeni, jái cáabalacai, jocai mawítee mawíá, jáiwa cáarru nayái.

³⁶ Náa'a cabenai liá'a bésuneerricoo, náiwadeda chítashia liwásedau'u jiníni liá'a wáalierrimi demonio.

³⁷ Quinínama náa'a chóniwenai yáainai Gerasa cáinaberra íta'aa, nachánaus nasaáta Jesús yúcha quéewique'e liácoo nacainaberra ítacha, níwata bajialaca cáarru nayá. Jócalu nacába cáji liá'a bésuneerricoo. Jáiwa Jesús yúrruacoo lancha rículai, jáiwa liáwai.

³⁸ Liá'a washiálicuerri demonio jiánicoo yúcha, lisáta Jesús yúcha quéewiquini'e liácoo liájcha, ne Jesús wána'ee limáacacoo limá'ee lirrú:

—Jéejoo jíjbana néerrau ya jíiwadeda quinínama liá'a Dios médani jírru.

Lia'a washiálicuerrica, jáiwa liáwai ya liiwadeda quinínama chacáalee rícu liá'a Jesús médani liájcha.

Jairo miyacaula ya báquetoo ínetoo dúnuechoo Jesús íibala nácu

(Mt 9:18-26; Mr 5:21-43)

⁴⁰ Quéecha'inaami Jesús éejuacuwai báaniu bajiála manuá, náa'a chóniwenai sáicta náwówa níwata nanéndacala nayácani.

⁴¹ Liyáalimi báqueerri ínu jí'ineerri Jairo, liwácali liá'a sinagogaca. Liéni washiálicuerrica litúyau Jesús íiba néeni, lisáta liúcha liáque'iú líbana néerra,

⁴² níwata liwáaliacala bácau rími limíyacalau, wáaliachoo doce camuí, wówechoo mánanal ruyáca. Nácula Jesús yáau, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai íchabanica yáaineu líshírricu.

⁴³ Náiibicha náa'a chóniwenaina báquetoo ínetoo rícuete doce camuí ruwáalia bálinacaalashi írrai éechani, [ya rugástaa quinínama ruwáalianica nanácula náa'a médicoa,] ne jini éeenerri lichúni ruya.

⁴⁴ Ruáni ínetooca rurruonu Jesúsrú liwójuna itéiji, jáiwa rudúnu líbala númera, liyáalimi libárruau rúcha liá'a írrai éechau'u ruya.

⁴⁵ Néenee Jesús sáta leemiu:

—¿Tána dúnú nunácuí?

Ne quinínama nabáyaca liúchani, nadúnu, Pedro má'ee:

—Quéewidacai, náa'a chóniwenaina nabádeda jiyá, ya nadáanaida jiyá matuínaami.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee mamáarraca:

—Ái dúnuerri nunácu já'a, nuáca léenaa nunácucha jíerriu liá'a cadánani wíteeshica.

⁴⁷ Ruá'a ínetooca ruá'inaa léenaa jócu ruéenaa rubáyaqui jini, jáiwa ruchéchinau ruácoo rutuyacoo Jesús íiba néeni. Ruíwa quinínama náneewani tánashia rudúnu jini, chítashia sáicau ruchúnicoo liyáalimi jini.

⁴⁸ Jesús má'ee rulí:

—Numiyacaula, jéebidacala Dios nácu sáica jiyái, jái namówai chajjiwítemija'a.

⁴⁹ Jesús táanacta liyá újnibi, báqueerri ínu índeeri chuánshi limá'ee lirrú liá'a sinagoga wácalica:

—Jímíyacaula máanaliuyii; ujjódia mawiá liérra quéewidacaica.

⁵⁰ Ne Jesús éemi'inaamini limá'ee:

—Ucáarru jiyá, bácai rími jéebida Dios nácu, ya jímíyacaula sáicaminaa ruyájoo.

⁵¹ Quéecha'inaami náiinu cuítá néerra, jiní líndani wárruacoo liájcha bácai rími Pé'eru ya Santiago ya Juan ya rusáljinnaa ya rutúwa ruá'a samáshtaca.

⁵² Quinínama íchenai nayáca ya cáiwi wérri nacábacoo runácueji ruá'a samáshtaca, ne Jesús má'ee nalí:

—Uícha, ruárra samáshta jócauwa máanali ruárra, máichocho ruyá cháji'i.

⁵³ Quinínama nacáida'ee Jesús, níwata náa'aca'ee léenaa máanali ruyá.

⁵⁴ Néenee Jesús wína rucáaji náculi, limá'ee danáanshiyu:

—¡Miyácau, jibárruuau!

⁵⁵ Jáiwa rucáwica éejoo rulí; liyálimi rubárruuawai, néenee Jesús bánuwa náa ruyai.

⁵⁶ Rusáljinnaa ya rutúwa nacáarruda nacábacani; ne Jesús wána'ee jiníbeecha náiwadedanirruni liá'a bésuneerricoo.

9

*Jesús bánuwa náa' a lishínaa éewidenaicoo náiiwa Dios wánacaalactalaca
(Mt 10:5-15; Mr 6:7-13)*

¹ Liáwinaami, Jesús yáawacaida náa' a lishínaa doce éewidenaicoo liá nalí néewaque'e najéda quinínama demonio ya nachúnique'e bálinacaalashi.

² Libánuwa náiwadeda chíashia Dios wówau'u liwánacaala cainabi íta'aa jini, ya nachúni náa' a bálineneecoo.

³ Limá'ee nalí:

—Jini itéeni iníjbaa lícujoo, jiní áicuba icháqui'innaa, jiní chácala, jiní iyacaishi, jiní warrúwa, itéé áabai rími fibalashi, jiní mawiá.

⁴ Tánashia cuítá fínuni nácu, iyá néenijoo cáashia ijiácoo néenee.

⁵ Ne tánashia chacáalee jócai wówai narríshibia iyá, ijiáu lirrícucha liérra chacáaleeca ya itútuda liá'a pucúpucubee yéerri fíiba nácu, quéewique'e náa léenaa jáicala jocu sáica nayá náa' a chóniwenaina jocu narríshibia iyá.

⁶ Néenee nájíau nawárruanicoo narrícula náa' a chacáaleeca quinínama, náiiwa liá'a Dios chuánica nachúni chóniwenai léccchoo.

*Herodes jócai éenajta éebidaca
(Mt 14:1-12; Mr 6:14-29)*

⁷ Liá'a rey Herodes éemi natáania Jesús nácu quinínama liá'a limédanica, ne jócai éenajta éebidaca, áabi mácalá Juancala éejoo licáwiacoo,

⁸ áabi ma jáicala'ee liá'a caiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Elíasca cha íyadacuwai, ya áabi ma jáicala'ee caiwadedacaimi Dios chuáni báinacu wérri cha éejoooco licáwiacoo.

⁹ Ne Herodes má'ee:

—Nuyá jájiu nuwána nawichua Juan wíta liwáa númami. ¿Tánashia léji liérra, cha nuéemi náiwadeda fíwanaa bájiala?

Tándawa'ee Herodes wówerri licába Jesús.

*Jesús yáa náaya náa' a cinco mil washíalicuenaica
(Mt 14:13-21; Mr 6:30-44)*

¹⁰ Quéecha'inaa'ee néejucacoo Jesúsru náa' a éewidenaicoo, náiwadeda'ee lirrú liá'a namédanica. Néenee' e litée'e nayái náa' eewoo báawachala chaléeni urrúni lirrú liá'a chacáaleea jí'ineerri Betsaida.

¹¹ Quéecha'inaa'ee chóniwenai yáa léenaa jini, náa' eewoo líshírricu, jáiwa Jesús lirríshibia nayái, litáania nalí chíashia Dios wówau'u liwánacaala nayái jini ya lichúni náa' a bálinenaicoo.

¹² Quéecha'inaa táicala liácuwai, narrúni'e náacoo Jesúsru náa' a doce éewidenaicoo liájcha namá'ee lirrú:

—Jiwána chóniwenai yáacuwai, náaque'inju nawówa iyabacoo ya namúrruque'e náyayau chacáalee júbini rícu ya bacháida urrúni nalí, níwata áani wayáctaca jinícta yáairri.

¹³ Néenee'ee Jesús ma nalí náa' a éewidenaicoo:

—Yáa náaya iyá.

Néenee namá'ee lirrú:

—Wawáalia rími cinco páani ya chámacula cubái, yáshiawa wáacoo wawéni náyayána náani quinínama chóniwenaina.

¹⁴ Léjta'ee cinco mil washiálicuenai máanabaca. Ne Jesús má'ee nalí ná'a lishínaa éewidenaicoo:

—Iwána nawáacoo cincuéntanaa namáanabaca.

¹⁵ Chá'ee namédaqui jíni, jáiwa nawáau quinínamai.

¹⁶ Néene'e Jesús wína ná'a cinco pánica ya ná'a chámacula cubáica ya licába'ee áacairra, liá'ee Diosru sáicai linácueji liá'i yácaishica. Linísinaami liá Diosru sáicai, lisúbirreda jíni, jáiwa liá nalí jíni ná'a lishínaa éewidenaicoo quéewique'e nachújida chóniwenai iyani.

¹⁷ Ná'a chóniwenai náaya quinínamai cáashia cáawai nayá, ya néenaa náawaqueda doce canasta liá a máacaderricoo léenaamica.

*Pedro tíwa jucámmarranaa Jesúscalá liá'a Mesíasca
(Mt 16:13-19; Mr 8:27-29)*

¹⁸ Áabai éerri Jesús óractau liyá bácai ya lishínaa éewidenaicoo yáainai liájcha, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána chóniwenai ma nunácuchai tánashia nuyái?

¹⁹ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyáca'ee Juan Bautista, áabi máinei jiyáca'ee Elías, ya áabi máinei jiyáca'ee liá'a báqueerri íiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu éejuerri'eeewoo licáwiacoo.

²⁰ Ne Jesús éejoo'e lisáta léemiu nayá:

—Ya iyá, ¿tána imácai tánashia nuyái?

Jáiwa'ee Pé'eru éebai:

—Jiyáwa liérra Mesías* Dios shínaaca.

Jesús tíwa limáanalicau

(Mt 16:20-28; Mr 8:30-9:1)

²¹ Ne Jesús má'ee nalí jíni béecha íiwerri liyácani liyáwa Mesías.

²² Limá'ee nalí linácu cháu:

—Nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca, arrúnai'inaa nusúfria bájialanaa, ya nacháaniminaajoni ná'a salínaica, ya nawácanai ná'a sacerdótebinica, ya ná'a quéewidanica ley shínaabinica. Náiuuaminaajoni, ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo.

²³ Néenee limá nalí quinínama:

—Ne áicta wówerri já'a limédacoo nushínaa ewidenaicooyu, limíya máechau liyá jájui liwánacaalacoo, ya línda Dios wánacaala licáwica nácu éerri jútainchu, liyá lichúni curráni jináatau'inaa ya máanalí liyá nunácueji.

²⁴ Jiníwata liá'a caníñai cába licáwicau líta'aa liéni éerrica, liúca licáwicau jócai amáarra, ne liá'a jócai caníñaa cába licáwicau lítacha liéni éerrica nunácueji, ligáananmina lirrúwoo liá'a cágicaschi jócai amáarra.

²⁵ ¿Tána lishírbia lirrú liá'a washílicuerrica ligáanacta quinínama éerri rícu sái yáca, ya liúca lishínaa licáwicau ya licáarraliau liyá jájui?

²⁶ Ne tánashia báiyii nunácueji ya nuchuáni nácueji, nuyá léccchoo Washílicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nuíiwa lináawa léccchoo, jáicta nuíinujoo quinínama nucáamarra yáajchau, ya nusálijinaa cáamarra ya liwítee yáajchau, ya ná'a majiconaa ángelbini shírruedenai nulí.

²⁷ Ne yáawaiyii numá irrú áabi néenaa náani yáainai áani nunáneewa, jocuminaa máanalí nayá cáashia nacába liá'a Dios wánacaalactaca.

Jesús báwachactau

(Mt 17:1-8; Mr 9:2-8)

²⁸ Liáwinaami ocho éerri néenee litáaniactami liyá nalí, Jesús firrau áabai dúuli ítala li'óraco, natálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan.

²⁹ Ne nácula li'óracta liyáca, lináni cábacanaa báwachau, ya líbala náawau cabálai ya úcuni léccchoo.

³⁰ Jáiwa nájíau lirrú chámata washiálicuenai natáania nayá liájcha. Náawa'ee Moisés ya Elías.

³¹ Yáainai nayáca natéequi áabai cáamarrashi úcuni saictai wérri, ya natáania linácu liá'a Jesús máanalicaica licúmpliani'inaaca Jerusalén néerra.

³² Áawita Pé'eruca ya ná'a limánaabacaca cadájuni wérri nayá, jáiwa cáwi nayáca, nacába Jesús cáamarra ya ná'a chámata washiálicuenai yáainai liájcha néeni.

* **9:20** Mesías Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, chái wówa limá léccchoo 'Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala'.

³³ Qéecho'inaami náacoo náacuwai ná'a washiálicuenica Jesús yúcha, limá'ee Pé'eruca Jesúru:

—Quéewidacai, jsáictai walí wayáca áani! Waméda'aa matália cuítia rími: áabai jirrú, áabai Moisésru ya áabai Elíasru.

Ne Pé'eru jócai yáa léenaa tánashia limácai.

³⁴ Nácula litáania liyáca, áabai sáanai yúrruc oo libáya nayái, nacába'inaami sáanai dágida nayái, jáiwa cáarru nayái.

³⁵ Néenee sáanai ibeeji lijíáu áabai chuánshi mairri'e: "Léewa Nucúulee, nuníwani, éemiu lirrú."

³⁶ Linís'a'inaa néemi liá'a chuánshica, Jesús máacau bácai. Jáiwa'ee ná'a éewidenaicoo jiní wérri náiiwadedacta liá'a nacábanimica liyáali éerri.

Jesús chúní báqueerri icúllirrijui wáalierrri espíritu máashi

(Mt 17:14-21; Mr 9:14-29)

³⁷ Áabai éerri rícula cajójchanaami, náurrucoo'inaamiu dúuli ítacha, chóniwenai máanabanaami jiáu najúnteda Jesús.

³⁸ Ya báqueerri washiálicuerri máidada náibicha limá'ee cadánani wérri:

—Quéewidacai, jíméda nulí sáicai, jicábate nucúulee bácai rími nuwáalianica.

³⁹ Áabai espíritu wínani, liwána limádadaca ya liwána licúcunacoo ya cacálíbee jiáu linúma licuéji, liwána líinuedacoo jócai liwówai limáacaca.

⁴⁰ Nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha, najédaque'e liúchani liérra espírituca, ne jócai néenaa najédaca.

⁴¹ Jesús éeba'ee:

—¡Wóo, chóniwenai jiníni éebidacta ya máashiicani! ¿Chacálita iwówai nuyá yáajcha mamáarraca jiní ya nuwánta yáajcha jiníni? Jínda liérra jicúuleecoo áani.

⁴² Quéecho'inaami lirrúnico liá'a icúllirrijuica, liá'a demonio yúca cainabi ricúla, liwána licúcunacoo báanui; ne Jesús caíta liá'a espíritu máashiica, jáiwa lichúni léji liá'a icúllirrijuimica, ya ta léejueda lisálíjinaarru jiní.

^{43a} Ya quinínama namáacau nacáarrrudacoo nacába Dios wítee máanuica.

Jesús tiwa chámachu limáanalicau nácula quinínama

(Mt 17:22-23; Mr 9:30-32)

^{43b} Nacáarrrudau nacábacani liá'a Jesús médanica, limá'ee lishínaa éewidenaicoo:

⁴⁴ —Éemi sáica liéni ya u'imíya máechani: Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaani'inaami ná'a nacáaji rícula ná'a washiálicuenica quéewique'e naméda nuájcha léjta nawówau.

⁴⁵ Ne nayá jócai ná'a léenaa néemica liá'a limánica, níwata Dios báya nawítée nájbeecha léenaa néemicani; mawí léccchoo cáarru nayá nasáta néemiu Jesús líiwaquinicta nalíni jucámmarranaa.

¿Tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibicha?

(Mt 18:1-5; Mr 9:33-37)

⁴⁶ Ya néenee ná'a éewidenaicoo nachánau najútacoo nalíwaacoo tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibichai.

⁴⁷ Jesús, yá'inaami léenaa liá'a nédacanicoo nácu nayáca, liwína'ee báqueerri samalita, libárrueda'ee léema nácuu wáni.

⁴⁸ Jáiwa limá'ee nalí:

—Liá'a ríshibierri samálitaca nují'inaa nácu, lirríhibiaminaa nuyá, ne liá'a ríshibierri nuyá, lirríhibiaminaa léccchoo liá'a bánuerri nuyá áaqueji. Tándawa liá'a mawíyii mawéni icábaca quinínama síbibchau, léewa cawéni wérri liérra.

Ne liá'a jócaita ya wajúntani, léewa wáajcha sái liérra

(Mr 9:38-40)

⁴⁹ Juan má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jédeerri demonio jijí'inaa nácu, jáiwa jócu waínda limédaqui jiní, jiníwata jóca wáajcha sáini.

⁵⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—U'imáisaniani liúchani, jiníwata liá'a jócai méda wajúnta, léewa wáajcha sái liérra.

Jesús caita Santiago ya Juan

⁵¹ Quéecho'inaami urrúni liá'a éerrica Jesús írractala'inaacoo áacairra, liá'a liwówa dánaniu liácoo Jerusalénra.

⁵² Libánua libéechau catéecani chuánshi, náaque'iu áabai chacáalee júbini rícula yáainai Samaria, quéewique'e namúrru liárrui limáacacta'inaacoo.

⁵³ Ne ná'a samaritánobinica jócai nawówai narríshibiaca, náaca léenaa liácoo Jerusalénra.

⁵⁴ Quéechá'inaami lishínaa éewidenaicoo Santiago ya Juan cába léji liéni, namá'ee lirrú:

—Wawácali, ¿jíwówai jiwána wáurrucueda chichái áaqueji, quéewique'e wamárda náyá quinínama?

⁵⁵ Ne Jesús náawau nanácula, jáiwa licáita nayái máashiica nawítee.

⁵⁶ Néenee Jesús má'ee: Nuyá jócai ínu nuá chóniwenai jíconaa, nuyá íinuerri nuwáseda náyá najíconaa yúchau. Néenee náau áabata chacáalee júbini rículai.

Ná'a wówenai nusíguia Jesús

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nácula náau náacoo iníjbaa lícu, báqueerri washiálicuerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówaicta nusíguia jiyá táshia jiáctalau jíni.

⁵⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Ná'a iyálduca wáalianai útawi nayácta'inaa nawówa íyabacoo ya ná'a míshiiduca wáalianai namúrrubeu; ne nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jiní wíta wáaliacta nuwítia yáarrubai nuwówa íyabacta'inaacoo.

⁵⁹ Jesús má'ee báqueerrirru:

—Jínu nuishiirricu.

Ne léeba'ee:

—Nuwácali, jínda nuáacoo quéecha nuquéni nusáljinai.

⁶⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jínda máanalini quénico nayá jájiu, ne jiyá jiáu jíiwadeda Dios wánacaalactaca.

⁶¹ Báqueerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai méetaa nusíguia jiyá, ne quéecha jínda nuáacoo nuíwa nunáawau nuéenajinairru.

⁶² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Liá'a canínaí cába éerri shínanaa, chái jicá'a liá'a tráawajeerricta liácuwani, ya licába liwójunalau, jócai éewa lipíquedá cáinabi, cháwa limédacoo chóniwerri jírra jócai'inaa sírbia Dios wánacaalactalaca.

10

Jesús bánuá ná'a setenta y dosca

¹ Liáwinaami liáni, Wawácalica, liwína léccchoo áabi setenta y dos éewidenaicoo, ya libánua náyá libéechau chámataanaa, quinínama chacáalee ya júbini arrúnactala'inaa liácoo.

² Limá'ee nalí: “Chái cábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca léjta áabai finca, íchabacta banácali náawaquedaní'inaa, ne ná'a tráawajadorbinica áulabani, tándawa isáta liúcha liá'a banácali wácalica, libánuaque'e íchaba tráawajadorbini náawaquedacani.

³ Yáau iyá, icábateni, nubánua iyá léjta oveja béewami cháawirru.

⁴ U'ítée chácala ya warrúwa yáarrui, jiní zapatos; ya jócu ibárroo itáa déecu ijúntacta báqueerri iníjbaa lícu.

⁵ Jáicta iwárroo áabai cuíta lícui, itáa ibéechau quéechanacu ya ta imácai: ‘sáica iyáca quinínama lirrúci liáni cuítaca’.

⁶ Ne áicta néeni chóniwenai sáicani wítee já'a, liá'a nawítee sáicacica licúmpliaminau liyá náajcha; ne jócta sáica nawítee, jócuminaa licúmpliau nalí.

⁷ Imáacau néeni já'a lirrúci liá'a cuítaca, ya iyá ya írrau liá'a nawáaliani néeni, níwata liá'a tráawajeerrica íiwerri Dios chuáni, rúni jínerri liwéniu. U'ijinaniu cuíta jútainchu.

⁸ Jáicta ínu áabai chacáalee rículai narríshibiacta iyá sáica, iyau tánashia náani iyai;

⁹ ichúni ná'a bálinenaicoo néeni, ya imá nalí: ‘Liá'a Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’

¹⁰ Ne ínucta áabai chacáalee rícula ya jócu narríshibia iyá, ijiáyu imáidada cáaye rícula chá'a:

¹¹ ‘¡Áawita liá'a pucúpucubee yáairri ishínaa chacáalee rícu, liá'a cháneerricoo wáiba nácu, watútuda ináneewani! Yáaque'e léenaa linácu liéni, Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’

¹² Numá irrú liyáali éerriminaa liá'a carrúnatabeeca lirrú liéni chacáaleeca mawi'inaa cacháninaca, náucha ná'a chóniwenaibini yáainai Sodoma rícu.

*Ná'a chacáalee jócani éebida
(Mt 11:20-24)*

¹³ ¡Áchunu carrúni jináata jiyámi Corazín! ¡Áachunu carrúni jináata jiyámi Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néeni Dios médactata liá'a jócai nacába cáji médanicta iibini, báinacuminaata néejueda nayáwai Diosru, ya nasúwa náabalau jarrájarrai ya nawáacoo báali iibi quéewique'e náayada néejueda nayáu Diosru.

¹⁴ Ne éerri amáarrou'u cainabi liá'a carrúnatabeeca mawí'inaa cachánina irrú, náucha ná'a chóniwénai yáainai Tiro rícu ya Sidón.

¹⁵ Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jirrúminaata jéenaa jinácidacoo áacairra? ¡Jíurrucuaminau mawí cainacula wérri dujíwala jíucacoo!

¹⁶ "Liá'a éemerrí ichuáni, léemiminaa nulí, ne liá'a cháaneerri iyá, licháani nuyá; ne liá'a cháaneerri nuyá, licháaniminaa liá'a bánuerri nuyá."

Néejuactacoo ná'a setenta y dosca

¹⁷ Ná'a setenta y dosca néejua'inaamíu sáicta wérri'e nawówa, namá'ee:

—¡Wawácali, áawita ná'a demonioca médenai wawánacaala najiácoo jijí'inaa nácu!

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Jajá, yáawaiyi, ne nuyá cábeerri Wawásimi cácoo áaqueji léjta éenu fími únia shínaca.

¹⁹ Nuyá yáirri irrú wíteeshi cadánani quéewique'e ijínanicoo áai iibi ya aquétu iibi, ya éenaue'e igáanaa quinínama danáanshi lishínaa liá'a wajínaica Wawásimica, jóbuceecha límeda irrú máashii.

²⁰ Usáicta iwówa namédacala iwánacala irrú ná'a espírituca, sáicta iméda iwówau mawí jáicala ijí'inaa tánaú áacairrai.

Jesús sáictai wówa

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ne liyálalimi éerri, Jesús sáictai wérri liwówa Espíritu Santoyu, limá'ee: "Nuá jírrú sáicai nusálíjinaa, Wácalishi wánacaleerri áacai ya áani cainabi íta'aa, jíyadacala nalí ná'a imýanica liá'a báyeerrimicoo náucha ná'a yáine léenaa ya néemica. Jajá, Nusálíjinaa, leewa jíowuwá jání.

²² "Nusálíjinaa éejueda nulí quinínama. Jiní yáirri léenaa tánashia Licúulee nácu, Lisálíjinaa rími; jiní yáirri léenaa tánashia Lisálíjinaa, bácai rími Licúulee yáa léenaa jání, ne tánashia Licúulee wówaini liyadarru jíni licúnusiaque'ini."

²³ Lináawa'eewoo lishínaa éewidenaicoo náculau, limá'ee nalí báawachala: "Sáicta nawówa ná'a cábenai liá'a icábani iyáca;

²⁴ níwata nuíwa irrú íchaba caiwadedacanimi Dios chuáni báinacu ya ná'a reybínica wówenaimi nacába liáni icábani iyáca, ne jócu nacába jíni; nawówai néemi liá'a éemini iyáca, ne jócu néemi jíni."

Liá'a licábacanaa linácu liá'a samaritano sáicaica

²⁵ Báqueerri quéewidacai ley nácu yáau litáania Jesús yáajcha, ya léenedaque'e licábau limá'ee:

—Quéewidacai, ¿tána nuéewa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau jócai amáarra?

²⁶ Jesú斯 má'ee lirrú:

—¿Tána jiliá'a tánerricoo ley rícu? ¿Tána léji liá'a jiliénica?

²⁷ Liá'a quéewidacai ley nácu léeba'ee:

—Caníunaaminaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jidánani yáajchau ya quinínama jiwítee yáajchau; ya arrúnaa canínaa jicába jiyácacchuni chóniwenai léjta caníinai jicába jiyá jájiu.

²⁸ Jesús ma lirrú:

—Jéebani sáica liáni. Jimédacta liáni, jiwáaliaminaa jicáwicau mamáarraca.

²⁹ Ne liá'a quéewidacai ley shínaaca, liwówai limáacacoo sáica, lisáta'ee léemiu Jesús limá'ee

—¿Ya tána arrúnaa nuyúdacai?

³⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Báqueerri washiálicuerri yáairri Jerusalén yáajiba náalicu Jericó néerra'inaa, jáiwa áabi canédibini jiáu lirrú, jáiwa nanédu jíni néedacta liá'a líibalaca; náiinueda jíni, jáiwa náawai atéwai náiinuaca.

³¹ Chítashiawa wánaca jíni báqueerri sacerdote bésunau néenee jíni lirrícu liá'a iníjbaaca, jáiwa licába jíni, jáiwa líshirriu liúcha liáawai.

³² Cha léccchoo báqueerri néenaa ná'a levítaca libésunau néeni, ne licába'inaamini líshirriu liúcha, jáiwa liáawai.

³³ Ne báqueerri washíalicuerri Samaria néenee sói yáairriu lirrícuba léja liá'a iníjbaaca, licába'inaamini, curráni jináata licábaquí jíni.

³⁴ Lirrúniu lirrú, jáiwa límeda lídabee acéiteyu ya vino, jáiwa lidájida litúcái. Jáiwa lírda jíni lishínaa éema ítalau, litée jíni áabai cuita rícula litúya jíni.

³⁵ Cajójchanaami, liá'a samaritánoca lijéda léja chámái éerricta lishínaa tráawaju wéni, jáiwa liá lirrú jíni liá'a cuita wácalica ya limá'ee lirrú: 'Jítuya liáni washíalicuerrica, ne jígastacta áabata mawí, nupáidaminaa jírrújoni jácita nuéejoo.'

³⁶ Sáicai wérri, ¿tána néenaa náani matálitaica caníinai cábá liá'a washíalicuerri canédi iñuedanímica?

³⁷ Liá'a quéewidacai ley shínaaca léeba'ee:

—Liá'a currúni jináatai cábá liyá.

Jesús má'ee lirrú:

—Ya jiáu jímeda chacábacanáa.

Jesús yáairri rúbana néerra ruá'a Marta ya Mariaca

³⁸ Jesús sigua lishínaa iníjbau (náajcha ná'a lishínaa éewidenaicoo) jáiwa liwárroo áabai chacáalee rimi, báquetoo ínetoo yácta jí'ineechoo Marta rurrihibia liyá rúbana rícula.

³⁹ Marta wáalia báquetoo ruéenajetoo jí'ineechoo María, wáaichoo ruyáca Jesús íiba néeni ruéemique'e liá'a limáni liyáca.

⁴⁰ Ne Marta urrúniu wówa linácu liá'a íchaba arrúnai'inaa rumédaca, tándawa rurrúniu Jesúsrú rumá'ee lirrú:

—Nuwácali, ¿jiní wéni jírrú nuéenajetooca rumáacau'u nuyá bácai quinínama liájcha liáni tráawajuca? Jíwi rulíni, ruyúda'aa nuyá.

⁴¹ Ne Jesús éeba'ee rulí:

—Marta, Marta, urrúni jiwówa ya máashii jiwówa íchaba jishínaa náctueji.

⁴² Ne ái áabai mawíyii chúnsaica já'a. Mariaca ruwína mawíyii sáictaca, ya jinú'inaa éenaa léeeda rúcha.

11

Jesús ya liá'a oraciónca

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Báititate Jesús órau liyá áabai yáarruishimi, ne quéecha'inaami linísá li'óracuwai, báqueerri néeneaa ná'a lishínaa éewidenaicoo má'ee lirrú:

—Wawácali, jéewida wa'óracoo, léjta Juan éewidau'u lishínaa éewidenaicoo.

² Jesús má'ee nali:

—Jáicta i'óravai imá chá'a:

'Wasáljináa yáairri áacairra, chóniwenai cáarru nacába jijí'inaa.

Jínu chérra liá'a jiwánacaalactaca.

³ Jíal walí iyacaishi warrúnaani éerri jútainchu.

⁴ Jimíya máeche wajíconaa níwata wayá léccchoo wamíya máeche najíconaa quinínama ná'a médenai walí máashii.

Jáicta máashii íinu wáatalai ujínda wacácoo jíconaashi rícula.'

⁵ Jesús má'ee léccchoo nali:

—Wamáacate báqueerri éenaa wáalerri báqueerri lijúnicaiu, yá'ee béewami táchayebée'inaa liá'eewoo jíibana néerra ya limá'ee jírrú: 'Nujúnicai, jípresta nulí matálíi páani,

⁶ níwata báqueerri nujúnicai chóca rímií nísa líinu déecucheji núbana néerra, ya jiní nuwáaliani nuáni'inaa lirrú.'

⁷ Ne yáawayiyi jótca léeba jíchuáni cuíta lícucha limámina jírrú: 'Ujjódia nuyá, cuíta númera báyeerriu, ya nuéenibi ya nuyájani rúwacuwai; jócu nuéewa nubárruacoo nuá jírrúni.'

⁸ Ne numá irrú áawita jócu libárroo liá lirrúni liá'a jírrúnaanica áawita jíjúnicaicaní, liáminaani jímésudacta liwówa, ya liámina jírrú quinínama liá'a jírrúnaanica.

⁹ Tándezwa numá irrú: Isátau, ya Dios yáaminaa lirrúni; imúrru, ya ínuminaa linácu; imáida cuíta náanibala, ya límécuminau lirrú.

¹⁰ Jiníwata liá'a sáterrifica, lirríhibiaminaani; ya liá'a mûrruerricani, línuminaa linácu; ya liá'a máiderri cuita núma lícu, liméecuminau lirrú.

¹¹ “Áiminaa báqueerri éenaa já'a cacúulectani, ya licúulee sáacta liúcha áabai cubái, léenaaminaa liá lirrú bácuá áai?

¹² ¿O lisátawee jiúcha bátui éewishi, éenaaminaa jiá lirrú áabai aquétu?

¹³ Ne iyá máashiicani séewirri, yáaine léenaa yáa éenibirru sáicabeeaca, jchítashia ta mawí jini Isáljinaa yáairri áacai liámina irrú Espíritu Santo isáacta liúchani!”

*Náa Jesúis jíconaa lirríshibia demonio wítee
(Mt 12:22-30; Mr 3:20-27)*

¹⁴ Jesús jéderrite liyáca áabai demonio báqueerri washiálicuerri wáneerrite limáacacoo manúma; ne quéecha'inaami lijiácoo liá'a demonioca, jáwa léewa litáaniacai. Ná'a chóniwenai nacáarrudau nacábacani.

¹⁵ Ne áabi má'ee: “Beelzebú, demonio wácalica, léwa cha yáa lirrú liwíteu liáni washiálicuerrica léewaque'e lijéda demonio.”

¹⁶ Ne áabibi, naméd aquini'e lirrú áabai trampa, nasáta'ee liúcha áabai jócai nacába cáji áaqueji.

¹⁷ Ne Jesús, liáca'e léenaa liá'a nédacanicoo nayá nácu, limá'ee nalí:

“Quinínama país nashírrictau nayá wáacoo, ya máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá jájiu, ya ná'a chóniwenai jócuminaa nayá sáica nayá wáacoo, cháminaa cábacanaa nalí, léjta áabai néenajinai náiinua yáacaminaa nayá wáacoo.

¹⁸ Cháminaa cábacanaa, Wawásimi máashiiquicta licába yáacacoo liyá jájiu, ¿chítia quéewau'u cadánani liwíteu cábacoo jini? Numá irrú liáni, imácala jáica nujéda demonio Beelzebú wítee dánaniyu.

¹⁹ Ne cháctacalani, ¿tána yáa ishínaa chóniwenai irrúi wíteeshi danáanshi najédaque'e demonio? Tándezawa, nayá jájiu náayada liá'a yáawaiyica, ne iyácala yúquenaeu iyáca.

²⁰ Jiníwata nuyácta jéda demonio numédani nuyáca Dios wíteeyu, liáni wówerri limáca Dios wánacaalactaca jái ínu irrúi.

²¹ “Áicta báqueerri washiálicuerri cadánani já'a ya liwáalia íchaba arma ya litúya liibanau, liá'a liwáaliani liibana lícuu jini éenaa linédu liúcha.

²² Ne áicta báqueerri ínuerri liyáctalaca mawí cadánani liúcha ya ligáanani, léeda liúcha lishínaa ármami liwínani liwówau nácula, ya quinínama línda lítee liá'a liwáalianimica limédaque'e léjta liwówau'u.

²³ “Liá'a yáa nuájcha áabenaa, léewa nujinai liérra, ne liá'a jócaicta yáawaqueda nuájcha, léewa cacáarraliacai liérra.

*Liá'a espíritu máashii éejuerricoo
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Jáicta áabab espíritu máashii jáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínameerriu yáarruishi máacarractaca limúrru liwówa íyabacta'inaacoo; ne jinícta líinuctani, lédacanictau lirrúwoo: ‘Nuéeoctawai núbana rículau nujáctejimico.’

²⁵ Jáicta léejuawai, línu linácu liá'a washiálicuerrica léjta áabai cuita másai jichuderriu ya nachúndadanini sáica.

²⁶ Néenee liáu liwáqueda siete espíritu litalau mawíni máashiicaca liúcha, ya quinínama nawárrua nayá liwówa lícu liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wérri liyá quéecha yúcha.”

Wówashi sáictai wérri yáawaiyiica

²⁷ Nácula Jesús táania liyáca lináceueji quinínama liáni, báquetoo ínetoo chóniwenai iibicha rumáidada'ee rumáca:

—¡Sáicta ruá'a finetooca cúclicuechoo jiyá ya rudáwinaa jiyá!

²⁸ Jesús éeba'ee:

—¡Sáicta mawí tánashia liá'a éemerri Dios chuáni, ya liméda liwánacaala!

*Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jiní éenaa limédaca
(Mt 12:38-42; Mr 8:12)*

²⁹ Ná'a chóniwenai máanabacanaamica náawaca'eewoo Jesús téiji, jáwa lichánau léewida nayái limá'ee: “Náani chóniwenai chóque'e sánaca bájialani máashiicaca, nássata'ee ya nawówai nacába jócai nacába cáji, ne Dios jócai éejoo liméda nalí léjta liméda Jonás yáajcha.

³⁰ Ne léjta Jonás liyá señal nalí ná'a chóniwenai yáainemi Nínive, chacábacanaa léccchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nýadaminaa nuyá léjta áabai señal nalí sána'inaa ná'a chóniwenai chóque'e sánaca'a.

³¹ Jáicta amáarra cáinabijoo limáldacta'inaa quinínama náani chóniwenai chóque'e sánaca, rubárruaminau ruá'a reinaca ínuechoomi déecucheji rumámina jöca sáica nayáca; jiníwata ruyá ínuechoo déecucheji wérri bájirra cáinabi íteeji, quéewique'e ruéemi Salomón wíteeca, ne nuyá yáairri yáajcha chóca rími áani, mawiyii cawéni Salomón yúcha.

³² Chacábacanaa léccchoo jáicta amáarra cáinabijoo, nabárruaminaujoo ná'a Nínive sánaca quéewique'e namá náani chóniwenai jöcani sáicayaca; níwata ná'a Nínive sánaca, néemi'inaami Jonás chuáni, jáiwa néejoo Diosrui, ne nuyá yáairri chóca rími áani, mawiyii cawéni Jonás yúcha.

Liá'a lámpara yáairri'inaa nanácu

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ "Jiní túculierri áabai lámpara ya ta libáyaqui jíni, jiní limácalani áabai cajón yáajabani, limácaminaani áacai, quéewique'e ná'a wárruenaico nawáalia jucámarrabee.

³⁴ Jituí chái cábacanaa léjta áabai lámpara jináanairru; sáicaquicta jituí, quinínama jináanai liwáaliaminaa jucámarrabee; ne máashictani, quinínama jináanai yáairri catáwacacta.

³⁵ Jicáwaa jiúchaujoo quéewique'e liá'a jucámarrabee yáairri jinácu, jöcu lináwau catáwacabeeyu, quéewique'e quinínama liá'a jímédanica lijjáque'i'u jírrú sáica.

³⁶ Ne quinínama jináanai liwáaliacta jucámarrabee sáicaica, jiní éewo'u jiyá catáwacacta, jicábaminaa quinínama jucámarranaa liá'a jímédanica, léjta áabai lámpara jáicta liquénai quinínama cábani cámarraa."

Jesús má'ee nanácuha ná'a fariséobinica ya quéewidacaica ley shínaabinica jöcalá machácani nawítee

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 20:45-47)

³⁷ Quéecha'inaami Jesús nísa litáaniacai, báqueerri fariseo cúmida líya líbana néerra, jáiwa Jesús wárruau liwáacoo mesa nácula.

³⁸ Liá'a fariséoca, licáarrudau licába jöca liméda liwánacaala liá'a nawítee nabádeda nacáaju jóctanaa náaya.

³⁹ Ne Jesús má'ee lirrú:

—Iyá fariséobinica méetuedenai líteeji liá'a básoca ya mitájia, ne iwówa lícu cashiámui yáca liyú liá'a shínaashica inédunica ya liá'a iwítée máashiica.

⁴⁰ ¡Chóniwenai jöcani éewa nédacanicoo sáica! ¡Jöcu yáa léenaa liá'a mérderri bináawe sái ya liméda liá'a yáairri lirrúco léccchoo!

⁴¹ Yáa ishínau limósnaul liá'a yáairri iwówa lícu, cháminala limácacoo masácula.

⁴² ¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá fariséobinica! shírenrai Diosru diésnaa méenaami éenaa áabata méenaami éenaa liá'a ibánacalaca píituinamai jí'ineerri menta, ya ruda ya quinínama méenaami banácali júbinica, ne jöcani méda machácanica ya canínaabeeca Diosru. Léewa éewani iméda liárra, ya jöcu imáaca iméda lécchu liá'a áabataca.

⁴³ ¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, fariséobinica! wówenai iwáalia yáarrubaiu mawí cawéningamaica sinagoga rícu, ya iwówai chóniwenai natáa irrú sáica wérri cáaye rícu.

⁴⁴ ¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá cháni cábacanaa léjta útawi máanalini yáarrui, jöcái iyadau chóniwenai tuírricu, ná'a chóniwenai báawedani jöcta náa léenaa jíni!

⁴⁵ Néenee báqueerri quéewidacai ley shínaaa éeba'ee, limá'ee:

—Quéewidacai, liéni jímáni jiyá nalí náani, jöcái sáica cáacoo walí léccchoo.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee:

—¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá léccchoo, quéewidacaica ley shínaaca!, yáainei áabirru cadúcunibee léjta náayu'u eemarru cadúcunibee, ne iyá jöcái iwówechoo idúnu nácu icáajiyu.

⁴⁷ ¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá!, chúndenai iméda náutabee ná'a fiwadedeenaaimi Dios chuáni báinacu, ná'a iwwérrinaibimi fínuanimi báinacu.

⁴⁸ Liyú liárra iwówau'u imáca áabenaaca iwigüe náajcha iwwérrinaibimi médani báinacu, ne nayá fínuenai yáawaa ná'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni, ya iyá médenai bárrueda náutabee.

⁴⁹ "Tándawa, Dios liwítee rícuejiu limá'ee: 'Nubánuaminaa irrú fiwadedeeri nuchuáni ya quéewidacani, ne fínuaminaa áabi néenaajoo, ya áabiminaa icánaquedanijoo.'

⁵⁰ Ne ná'a chóniwenai chóque'e sánaca, Dios sátaminaa náucha nanácue sái liá'a náirrranaami ná'a cáiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, rícuete cáinabi quénucuwai,

⁵¹ rícuete Abel iúrranaami néenee cáashia Zácarías iúrranaami néerra, liá'a náiinuanimi béeewami lirrú altarca ya templo. Tándezwa Dios sátaminaa líjúniba sái liá'a límáanalicaca náucha ná'a chóniwenai chóque'e sánaca ya licástigaaminaa nayá.

⁵² "Ái éenaa já'a carrúni jináatan'i inaa iyá, éewidenai ley shínaa nácu!, iyá léjta ná'a túyenai cuíta núma Dios shínaa, jiní yácalá leenaa límácu sáica, jiní ijínacalau Dios yáajabalicu, jiní índaca áabi jinacoo.

⁵³ Jesúis nís'a inaami límá nalí léjí liéni, ná'a quéewidacaica ley shínaaca ya fariséobinica, jáiwa iúrirri wérri nawówai, ya ta nachánau najódia nasátada néemu liyá íchaba chuánshiyu,

⁵⁴ naméda'ee lirrú trampa quéewiquinicta nachálujuedaca liyá cháquinicta néewa náa líjíconaa liyú liá'a chuánshi límánica.

12

Jesús éewida'ee líjúnta sái liá'a chámáini wítee

(Mt 10:26-27)

¹ Nácula íchaitaa náawacau miles ya miles chóniwenai, bájialacalani nadánaida yáacau nayá wáacoo. Jáiwa Jesúis chánau litáaniacai, límá'ee lishínaa éewidacoo quéechanacu: "Cáwi icába yúchau néewidacala ná'a fariséobinica, liwówau'u límáca, chámica náwíee.

² Jiniwita liá'a báyeerrimicoo néenaani inaa náa leenaa nácu, áawita liá'a báyeerrimicoo arrúnai inaa jiácoo jucámarrai rícula náaque'e léenani.

³ Tándezwa, quinínama liá'a itáanianica catáwacacta, jiérri'i inau jucámarrai jírricula; ya liá'a imáni cabáyainta áawita ibáya iúbana núma, arrúnai inaa namáídada cuíta íteeji.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai

(Mt 10:28-31)

⁴ "Iyá nujúninai, numá irrú: jócai éewa cáarru icába liá'a máanalíu wanáanai, ne jiní léewani límeda mawiá.

⁵ Nuíwa irrú sáica liá'a tánashia éewani cáarru icába yáawaa: 'Cáarru icába liá'a wáaliéri wánacaalashi cágicaishi nácu léewacala lédacani ya ta libánua infierno* rícula jiní. Léewani cáarru icába líerra.'

⁶ ¿Jócai iwénda cinco míshiidiu chámái moneda nácueji rími? Ne áawita chácani Dios jócai míya máecha áabai néenaa.

⁷ Ne áawita iyá jáiu, iwíta báinaa líjútadani máanabaca báajunaa. Tándezwa jócu éewa cáarru iyá. Iyá cawénini mawí íchaba míshiidiu yúcha.

Ná'a jócani bái Jesucristo nácueji chóniwenai náneewa

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Numá irrú aícta báqueerri chóniwerri jócai bái fíwa nunáawa chóniwenai náneewa, chámínaa cábacanaa nuyá Washíálicuerri Dios Cúuleeca, jócuminaa bái nuíwa lináawa léccchoo nanáneewa ná'a ángelbini Dios shínaaca.

⁹ Ne liá'a báiyii fíwa nunáawa chóniwenai náneewa, báimínaa nuíwa lináawa léccchoo nanáneewa ná'a ángelbini Dios shínaaca.

¹⁰ "Dios méetuaminaa líjíconaa liá'a chóniwerri táanierri máashii nunácuha nuyá Washíálicuerri Dios Cúuleeca; ne jócuminaa liméetua líjíconaa liá'a tánierri máashii Espíritu Santo nácueji.

¹¹ Jáicta natée iyai sinagoga rícula o lináneewa ná'a chóniwenai yáairri leenaa léemi sáicani o máashiibeeecani o nanáneewa ná'a wánacaleenaica, o'icáarrudau chíashia éewo'innaa ijiácoo o imáqui jiní,

¹² jiníwata jáicta límu liá'a éerrica itáaniacta'inaaca, liá'a Espíritu Santoca léewidaminaa iyá, tánashia itáanianí inaa."

Carrúnatai nawáaliacta narrícucau

¹³ Báqueerri náilicha ná'a chóniwenaina limá'ee Jesúsrú:

* ^{12:5} *infierno* Yáarrushi náctalau ná'a máanalini nawówanaami jócani éejueda nayáu Diosru.

—Quéewidacai, jimá lirrú liá'a nuéenajirrica, liáque'e nushínaa léenaa liá'a shínaashi máaquerricoo walí.

¹⁴ Jáiwa'ee Jesús éeba lichuánii:

—Nujúnicaí, ¿tána máaca nuyái irrúi léjta liá'a yaárri léenaa licába sáicani o máashictani o cashírruedacaica?

¹⁵ Limá'ee léccchoo: Itúyau iyá quinínama liúcha liá'a iwówau'u iwáalia méenaami quinínama; níwata liá'a cáwicaishica jócai iínui lirrícueji liá'a wawaaliacta méenaami.

¹⁶ Néenee líiwa nalí liéni áabai cha licábacanaa: "Báqueerri washiálicuerri rícuerri, yáte lirrú lishínaa cainabácali manuábai íta.

¹⁷ Liá'a rícuerrica lichánau lipénsaa lirrúwoo: '¿Tána'ee numédajoo? jócai nuwáalia liárru nuwáaliacta'inaa nushínaa shínaashi íta.'

¹⁸ Limá'ee lirrúwoo: 'Ya ta nuá léenaa numédani'inaa. Nucárraliaminaa nushínaa banácali yáarrui, ya ta numéda áabi mawí máanuica, quéewique'e nuwáaliada néeni nushínaa banácali íta, ya quinínama liá'a nuwáalianica.

¹⁹ Ne ya ta numá nulíwoowai nuyá jájiu: Nujúnicaí, jiwáalia íchaba wérri shínaashi éeneerri'inaa jírru íchaba wérri camuí; jiwówa iyabau, jiyau, jírra, sáicta jiméda jiwówau.'

²⁰ Ne Dios má'ee lirrú: 'Mawítee, wáalee táayee máanali jiyájoo, ya liá'a jiwáaliadanica ¿tánarru sái'inaa jíni?'

²¹ Cháwa cábacanaa libésunacoo liájcha liá'a washiálicuerri yáawaquederri lirrícucau liyá jájiu ne Carrúni jináatai Dios náneewa."

Dios túya léenibiu

(Mt 6:25-34)

²² Liáwinaami Jesús ma lishínaa éewidenacoo: "Liáni numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a iyacaishica éewau'inaa cáwi iyá, jiní iíbala nácuu isúwani'inaca.

²³ Liá'a cáwicaishica mawí cawénica iyacaishi yúcha, ya liá'a náanaishica mawí cawénica iíbalashi yúcha.

²⁴ Éeda natuúnaa ná'a míshiiduca: Jócani yáabana, jiní nawáaliacala nashínau, jócani wáalia nábanau náwáaliadacta'inaa náaya'inau; ne áawita chácana, Dios yáirri náaya'inaa. ¡Chíta mawí jiní iyá cawénini míshiidu yúcha!

²⁵ Ne áawita chácana, iméda urrúni iwówau, ¿tána éenaa idáwineda icáwicau áabai hóraa mawí?

²⁶ Ne jócta éenaa imédacani liá'a mawí píituica, ¿tánda urrúni iwówa linácueji liá'a mawí méenaamica?

²⁷ "Éeda natuúnaa ná'a iíwinaashica chíashia nadáwinau'u jíni: jócani tráawajaa jiní natícalica. Ne áawita chácana, numá irrú liá'a rey Salomónimica, áawita liwáalia quinínama lishínaa méenaami cawéninamaica, jócai súweda líibala léjta iíwinaashi.

²⁸ Ne Dios yácta sáicta nacábacanaa ná'a iíwinaashica yáaine chóque'e bacháida lícu, ya cajójchanaami lémawai, jchíta mawí iyá jiní liámina irru iíbala irrúnaanica, iyá chóniwenai jócai éenaa éebidaca!

²⁹ Ne tándawa, umáashii iwówa máacoo, imúrru tánashia iínuni'inaa iyawai ya írra'inaa.

³⁰ Jiníwata quinínama liáni, léewa wáneerri urrúni chóniwenai wówa ná'a éerri rícu sánaca, ne iyá wáalianai báqueerri isálíjinai áacai, yáirri léenaa tánashia irrúnaanica.

³¹ Iyá imáaca iwíteu linácula liá'a Dios wánacaalactalaca, ya támmina irríshibia quinínama léji liéni.

Rícucaishi yáairri áacairra

(Mt 6:19-21)

³² "Ucárru iyá nushínaa oveja jínanenaiu nuájcha, iyá áulabani rími, ne Nusáljinai sáicalani liwówaiyu liá irrú lishínaa wánacaalashi.

³³ Iwénda liá'a iwáalianica, ya yáa nalíni ná'a carrúni jináatanica; éeneda iwáalia chácala wáalii, jócai salírrani, chámínaa máanui wérri rícucaishi áacairra jócai amárra, jóctala canédi éewa liwárruacoo jiní camárra iyacala shínaashi néerra.

³⁴ Táshia nácura iwáaliacta ishínaa cawéninamai, iwówa néeniya léccchoo.

Arrúnaa wachúnico

³⁵ "Léjta ná'a cashírruedacanica súwedenai nábalau sáica ya nushínaa lámpara túculerriu, nanénda nawácali iínua, chacábacanaa iyá chúní jáicta línu léji liá'a Wawácalica.

³⁶ Imédaú léjta ná'a tráawajadorbinica néndenai nayáca nawácali éejooocoo áabai boda yúcha, jáicta líinueda cuíta númai le naméecu lirrú jiliá'a.

³⁷ Sáicta ná'a cashírruedacanica jáicta líinu léji liá'a nawácalica, ya líinu nanácu cáwi. Ne yáawaiyii numá irrú nawácalicaja liwána nawáacoo mesa nácula, ya táminaa lishírrueda náayai.

³⁸ Sáicta wérri nayá, líinucta nanácu cáwi béewami táayebée o mésactala éerri.

³⁹ Yá leénaa sáica linácu liéni: Liá'a cuíta wácalica liáctata leénaa táchia hóraa líinu léji liá'a canédica, jótaca línda naméecu líibanaí nanéduque'e lishínaa.

⁴⁰ Iyá léccchoo ichúnii; jiniwata nuyá Washiálícerri Dios Cúuleeca, nuiinuminaa jótaca nanénda nayá nuyá."

Liá'a cashírruedacaica machácaniyaca ya liá'a cashírruedacai jócai machácaniyaca

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Pé'eru sáta'ee leémiu Jesús:

—Nuwácali, ejíiwadeda liáni licábacanaa wali sái'inaa já'a bácai o quinínamarro sái'inaa wéeca?

⁴² Limá'ee liá'a Wácalishica: “¿Tána léji liá'a chóniwerri liwácali máacanica machácani liyáca ya cáwi wíteeyaca, liwácali máacani lirrú litúyaque'e líibana, quéewique'e liá iyácaishi éerdi náyaca?

⁴³ Sáicta liá'a cashírruedacaica, jáicta liwácali fíniu méderri liyá léjta limáyu'u lirrú.

⁴⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa liwánacaala quinínama liá'a liwáalianica.

⁴⁵ Ne liá'a cashírruedacaica lipénsacta lirrúwoo liwácali déecudacalau, lichánau liméda máashii nanácula ná'a áabi cashírruedacaní ya ná'a íinaca cashírruedacaní, ya lichánau liyáca ya líírraca licámactatalaca,

⁴⁶ liá'a éerrica jótaca linénda liyá liwácaliu, ya áabai hóraa jócai liá leénaa nácu, liwácali íinuminaa ya ta licástigaa cáiwinaa jíni, liúcaminaa liyá chacábacanaa léjta ná'a jócani machácaniyaca.

⁴⁷ “Liá'a cashírruedacaica yáirri leénaa táchia liwówai liwána liméda liá'a liwácalica, ne jócai chúní liyáca, jiní leewidacala, licástigaaminaani libásaidaminaa liyá fíchabachu.

⁴⁸ Ne liá'a cashírruedacaica jócai yáa leénaa liméda liá'a máashiica, jócai'inaami ná'a bájiala libásaca. Liá'a náani lirrú mawí íchaba, chacábacanaa léccchoo nasáta liúcha íchaba; ne liá'a namáacani lirrú nashínaa chawítemija'a, chacábacanaa nawána liméda mawí máanui léccchoo.

Ná'a chóniwenai shírridenaiu Jesús nácueji

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Nuyá íinuerri éerri rícula nutúcula chichái; ya jchítata nuwówau'u nucába leémau'u jíni!

⁵⁰ Arrúnaa nusúfria bájialanaa, jne máashii wérri nuwówua nunénda libésunacoo quinínama liérra!

⁵¹ ¿Éebida nuínucala éerri rícula nuínda sáictaque'e iwówa iyáca? Numá irrú jócala, indeerri quéewique'e ishírrida yáacaque'iu.

⁵² Ne chóque'e wabéechalawoo, cinco néenajinai wáacoo áabai cuíta lícu máashiiminaa nacába yáacacoo, matálitai chámata júnta, chámata matálitai júnta.

⁵³ Liá'a lisálíjinaaca máashiiminaa licába licúuleu, liá'a licúuleeca máashiiminaa licába lisálíjinau; ruá'a natúwaca máashiiminaa rucába rumiyacalau ya rumiyacaula máashiiminaa rucába rutuwáu; ruá'a rúneerruca máashiiminaa rucába runírru ya runírru máashiiminaa rucába rúneerru.”

Chíta quéewau'u wáa leénaa linácu liá'a éerrica

(Mt 16:1-4; Mr 8:11-13)

⁵⁴ Jesús má'ee léccchoo chóniwenairru: “Jáicta icába sáanai nácudacoo chéni éerri wárruactalacoo, imá'ee yúwerri'inau, ne yáawaiyi imácaa.

⁵⁵ Ne áicta cáuli cánacau bácheji imá amuábeecala'inaa chunídanaa, ne yáawaiyi imácaa.

⁵⁶ ¡Chámaini wítee!, Ne yácta leénaa icába éerri cábacanaa bésuneerri'inaacoo cáinabi íta'aa, ¿chíta quéewau'u jócu yáa leénaa icába liéni éerri Dios íyadani liyá icába?

Arrúnaa jéeneda jiyá liájcha sáica liá'a jijínaica

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Jesús má'ee nalí: ‘¿Tánda jócu yáa léenaa icábacoo sáicacta o máashicta iyá jájiu imá tánashia sáicai?’

⁵⁸ Báqueerri yácta jijíconaa, ya litée jiyá jiyadacoo nalí ná'a wánacaleenaica, arrúnaa jéeneda jichúnicoo jóctanaa natée jiyá ái éerri já'a jéewaque'e jichúnicani, quéewique'e jócu natée jiyá lináneewa liá'a yáirri léenaa licába sáicactani o máashictani; léejuedaminaa jiyá nalí ná'a soldado, ya táminaan naníqui jiyái cuítamánumai rícula.

⁵⁹ Ne numá jírrú jócuminaa jijiáu néenee, cáashia jipáida quinínama liá'a jímówinianica.’”

13

Liá'a mawí cawénica wéejuacoo Diosru wajíconaa yúchau

¹ Liyáalimi éerri áabi yáau nacába Jesús, náiiwadeda'ee lírrú Pilato bánuaca náiinua áabii washílicuenai Galilea néenee sánami, yá'ee léewida náirra ná'a cuéshinai fírranaa íibi sacrificioyu.

² Jesús má'ee nalí: “¿Imáuminau irrúwau libésunacalau liéni náajcha ná'a washílicuenaimica yáainaimi Galilea rícu, níwata nalí mawíni cajíconaaaca náucha ná'a ishínaa cáinabi íta sánaca?

³ Numá irrú jócalo; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, chái'inaa cábacanaa mánanali iyá.

⁴ ¿O imáuminau irrúwau nanácu ná'a dieciocho máanalimimica licá'inaamiu nawítee liá'a cuíta áacai yáairrimi chacáalee Siloé rícu, nalí mawíni cajíconaaaca náucha ná'a yáaine Jerusalén rícu?

⁵ Numá irrú jócalo; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, chái'inaa cábacanaa mánanali iyá.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a higuera jinýii íta

⁶ Jesús íwa'ee nalí liáni licábacanaaca: “Báqueerri washílicuerri wáaliate áabai banácali jí'ineerri higuera lishínaa shínaashi íta'au, liá'inaamiu licába liácta higos, ne jiní líinucta líta.

⁷ Jáiwa'ee límá lirrú liá'a washílicuerri túyerri lishínaa shínaashi: ‘Jicábateni, matáli camuí nuíinuca numúrru líta liáni higuéraca, ne jiní wérri nuíinucta líta. Jiwíchuwaní, ¿tándashia ta liwína liyá néení cáinabi újní?’

⁸ Ne liá'a túyerri lirrú cáinabi límá'ee léeba lichuáni: Nuwácali, jimáaca újnibini le camuícaya liáni; nuwáseda'a lirrú cáinabi nuáque'e lirrú abono.

⁹ Cháminaa cájbami liá lítau; ne jóctacala, ya ta jiwíchuacojoni.”

Jesús chúní báquetoo íinetoo mulídu wójunaa éerdi nawówá íyabactacoo

¹⁰ Áabai éerri, éerdi nawówá íyabactacoo, Jesús chánau léewidaca áabai sinagoga rícu;

¹¹ ya néení báquetoo íinetoo bálinechoo báinacu wérri dieciocho camuí. Áabai espíritu máashii máacani mulídu ruwójuna, jócau éewa rumáchiquiniacoo sáica.

¹² Quéecha'inaami Jesús cába ruyái, límáida rulí límá'ee:

—Ínetoo, jiyá'au chúniciwai jishínaa bálinacaalashi yúcha.

¹³ Néenee lichánaa licáajiu runácu, liyáalimi ruéewa rumáchiquiniacoo, jáiwa ruchánau ruá sáicai Diosru.

¹⁴ Ne liá'a sinagoga wácalica íiwrri liwówá, níwata Jesús chúnica'ee ruyá éerdi nawówá íyabactacoo, límá'ee nalí ná'a chóniwsenaica:

—Ái seis éerri já'a éerdi natráawaajaaca; ínu liyáali éerri quéewique'e ichúnicoo ibálinaacaala yúcha, ne jócaí éerdictaca nawówá íyabactacoo.

¹⁵ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Chámai wítee, ¿jócu iwáseda ishínaa pacáa o burro léerdi nawówá íyabactacoo, quéewique'e itée líirra shiátai?

¹⁶ Ne ruáni íinetoo, Abrahám táquetoomica, Wawásimi ya rulí liéni bálinacaalashica dieciocho camuí, ¿ne jócuminaata nuéewa nuchúni nuwáseda rúcha léerdi nawówá íyabactacoo?

¹⁷ Quéecha'inaami Jesús ma léji liéni, lijínai máaqueñeu báinata; ne quinínama ná'a chóniwsenaica sáicta nawówá nacába liá'a mánanui Jesús médanica.

Liá'a licábacanaa líimi nácula liá'a banácali jí'ineerri mostaza

(Mt 13:31-32; Mr 4:30-32)

¹⁸ Jesús má'ee léccchoo: “¿Chíta licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca ya tána cábacanaa nuiwa irrú jíni?

¹⁹ Chái léjta áabai mostaza íimi báqueerri washiálicuerri yáabanani lishínnaa shínaashi íta'au, ya ta lidáwinacuwai máanui, cáashia limédacoo áicubayu máanui ya ta náinu ná'a míshiidiuca naméda nábanau linácai nácu.”

*Liá'a licábacanaa linácu liá'a wáneerri páani mûrracacoo
(Mt 13:33)*

²⁰ Jesús má'ee léccchoo: “¿Chíta nuéewa numéda licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca?

²¹ Chái cábacanaa léjta liá'a wáneerri páani mûrracacoo báquetoo íinetoo ruéewidaní matálíi íinabishi íibirra, quéewique'e liwána íinabishi mûrracacoo quinínama.”

*Áulabai cuítá núma
(Mt 7:13-14,21-23)*

²² Jesús liá'a inaamíu liácoo iníjbaa lícu Jerusalénra, Jesús éewida liácoo chacáalee máanuini rícu ya júbini libésunactacoo liácoo.

²³ Báqueerri sáta'ee léemiwani:

—Nuwácali, ¿áulabani yáainecoo'inaa Dios néerra?

Jesús éeba'ee lichuáni:

²⁴ —Éeneda iméda idánaniu iwárruacoo lirrúcu liá'a cuítá nánibala áulabaica; jiníwata numá irrú ichaba éenedaminaa nawárruacoo, ne jócuminaa nawárroojoo.

²⁵ Liáwinaami libárruacoo liá'a cuítá wácalica ya libáya cuítá núma, iyá yáaine bináawa imáidaminaa iyáca: ‘Wawácali, jíméecu walí cuítá núma.’ Ne léebaminaa ichuáni: ‘jócu nuá léenaa chítashia sána iyá.’

²⁶ Néenee ichánaminau imáca: ‘Wayáwa nárra íyenaimi ya wáirra jiájcha, ya jéewidate washínaa cáaye rícura.’

²⁷ Ne léebaminaa ichuáni: ‘Jái nunísa numá irrúi, jócu nuá léenaa chítashia sána iyá. ¡Ishíriu núcha iyá medenai máashii!’

²⁸ Néeniminaa ícha irrúwoo cáiwinaa yáamuedacta éeu chíchichinaa, icába nawáacoo Abrahám, Isaac, Jacob ya quinínama ná'a cáiwiwadedacanimi Dios chuáni báinacu yáainai Dios wánacaalactalaca, ne ya iyá najédani bináawala.

²⁹ Jiníwata náinuminaa chóniwenaina matuínaami íiba nácueji, ya báacheeji, ya cairricueji ya áaqueji náawacaque'iú nawáacoo náayaca Dios wánacaalactalaca.

³⁰ Néenee áabiminaa chóque'e ná'a jócani cawéni cábacoo éenajta, ná'a'inaminaa cawéminí'inaa, ya chóque'e ná'a cawéminí cábacoo nayá'inaa mawéminí'inaa.

*Jesús ícha Jerusalén nácu
(Mt 23:37-39)*

³¹ Néenee náinu léccchoo áabi fariséobini namá'ee Jesúsru:

—Jiáu mayéji áani níwata Herodes wówterri líinua jiyá.

³² Jesús éeba'ee nachuáni:

—Yáa namówai imá lirrú líerra újní iyáliduca: ‘Jicábateni, wáalee ya cajójcha nujéda demonio ya nuchúni ná'a bálinenaicoo ya batáijinaami nunísajoo.’

³³ Ne arrúnaa nusígua nushínaa iníjbau wáalee, cajójcha ya batáijinaami, jiníwata jócai éewau máanali báqueerri cáiwiwadedacai Dios chuáni Jerusalén yúcha báawachala.

³⁴ ¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, íinuenai ná'a ífiwadedenai Dios chuáni ya íinueda ííbayuni ná'a índenai irrú íinuenai náiiwa irrú Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda iyá nuéenibiyu, léjta ruá'a cawáamai yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajbau, ne iyá jócani wówai!

³⁵ Ne icábate, liá'a iyáctaca máaquerri'inau jinícta'inaa yáairri; ne numá irrú jócuminaa éejoo icába nuyá, cáashia líinu liá'a éerrica imácta'inaaca: ‘¡Sáictai wérri liá'a íinuerrica lijí'inaa liá'a wácalishica!’

14

Jesús chúní báqueerri bálinerriu iméemai náanai

¹ Libésunateu áabai éerrii léerdi nawówa íyabactacoo, Jesús yáau líiyaca líibana néerra liá'a fariséobini wácalica, ne áabi fariséobini néeda'ee nayá natuínnaa.

² Néeni léccchoo báqueerri washiálicuerri yáa Jesús náneewa, bálinerriu liyú liá'a iméemai wána lináanai.

³ Jesúz sáta'ee léemiu ná'a éewidenai ley nácu ya ná'a fariséobinica:

—¿Tána imá iyái? ¿Dios índaminaa wachúni bálinerriu léerdi nawówa iyabactacoo, jajá o jócuweeca?

⁴ Ne nayá namáaca'eewoo manúma. Néenee liwína liá'a bálinerricoo, lichúni'e jíni ya ta limá lirrú léeawaque'e liácuwai.

⁵ Ya fariséobinirru limá'ee:

—¿Tána éenaa iyái, jicúulee o jishínaa pacáa cáctau útawi rícula, jócu ijéda liyáalimjani, áawita léerdi nawówa iyabactacoo?

⁶ Ne jócu néewa néeba lichuánii.

Ná'a nacúmidani áabai fiestarru boda shínanaaca

⁷ Jesúz cába'inaami'e ná'a nacúmidanica namúrru yáarrubaishi mawíyii cawéni namáaca nawáaque'i'u líta'aa mesa nácula, lí'a'ee nawíte limá'ee nalí:

⁸ —Jáicta báqueerri címida iyái áabai fiestarriu licásaque'inu, u'iwáau náarrubai íta'aa ná'a cawénini yúcha mawí, éewerri báqueerri línu mawí cawéni yúcha;

⁹ ne liá'a cúmideerri iyá chámataanaa éewerri línu limá jírrú: 'Jimáaca liáarrubai liáni báqueerrica'. Ne ya táminaa báinata jibárruacoo jiácoo jiwáacoo último yáarrubaishi íta'aa.

¹⁰ Báawacha wáucha, nuyá ma jírrú:

Jáicta nacúmida jiyái, jiwáayu quéecha nácu sái yáarrubaishi íta'aa, quéewique'e aícta línu lejí liá'a cúmideerri jiyái, limá jírrú:

—Nujúnicaí, jibésunau jiwáacoo áabai yáarrubaishi cawéni mawí ítala.' Cháminaa liwána cawéni jiyái nanáneewa ná'a wáainecoo nayá jíajcha mesa nácula.

¹¹ Jiníwata liá'a máanui jicábacoo, Carrúni jináatai'inaa médacoo; ne liá'a Carrúni jináatai médacoo, máanui'inaaminaa médacoo.

¹² Jesúz má'ee lirrú léchcho liá'a cúmideerri liyái:

—Jáicta jiwáalia áabai fiesta o léerdi jiyaca, ujicúmida ná'a jijúinaica, ya jéenajinai, o wéenaa, jiní ná'a rícubini yáainai jírrú urrúni; níwata nayá léchcho nacúmidaminaa jiyá chacábacanaa, cháminala jinísá jímácacoo cawéni.

¹³ Ne uliámaca, numá jírrú:

—Jáicta Jiméda áabai fiestai, jicúmida ná'a Carrúni jináatanica, ná'a Jócani éewa najínacoo, ná'a tucútucuni jinacoo, ya ná'a matuínica.

¹⁴ Cháminala sáicta jiwówa. Nayácalá Jócani éewa napáida jiyá lijúniba, ne jiyáminaawáaleerri'inaa jiwéniu, éerri nacáwio ná'a chóniwenai sáicanimica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máanui'inaa iyacaishica

(Mt 22:1-10)

¹⁵ Néemi'inaami liéni báqueerri wáairricoo liyá mesa nácula, limá'ee Jesúsrus:

—¡Sáicta wérri liá'a iyelerri'inaa iyacaishi máanui wérri Dios wánacaalactalaca!

¹⁶ Jesúz má'ee lirrú:

—Báqueerri washíalicerri méda áabai iyacaishi wérri, ya ta libánua nacúmida íchaba wérri chóniwenai.

¹⁷ Quéecha'inaami léerdicai liá'a iyacaishica, libánua lishínaa cashírruedacai lirrú líwa nalíni ná'a nacúmidanica: 'Déjcaa jái ya sáicai quinínama.'

¹⁸ Ne quinínama nachána'eewoo namáaca. Limá'ee liá'a báqueerri quéechanacu: 'Chóca rími nunísa nuwéni áabai cáinabi, arrúnaa nuáacoo nucábacani. Ne nusáta jíúcha jocubeecha máashii liyá jírrú.'

¹⁹ Báqueerri má'ee: 'Nunísa nuwéni diez pacáa, píquedenai'inaa cainabi, arrúnaa nuáacoo nuénedá nucába wáni. Ne nusáta jíúcha jocubeecha máashii liyá jírrú.'

²⁰ Ya báqueerri má'ee: 'Nunísa nucásacoo chóca rími já'a, jócu nuéewa nuáacoo.'

²¹ Liá'a cashírruedacacáa léjeo'eewoo liwácali néerrau, líwa'ee liwácalirru quinínama, jócau'u nawówai náinuca. Néenee iíwirri wérri liwówa liá'a liwácalica, ya tá'ee limá lirrú liá'a cashírruedacai lirrú: 'Jíá namówai madéjcanaa cáaye rícula ya plaza rícula chacáalee shínaaca, ya jínda áani ná'a Carrúni jináatanica, ná'a macáwanica ya ná'a matuínica ya ná'a tucútucunica.'

²² Déecu'inaami'e mawí cashírruedacai má'ee: 'Nuwácali, nunísa numéda jírrú jiwánani numédaca, ái újnibi já'a yáarrushi.'

²³ Néenee liwácali má'ee lirrú liá'a cashírruedacacáa: 'Jíá iníjbaa lícu ya ná'a yáainai carretera éemanacu, ya jímésuda nawówa náinuque'e nawáarruacoo, quéewique'e cashiámu núbana.

²⁴ Jiníwata numá jírrú, jiní'inaa néenaa ná'a nacúmida quéechanacu Jócani'inaa éenaa náaya núya nuiíbi.'

*Chítá quéewau wáacoo Cristo íshiirricu jíni
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Íchaba chóniwenai yáau Jesú斯 íshiirricu; jáiwa léejoo limá'ee nalí:

²⁶ "Ne báqueerricta ínu nulí, ya jócu caníinna licábá nuyá mawí lisálíjinaa yúchau, ya litúwa, ya lífinu, ya léenibi, ya léenajinai, ya léenajetoo, ya liyá jájiu mawí, jócái éewa nushínnaa éewidenaicoo.

²⁷ Ne liá'a jócái wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu línu niushiirricu, jócái éewa nushínnaa éewidenaicoo nuájcha.

²⁸ Ne báqueerricta éenaa wówai liméda áabai cuítá wérri, ¿jócuminaa quéechanacu liwáau lijútada léenacta linísacani?

²⁹ Ne áabatayu, liúcacta lidáni ya liáwinaami jócu léenaa linísacani, quinínama ná'a cábenacaní, nachána'innaa nacáidaminaa líiwanaa,

³⁰ namá'ee: 'Liéni washíalicuerrica lichánau liméda cuita, ne jócái léenaa linísaca.'

³¹ O báqueerri rey yáctau jináwiurrú báqueerri rey júnta, ¿jócuminaa liwáau quéechanacu lijútada, léenacta diez mil soldado yáajcha léewa limédacoo lijúnta liá'a finuerri lijúnta veinte mil soldado yáajcha?

³² Ne jócta léenaa líinua yáacacoo lijúnta, áicta újnibi déecucheji liyá báqueerri reyca, libánuaminna catéecai chuánshí yáajcha lijúnta jócubeecha naméda jináwi.

³³ Cháwa licábacanáa, matuínnaami éenaa jócái wówai limáaca quinínama liwáalianica, jócái éewa nushínnaa éewidenaicoo nuájcha.

*Jáicta iwíduma jócu liá'a lijúwacawai
(Mt 5:13; Mr 9:50)*

³⁴ "Liá'a iwídumaca sáicai; ne jócta liá'a lijúwacau, ¿chítaminaa léejoo limédacoo sáicai jíni?

³⁵ jócái éewau áawita cáinabirru, jiní léewacalau namédaque'e liyú abono. Jiní wéní náucaca. Nawáalianai nawíbáu éemiu."

15

*Jesús méderri áabai licábacanáa linácu liá'a oveja yúquerricoo
(Mt 18:10-14)*

¹ Narrúni'eewoo Jesúsrú íchaba néenaa ná'a jédenai warrúwa chóniwenai yúcha gobienorru, ya ná'a áabi chóniwenai máashiini íiwanaa cajíconaanica, léccchoo néemí'e lirrú.

² Néenee ná'a fariséobinica ya ná'a éewidenai ley Moisés shínaa natáania máashii linácu liá'a Jesúscua namá'ee:

—Liáni chóniwerrica lirríshibia ná'a cajíconaanica ya líiya náajcha.

³ Néenee Jesú斯 siwa nalí áabai licábacanáa, limá'ee:

⁴ "¿Áicta báqueerri fíbi já'a wáalierrí cien oveja ne liúca áabai, jócuminaata limáaca ná'a noventa y nueveca chaléeni bacháidala, ya ta limúrru liácoo liá'a áabai oveja yúcairrimicoo cáashiaque'e líinu linácu?

⁵ Jáicta líinu linácu, sáicta liwówa liúca liséjcu íta'auni,

⁶ jáicta líinu líibana néerrawai, liáawaqueda lijúninai ya ná'a yáainai lirrú urrúni, limá'ee nali: 'Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a oveja yúquerrimicoo núcha.'

⁷ Numá irrú chái cábacanáa sáicta wérri wówashi áacairra báqueerri cajíconai nácueji éejuederricta liwíteu Diosru, náucha ná'a noventa y nueve chóniwenai sáicanica jócani arrúnaa éejueda nayáu Diosru.

Liá'a licábacanáa linácu liá'a báquetoo íinetoo ínuechoo rushínaa moneda nácuu

⁸ "O léccchoo, ¿chítá báquetoo íinetoo wáaliechocta diez monedani ya bátui yúcau rúcha, jócuminaa rutúculia áabai lámpara ya ta rujíchuda cuítá lícui, rumúrru arrájuate cáashia ruínu linácu?

⁹ Ne jáicta ruínu linácu, ruáawaqueda rujúninai ya ná'a yáainai rulí urrúni, rumá nalí: 'Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a moneda yúquerrimicoo núcha.'

¹⁰ Numá irrú chacábacanáa léccchoo ái sáictani wówa ná'a ángelbini Dios shínaaca báqueerri cajíconaica éejueda liwíteu Diosru."

Liá'a licábacanáa linácu liá'a lisálíjinaa míya máechea licúulee jíconau

¹¹ Jesús iiwadeda'ee léccchoo: "Báqueerri washíalicuerri wáaliate chámata léenibiu.

¹² Liá'a, mawí icúlirrijuica, limá'ee lisálijinaarru: 'Nusálijinaa, jiá nulí léenaa liá'a nushínaa jiwáaliani nulí sái'inaaca.' Néenee nasálijinaa shirrida nalí quinínama liá'a liwáalianica nanácu.

¹³ Jócai íchaba éerri néenee liáwinaami, liá'a licúulee náishiimica liwénda lishínaa quinínama éenaa, ya liyú liá'a warriuwaca liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, ligástactala máashii quinínama liá'a liwáalianica, liyácta cágicaishi cacháninai rícu.

¹⁴ Ne linís'a'inaami ligásta quinínama liwárruaniu, jáiwa áabai ínaaishi wérri iinu lítala liá'a cáinabi liyáctalaca, néenee liwántedani lináíwi.

¹⁵ Jáiwa liáu lisáta lirruwoo tráawaju báqueerri washíalicuerri yúcha, lítala liá'a cáinabi yáctalaca, jáiwa libánua lishínaa finca néerrau jíni litúya puíti.

¹⁶ Liá'a icúlirrijuica wówerricta'ee líiya cáawaina liá'a puíti íyanibica, ne jiní yáirri líyani.

¹⁷ Néenee'e lipénsaa lirruwoo limá'ee: 'Íchaba tráawajadorbini ya nusálijinaa iibana néeni wáalianai íyacaishi yúcactacoo, nácula nuyá áani máanalí nuyá nunáiu!

¹⁸ Nuéejotatawai nusálijinaa iibana néerrawai, ya numámina lirrujoo: Nusálijinaa, numéda nujíconau Diosru ya jírru léccchoo;

¹⁹ nuyá jócai sáicanata jimáida jicúuleeyu mawiá; jicába nuyá léjta báqueerri jishínaa tráawajadorbiniu.'

²⁰ Néenee liwína'ee iníjbaa ya tá'ee léejocoo lisálijinaa iibana néerrawai.

"Línu'inaa déecucheji újni'i, lisálijinaa cába'ee jíni Carrúni jináata'ee licábaqui jíni. Licánaca'eewoo licúulee júntau lishíquia'ee ya lishíshi liwidáni.

²¹ Néenee licúulee má'ee lirru: 'Nusálijinaa, nuyá méderri nujíconau Diosru ya jírru léccchoo. Nuyá jócai sáicanata jimáida cíuleeyu mawiá.'

²² Ne lisálijinaa má'ee nalí ná'a lishínaa chóniwenai tráawajainai lirru: 'Ijéda liá'a iibalashi mawí sáictaca isúwa linácuni. Ya isúwa áabai aníiyu licáaji nácu ya áabai zapato líiba nácu.

²³ Índa liá'a becerro mawí quéenaaca ya iinuani, wáya áani waméda'aa fiesta sáicta'a wawówa.

²⁴ Léca liáni nucúuleeca nédacanimicoo nácu máanalica, ne éejuerri licáwiacoo, nédacanimicoo nácu yúcacoo, ne wáiinu linácui.' Jáiwa nachánau naméda fiesta sáicta nawówai.

²⁵ "Ne nácula liá'a licúulee nabéecanaataca chalé'e yáa bacháidala. Línu'inaa urrúni cuítarra, léemi'e shímashi wítama yá'ee nawáilaaca.

²⁶ Néenee'e límáida báqueerri icúlirrijui, ya lisáta'ee léemiu liyá tánashia léji liérra.

²⁷ Icúlirrijui má'ee lirru: 'Jéenajirri jái éejuacuwal, tánda jisálijinaa wána wáiinua liá'a becerro mawí quéenaaca, licúulee éejuacalau lirru sáica cáwicalani.'

²⁸ Ne jáiwa'ee bájiala iíwirri liwówai, jóca'ee liwówai liwárruacoo. Néenee táda'ee lisálijinaa jiáu litáania liájcha liwówa yáajchau liwárruaque'iu.

²⁹ Ne limá'ee lisálijinaarru: 'Jicábateni íchaba camuí nutráawajaa jírru, séewirri numéda jiwánacaala, ne jiyá jócai yáacají nulí áabai cabra rími nuíinuaque'ini sáictaque'e nuwówa nujúnicaibini yáajchau.

³⁰ Ne línu'inaa liéni jicúuleeca, gástarri máashii jishínaa warrúwa rúmbabini nácula, ái jái jiyá wáneerri náinu lirru becerro mawí quéenaaca.'

³¹ "Ne lisálijinaa éeba'ee lichuáni: 'Nucúulee, jiyá séewirrinaa yáa nuájcha, quinínama liáni nuwáalianica jishínawa liérra.

³² Tánda arrúnaa waméda fiesta, sáictaque'e wawówa léccchoo, léca liáni jéenajirrica nuédacanimicoo nácu máanalica, ne éejuerri licáwiacoo, nuédacanimicoo yúcacoo, ne wáiinu linácui.' "

16

Liá'a licábacanaa linácu liá'a catúyacaica jócai machácani

¹ Jesúis iíwa'ee lishínaa éewidenaicoo liáni: "Báqueerri washíalicuerri rícuerrri liwáaliate báqueerri túyerri lishínaa; jáiwa'ee áabi yáau náíwa lirru liá'a rícuerrica léca'ee liá'a limáacaní tuya lishínaa, gásteerri'e liyá máashii lishínaa."

² Liwácali máida'ee lirru ya tá'ee limá lirru: '¿Tána léji liéni namáni nulí jinácucha? Jíiwadeda nulí chíashia liá'a quinínama jishínaa tráawajaca, jiyá jócai éewa jitúya nushínaa mawiá.'

³ Lédacaní'eewoo lirruwoo liá'a catúyacaími rícuerrri shínaa: '¿Tána'ee numéda chóquejoo nuwácali jócai yáa nulí mawiá tráawaju? Jiní nudánani nutráawajau'inaa nulíwoo cáinabi, ya báibee nujínanicoo nusáta áabi yúcha.'

⁴ Ya ta nuá léenaa tánashia numédani'inaa, quéewique'e ái ríshibierri nuyá já'a nábana licúlau, jáicta numáacau jiní nulí tráawajujoo.'

⁵ Néenee limáida'ee bácainaa náa'a mówinianai liwácalirru. Lisáta'ee léemiu báqueerri quéechanacu: '¿Chítá máanaba jimówinia nuwácalirru jiní?'

⁶ Léeba'ee lichuáni: 'Numówinia lirrú cien tiímbu aceite.' Limá'ee liá'a catúyacai rícuerrri shínaa: 'Jishínaa recibo liáni yáa áani; jiwáayu madéjcanaa ya jitána áabata cincuenta, béiswamicta bácaijani.'

⁷ Néenee liáwinaami lisáta'ee báqueerri: '¿ya jiyá, chítá máanaba jimówinia lirrú jiní?' Léeba'ee lichuáni: 'Cien máanabaca trigo íaabishi.' Limá'ee lirrú: 'Jishínaa recibo liéni; jiméda áabata ochenta, béiswamicta máayabacajani.'

⁸ Liá'a liwácali yáa léenaa licába liá'a limáacani wánacaala, yáairri léenaa liyá liméda léjta liwówau'u. Ne jáicta chúnasai nashínaa negocioca, náa'a máinecoo éerri rícu, mawíni cáwi tui naméda nashínau, náucha náa'a eewidenai Dios chuáni.

⁹ "Ne nuá iwítee iyá wáalianai irrícuau éerri rícu cajíconaica, igáanaque'e ijúninaiu, quéewique'e jáicta amáarra rícucaishi áani, narríshibia iyá nábana licúlau jócai amáarra.

¹⁰ "Liá'a sáicai médacoo áulabai yáajcha, chámmina cábacanaa léccchoo sáica limédacoo íchaba yáajcha; ne liá'a jócai sáica áulaba yáajcha, chái cábacanaa léccchoo jócai éewa sáica limédacoo íchaba yáajcha.

¹¹ Ne cháwa cábacanaa, liyú liáni rícuai éerri rícu sáí cajíconaica, iyá jócani sáica médacoo, ¿tánaminas éewida'inaacu yáawaa, nácta lirrú liá'a rícuai jócai amáarra?

¹² Ne jóctaca imédada sáica liájcha liá'a jócai ishínaa, ¿tánaminas yáa lirrú ishínaa'inaa yáawaa?

¹³ "Jiní cashírruedacai éewacala lishírrueda chámata liwácanairru; jiníwata máashíminaa licába báqueerri ya canínaa licába báqueerri, o machácaniwee báqueerrirruni o lichániwee báqueerri. Jócai éewa washírrueda Diosru ya rícucairru."

¹⁴ Náa'a fariséobinica máanalini warrúwa nácu, néemi'inaa quinínama liáni nacáida'ee Jesús náawa.

¹⁵ Jesús má'ee nalí: 'Iyá wanárra bésunenaicoo sáicaniyu chóniwenai náneewa, ne Dios yáirri léenaa iwówa; ne liá'a washiálicuerri wáaliani áacai mawí, Dios cháamini.

Liá'a ley ya Dios wánacaalactala

¹⁶ "Jócu'inaami Juan Bautista ínu újnibi, Dios wówerricta nayá náa'a chóniwenaina áabenaan náwwowa liájcha liá'a leyca ya liá'a natánanimica náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni. Néenee nuiiwadeda sáicai chuánshica Dios wánacaalactala nácu, ya quinínama naméda nadánanu quéewiquinicta nawárruacoo."

¹⁷ "Mawí jócu tráawaju amáarra liá'a éerrica ya cáinabi liúcha liá'a licúmpliacoo quinínama tánerricoo ley rícu.

Jesús éewida linácu liá'a namáaca yáacactau

(Mt 19:1-12; Mr 10:1-12)

¹⁸ "Báqueerri washiálicuerri máacacta línuu ya léeda línuu báquetoo, liméda máashii lífinayu; ya liá'a éederri línu ruá'a máaquechoo rúnirriu, chái léccchoo méda máashii lífinayu.

Liá'a rícuerrica ya liá'a Lázaro Carrúni jináataica

¹⁹ "Báqueerri washiálicuerri rícuerrri yáate, séewirrinaa lisúweda líbala cwéminamai ya sáicabeetai, ya éerri jútainchu liméda fiesta mánauí wérri.

²⁰ Báqueerri léccchoo Carrúni jináatai jí'ineerri Lázaro, yáairri cacháunai wérri liwá'eewoo cáinabi rícu líbana núma lícu liá'a rícuerrica.

²¹ Liéni washiálicuerri Carrúni jináataica wówerri'e cáawaica liyú liá'a iyacaishi tábi cáirricoo rícuerrri shínaa mesa ítacha; yá'ee áuli narrúni'eewoo nabérruda lichúrruani.

²² Ábabí éerri'e máanalí léji liá'a Carrúni jináataimica, yá'ee náa'a ángelbinica natée'e liyá Abrahám néerra paraíso rícula. Liá'a rícuerrimi máanalí léccchoo jiní, jáiwa'ee nabáya jiní.

²³ "Nácula Carrúni jináata rícuerrri yáca náarrui rícula náa'a máanalini, linácula'ee linániu licába'ee déecuchéji Abrahám, ya Lázaro liájcha.

²⁴ Néenee'e limáidada liá'a rícuerrica limá'ee: '¡Nuwérri Abrahám, Carrúni jináata jicába nuyá! Jibánuá Lázaro jisábida licáaji juátau shiátai yáacula, ya línuque'e lidúji nuínanee náculani, níwata Carrúni jináata nuyá bájialanaa lirrúci liáni chicháica.'

²⁵ Ne Abrahám éeba'ee lichuáni: 'Nutáqueerri, jédacaniu linácu liá'a sáica'umi jiyá cainabi itá'aa, yá'ee Lázaro máashiimiyaca. Chóque'e sáicta lirrhibia liméda liwówau áani, ya nácula jiyá carrúni jináata.

²⁶ Nácula liúcha liáni, ái áabai Carratalia wérri wáucha wáacoo já'a ya jiájcha; tándawa ná'a wówerri nabésunacoo mayéji áani jiyáctalaca, jocani éewa nabésunacoo, áawita ná'a yáaine chérra wówai nabésunacoo máyala áani, jocani éewa léccchoo nabésunacoo máyala áani.

²⁷ "Limá'ee liá'a rícuerrica: 'Nusátani wérri jiúcha, nuwérri Abrahám, jibánuaque'e Lázaro nusáljinää iibana néerra,

²⁸ nuwáaliacta cinco nuéenajinaiu, quéewique'e litáania lliwa nalí, jocubeecha náinu máyala áani Carrúni jináata nuya.'

²⁹ Abrahám éeba'ee lichuáni: 'Nayá jái wáalia liá'a Moisés tánanimica ya nachuánimi ná'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu; jnamédaque'e nawánacaala!'

³⁰ Léeba'ee liá'a rícuerrimica: 'Jajá, nuwérri Abrahám, ne báqueerri máanalimicta éejoo licáwiacoo, ya líyadau nalí, ya támina néejueda nawíteu.'

³¹ Ne Abrahám má'ee lirrú: 'Ne jócta nawówai néemi Moisés chuánimi tñerricoo, ya nachuáni ná'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, jocuminaa néebida léccchoo áawitata báqueerri máanalí cáwiacoo nalí.' "

17

Liá'a Carrúnatai Cáacoo Jíconaashi Rícula

(Mt 18:6-7,21-22; Mr 9:42)

¹ Jesú ma nalí ná'a éewidenaiocco: "Ái séewirrinaa cùmideerri naméda jíconaashi; ne jcarriuni jináatai liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau!

² Sáicaita liérra chóniwerri nácu manuá yáaculani nabáji liwáa nácu bátui íiba mánanui wérri, liwánaca naméda najíconau náani júbini rímica.

³ ¡Cáwiwa yúchajoo!

"Jéenajirri méducta máashii jirrú, jiárra liyá; ne licámbiacta liwíteu, jimíya máecha lijíconaa limédani jirrú.

⁴ Éewita liméda jirrú máashii sietechu áabai éerri, ya sietechu lílinu limá jirrú: 'jóca nuéejoo numéda jirrú máashii', sietechu arrúnaa jimíya máecha lijíconaa."

Éebida Dios nácu léewa liméda íchaba

⁵ Ná'a apóstolu nasáta Jesú yúcha: —Jiá walí wéebidaque'e mawí.

⁶ Jesú éeba'ee: —Iwáaliactata éebidau, éewita píutí rími, léjta bátui líta sími liá'a mostaza, éewa imá lirrú liáni banácali jí'ineerri sicómoro: 'Jéerrua wayéji áani, ya jiáabanau manuá yáacula', ya banácali liméda liwánacaala.

Tána arrúnaa liméda liá'a cashírruedacaica

⁷ "Báqueerri éenaa liwáaliacta báqueerri cashírruedacai éejuerriu bacháideji liwinaami liyá lipúrreda cainabi o litúya pacáa, ¿Limámina, jiwárroo jiwácoo jiyaca?

⁸ Jócai, újni limá lirrú: 'jiwárroo jichúni nýyanibi, ya lístau quéewique'e Jiméda nuwánacaala, nácula nýya ya nuvírra. Liwinaami jéewa jíya ya jírrai.'

⁹ Ya léccchoo jocani liá'sáicai cashírruedacairru, tánharia liá'a liwána limédaca.

¹⁰ Cha léccchoo iyá, jíacta inísá iméda quinínama liá'a Dios wánani limédaca, ya ta éewa imáca: 'Wayá cashírruedacaní jocani cawéni, níwata waméda bácali liá'a arrúnai wamédaca.'

Jesús chúni ná'a diez washiálicuenai bálineneu chorrówayu

¹¹ Quéechá'inaa'ee Jesú yáacoo Jerusalén néerra, libésunau béeewami ná'a cainabica jí'ineenai Samaria ya Galilea.

¹² Liwárrua'inaa'eeewoo áabai chacáalee rími rícu, naijáu lijúnta ná'a diez washiálicuenai bálineneu chorrówa nácu, nabárrua'eeewoo déecucheji,

¹³ namáidada'ee cadánani namá'ee: ¡Jesús, quéewidacai, Carrúni jináata jicába wayá!

¹⁴ Licába'inaa'ee nayá liá'a Jesúscu, limá'ee nalí: —Yáau iyadacoo sacerdótebinirru. Nácula'ee náawai, sáica jíni ná'a bálineneemico.

¹⁵ Néenee'ee báqueerri néenaa licába'inaa sáica liyái, léejua'eewoowai liá'ee Diosru sáicai cadánani,

¹⁶ litúyau linánimiyu cainabi nácula Jesú náneewa, liá lirrú sáicai. Liáni washiálicuerrica, licáinaberra jí'ineerri Samaria.

¹⁷ Néenee'e Jesús má'ee: —¿Ya jócai diez namáanabaca ná'a chúneneecoo? ¿Ya ná'a nueve, tanácucha nayá jíni?

¹⁸ Jiní éejueneu náa Diosru sáicai mawí bácai rími liáni déecucha sáica?

¹⁹ Néenee'e Jesús ma lirrú, —Jibárroo, jiá namówai, jéebidacala sáica jiyá.

Chítá línu'inaa jíni liá'a Dios wánacaalactaca

(Mt 24:23-28,36-41)

²⁰ Ná'a fariséobini nasáta néemuí Jesús, chacálita'inaa línu liá'a Dios wánacaalactaca, ya liyá léeiba náuchani:

—Jáicta línu Dios wánacaalactaca iyá jócainaá jéewa icábaca.

²¹ Jiní namá irrú: 'Liáni yáa áani', 'jócta liá'a yáa á'a'; níwata Dios wánacaalactaca jái yáa iibii.

²² Ya Jesús ma lishínaa éewidenacoo: —Línuminaa éerri iwówaiminaa icábacani nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ne jócaiminaa icába.

²³ Áabi mámina: 'Liáni yáa áani', jócta 'Liá'a yáa á'a'; ne oyáau néerra, jiní isíguiacalani.

²⁴ Chámminaajoni icába éenu bérrukdeerrica jáicta liquénai quinínama éerri rícu, chámmina nuíinucojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

²⁵ Ne quéechanacu rúnaa nusúfria bájialanaa, ya nacháani nuyá ná'a chóniwenai liyáali éerri.

²⁶ Chámmina libésunacoo léjta Noé yá'inaami, chámmina libésunacoo lécchoojoo liáni éerrica rícu léejocta'inaacoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

²⁷ Chóniwenai liyáali éerrimi iyenai ya írrrenai ya lécchoo cáseneu, cáashia línu liá'a éerrica Noé wárrua'inau barco rículai, línu'inaa liá'a únésacaca, ya quinínama máanalí nayá.

²⁸ Chacábacanaa libésunacoo léjta Lot yá'inaami: Yáanimi rícu, chóniwenai cha nawíteemína náaya ya náirra, nawéni ya nawénda, ya náabana ya naméda nábanau;

²⁹ Ne Lot jíá'inaawai liúcha liá'a chacáalee Sodomaca, liúwa'eewau éerri rícue chichái, ya azufre amuáiyili lécchoo ya quinínama máanalí nayá.

³⁰ Chámmina liéni éerri rícu líyadaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³¹ "Liyáali éerrijoo, línumuni nácujo cuítá íta'aa, liúrruc oo liáque'iú machácani, jóbuceecha liwárroo cuítá rícula léeda lishínaa liá'a yéerri lirrícu; liá'a yéerri bacháida rícu, jóbuceecha léejoo cuítá néerra.

³² Édakaniteu runácu ruá'a Lot ínumica.

³³ Liá'a cáarrui máanalí Dios jí'inaa nácu, liúcaminau; ne liá'a jócai cáarru máanalíca Dios jí'inaa nácu, liémina wárrua Dios yáctalaca.

³⁴ "Numá irrú liyáali tázayee nayáminaa joo chámata máaminaa nayá áabai yáarrubajaa íta'aa: Báqueerriminaa yáujoo, ya báqueerriminaa máacaujoo.

³⁵ Chámata íina júlenai nayáca molinoyu, báquetoo yáicho'inau, báquetoo máaquecho'inau. [

³⁶ Chámata washiálicuenai yéenai bacháida rícu: báqueerri yáairri'inau, báqueerri máaqueerri'inau.]

³⁷ Néenee nasáta néemuí Jesús: —¿Nuwácali, tanácucha'inaa libésunau léju liérra? Néenee'e limá nalí: —Táshia liyácta liá'a máanalimi, náiinuminaa ná'a wáachulica néerra.

18

Liá'a licábacanaa linácu ruá'a máanirriuca ya liá'a wánacaleerrica

¹ Jesús iiwa'ee nalíni áabai licábacanaa léeewidaque'e na'óraca jócubeecha sámu nayá.

² Limá nalí: 'Ái báqueerri washiálicuerri já'a áabai chacáalee rícu, báqueerri wánacaleerri, jócai cáarru cába Dios, jócai cawáunta chóniwenai.

³ Liyá chacáaleea ái báquetoo máanirriu, ruá'eewau liyáctala liá'a wánacaleerrica liyúdaque'e ruyá licástigaaque'e liá'a washiálicuerrica méderri rulí máashi.

⁴ Íchaba éerri liá'a wánacaleerrica jócai liwówai liyúda ruyá, ne liwínaami lipénsaa: 'Áawita jócu cáarru nucába Dios, jóca cawáunta washiálicuenai lécchoo',

⁵ ne néenee léjta ruáni máanirriuca éerrii jútainchu ruíinu rutáania nuájcha liyúdaque'e ruyá rushínaa pleito nácu, ya tácoojoo nuyúda ruyájoo, jócubeecha ruíinu usébica nuuwówa mawiá."

⁶ Jesús má'ee nalí mawí: "Léewa limáni liáni washiálicuerri wánacaleerrica máashiica.

⁷ Wée, sáica cajáni, ¿ya jócuminaa Dios túya léccchoo ná'a éebidenai linácu sátenaico liúcha éerri jútainchu ya táyee? ¿Liwánaminaa nanéndaca?

⁸ Numáminaajoo léemiminaa ya liyúda nayá madéjcalicunaa. Ne jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínu, nuínumininaa ná'a chóniwenai yéenai cainabi itá'aa, ¿áani újni éebida nunácu já'a?"

Liá'a licábacanaa linácu liá'a fariséoca ya liá'a cacóbracai impuesto

⁹ Jesús fiwa'ee nalí liéni áabai licábacanaa áabibirru máine'e nalíwoo nayá sáicani wítée náucha ná'a áabica:

¹⁰ "Chámata washiálicuenai yáaineu templo néerra na'óraca: báqueerri fariseo ya báqueerri liérra cacóbracai impuesto Romaru.

¹¹ Liá'a fariséoca, libárrua li'óracoo chá'a: 'Oh Dios, nuyá nuá jirrú sáicai jiníwata nuyá jocai cha léjta ná'a áabica, canédini, máashiica, mérri lílinayu máashií lílin yúchau, ya jiníwata jocala cha nuyá léjta liérra cáwaquedacai warruwa chóniwenai yúcha.

¹² Nuyá nuyúnaa chámata éerri semana nácu, ya nuá diezmo liá'a quinínama nugáananica.'

¹³ Ne liá'a cáwaquedacai warruwa chóniwenai yúcha, limáaca eewau déecuchata, jocai wít'a ee nácada linániu áacairra, ta jiáirriu cainabi nácula cáiwií ya liwówa lícu limá'ee: 'Oh Dios, Carrúni jináata jicába nuyá, nuyá cajiconai!'

¹⁴ Numá jirrú liá'a cacóbracai impuesto, léejo'eewoo líbana néerrau jái Dios pérdonaa jíconaa, ne liá'a fariseo jocai Dios pérdonaa jíconaa. Ne liá'a máanui wérri cábaco, jocaina cawéni; liá'a Carrúni jináatai cábaco jiníca, léeewani máanui'inaa Dios yáa wítée."

Jesús dínu sáamanai nácu quéewique'e Dios yúda nayá

(Mt 19:13-15; Mr 10:13-16)

¹⁵ Náinda'ee Jesúsrú sáamanai júbini léccchoo lidúnue'e nanácu, quéewique'e Dios yúda nayá. Nacába'inaa'ee jíni ná'a éewidenaico, nárra'ee nayá ná'a índenai sáamanai.

¹⁶ Néenee'ee Jesúr máida sáamanairru limá'ee:

—Imáaca náarra sáamanaica náinuque'e nuyáctala, o'iyabaida nayá, nayácala jicá'a sáamanai nawárruaminu á'a Dios wánacaalactalaca.

¹⁷ Yáawaiyii numá irrú, táchashia jocai wówai Dios wánacaalactala liyá léjta báqueerri samálita, jocaiminaa'ee liwárrua lirrícula liá'a Dios wánacaalactalaca.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri tínuerri litáania Jesús yáajcha

(Mt 19:16-30; Mr 10:17-31)

¹⁸ Báqueerri washiálicuerri wánacaleerri lisáta'ee léemiu Jesúr:

—Quéewidacai sáicai, ¿tána'inaa numédai nuéewaque'e nuéenaa liá'a cágicashi jocai amáarra?

¹⁹ Jesúr éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jímá nulí sáicaca nuyá? Sáicai ái já'a bácai rímií: Dios.

²⁰ Jái jiá leénaa linácu liá'a Dios bánuanica: 'Ujméda jínayu máashií báquetoo finetoo yáajcha, ujiínu, ujinédu, ujméda jinúma yúwicau báqueerrirru, ya cawáunta ya jituya jisálijinaarru ya jitúwa léccchoo.'

²¹ Liá'a washiálicuerrica limá'ee Jesúsrú:

—Quinínama nucúmplianicai quéech'a'inaa icúlirrijui nuyá.

²² Quéech'a'inaa Jesúr léemiquí jíni, Jesúr má'ee lirrú: cháucta jibéecha áabata mawí: jiwénda quinínama liárra jiwáalanica jíaque'e nalíni náarra Carrúni jináatanica. Ya táminalacoo jiwáalia mawíjoo áacairra. Néenee jínu chérra jisíguia nuyá.

²³ Né'e leémi'inaa liá'a washiálicuerrica liáni, jáiwa'ee máashií liwówai, níwata liyá rícuerrri wérri.

²⁴ Jesúr cáb'a'inaa máashií liwówa liá'a washiálicuerrica, Jesúr má'ee:

—¡Tráawajui wérri nalíwoo ná'a rícuñinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁵ jocaiminaa tráawajui lirrú liá'a caméeyuca liwárruaque'iui lituí rícu liá'a ishídui yájucu, tráawajui wérri nalíwoo ná'a rícuñinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca.

²⁶ Ná'a éemenaicani nasáta'ee néemiu:

—¿Tána éenaa liácoo Dios néerrai?

²⁷ Jesúr éeba'ee nalí: Liá'a jocai washiálicuenai éenaa namédaca, Dios éenaani limédaca.

²⁸ Pé'eru má'ee lirrú:

—Nuwácali, wayá máaqueñama quinínama washínau wasíguaque'e jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee lirrú:

—Yáawaiyi numá irrú tánashia máquerri nunácueji, líibanau, ya línu, ya léenajinai, ya lisáljinai, ya léenibi léchchoo,

³⁰ lirríshibiaminaa máanui wérri áani líta'aa liéni cáinabica, ne liáwinaami liá'a cáwicashi áani, lirríshibia licáwica jócai amáarra áacairra.

Jesús tiwerri matálichu arrúnaaca máanali liyá

(Mt 20:17-19; Mr 10:32-34)

³¹ Jesús máida'ee báawachala ná'a lishínaa doce éewidenaicoo, limá'ee nalí: "Chóquejoo wáaminajoo chaléeni chacáalee Jerusalén néerra, licúmpliactala'inaacoo quinínama namánimi ná'a íiwadedeene Dios chuáni báinacu natánanimica urrúmicala jímí nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³² Néejuedaminaajoni nuyá nalí ná'a chóniwenai báawache sánaca, nacáidaminaa nuyájoo, máashiiminaa nanúma nuljoo, nawísadaminaa nuyájoo.

³³ Nabásedaminaa nuyájoo ya náiinuaminaa nuyájoo; ne matálili éerri rícula nuéejoo nucáwiaco báaniu."

³⁴ Nayá jócai yáa léenaa néemi quinínama Jesús mánica, jiní náacala léenaa liá'a litáaniani nácu, ne áabi jócai néenaa náa léenaa nácu.

Jesús chún'i'e báqueerri matuýii chacáalee Jericó rícu

(Mt 20:29-34; Mr 10:46-52)

³⁵ Urrúni'inaa Jesús íinu lirrú liá'a chacáalee Jericóca, báqueerri matuýii wáairriu iníjbaa éemanacu, sáteerri liyá tánashia náani lirrúi.

³⁶ Léemi'inaa'ee nawítama bésunacoo ná'a chóniwenaina, lisáta'ee léemiu tána jinárra.

³⁷ Namá'ee lirrú Jesús Nazaret néenee sái liérra bésunau árra,

³⁸ liá'a matuýica limáida'ee:

—¡Jesús, David cíulee, Carrúni jináata jicába nuyá!

³⁹ Ná'a yáainecoo libéechá jáiwa'ee nacáita jímí, manúmata jiyabau, ne liyá liá'a matuýiica limáidada mawí cadánani:

—¡David cíulee, Carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁰ Néenee'e Jesús libárroowai liwána naíndacani. Urrúni'inaa'ee liyá línu Jesús néerra lisáta'ee leémui liyá:

⁴¹ ¿Tána jiwówai numéda jirrúi?

Liá'a matuýiica má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai jái nulí nutuí nuéewaque'e nucába báaniu.

⁴² Jesús má'ee lirrú:

—¡Jiwáalia jitú báaniu! Jiwáaliaca jéebidaca nunácu sáica jiyái.

⁴³ Liyáalimi'eeawai licábai, jáiwa'ee liáwai Jesús íshiirricu liá'ee lirrú sáicai Diosru. Quinínama ná'a chóniwenaina nacábani, má'ee sáicai Diosru léchchoo.

19

Jesús táchani Zaqueo yáajcha

¹ Néenee Jesús wárruawai á'a Jericó rícula libésunacta'eewoo liácoo néerra.

² Ái báqueerri washíalicuerri néerra jí'ineerri Zaqueo, nawácali ná'a jédenai impuesto Romarru.

³ Liwówa'ee licábacani tánashia jímí liá'a Jesúscua, ne jócai léewa licábacani jócta'ee íchaba chóniwenai yá'ee bájiala píituicani liá'a Zaqueoca.

⁴ Jáiwa licánacawai Jesús béecha néenee lirrawai áabai áicuba nácu jí'ineerri sicómoro quéewique'e licábacani á'a libésunacta'inaacoo liá'a Jesúscua.

⁵ Quéechanacu Jesús íinuca chalé'e liyáctala liá'a Zaqueoca, licába'ee áacairra, néenee'e licábai jímí. Licába'inaa jímí, néenee'e limá lirrúi, "Zaqueo, jíurrucu cálisu chérra, arrúnaacu numáacacoo wáalee jíibana néerra."

⁶ Néenee'e liúrrucua'eewooawai madéjcalicu sáicta wérri liwówa licúmida Jesúscua líibana néerrau.

⁷ Nacába'inaa quinínama léji liáni, natáania'ee máashii linácu liá'a Jesúscua, namá'ee liácalá'eewoo limáacacoo chaléeni liájcha liá'a cajíconaica.

⁸ Náiinu'inaa líibana néerra liá'a Zaqueoca, néenee liáwinaami Zaqueo bárruawai limá'ee liwácalirru:

—Jicábateni, Nuwácali, nuáni'inaa nalí ná'a carrúni jináata béewami liá'a nushínaaca. Tánashia nunéduni náucha ná'a áabica, nuéejueda nalí cuatro mawí.

⁹ Néenee Jesús má'ee lirrú:

—Wáalee lílinu liwáseda iyá quinínama náani yáainai lirrúcu liáni cuítaca, liyácala liáni washiálicuerrica chái léchchoo litáqueerrimica liá'a Abrahámca.

¹⁰ Táda'ee nuyá, liá'a Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, nuyá iinuerri numúrruca ya nuwásedaca cajíconaani ná'a chóniwenai yúquenaimicoo nayáca.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácueji

¹¹ Ná'a chóniwenaina eémenai nayáca Jesús máni liyáca quinínama liáni, jáiwa líwa nalí áabai licábacanaa, jiníwata urrúnicala náiiinu náacoo Jerusalénra, yá'ee napénsaa náacoo linácu liá'a Dios wánacaalactaca jáicala'ee lílinu liyáalimi.

¹² Limá'ee nalí:

—Báqueerri washiálicuerri cawénii yáte, jáiwa'ee liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, quéewiquini'e namáaca reyni ya ta léejocoo néenee.

¹³ Jóctana'e liájau limáida'ee lishínaa diez tráawajadorbiniu, liá'ee nalí bácainaa manuába warrúwa, ya tá'ee limá nalí: 'Itráawajaa liyú liáni warrúwaca cáashia nuéejocoo.'

¹⁴ Ne chóniwenai lishínaa cáinabi lítala sánaca jócai nawówai liyá, nabánua líshírricu áabi téenee lirrú áabai chuánshi máirri'e: 'Jócu wawówai liéni washiálicuerri washínaa reyyu.'

¹⁵ "Ne máayabaca limácacoo reyyui ya tá'ee léejuacuwai lishínaa cáinabi ítala. Quéecha'inaami lílinu libánua namáida lishínaa tráawajadorbiniu, ná'a léejuedaminaa nalí warrúwa, quéewique'e liá léenaa chístashia máanaba nagáana jini bácainaa.

¹⁶ Quéechanacu sáica lílinu'e líyadacoo limá'ee: 'Nuwácali, jiwráruani dáwinerriu mawí diez máanabachu lítala mawí.'

¹⁷ Rey éeba'ee lichuáni: 'Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai wérri; machácanicala jímédadcoo áulaba yáajcha, numácaminaa jiwánacaalaca diez chacáalee.'

¹⁸ Lílinu'e líyadacoo báqueerrica lishínaa tráawajador, limá'ee: 'Nuwácali, jiwráruani dáwinerriu cinco máanabachu mawí.'

¹⁹ Rey éeba'ee lichuáni liéni léchchoo: 'Jiyámina numáaca jiwánacaala cinco chacáalee.'

²⁰ "Ne báqueerri lílinu'e líyadacoo limá'ee: 'Nuwácali, jiwráruani liáni ya áani. Nuwáaliawa nudájidaqui jini wárrumashidami íibi;

²¹ cáarruwa nucába jiyái, níwata jiyá washiálicuerri camáashiicaica, yáawaquederri jótca jímáacaní ya jíáawaqueda banácali jótca cájí jíáabana.'

²² Néenee límá'ee lirrú liá'a reyca: 'Tráawajador máashii, jíchuániyuja nuá jíjíconaa. Ne jíacta léenaa washiálicuerri camáashiicai nuyá, nuáawaqueda jótca numáacaní ya nuáawaqueda banácali jótca nuáabana,

²³ ¿tánta jócu jítée nuwárruanu lirrúcula liá'a cuíta nawáaliadacta warrúwa, quéewiquinicta jéejueda nulí ligáananica jáictata nuéejoo cuíta néerrai?

²⁴ Rey má'ee nalí ná'a yáaine néeni: 'Éeda liúcha warrúwa liárra, ya yáa lirrúni liá'a gáneerri diez máanabachu mawí.'

²⁵ Namá'ee reyrru: 'Wawácali, jne liyá ái wáalia diez máanabachu mawí!'

²⁶ Léeba'ee liá'a reyca: 'Ne numá irrú, liá'a wáalierri, náaminaa lirrú mawí; ne liá'a jini wáaliani, áawita áulabai liwáalianica nédaminaa liúchani.

²⁷ Ya ná'a nujínai jócanimi wówai rey nuyá, índa áani áani ya ta íinua nunáneewa jini.' "

Jesús wárroo Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Mr 11:1-11)

²⁸ Liáwinaami límá quinínama liáni, Jesús síguia lishínaa iníjbau Jerusalénra.

²⁹ Quéecha'inaami urrúni lílinu nalíi ná'a chacáalee júbini jí'ineenai Betfagé ya Betania, urrúni lirrú liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, libánua'ee chámata lishínaa éewidenaicoo,

³⁰ límá'ee nalí:

—Yáau narrícula ná'a chacáalee júbinica yáainai ijúntami, jáicta íinu néerrajoo ínunínaa áabai burro bájerriu, jiní fírraniu íta'aa újnibi. Iwásedani ya índa nulíni.

³¹ Ne áicta sáteerri léemiu iyá já'a tádashia iwásedani, imá lirrú wawácali rúnaani.

³² Ná'a éewidenaicoo ná'inaami'eewoo náiiinu linácu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí.

³³ Nácula nawáseda nayáca liá'a búrroca, nawácali sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tánda iwásedani?

³⁴ Nayá néeba'ee lichuáni:

—Jiníwata Wawácali rúnaani.

³⁵ Ne nadáquinia'eé náabalau burro íta'aa, natée'e jíni Jesúlsru nawá'ee líirracoo líta'a.

³⁶ Léjita Jesús jína'u liácoo, ná'a chóniwenai nadáquinia'eé náabalau iníjbaa lícu.

³⁷ Ya urrúni'inaami liúrrucocoo liácoo dúuli ítacha jí'ineerri Olivos, quinínama ná'a yáainecoo liájcha nachánau namáidadaca nawówa chúnicau náa sáicai Diosru quinínama linácueji liá'a jócai nacába cáji.

³⁸ Namá'ee:

—¡Sáicta wérri liá'a rey ínuerri Wawácali jí'inaa nácu! ¡Sáictacta nawówa áacairra ya licámarra áacairra wérri!

³⁹ Néenee áabi fariséobini yáainai chóniwenai iíbi namá'ee Jesúlsru:

—Quéewidacai, jiárra náarra jínanenaicoo jiájcha.

⁴⁰ Ne Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne numá irrú náctaca manúmata náani, iíba máidadaminaa.

⁴¹ Quéecha'inaami urrúni línu Jerusalénra, licába'inaami liá'a chacáaleeca Jesús iicha'ee linácueji,

⁴² limá'ee: "Jiáctata léenaa, linácueji liéni éerrica liá'a éewerri liá jírrú sáitaque'e liwówa! Ne chóque'e liá'a báyeerricoo jiúcha jócainaa jéewa jícábaca níwata jicháanica nuyá."

⁴³ Ne lílinuminaa ítala liá'a éerri máashiica, jíjinai naméda pared máanui jitéeji ayáacai áani, narríjuedaminaa jiyá ya natáca iyá matuínaami,

⁴⁴ ya támmina namárda iyái quinínama. Náiiunuaminaa quinínama chóniwenai yáainai jírrícu, jinímina namáacani jírrú áawita bátui iíba lítaba wáacoo, jiníwata jócalá ja láenaa jéemica éerdi Dios bánuua nuwáseda iyá."

Jesús jéda ná'a wéndenai Templo rícu

(Mt 21:12-17; Mr 11:15-19)

⁴⁵ Liáwinaami liéni, Jesús wárroo templo rícula ya jáiwa lijéda néenee ná'a wéndenai nayá lirrícu,

⁴⁶ ya limá'ee nalí:

—Á'a cáshta ita'a Dios chuánica limá: 'Núbanaminaa, cuíta nasátacta'inaacoo', ne iyá imédani áabai cuíta chaléjta canédibini iíbana.

⁴⁷ Éeri jútainchu Jesús éewida templo rícu, ya ná'a sacerdótebini wácanica ya quéewidacanica ley shínaa, ya ná'a léccchoo chacáalee wácanica, namúrru namáacoo chíashia náiiunuinaa Jesús.

⁴⁸ Ne jócu náiiunu chíashia naméda'inaa jíni, jiníwata quinínama chóniwenai éemenai nayá nawówa yáajchau liá'a limánica.

20

Liá'a Jesús wánacaalacta liwítee dánani yáajchau

(Mt 21:23-27; Mr 11:27-33)

¹ Áabai éerri, nácula Jesús yáa liyá templo rícu, léewida liyá ná'a chóniwenaina ya líiu náli Dios chuáni, náiiunu ná'a nawácanai ná'a sacerdótebinica, ya ná'a éewidenai ley shínaaca, náajcha ná'a salínaica.

² Ya namá'ee lirrú Jesúscas:

—¿Tánayu jéewa jíméda léji liáni? ¿Tána yáa jírrú jíni liérra jidánanica?

³ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá nusáta nuéemu iyá léccchoo. Éeba nulí:

⁴ ¿Tána bánuua Juan báutisacai, Dios o washíalicuenai?

⁵ Jáiwa'ee natáania náli wáacuwai: "Wamá lirrú Dios bánuani, limá walí: ¿Táda jóca éebida lirrú jíni?

⁶ Quiní wéewa wamá lirrú jáica washíalicuenai jíni, táda chóniwenai wówai náiiunu wayá iíbayu, quinínama néebidaca Dios bánuaca Juan báutisaca."

⁷ Jáiwa éeba'ee lichuáni jócalá náa léenaa tánashia bánuua Juan báutisacai.

⁸ Néenee Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne nuyá léccchoo jócali nufíwa irrú tánashia dánaniyu jíni numéda léji liáni.

Liá'a licábacanaa nanácu ná'a tráawajadorbini máashiinica

(Mt 21:33-44; Mr 12:1-11)

⁹ Jáiwa lichána litáania náli chóniwenai ya líiwaque'e liáni licábacanaaca:

—Báqueerri washiálicuerri yáabaneerri áabai shínaashi uva, jáiwa limáaca nalí liá'a cáinabi shínaashi yáctaca nalí ná'a áabi tráawajadorbini quéewique'e natráawajaacani ya nashírrí lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai déecuchala wérri.

¹⁰ Liáwinaami linísá liá'a banácalica, libánua báqueerri tráawajadorbini lisátá náuchá liá'a banácali íta éenaa náabananica, ne nayá jáiwa nabásá jíni liáu cháj'i'i.

¹¹ Néenee liwácali bánuwa báqueerri, ne léccchoo jáiwa nacáita jíni, nabásani ya nabánuwa cha jíni.

¹² Léejoo libánua báqueerri, ne ná'a tráawajadorbini nawínani catúcaca léccchoo, jáiwa nabánuwa jíni.

¹³ "Néenee limá jíliá'a cáinabi wácalica: '¿Tána numédai? Nubánua nucúuleu canífinai nucábaca; cájbami cawáunta liyá.'

¹⁴ Ne nacába'inaa jíni ná'a tráawajadorbini namá'ee, léewata'ee máaquerri'inau liájicha liéní shínaashica, wáiinuani, limáaque'u walí liá'a cáinabica.

¹⁵ Cháwa'ee najéda jíni liúcha liá'a shínaashica, jáiwa náinua jíni.

"¿Tána imácai, tánashia liméda náajcha liá'a shínaashi wácalica?

¹⁶ Ne liyá yáairriu línuaminaa ná'a tráawajadorbini ya ta liámina shínaashi áabirru".

Néemi'inaa jíni léji liérra, namá'ee:

—Jóctata'inaa libésunau wáajcha!

¹⁷ Ne Jesús cába nayá limá cháa:

—Néenee ¿tána liwówai limácai Dios chuáni tánerrimicoo?:

'Liá'a íiba nacháaninica ná'a médenai cuítá,
wáalee limáaca liérra íibaca mawíyi rúnaacoo'.

¹⁸ Tánashia cárriu lítá'aa liá'a íibaca lisúbirriaminau, ya íiba cáctau matuínaami íta'aa, limédani'inaa pucúpucubeeeyá.

¹⁹ Ná'a wánacaleenai sacerdótebini ya ná'a quéewidacai ley shínaaca, nawówai nawína Jesús preso liyáalimi, níwata náaca léenaa litáania nanácu. Ne cáarru nacába chóniwenai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Mr 12:13-17)

²⁰ Liáwinaami nabánuwa áabi éeda lituínaa, namédacoo washiálicuenai sáicanica, namédaque'e Jesúsru liáni chuánshica quéewiquinicta nawínacani natéequinictani lirrú liá'a chúnsai wánacaalaca.

²¹ Néenee nasáta néemu Jesús:

—Quéewidacai, wáa léenaa jéewida machácani, jiyá jinírru liwéni liérra mawí rúnaacau. Jiyá éewiderri wayáca léjta Dios bánuau.

²² ¿Sáicaminaa wapáida impuesto lirrú liá'a wánacaleerrica Roma sáica, o jócuweeca?

²³ Jesús yáa léenaa nanácu nawítee máashii natéenica náacoo, limá nalí:

²⁴ —Jíyadani nuli áabai moneda. Nabésuneda'inaa lirrú liá'a moneda licábaque'e, lisátá'ee léemi nayá: '¿tánashia náani jíni, tána jí'inaa jíni liérra yéerri moneda nácu?

Néeba'ee lichuáni:

—Wánacaleerrica.

²⁵ Jesús ma nalí:

—Yáa lirrúni liá'a wánacaleerrica lishínaawa jáni, yáa Diosru lishínaaca.

²⁶ Quiní limá nalí chóniwenai náneewa, quiní náinuni lijíconaaca natéequ'e preso; nacáarrudawai limá nalí manúma nayái.

Nasáta néemu liá'a Jesúsca linácu liá'a máanalí éejoctau nacáwiaco

(Mt 22:23-33; Mr 12:18-27)

²⁷ Liáwinaami áabi saduceos yáau nacába Jesús. Saduceos namá'ee máanalini jócani cáwiú; táda náiiwa lirrú jíni liáni bésuneerrico, ne jócai yáawayi.

²⁸ Quéewidacai, Moisés limáacani walí tánerriu, báqueerri washiálicuerri cáserriu máanalicta jíni, jiníca léenibi ruájcha ruá'a lílinuca, liá'a léenajirrica licásau ruájcha ruá'a máanalíu fírir, limáacaque'e léenibiu lirrú liá'a léenajirri liá'a máanalimica.

²⁹ Ne sáicí, báitare nácu nayá siete léenajinai, quéechanacu sái néenajirrica, nabéecanaataca léeda lílinuwai, ne máanalí jíni, jíni límáacacta cíuleu.

³⁰⁻³¹ Liá'a léenajirri líshiirricu sáica ya liá'a matálitaictacani, léeda lílinu léccchuni ya quinínama ná'a léenajinai, ne ná'a sieteca jáiwa máanalí jíni, jíni namáacala nacúuleu ruájcha.

³² Néenee liwáinaami máanalí ruyá léccchoo.

³³ Ne sáicai, ne nacáwiacta'inau ¿tánashia náiibicha, ná'a éedenai náiinu ruyá, tánta'inaa chúnsei rúnirricai?

³⁴ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Líta'aa liáni cainabica, washiálicuenai cásenenai fína yáajcha;

³⁵ ná'a éewenai náiinuca lítala liá'a áabai cainabica néejoo nacáwiacoo, nayá washiálicuenai jótca fína, jócuminaa néejoo nacásacoo mawíá,

³⁶ jócani éewa máanali mawí. Chámina nayá jícá'a ángelbini, Dios éenibiminaa nayá nacáwiacalau liúcha liá'a máanalicaica, tánda jócu néewa nacásacoo mawíá.

³⁷ Moisés liyája limáaca wáa léenaa litániactaca linácu liá'a banácali éemerrimícoo, ná'a máanalini nacáwiacalau báaniu. Á'a limá Wácalishi liá'a Dios shínaa Abrahám, Isaac ya Jacob.

³⁸ ¡Dios jócai máanalini shínaa, nashínanaa cáwinica, quinínama lirrú cágwini!

³⁹ Néenee áabi quéewidacaní ley shínaa namá lirrú:

—Sáicai wérrí jímáca, quéewidacai.

⁴⁰ Jócuwa'ee ná'a nawówau nasáta néemu mawí jíni, carrúnata namácacoo báí nayá.

¿Tána táqueerri léji liáni Cristoca?

(Mt 22:41-46; Mr 12:35-37)

⁴¹ Jesús sáta léemu nayá:

—¿Táda imá iyá Cristoca David táqueerrimi?

⁴² Ne David liyája, liá'a cáshta lijí'inaa salmos, limá'ee:

'Dios limá'ee nuwácali:

Jiwáau sáicaquictejica,

⁴³ cáashia nuyá méderri jishínaa jijínai máaqueneu jíiba yáajba.'

⁴⁴ ¿Chítá quéewau'u Cristo David táqueenaimi, David liyája lijí'inaa nuwácalica?

Jesús liá najíconaa ná'a éewidenai ley shínanaca

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 11:37-54)

⁴⁵ Quinínama chóniwenai éemenai nayáca, Jesús ma lishínaa éewidenacoo liájcha:

⁴⁶ "Itúyau náucha ná'a éewidenai ley nácu, ya sáicta nawówá jínanicoo náabala machéni rícu, náyadaque'e nacábacanau jícá'a ná'a chóniwenai sáicanica. Nawówai itáa nalí cawáuntaiyu plaza rícu. Namúrru yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya mawí sáictacta yáarrushi náyadaquictaca;

⁴⁷ néeda náabana ná'a máanirrinica, ya náyadaque'e nacábacanau jícá'a ná'a chóniwenai sáicanica; nasátacoo déecu; nayá narríshibiaminaa mawiyii máashiica".

21

Liá'a warrúwa ruáni ruá'a máanirriu carrúni jináatauca

(Mr 12:41-44)

¹ Jesús cába ná'a rícubinica náuca warrúwaca liárrui rículau warrúwa yáarruica.

² Jesús cába léchchoo báquetoo íinetoo máanirriu, carrúni jináataurrucu chámái moneda rími cóbreyu sána.

³ Néenee Jesús ma: Yáawai numá irrú, ruáni íinetoo carrúni jináatauca yáichoo náucha mawí;

⁴ ne quinínama yáine warrúwa lénabimica nalí, ne ruyá, carrúni jináataca ruyá, ruá quinínama ruwáalianimica ruyáu'inaami.

Jesús má'ee templo cáarralerri'inau

(Mt 24:1-2; Mr 13:1-3)

⁵ Áabi táanianai nayáca templo nácu, ná'a iiba sáicabeetanica, ya ná'a chálinaica chóniwenai téenica. Jesús ma nalí:

⁶ Línuminaa éerrica, quinímama icábani jiní máaqueerri'inau, áawita bátui iibana máaqueerri'inaa wítau. Quinínama'inaa cáarraliacoo.

Báwataminaa licábacanaa liá'a éerrica jótcanaa amáarra liá'a cainabica

(Mt 24:3-28; Mr 13:3-23)

⁷ Néenee nasáta néemu Jesús:

—Quéewidacai, ¿chacálita libésunau léji liéni? ¿Tána léji liéni wacábani wayáca jái atéwa bésunacoo liyácai?

⁸ Jesús éeba'ee nachuáni: "Icábawa yúchajoo nachálujueda'eecha iyájoo. Íchabaca náiinuojoo máine'inaa nuyáwa Cristo. Máine'inaa, 'nuyáwa jáni' ya 'wáalee éerrija.' Ne iyá uwáyau náishiirricujoo.

⁹ Jáicta éemi jináwi íwanaajoo ya íinua yáaqueñaiu, ówa icáarrudaujoo, léca liéni rúnañaa bésunacoo quéechá, únjibii jócai ínu néerra amáarractalacani."

¹⁰ Jesús má'ee nali mawí:

—Áabai cainabi línuu yáacaminu áabai cainabi júnta, áabai país limédaminaa jináwiú áabai país júnta.

¹¹ Línuminaajoo liá'a cainabi cúsuerri'inaacoo máanui ya ínaishi ya bálinacaalashi yáirri'inau matuñaam cainabi ita'aa; éerri náani nácu wacábaminaa íchaba chacháninai wérri ya máanui wérri jócai wacába cáji.

¹² No quéechanacu mináajoo nawína iyájoo nawánaminaa carrúni jináata iyá, ya nacánaquedaminaa iyájoo. Natéemii'inaa iyájoo sinagogala nacástigaaque'e iyá. Nawárruedaminaa cuíta manúmai rícula. Natéeminaa iyájoo nanáneewa ná'a reyesca ya wánacaleerri náneewa nunácueji.

¹³ Chámminaá éewa itáania nali liá'a yáaini léenaa nunácueji.

¹⁴ O'ipénsaa libéecha liá'a imáni'inaaca chítashia ituya'inau jíni.

¹⁵ Jiniwata nuyá nuá irrú chuánshi wawítee quinímina, ijínai jiní éewa'inaa naméda iyá.

¹⁶ Ne iyá néejuedaminaa iyájoo cáashia isáljinaja, jéenajinai ya ijúnica. Éenaaminaa iyájoo náiñuaminaa iyájoo.

¹⁷ Ya quinínama chóniwenai líwirri nawówa cába iyá nunácueji.

¹⁸ Ne jiníminaá yúquerriu bácuu iwita báinaa.

¹⁹ Ijíyá machácani Dios chuáni nácu, éewaque'e Dios iwáseda iyájoo!

²⁰ "Jáicta icába chacáalee jí'ineerri Jerusalén narríjcuedacani ná'a soldado mánabananaami yáa léenaa cawíquinta'inaa namárdacoo.

²¹ Néenee ná'a yáaineeca liá'a cainabi jí'ineerri Judea, cánaquenai'inau awáca iibirra; ná'a yáaine chacáalee rícu jí'ineerri Jerusalén, najiáque'u chacáalee rícula. Ná'a yáaine bacháida rícu, jócubeucha néejoo chacáalee rícula.

²² Liyáali éerriminaajoo línuminaajoo liá'a carrúnataica, jáicta licúmpliaujoo quinínama liá'a Dios chuánica tánerricoo.

²³ ¡Carrúni jináataní ná'a ínaca liyáali éerri quéenibinica, o nawáalia néenibiu írrene náini! Liyáalimi'inaajoo íchaba Carrúni jináata cainabi ita'aa, línuminaa Carrúnatai máanui wérri líñacula líáni chacáalee.

²⁴ Áabiminaa máanalini'inaa espadayu, ya áabiminaa natéeminaa nayá preso áabata cainabi ítala, ná'a jocani judíobini nabáwedaminaa quinínama macárruninaa ya náiñuedaminaa chóniwenai Jerusalén rícu sána, táshia líñumami Dios wówaiqui jíni.

Jáicta nuéejoojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca

(Mt 24:29-35,42-44; Mr 13:24-37)

²⁵ "Liyáaminaa jócai wacába cáji líñacu liá'a caiwiaca, walíciu nácu ya sáalii nácu; ya liá'a cainabica ná'a nasiónica jiníminaá nawíteejoo, nacáarrudaminau bájiala, caiwinaa wérri liwitamayu ya manuáca ya marrádaca shínaa.

²⁶ Ná'a chóniwenaina mawíteeminaa nayájoo nacáarruniu libésunau'ímau liáni cainabica; ne ná'a espíritu yéenai áacai lítacha liéni cainabica wáalenai nadánaniu chámminaá cábacanaa licúsuda nayá.

²⁷ Néenee icábaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínuminaa sáanai iibéji nudánaniyu nuchúnicayu.

²⁸ Jáicta léju líáni nachána médanico, cadánani méda iwíteu ya ibárrueda iwítau, jiníwata cawíquintaminaa nawáseda iyájoo."

²⁹ Chacábacanaa liméda nali liá'a licábacanaa: "Icábate áicuba jí'ineerri higuera jótca áabata áicuba mawiá.

³⁰ Jáicta icába libáinaa cárracuwai, jái urrúni liá'a camuícá*.

³¹ Chacábacanaa, jáicta icába jíliéni libésunacoo liéni, yáa léenaa Dios wánacaleerrica jái urrúnicai.

³² Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liáni bésuneerri'inau, jóctanaa máanalí náani chóniwenaina liyáali éerri sánaca.

³³ Liá'a éerrica ya liá'a cainabica amáarrail'inaa, ne nuchuáni jocaina éenaa amáarraca.

³⁴ "Cábawa yúchajoo u'índa cabálíni iwówa líñacu liá'a éerri rícu sáica liá'a iwítee, icámadedauca ya urrúni iwówa líñacu liáni icáwica rícu sáica, quéewique'e liyáali éerri jocu licáu cawíquinta ita'aa léjta áabai trampaca.

³⁵ Níwata ínuerri'inaa nanácula quinínama ná'a yéenai líta'aa liéni cainabica.

* **21:30** Cháwa Israel néerra jíni, ne Colombia ita'aa jócai cha, libáinaa jiérriu jáicta liwárrua liá'a uniábica.

³⁶ Iyá ichúni iwówau sáica, isátau éerri jútainchu Dios yúcha, quéewique'e éenaa imánicoo quinínama liúcha liáni bésuneerri'inaujoo, ya quéewique'e éewa iyadacoo sáicai nunáneewa nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca."

³⁷ Liyáali éerri Jesús éewiderri éerrinacu templo rícu, ne táayee liáu limáaca líbi liá'a awáca jí'ineerri Olivos.

³⁸ Ya quinínama náa'a chóniwenaica yáaineu manúlacaiba templo rícula néemique'e lirrú.

22

*Judas wówairri léejueda Jesús cabáyainta
(Mt 26:1-5,14-16; Mr 14:1-2,10-11)*

¹ Jái'e urrúnicaí liá'a fiestaca jí'ineerri'e Pascua náayacta'inaa'ee liá'a pánica jiní'e éewisaa léewaque'e limúrracacoo.

² Náa'a nawácanica náa'a sacerdótebinica yá'ee náa'a éewidenai Moisés chuáni, namúrruni chíashia'ee néewau'inaa náiihuaqui jiníni liá'a Jesúscua, né'e cáraru nacába chóniwenaí.

³ Néenee Wawásimi wárrua Judas wówa lícu, lé'e liá'a jí'ineerrica Iscariote, namáanabacami náa'a doce apóstolubinica.

⁴ Quéechanacu'e liáu litáania náajcha náa'a sacerdótebini wácanica, náa'a nawácanai túyenaica templo máanui léccchoo, chíashia'ee léewau'u léejueda nalí jiníni liá'a Jesúscua.

⁵ Nayá'ee sáicta'ee nawówa nabáuli'e náa lirrú warrúwa liá'a Judasca.

⁶ Liyá'ee wée limá'ee nalí, ya mürruerri'e chíashia léejuedayu'u'inaa'ee nalíni cabáyainta chóniwenaí yúcha.

*Jesús íya náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo liájcha pascua léerdi rícu
(Mt 26:17-29; Mr 14:12-25)*

⁷ Quéecha'inaa línu liá'a éerrica náayacta liá'a pánica méewisaica, náiihuacta liá'a cuésherry jí'ineerri cordero líyaní'inaa liá'a fiesta pascuaca.

⁸ Jesús máida liá'a Pé'eruca ya Juan, limá nalí:

—Yáau ichúni liá'a iyacaishi pascua shínanaaca.

⁹ Nayá nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai wamédaqui jiníni?

¹⁰ Jesús má'ee nalí:

—Yáayu chacáalee néerra, á'a linúma lícu liá'a chacáalee Jerusalénca icába báqueerri washíalicuerri téerri shiátaí urrúwa rícu. Yáau líshiirricu tashia liwárruaquictalau jíni lirrúcula liá'a cuítaca.

¹¹ Imá lirrú liá'a cuítá wácalica: "Liá'a quéewidacai liwówai liá' leenaa tashia liyá jiliá'a sala líyacta'inaa lishínaa éewidenaicoo yáajchau táayee pascua éerdi rícu".

¹² Liyá liyadaminaa irrú cuítá rícu ácacirra áabai sala máanui ya lichúnini. Iméda íyau néenii, quinínama tánhasha irrúnaani.

¹³ Pé'eru ya Juan náa'eewoo nacábaca náiihu'e quinínama léjta Jesús mayu, liyáalimi nacáhna liá'a iyacashica pascua íyanaica.

¹⁴ Línu'inaa léjí liá'a hóraaca, Jesús ya lishínaa éewidenaicoo nawáau náayaca.

¹⁵ Néenee Jesús ma nalí: "Nuyá wówerri wérri nuya yáajcha le pascua liáni, jóctanaa carrúni jináata nuyá numáanalica béechau.

¹⁶ Ne yáawaa numá irrú, jócuminaa nuéejoo nuya yáajcha liáni iyacashica mawiá cáashia línisá limédacoo liáni Dios wánacaalactalaca."

¹⁷ Néenee liwína áabai copa vino, jáiwa liá'sáicai Diosru, limá'ee:

—Áejee liáni ichújidau inácu wáacuwani;

¹⁸ ne yáawayi numá irrú, jócuminaa nuírra vino mawiá, cáashia línu liá'a Dios wánacaalactaca.

¹⁹ Liwínaami liwína páani liá'sáicai linácu Diosru; néenee litúcuedani jíni, liá jíni lishínaa éewidenaicorru ya limá nalí: —Liyáwa nuírra liárra, wáni irrú fíunuaque'ini numédaque'e irrú sáicai. Chóque'e wabéechalawoo iméda liáni édacanique'iununáci jáicta isúbirreda liá'a pánica.

²⁰ Chacábacanaa liméda liájcha liá'a cópaca, liwínaami líiyaca, Jesús má'ee:

—Liéni vinoca léewa nuírranaa liérra nuádedeerricoo inácueji. Linácueji liérra Dios méda áabai iwítee wáalii.

²¹ Liá'a éejuederri'inaa nuyá yéerri áani, wáairri liyáca wáajcha mesa nácula.

²² Nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, máanaliminaa nuyájoo léjta Dios mayu. Ne liá'a éejuederri nuyá máashii wérriminaajoo libésunacoo.

²³ Jáiwa náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu nayá wáacoo tánashia éenaa liméda liárra léejuedaminaa Jesúsjoo.

Liá'a mawí cawítee quinínama yúcha

²⁴ Néenee náa'a éewidenaicoo naméda yáaca'eewau tánashia'ee mawí cawéni náibicha.

²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Lít'a'a liéni cáinabica, náa'a reybinica nawánacaala máashii, léjta nawówau'u nachóniwenai. Mawí náa'a nawácanica wánacaleenai namá'ee náa'a washiálicuenai médenai sáicai.

²⁶ Ne iyá jócana éewa médacoo léjta nayá. Iméda báawachala, liá'a mawí cawéni yúcha, éewerricta mawítee yúcha mawí; liá'a nawácalica quinínama arrúncaa liyúda náa'a áabica léccchoo.

²⁷ "Ipénsate liéni: ¿Tána mawí cawénicai, liá'a shírruederri íyacaishi? ¿O léewee jiliá'a wáairricoo líiyaca mesa nácula? ¿Ya jócua liéni liá'a wáairricoo líiya mésa nácula? Ne nuyá yáairri fiibi nushírruedaque'e irrú iya quinínama.

²⁸ Iyá tálidedeenai nuyá liyáali éerri máashiiquictaca.

²⁹ Tádawa nuá irrú áabai wánacaleerri, léjta nusálijinaa yáu nulí nuwánacaalactaca.

³⁰ Chaléeni nuwánacaalactala'inaaca néerra, iwáaminanu íyaminaa ya írra nushínaa mesa itá'aa, iwáaminanu nuárrubai itá'aa nuémá nácu íiwaque'e sáicacta jócta máashii nayá náa'a doce tribu israelítabinica".

Jesús íiwa Pé'erurru libáya'inaacala lináwa

(Mt 26:31-35; Mr 14:27-31)

³¹ Néenee Jesús má'ee Pé'erurru:

—Simón Pé'eru, jéemi sáicani. Liá'a Wawásimica sáteerri Dios yúcha, lénedaque'e licábau iyá, ya Dios wánaca.

³² Ne nuyá sáteerri Dios jócubeecha cháucta jírru liá'a éebidauga, ya jiyá jéejoo'ínaa nulí báaniu, jiyúdaque'e jéenajinaiu, nayáque'e cabálininaa nuchuáni nácu.

³³ Pé'eru má'ee Jesúrus:

—Nuwácali, rúnacta nuáacoo jiájcha cuíta manúmai rícula, nuáujoo; ne arrúnacta mánanalí nuyá jiájcha, mánanalí nuyájoo.

³⁴ Ya Jesús éeba'ee Pé'erurru:

—Pé'eru, numá jírru wáaleejaa, jóctanaa gáayu máida, matálichuminaa jibáya nunáawa jócalá jiá leénaa nunácu.

Liínu urrúni liá'a léerdi liá'a léenedacta'inaa.

³⁵ Néenee Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Quéecha'inaa nubánuia iyá mashínaa machácalee, jiní shínaa moneda yáarrui, jiní zapato, cháucta irrú áabata mawí? Jiní, namá'ee lirrú.

³⁶ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Wée, ya báaniu ái áabatacái, liá'a wáaleerri chácala, litéeni, ya wáaleerri lichácaleu warrúwa yáarru'inaa léccchoo; liá'a jiníctarru espadani jiwénda jisácuniu jiwéni'a liyú áabai espada.

³⁷ Ne numá irrú, arrúnaaca libésunacoo nunácu liáni limáni jiliéni Dios chuánica tánerricoo: 'Ne najútadani náibi náa'a camédacani máashii'. Ne liá'a tánerricoo quinínama nunácueji arrúnai'inaa médacoo.

³⁸ Náa'a éewidenaicoo namá'ee:

—Wawácali, áani ái chámái espada já'a.

Jesús éeba'ee:

—Ája árra.

Jesús óreerri lirrícula liá'a lij'i'inactala Getsemani

(Mt 26:36-46; Mr 14:32-42)

³⁹ Jesús nísa'inaa litáania náajchai, lijiáwai cuíta rícula. Léjta liwítee séeuwirrinaaja, liáwai áabai dúuli ítala jí'inerreí Olivos, náa'a lishínaa éewidenaicoo náau líshírricui.

⁴⁰ Liínu'inaa néerrai, limá nalí:

—I'óra, jócubeecha máashii wíteeshi wárruuau irrú, icá'eechau.

⁴¹ Néenee lidáanau náucha píituita liá'a Jesúsca, lidéecucha lidáanacoo náucha léjta báqueerri éenactala liúca bátui íiba, litúyawai li'óraca.

⁴² Néenee limái: "Nusálijinaa, jijéda nuyá liúcha liá'a cáwi'inaaca jócubeecha nusúfria bájiala, jiówáicta, ne jócaita bésunau nuwánacaala nácu nuyá, ne jiwanacaala nácu jiyá."

[
⁴³ Néenee líyadau lirrú báqueerri ángel áacai sái quéewique'e liá lidánani liá'a Jesúscia.

⁴⁴ Carrúni jináatai licáwica nácuu órerri danáanshiyu mawí ne lirruéca jicá'a írrai díjuerriu mánau cárriu cainabi rícula.]

⁴⁵ Libárrua'inau liúcha liá'a oraciónca, liáu lishínaa éewidenaicoo néerrau, liinu nanácu máainai nayáca máashii wérricala nawówa.

⁴⁶ Limá'ee nalí:

—¿Tánda imá iyáca? Ibárroo ya i'óra jócubeucha icáu máashii rícula.

Nawína preso Jesús

(Mt 26:47-56; Mr 14:43-50)

⁴⁷ Nácula litáania Jesúscia újnibi, náinu lirrú íchaba chóniwenai. Liá'a yáairricoo nabéechaa, jí'ineerri Judas, néenaa ná'a lishínaa doce éewidenaicoo. Liérra rúneerriu lishíshique'e Jesús wídaní.

⁴⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—Judas, ¿áabai ishíshicala nuwídaní jimáaca nuyá nacáaji rícu ná'a nujínaica, nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca?

⁴⁹ Quéecho'a inaa éewidenaicoo cába liá'a namédani'inaaca, nasáta néemiu liyá liá'a Jesúscia:

—Wawácali, jjiwówai wáinua nayá espadayu?

⁵⁰ Néenaa ná'a éewidenaicoo, liwána catúca liá'a méderri liwánacaala liá'a sacerdote wácalica, liwánani catúcaca, liwíchuani wíiba sáicaquictejica.

⁵¹ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáacani, ája árra.

Néenee lidúnu liwíba liá'a lishínaa camé'ecai liwánacaala, jáiwa lichúni jíni.

⁵² Néenee Jesús sáta léemiu ná'a sacerdótebini wácanica, ná'a liwácali ná'a nawácanai túyenai templo, ya ná'a salínaica, fínuenai natéequé'inini:

—¿Tánda índa áicubayu ya espadayu újni icábacuchu canédi nuyá?

⁵³ Érri jútainchu nuyá yáajcha templo rícu, ne jócai néenaa natéee cuítá manúmai rícula. Ne wée, léewa éerdi ishínaa liéni, éerdi liwánacaala liá'a wíteeshi máashiica.

Pé'eru máirri jócala licúnusia Jesús

(Mt 26:57-58,69-75; Mr 14:53-54,66-72)

⁵⁴ Ná'a wínénai Jesúscia preso natéeni chaléeni náabana néerra ná'a sacerdótebini wácanica. Pé'eru yáairriu déecuchecta lisíguia liácoo nayá.

⁵⁵ Á'a, béewami patio, natúculia chichái, nawáaniu nanábaca litéeji; ya Pé'eru wáairriu náajcha léccchoo.

⁵⁶ Nácula Pé'eru wáau liyá néeni, báquetoo fínetoo camé'ecau nawánacaala, rucába'inaa Pé'eru wáairriu liyáca chichái dáni, rucába jíni, rumá'ee:

—Cháiwatee yáa Jesúscia yáajcha liárra.

⁵⁷ Pé'eru má'ee jócala licúnusiani, limá'ee:

—Iinetoo, jócu nucúnusia Jesúscia.

⁵⁸ Néenee íchaitaa rími, báqueerri cába jíni, limá'ee:

—Jiyá néenaa ná'a Jesúscia.

Pé'eru má'ee léebacani:

—Jócu, washílicuerri, jócu nuyáni.

⁵⁹ Néenee áabai hóraa liwínaami, báqueerri éejoo limáca:

—Liyáwa yéerrimi Jesúscia yáajcha liárra. Chái Galilea néenee sái.

⁶⁰ Pé'eru má'ee:

—Washílicuerri, jócu nuá léenaa tánashia nácu jítáania.

Liyálimi, litáaniacta liyáca, jáiwa áabai gáayu máida.

⁶¹ Néenee liá'a Jesúscia lináawau licába Pé'erurrú, jáiwa Pé'eru lédacaniu liá'a Jesúscia mánimi lirrú: "Wáaleemináa, jóctanaa gáayu máida, matálíchujoo jímáminaajoo jocala jiá léenaa nunácu."

⁶² Pé'eru jiáu néeni, lícha lirrúwoo cáiwinaa wérri.

Násacala Jesúscia

(Mt 26:67-68; Mr 14:65)

⁶³ Ná'a washílicuenáica túyenai nayá Jesúscia, násacala ya nabásaida liyá.

⁶⁴ Nabáya lituí, nabásaida liyá, néenee nasáta néemiu liyá:

—Jiácta léenaa jíiwa walíni táashia báseda jiyái!

⁶⁵ Ya máashii nanúma lirrú, namá lirrú íchaba chuánshi mawí máashii.

Jesús nanáneewa ná'a judíobini wácanica
(Mt 26:59-66; Mr 14:55-64)

⁶⁶ Jái'inai jucámarrai, náawacau ná'a salínai judíobini, ná'a nawácanai ná'a sacerdótebinica, ya ná'a éewidenai ley nácu, ya natée Jesús nalí néenaa ná'a cawénini mawí jí'ineeri Júnta Suprema Wácanai.

⁶⁷ Néerra nasátani néemiu liá'a Jesúscas:

—Jíiwa walí: ¿Jiyá liá'a Dios Cúuleeca, liá'a Mesíasca?

Jesús má'ee nalí:

—Numáctica irrrú jajá, jócai'inaa éebida nulí.

⁶⁸ Nusáctaca nuéemiu iyá, jócai'inaa éenaa éeba núcha.

⁶⁹ Ne chóque'e, nuyá Washíalicerri Dios Cúuleeca, nuwáau sáicaquictejica lidáni liá'a Dios cadánani wérri wítee.

⁷⁰ Néenee quinínama nasáta néemiu liyá:

—¿Yáawaiyi jiyá Licúulee liá'a Diosca?

Jesús má'ee nalí:

—Iyá jájiu májani.

⁷¹ Nayá namá'ee:

—Jócu mawiá warrúnaa ná'a siwenai walíni. Wayá jájiu wéemi liérra jinúma licuéji.

23

Jesús Pilato náneewa
(Mt 27:1-2,11-14; Mr 15:1-5)

¹ Quinínama nabárroo natée Jesús Pilato náneewa.

² Lináneewa nachánau náa lijíconaa, namá'ee:

—Wáiiun linácu liáni washiálicerri caárrulederri limáacoo washínaa chóniwenai ásana áani cáinabi itá'aa. Limá'ee jócalá wéewa wapáida impuesto lirrú liá'a chünsai wánacaala, ya cadájcueta limá liyácala'ee Dios níwani, reyca liyá.

³ Pilato sáta'ee léemiu wáni:

—¿Yáawaa jiyá rey judíobini shínaaca?

—Jesús éeba'ee: —Jiyái mácaya.

⁴ Néenee Pilato ma nalí ná'a sacerdótebini wácanica ya chóniwenairru:

—Jiní nuíinucta áabai lijíconaa liéni washiálicerri.

⁵ Ne nayá namá mamáarraca danánshiyu:

—Liyú liá'a léewidaucha wáneerri matuínaami chóniwenai wítee. Lichánau quéechanacu Galilea shínaa cáinabi íteeji, ya chóque'e lichánau liméda áani áani Judea.

Jesús Herodes náneewa

⁶ Quéecha'inaami Pilato éemi liéni, lisáta'ee léemiu Jesúscta Galilea sái.

⁷ Namá'inaamite lirrú néenee sáicalani, libánua'ee Heródesruni, wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi itá'aa, ne liyáalimi éerri chalée yáacani Jerusalénra.

⁸ Herodes cába'inaami Jesús, saíta wérri liwówa, jiníwata íchaba wérrí éerri liwówa licába Jesús, léemica'ee natáania linácu ya linénda liméda lináneewa áabai jócai licába cáji.

⁹ Ne íchabachu lisáta léemiu Jesús, ne Jesús jócai éeba lichuáni.

¹⁰ Ya néeni nayá lécchu ná'a sacerdótebini wácanica, ya ná'a éewidenai ley shínaaca, ná'ee lijíconaa mamáarraca.

¹¹ Néenee Herodes ya lishínaa soldado náasacala nacáida nacábacani, ya nacáidaque'e nacábacani nasúwa líibala léjta reybini íibala. Néenee Herodes bánuia Pilatorru báaniu jíni.

¹² Liyáali éerrimi saicta nawówa médacoo Pilato ya Herodes, máashiinimi cába yáacacoo quéecha.

Jesús nawánani náiiinuaca
(Mt 27:15-26; Mr 15:6-15)

¹³ Pilato yáawaqueda ná'a sacerdótebini wácanica, ya ná'a wáalianai wánacaleenaica ya quinínama chóniwenai,

¹⁴ limá'ee nalí:

—Iyá índa nulí liáni washiálicuerrica, liwánaca matuínaami chóniwenai wítee; ne nuyá sátaderri nuéemu wáni jiní nuíinucta áabai lijíconaa liá'a imáni linácucha.

¹⁵ Jiní Herodes fiunu lijíconaa léccchoo, tándawa jicá'a léejueda walí jíni. Jái inísá icábacai jiní lijíconaa, jócai sáicanata máanalica.

¹⁶ Nuwána'a nabásedacani ya liáwinama mi nuwásedajoni. [

¹⁷ Fiesta éerdi rícu Pilato wánaque'e sáicta chóniwenai wówa liájcha liwáseda nalí báqueerri preso tánashia nawówaini.]

¹⁸ Ne quinínama nayá nachánu namáidaca:

—¡Jiwána náinua Jesús! ya ¡Jiwáseda Barrabás!

¹⁹ Liéni Barrabásca, naníquini cuíta manúmai rícula, liwánaca quinínama chóniwenai fiunu yáacacoo lijúnta liá'a wánacaleerri chacálee rícu, ya líinuacala lirrúwoo, báqueerri chóniwerri.

²⁰ Pilato, wówerri liwáseda Jesús, léejoo litáania nalí báaniu;

²¹ ne néejoo namáidada mawí cadánaní:

—¡Itáata cruz náculani! ¡Itáata cruz náculani!

²² Matálích Pilato éejoo límá nalí báaniu:

—Ne ¿tána máashii lijíconaa límedai? Nuyá jiní nuíinucta lijíconaa quéewique'e máanalicani. Nuwána'a nabásedacani, néenee ta numáaca machúnucajoní.

²³ Ne nayá namáidada mamáarraca, nawánaque'e natáata cruz náculani; ne namáidadacala mamáarraca nawána náinua Jesúsmi.

²⁴ Pilato máaca liyáu liá nalí liá' nasátanica;

²⁵ jáiwa liwáseda nalí liá'a Barrabás nawówaini jiácoo, liá'a yáairrimi cuíta manúmai rícula, líinuacala lirrúwoo ya léewidacala chóniwenai wítee máashii, ya ta liá nalí Jesús quéewique'e naméda liájcha léjta nawówau'u.

Jesús natáatani cruz nácula

(Mt 27:32-44; Mr 15:21-32)

²⁶ Quéecha'inaami soldado téé Jesús natáataque'inini cruz nácula, iníjbaa lícu náinu báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, jáiwa'ee nawána litée cruzca Jesús íshirricu. Liyáali éejuerriu liácoo bacháide, yáairriu chacálee jí'ineerri Jerusalén.

²⁷ Ichaba chóniwenai ya ichaba íina yáainaiu Jesús, yáainai íchenai ya máidadenai máashiicala nawówá linácu.

²⁸ Néenee Jesús cába nayáí ná'a íinaca límá'ee nalí:

—Ina Jerusalén néenee sána, u'icha nunácu, ícha inácu ya éenibi nácu.

²⁹ Jiníwata línuminaajoo liá'a éerrica namáctaca: 'Sáictaminaa nawówá ná'a a jocani éewa nawáalia néenibiu, sáictaminaa nawówá ná'a jocani yáawi rícucaji, jiníni éenibi náani'inaa írra'.

³⁰ Néenee nachánaminau namáca ná'a chóniwenaina awácarru: '¡Icáu wáata'aa!' ya ná'a a dúulirru: '¡Ibáya wayá!'

³¹ Ne nuyá jiní médani máashiica, náinua nuyá cháa, ¿chítaminaa náji ná'a a medenai máashii?

³² Lécchoo natéé chámata washiálicuenai máashiini natáataque'e cruz nácuni Jesús yáajcha.

³³ Náinu'inaa liyácta liá'a yáarrushi jí'ineerri iyájimi, jáiwa natáata Jesús ya ná'a a chámata máashiinicá, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri máashiquiteji. [

³⁴ Jesús má'ee:

—Nusálíjinaa, Jimíya máecha najíconaa, jiníwata jócai náa léenaa liá'a namédanica.]

Ná'a soldádoca nachújida liá'a íibalashica, tánashia sáicai yáajba máaqueerri'inau Jesús iibala yáajcha.

³⁵ Ná'a chóniwenaina yéenai néeni nacábani nayáca; báawita ná'a wánacaleenaica nacáida liyá namá'ee:

—Liwáseda áabi, chacábacanáa liwásedau liyá jájiu, liyácta yáawaa liá'a Cristo, Dios wínanica.

³⁶ Ná'a soldádoca yáasacalenai Jesús lécchu. Narrúniu náa lírra liá'a vinoca ijíshiica,

³⁷ namá'ee lírru:

—¡Ilyácta liá'a nashínaa rey ná'a a judíoca, jiwásedau jiyá jájiu!

³⁸ Ya ái áabai já'a tánerriu líwícau, mairri'e: "Léwata nashínaa rey ná'a a judíoca."

³⁹ Báqueerri léenaa, liá'a máashiicala cuérricoo cruz nácu, licáita'ee límá'ee:

—¡Ilyácta liá'a Cristoca, jiwásedau jiyá jájiu ya wayá lécchu!

⁴⁰ Ne liá'a báqueerrica liárra'ee liá'a lijúnicaaicoo limá'ee lirrú:
 —¿Jócu cáarru jicá'a Dios, jiyá yáairri jiyá liáajba léja liáni cacháninaica?
⁴¹ Wayája carrúmi jináatanica, yáawaa níwata wapáida wajíconau liá'a wamédanica;
 ne liéni washiálicuerrica, jiní médani máashiica.

⁴² Néenee limá mawí:
 —Jesús, jédacaniu nunácu jáicta jichánau jiwanacaalacojoo.

⁴³ Jesús ee'ba'ee lichuáni:
 —Numá jirrú yáawaa wáaleeminaa jiyá nuájcha sáictactala wérrica rícula.

Jesús máanalica
(Mt 27:45-56; Mr 15:33-41)

⁴⁴ Wíyaicumí yáwinaami ya léjta las tres táicala'inaami, quinínama cainabi catáwacai máacacoo.

⁴⁵ Liá'a cáiwiaca jócai quéena, ya liá'a cortinaca lishínaa liá'a temploca shírricuerriu béewami áaqueji cainaculanaa.

⁴⁶ Jesús máidada cadánani limá'ee:
 —¡Nusáljinää, jicáaji rícu numáaca nushínaa nucáwicau!

Limá'inaa liáni, máanalí jini.

⁴⁷ Quéecha'inaa liá'a nawácali romanoca licába'inaa liárra bésuneerricoo, jáiwa liá sáicai Diosru limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerri jiní jíconaa.

⁴⁸ Quinínama ná'a chóniwenai máanabanaamica yéenai néeni, nacába liá'a bésuneerricoo, yéenai máashiini wówa nábana néerrau náinueda nacúttau, náaca léenaa cajíconaa nayá.

⁴⁹ Ne quinínama ná'a Jesús júnicaica, ya ná'a íina yáainai liájcha Galilea néenee namáacau néeni, nacába'ee déecuche liá'a bésuneerricoo.

Jesús naquénini
(Mt 27:57-61; Mr 15:42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ Liyáte báqueerri washiálicuerri sáicai ya liá'a yáawaiyica, jí'ineerri José che sáimi chacáalee jí'ineerri Arimatea, yéerri Judea shínaa cainabi íta'aa. Néenaa ná'a nawácanai ná'a judíobinica. Liyája liárra José, nénderri Dios wánacaalacai líta'aa liáni cainabi. Liyá jócai áabenaa wówa náajcha ná'a limáanabaca wánacaleenaica namá'inaa ná'a áabi wánacaleenaica máanalicaala'inaa Jesús.

⁵² Liá'a Joséa yáairriu Pilato néerra, lisáta liúcha Jesús máshicaimi.

⁵³ Néenee liúrrucueda'inaa Jesús máshicaimi liwówanaa jini áabai wáarruma cabálai íibi, limáacani áabai útawi rícu áabai dúuli wáaleerri útawi jócta náucacají chóniwenai.

⁵⁴ Liyáali éerri biérnimi, ná'a judíoca chúndadeneu nawówa iyabaque'iu lirrúciu liá'a sábadoca, níwata ái atéwa íimu néerra liá'a éerrica.

⁵⁵ Ná'a íinaca tálidedeenai Jesús chéni Galilea néenee, náau nacába liá'a útawica, ya nacába'ee chítashia namáacau Jesús máshicaimi.

⁵⁶ Néenee néequawia cuíta néerra, nachúndada juménibee najúsuedaque'e Jesús máshicaimi nácuni. Néenee nawówa iyabau sábado rícu léjta liwánacaalau liá'a Moisés shínaa leyca.

24

Liá'a Jesús cáwiactacoo
(Mt 28:1-10; Mr 16:1-8)

¹ Ná'a íinaca nawówa iyabau sábado rícu, léjta cábacanaa nawítee yáayu'u, ne domingomi manúlacaiba wérri néejoo Jesús shínaa útawi néerra, natée liá'a juménibeeca nachúnini.

² Néenee náiinu'inaa néerrai nacába liá'a fíba nabáyau linúma útawi yáairri báawachala.

³ Néenee nawárruawai útawi rícula, ne jiní náiinu Jesús máshicaimi lirrúciu.

⁴ Nayá cáarrudenuai, jiní ná'a léenaa naméda árra, ne cawíquinta nacába chámata washiálicuenai bárruenai urrúni nalí, nábalá cabálai ya balíbali wérri.

⁵ Ná'a íinaca cáarru wérri nayá natájeda nanániu cainabi nácula, ne namá nalí ná'a washiálicuenainaica:

—¿Tánda imúrru máanalini íibi liá'a cágwica?

⁶ Jiní áani, cárverriwai. Édacaniu linácu liá'a limánimica liyá'inaa újnibi Galilea:

⁷ Liyácala, licúulee liá'a Washiálicuerrica arrúnaacala'inaa néejueda nacáaji rícu ná'a cajíconaanica, natáataque'inini cruz nácu, ne matáli éerriminaajoo licáwiaminaujoo.

⁸ Néenee nédacaniwai linácu liá'a Jesús mánimi nalí ná'a íinaca.

⁹ Néenee néejoo'inaawai chéni útawi néenee, náiiwa nalíni ná'a once apóstolu ya nalí ná'a quinínama chóniwenaica.

¹⁰ Ná'a téenai liá'a chuánshica nalí ná'a apóstoluca ruá'a María Magdalenaca, Juana, María Santiago túwaca ya áabibi íina mawí.

¹¹ Ne ná'a apóstoluca namá'ee nalíwoo mawítee yúquenaicoo nárra, ya jócai nawówai néebida nalí.

¹² Ne máayabaca, Pé'eru cánacau liácoo útawi néerra; ne licába'inaa lirrícui licába léeyemica jiní néeni. Néenee léejuawai cuíta néerrai, cáarruderriu liácoo licába liá'a bésuneerricoo.

Iníjbaa yáairricoo chacáalee Emaúsra

(Mr 16:12-13)

¹³ Liyáalimi éerri, chámata éewidenaicoo ná'eewoo áabai chacáalee rícula jí'ineerri Emaús, máaqueerrico once quilómetros Jerusalén yúcha.

¹⁴ Natáania náacoo quinínama linácu liá'a bésuneerricoo.

¹⁵ Nácula natáania náacoo, ya náiiwadeda, Jesúsja lirrúni'eewoo nalí, lichána'eewoo ljíinacoo náajcha.

¹⁶ Ne áawita nacábacani nayá, jócai'e nacúnusia nacába Jesús shía jiní.

¹⁷ Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána itáania yáacoo nácu iníjbaa lícu?

Jáiwa nabárruawai máashicta nawówá,

¹⁸ báqueerri néenaa jí'ineerri Cleofás léeba'ee:

—¿Jiyá bácai rimii yáairri Jerusalén, jócai yáa léenaa liá'a bésuneerricoo lirrícui éerri jiliéní?

¹⁹ Jesús sáta'ee léemi wáni:

—¿Tána bésunawai?

Namá'ee lirrú:

—Linácue sái Jesús Nazaret néenee sáica, báqueerri íiwadedeeri Dios chuáni wíteeshi dánaniyu liá'a limédanica, ya lichuáni Dios náneewa ya quinínama chóniwenai náneewa;

²⁰ ne ná'a sacerdótebini wácanaaica ya ná'a wáalianai wánacaalashi wéenaaca, jáiwa néejueda nalíni ná'a romanobinica quéewique'e náiinuacani natáata cruz náculani.

²¹ Wayá éebidenaimi liyácala liá'a íinuerri liwáseda Israel quinínama máashii yúcha. Ne jái matálíi éerri máanaliqui jiní.

²² Áajuani manúlacaiba áabi íina wéenaaca, nacáarruda wayá, ná'a eewoo manúlacaiba wérra namáacactami Jesús,

²³ ne jócala náiiu limáshicaimi néejoo nábana néerrau. Ya náiiwadeda áabi ángel iyaduu nalí, namá'ee nalí cágwica'ee Jesús.

²⁴ Ne áabi wajúnicai wéenaa náau liáwinaami nabáyactalamí Jesús, chái yáca léjta namáyu'u ná'a íinaca. Ne Jesús jócai nacába.

²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—¡Chábalá iwítee báyacoo jírra, ne jócani éenaa éebidaca léjta namáyuni ná'a éewidenaí Dios chuáni rícueji!

²⁶ ¿Ya jócu arrúnaa carrúni jináata limédacoo liá'a Cristoca quinínama liáni bésuneerricoo, quéech'a'inaa jóctanaa Dios yáa lirrú wíteeshi cawénica?

²⁷ Néenee lichánaau líiwa nalí sáica liá'a Dios chuánica táanierri linácu, lichána léewidaca Moisés cáshtami rícueji, ya quinínama lichánaau nacáshtami rícueji ná'a íiwadedeaimi Dios chuánshi rícueji báinacu.

²⁸ Náiiu'inaami lirrícula liá'a chacáaleeca, Jesús méda'eewoo jicá'a liá'a bésuneerri'i'naacoo machácani.

²⁹ Ne jáiwa'ee namáisania jiní namá'ee lirrú:

—Jimáacau wáajcha, jái táicala cái. Wówerri samáacai.

Jesús wárrua'eewowai limáacaque'i'u náajcha.

³⁰ Ne quéech'a'inaami nawáacoo nayá mesa nácula náayaque'e, Jesús wína licáaji rícu liá'a páani, liá'e sáicai Diosru, litúcueda'ee liá nalí jiní.

³¹ Ne liyáalimi natuí méecu nacúnusia Jesús; jáiwa lichálinawai, náau natuí rícucha.

³² Namá'ee nalí wáacoo:

—Jócai újni yáawaa litáania'inaami liácoo walí iníjbaa lícu lichánau líwa walí sáica liá'a Dios chuánica, wasíntia wawówá lícuu jícá'a áabai chichái éemerricoo liyáca?

³³ Jócu nanénda mawiá, jáiwa néejoo Jerusalén néerrai, náiuu nanácu ná'a once apóstolu yáawaquenai ya quinínama najúncai.

³⁴ Ná'a a apóstoluca namá'ee nalí:

—Yáawaiyi cáwiacoo liá'a wawácalica, líyadu Simónru.

³⁵ Néenee ná'a chámataca náiiwa nalí liá'a bésuneerricoo náajcha iníjbaa lícu, ya néewau'u nacúnusia Jesús quéecha'inaami litúcueda nalí páani.

Jesús íyadau nalí ná'a lishínaa éewidenaco liájcha

(Mt 28:16-20; Mr 16:14-18)

³⁶ Nataániacta nayá újnibi quinínama liá'a bésuneerricoo, jáiwa Jesús íyadau nalí béewami litá'ee limá'ee nalí:

—Sáictacta iyáca.

³⁷ Jáiwa'ee nacáarrudau bájialai nacábacani nalí tá'ee liwówanaami.

³⁸ Ne Jesús má'ee nalí:

—¿Tánda icáarrudau? ¿Tánda jócai éewa eebida iwówa licuéji?

³⁹ Icába nucáaji ya nuúiba. Nuyáwajani. Idúnu nunácu ya icába nuyá. Áabai wówanaashimi jócai wáalia líinau ya liyájide, léjta icábau'u nuwáaliacani.

⁴⁰ Limá'inaami liéni, líyada licáajiu nalí ya líiba.

⁴¹ Ne jócala néenaa néebida újnibi sáictaca nawówa ya nacáarrudau, Jesús sáta'ee léemuu nayá:

—¿Iwáalia iyacaishi wáya'inaa?

⁴² Jáiwa natúcuu lirrúu bácula cubái mídiquinaa.

⁴³ Jáiwa liwína náucha jíni líya nanáneewa jíni.

⁴⁴ Néenee limá'ee nalí:

—Liá'a bésuneerricoo nunácula léewa nuúwanimitre irrú quéecha nuyá'inaami yáajcha: arrúnai cúmpliacoo nunácue sáica Moisés shínaa ley rícue sáica, ya nacáashta rícuesaimi ná'a tánenaimi Dios chuáni rícueji, ya cáashtha salmos shínaaca.

⁴⁵ Néenee liwána náa léenaa sáica liá'a Dios chuáni tánerricoo báinacu.

⁴⁶ Ya limá'ee nalí:

—Jái tánacuwai, arrúnaaca'ee máanali liá'a Cristoca, ya licáwiacoo matáli éerri ricúla.

⁴⁷ Nují'inaa nácu, ya Jerusalén néenee, arrúnaa íiwa quinínama cáinabi néejuedaque'e nawíteu Diosru, quéewique'e liméetua najíconaa.

⁴⁸ Iyá'inaawa nárra arrúnaani'inaa íiwa quinínama liáni.

⁴⁹ Nubánuaminaa irrú liá'a nusáljinää báulini liá irrú. Ne iyá imáacau áani, chacáalee Jerusalénca, cáashia irríshibia liá'a witeeshi dánanica íñuerri áaqueji.

Jesús yáairriu áacairra

(Mr 16:19-20)

⁵⁰ Néenee Jesús téé nayá bináawala chacáalee, urrúni Betániarru, linácuda licáajiu liáque'e nalí sáicai.

⁵¹ Nácula liá nalí sáicai, lishírrui náucha, jáiwa liáu áacairrai.

⁵² Nayá nácula, canínaa nacába liyá náa lirrú sáicai, néejoo Jerusalénra sáictani wérri wówa.

⁵³ Éerri jútainchu nayá templo rícu, náa sáicai Diosru.

LOS HECHOS de los Apóstoles

Limáni liáca linácu liá'a Espíritu Santoca

¹ Ne nushínaa quéechanacu sói cáshta, nujúnicaí cawéni wérri Teófilo, tánerri urrúni quinínama liá'a Jesúus médanica ya liá'a léewidanica quéechanacu,

² cáshtia'naamitee éerri lírracoo áacairra. Ne jóctanaa liájau áacairra, léewida nayá Espíritu Santo rícueji, ná'a apóstolubinica liwínanica quéecha, liá'a arrúnai'inaa namédaca.

³ Ne liáwinaami máanalini, líyadau cáwi chóniwerriyu, yáawacaala cágijani. Cuarenta éerri líyadacoo liyá náajcha, litáania náli Dios wánacaalactala nácu, ne ta liácoo áacairra.

⁴ Quéecha'naami liyá újníbi náajcha ná'a apóstolubinica, Jesúus má'ee náli jócu béecha éenau chéni Jerusalén néenee. Ne limá náli:

—Inéndau liá'a nusáljinaa mánimi irrú, linácu liá'a nutáanianimi irrú nácu.

⁵ Ne yáawaiyi liá'a Juanca báutiseerri shiátaiyu, ne wabéechalawoo Dios báutisa iyájoo liá'a Espíritu Santoyu.

Jesús türrerriu áacairra

⁶ Ná'a yéenaimi Jesúus yáajcha náawacau náscata náemiu liyá:

—Wawácali, jjiwána nawánacaala báaniu Israel lirrícu éerri jiliéni?

⁷ Néenee Jesúus má'ee náli: —Ne jócai arrúnua yáá léenaa tánashia éerri o jócta áabata éerri bácai nusáljinaa Dios éewerri límeda liáni.

⁸ Quéecha'inaa línu liá'a Espíritu Santo inácula, irrishibiaminaa lidánanijoo, ijjáminua itáania nunácu, á'a Jerusalén, quinínama Judea shínaa cáiñabi íta'aa ya Samaria cáiñabi íta'aa léccchu, ya quinínama déecuchala áabata cáiñabi ítala.

⁹ Nácula limá náli léja liérra, nácula nacába nayáca jíni, Jesúus náculau liáque'iu áacairra, jáiwa libáyau sáanai íibirra, jócu nacába mawiá jíni.

¹⁰ Nácula nacába Jesúus írrau'u áacairra, chámata washiálicuenai jiáu náli cabálani bíbala,

¹¹ namá náli:

—Chóniwenai Galilea néenee sána, ¿tánta icába iyá áacairra? liyája liárra Jesúus yéerrimi yáajcha yáairriu áacairra, línuminaajoo chacábacanaa léjta liyú'imiu.

Nawína liá'a Matíasca Judas yáarrumirra

¹² Ne chéni lítee liá'a dúlica jí'inerrica Olivos, néejoo ná'a apóstolubinica Jerusalén néerra; urrúni rími, léjta númeri línda najínanico liá'a ley liyáali éerri náwówa íyabactacoo.

¹³ Quéecha'inaa náinucai lirrícula liá'a chacáaleeca, náirrau lirrícula liá'a cuítaca áacairra namáctala nayáca. Ná'a apóstoluca Pé'eru ya Juan, ya Santiago, ya Andrés, ya Felipe, ya Tomás, ya Bartolomé, ya Mateo, ya Santiago Alfeo cúulee, ya Simón liá'a Celóteca, ya Judas lícúulee liá'a Santiagoca.

¹⁴ Quinínama nayá náawacau séewirri quéewique'e na'óraca náajcha ná'a Jesúus éenajina, ruájcha ruá'a Maríaca Jesúus túwaca, ya náajcha ná'a áabi finaca.

¹⁵ Liyáalite náawacau ná'a éebidenai Dios nácu, namáanabaca újní ciento veinte chóniwenai, jáiwa Pé'eru táania limá'ee náli:

¹⁶ "Nuéenajinai, arrúnua licúmpliacoo liá'a Espíritu Santo máni Davidru, jái límáci lirrícua liá'a tánerricoo linácu liá'a Judasca, liá'a yúderri ná'a Jesúus jínaica náwínaque'e preso liyá.

¹⁷ Liá'a Judasca wéenaami, wáaleerrimi tráawaju léjta wayá.

¹⁸ Ne jáiwa liáu liwéni áabai cáiñabi liyú liá'a warrúwaca ligáananí máashiicaca liyá; náemiqui jíni ná'a yéenai Jerusalén, jáiwa náli líjí'inaa liá'a

¹⁹ Quéecha'inaa náemiqui jíni ná'a yéenai Jerusalén, jáiwa náli líjí'inaa liá'a cáiñabica Acéldama, nachuániyu wówerrí límáca: 'bacháida fírrai.'

²⁰ Jiníwata líta'aa liá'a cáshta Salmoca límá'ee:

'Liá'a jíibanaca máaqueerri'inau bácai,
jimí'inaa yáa rícu.

Ya límá'ee léccchoo:

Báqueerri wíneerri'inaa jishínaa tráawajumi.' "

²¹ Néenee Pé'eru má'ee nalí: "Wawáalia áani washiálicuenai tálidedeenaimi wayá quinínama éerri Jesús má'a'inaami wáajcha,

²² jínanenaiu wáajcha quéecha'inaami libautisactami Jesús liá'a Juanca, cáashia lírracoo wáucha áacairra. Mawíminala sáica, néenaa máacacoo wáajcha, quéewique'e áabena wáajcha natáania sáica licáwiacaalau liá'a Jesúsca."

²³ Néenee namáaca chámata: José, jí'ineerri Barsabás, ya áabai lij'i'inaa Justo, matáli lij'i'inaa, lijúnicai báqueerrica Matías.

²⁴ Ya jáiwa nasátau Dios yúcha cháji'i: "Wawácali, jiyá cúnusierri nawówa quinínama, jiyada walí tánashia jiwinaní néenaa náani chámataca.

²⁵ Quéewique'e liwína tráawajumi apóstolu shínaa, lipérdiani liá'a Judasca lishínaa lijíconaa nácueji, quéecha'inaa liácoo chaléeni liárrui yáctalaca."

²⁶ Naméda léjta judiobini wítee napóstaca. Jáiwa naméda léjí liéni Matías gánaa, ne liyáalimi limáacau náiibirrai náa'a once apóstoluca.

2

Línu'inaa liá'a Espíritu Santoca

¹ Liyáalite léerdi íinu'inaa liá'a fiesta jí'ineerri Pentecostés, quinínama náa'a máaqueñai nawówa Dios nácu, yáawaqueneu macáishita áabai cuíta rícuu.

² Cawíquinta, néemi áacaiji cawítamai wérri íinuca, léjta áabai cáuli cadánani, cavítamai wérri lirrícula liá'a cuítaca nayáctaca.

³ Líyadau nalí léjta chicháji fíimini bérrucula, cárri nanácu quinínama.

⁴ Ya quinínama namáacau cashíamu nayá Espíritu Santoyu, jáiwa nachánau natáania áabi chuánshiyui, léjta Espíritu Santo liwána natáaniaca.

⁵ Liyáali éerri áabi judiobini yéenai Jerusalén rícu, náani éebidenai linácu liáni Dios wánani namédaca, íinuenai bájirra cáinabi iteeji.

⁶ Náa'a chóniwenaina yáawaquenaiu néemi liá'a witamashi, jiní néewau namáca, jiníwata bácainaa néemicala natáania náa'a éebidenaica Jesús nácu chünsai nachuániyu.

⁷ Nayá cáarrudeedeneu wérri nasátada néemiu nayá wáacoo:

—¿Ya jócani Galilea néenee sána náji náani cháni wéemi táaniaca?

⁸ ¿Tánda wéemi néewa natáania chünsai wachuániyu?

⁹ Áani ái chóniwenai já'a báawache sána jí'ineerri Partia, ya Media shínaa, ya Elam shínaa, ya Mesopotamia shínaa, ya Judea shínaa, ya Capadocia shínaa, ya Ponto shínaa, ya Asia shínaa cainabi,

¹⁰ ya Frigia shínaa, ya Panfilia shínaa, ya Egipto shínaa, ya náa'a cainabi Libia shínaaca urrúni Cirénerru. Ái áabibi já'a íinuenai Roma néenee;

¹¹ áabi judiobini já'a, áabi náaweneu judiobiniyu. Ya ái chóniwenai já'a íinuenai Creta néenee ya Arabia néenee. Ya quinínama wéemi natáania chünsai wachuániyu, linácu liá'a Dios médati máanuica!

¹² Quinínama nacáarrudau jiní náa léenaa namáca; ya nasáta néemí nayá wáacoo bácainaa:

—¿Tánda libésunau liéni cháica?

¹³ Ne áabi nacáida'ee namá'ee:

—¡Cámenai nárra!

Pé'eru útwadeda Jesús chuáni

¹⁴ Néenee Pé'eru bárruawai náajcha náa'a once apóstoluca, limá'ee cadánani: "Judiobini, ya quinínama náa'a yéenai Jerusalén néenee, yáa léenaa quinínama liáni, éemi sáica liáni nuíwani'inaa irrú.

¹⁵ Náani jócani cáma nayáca léjta imáyu, wáalii las nueveca manúlacaiba.

¹⁶ Jócai cha, léjta limáyumi liá'a fíwadedeeri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Joel, limá'inaami:

¹⁷ 'Bésuneerri'inau á'a amáarracta'inaa éerri, limá liá'a Diosca, nuwátani'inaa nushínaa Espíritu Santo quinínama chóniwenai ita'aa;

náa'a éenibica washiálicuenaina, ya náa'a finaca éenibinaaca natáaniaminaa nuchuáni nácu chóniwenairru, náa'a icúlinaina nacábaminaa natuírricu sái, ya náa'a salínaica nadájuniminaa dajuishi.

¹⁸ Ya léccchoo nanácu náa'a médenai nuwánacaala, ya nanácu náa'a finaca médenai nuwánacaala,

chóniwenainaca nuwátaminaa nalí nuwítée dánaniu liá'a Espíritu Santoca liyáali éerri, natáaniaminaa nunácu.

¹⁹ Éerri rícu nuyadaminaa jócai icába cáji,
ya cainabi íta'aa írrai, ya chichái, ya fisa léjta sáanai cainabi íta'aa.

²⁰ Liá'a caiwiaca catáwacai'inaa, ya liá'a quéerrica náawerri'inau léjta írrai,
jóctanaa línu léja liá'a Wawácalica, leerdei máanui ya sáictai wérri.

²¹ Ne quinínama ná'a mánllicuenai Wawácali jí'inaa nácu, wásedeerri'inaa naya.'

²² "Éemiu iyá, israelítabinica, liá'a numání'inaa irrú: Léjta yáa léenau'u sáica, liá'a Jesús Nazaret néenee sáica, liyá washíalícuerri Dios wínani ináneewa limédaca lirrú léjta liwówau'u, Dios méda lirrífuejí máanui sáictai wérrica, jócai icába cáji ya señal íbiu.

²³ Ne quéewanaa ná'inaa néewa ná'a icáaji rícu jíni, léjta limáyú liá'a Dios quéecha, iyája iwínani preso fiuuae'inini itáatani cruz nácu, nawánacanaa washíalícuenai máashihi wérrica.

²⁴ Ne jáiwa Dios cárveda jíni, liwáseda jíni liúcha liá'a cárivibeeca máanalicaica, jócai leewa liwáala néeni mamáarraca jíni.

²⁵ Liá'a rey Davidca, limáte Jesús nácula:

'Nuyá cárberri séewirri liá'a Nuwácalica nunáneewa;
nuyácta liájcha sáicaquicteji, jinímmina wána nucáacoo.

²⁶ Tándawa sáicta wérra nuwówa, ya narrába nuínaneyu sáictaca nuwówa.
Cadánani nuwówa cábacoo jinácu.

²⁷ Jiníwata jómuminaa jimáaca nunáanai útawi rícula,
chacábacanaa jócu jínda nuínaa bádacoo, nuyáwa jishínaa cashírruedacai jírrú majíconica.

²⁸ Jíyadate nulí ijíjbaa yáirri nucáwica,
ya jícámusheda nuyá sáitau'u jiwána nuwówa jináneewa.'

²⁹ "Nuénenajinai, índate nufiwa irrú quinínama yáawaa liá'a wawérrimi Davidca máanalíyi ya naquéñini, liá'a lishínaa útawica yérrerí wáibíbí újnibii.

³⁰ Ne liá'a Davidca fiwadedeeri Dios chuáni, ne liá leenaa Dios ma lirrú yáawaiyi liá'a báqueerri litáqueerri rey'inaa.

³¹ Chacábacanaa újni licábani liyáca, David táanierrimi liyáca Cristo cárivactacoo nácu, ya limá'ee liárra jócai'inaa lináanai máacau útawi rícula, jíni limáshicaimi máashiidacaalau.

³² Ne sáicai, quinínama iyá yáine leenaa Dios cárwedacala liá'a Jesúsca, linácueji quinínama wayá wáiwadeda líiwanaa.

³³ Jesús náculerriu quéewique'e liácoo liwáacoo sáicaquictejica Dios lisáljinää éemanacu, tándawa Lisáljinää yáa lirrú Espíritu Santo limánimi liáca, tándezha chóque'e Jesús yáa wali léja liérra Espíritu Santo icábani iyáca ya éemini.

³⁴ Wáa leenaa David jócai írrau áacairra, liyá jíjui limá:

'Dios ma Nuwácali, Cristorru:

Jiwáau nuémanacu sáicaquictejica,

³⁵ Cáashia numáaca jíjínaí jíiba yáajba.'

³⁶ "Yáa leenaa quinínama chóniwenai Israel shínaa cainabi ítesana, quinínama yáawaiyica, liéni Jesús itáatanimi cruz nácula, Dios máacani Wawácali yá Cristo."

³⁷ Ná'a yáawaquenaicoo néemi'inaami liéni, máashii wérri nawówa cárivinaa, ya nasáta'ee néemiu Pé'eru ya ná'a áabi apóstoluca namá'ee:

—Numánubaca, ¿Tána arrúnnaa wamédacai?

³⁸ Pé'eru éeba'ee:

—Éejuederri iyáu Diosru, ya ibáutisau bácainaa Jesucristo jí'inaa nácu, quéewique'e Dios méepterri jíconaa, ya cháminali liá lirrú liá'a Espíritu Santoca.

³⁹ Liáni libáulini liáca lirrú sái'inaawa liérra ya éenibirru, ya léchchoo nalí ná'a yáainai déecuchala; liwówau'u limáca, quinínama ná'a Dios wawácali wówaini límidaca.

⁴⁰ Liyú liáni chuánshica, Pé'eru táania ya liá nawítée limá'ee nalí:

—Ishírrui náucha nárra chóniwenai máashiini cajíconaanica!

⁴¹ Ne ná'a éewidenai lichuáni, jáiwa nabáutisawai; ne liyáalimi éerri nawínau náibirra ná'a éebidenaica namáanabaca tres mil chóniwenai.

⁴² Quinínama nayá cabálinaa léjta apóstolu éewidau nayá, ya nashírda nanácu wáacoo quinínama liá'a nawáalianica ya na'órau náawacacoo náayaca.

Chíta nayáyu'u quéechanacu ná'a éebidenaaimica

⁴³ Quinínama nayá nacáarrudacoo, nacába liá'a jócai nacába cáji Dios médanica narríueji ná'a apóstoluca, líyadaque'e liwítee dánaniu.

⁴⁴ Ná'a éebidenaica yáawaquenaiu sáictaca nawówa náajcha wáacoo, ya nashírridani nashínaú nanácu wáacoo;

⁴⁵ nawéndadani nashínaú ya quinínama liá'a nawáalianica, ya nashírridani liá'a warrúwaca nanácu wáacoo ná'a carrúni jináatanica.

⁴⁶ Éerri jútainchu náawacacoo templo rícula, ya nábana lícú wáacoo náaya macáishita sáictaca wérrí nawówa, jímí báawatai cábacoo liúcha wáacoo.

⁴⁷ Ná'a sáicai Diosru, ya quinínama chóniwenai canínaa nacába nayá; ya éerri jútainchu Wawácali dáwineda namánabaca ná'a liwásedani'inaaca.

3

Báqueerri macáwai chúneerriu

¹ Áabai éerri, Pé'eru ya Juan náau templo rícula táicala las tres, éerdi judíobini óraco.

² Néeni, templo númera lícú, báqueerri washíalicuerri macáwai lijíaniu yáajcha, natéeni éerri jútainchu linúma licúla liá'a templo jí'ineerri Hermosa, quéewique'e lisáta náucha warrúwa ná'a wárruenacoo náacoo.

³ Quéecha'inaami macáwai cába Pé'eru ya Juan, jáni wówai nawárruuacuwi templo rícula, lisáta náucha warrúwa.

⁴ Pé'eru ya Juan yáajcha narrátuueda'ee lirrú, jáiwa'ee Pé'eru má'ee lirrúi:
—Jicába walí.

⁵ Liá'a washíalicuerri licába'ee nalí, linénda tánashia náa lirrúi.

⁶ Ne Pé'eru má'ee lirrú:

—Jiní nulí warrúwa ya oro, ne liá'a nuwáalianica nuá'a jírruni: Jesucristo Nazaret néenee sái ji'inaa nácu, jibárroo jíjinacoo.

⁷ Linísinaami limá liáni Pé'eru, wína licáaji sáicaquictejica ya libárrueda jíni, ya liyálimi danáansi íinu líiba rícu ya licúdi nácu.

⁸ Liá'a macáwaica léenuu libárruacoo, ya lichánaú lijínacoo, jáiwa liwárroo náajcha templo rúculai, chúnsei lijínacoo líibayu, léenunicoo liá sáicai Diosru.

⁹ Quinínama ná'a cábenai lijínacoo ya liá sáicai Diosru,

¹⁰ nacáarruda'eewoo nacábacaní linácueji liá'a bésuneerricoo, náaca'ee léenaa nacába liá'a washíalicuerrica ya náa léenaa liyácala liá'a séewirrimi wáacoo lisáta warrúwa templo númera lícú jí'ineerri Hermosa.

Pé'eru táania templo júntami

¹¹ Liá'a macáwai níseerri sáicacai, jócai máaca Pé'eru ya Juan. Quinínama chóniwenai nacáarrudau, nacánacau liyácta liá'a templo númera néerra jí'ineerri Salomón shínaa, á'a nayácta nayáca.

¹² Pé'eru cába'inaa liáni, limá nali: “¿Tánda icáarrudau iyá israelítabini? ¿Tánda icába walí újni wayáchu chúní liéni washíalicuerri, újni wayáchu wána lijínacoo wadánaniyu o wéebidaca Dios nácu?

¹³ Liá'a Abrahám shínaa Diosmica, Isaac ya Jacob, wawérrinaimi shínaa Dios, liyáwa Dios bánuerri wawácali Jesús, liwánacaalaque'e mawí quinínama yúcha. Ne iyá eéejueda romanobinirru quéewique'e náiinuacaní, ya áawita Pilato wówai liwásaidacaní, iyá jócai índa liwásaidacaní.

¹⁴ Jócubeecha isáta Pilato yúcha liwásedaque'e liá'a majíconaica ya sáicaica, iyá isáta liwásedaque'e irré báqueerri cáiinuacai.

¹⁵ Ya cháte íinua liá'a yáirri wacáwica. Ne Dios cárweda báaniu jíni, tada linácueji wayá wáiiwadeda linácu yáawaiyi.

¹⁶ Liá'a wáneerri cadánani licáwa liéni washíalicuerri icábani iyá icúnusianica, léebidaca lijí'inaa Jesús nácu. Liá'a limáacau liwówau Jesús nácu liyáwa wáneerri lichúnicoo sáica quinínama, léjta icábau'i quinínama.

¹⁷ “Nuá léenaa, nuéenajinai, quéecha'inaa iwácanai íinua Jesús, yáawaiyi iyá ya iwácanai jócai yáa léenaa liá'a imédanica.

¹⁸ Ne Dios méda cha licábacanaa liá'a náiiwanimi libéecha ná'a quinínama fiwadedenai Dios chuáni báinacu: Léecala'e liá'a Cristoca máanalí'inaa.

¹⁹ Tández, iyá rúnaa eéjuacoo Diosru, ináwida iwíteu, quéewique'e liméetua yúcha ijíconau. Ne cábamí Wawácali bánuia irrú éerri iwówa iyabaque'iui,

²⁰ libánua irrú Jesús, liá'a liwínani quéechanacu léjta Cristo irrú'inaa.

²¹ Báawita chóque'e Jesucristo yáa chaléja áacairra, cáashia Dios lichúni quinínama, léjta límáyumi nalí ná'a íiwadedeennaimi Dios chuáni báinacu yéenaimi báinacu.

²² Moisés íiwadededa nanácu ná'a wawérrinaimica: 'Liá'a wawácali Diosca liwána báqueerri jiácoo éewiderri Dios chuáni léjta tuyá. Éewidau lirrú quinínama liá'a limánica,

²³ jiníwata quinínama liáni jócai méda liwánacaala liá'a íiwadedeerrri Dios chuáni, jíerri'inau lirrícucha liáni chacáaleeca.'

²⁴ "Ya quinínama ná'a íiwadedenai Dios chuáni, ne íiwadedeerrini Samuel quéechanacu, natáania léccuh linácu liáni éerrica.

²⁵ Iyája irríshibaminaa liá'a Dios máni liáca narrícueji ná'a íiwadedeennaimi Dios chuáni báinacu, ya léccchoo irríshibaminaa liá'a Dios mánica nalí ná'a wawérrinaimica. Ne Dios ma Abrahámru: 'Quinínama ná'a chóniwenaca yéenai cáinabi íta'aa narríshibaminaa sáicai nanácu ná'a natáqueenaimica.'

²⁶ Quéecha'inaa Dios cárveda licúuleu, libánuani quéechanacu iyáctala, quéewique'e litúya iyá, quéewique'e iyá bácainaa imáacaque'e ijíconau éejuaque'iurírú."

4

Pé'eru ya Juan nanáneewa ná'a wánacaleenaica

¹ Únjibii Pé'eru ya Juan táanenaimi nayáca chóniwenairru, jáiwa náiinu nalí ná'a sacerdóteca, liájcha liá'a liwácali liá'a catúyacai templo ya náajcha ná'a saduceobinica.

² Íiwirí wówa jiníwata Pé'eru ya Juan éewidenai ná'a chóniwenaca, ya namá'ee léecala'e liá'a nacáwiactacoo máanalicai yúcha yáawaiyi, jiníwata licáwiacaalau liá'a Jesúsca.

³ Jáiwa nawína nayá preso, ya jái táicalacai, nawárrueda nayái cuíta manúma ricúla cáashia jucámmarraca.

⁴ Ne ichaba ná'a éemenai lichuáni, ná'a éebidenaica Jesús nácu; namáanabaca ná'a chóniwenai éebidenaicai lichuáni atéwani cinco mílca jócai wajútada ná'a sáamanica ya fína.

⁵ Cajójchanaami náawacau lirrícu liá'a Jerusalén ná'a judíobinica wácanica, ya ná'a salínaica ya ná'a quéewidacanica ley shínaaca.

⁶ Néeni yáca liá'a Anás, nawácali ná'a sacerdótebini, Caifás, Juan, Alejandro ya quinínama ná'a néenajinai ná'a sacerdótebini wácanai éenaa.

⁷ Nawána náteeca Pé'eru ya Juan, náinda nayá nasáta néemiu nayá:

—¿Tána wánacala nácu, ya tána jí'inaa nácu jíni iméda iyáji liáni?

⁸ Jáiwa Pé'eru, cashíamui Espíritu Santoyu, léeba jíni:

—Chóniwenai wácanai ya salínaibini:

⁹ Iyá isáta éemiu wayá linácu liáni bálinerricoo, yáaque'e léenaa chítashia éewau sáicaqui jiníni.

¹⁰ Wée sáicai, wáiiwa irrúni quéewique'e náa léenaa ná'a quinínama chóniwenai Israel néenee sánaca, ne liéni washiálicuerri yéerri áani, quinínama náneewa, sáicacai Jesucristo jí'inaa nácu Nazaret néenee sái, liyája liérra iwánanimi natáata cruz nácu, liá'a Dios cárvedanimica.

¹¹ Liéni Jesús léjta íiba iyá camédacani cuíta jócaimi iwówai, ne liyáwa íinuerri limédacoo yáawaiyi íibaca.

¹² Quiní báqueerri mawiá éeneerri litée wayá áacairra, jiníwata mawiá éerri rícu Dios yáni mawiá báqueerri washiálicuerri éeneerri liwáseda wayá, újni Jesúsca.

¹³ Ne nacába'inaa jíni, ná'a chóniwenai wácanica, natáania danaáanshiyu ná'a Pé'eru ya Juan, náa léenaa washiálicuenai jócani éenajta éewa naliáca, yáni léenaa májta rími, jáiwa jíni namácai nacáarrudacuwai, ya náa léenaa jíni éewidenacoo Jesús shínaa.

¹⁴ Mawi'inaa, léccchoo liá'a bálinerrimiu jái sáicacai, néeni limáaca náajcha, tánda quiní néewa namáca linácucha.

¹⁵ Jáiwa nawána najiácuwai náawacactacoo yúcha, jáiwa namáacau natáaniaca nayáca nayáwoo.

¹⁶ Nayá namá'ee:

—¿Tána waméda náajcha náani washiálicuenica? Quinínama chóniwenai yéenai Jerusalén rícu yáine léenaa namédau liéni jócai wacába cáji, quiní wéewaca wamáca jóca namédani.

¹⁷ Ne léju liáni jócubeecha wawówai wéemi nanúma licuéji, wacárruda nayá, jócubeecha natáania mawiá Jesús jí'inaa nácu.

¹⁸ Jáiwa namáida nayái namá nalí jócubeecha natáania mawiá, jócubeecha néewida mawiá, quiní nácu mawiá lijí'inaa nácu liá'a Jesúsca.

¹⁹ Ne liá'a Pé'eru ya Juan néeba nachuáni:

—Isátate éemu iyá jájiu, sáicactani Dios náneewa, wéewidaquicta ichuáni quéechanacu ya jócuweeca wéewida Diosru.

²⁰ Wayá jócanci éewa wamáaca wamá liá'a wacábanica ya liá'a wéeminica.

²¹ Ná'a chóniwenai wácaanca nabáulida nayá, ne namáaca nayái. Quiní náiinu najíconaa, jiníwata ná'a chóniwenai médenai sáicai Diosru quininama, linácucha liá'a bésuneerricoo.

²² Liá'a washiálicuerrica chúneerricoo sáica léjta licábacanaa jócanci nacába cáji, wáaleerri'e mawí cuarenta camuí yúcha.

Ná'a éebidenai Jesus nácu sátenai Dios yúcha nadánaniu jócanci cárrunaa

²³ Pé'eru ya Juan jáni nawásedacai, náawacacoo najúnica yáajchau náiiva nalíni quinínama nawácanai ná'a sacerdótebini ya salínai máni nácula.

²⁴ Néemi'inaamini, quinínama áabebacta nasáta Dios yúcha, namá cháa: "Wawácali, jiyá méderri éerri, ya cáinabi, ya manuá ya quinínama liwáaliani néeni,

²⁵ jímáte lirrúcue liá'a Espíritu Santoca ya linúma licuéji liá'a lishínaa cashírruedacai jírru Davidca:

'Tánda cha chóniwenai ya cárra?

¿Tánda naméda mawítee liáni?

²⁶ Ná'a reyebini ya ná'a wánacaleenai cáinabi íiwrri nawówa,
nayá quinínama náajcha áabenaani yáca Dios júnta,
ya nájunta liá'a Dios wínanica, liá'a Mesíasca.'

²⁷ "Yáawaiyica lé'e liá'a Herodesca ya Poncio Pilato yáawaqueneu áani, lirrúcue liáni chacáaleeca, náajcha ná'a chóniwenai báawatani chuáni ya ná'a israelítabinica, nájunta ná'a jishínaa Santoca shírruederri jírru Jesúscua, léjta liá'a jiwínanica Mesíasca.

²⁸ Chámminaaja, nayá namédaminaa léjta jinísau jímáci, arrúnai'inaa bésunacoo.

²⁹ Wáalee, Wawácali, jícábateni nabáulidau wayá, ne wayá shírruedenai jírru, jiyúda wayá jócubeecha cáarru wáiiwa jichuáni.

³⁰ Ne jidánaniyu sáicaque'e ná'a chóniwenai bálinenacoo, wamédaque'e báawataica ya jócanci wacába cáji lijí'inaa nácu liá'a Santo shírruederri jírru Jesúscua."

³¹ Nanísá'inaami nasátacuwai, á'a nayáctaca jáiwa licúsuvai; jáiwa cashiámu nayái Espíritu Santoyu, náiivani cha nawíteemija liá'a Dios chuánica.

Quinínama méenaami nashínaa nashínaa quinínama

³² Ná'a éebidenai íchabani, ne quinínama áabenaaná nawówa náajcha wáacoo. Quiní mairri jishínaacalani bácai, ne nashínaa quinínama.

³³ Ná'a apóstolubini íiwenai cadánani wawácali Jesúscua cáwiactacoo, ya Dios túya nayá máanui quinínama.

³⁴ Quiní liyáali náiibi carrúni jináatai, nawáalianai cáinabi, ya cuíta nawéndani, liá'a warrúwaca,

³⁵ náani apóstolubinirru nachújidaque'ini quinínamarro, léjta narrúnijina bácainaa.

³⁶ Cháwate libésunacoo báqueerrirru néenaa ná'a levítabinica jí'ineerri José, Chipre néenee sói, liá'a apóstolubini yáni jí'inaashi báawatai jí'ineerri Bernabé (liwówaiyu limáca "Liá sáictai wówa chóniwenai yáajcha").

³⁷ Liéni washiálicuerrica wáaleerri áabai cáinabi, jáiwa liwénda jíni limáaca warrúwa nacáaji rícu ná'a apóstolubinica.

5

Liá'a jíconaashi Ananías shínaaca ya Safira shínaaca

¹ Ne néeni báqueerri, jí'ineerri Ananías, ne nayá Safira lílin yáajchau, wéndenai áabai cáinabi.

² Liéni washiálicuerrica, limédani lílin yáajchau namáacau warrúwa éenaa yáajcha, ya namáaca áabata warrúwa nacáaji rícu apóstolubinirru.

³ Pé'eru ma Ananíasru:

—Ananías, ¿tánda jínda Wawásimi wárroo jiwówa licúla, jéenedaquinicta lichálujueda jiyáca Espíritu Santoca, áawita jiwína warrúwa éenaa napáidaumi jírru cáinabi?

⁴ ¿Ya jócmai jishínaa léji liérra cáinabica? Ya jiwendana jíni ¿jócai jishínaa liérra warruwaca? ¿Jíai jiowwai jíméda jinúma yúwicau? Jócai méda jiyá jinúma yúwicau washiálicuenairru, méderri jiyá jinúma yúwicau Diosru.

⁵ Ananías éemi'inaami liáni, licáu máanalina. Ná'a quinínama yáine léenaa cáarru wérri nayá.

⁶ Jáiwa áabi icúlinai iinui, nadájida liá'a limáshicaimi natéeni naquéniqui'imi.

⁷ Újni matáli hora liáwinaami ruwárrua ruá'a Ananías iinuca, jócu yáa léenaa tánashia bésuneerriwai.

⁸ Pé'eru sáta léemiu ruyá:

—Jíiwa nulní: ¿Iwénda iyá liárra cáinabica le liwéni imáni nácucha?

Jáiwa ruéeba jíni:

—Jajá, léewa liwéni liérra.

⁹ Pé'eru ma rulí:

—¿Tánda itáania chárра éeneda iyáca Espíritu Wawácali shínaa? Ná'a iinu chéji téenámi nabáyau jíinirri, chócaja natéee jiyá léccchooja.

¹⁰ Jái liyáali rucáu ruá'a Safira mánalí'iinaa Pé'eru iiba néeni. Nawárruaui'inaa icúlinai, náiinu runácu mánalí, ya natéenau naquéni ruyá rúnirri éema nácu.

¹¹ Quinínama ná'a'iglesia ísanaca, ya ná'a'quinínama yáine léenaa liá'a bésuneerrico, jáiwa cáarru wérri nayái.

Íchaba jócai nacába cáji ya méderrico

¹² Dios yúda apóstolubini namédaque'e jócai nacába cáji ya méderrico wérri chóniwenai fibi; ya quinínama yáawaquenaiu templo núma néerra jí'ineerri Salomón shínaa.

¹³ Quiní néenaa ná'a'ábica liwówai liwína yáacacoo náajcha, cáarruca nacába nawácanai, báawita quinínama chóniwenai cawáunta nayá natáania nanácucha sáica.

¹⁴ Jáiwa manuába nayá washiálicuenaina ya iinaca, ná'a'ebidenaina nawácali nácuu.

¹⁵ Najéda ná'a'bálinenacoo cáaye rícula cama íta'aa ya yáarrubaishi íta'aa, jáicta Pé'eru bésunawai, cadánia litáana wínaque'e nayá.

¹⁶ Ya léchho áabi chacáalee urrúnni liyáca yáaineue íchaba chóniwenai Jerusalén néerra, téenaiu bálineneneu ya chóniwenai wáaleenai espíritu máashii; ne quinínama sáicani'inaa.

Ná'a'apóstolubinica nacánaquedani

¹⁷ Liá'sacerdótebini wácalica ya ná'a'saduceobini éenaaca, yáainai liájcha, jáiwa cadéni nayái.

¹⁸ Jáiwa nawína apóstolubinimi preso naníqui nayá cuíta manúmai rícula chacáalee shínaa.

¹⁹ Ne báqueerri ángel Wawácali shínaa liméecu táyee linúma liá'a cuíta manúmaica, jái llijéda nayái jáiwa limá lirrúi:

²⁰ "Yáa namówai, iibayu templo rícula, iíwa chóniwenairruni liéni cáwiacaishi wáalicia."

²¹ Léjta éemiu'inii, cajójchanaami nawárroo manúlacaiba templo rícu, jáiwa néewidai. Nácula, liá'a sacerdótebini wácanai ya ná'a'yéenai liájcha, namáida salínaibini israelita áabai yáawaquedenaiu nawácanai nayáwoo, nawána nácu néeda cuíta manúmai rícueji ná'a'apóstolubinica.

²² Ne náiinu ná'a'catúyacani cuíta manúmai rícula, jócu náiinu nanácu ná'a'apóstolubinica. Jáiwa néeoowai chuánshi yáajcha,

²³ nam'ée:

—Wáiiinu cuíta manúmai báyeerrico sáica, ya soldado néenini túyaca cuíta núma júntami; ne waméecu'inaani quiní wáiiununi nácu lirrícula.

²⁴ Quéecha'inaa léemiqui jíni sacerdótebini wácalica, ya liá'a nawácali ná'a'catúyacani templo, ya nawácanai ná'a'sacerdótebini, nasáta'ee nayá wáacoo táschia liáu ljeu liáni.

²⁵ Néenimichu báqueerri iinu, limá'ee nalí:

—Ná'a'iwárruedanímica cuíta manúmai rícula, ná'a'yátemplo rícula éewidenai nayáca chóniwenai.

²⁶ Liá'nawácali ná'a'catúyacanica náajcha ná'a'túyenai, náau néeda nayá; ne jocani náinueda, cáarruca nacába chóniwenai iinueda nayá iibayu.

²⁷ Náiinu'inaami natéee nayái najúntanaa nawácanaicoo, liá'a nawácali ná'a'sacerdótebini limá nalí:

²⁸ —Wayá wanísá wamá irrúi jócubeecha itáania mawiá, linácu mawiá léji liérra jí'inaashi liérra. ¿Jyá tana imédajoo? Jái cashiámú iméda Jerusalén liyú liérra éewidauba, ya líta'aa mawí iwówai yáa wát'a limáanalica liérra washiálicuerrica.

²⁹ Pé'eru ya náa'a apóstolubini néeba'ee chá'a:

—Mawí cawéni liá'a Dios wánani wamédaca, liúcha liá'a washiálicuenai shínaaca.

³⁰ Liá'a Dios wawérriñaibimi shínaa cárdeerri Jesús, léja liérra ínuanimica icuájidani cruz nácu.

³¹ Dios nácula liyá limáaca liyá machácaniquicteji, limáaca liyá nawítá ya wásedeerri nayá, quéewique'e chóniwenai quinínama Israel shínaa néejooocoo Diosru ya néewaue'e najíconaa méetuacoo.

³² Wayá yáini léenaa léccchoo wacábacaalani, tánda wáiiwani léccchoo, liá'a Espíritu Santo Dios yáni nalí léquichoo náa'a eebidenaica.

³³ Quéecha'inaa néemi jiliáni, fiwirri wérri nawówá, jáiwa nawówai náiuuaqui jíni.

³⁴ Ne náuibí náa'a nawácaanaica, báqueerri fariseo jí'ineerri Gamaliel, báqueerri quéewidacai ley shínaa, chóniwenai íchaba cawáuntani'e. Jáiwa libárruawai ya liwána najéda nayá náa'a apóstolubini íchaitaa.

³⁵ Néenee límá nalí náa'a áabi wánacaleenaica:

—Israelítabini, cáwi icába yúchaujoni namédani'inaa náani washiálicuenaina.

³⁶ Édacanuu báinacu nácu báqueerri washiálicuerri jiáteu jí'ineerri Teudas, máirri'e liyá washiálicuerri wérricala'e liyá, jáiwa'ee cuatrocientos washiálicuenai yáau liájchai. Ne liéni náiuuanica ya náa'a yáainaimicoo liájcha cáarralianaiwai, jáiwa amáarra quinínama jíni.

³⁷ Néenee liáwinaami, liá'a censo éerdimi, jáiwa lijiáu báqueerri Judas, Galilea néenee sái, jáiwa'ee línu áabi yáaineu liájcha; jáiwa náiuua jíni léccchoo, ya náa'a yáainaimicoo liájcha cáarralianaiwai.

³⁸ Tández, nuá iwítée imááca náani washiálicuenaina, u'iníquiu náajcha. Jiníwata liáni shínaashica washiálicuenai shínaactani bésuneerri'inau.

³⁹ Ne Dios shínaactani, jócainaa éenaa yáajcha. Cáwiwa icá yúchaujoo, wíshiquicta iméda iyá danáanshi Dios júnta.

Nayá naméda liwánacaala.

⁴⁰ Jáiwa namáida apóstolubini, néenee nabásaida nayá, jáiwa néeneda náiwaca jócubeecha náiiuya Jesús jí'inaa mawiá; liáwinaami nawáseda nayái.

⁴¹ Náa'a apóstolubinicá jiáineu nanáneewa náa'a wánacaleenaica sóitani wérri wówo, léca, Dios wówaiyu carrúni jináatai máashiicaishi linácula liá'a Jesús jí'inaaca.

⁴² Érri jútainchu néewidacá ya náiwaca liá'a sáicaica chuánshica Jesús shínaa liá'a Mesíasca, léjta templo rícu ya cuíta lícu.

6

Namáaca siete cayúdacani iglesia rícu

¹ Liyáali éerrimi, namáanabaca náa'a eebidenaica dáwinerri liácoo mawí, natáania néemi griégoyu, jáiwa najútawai nanácu náa'a táanianai hebreoyu, namá'ee nanácula náa'a máanirrini griegasca jócalá néenaa natúa nayá sáica jáicta éerdi nachújidaca.

² Náa'a doce apóstolubini náawaqueda'ee náa'a eebidenai quinínama, namá'ee nalí:

—Jócai sáica wamáaca liá'a wáiiwadeda Dios chuáni linácu jiliáni washírruedau náaya náa'a chóniwenai Carrúni jináatanica.

³ Tández, wéenajinal, imúrru líbi siete washiálicuenai icúnusiani wítee, cawíteenibinai ya cashiámú Espíritu Santoyu, wamáacaque'e nalí liéni tráawajuca.

⁴ Wayámina mamáarraca sátagoo ya wáiiwadeda Dios chuáni.

⁵ Quinínama áabenaa nawówá, jáiwa nawína Esteban, washiálicuerri cashiámui wítee eebiderri ya Espíritu Santo nácu, ya Felipe, ya Prócoro, ya Nicánor, ya Timón, ya Parmenas, ya Nicolás, báqueerri Antioquia sái, quéecha níquerriu judaismo rícula.

⁶ Jáiwa natée nayá apóstolubini néerra, jáiwa nasáta Dios yúcha nanácula nacáajiu náta'aa, quéewique'e Dios yúda nayá linácu liáni tráawajuca.

⁷ Liá'a Dios chuánica mamáarracai dáwinacoo libéechalawoo, liá'a namáanabaca náa'a eebidenaica mamáarracai manuábaca Jerusalén rícu. Mawíquichuca íchabani sacerdote judío eebidenaí linácu.

Nawína preso Esteban

⁸ Esteban cashiámu Dios wíteeyu, ya sáicabeeeyu Dios shínaa, liméda jócai nacába cáji ya liá'a méderricoo chóniwenai ílibi.

⁹ Áabibi sinagoga rícu jí'inerri cashírruedacani jáni wasácuwai, náajcha ná'a'áabi Cirene néenee sána, Alejandría néenee, Cilicia néenee, cáinabi Asia néenee sái, náani chóniwenaina jáiwa nacáita yáacawai Esteban yáajcha;

¹⁰ Ne jócai néenea liájcha, jiníwata litáaniacala lidánaniyu liyú liá'a liwíteeyu Espíritu Santo yáni lirrú.

¹¹ Napáida'ee áabibi léccchoo náiiwaque'e Esteban iiwaca chuánshi máashii Moisés júnta yá Dios júnta léquichoo.

¹² Cháwa cábacanaaji nacárralia chóniwenaiji ya salínai ya quéewidacai ley shínaabini; tánda natáca Estébanmi, nawínani preso, jáiwa natée jíni chaléeni nawácanai néerra.

¹³ Jáiwa namúrru chóniwenai canúmai yúwicami, namá'ee:

—Liéni washálílicuerrica jócai éenaa manúmaca lijúnta liáni santo temploca ya lijúnta liá'a leyca.

¹⁴ Ne wéemi jimáca liérra'ee Jesús Nazaret néenee sáica, licárraliani'inaa liérra temploca, náawiderri'inaa liá'a wíteeshica Moisés máacanimica.

¹⁵ Ná'a'á wánacaleenaica, ná'a'quininama wáainecoo, nacába'inaa Esteban, nacába lináni jicá'a báqueerri ángel.

7

Esteban méderri liwícaubaliu

¹ Liá'a sacerdótebini wácanai lisáta léemiu Esteban, liá'a namáni jinácucha yáawactajani,

² jáiwa léeba jíni: "Iyá numánubaca ya iyá nujúnicaica, éemiteni nulíni: Washínaa Dios cadánaní balibali wérrica, líyada liyáu wawérrimi Abrahámru, liyá'inaami cáinabi Mesopotamia shínaa, jóctanaa liáu liyáca Harán rícula,

³ ne límá lirrú: 'Jimáaca jishínaa cáinabi ya ná'a'á jimánubaca, jiá namówai chaléeni cáinabi nuyadani'inaa jirrú.'

⁴ Jáiwa, Abrahám jiáu chéji Caldea néenee, jáiwa liáu liyá Harán rículai. Liwínaami máanalí jisálíjinaami ya Dios índa Abrahám áani iinuctala iyá chóque'e.

⁵ Ne quiní lishínaa límáacani néeni; quiní wita liwáidactana líbau. Ne límá lirrú liáminaa lirrújoo liáni cáinabica quéewique'e liwínaami máanalicojoni límáacau lítäqueenairru, (áawita liyájoo Abrahám jiníte cíulee).

⁶ Léccchoo, Dios ma lirrú, táqueenaimaa joo yáaine'inaa chaléjta chóniwenai báawatani áabai cáinabi báawatai itá'aa, chóniwenai ijirra, máashiiminaa nacába nayájoo cha mánubaca cuatrocientos camuújoo.

⁷ Léccchoo Dios ma lirrú: Nuyáminaajoo cástigaa nayájoo yáaine líta'aa liérra cáinabi ná'a'á wánenaica nájirra nayá, liwínaami'inaajoo nájímina che jórra náiinuminaa nusírbia nulijoo líta'aa liáni cáinabicojoo.

⁸ Limácanica Dios méda Abrahám yáajcha, liwána náiju nachíipi dácu íimanaa. Tánda, liwálianami ocho éerri lijíacuwai jícíulee Isaac, Abrahám íju lichípi dácu íimanaa. Cháwa límeda Isaac lícúulee Jacob yáajchau, ya Jacob límeda léccchoo léenibi yáajchau, nayáwa'ee nasálíjinaa ná'a'á doce tribu israelítabinica.

⁹ "Náani Jacob éenibica, ná'a' wawérrinaibimi quéechá, cadéni'inaa nacába néenajirri José, jáiwa nawénda jíni natéequ'e jíni Egiptola léjta nájirra. Ne Dios yéerri José yáajcha,

¹⁰ ne lituya liyá liúcha liá'a máashiu liwówa. Dios liá lirrú wíteeshi máanui, jáiwa sáica licáacoo Faraónrui, rey Egipto shínaa, jáiwa límáaca Josémi wánacaleerri Egipto rícu ya cuíta máanui wérrí rícula.

¹¹ "Liyáali éerrija ínaashi ya máashii wérri nawówa quininama cáinabi Egipto rícu ya Canaán rícu ya ná'a' quéechá wawérrinaibi quinínibinai wáalia náaya'inau.

¹² Quéechá'inaami Jacob yá'a leénaa Egipto néeni á'i'e trigoja, libánua'ee néerra leénibiu, nuwówayu numáca ná'a' wawérrinaibimica. Leewate quéechá nácuí náctamiu naméndanimi liáni.

¹³ Ná'a'á náau chámachui, jáiwa José líyadau nalí néenajinaica liyá, jáiwa Faraón yáa leénaa tánashia éenaa léji liá'a Joséca.

¹⁴ Mawí libéechau, jáiwa José libánua jisálíjinaa Jacobru ya ná'a' jéenajinai, setenta y cinco chóniwenai, natéequene'e nayá Egiptola.

¹⁵ Léewau'inaa Jacob éewa liácoo Egipto néerra; liwínaami néeni máanalí jíni, liwínaami néeni léccchoo máanalí ná'a' wawérrinaimi.

¹⁶ Liá'a nayájidemi Jacob natéeni Siquem néerra, naquénique'e nayá líta'aa cáinabi liá'a Abrahám liwénini warrúwayu néenibi yúcha ná'a Hamor, Siquem néeni.

¹⁷ "Quéecha'inaami urrúni liá'a éerri licúmpliaclata'inaacoo liá'a Dios máni liá'a Abrahámru, ná'a chóniwenai israelítabinica manuába wérri nadáwinacoo Egipto shínaa cáinabi íta'aa.

¹⁸ Ne liyáali éerri báqueerri rey wánacaala Egipto rícu, jócai cúnusia José.

¹⁹ Liáni rey lichálujedate washínaa chóniwenai, ya liá nalí cáiwinaa ná'a wawérrinaimica; liwána máashiyyu namáaca ya náiinua nacúuleu wáaliimi jiácoo.

²⁰ Ne liyáali eerrimi Moisés jiáu. Liyá samálitaca sáictai Dios cába liwítee, ya lisáljinaa ya litúwa dáwina jíni liyá líibana lícua matáli quéerri.

²¹ Ne quéecha'inaami arrúnaa namáaca liyá, Faraón míyacaula éeda jíni ta rudáwinaqui jíni jicá'a chúnsai rucúuleeca.

²² Tándawa Moisés éewidau nawítee rícueji ná'a egipcioca, jáiwa lináwau washiálicuerri máanui wérri wítee, chuánshiyu ya liá'a limédani nanáneewa.

²³ "Liwáalia'inaami cuarenta camuí, Moisés yá'eewoo licábadedaca israelítabini, ná'a chúnsana lishínaa chóniwenai lírrananaa wéenaica.

²⁴ Ne licába'inaa báqueerri egipcio íinueda liyá báqueerri israelita léenaa, Moisés wárrua'eewoo liyúda léenaa, jáiwa líinua egipciomi.

²⁵ Ne jiníwata Moisés mairri lírrúwoo léenajinai israelítabini yáquinicta léenaa, lírríjcue'inaacala Dios jéda nayá liúcha liá'a carrúnatabeeca; ne nayá jócu néenaa ná'a léenaa jíni.

²⁶ Ne áabai éerri ricúla, Moisés ínu licába chámata israelítabini íinua yáquenaiu nayáca, ne liwówai lichúni nayá, limá'ee nalí: 'Tyá éenajinai yáquenaiu; ¿tánta íinueda iyácau?

²⁷ Néenee liá'a báqueerri íinuederri liyá líjúnicaui lidána'ee Moisés limá'ee lírrú: 'Tána máaca jiyái wawácali ya cáberri'inaa wanácu?

²⁸ ¿Ya jiwówai jíinua nuyá léccchoo léjta jíinua'u táchiquicha egipcioca?

²⁹ Quéecha'inaami léemi liéni, Moisés máni'eewoo liácoo Madián shínaa cáinabi néerra. Néerra liyáí áawita jócaimi néerra sáimi, liwáalia chámata léenibiu néerra.

³⁰ "Cuarenta camuí liwánaami, liyá chaléeni jiníctala yáa, urrúni lírrú liá'a dúuli jí'ineerri Sinaí, báqueerri ángel iyadau lírrú áabai banácali jí'ineerri zarza jújunerriu líbi liyáca.

³¹ Moisés cáarruda'eewoo licába liá'a licábani liyáca, ne quéecha'inaami lírrúnicoo licába mawí urrúni, léemi'e liwácali chuáni, limá'ee lírrú:

³² 'Nuyáwa liá'a Dios iwérrinaimi shínaaca. Nuyáwa Dios Abrahám shínaa, ya Isaac ya Jacob.' Moisés chána'eewoo lichéchinacoo licáarruniu, jóca'ee liá liwówau licábacani.

³³ Néenee liwácali má'ee lírrú: 'Jimídu jizápatoue, jiníwata liérra cáinabi jibáwacta jiyáca madúnuncunai.

³⁴ Jucámarraana nucába Carrúni jináata nushínaa chóniwenai yáainai Egipto nácu. Nuéemi nawítama jútacoo, tándawa núrrucuau quéewique'e nujéda nayá máashii yúcha. Tándezwa jíinu chérra, quéewique'e nubánuia jiyá Egipota.'

³⁵ "Ne áawitate nacháani Moisés ya namáte lírrú: '¿Tána máaca jiyái wawácali cáberri'inaa wanácu?', Dios bánuia liyá nawácali'inaa jéderri'inaa nayá máashii yúcha, lírrícueji liá'a ángel iyaderricoo lírrú banácali zarza jújunerriu líbi.

³⁶ Ne Moisés waliérra jéderrite wawérrinaimi Egipto rícu, liá'a méderrite jócai wacába cájí ya liá'a wacábanica líta'aa liá'a cáinabi Egipto shínaaca, chaléeni manuá quiírrai néerra ya chaléeni jiníctala yáairri cuarenta camuí'inaa.

³⁷ Léwa Moisés léja liérra máirrimi nalí ná'a israelítabinica: 'Dios wánaminaa lijiácoo líbicha báqueerri cáiiwadedacani nuchuáni léjta nuyá.'

³⁸ Léwa Moisés léccchoo léja liérra jinederrimi israelita witabi jinícta yáairri, lijchá liá'a ángel táanierrimi lírrú dúuli jí'ineerri Sinaí néeni, ya náajcha ná'a wawérrinaibimica; liyáwa liá'a ríshibierrimi chuánshi cáwi quéewique'e libésuneda walini.

³⁹ "Ne ná'a wawérrinaibimi jócu nawówai néewida lírrú, quéewanaa nacháanicajani nawówai néejocoo Egipota.

⁴⁰ Namá'ee Aarónru: 'Jiméda wali áabibi diose jinedeerri'inaa wawítabi, jiníwata jócai wáa léenaa tánashia yéesa léjí liéni Moisés jéderrimi wayá Egiptoejí'.

⁴¹ Néenee naméda áabai ídolo léjta pacáa cùulee cábacanaa, náiinua lírrú cuéshinai ta naméda liyáanaami áabai fiesta wérri, lírrú liá'a becerro cábacanaaca nayái médaca.

⁴² Tándawa linácueji, Dios shírriu náucha línda ná lirrú sáicai ná'a sáaliica. Ne cháwa litánacoo nacáshte ita'aa ná'a cái iwadedacanimi Dios chuáni báinacu: 'Israélitabini, ¿Ya jócute cuarenta camuí jinícta yáairri,
yáate nulí cuéshinai éemanimica ya áabata mawí?

⁴³ Ne jócu cha jíni, quéewanaa yáanaida licábacanaa liá'a dios jí'ineerri Moloc,
ya liájcha liá'a sáalii cábacanaa lishínaa liá'a dios Refán,
dios cábacanaa quéewique'e yáa nalí sáicai.

Tándawa núcaminaa iyá chaléeni áabai cáinabi ítala, mawí chaléeni jí'ineerri Babilonia.'

⁴⁴ "Wawérrinaibimi wáalianaite chaléeni jinícta yáairri templo licábacanaa léjta tólda mánau, chái médacoo léjta Dios fíwaumi Moisésruni, léjta liyadau lirrú licábacanaa.

⁴⁵ Ná'a wawérrinaibimica narríhibia liéni templo cábacanaaca máaquerrico náli, ya ná'a fínuenaimi Josué yáajcha naínda yáajchau jíni quéech'a'inaami néeda áabi chacáalee cáinaberra, ná'a Dios jédaní nabéechau. Chacábacanaa cáashia David yáctalaca.

⁴⁶ Liá'a rey Davidca sáica Dios cábiqui jíni, liwówaite liméda áabai yáarruishi nayácta'inaamicta ná'a Jacob táqueenaimica.

⁴⁷ Ne Salomón waliérra bárruederri templo Dios shínaaca.

⁴⁸ Áawita liá'a Dios áaque sáica jócmai yáa templo rícu namédani nacáajiyu washílicuenainaica. Léjta limáyu'u liá'a cái iwadedacaní Dios chuáni báinacu:

⁴⁹ 'Liá'a éerrica léwa nuárrui,

liá'a cáinabica léwa numáacacta nuíbau.

¿Chítashia cábacanaa liá'a cuíta nabárruedani nulí?,

limá liá'a wácalishica;

¿tánashia nuárrui nuwówa iyabacta'inau jíni,

⁵⁰ ne nuyáwa liérra méderri quinínama yáairrica?

⁵¹ "Ne Esteban má'ee nálí mamáarraca: Iyá mamáarracaní mawíteeca, wáalianai iwíbau ya iwówa jócmai éebida. Séewirri iyá lijúnta liá'a Espíritu Santoca. Cháni cábacanaa léjta iwérrinaimi.

⁵² ¿Tána náiibicha ná'a cái iwadedacanimi Dios chuáni báinacu jocani iwérrinaimi fínueda? Nayá fínuenai ná'a fíwenai lílinucala'inaa liá'a chóniwerri machácanica, ne chóque'e línisaca lílinu liéni washílicuerri machácanica, iyá yáa lijíconaa ya ta fínuquaí jíni.

⁵³ Iyá, ríshibienai liá'a ley narrícueji ná'a ángelbinica, jócmai iméda wánacaala."

Esteban máanalica

⁵⁴ Quéech'a'inaami néemi jiliéni, fíwirri wérri nawówa, náamueda néu Esteban júnta.

⁵⁵ Ne liyá, cashiámui Espíritu Santo wíteeeyu, licába áacairra licába'ee Dios cámarra, licába'ee Jesús bárruerriu liyáca sáicaquictejica Dios éema nácu.

⁵⁶ Néenee limá'ee:

—¡Icábate! —nucába éerri méecucoo, ya Washiálicuerri Dios Cúuleeca sáicaquictejica Diosru.

⁵⁷ Ne nayá nabáya'ee nawíbau, namáidada'ee cadánani náu'eewoo líncula quinínama.

⁵⁸ Najéda'ee chacáalee rícura jíni ya náiinueda'ee fíbayu jíni; yá'ee yáinai líjíconaa namáaca'ee liá'a lílibalaca báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Saulo, quéewique'e litúyacani.

⁵⁹ Nácula náiinueda fíbayuni, Esteban óra'eewoo limá'ee: "Nuwácali Jesús, jírríshibia nucáwica."

⁶⁰ Néenee litúyau líúrrui juátamiyu limáidada'ee cadánani limá'ee: "¡Nuwácali, ujédacaníu líncu liáni najíconaaaca!" Ne linís'a'inaami limá lejí liéni, máanali jíni.

8

¹ Saulo néeni yáaca, áabenai wówa nájcha náiinua'inaa Esteban.

Saulo cánaquedeerri ná'a éebidenai Dios chuáni

Liyáali éerrimi lichána naméda jináwiu nájúnta ná'a éebidenai Dios chuáni Jerusalén rícu. Ne bácaí rími ná'a apóstolubini máaqueñai Jerusalén rícu, ne ná'a quinínama éebidenai nacárralau quinínama cáinabi ítala Judea shínaaca ya Samaria.

² Áabi washílicuenai sáicani naquénai Estébanmi yá'ee náicha bájialanaa linácueji.

³ Nácula Saulo licánaquedá ná'a éebidenai Dios chuáni, liwárrua'eewoo cuíta jútainimi lijédaque'e liárdedani washiálicuenai ya íina, ya libánua nayá cuíta manúmai rícula.

Náiiwadeda sáicai chuáni Samaria rícu

⁴ Ne ná'a rúnaanimi jiácoo Jerusalén rícucha, náiiwadeda'ee Dios chuáni tásquia náctau jíni.

⁵ Felipe, báqueerri néenaa, liá'eewoo chacáalee mawí cáiiwanaca Samaria shínaaca lichána'eewoo litáania náli Cristo nácué saí.

⁶ Náawaca'eewoo ná'a chóniwenaca, quinínama nábedacoo Felipe chuáni nácu, nacabacala límedá jócai nacába cáji nanáneewa.

⁷ Íchaba chóniwenai wáalanai espíritu máashiini chúneneu, ya ná'a espíritu máashiinica nají'a eewoo namáidada náucha, ya léccchoo íchaba macáwani ya ná'a tucútucunica chúneneu.

⁸ Linácueji liéni sáicta wérri nawówa lirrúci liá'a chacáaleeca.

⁹ Ne néeni báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Simón, quéecha éewerri lirrúwoo limálica, lichálujueda chóniwenai Samaria ísanaca libésunacoo washiálicuerri cawéni wérri.

¹⁰ Quinínama, ná'a sáamanai ya ná'a salínaica, néemi'e lirrú quinínama, ya namá'e: "Léwa namáni náucha liáni 'liá'a Dios wíteeca'."

¹¹ Naméda'ee liwánaca néewida'ee lirrú, jiníwata limálicaji rícueji, lichálujueda nayá íchaba éerri.

¹² Ne quéecha'inaami néebida sáicai chuánshi nácu Felipe iíwadedani, linácueji liá'a Dios wánacaalactalaca, ya linácue sai liá'a Jesucristoca, tándawa washiálicuenai ya ína nabáutisau.

¹³ Áawata Simónimi léebida liwána nabáutisa liyá léccchoo, lichána'eewoo litálideda Felipe, licáarrudau licába liá'a máanui jócai licába cáji ya señal licábanica.

¹⁴ Quéecha'inaami náa léenaa ná'a apóstolu yáaine Jerusalén rícu, Samariacala'ee eebiderri Dios chuáni, nabáutisa'ee néerra Pé'eru ya Juan.

¹⁵ Náiinu'inaami néerra, na'óra nanácu ná'a éebidenai Dios chuáni Samaria rícu, quéewique'e narríshibia Espíritu Santo.

¹⁶ Jiníwata jócai ínu nanácu újni bi liá'a Espíritu Santoca; bácaí rími nabáutisau Jesús Wawácali jí'inaa nácu.

¹⁷ Néenee Pé'eru ya Juan nachánaa nacáajiu nanácu, cháwa'ee narríshibia Espíritu Santo.

¹⁸ Simón, licába'inaa Espíritu Santo ínu nanácula, jáicta apóstolubini chánaa nacáajiu chóniwenai náculi, libáuli'e liá nalí warrúwa,

¹⁹ limá'ee nalí:

—Yáa nulí léccchoo liérra wíteeshica, quéewique'e nuchánacta nucáajiu, narríshibiaque'e léccchoo Espíritu Santo.

²⁰ Néenee Pé'eru éeba'ee lichuáni:

—Jiwárruani yúcau jíajcha, jiníwata jimáca jírrúwoo jíwéni warrúwayu liá'a Dios wíteeca!

²¹ Jiyá jíni wána jírríshibia jiyáca, jiníwata Dios náneewa jíwówa jócai machácani.

²² Jimáca liérra jíjíconaaacoo, ya jísáta cáiwinaa Dios, cájbamicta liméetua jíjíconaa chácalá jímá jírrú wawárra.

²³ Nucábacala jiyá cashiámu jíwówa máashiyyu, ya jíjíconaa bájiderri jiyá.

²⁴ Simón éeba'ee:

—I'óraa iwácaliu nunácueji, jóbueechá máashii libésunacoo léjta imáyu'u nulí.

²⁵ Liáwinaami quinínama náyada nayáu náiiwadeda Dios chuáni, ná'a apóstolua náiiwa sáicai chuánshica íchaba chacáalee júbini Samaria shínaa rícu, ya tá'ee néeoocoo Jerusalénrai.

Felipe ya liá'a jí'ineerri etiope

²⁶ Liáwinaami liáni, báqueerri ángel wawácali shínaa limá Feliperru: "Jibárruau ya jíau báchairra, lirricuba liá'a iníjbaa Jerusalén néenee sáica yáairricoo Gazala." Liéni iníjbaa bésuneerriu jíncitala yáairri.

²⁷ Felipe bárrua'eewoo, jáiwa liáwai; ne iníjbaa lícu lijúnta yáacau báqueerri cawéni wérri, wánacaleerri ruwárruani ruá'a reina Etiopía sáica. Liéni washiálicuerrica yáairriu Jerusalénra liá sáicai Diosru.

²⁸ Jái éeoocoo liácoo lichácaaleerrau, wáairri liácoo carroza rícuu ya liliá'ee liácoo licáashtemi liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaías.

²⁹ Espíritu má'ee Feliperru: "Jíayu jírrúni lirrú liérra carrozaca."

³⁰ Quéecha'inaami Felipe lirrúnicoo, léemi'e etiope liliá liácoo Isaías cáashtemica; néenee Felipe sáta léemiu jíni:

—¿Jíal léenaa jéemica léja liérра jiliéni jiyáca?

³¹ Liéeba'ee liá'a etiopeca:

—¿Chíta quéewoo'u nuá léenaa nuéemiqui jiníni, jiní yáa léenaa líiwa nulí? Néenee lisáta Felipe yúcha quéewique'e lírracoo liwáacoo léema nácu.

³² Liá'a tánerricoo cáashta íta'aa liliéni liyáca liwówau limáca:

“Natéete liyá jíca'a áabai oveja natéeni náiinuactalacani; jíca'a áabai oveja máachu, máaquerricoo manúma nanáneewa ná'a dáulenai nayá líchuna,

chacábacanaa liérра washiálicuerrica jócu liméecu linúmau.

³³ Carrúni jináatate namédacani, ya jócu naméda lirrú machácanica;

¿tána éewa natáania litáqueenaimi nácueji?

Jiníwata licáwica nédani cáinabi ítacha.”

³⁴ Liá'a cawénii washiálicuerri etiopeca, lisáta léemiu Felipe:

—Jíiwate nulí, yáawaiyini, ¿tána nácueji litáania liyá léjí liéni cáiwadedacai Dios chuáni báinacu, linácu liyá jáju o báqueerriweeca?

³⁵ Néenee Felipe, liwína cáashta liliácta liyá quéecha nácu, etiope liéni liyáca, líiwa lirrú sáicai chuánshi Jesús náue sá.

³⁶ Mátacachu, nabésunau áabai shiátaí yácta, limá'ee liá'a cawéni washiálicuerrica:

—Áani ái shiátaí já'a; ¿nuéewaminaa nubautéisacoo?

[

³⁷ Felipe má'ee lirrú:

—Jéebidacta quinínama jiwówa yáajchau, éewerriu.

Liá'a washiálicuerri léeba'ee:

—Nuéebida Jesucristocala Dios Cúulee.]

³⁸ Néenee liwáana carroza bárruacoo; jáiwa náurrucoo chámataaa shiátaí yáacula, jáiwa Felipe báutisa liá'a etiopeca.

³⁹ Quéecha'inaa najiácoo shiátaí yáuchaa, Espíritu Wawácali shínaa litée Felipemi, liá'a cawénii washiálicuerrica jócu léejoo licába mawiá jíni; ne liyá mamáarraca líjinacoo lishínaa iníjbaa lícuu sáicta wérri liwówa.

⁴⁰ Felipe íinu'e Azótola, ya libésunau chacáalee jútainimi líiwa liácoo sáicai chuánshica cáashia línu Cesareala.

9

Saulo éejueda'inaa liyáu Diosru

(Hch 22:6-16; 26:12-18)

¹ Nácula, Saulo jócai fiyabau libáulida línuua ná'a éebidenica linácu liá'a Jesúsca. Tánda, liáu sacerdótebin wácanai néerra,

² tándezta lisáta liúcha cáashta léewaque'e limédacani, liáque'iu sinagogala chacáalee jí'ineerri Damasco, wówerri liácoo limúrruca ná'a éebidenica Jesús chuáni nácu, chaléjita washiálicuenai íina léccchoo, natéequ'e nayá preso Jerusalén rícula.

³ Ne urrúni'inaami línu liácoo chacáalee Damasco, áabai cámarrashi íinuerri áaqueji quéena litéeji cawíquinta.

⁴ Saulo cáirriu cáinabi ricúla, léemi áabai chuánshi máirri lirrú: “Saulo, Saulo, ¿tándezta jicánaquedaa nuyá?”

⁵ Saulo sáta léemiu: “¿Tána jiyá, nuwácali?” Liwítama éeba lichuáni: “Nuyáwa Jesús, léja liá'a chái jicánaquedaa jímácoo.”

⁶ Jibárroo jiwárroo chacáalee rícula, néerraminaa náiiwa jírru liá'a jímédaní'inaaca.

⁷ Ná'a yáainecoo séewirri Saulo yáajcha cáarruni wérri, néemica áabai chuánshi, ne quiní nacábani.

⁸ Jáiwa, Saulo bárruawai cáinabi ítacha; ne liméecu'inaa lituú jócu léewa licábaca. Jáiwa nawína licáaji nácu natéequ'e liyá Damasco rícula.

⁹ Néeni liyá matálíi éerri jócai éewa licábaca, jócai íya ya jócai fírra shiátaí.

¹⁰ Á'a Damasco báqueerri washiálicuerri éebiderri Dios chuáni jí'ineerri Ananías, Dios íyadaniu lirrú licábaní lituírruejiu ya limá lirrú: “¡Ananías!” Jáiwa léeba lichuáni: “nuyá liéni yáa áani, nuwácali.”

¹¹ Liá'a liwácalica ma lirrú: “Jibárroo ya jiáu jiwína liá'a cáaye jí'ineerri Machácani, Judas iibana néeni, lisáta jéemiu báqueerri washiálicuerri Tarso néenee sái, jí'ineerri Saulo. Sáterriu liyáca,

¹² licába lituúrricuejiu báqueerri jí'ineerri Ananías wárruerriu lichánaa licáajiu líta'aa léewaque'e licába báaniu."

¹³ Ne léemi'inaami, Ananías má'ee: "Nuwácali, íchaba táania nulí linácu liáni washiálicuerrica, líiwanaa liá'a máashii limédanica Jerusalén rícu jishínaa chóniwenai majíconaani.

¹⁴ Chóque'e iinuerri áani, nawánacaala nácu ná'a sacerdótebini wácanica, natéequ'e preso quinínama ná'a mánulicuenai jíj'iinaa."

¹⁵ Ne liwácali ma lirrú: "Jiá namówai, léca liérra washiálicuerrica nuníwani litáaniaque'e nují'inaa áabi chóniwenairru bájirra cáinabi ítala, ya nashínaa reybinirru, léquichu israelítabinirru.

¹⁶ Nuyá nuyadaminaa lirrú máanui Carrúni jináatau'inaa liyá nunácu."

¹⁷ Ananías yáu chalée cuita néerra Saulo yáctaca. Liwárrua'inaami liácoo limáaca licáajiu linácu, ya límá lirrú:

—Nuéenajirri Saulo, liá'a nuwácali Jesús, liá'a jicábanimi iníjbaa lícu jíinuctani, jiácoo nuyá libánuani jéewaque'e jicába báaniu, quéewaque'e cashiámu jímáacacoo Espíritu Santoyu.

¹⁸ Néenimichu licáu Saulo tuí rícejiu jicá'a chichubeshi, jáiwa léewa licábacai. Jáiwa libárruawai libautéisawai.

¹⁹ Jáiwa liyái, jáiwa cadánani jíni, jáiwa limáacau píitui éerri rími náajcha ná'a eebidenai Dios chuáni nácu Damasco rícu.

Saulo tíwerri Dios chuáni Damasco rícu

²⁰ Liáwinaami Saulo lichána iíwa Dios náawa sinagoga lícu, Jesúis liá'a Dios Cúuleeca.

²¹ Quinínama ná'a eémenaicani nacáarruda'eewoo néemicani, ya namá'ee:

—Jójcai liyá léji liéni cánaquedeerri Jerusalén rícu liáni ná'a táanianai Jesúis chuáni nácu? ¿Jójcai liyá báaniu léji liéni chái finu áani liwína preso ná'a eebidenai Jesúis nácu, litée léejuedaque'e nayá sacerdótebini wácanairru?

²² Ne liá'a Saulo táchanierri ne jócai cáarrunaa, limáaca nayá mawítee ná'a judíobini yéenai Damasco rícu, iiyaderri yáawaa lé'e liá'a Jesúis léewa'ee Mesías liárra.

Saulo máanerriu judíobini yúchá

²³ Jái'inaami íchaba éerri bésunawai, ná'a judíobini natáania nayá wáacoo náiiinuaque'e Saulo.

²⁴ Jáiwa liá léenaa jíni. Éerrinacu ya táchayee nanénda liyá linúma lícu liá'a chacáaleeca náiiinuaque'iní.

²⁵ Ne ná'a eebidenai Jesúis nácu namáaca liyá áabai canasto máanui rícu, ne áabai táchayee náarrucueda liyá bádanicaishi máanui ríjuederri chacáalee. Cháwa limánicoo jírra.

Saulo yáairri Jerusalén néerra

²⁶ Jái'inaami líinu Saulo Jerusalén néerra, liwówai liáawacacoo náajcha ná'a eebidenai Jesúis nácu; ne nayá quinínama cáarru nacába liyá, jímíwata jócai néebida Pablo yáawaiyi máacaca liwówau Jesúis nácu léccchoo.

²⁷ Ne jáiwa Bernabé téé jíni, líyada apóstolubinirru jíni Saulo cába'ee Jesúis iníjbaa lícu, jáiwa'ee liwácali Jesúis táchania lirrú, n'e Damasco rícu Saulo fiwa'ee Jesúis nácu jócai cáarrunaa.

²⁸ Jáiwa Saulo máacawai Jerusalén rícu, ya jinaneerriu náajcha. Táchanierri liwácali Jesúis nácu cadánani liwówa.

²⁹ Táchanierri náajcha ya méda yáauerri náajcha judíobini ná'a táchanianai Griego; ne náani nawówaini náiiinuaca.

³⁰ Ná'a áabi eebidenai Dios chuáni, ná'a náa léenaa nawówai náiiinuacani, natée Saulo lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, néenee nabánuia liyá chacáalee jí'ineerri Tarso.

³¹ Néenee liá'a iglésiaca, quinínama liá'a cáinabica Judea shínaaca, Galilea shínaaca ya Samaria chaiwíteemi yácajaa, ya mamáarracai dáwinacoo Dios wíteeshi nácu. Yáainai Carrúicai yáajaba nawácali Jesúis nácuu, ya liyúda liyá liá'a wíteeshi Espíritu Santoyu, mawí dáwinacoo liácoo namáanabacoo ná'a eebidenai Jesúis nácu.

Pé'eru chúní liá'a Eneasca

³² Pé'eru, jinaneerriu íchaba cáinabi ítaba, licábaque'e liácoo ná'a eebidenai wawácali Jesúis nácu. Áji éerri léquichoo liáu licába ná'a eebidenai Jesúis chuáni nácu yéenai chacáalee rícu jí'ineerri Lida.

³³ Néeni líinu báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Eneas, jái'e liwáalia ocho camuí liyá yáarrubaishi íta'aa, macáwai.

³⁴ Pé'eru ma lirrú:

—Eneas, Jesucristo chúnearri'inaa jiyá. Jibárroo ya jichúni jiárrubaimiu.

Eneas bárroowai cawíquinta.

³⁵ Ya ná'a yéenai quinínama Lida néeni ya Sarón rícu nacábani bárroo quinínama, jáiwa néejueda nayáu Nawácali Jesúsru.

Tabita éejuechoo rucáwiacoo

³⁶ Liyáali éerri liyáte lirrúcu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Jope, báquetoo éebidechoo Jesús chuáni jí'ineechoo Tabita, griego liwówayu limáca Dorcas. Ruáni íinetoooca ruméda séewirri sáicai ya ruyúdaca ná'a carrúni jináatanica.

³⁷ Liyáali éerrica, ruá'a Dorcas rubálínawai néenee máanalí ruyái. Rumáshicaimi nánsa'inaa nabádedaqui jíni, namáaca ruyá áabai cuarto rícu áacai piso rícu.

³⁸ Jope yéerri urrúni Lida, Pé'eru yáctaca; ne ná'a ná léenaa ná'a' éebidenai Jesús chuáni, Pé'eru néeni yáca, nabánuwa chámata washiálicuenai náiiwa lirrú: "Jínu chérra Jope néerra madéjcanaa."

³⁹ Ya Pé'eru yáairriu náajcha. Línu'inaami néerra natée liyá cuarto licúla ruyácta ruá'a mashiquishimi. Ne nayá quinínama ná'a íinaca máanirrinica yáainai Pé'eru téji náichaca, náyada náabalau ya natúnicue Dorcas médanimi'e quéechá'inaa'ee cáwi ruyá.

⁴⁰ Pé'eru wána nájíaco quinínama, jáiwa litúyawai ya lisáta Dios; néenee licába ruá'a máanalícu, limá:

—¡Tabita, jibárroo!

Ruyá ruméecoo rutuúu, rucába'inaa Pé'eru jáiwa ruwáawai.

⁴¹ Jáiwa liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; jáiwa limáida ná'a éebidenai Jesús chuáni ya ná'a máanirrinica, líyada ruyá cáwiu.

⁴² Liéni quinínama náa léenaa chacáalee Jope shínaaca ya íchaba éebida wawácali Jesús.

⁴³ Pé'eru máacau néeni íchaba éerri lirrúcu liá'a chacáaleeca, áabai cuítá báqueerri íibana cachúnicaí íimanaashi jí'ineerri'e Simón.

10

Pé'eru ya Cornelio

¹ Liyáte chacáalee jí'ineerri Cesarea, báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Cornelio, wánacaleerri áabi soldado jí'ineenai Italiano.

² Báqueerri washiálicuerri sáicai wérri, quinínama léenajinai yáajcha liá sáicai Diosratu. Yáirri manuába warríwa léccchoo liyúdaque'e ná'a judíobini carrúni jináatanica, ya séewirri lisáta Dios léccchoo.

³ Áabai éerri táicalate las trésmi, licábate lituírricu sáiu:

Licába jucámmarranaa báqueerri ángel Dios shínaa, liwárroo liyáctala limá lirrú: "¡Cornelio!"

⁴ Jáiwa Cornelio cába lítalai liá'a ángel, licáarruni íibejiu lisáta léemiu liyá: "¿Tána jiwówai, nuwácali?" Ángel ma lirrú: "Dios éemi jichuáni ya licába léccchoo liá'a jímédani náajcha ná'a jiyúdacala carrúni jináatani.

⁵ Jibánuwa báqueerri liá'a chacáalee jí'ineerri Jope jiwánaque'e línu liá'a Simónca, ya áabai lili'inaa léccchoo Pé'eru.

⁶ Ái yéerri áabai cuítá rícu báqueerri jí'ineerri Simón, báqueerri cachúnicaí íimanaashi yéerri manuá táoowa."

⁷ Jái'inaa ángelmi yáawai liá'a táania rími lirrú, Cornelio máida chámata cashírruedacaní ya báqueerri soldado bájialai éebidaca ya liá'a líisainica.

⁸ Liáwinaami'inaa líifa nalí jíni libánuwa nayá chacáalee jí'ineerri Jope.

⁹ Cajójchanaami, léjtaminaa wíyacumi, nácula náawa iníjbaa urrúni Joperru, Pé'eru íirrau lisáta Dios cuítá juátaba lícu.

¹⁰ Sámui wówa ne liwówai'e líyaca, nácula naméda nayá líya, licába'ee lituírricu sáiu:

¹¹ licába'ee éerri méecucoo lirrú, yá'ee liúrrucocoo lirrú cásinabi ítala, áabai újni sábanaca máanui bájerriu quinínama ná'a cuatro lijuátaca.

¹² Libi liá'a sábanaca nayá'ee quinínama cuéshinai cábacanáa ná'a wáalianai cuatro náibau, ya léccchoo ná'a cuéshinai yáarrudenaico ya léccchoo ná'a míshiiduca.

¹³ Pé'eru éemi áabai chuánshi mairri lirrú: "Jibárroo Pé'eru, jínuani ya jiyani."

¹⁴ Pé'eru éeba'ee lichuáni: "Jócai, nuwácali, nuyá jócai íyacají íyacaishi casáculai, jócaimí línda wáaya liá'a ley Moisés shínaaca."

15 Léemi lichuáni wítama báaniu, limá lirrú: "Liá'a Dios yáni jí'inaa sáicai, ujimá máashiicalani."

16 Jái matálitchu libésunacuwai, jáiwa sábana íirrau báaniu áacairra.

17 Pé'eru urrúni wérri wówa, limá'ee lirrúwoo chítashia liwówau limá jiliérra liá'a licábani lituúrricu, náiuu'inaami néerra ná'a Cornelio shínaa washiálicuenai cuíta núma néeni, sátenai'e náacoo néemu Simón iibana nácu.

18 Náiuu'inaa néerra, nasáta néemu cadánani, jáicta'ee néeni liérra jí'ineerri Simón, chái namájjiru lécchoo liji'inaa Pé'eru.

19 Ne nácula Pé'eru újnibi édakanirriu liyáca linácu liá'a licábani lituúrricuu, liá'a Espíritu Santoca limá lirrú: "Jicábateni, matálitai washiálicuenai namúrru jiyá."

20 Jibárroo, jiúrrucuoo jiáu náajcha ujíasacala, jiníwata tuyáwa bánuua nayá."

21 Pé'eru yúrrucuoo limá nalí ná'a washiálicuenaina:

—Nuyáwajani liá'a chái imúrruca. ¿Tána ínu imédacai?

22 Nayá néeba chá'a:

—Wayá íinuenai liwánacaala nácu liá'a Cornélioca, báqueerri washiálicuerri majíconai, yá'ee sáicai wérri Diosru. Quinínama ná'a judíobini cawáuntani ya nawówaini. Báqueerri ángel Dios shínaa limá'ee lirrú, quéewiquini'e limáida jiyá jiáqueni'eewoo líibana néerra, léemiquini'e jírru tánashia jímáni'inaa lirrú.

23 Néenee Pé'eru wána nawárruacoo, jáiwa namáa néeni liyáali táayee. Cajójchanaami, jáiwa Pé'erumi yáu náajcha, ya áabi mawí eebidenai Dios chuáni Jope néenee sána, yáau liájcha.

24 Néenee cajójchanaami náiuu Cesarea néerra, chalée Cornelio néndactala liyá nayá, náajcha ná'a áabi chóniwenai léenaaja, ya lijúnicaílurrú rími, nayá'ee ná'a Cornelio móidani'inaca.

25 Quéecha'inaa Pé'eru ínu líibana néerra, jáiwa Cornelio jiáu lijúntedacani, jáiwa litúyawai lináneewa liá lirrú sáicai.

26 Pé'eru nácula liyá limá lirrú:

—Jibárroo jíibayu, nuyá chái washiálicuerri lécchoo jicá'a jiyá.

27 Nácula litáania liácoo liájcha, liwárroo'inau liácoo línu íchaba chóniwenai yáainai macábaita.

28 Pé'eru ma nalí:

—Iyá yáine léenaa liá'a judíobini wítee jócai línda liyá litáania áabi chóniwenai yáajcha ya nawárroo'inau áabi iibana licúla. Ne liá'a Dios eewiderri nuyá jocubeecha nují'inaa máashiicai nuyá ya jocubeecha casácula nuyá quiní chóniwenairru.

29 Tándawa, náiiwa'inaa nulí jíni, nuínu'inaa jócaita nuínuque'e numéda nuyá máashiica. Nuwówai nuá léenaa tándashia namáida nuyá.

30 Cornelio éeba jíni:

—Jái cuatro éerri néenee, léeminaa hóraa léja liáni, nuyá yáairri núbana rícuu yúnerri nuyáca ya méderri oración liyáali táicala, jáiwa báqueerri washiálicuerri iyadau nulí balibáli iibala.

31 Limá nulí: 'Cornelio, Dios éemi jishínaa jisátaucuoo, lédacani'eewoo linácu liá'a jiyúdayu ná'a carrúni jináatanica.

32 Jiwána línu jiliá'a chacáalee jí'ineerri Jope, jiwána línu néenee liá'a Simónca, liyá chái jí'inaa lécchoo Pé'eru. Ái ya Simón iibana rícu lécchoo, báqueerri cachúnicaílurrú iimanaashi yáairri manuá táchooowa.'

33 Tánda nuwána nácu namúrru jiyá madéjcanaa, ne jiyá nuáni léenaa méda jiliérra. Wayá náani ya áani quinínama Dios náneewa, ne wawówai wéemi jírru liá'a wawácali bánuani jíiwa walí.

Pé'eru táchani Cornelio iibana rícu

34 Jáiwa Pé'eru lichána táchani liyácaí, limá cháa:

—Ta nuá léenaa yáawaiyi Dios jócai cába báawacha áabi chóniwenai yúcha,

35 jócta matuúnaami cainabi itabaa liwínani nanácucha ná'a eebidenacani ná'a cawáuntai liyá ya naméda sáicai.

36 Dios táchani nalí ná'a Israel táchoo, iwenai chuánshi sáitacta nawówa Jesucristo chuániyu, léwa'ee quinínama Wácali.

37 Iyá yáinai léenaa sáica linácu liá'a bésuneerricoo quinínama liá'a cainabica nashínaa ná'a judíobinicu, lichána á'a Galilea néerra, liwínaami liá'a Juan iiwanaa liá'a narrúnaa nabautisacoo.

38 Yáa léenate liá Dios cashiámui liwíteeyu, ya Espíritu Santoyu liá'a Jesús Nazaret néenee sái, ya liá'a Jesús jinaneerriu liméda sáicai, ya lichúnica ná'a quinínama

ná'a carrúni jináatanica lirrú liá'a lidánaniyu liá'a Wawásimica. Léewa liméda liáni jiníwata Dios yáani yáajcha.

³⁹ Wayá léccchoo wacábani quinínama liá'a limédanica liá'a Jesúsca á'a líta'aa liá'a Judeaca ya á'a Jerusalén rícu. Liáwinaami liá'a náiinua jíni, nacuájidani áabai cruz nácu.

⁴⁰ Né'e Dios cárveda jíni matáli éerri rícula, jáiwa liméda líyadawai walí.

⁴¹ Jócai fýadau quinínama chóniwenairru, walí rímija, ná'a Dios níwanica quéecha ná'a quéewique'e wáiiwa quinínama wáyu lénnaa linácu. Wayá íyenai ya wáirra liájcha liáwinaami liá'a licáwia'inau.

⁴² Liá'bánuwa wayá wáiiwaque'e chóniwenairru, lé'e liá'a Dios máacanica nawácali ná'a chóniwenaina, cáberri liá'a máashiica ya liá'a sáicaica cáberri'inaa cáwinica ya ná'a máanalinicá.

⁴³ Quinínama ná'a iiwadedenai Dios chuáni báinacu ná'a táanianaica Jesús nácu, ya namá léccchoo tánashia ná'a eebidenai linácu, narríshibia'ee linácu méetuerri'inaa najóncaa —Pé'eru má'ee nalí.

Ná'a jócani judíobini narríshibia Espíritu Santo léccchoo

⁴⁴ Újnibi Pé'eru táanierri liyáca, liyáali éerri Espíritu Santo iinu náta'aa ná'a éemennai nayáca liá'a Dios chuáni líiwani liyá nácu.

⁴⁵ Ya ná'a eebidenica Dios chuáni nácu natáqueenaibiminaa israelítabini, iinuenai Pé'eru yáajcha, nacáarruda'eewoo nacábacani Espíritu Santo wínaca nayá léccchoo ná'a jócani judíobini,

⁴⁶ néemi'e natáania áabi chuánshi báawataiyyu, ya naméda sáicai Diosru.

⁴⁷ Néenee Pé'eru má'ee:

—¿Ya nayá jócani'eewoo léccchoo nabautisacuwai, náani chóniwenaina cháni ríshibia Espíritu Santo léjta wayá?

⁴⁸ Jáiwa libánuwa nayái nabautisaque'iui lijí'inaa nácu liá'a Jesucristoca. Liáwinaami ná'a chóniwenaina namá lirrú quéewique'ini'e limácacoo náajcha áabi éerri rími mawí.

11

Pé'eru tíwa chuánshi iglésiabinirru Jerusalén rícu

¹ Ná'a apóstolubinica ya ná'a néenajinai yáainai Judea rícu néemi'e chuánshi léccchoo ná'a jócani judíobini nawína'ee Dios chuáni léccchoo.

² Ne Pé'eru éejoo'inau Jerusalén néerra, natáania máashiílinácu ná'a eebidenai Dios chuáni natáqueenaibimi ná'a israelítabini.

³ Nasáta léemiu liyá:

—¿Tánda jiwárroo náibirra ná'a jócani judíobini, jáiwa jimácacoo náajchai, ne tánda jíya náajcha?

⁴ Pé'eru tíwa nalí lidáni néenee quinínama liá'a libésunaucoo. Limá nalí:

⁵ —Nuyá yáairri chacáalee jí'ineerri Jope, nácula nutáania Dios yáajcha, nuwáalia áabai nutuúrricu sái: Nucába jícá'a áabai sábana máanui nabájerriu ná'a cuatro lijuátaca, iinuerri éerri néenee chalée nuyáctalaca.

⁶ Jáiwa nucába sáica jíni tánashia yáa lirríci, jáiwa nucába líibi cuéshinai cuatroni iiba, ya cuéshinai cawálani, ya ná'a yáarrudenaicoo cainabi itá'aa ya ná'a a míshiiduca.

⁷ Jáiwa nuéemi lichuáni wítama mérri nulí: 'Jibárroo, Pé'eru, jínuani ya jíyani.'

⁸ Nuyá éeberri: 'Jócai, Nuwácali, quiní wárruerriu nunúma lícu máashiica ya casáculai.'

⁹ Néenee lichuáni wítama éerri néeneeji léejoo litáania nulí: 'Liá'a Dios yáni jí'inaa sáicai, ujimá máashiicalani.'

¹⁰ Liáni jái bésunacuwai matálíchu, jáiwa quinínama léejoo líirracuwai áacairra.

¹¹ Liyáalimi, matálitai washiálicuenai nabánuani Cesarea néenee sána namúrru nuyá, náiinu cuíta néerra á'a nuyáctalaca.

¹² Liá'a Espíritu Santoca libánuwa nuyá, jóbueechea né'e nuásacala, nuáaqueñe'eewoo náajcha. Ya náani seis nuéenajinaica yáaineu nuájcha léccchoo. Quinínama wawárruercoo áabai cuíta rícu báqueerri washiálicuerri shínaa,

¹³ líwa walí licába'ee báqueerri ángel líibana rícu, licába báqueerri ángel bárruercoo, limá lirrú: Jibánua áabibi chalée chacáalee rícula jí'ineerri Jope, jiwánaque'e líinu néenee liá'a jí'ineerri Simónca, ya áabai lijí'inaa léccchoo Pé'eru.

¹⁴ Limámina jírrújoo chítañia'eewoo wáseda jiyá ya quinínama yáainai jíbanaa lícu.

¹⁵ Quéecha'inaami nutáania nalí, Espíritu Santo ínu'inaami náta'aa, léjta linu'inaami wáta'a quéecha.

¹⁶ Jáiwa nuédacani linácu liáni wawácali mánimica: 'Yáawaiyi Juan báutisa shiátaiyu, ne iyámina báutiseene'inau Espíritu Santoyu.'

¹⁷ Wée sáicai, Dios yácta nalí léccchoo, léjta liá'a Dios yáni walí, wayá éebidenaica wawácali Jesucristo nácu, ¿tána nuyái nuyáque'e Dios júnta?

¹⁸ Quéecha'inaami ná'a néenajinai yáainai Jerusalén néeni néemi'inaa liáni chuánshica, jáiwa manúna nayái, jáiwa naméda sáicai Diosru namá'ee:

—¡Namá'ee l'équichoo ná'a jócani judiobini liá'e nalí néejooque'iu wawácali Diosru, nénaque'e liá'a cáwicashi jócai amáarra!

Liá'a iglesia Antioquia néenee sáica

¹⁹ Liáwinaami liá'a Esteban máanalicamica, jáiwa nacánaquedenai náji ná'a éebidenaica Dios chuáni, néewau nacánacacuwai cáinabi jí'ineerri Fenicia, Chipre ya Antioquia. Néerra náiiwa nalí ná'a judiobinica chuánshi sáicai, jócaita áabirru.

²⁰ Ne máayabaca, áabi éebidenaí Dios chuáni Chipre néenee sána ya Cirene néenee sána, náiiu chacáalee jí'ineerri Antioquia néerra, jáiwa natáania nalí l'équichoo ná'a jócani judiobini, náiiwa nalí sáicai chuánshí nácu linácu liá'a Jesús, wawácalica.

²¹ Liá'a Dios wítee cadánani yéerri náajcha, tanda íchaba máaca nawiteemiu ajuítemi, jáiwa néebida Jesús nácuwai.

²² Ná'a iglesia Jerusaléne sána, néemi'inaami liáni chuánshica, nabánu Bernabé Antioquia néerra.

²³ Quéecha'inaami Bernabé ínu néerra, licába Dios túya nayái, sáicta wérri liwówa. Liá nawitee quinínama namáaca nawówau cadánani linácu liá'a éebidani Jesús nácu.

²⁴ Jiníwata liá'a Bernabé washíalicerri sáicai, cashiámui Espíritu Santoyu ya éebiderri. Tanda íchaba chóniwenai máaca nawówau Wawácali nácu.

²⁵ Liáwinaami liáni, Bernabé yáairriu áabai chacáalee jí'ineerri Tarso néerra, limúrru Saulo.

²⁶ Línu'inaami linácu, jáiwa litée jíni Antioquia. Néenee nayá yáajcha ná'a iglesia ísanaca áabai camuí quinínama, néewida íchaba chóniwenai. Antioquia néeniwa ná'a eewidenaicoo nácta nájí'inaa ná'a quéechanacu sánaca cristiánobinica.

²⁷ Liyáali éerri, áabi quéewidacai Dios chuáni yáaineu Jerusalén néenee Antioquia néerra.

²⁸ Báqueerri néenaa ná'a jí'ineerri Agabo, jáiwa libárruawai Espíritu ma lirrú, líiwa'ee áabai ínaaishi wérri ínuerri'inaa'ee quinínama cainabi ítala, jáiwa libésunawai yáawaa, léerdimi liá'a wánacaleerri jí'ineerri Claudio.

²⁹ Jáiwa ná'a éebidenaí Dios chuáni nácu Antioquia néenee sánaca, jáiwa nawówai nabánu nayúda nayájoo ná'a néenajinai yéenai Judea néeni, bácainaa tánashia néenaani nácacai.

³⁰ Jáiwa naméda cha jíni, nawánaca liá'a Bernabé ya Saulo, natée nalí nayúdau'naa nayá ná'a salínaica yéenai Judea néeni.

12

Santiago máanalica ya nawárrueda Pé'eru cuíta manúmai rícula

¹ Liyáali éerrimi, liá'a rey Heródesmi, jáiwa lichánau licánaquedani nayá ná'a áabi iglesia ísana.

² Libánu línua espada númayu Santigomi, liá'a Juan éenajirrimica.

³ Licábaca'ee sáica licáacoo judiobinirru, jáiwa nawína preso Pé'erumi. Liáni bésunawai liyáali éerri fiesta'inaami, náaya'inaami páani jócai murracau.

⁴ Liáwinaamite nawína liyá preso, Herodes wána naniquí liyá Pé'eruca cuíta manúmai ricúla, éedenai nayáca natuínas cuatro grupo soldado, ne cuatro soldado grupo namáni mánubaca. Liwówaini líyadaca chóniwenai náneewa quinínama, liáwinaami liá'a fiesta jí'ineerri pascua.

⁵ Liyáali Pé'eru yéerri cuíta manúmai rícula, natúyani wérri, ne ná'a iglesia ísanaca mamáarracani sáta linácu Dios yúcha cadánani wérri.

Dios jéda Pé'eru cuíta manúmai yúcha

⁶ Áabai táayee libéechá liyáali éerri Herodes íyadacta'inaamini chóniwenairruni, Pé'eru máairri liyáca chámata soldado éemanacu, bájerriu chámái cadénayu, nácula áabi soldado yéenai tuyenai linúma liá'a cuíta manúmaica.

⁷ Cawíquinta báqueerri ángel íyadacoo Wawácali shínaa, jáiwa cashiámui cámarrashiyu liá'a cuíta manúmaica. Liá'a ángel lidúnú Pé'eru bárrai nácu, jáiwa

licáweda jíni, limá lirrú: "¡Jibárroo cálicu!" Liyáalimi cadena licáwai Pé'eru cáaji nácucho,

⁸ jáiwa ángel ma lirrú: "Jisúwa jíibalau, jisúwa jishínaa sandalias." Cháwa Pé'eru médacani, ángel ma lirrú báaniu: "Jisúwa jishínaa capau wayúwai."

⁹ Pé'eru yáau líshírricu liá'a ángel, jócai liá léenaa yáawashia liá'a ángel médanica. Cábami lirrúta'ee lituírricu sái chái licábaca.

¹⁰ Ne nabésuneda quéechanacu sána catúyacanica, néenee néejoo nabésuneda áabi catúyacani báaniu, ne náiuu'inaami néerra linánibala jiárrui néerra yáairri bináawe, jáiwa liméecu liá'a linánibala bácai. Najiá'inaamiwai, nanís'a'inaami najínacuwai áabai cáaye, ángel máaca liyá bácai.

¹¹ Jáiwa cawítee Pé'erumi, limá'ee: "Chóque'e nucába yáawaiyi, liá'a Wawácali, bánuerri nulí ángel litúyaque'e tuyá Herodes yúcha, náucha léccchoo ná'a quinínama judióbini wówaini namédia nuájcha."

¹² Liáni léenaa jíni, Pé'eru yáau cuíta María íibana néerra, ruá'a Juan túwaca, jí'ineerri léccchoo Marcos, íchabacta náawacacoo natáania Dios yáajcha.

¹³ Limáida liá'a cuíta núma yéerri cáaye rícueji, báquetoo miyácau jí'ineechoo Rode rujiáu rucába tánashia jíni.

¹⁴ Rucúnusia'inaa ruéemi Pé'eru wawítama, jáiwa sáicta ruwówai jócuwa ruméecu lirrú, jáiwa rucánacawai cuíta licúla ruuíwa nalní, Pé'eru yáairri cuíta núma lícu.

¹⁵ Nayá namá ruli:

—Jiyá mawítee!

Ruyá rumá yáawaiyi. Nayá namá'ee:

—Jócai liyá, léwa jishínaa ángel liérra.

¹⁶ Nácula, liyá Pé'eru mamáarracai limáida nalí cuíta núma licué. Naméecu'inaamini, ya nacába liyá, jáiwa nacáarrudawai.

¹⁷ Ne liyá liméda nalí licáaju, manúmataque'e nayá, jáiwa líiwa nalí jíni chíashia liwácali jédau liyá cuíta manúmai rícueji. Jáiwa limá:

—Jíwa liáni Santiagorru ya léenajinairru.

Jáiwa lijiáwai liáu báawachalai.

¹⁸ Quéecha'inaami jucámmarracai, jáiwa natáania matuínaami nayá wáacoo ná'a soldado, jiníwata jótca náa léenaa chíashia nabésunau'u jíni Pé'eru yáajcha.

¹⁹ Jáiwa Herodes bánuia namúrruqui jíni, ne jótca néenaa náiuu'inaami jíni, liáni náata ná'a guárdiaca, jáiwa liwána náiiuua nayái. Liáwinaami liáni, Herodes jiáu Judea yúcha, jáiwa liáu liyácaí Cesarea néerra.

Dios cástigaa Herodes Agripa

²⁰ Herodes fiwirri wówa náajcha ná'a chóniwenai yéenaica chacáalee jí'ineerri Tiro ya Sidón. Tánda néenaa ná'a chóniwenai náacoo natáania Herodes yáajcha, jáiwa'ee néenaa naméda najúnicaí liá'a Blástoca, báqueerri chóniwerri cawéni wérri liájabasai liá'a rey Heródesca. Tándeza nabánua nachuániu Blasto yáajcha Heródesru: Wayá jócai wówai wáiinua yáacacoo jiájcha, jiníwata wayá cúnsguenai iyacaishi jishínaa cáinabi. Néenee léccchoo Blasto táania liájcha liá'a Heródesca, quéewique'e lirrishibia nayá.

²¹ Liyáali éerri lirrishibia'inaa jíni liá'a Heródesca lisúwa'ee líibalau rey shínanaa, jáiwa'ee liwárruawai lishínaa liárrubai itá'aa. Néenee'e máanui cábacoo litáania nalí.

²² Néenee'e chóniwenai nachána namáidada'ee: "Jócáiwa washíalicuerri liéni chái jitáania, wamá báqueerri Dios!"

²³ Liyáalimi'e, báqueerri ángel Dios shínanaa liwána Herodes bálinacoo, jiníwata liá'a Herodes jócai méda Dios carrúninaa, cáberriu jicá'a dios. Néenee libéechalawoo máanalí jíni éenishi iyani.

²⁴ Nácula'ee liá'a Dios chuánica cáarralerriu mamáarraca náiiwa quinínama cáinabi itá'aa.

²⁵ Bernabé ya Saulo nanís'a'inaa'ee nashínaa tráawaju Jerusalén rícu, néejoo'eewoo Antioquía néerra. Náajcha'eewoo natéee Juan liji'inaa léquichoo Marcos.

13

Bernabé ya Saulo nachána nashínaa tráawaju Diosru

¹ Liá'a iglésiaca yéerri Antioquía ái siwadederri Dios chuáni já'a ya éewiderri. Nayá Bernabé, Simón (yá'ee liá'a jí'ineerri léquichoo cachájulai), yá'ee Lucio Cirene néenee sái, Manaén (liá'a dáwinerricoo Herodes yáajcha, liá'a wánacaleerri Galilea rícu) ya Saulo.

² Áabai éerri, nácula'ee nayá'ee nayá culto rícu lirrú'e Wawácalica liyáali nayá jócai íya, yúnenai, liá'a Espíritu Santo má'ee nalí: "Ishírrí nulí liá'a Bernabé ya Saulo lirrú liá'a tráawajuba numáidani nayá nácu."

³ Néenee, liáwinaami na'óra'inaa ya nayúnaa léquichoo, namáaca'ee nacáajiu nanácu ya tá'ee náiiwa nanáwau nalí.

Téenai Dios chuáni Chipre néerra

⁴ Espíritu Santo bánuá nayá, ná'a Bernabé ya Saulo ná'eewau áabai chacáalee jí'ineerri Seleucia, néenee'e ná'eewau náurrucloo lancha ricúla náaque'iu áabai liwówai néerra jí'ineerri Chipre.

⁵ Náiniu'inaa'ee liá'a lancha chánactacoo néeni jí'ineerri Salamina, liwówata néeni jí'ineerri Chipre. Jáiwa nachána'ee náiiwa Dios chuáni lirrícula liá'a sinagoga judíobini shínaa, Juan yáairriu náajcha léquichoo jícá'a liá'a tálidedeerri nayá.

⁶ Najina'eewau quinínama litéeji liá'a liwówaica náiniu'e áabai chacáalee jí'ineerri Pafos, náiniu'e báqueerri washiálicuerri camálicai judío jí'ineerri Barjesús, washiálicuerri canúma yúwicai jócai fiwa yáawaiyi Dios chuánicá.

⁷ Liéni camálicaica yáairri liyá liájcha liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Sergio Paulo, washiálicuerri cawítee. Liá'a wánacaleerri libánua namáidaca Bernabé ya Saulo, jiníwata wówairri léemica Dios chuáni.

⁸ Ne liá'a camálicaica, liji'inaa griégoyu Elimas, jócu'e liwówai wánacaleerri éebidaca Jesucristo nácu.

⁹ Néenee liá'a Sauloca, jí'ineerri léquichoo Pablo, cashiámui Espíritu Santoyu, licába'ee ya lirrátueda'ee lirrú,

¹⁰ limá'ee lirrú:

—¡Canúma yúwicai, máashii wítee, Wawásimi cíulee, lijinai liá'a quinínama sáicaica! ¿Tánda jísai jináawida báawachala Dios chuáni?

¹¹ Chóquejoo Dios cástiguerrínaa jiyái: jiyá maaquerri'inau matuí'inaa, íchaba éerriminaajoo, jiyá jócai'inaa éewa jicábaca cáiwia cámarraa. Liyálimi'e camálicaica Elimasca limáaca'eewoo báitanacu catáwacai rícu, matuí jócai cába, limúrru'e báqueerri washiálicuerri téerri'inaa licáajai nácu jiníwata jócai cába.

¹² Wánacaleerri cába'inaa jíni, jáiwa léebidai Dios chuáni nácui, jiníwata cáarruderriu léemica liá'a náiiwanica Jesucristo chuánica.

Pablo ya Bernabé téenai Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Antioquía Pisidia shínaa

¹³ Pablo ya ná'a máinaicoo liájcha, náurrucloo á'a Pafos néeni lancha ricúla náaque'iniu áabai chacáalee jí'ineerri Perge, cáinabi itá'aa jí'ineerri Panfilia; néenee Juan máacab éejowai Jerusalén néerra.

¹⁴ Náiniu'inaa Perge néerrai nabésunau Antioquía néerra, yáairri urrúni Pisidia. Néenee, sábadoca, éerri nawówa iyabactacoo, nawárrua'eewoo sinagoga rícu, nawáa'eewawai.

¹⁵ Néenee ná'a sinagoga néenee sána, naliá'inaa cáashta shínaa ley ya ná'a fiwadedenai Dios chuáni báinacu, nawácanai ná'a sinagogaca namáida nalí ya namá'ee:

—Nuéenajinai, áicta iwáaliani iwówa lícuu já'a fiwa walíni wéemi áani sáicta'a wawówa yáajcha, fiwa walíni.

¹⁶ Néenee Pablo libárrua'eewau liméda licáajiu nalí manúmataque'e nayáca, limá'ee:

—Éemiu iyá, israelítabini, iyá chajá chóniwenai báawatani chuáni, cáarruni cába Dios.

¹⁷ Liá'a Dios shínaa chóniwenai Israel wíneerri wawérrinaibimi; liméda chacáalee wérrinai quéechá'inaa nayáca újnibi yáainai báawachala Egipto rícu, néenee lidánaniyu Diosca naijáu néenee lirrícucha liá'a cáinabica.

¹⁸ Dios guánta náajcha liá'a máashii namédani lirrú, chaléeni liá'a cáinabi jiníctala yéerri cajbamí cuarenta camuí.

¹⁹ néenee limárdia siete naciones cáinabi jí'ineerri Canaán, quéewique'e liá nalí cáinabi ná'a wawérrinaibimi.

²⁰ Quinínama liéni lidécudau újni cuatrocientos cincuenta camuí. Liáwinaami liá wánacaleenai chóniwenairru cáashia liá'a léerdi liá'a fiwadederri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Samuel.

²¹ Néenee nasáta'ee báqueerri rey wánacaleerri'inaa, ne Dios yáa rey Saul licúulee liá'a Cisca, Benjamín éenajinaimirru; Saul rey cuarenta camuí.

²² Liáwinaamite Dios éeda liárru liá'a Saúlca, liá rey Davidruni, Dios má'ee David liúcha: 'nuínu liá'a washiálicuerri Davidca, licúulee liá'a Isaica, washiálicuerri nugújtani, méderri quinínama liá'a nuwówainica'.

²³ Néenaa ná'a natáqueenaimi liá'a Davidca, néenaa Jesúsja, liá'a Dios bánuanica quéewique'e liwáseda israelitabini, léjta limáyu liá'a Diosca.

²⁴ Jóctanaa Jesús ínu, Juan jái íiwa Dios chuáni quinínama chóniwenai Israelru, limá nalí néejooque'iú Disorsu nabáutisaque'inu.

²⁵ Juan urrúni'inaa máanaliqui jíni limá'ee nalí: 'Nuyá jócai léjta imáyu'u irrúwoo; ne liáwinaamijoo línu báqueerri, nuyá jócai nuénaminaa nuwásaidaca líiba nácula cotizas.'

²⁶ "Nuéenajinai Abrahám táqueenaimi, iyá báawacha sánaca cáarruni cába Dios: liéni chuánshica léewa éewerri litée iyá áacairra.

²⁷ Ná'a yéenaimica Jerusalén rícu, ya ná'a wánacaleenaica, jócani yáa léenaa tánashia Jesús, jócai néemi léquichoo náiiwani ná'a fiwadedenai Dios chuáni báinacu, liá'a cásashta ilánica sábado rícu; cháwa nalíwoojo, namá'inaa Jesús rúnai'inaa máanalica, línu'inaa néerra liá'a Dios máni nácula báinacu.

²⁸ Jíni náiinuni linácu máashii limédanica néewaque'e náiinuacani, nasáta'ee Pilato yúcha nawánaque'e náiinuacani.

²⁹ Néenee liáwinaami, jái sámu liméda quinínama liá'a limáni nácula Dios chuáni, náurrucueda cruz nácula jíni, naquéni jíni.

³⁰ Ne Dios éejoo licáwiadacani.

³¹ Ichaba éerrite, Jesús íyadau nalí ná'a yáainemicoo liájcha Galilea Jerusalén néerra, ne chóque'e nayá ná'a táanenai Jesús nácu chóniwenairru.

³² "Ne cháwa wayá índenai wayá irrú liáni sáicai chuánshica: Liá'a Dios máni nácula nalí ná'a wawérrinaimica,

³³ Ái Dios méda wáajchay, wayá natáqueenaimica. Liéni limédani léejueda Jesús cágica, újni litánau rey David salmo chámái rícu, linácu liá'a Dios mánimi Jesúsru: 'Jiyá nucúlee, nuyá jísáljinaa yáawaiyi.'

³⁴ Dios jái fiwaqui jíni liyá éejuerri'inau cágica, jócubeecha máashii liá'a líinaaca, limá'inaate ná'a tánenacoo: 'Numédani'inaa liá'a majíconaa ya yáawaiyica numánimi Davidru báinacu.'

³⁵ Tánda limá lequíchoo ábabí rícu: 'Jócuminaa línda lináanai bádacoo liá'a lishínaa majíconaa cashírruedacaina.'

³⁶ Néenee sáicani, yáawaiyii liá'a Davidca sírbeerri lirrú liá'a chóniwenica lishínaa éerrimi, léjta Dios wánacaalau liyá, néeneete máanali jíni liáawacau liwérrinaibini náajchau, néenee lináanaimi bádawai.

³⁷ Ne lináanai liá'a Jesús, Dios éejuedani cágicai, jócu bádacoo.

³⁸ Chái cábacanaa, nuéenajinai, iyá arrúnaa yáa léenaa léca liá'a lipérdownayu'u wajíconaa wáiiwani irrú Jesús ífwanaa ricueji.

³⁹ Ne ná'a quinínama máaqueñai nawówau Moisés shínaa ley nácu, jócai nawáalia bádeerdeerri'inaa najíconaa nácuejiu, ne chóque'e quinínama máaqueñai nawówau Jesús nácu libádeda najíconaa.

⁴⁰ Icábawa yúchaujoo, jócubeecha licáu inácula liá'a natánani ná'a fiwadenica Dios chuáni báinacu:

⁴¹ 'Icábani, iyáte cháaneenaicani,

icáarrudau ya amáarra iyái,

jíníwata ishínaa éerri numédaminaa máanui wówashica jócai éebida nácu, áiquita íiwerri irrújani'i'.

⁴² Liá'a Pabloca ya ná'a lijúnicaica naijá'inau lirrícucha liá'a sinagogaca judíobini shínaa, ná'a jócani jiáu judíobini, namésuda'ee nayá néejooque'iú báaniu liá'a ábabí sábadoca natáaniaque'e nalí quinínama liáni.

⁴³ Amáarrai'inaami liá'a náawacactacoo sinagoga rícu, ichaba judío ya ná'a báawache sánaca éebidenai nanácu ná'a judíobinica, jáiwa náau yáajchay Pablo ya Bernabé. Ya náa nawítee nayáquini'e machácani mamáarraca linácu liá'a Dios nísa'u' limáida nayái.

⁴⁴ Liá'a ábabí semana, sábado rícu, atéwa quinínama chóniwenai chacáalee rícu sána yáawaquenai'inau néemique'e Wawácali chuáni.

⁴⁵ Ne ná'a judíobinica nacába'inaa ichaba chóniwenai yáawacacuwai, jáiwa cadéni nayái, jóca áabena nawówa Pablo yáajchay, ya namá cacháni chuánshi Pablorrú.

⁴⁶ Néenee liá'a Pabloca ya liá'a Bernabéca, natáania'ee cadánaniyu, namá'ee nalí:

—Wawáalia arrúnaaca wáiiwa Dios chuáni quéechanacu irrú iyá judíobinica; ne iyá jocani icábau icáwicaca jocai amáarra, yáaliminaa wáujoo nayáctala ná'a jocani judíobini.

⁴⁷ Jiníwata cháwa Dios bánuwa wayá jírra, limá walí:

‘Numáaca jiyá jíc'a áabai cámarrashi quinínama chóniwenairru, itéee nuchuaná wásedeerri'inaa cáashia tún amáarractala cainabi.’

⁴⁸ Néemi'inaa jíni, ná'a jocani judíobini sáicta'ee nawówa nachána'eewoo namáca liá'a Dios chuánica sáicai; yá'ee néebida quinínama ná'a yáainai linácu liwínanica liáque'e nacáwica jocai amáarra.

⁴⁹ Cháwa náiiwa Wácalishi chuáni jírra quinínama cainabi.

⁵⁰ Ne ná'a judíobinica natáania'ee náajcha ná'a fína sáicani wérri ya cawéninica ya washiálicuenai cawéninica lirricu liá'a chacáaleeca, natáania Pablo nácu ya Bernabé quéewique'e nacánaquedá náyá, néewaque'e najédani lirricucha liá'a cainabica.

⁵¹ Néenee Pablo ya lijúnicaica, jáiwa'ee natútuda náiiba náuchau liá'a pucúpcubeeaca, limáyu'inaa jocani nawówai Dios chuáni ná'a chóniwenica, néenee ná'a éewawai Iconio néerra.

⁵² Ne ná'a éebidenica cashiámuni Espíritu Santoyu ya sáictani wówa.

14

Pablo ya Bernabé Iconio rícula

¹ Liá'a chacáalee jí'ineerri Iconio, Pablo ya Bernabé nawárroo lirrícula chámataanaa liá'a sinagoga rícula judíobini shínaa, natáania'ee sáicai wérri chuánshica náli, íchaba'ee chóniwenai éebida náli liá'a náiiwanica, ná'a judíoca ya ná'a jocani judíobini.

² Ne ná'a judíobinica jocani éebida natáania máashii náli ná'a jocani judío, nawánaque'e napénsaa máashii nanáctica ná'a néenajinaica.

³ Tánda ná'a apóstoluca namáaca'eewoo néeni íchaba éerri, máaqueñai nawówau Dios nácu natáania quinínama yáawayi Dios chuáni nácu; ya liá'a wawácalica iyada liá'a namánica liá'a nínaashica Dios wáalianica, liáyu náli liwíteu namédadai shínaashica ya jocai nacába cáji.

⁴ Ne ná'a chóniwenica chacáalee rícu sánaca jocani áabenaa wówa, áabibi judíobini yáajcha, áabibi yéenai apóstolu yáajcha.

⁵ Néenee ná'a judíobinica, ya ná'a jocani judío natáania'ee náajcha ná'a wánacaleenaica nabásedaque'e náyá ya léquichoo náiuuque'e náyá iibayu.

⁶ Ne Pablo ya Bernabé ná'inaa'ee léenaa jíni, jáiwa namániwai chacáalee jí'ineerri Listra rícula, ya léquichoo chacáalee jí'ineerri Derbe, chacáalee cainabi jí'ineerri Licaonia, ne cainabi líteeji sáica,

⁷ néeni léquichoo náiiwa náli Dios chuáni sáicaica.

Náinueda Pablo tibayu chacáalee Listra rícu

⁸ Liá'a chacáalee Listracá néeni' liyá liá'a washiálicuerri jocai éewa lijinacoo. Jocai jinacajiu, jiníwata lijédanirra. Liéni washiálicuerri wáairri liyáca,

⁹ éemeri liyáca liá'a Pablo iiwanica, liá'a Pabloca cába lirrú, yá'ee licába wáalierr'i'e éebiderri lichúni'inau.

¹⁰ Néenee Pablo ma lirrú cadánani chuánshiyu:

—Jibárroo machácani jicáwayu!

Liá'a washiálicuerrica, jáiwa libárruawai ya léenuwai ya lijinawai.

¹¹ Ná'a chóniwenica nacába'inaa liá'a Pablo médanica, jáiwa'ee namáidada chuánshi Licaoniayu:

—Dióse újni washílicuenica yúrrucuenaiu wayáctalaca!

¹² Nacába'ee liá'a Bernabéca jíc'a'ee nashínaa dios jí'ineerri Zeus, ya liá'a Pabloca jíc'a'ee dios jí'ineerri Hermes, jiníwata liyáwa mawí táaniaca.

¹³ Liá'a sacerdóteca Zeus shínaa, wáalierr'i áabai templo iníjbaa wárruerrico chacáalee rícula, línda'ee pacáa yá'ee cachílinai íwinaashi; liyá'ee ya chóniwenai nawówai'e nasátacoo apóstolubini yúcha, yá'ee náiiwu pacáa néemani'inaa náli.

¹⁴ Ne liá'a Bernabéca ya Pabloca ná'inaa'ee léenaa jíni chóniwenai méda nayá náajcha, jáiwa'ee nashírricueda nábalawai, jáiwa nawárroo chóniwenai fibirrai, namáidada'ee:

¹⁵ —Washílicuenai, ¿ne tánda iméda liérra? Wayá washílicuenai léjta iyá. Tández jíc'a' wáiiwuca wáiiwa irrúni, jocubeecha iméda mawí liá'a jiníyi iwéni, éejooque'iui lirrú liá'a Dios cawíica, liá'a méderri éerri ya cainabi ya manuá ya quinínama yáairri lirrúci.

¹⁶ Báawita íchaba éerri néenee bésuneerricoo Dios máaca bácainaa nawína nashínaa iníjbau,

¹⁷ séewirri táania liyá jájiu ne liá'a yáawaiyiica, liyá bánuerri irrú únía quéewique'e iwáalia banácali, yáirri quinínama irrú iyacaishi quéewique'e iyacani sáictaque'e iwáalia.

¹⁸ Ne áawita namá nalí quinínama liáni, ne atéwa cabálini wérri nalí jócu naínda chóniwenai íinua ná'a pacáaca náque'e irrú cuésherri éemerriu, ya náa irrú sáicai.

¹⁹ Ya liyáalimi náiinu ná'a judío Antioquía néenee sánaca, ya ná'a Iconio néenee sána, natáania'ee náajcha ná'a chóniwenaina nanáawidaque'e nawítee; néenee jáiwa náiinua Pablo fírbayu, jáiwa'ee namá'ee nalíwoo máanaliyi, jáiwa'ee nárda jíni bináawala chacáalee yúcha.

²⁰ Né'e ná'a éebidenaica jáiwa'ee nayá Pablo téejii, jáiwa'ee libárruawai léajo'eewau chacáalee rícula, áabai éerri cajójcha'inaami jáiwa lijíwai Bernabé yáajcha chacáalee jí'ineerri Derbe.

²¹ Liáwinaami líiwa'inaa Dios chuáni sáicai Derbe rícu, léejuedacta íchaba chóniwenai Diosru, jáiwa'ee néejoo bániwai Listra néerra, Iconio néerra, ya Antioquía néerra léquichoo.

²² Narrícu nárra chacáaleeca náa nadánani'e ná'a éebidenai namá'ee nalí iyáwjajod cadánani Dios chuáni nácujuoo, namá'ee nalí wawárruaque'iú Dios wánacaalactalaca rúna'ee wabésuneda carrúni jináata liá'a íchaba máashiica.

²³ Ne léquichoo namáaca wánacaleenai quinínama iglesia máanabaca, ya liáwinaami na'óra'inaa'ee ya nayúna'inaa, jáiwa'ee namáaca Dios cáaji rícu jini, ná'a'ee éebidenaica.

Pablo ya Bernabé néejoo Antioquía shínaa Siria néerra

²⁴ Nabésuna'eewoo liá'a cainabi shínaa jí'ineerri Pisidia, náiinu'e cainabi jí'ineerri Panfilia néerra.

²⁵ Náiiwa'ee Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Perge rícu, jáiwa náawai chacáalee jí'ineerri Atalía néerra;

²⁶ náurrucua'eewoo lancha rículai chacáalee jí'ineerri Antioquía néerra, liá'a chacáalee nasáctactaní nanácu namáacactaní nayá quéechanacu Dios cáaji rícu, linácu liá'a tráawaju jáiwi nanísacai.

²⁷ Náiiinu'inaa Antioquía néerrai, náawaca'eewau ná'a iglesia ísanaca quinínama, ya tá'ee náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha, ya léjta wácalishi méecu nalí iníjbaa ná'a jócani judíobini, quéewique'e néewa néebida léquichoo.

²⁸ Pablo ya Bernabé namáaca'eewoo néeni íchaba éerri náajcha ná'a éebidenaica Dios nácu.

15

Náawaca'eewau Jerusalén rícu

¹ Liyáali éerrimi'e, áabibi chóniwenai jiánaimicoo Judea néenee Antioquía néerra, nachána'eewau néewidaca ná'a néenajinaica jócani'e nawásedacoo néebida linácu liá'a náijque'e nachíipi íimanaa juáta, cha léjta Moisés liwána namédaca.

² Pablo ya Bernabé, jáiwa nacáita yáacau wérri náajchai, néenee Pablo ya Bernabé ya áabibi mawí nawína áabai washílicuenai náaque'iníu Jerusalén néerra ya natáaniaque'e linácu liáni náajcha ná'a apóstol Luca ya ná'a salínaiglesia ísanaca Jerusalén néenee sánaca.

³ Nabánua'ee ná'a iglesia Antioquía néenee sánaca, nabésuneda'inaa liá'a cainabi jí'ineerri Fenicia ya Samaria, jáiwa'ee náiiwa ná'a jócani judíos namáaca'ee nawítee ajuitaimica quéewique'e nasíguia Diosru. Ya quinínama ná'a máaqueñai nawówau Dios nácu, sáicta'ee wérri nawówau néemi'inaa liá'a chuánshi sáicaica.

⁴ Náiiinu'inaa Jerusalén néerra, Pablo ya Bernabé narríshibia'ee nayá iglesia ísanaca ya ná'a apóstol Luca ya ná'a salínaibinica, náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha.

⁵ Ne áabi ná'a fariséobinica éebidenai Jesús nácu, nabárrua'eewau ya namá'ee:

—Arrúnaa'ee nawíchua nachíipi íimanaa juáta ná'a éebidenaica jócani judío, nabánua'ee nacúmpliaque'e ley Moisés wánani namédaca.

⁶ Jáiwa'ee náawacawai ná'a apóstolubinica ya ná'a salínaica quéewique'e natáaniacani lináciu.

⁷ Néenee liáwinaami natáania lináciu, jáiwa'ee Pé'eru bárruawai limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, iyá yáine léenaa báinacu Dios máiderrite nuyá fíbicha nuíwaque'e irrú saícai chuáninica liá'a wásedeerri'inaa nalí ná'a jócani'inai judiobini, quéewique'e nayá néebidaca.

⁸ Dios yáa léenaa wawówa, líiyada'ee walí lirríshibiaca nayá, liá'ee nalí Espíritu Santo, léjta liáy'u walíni.

⁹ Dios jiní limédani báawatani wítee wáucha nayá ya wayá, ne léquichoo nayá bádedeenai nawówau níwata namáacaca nawówau linácu.

¹⁰ Ne chóque'e ¿tánda éeneda Dios iwána namédaca liá'a nawítee ajuítaimica, jócaite wéenaa wacúmpliaete jiní wérrí áawita ná'a wawérrinaimica?

¹¹ Báawachala wáucha, wayá eéebidenai wawásedacoo mawéniyu saícaca wáajcha liá'a Wawácali Jesúscua, nayá wáseneu liúcha liá'a máashii léquichoo léjta wayá.

¹² Quinínama nayá manúmata néemi'e nayáca liá'a Pablo ya Bernabé táaniani liyá nácu liá'a shínaashi ya liá'a jócai wacába cáji Dios médani náajcha náiibicha ná'a jócani judiobini.

¹³ Jái'inaa nanísá natáaniacai, Santiago má'ee:

—Nuéenajinai, éemite nulí:

¹⁴ Simón íwa walíni léjta Dios caníinaa licába nayá quéechanacu ná'a jócani judiobini, liwína'ee níneenaa chóniwenai namédaque'e chacálee Diosruja.

¹⁵ Liáni áabenai léjta natánaumini ná'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, léjta limáyu Dios chuánica:

¹⁶ 'Ne liáwinaami liáni nuéejoominaajoo nubárrueda báaniujoni liá'a cuíta cárarralierrico liyáca David shínaaca;

nuchúniminaa báaniujoni ya nubárruedaminaa báaniujoni,

¹⁷ quéewique'e quinínama náajcha ná'a namúrruque'e Wácalishi nawówa yáajchau léquichoo,

náajcha ná'a quinínama cáinabi ítesanaca ná'a máaqueñai nayáu báawacha nuji'inaa nácu.

¹⁸ Liá'a Wawácalica, wáneerri náa léenaa liáni quinínama báinacumi, liá'a máaqueñari lichuáni'.

¹⁹ "Nuá léenaa nulíwoo, jócai sáica wabánuwa naméda liá'a jócai rúnau ná'a jócani judío, máaqueñai nawíteu ajuítaimica nasiguiaque'e Diosru.

²⁰ Rúnaaminaajoo watána nalí nashírrique'iú liúcha liá'a namédani nalí ná'a jócani Dios. Cáwique'e nacá'a náuchau naméda máashii náinaayu. Jócubeecha íya liérra cuéshinai sácumenaicoo íinaa, jiní liá'a jórquerrico, ya jócai léquichoo íirrai.

²¹ Ne wawówaicta wáa léenaa báinacu sáimi ái níneenaa já'a chacálee rícu, ná'a eewidenaica Moisés shínaa ley, liá'a naliénica sinagoga rícu éerri jútainchu nawówa iyabactacoo.

Liá'a cáashtaca ná'a jócani judiobinirru

²² Apóstolubinica ya ná'a salínaica, ya ná'a quinínama iglesia ísanaca, jáiwa nawína áabi níneenaa ná'a eéebidenaina nabánuaque'e nayá Antioquía néerra Pablo ya Bernabé yáajcha. Jáiwa'ee nawína Judas, n'é lequéchoo liji'inaa Barsabás, ya Silas, washiálicuenai cawíteenica náiibicha ná'a eéebidenaina,

²³ náajcha nabánuwa áabai cáasha mérri chá'a:

"Wayá apóstolubinica ya ná'a salínaica ná'a éenajinaica watáa wéenajinai ná'a jócani judiobini, ná'a yéenai Antioquía rícu, ya Siria rícu lequéchoo ya Cilicia léquichoo.

²⁴ Wáa léenaa áabi chóniwenai yáaineu wayéji áani jócani wabánuwa néerra, ijódia'ee liyú liá'a ichuánico, jócai náa léenaa chítashia nayáu'inaa jíni.

²⁵ Tánda, wáawacawai, sáica wacábaca wawína wéenau náaque'inu nacába iyáctalaca náajcha ná'a sáictani wérri wítee wéenajinai Bernabé ya Pabloca,

²⁶ ná'a máaqueñeu nayáu carrúnatairru Jesucristo jí'inaa nácu.

²⁷ Ne lequéchoo wabánuwa Judas ya Silas lequéchoo: Nayájoo natáaniaminaa yáajchajoo náiibicha ná'a quinínama liáni.

²⁸ Ne sáicai wérri wacába liá'a Espíritu Santoca ya wayá lequéchoo, jócuminaa wabánuwa irrú quéewique'e iméda quinínama léjta Moisés tánímica, báawacha liúcha liáni:

²⁹ Jócubeecha íya cuéshinai íinaa náani néemani nalí ná'a jócani diose. Jócubeecha íya íirrai, ya lequéchoo ná'a cuéshinai sácumenaicoo, cáwique'e nacába náuchau naméda máashii náinaayu. Itúyactau wáujoo liúcha léju liáni, imédaminaa sáicajoo. Sáicaque'e yáajabajoo."

³⁰ Ne nayájoo, néenee náiwa'inaa nanáawau, náau Antioquía néerra, náawacacoo'eewau ná'a iglesia ísanaca néntregaa cáashta nalí.

³¹ Ná'a néenajinaica naliá'inaa cáashtai sáicta wérri nawówa.

³² Liá'a Judasca ya Silasca wáalenai Dios wítee nawówa lícu, náiwan'i'inaa chóniwenairru sáicta wérri'e nawówa néenajinai yáajchau.

³³ Liáwinaami liá'a éerrica, ná'a néenajinaica náiwa'ee nanáawau nalí, nabánuia nachuáni nalí sáicta wérri nawówa, quéewique'e néeoocoo báaniu ná'a bánuenai nayá. [

³⁴ Ne liá'a Silasca wówerri limáacacoo.]

³⁵ Ne Pablo ya Bernabé namáacau Antioquía rícu, íchaba yáajcha mamáarraca néewida ya náiwa Jesucristo chuáni.

Pablo chánau lijácoo chámachu'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru

³⁶ Áabai éerri liáwinaami, Pablo má'ee Bernabérru:

—Wáu wacába náibeji báaniu ná'a wéenajinaica chítashia nayáu jíni quinínama chacáalee rícura, liá'a wáiwactamite wawácali chuáni, wacábaque'e chítashia nayáu jíni.

³⁷ Bernabé wówerri litée náajchau Juan, liá'a jí'ineerri léquichoo Marcos;

³⁸ Ne Pablo jócai wówai litée Marcos, jímíwata liá'a Marcosca limáaca bácai Pablo ya Bernabé Panfilia rícu, jócai wówai liácoo náajcha liá'a tráawaju namédanica.

³⁹ Jáiwa náawacawai naméda yáacacuwai linácu liáni, jáiwa'ee nashírria yáacawai. Bernabé litée'e liájchau Marcos náurrucuco'eewau lancha rícula náaque'iniu liwómai jí'ineerri Chipre,

⁴⁰ nácula Pablo liwówaiyu liwína'a Silas, ya ná'a néenajinaica nasáta'ee nanácu Dios jí'inaa nácu, jáiwa'ee najiá'eewau néenee,

⁴¹ nabésuna'eewau Siria ya Cilicia ná'a'ee nadánani ná'a néenajinaicoo yáainai iglesia rícu.

16

Timoteo tálideda Pablo ya Silas

¹ Pablo línu'e Derbe ya Listra néerra, líinuctala'ee linácu liá'a báqueerri quéebidacai Jesucristo nácu, jí'ineerri Timoteo, rucúulee ruá'a báquetoo ínetoo judía quéebidacau Jesucristo nácu, lisáljinaa griego.

² Ná'a néenajinaica yéenai Listra rícu ya Iconio rícu, natáania'ee sáicai wérri linácu.

³ Pablo wówerri'e Timoteo yáacoo liájcha, ne quéechanacu liwána náiju nachípi fímanaa juáta, quéewique'e jóca fíwirri nawówa ná'a judóbinica ná'a yéenaica líta'aa liá'a cainabica, ne quinínama yáine léenaa Timoteo lisáljinaa griego.

⁴ Quinínama chacáalee nabésunactacoo, náiwa'ee náacoo néenajinairru, linácu liá'a náiwani ná'a apóstolubinica ya ná'a salínaabinica ná'a iglesia Jerusalén ísanaca.

⁵ Ná'a iglesia ísanaca, jáiwa'ee nadáwina nawíteewai Jesucristo jí'inaa nácu, ná'a maaquenai cabálininaa, ya liá'a namánaba ná'a éebidenaina lidáwinau mawí.

Pablo dájuni báqueerri washiálicuerri Macedonia rícu sái

⁶ Liá'a Dios shínaa Espíritu Santoca jócai wówai náiiwa Jesucristo chuáni léenaa lirícu liá'a cainabi jí'ineerri Asia shínaaca, jáiwa'ee nabésunawai liá'a cainabi jí'ineerri Frigia ya Galacia,

⁷ náiniu linúmamirra liá'a cainabica jí'ineerri Misia. Ne néenee namá'inaa'ee nalíwoo nabésunacoo cainabi jí'ineerri Bitinia, ne liá'a Espíritu Jesús shínaaca, jócai linda jíni.

⁸ Néenee'e, nabésunau machácani Misiarra, náurrucua'eewau á'a lancha chánactau jí'ineerri Troas.

⁹ Liyáali éerrimi Pablo dájuni'e dajuishi táayee; licába'ee báqueerri washiálicuerri shínaa cainabi jí'ineerri Macedonia, libárrua'eewau limá'ee Pabloru: "Jibésunau Macedonia rícula jiyúda wayá."

¹⁰ Pablo quéecha'inaa lidájuni'inaa liárra dajuishica, jáiwa wachúni washínaa iníjbaawai wáaque'iу Macedonia shínaa cainabi ítala, yáawaiyi Dios máiderri liyá wayá wáaque'iу wáiiwa nálf sáicai chuánshica liá'a Dios chuánica.

Pablo ya Silas Filipos rícu

¹¹ Wáurrucoowai Troas néenee, wáau machácani liwómai jí'ineerri Samotracia, áabai éerri néenee wáiinu áabai chacáalee jí'ineerri Neápolis.

¹² Néenee jáiwa wáawai áabai chacáalee jí'ineerri Filipos, liá'a chacáalee mawí máanuica líta'aa liá'a cainabi Macedonia shínaaca, nayácta íchaba náa'a romanobini. Néerra wayáte jócai íchaba éerri.

¹³ Áabai éerri liá'a wawówa iyabactacoo, jáiwa wajíawai bináawala chacáalee, méeda tácoowala, liá'a wamáctica walíwoo áabai yáarrushi nasátactau náa'a judíobinica. Jáiwa wawáawai watáania sáicai chuánshi, nalí náa'a finaca yáawaquenaico wáajcha.

¹⁴ Báquetoo néenaa jí'ineechoo Lidia; ruyá néenee sáu áabai chacáalee jí'ineerri Tiatira, wéndeechoo wárruma cawéni quírrai wérri. Ruáni ínetooca, yáichoo sáicai Diosru, éemechoo'e ruyáca, liá'a Wawácalica jáiwa lidúnú ruwówai ruéemique'e liá'a Pablo táaniani liyá nácu.

¹⁵ Ruéebida Jesucristo nácui rubáutisawai, náajcha náa'a quinínama ruéenajinaica, ne liáwinaami, jáiwa rusáta wáucha:

—Ne iyá imáctica iwówau yáawaiyica yálmina nuyá nuéebidaminaa Jesucristo nácu, ínu chérra yáaque'inu núbana néerra.

Jáiwa ruwána wamáacaque'inu ruájcha.

¹⁶ Libésunate áabai éerri wá'inaateu chaléeni náctalacoo nasáta Dios yúcha, jáiwa wáiinu báquetoo miyácau wáalechoo áabai espíritu cadíbinacai. Ruyá nawáancaala yáarru, ruyá yáichoo léenaa wérri jiníwata áabai espíritu máashii iwaca rulíni. Tánda ruwácanai jéda íchaba warúrua.

¹⁷ Ruáni miyácauca, jáiwa ruchánau rujínacoo Pablo ya wáajchai, rumáídada'ee ruácoo:

—JNáani washiálicuenica sírbenai Diosru liá'a yéerri áacairra, náa'a íiwenai irrú, chítashia Dios éewa'inaa litée iyá áacairra'inaa!

¹⁸ Liáni rumédani íchaba éerri, cáashia Pablo, wówa iíwrri liwówa, jáiwa'ee léejoo báaniu limá'ee lirrú liá'a espíritu yéerri runácu ruá'a miyácauca:

—Lijí'inaa nácu liá'a Jesucristoca, nuwána jijiácoo rúcha.

Liyáalimi espíritu máashiica limáaca ruyái.

¹⁹ Ne náa'a ruwácanica ruá'a miyácauca, nacába'ee jócai sáica nagáana runácu warúrua mawí, jáiwa'ee nawína Pablo ya Silas, jáiwa natéequ'e nayá wánacaleenairru, liá'a plaza chúnasaica.

²⁰ Jáiwa nabárrueda nayái nawácanai náneewa namá'ee:

—Náani judíobinica ínuenai naméda walí máashii nacáarralia washínaa chóniwenai,

²¹ éewidenai nawíteeyu wayá jócai wéenaa warríshibiaca, jócai wéenaa namédaca, jiníwata wayá romanobini.

²² Néenee náa'a chóniwenica nabárroo nanácula liá'a Pablo ya Silas, ya namá'ee náa'a nawácanica namídudaque'e náabala nabásaidaque'e bárayuni.

²³ Néenee nanísia'inaa nabásaida nayái, naníqui jíni cuíta manúmai rícula, namá'ee lirrú liá'a catýacaica liá'a cuíta manúmaica licábaque'e nayá, jócubeecha najiáu nayáca.

²⁴ Quéechá'inaa lirríshibia liáni catýacaica cuíta manúmai liníqui wérri nayá sáica, ya liníqui náiba áacairra linácula liá'a áicuba cadúcunica lijí'inaa cepo.

²⁵ Ne liyáalimi béewami táayebee, Pablo ya Silas nasátau ya narrába shímashi Diosru, ya náa'a áabi yáainai cuíta manúmai ricu néemini nayáca,

²⁶ Ne liyáalimi licúsú liá'a cainabica cadánani wérri lichúnida liá'a cuíta manúmaica. Liyáalimi límecu linúma liá'a cuíta manúmaica quinínama, náa'a yéenai cuíta manúmai rícu liwásau liá'a nashínaha cadénaca.

²⁷ Quéechá'inaa licáwiaco liá'a catýacai cuíta manúmai licába quinínama linúma liá'a cuíta manúmaica méecuerri, lijéda lishnínaa espadau lílinuaque'e liyáu, jiníwata límá lirrúwoo náa'a yéenai cuíta manúmai rícu máanenaiwai.

²⁸ Ne jáiwa Pablo máídada lirrúi:

—Ujíinuau, wayá náani ya áani quinínama!

²⁹ Néenee liá'a catýacai cuíta manúmai lisáta áabai licámarrau liwárroo licánacacooy a chéchináu licáarruniu licuá Pablo ya Silas yáajba.

³⁰ Néenee liá'a catýacai cuíta manúmai lijéda Pablo ya Silas ya lisáta léemiu nayá:

—Washiálicuenai, ¿tána arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau Dios yáajcha?

³¹ Namá'ee lirrú:

—Éebidau linácu liá'a wawácali Jesúsca, jiwáaliaminaa jicáwicau Dios yáajcha jócai amáarra ya jéenajinai lécchoo.

³² Jáiwa natáania lirrúi linácu liá'a Wawácali chuánica ya nalí ná'a yéenai lishínaa cuíta néeni.

³³ Ne liyálimi hóraaca táayebeeeca, liá'a catúyacai cuíta manúmai litée jíni báawachala libádeda natúca ná'a Pablo ya Silas, jáiwa nabáutisawai liyá ya léenajinai.

³⁴ Néenee litée nayá líibana néerrau, liá náaya, liyá ya léenajinai sáitani wérri wówa néebidacala Dios nácu.

³⁵ Manúlacaiba, ná'a nawácanabinica nabánua áabi catúyacani chaléeni catúyacai cuíta manúmai quéewique'e nawáseda Pablo ya Silas.

³⁶ Liá'a catúyacai cuíta manúmai limá'ee Pablorrú:

—Ná'a nawácanabinica nabánua nuwásedaque'e iyá; tánda yáa namówai chuíteemija'a.

³⁷ Ne Pablo má'ee nalí ná'a catúyacanica:

—Ne wayá chánia cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca, nabásaida wayá chóniwenai náneewa, jóctanaa náa léenaa wajíconaa, naníqui wayá cuíta manúmai rícula; ¿ya chóque'e iwówai iwáseda wayá cabáyainta? ¡Ne jóca! Náiinuque'e nayá jájui najéda wayá.

³⁸ Ná'a catúyacani náaniu náiiwaca nalí ná'a nawácanabinica, jáiwa nacáarrudawai ná'a ee léenaa nayá'ee chánia cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca.

³⁹ Náawai ná'a nawácanabinica, nasáta perdón Pablo ya Silas yúcha, ya najéda jíni cuíta manúmai ríucha, ya namá'ee nalí naijáque'iu lirrícucha liá'a chacáaleeca.

⁴⁰ Naijá'inau lirrícucha liá'a cuíta manúmai ná'a Pablo ya Silas, jáiwa náawai rúbana néerra ruá'a Lidiaca, néenee nanísá nacába ná'a éebidenai Dios chuáni náa nadánani, jáiwa náau néenee.

17

Nacárralia yáacacoo Tesalónica rícu

¹ Pablo ya Silas náau mamáarraca nabéechalau. Nabésunau lirrícua ná'a chacáalee jí'ineerri Anfípolis ya Apolonia, jáiwa náiinui chaléeni chacáalee jí'ineerri Tesalónica, náwáaliacta áabai sinagoga judíobinica.

² Pablo, léjta liwíteeja, liáu chaléeni sinagoga néerra, táshia éerri jíni liwówa íyabactacoo, léjta matálíi semana litáania náajcha. Léewida nayá léjta limáyu liá'a Dios chuánica,

³ lliwadeda nalí liá'a Mesíasca arrúnai'inaa máanalica, ne máanalicai yáawinaami licáwiaminau báaniu. Limá nali:

—Liyája liáni Jesús numáni irrú, liyája liérra Mesíasca.

⁴ Áabi néenaa ná'a judíobinica néebidani, nawína yáacau Pablo yáajcha ya Silas. Cha léccchoo néebida íchaba néenaa ná'a griégobinica yáine Diosru sáicai ya fíchaba íina cawénini wérri.

⁵ Ne ná'a áabi judíobinica cadéni nayá. Namúrru áabai chóniwenai máashiini jínanenaiu cáaye rícu jiníni médani, quéewique'e nacárraliaca ya nájódiaque'e chóniwenai chacáalee rícu sánaca. Náani máashiinicá léccchoo náau líibana nácula liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Jasónca, nájédaque'e néenee Pablo ya Silas quéewique'e náejuedaque'e chóniwenairruni.

⁶ Ne jócalo náiinu Pablo ya Silas, jáiwa nárdeda Jasón ya áabi éebidenai Dios nácu nanáneewa ná'a chacáalee wácanica, máidadenai náacoo:

—¡Nayája náani washiálicuenai jínanenaiu quinínama cainabi naméda namáacoo quinínama máashii chóniwenai fíbi, náiinu léquichoo áani,

⁷ ya Jasón wína nayá líibana néeniu! ¡Quinínama nayá jócani méda liwánacaala liá'a chúnas liwácali romano shínaaca, ne namá jáicala báqueerri reyja'a, léja liá'a Jesúsca!

⁸ Néemi'inaa liáni, jáiwa chóniwenai ya ná'a cawánacaalacani cárrodenai.

⁹ Ne Jasón ya ná'a áabibica napáida áabai warrúwa, ya nawáseda nayá.

Pablo ya Silas Berea rícu

¹⁰ Ne táaye'inaami, ná'a éebidenica nabánua Pablo ya Silas náaque'iu báitanacu chaléeni chacáalee jí'ineerri Berea. Náiinu'inaami náau báitanacu chaléeni sinagoga néerra judíobini shínaaca.

¹¹ Náani judíoca, mawíni sáica wítee náucha ná'a Tesalónica néenee sánaca, narríshibiani sáica wérri nawówa yáajchau liá'a chuánshica, mawí éerri néewidau Dios chuáni nácu, nacábaque'e namáni nalí yáawaictajani.

¹² Ne íchaba néenaa éebidenai, ya léccchoo néebida íchaba néenaa ná'a griégoberinica, cha léccchoo fiña cawénini wérrika ya washiálicuenai.

¹³ Ne ná'a judíobinica Tesalónica néenee sánaca, náa léenaa'inaa Pablo íiwadeda liá'a chuánshi Dios shínaa á'a Berea léccchoo, náau néerrai nacáarraliaque'e ná'a chóniwenai.

¹⁴ Ne ná'a áabi éebidenaica nawána Pablo jiácoo madécata chaléeni litácoowala liá'a manuáca, ne Silas ya Timoteo máaqueñai á'a Berea.

¹⁵ Ná'a tálidedeñai Pablo yáaineu liájcha atanúma á'a chacáalee jí'ineerri Atenas. Néenee néequuawai náiiwa nalí ná'a Silasca ya Timoteo náaque'iu madécata Pablo íshirricu.

Pablo Atenas rícu

¹⁶ Nácula Pablo nénada á'a Atenas néerra liá'a Silas ya Timoteo, máashii wérri liwówa licábacala liá'a chacáalee cashiámu diosnai jócai yáawaiyi.

¹⁷ Tándawa liméda yáacau sinagoga rícu, náajcha ná'a judíobinica ya áabi chóniwenai yáinai sáicai Diosru, ya éerri jútainchu naméda yáacacoo náajcha ná'a yáawaquenaicoo plaza rícu.

¹⁸ Cha léccchoo áabi quéewidacani néenaa jí'ineenai epicúreos ya estóicos, nachána naméda yáacacoo Pablo yáajcha. Áabi má'ee:

—Tána litáania léji liéni catáaniacaica?

Ya áabi má'ee:

—Jicá'a liá'a táaneerri áabata diosnai déecuche sái nácu.

Léewa'ee namáni liérra níwata Pablo íiwadederri linácu liá'a chuánshi sáicaica Jesús nácu, néewacala nacáwiaco ná'a máanalínica.

¹⁹ Néenee natée jíni chaléeni Areópago néerra. (Atenas néerra jí'ineerri Areópago, náarrui ná'a wánacaleenai chacáalee rícu). Liá'a yáarrushi sáictata nacába náawacacoo, nasáta néemui Pablo:

—Jéewa jíiwa walí liá'a wáalii chuánshi jéewidani nácu jíndani walí?

²⁰ Ne jitáania walí áabata chuánshi báawatai, ya wawówaini wáa léenaa tánashia jíwówai jimácai.

²¹ Ya quinínama ná'a yéenai Atenas néerra, léjta léccchoo ná'a déecuche sánaca yéenaimi á'a, bácainaa sáictai néemica ya natáaniaca chuánshi wáalii.

²² Pablo bárroo nalí báewami Areópago rícu, limá'ee:

—Chóniwenai Atenas néenee sánaca, quinínama liáni nucábanica, iyá chóniwenai éebidenai wérri linácu liá'a wítéeshica.

²³ Nácula nujímaniu chacáalee rícu, nucába iyá isátau íchaba diose yúcha, ya nufínu áabai altar liá'a tánerricoo cháa: 'Liá'a Dios jócai wacúnusia'. Wée sáicai, liérra Dios isátanico yúcha jócai icúnusia, linácuwa nutáania irrú.

²⁴ "Liá'a Diosca quénuderri quinínama cáinabi quinínama liá'a yéerri líta'aa, liyáwaja liérra wácalishi áacai sáica ya cáinabi íta'aa. Jócai yáa lirrícu liá'a temploca washiálicuenai médanica.

²⁵ Jiní lirrúnaani naméda liwícaubali, liyája liárra yáirri wacáwica quinínama, cáuli ya quinínama mawí.

²⁶ "Bácaí rímií washiálicuerri rícue quénuderri quinínama chóniwenai, nayáque'e quinínama cáinabi íta'aa; líyadani nalí liá'a éerrica ya liá'a yáarruishica néewacta nayáca,

²⁷ namúrruque'e Dios, ya cáajbami, újni najísedaúca néewaque'e náinucani, báawita yáawaa jócu Dios ya wáucha déecucha bácainaa.

²⁸ Jiníwata wayá yéenai Dios nácula, wachúminiu ya wéewa wayáca; ya léjta léquichoo ná'a áabibi éewenai najéda chuánshi nawíta rícueji nashínaaca namá'ee: 'Wayáca Dios táqueenabimi'.

²⁹ Wayácta Dios táqueenabimi, jócu arrúnua wamá walíwau léecala, liá'a Dios litáanaaminaa óroyu, ya platayu, jócta iibayu namédani ná'a washiálicuenaina nawíteeyu.

³⁰ Báinacu Dios míya máechea quinínama namédani liárra, jiníwata jócala náa léenaa liá'a namédanica; ne chóque'e, Dios bánuá quinínama chóniwenai, quinínama cáinabi néequacoo lirrú, néebidaque'e linácu.

³¹ Dios ái wína áabai éerri, ya liyáali éerri, jiní licábacala báqueerri chóniwerri sáicai áabi yúcha; liyáminaá májoo chóniwenai médacta sáictai o máashii. Quinínama liérra limédani'inaa báqueerri washiálicuerri rícueji liá'a liwínanica, jí'ineerri Jesú. Dios íyadani chóniwenairru cháca rúnaa libésunacoo, liyáwa wáneerri Jesú cáwiaco náibicha ná'a máanalínica".

³² Néemi'inaa liáni nacáwiacalau máanalicai yúcha, áabibi nacáida'ee ya áabi namá'ee:

—Wanísaminaa wéemicojoni áabata yáajcha.

³³ Néenee Pablo máaca nayái, jáiwa liáwai.

³⁴ Ne áabi yáau liájcha néebidani. Náiibi yéerri liá'a Dionísioca, néenaa náa'a Areópagoca; ya léquichoo báquetoo íinetoo jí'ineechoo Dámaris, ya áabi mawí.

18

Pablo Corinto rícu

¹ Liáwinaami liáni, Pablo jiáu Atenas rícucha, jáiwa liáwai lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Corinto.

² Néerra línu báqueerri washiálicuerri judío jí'ineerri Aquila, liyá che sáini cáinabi jí'ineerri Ponto. Liyáali íchaitaa Aquila ya línu Priscila finuenai lítee liá'a cáinabica jí'ineerri Italia, chéni rúnacte najiácoo jiníwata liá'a nawácali jí'ineerri Claudio, wáneerri najiácoo quinínama náa'a judíobinica, najiáque'iу chacáalee jí'ineerri Roma. Pablo yáairri licába nayá,

³ jiníwata Pablo wáaleerri léenaa liá'a tráawajuca, namédaque'e tólda nawéndacta'inaa nashínau, íchaitaa limáacau náajcha limédaque'e náajcha liá'a tráawaju.

⁴ Ne éerri jútainchu nawówa iyabactacoo, Pablo yáairri sinagoga rícula, natáaniactaca néewidactaca náa'a judíobinica ya náa'a jócani judío, quéewique'e néebida Jesús nácu.

⁵ Quéechaa'inaa Silas ya Timoteo náiinu'inaa á'a Macedonia, Pablo liyá'inaaja líiwadeda quinínama éerri liá'a chuánshica, liyadaque'e nalí náa'a judíobinica Jesúscala léja liá'a Mesíasca.

⁶ Ne nayá nachána namédacoo báawacha liúcha namá lirrú chuánshi máashii; jáiwa Pablo tútuda líibalau, liwówau limáca nayá médenai máashii jócai néebida, ya limá náli:

—Iyáminaá wáalia ítalashi iyá jáiui yúcaque'iу; nuyá jócai wáalia ítalashi. Chóque'e libéechalawoo nuáu jócani judíobini néerra.

⁷ Lijáu chéni sinagoga, néenee liáu líibana néerra liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ticio Justo, sáterriu Dios yúcha, yéerri léema nácu liá'a sinagogaca.

⁸ Báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Crispó, liwácali liá'a sinagogaca, léebida Jesús nácu quinínama yáainai líbana lícu. Ya lécchu quinínama náa'a Corinto sánaca, néemi liá'a Jesús chuánica, jáiwa néebida jíni nabáutisawai.

⁹ Áabai táayee, liá'a Wawácalica limá'ee Pablrroru liá'a áabai lituírricu sái: "Ucáarru jiyá; jiáu jíiwadeda liá'a chuánshica mamáarraca.

¹⁰ Jiníwata nuyá yéerri jiájcha, jiní éewa lidúnu jinácu limédaque'e jirrú máashii, ne nuyá wáaleerri íchaba chóniwenai lirrícua liáni chacáaleeca."

¹¹ Tándawa Pablo máacau áabai camuí ya béewami á'a Corinto, léewidaca náiibi liá'a chuánshica Dios shínaaca.

¹² Ne liyáali éerri liá'a Galiónca wánacaleerri á'a Acaya, náa'a judíobinica náawacau Pablo júnta'inaa; natéeni nawácaanaibini júnta,

¹³ ne m'ee lirrú liá'a wánacaleerrica:

—Liáni washiálicuerrica jínanerriu éewiderri limácoo náa'a chóniwenica, quéewique'e náa' Diosru sáica liyú liá'a áabataca lijúnta liá'a leyca.

¹⁴ Pablo ái'inaata táaniacai, quéechaa'inaa Galión máca nalí náa'a judíobinica:

—Ne jíconaashiquictani, jócta cáiinuacai áabi, nuyáminaá nuéemiminaa irrújoni iyá judíobinica;

¹⁵ ne liyú'inaa liérra chuánshica, jí'inaashi ya ishínaa ley, ichúniu iyá jájuni, jiníwata nuyá jócai wówai nuwárruacoo linácu liárra.

¹⁶ Ya líjedani lirrícucha liá'a náawacactacoo náa'a wánacaleenaica.

¹⁷ Néenee nawína báqueerri namánabayu jí'ineerri Sóstenes, liwácali liá'a sinagogaca, nabásaidani néeni, nanáneewa náa'a nawácaanabinica. Ne Galión jiní wérri wéni lirrú liérra.

Pablo éejuerriu Antioquíarra

¹⁸ Pablo máaqueerriu íchaba éerri á'a Corinto. Liáwinaami líwa lináwawai léenajinairru, liájcha Priscila ya Aquila, náurrucoo náaque'iу lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Siria. Liá'a chacáaleeca jí'ineerri Cencrea, jóctanaa liúrrucuajau, lirráirreda liwita báinawai, quéewique'e licúmpliaque'e liá'a chuánshi limánimica.

¹⁹ Quéechá'inaa náinucai á'a Éfeso, Pablo máaca Priscila ya Aquila, jáiwa liáwai sinagoga néerra litáaniactaca náajcha ná'a judíobinica náawacactacoo.

²⁰ Nayá namésudani wówa namáaque'iú íchaba éerri mawí, ne jócu liwówai,

²¹ ne jáiwa líiwa lináawawai limá'ee nalí: "Dios wówaicta, nuéeuaminaujoo nucába iyá báaniu."

Néenee Pablo yúrrucloo báaniu, jáiwa liáwai Éfeso néenee.

²² Quéechá'inaa líinucai á'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, liáwai Jerusalén néerra, liáque'iú litáa nalí ná'a éebidenaica Dios nácu, néenee liáu chaléeni Antioquia néerra.

²³ Liáwinaami áabi éerri, liáu báaniu ljímánicoo áabainaas lirrúci liá'a chacáalee liá'a cainabi jí'ineerri Galacia ya Frigia, liá nadánani quinínama ná'a éebidenai Dios chuáni.

Apolos tiwadedeerri Dios chuáni Éfeso rícu

²⁴ Ne liyáali éerrimi líinu Éfeso néerra báqueerri judío jí'ineerri Apolos, chacáalee jí'ineerri Alejandría néenee sái. Yáirri wérri léenaa sáica, cúnusierri sáica liá'a támerrico Dios chuánica.

²⁵ Yéerri sáica wérri Dios chuáni nácu, ya táaneerri jucámmarranaa liwówa yáajchau, léewidaca jucámmarranaa Jesús nácu, báawita báca licúnusia linácu liá'a bautísmoca Juan shínaaca.

²⁶ Liá'a Apolosca libárroo litáaniaca chóniwenai náneewa sinagoga rícu; ne néemi'inaami jíni Priscilaca ya Aquila, néenee natée jíni báawachala náiiwa lirrú jíni sáica wérri liá'a Dios chuánica.

²⁷ Quéechá'inaa Apolos wówai liácoo nayáctala ná'a chóniwenai yéenai cainabi itá'a jí'ineerri Acaya, néenajinai yúdani, ya natána áabai cáashta nalí ná'a éebidenai Dios nácu néenee sánaca, quéewique'e narríshibia sáicani. Ne líinu'inaa Acaya néerrai, liyúda íchaba nalí ná'a éebidenaica, jiníwata Dios sáicai wérri néebidaque'e linácu.

²⁸ Ne quinínama náneewa namá judíobini nácula, limáni nalí jóci néenea nabáyaca, liyada Dios chuáni nácu, léewidani yáawacaala léja liá'a Jesúscia liá'a Mesíasca.

19

Pablo Éfeso rícu

¹ Nácula Apolos yá'a Corinto, Pablo chuáu líibi liá'a awácaca líinu Éfeso néerrai, líinu íchaba éebidenai Dios nácu.

² Jáiwa lisáta léemi nayá:

—¿Irríshibia léji liá'a Espíritu Santoca éebida'inaami Jesús nácu?

Nayá néeba liúchani:

—Jóci wíta wéemi natáania nácu liá'a Espíritu Santoca.

³ Pablo sáta léemu nayá:

—Ne, ¿chítá nabáutisau iyá jíni?

Nayá éeba'ee:

—Liyú liá'a bautismo Juan shínaamica.

⁴ Pablo má'ee nalí:

—Jajá, Juan bautiseerri ná'a éejuenaicoo Diosru, ne limá'ee nalí éebida linácu liá'a finuerri'inaa báaniu nuishiirricu, wówerri limáca, liyáca Jesús.

⁵ Néemi'inaa liáni, jáiwa nabáutisawai Jesús jí'inaa nácu;

⁶ ya néenee Pablo máaca'inaa licáajiu nanácu, líinu nanácu liá'a léquichoo liá'a Espíritu Santoca, natáania áabai chuánshi báawatai, néewidau chuánshi Dios yáani nalí.

⁷ Namánabaca doceca ná'a washílicuenaca.

⁸ Ne liyáali matálíi quéerri, Pablo yáairriu liyáca sinagoga néerra, líiwadedacta jóci cáarrunaa chuánshi, cáiteerri nayá yáawai wérriyu, ya liwówai métaa néebidaque'e Dios wánacaalactaca.

⁹ Ne áabibi, liyájurricani, jócani wówai néebidaca, újni chóniwenai náneewa natáania máashii líinácu liá'a wáalii chuánshica. Néenee Pablo lishírriu náucha, ya lítte ná'a éebidenaica chaléeni escuela néerra lishínaa báqueerri jí'ineerri Tirano. Chaléeni litáania éerri jútainchu.

¹⁰ Cha limédaqui jíni chámacua camuí, chái léjta ná'a yéenai quinínama líta'aa liá'a cainabi jí'ineerri Asia, ya ná'a judíobinica ya ná'a jócani judío, néemi liá'a wawácali chuánica.

¹¹ Dios limédaca máanui jócai nacába cáji Pablo nácueji,

¹² báawita liá'a pañueloca, ya liá'a iibalashi dúnuerri lináanai natéeni bálinenairru, ne liáni éederri nabálinaacaala ya ná'a espíritu máashiica jíerriu náucha.

¹³ Ne áabibi judíobini, jínanenai cáaye rícu jédenai namácoo chóniwenai yúcha espíritu máashii, nawówaini namédaca lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesúsca; namá'ee nalí ná'a espírituca: "¡Lijí'inaa lícu liá'a wawácali Jesúsca, Pablo íwanica, nabánua jírru jíjiáyu!"

¹⁴ Léwa liáni namédani ná'a siete léenibi liá'a judíoca jí'ineerri Esceva, liá'a báqueerri nawácalica ná'a sacerdótebini.

¹⁵ Ne áabai éerrimite liá'a espíritu máashiica limá'ee: "Nucúnusia Jesús, ya nuá léenaa Pablo; ne iyá ¿tána iyái?"

¹⁶ Ne liyáalimi, liá'a washílicuerrica wáaleerri espíritu máashii iinuerri nanácula, ya quinínama lidánani yáajchau liméda mawí náucha quinínama, liinueda bájiala nayá carrúnatai, najiáwai nábana rícura jushícai ya catúcái.

¹⁷ Quinínama ná'a yáainai Éfeso rícu, judíobini ya jocani judío, ná'inaa léenaa, jáiwa cáarru wérri nayái. Ne chacábacanáa licárraliau Jesús jí'inaa íwanaa cawéni wérrica.

¹⁸ Ya lécchoo íchaba ná'a eebidenaica náiu náiwadedaca quinínama liá'a máashiica namédani quéecha,

¹⁹ ya íchaba médenai camálicaniyu, náinda nashínaa cáshtau néemaque'iní quinínama náneewa. Quéecha'inaa májna nalíwoo liwéni liá'a cáshtaca, liwéni jí'eewoo léjta cincuenta mil éerri tráawaju shínaa.

²⁰ Cha járra liá'a lichuánica liá'a wawácalica yáairriu mamáarraca cárraliacoo matuínaami, liácoo iyaderriu liácoo liwíteu.

²¹ Liáwinaami liáni bésuneerricoo, Pablo wówai liácoo Macedonia néerra ya Acaya néerra, ya liáu mamáarraca chaléeni Jerusalén néerra. Ya léquichoo limá'ee néenee liáni Jerusalén néerra ya arrúnaa liácoo léquichoo chaléeni Roma néerra.

²² Ya néenee libánua Macedonia néerra chámata liájcha sána, Timoteo ya Erasto, nácula limáacau áabata éerri mawí á'a Asia.

Matuínaamini médá yácacoo Éfeso rícu

²³ Ne liyáali éerrimi, naméda á'a Éfeso rícu íchaba cárraleneu nayáca urrúni lirrú liá'a néewidani wáaliyu,

²⁴ liwánaca liá'a báqueerri jí'ineerri Demetrio, tráawajeerri jiárru sáicai jí'ineerri warrúwa, méderri quinínama méenaami cábacanáa. Liáni washílicuerrica méderri mawí licábacanáa cuítu píutí rími, léjta templo diosa jí'ineecho Artemisa, liáni namédanica yáirri nalí manuába warrúwa, lirrú ya ná'a tráawajenai liájcha.

²⁵ Liáawaqueda náani, áabi yáajcha tráawajenai áabenaa tráawajuca, limá'ee nalí: "Nawácali, yáa léenaa washínaa cashínanica wayáque'e sáica wacáabajoni liáni washínaa tráawajuca.

²⁶ Ne iyá cábenai ya éemi, liárra Pabloca máirri limácoo ná'a diosnai washílicuenai médani áani, jocaita diosnai; cha léewida íchaba chóniwenai, jocaita bábjuta áani Éfeso rícu, á'a atéwa quinínama cáinabi Asia itá'aa.

²⁷ Liáni carrúnatai, jinuwata washínaa negocio Carrúnatai yúcacoo, ya léja liá'a temploca lishínaa liá'a diosa cawéninica jí'ineecho Artemisa, éewerri lipérdia liá'a cawénica lishínaaca, chacábacanáa náuca ruá'a máanui cábacoo jícá'a diosa náani jírru sáicai á'a Asia ya quinínama macájirra cáinabi."

²⁸ Néemi'inaa quinínama liáni, iúwirri wérri nawówá, jáiwa namáidada namá'ee: "Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!"

²⁹ Jáiwa namáidada mamáarracai lirrúliá'a chacáaleeca. Jáiwa náiu lináculai ná'a Gayo ya Aristarco, chámata washílicuenai Macedonia sána máinai Pablo yáajcha, jáiwa nárda jíni chaléeni áabai cuítu máanui wérri quiní báinna jí'ineerri teatro, náawacactacoo.

³⁰ Pablo wówai liwárruacoo lirrúliá'a cuítu máanuica, quéewique'e litáania nalí ná'a chóniwenai, ne ná'a eebidenaica jócu náinda jíni.

³¹ Ya léquichoo náibi ná'a cawáncalaacanica Asia sánaca ái néenaa já'a Pablo júnici, nabánua nachuániu lirrú jocala léewa liwárruacoo néerra.

³² Nácula, lirrúliá'a náawacactacoo, áabi máidada báawatai, áabi báawata, jinuwata ná'a chóniwenai yáawacuenaiai matuínaami; ná'a áabibica jócai náa léenaa tándashia náawacawai.

³³ Ne áabi néenaa náiiwa lináwa liá'a Alejandro. Liyá judíobini dáanedani quinínama náneewa. Alejandro nácuda licáajiu quéewique'e náyabacoo, litáaniaque'e liwícaubali chóniwenai náneewa.

³⁴ Ne ná'inaa léenaa liá'a Alejándroca judío léccchoo, namáidada quinínama chámái hórraa: "¡Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!"

³⁵ Báqueerri nawácali ná'a chacáaleeca, léewa'inaa liyábeda ná'a chóniwenaina, limá'ee: "Chóniwenai Éfeso sána, quinínama ná'a chóniwenaina lísana liáni chacáaleeca namáacan túyaca liáni temploca shínaa máanuica diosa Artemisa, ya rushínaa tábashi cárriu áacaiji.

³⁶ Jiníwata jiní éewa libáya liáni, iyabau iyá, u'iméda jóctanaa yáa léenaa sáica.

³⁷ Jiníwata náani washíalicuenaina ídanica jocani méda máashii templorru, jiní natáaniacala máashii runáycuha ruá'a washínaa diosaca.

³⁸ Ya Demetrio ya ná'a tráawajene liájcha wáalenai áabata chuánshi lináycuha, wánacaleenai ná'a ya néeni ya náarru ná'a wánacaleenaica; nasátaque'e néemiu nanáneewani ná'a wánacaleenaica natúyaque'iú nashínaa bácainaa.

³⁹ Ya iyá isáacta áabata mawí, arrúnua náawacacoo yáawaiyi.

⁴⁰⁻⁴¹ Liá'a bésuneerrícoo wáalee carrúnatai, jiníwata náewa náiiwacai wayá cáiinua yáacacanico, jiní áabai chuánshi wéewani wáiiwaca, nasáacta néemiu wayá linácu liáni wacáarralactacoo." Linísa'inaa limáqui jiliéni, líiwa lináwawai chóniwenairru.

20

Pablo yáairriu Macedoniala ya Grecia

¹ Amáarrai'inaa léji liá'a nacáarralactacoo macáishita, Pablo máida ná'a eebidenaica quéewique'e léewida nawítee. Néenee líiwa lináwau nalí, jáiwa liáwai Macedoniala.

² Ne liáu licába nashínaa cainabi néerra quinínama, liá nadánani íchaba limácala nalí ná'a léenajinaica; ya néenee líinu Grecia.

³ Grecia néerra limáacau matálipa quéerri. Áimi yáacoo liyá cái lancha rícula quéewique'e liácoo Siriala, liá'inaa léenaa ná'a judíobinica nawówai naméda lirrú máashii. Néenee liwówai liácoo macáshtai, libésunau báaniu Macedonia.

⁴ Natálideda liyá ná'a Sópater Berea néenee sói, lisáljinää jí'ineerri Pirro; ya Aristarco ya Segundo Tesalónica néenee sánaca, Gayo, Derbe sói, Timoteo ya léquichoo Tíquico ya Trófimo chésa náani líta'aa liá'a cainabi jí'ineerri Asia.

⁵ Náani wéenajinaica náau wabéecha nanénda wayá á'a Troas.

⁶ Wayá, liáwinaami liá'a fiestaca wáayacta liá'a pánica méewisaa jócta limúrracau wajíau chéni Filípos néenee lancha rícu, ne cinco éerri rícula wáiiwu nanácu á'a Troas, wamáacactacoo siete éerri.

Pablo yáairriu Troas néerra

⁷ Ya néenee áabai éerri domingo rícu, wáawaca yáacau náajcha ná'a éebidenai Jesús náci, wáirraque'e liá'a Santa Cenaca, Pablo táaneerri liyáca náajcha ná'a éebidenaica. Arrúnaaca liácoo cajójchanaami, Pablo síwa nalí Dios chuáni cáashia béewamicta táayebeeeca.

⁸ Wáawaca yáacau áabai cuarto rícu áacairra matálíi piso rícula, íchabactala lámpara túculenai;

⁹ ya báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Eutico wáirri liyáca ventana númacua íta'aa. Ne Pablo táaniacala déecu wérri, néenee cadájuni jiní liá'a icúlirrijuica, jáiwa limáaca béemi, néenee licáwai chéni matálíi piso ítee; jáiwa nabárrueda jiní máanali.

¹⁰ Néenee Pablo yúrrucuawai liyácta liá'a icúlirrijuica, liwína jiní lishíquia jiní. Limá'ee léenajinairru:

—U'icáarrudau, cáwi.

¹¹ Néenee Pablo éejoo lírracoo, lisúbirreda páani, wáaya jiní, jáiwa lisíguia litáaniaca cáashia jucámmarraca. Néenee liáwai.

¹² Néenee natée jiní liá'a icúlirrijuica, cáwi líibana néerrau, liyú sáicta wéerri náowówa.

Yáairriu chaléeni Troas néenee Mileto néerra

¹³ Wayá yáainaiu nabéecha wáau lancha rícu, chaléeni Aso néerra wáque'iú wéda Pablo, le namáyu'u, jiníwata liwówaicala liácoo macáshtai.

¹⁴ Quéecha'inaa wáilinu lináciú á'a Aso, liúrrucloo wáajchai wáawai Mitilene néerra.

¹⁵ Wajíáu néenee, cajójchanaami wabésunau lijúntami liá'a Quío, wáiinu áabai éerri liáwinaami liájbá lícu liá'a Samos. Ne batáijinaami náau áabai éerri mawí, wáiinui Mileto néerra. Liáwinaami wabárruacoo áabai chacálee jí'ineerri Trogulío.

¹⁶ Liméda cháa, jiníwata Pablo, jócubeecha lidécudau bájiala Asia néeni, jócu liwówai liácoo Éfeso néerra; liwówai linísacoo madéjcata Jerusalén néerra, léewactau liyáca Jerusalén néerra léerdi liá'a Pentecostés.

Pablo táaneerri ná'a silínaica Éfeso néenee sána

¹⁷ Nayá'inaa chacálee jí'ineerri Mileto rícu, Pablo wána namáida ná'a salínai yáainai iglesia Éfeso rícu litáaniaque'e náajcha.

¹⁸ Quéecho'a'inaa náiiNUca limá'ee nalí: "Iyá yáine léenaa sáicai, chítashia nuyá jíni quéechanacu'inaa nufinu cáinabi Asia rícula.

¹⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nusírbia nuwácali nuwówá yáajchau, rúnaa nuichaca liá'a máashii nubésunedanica, ná'a nawówaini naméda nuajcha ná'a judíobinica.

²⁰ Ne jócai numáaca iyá nuíwaque'e irrú, liá'a sáicai'inaa irrú, nuéewida iyá chóniwenai náneewa ya nábana rícu léccchoo.

²¹ Ná'a judíobinrú ya ná'a jócani judíobini numá nalí éejooque'iu Diosru imáaca iwówau Jesús nácu.

²² Chóque'e nuáu Jerusalén néerra, Espíritu Santo wána nuáacoo néerra, jócai nuá léenaa tánashia yéesa nuyá néerrai.

²³ Ne nuá léenaa máayabaca tásquia nuiinucta chacálee náiiwa nulí, Espíritu Santo ma nulí rúnaaminaa natée nuyájoo cuíta manúmai rícula carrúni jináataminaa nuyá néerrajoo.

²⁴ Ne nulí, áawita libésunacoo liáni, jíni wéni máanaliquicta nuyá. Ne nuwówaini nutée liá'a sáicai Dios chuánica, Dios caníinna licába wayá, léjta Jesús nuwácali bánuá nuyá.

²⁵⁻²⁶ "Nuyá nuá léenaa yáawaiyi jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, iyá nuíwani irrú Dios chuáni wánacaalactala. Nuwówai numá irrú nunísa nuiiwa irrú Dios chuáni, tández linácue jóca nuá léenaa cajíconaa nuyá.

²⁷ Jái nunísa nuiiwa irrú Dios chuáni máyu'aca. Jócai nubáya yúcha.

²⁸ Ne rúnaa iyáca, cawiteeyu itýau'inaa quinínama ná'a máaqueñai nawówau; Espíritu Santo máacanica pastorbini, natúyaque'e chóniwenai iglesia rícu sána Dios shínaaca, liá'a liwénini chúnnsai lírranayu.

²⁹ Ne nuá léenaa jáicta nuáawai, náiiumininaa áabi chóniwenai, jicá'a ná'a cháawi carrúnatana, wówainai namáardaca chóniwenai iglesia rícu sána.

³⁰ Ne fíbicha lijiáminau chóniwenai fíwadedenai nanúma yúwicau quéewique'e ná'a eébidenaica náaque'iu líshiirricu.

³¹ Yáainai cáwi tuíshiyu; édacaniteu linácu liá'a matáli camuica, éerrinacu ya tázayee, nuéewida iyá ya nuícha irrú bácainaa yáajcha.

³² "Ne chóque'e, nuéenajinai, iwína iwówa lícula Dios, caníinna Dios cába iyá. Dios wáaleerri lidánaniu liwánau náa wadáwinacoo lichuáni nácu, liáminaa irrú quinínama liá irrú iyá lishínaa chóniwenai majíconaanica.

³³ Jócai nuwówai nulíwoo nuyá, liá'a warrúwaca ya liá'a íibalashica jiní shínaa;

³⁴ jócaí cha, ne iyá yáine léenaa nuyá tráawajairri nucáajiyu nuiinu'inaa quinínama liá'a narrúnaani jinánica ya ná'a yáainai nuajcha.

³⁵ Séewirri nuéewidani iyá nácu léquichoo cháwa wéewa watráawajaaqui jírra, wayúdaque'e ná'a carrúni jináatanica, wédacanique'u linácu liá'a wawácali Jesúscu: 'Dios túyerri liá'a yáairri lishínaa'eenau báqueerrirru.'

³⁶ Ne liáwinaami límá'inaa léji liáni, Pablo litúyau liúrrui juátayu lisáta Dios liúcha nuyájchau quinínama.

³⁷ Jáiwa'ee quinínama náichai, ya jáiwa'ee nashíquia yáacawai nashíshi'e Pablo wídati nácu.

³⁸ Jáiwa'ee máashii nawówai, jiníwata limáca'ee nalí jóca néejoo nacába liyá mawiá. Jáiwa'ee náau liájchai lancha néerrai.

21

Pablo yáairriu Jerusalén néerra

¹ Liáwinaami wamáaca'inaa ná'a wéenajinaica, jáiwa wáurrucoo lancha rículai machácani Cos néerra, áabai éerri liáwinaami jáiwa wáawai Rodas néerra, ne néenee jáiwa wáau báaniu Pátara néerra.

² Pátara néenee jáiwa wáaiwu áabai lancha yáairriu Fenicia néerra, jáiwa wáurruc oo lirrícului.

³ Wabésuna'inau wáacoo wacába liwówai jí'ineerri Chipre, wamáaca'inaami báema waná apáulicue sáica, wabésunau machácani Siria néerra. Liá'a lanchaca, arrúnaaca limáaca shínaashi liája lícu Tiroca, jáiwa warrúniu néeni.

⁴ Jáiwa wáaiwu néeni áabibi máaqueñai nawówau Dios nácu, jáiwa wamáacau náajchá siete éerri. Espíritu Santo má'ee nalí, jócubeecha Pablo yáau Jerusalén néerra.

⁵ Jái'inaa libésunawai siete éerri, jáiwa wajíawai. Quinínama náiwu ya néenib yáajchau léccchoo, jáiwa náau wáajchá bináawala chacáalee yúcha, chaléeni cáina ítala, jáiwa watúyawai wasátacoo Dios yúcha.

⁶ Jáiwa wáiiwa wanáwau nalí ya wáurruc oo lancha rículai wáawai néeni, nayá éejoo nábaná néerra.

⁷ Jáiwa wanísá washínaa iníjbaawai manuá yáacu yáaineu Tiro néenee, Tolemaida néerra, watáaniactala'inaa náajchá ná'a wéenajinaica, jáiwa wamáacau náajchá áabai éerri.

⁸ Áabai éerri liwinaami, jáiwa wajíawai wáaiwu Cesarea néerra. Jáiwa wáawai Felipe iibana néerra, liá'a éewiderri Dios chuáni, liyáwa'ee néenaa ná'a siete cayúdacanica apóstolubini, wamáacau liájchá.

⁹ Liá'a Felipeca wáalierrri cuatro miyácanai máanirri, iiwadedenai Dios chuáni.

¹⁰ Íchaba éerri'inaa wayáca néeni, jáiwa báqueerri iinu chésaini Judea iiwadedeerri Dios chuáni jí'ineerri Agabo.

¹¹ Línu'inaa wáuibarrí, jáiwa liwína wálibeshi Pablo shínaa, jáiwa libáji lináu ya jicáaji ya líiba chámajianaa, límá'ee:

—Espíritu Santo ma Jerusalén néeni, ná'a judíobinica nabájidaminaa chá'a léquichoo liwácali liéni wálibeshica, ya néejuedaminaajoo nacáaji rícuni ná'a chóniwenai báawatanica.

¹² Wéemi'inaa léjí liéni, wayá ya ná'a Cesarea néenee sánaca, jáiwa wamá Pablorrui jócubeecha liáu Jerusalén néerra.

¹³ Ne Pablo éeba'ee nachuáni:

—¿Tánda iicha iwánaque'e máashii nuwówa? Nuyá yáairri sáica, jocaita bácaí nabáji nuyá, nuyá yáairri sáica máanalique'e nuyá Jerusalén néerra Jesús Nuwácali náucue.

¹⁴ Jóca'inaa wéenaa wáayabeda liyái, wamáaca liyái, wamá'ee:

—Máta Dios méda liájchá léjta liwówau.

¹⁵ Ne liáwinaami líáni, jáiwa wáchundadaniwai wáque'inu Jerusalén néerra.

¹⁶ Jáiwa náau wáajchá ná'a wéenajinaica Cesarea néenee sánaca, jáiwa natée wayái líibana néerra liá'a báqueerri washíalicuerri Chipre sói, jí'ineerri Mnasón, máauerri'e liwówau báinacu wérri, yáirri'inaa walí cuítá wamáctala'inaa.

Pablo yáairriu licába Santiago

¹⁷ Wáiu'inaa Jerusalén néerra, ná'a wéenajinaica narríshibia wayá sáictacta nawówa yáajchau.

¹⁸ Cajójchanaami Pablo yáau wáajchá licába Santiago, néerra nayá léquichoo quinínama ná'a salínaica.

¹⁹ Pablo tá'ee nalí, jáiwa líiwa nalí quinínama liá'a Dios médani lirrícueji náajchá, ná'a jócani judíobini.

²⁰ Néemi'inaa jíni, jáiwa'ee náa sáicai Diosrui. Namá'ee Pablorrui:

—Wée, nuéenajirri, náiibi ná'a judíobinica íchaba máaqueñai nawówau, quinínama nayá yáaineu namáca rúnua wamédaque'e Moisés shínaa ley.

²¹ Náiwani nalí, jiyá éewidenai quinínama ná'a judíobinica ná'a yéenai déecuche áabai cáinabi itee, jócubeecha naméda Moisés wánacaala, límá'ee nalí jócubeecha iméda iwíchua nachíipi fímanaa dácu, jócubeecha nasiguia liá'a wawíteeca.

²² ¿Tánda jímá linácuha jiliéni? Ne chóniwenai yáine léenaa jinácu jíinucala'inaa.

²³ Cájbamiminaa jímédaque'e sáicai chá'a: Áani wáibi, cuatro washílicuenai rúnua namédaca liá'a namáni nácuha fínerri'inaca.

²⁴ Jítée jiájchá wáni, jichúni jiwitau náajchá, jipáida nashínaa arrúnai páida nalí, quéewíque'e néewa nabíchu nawítua báinau. Cháwa jání quinínama nacábaque'inini jocai yáawaiyini liá'a namáni jinácuha, jocai báawacha jiyá éewiderri liá'a ley Moisés máacanica.

²⁵ Ná'a wéenajinai jocani judíobini, máaqueñai nawówau, wayájani nísa watánacai liá'a waméda'inaaca: jócubeecha íya ínaashi náani lirrú liá'a jóca Dios, ya

írrai léquichoo jócai wéewa wáayaca, ya liá'a ínaashica cuéshinai sácumenaicoo, cáwique'e nacába náuchau namédá máashii náinaayu.

Nawína Pablo templo rícu natéeni cuíta manúmai rícila

²⁶ Néenee Pablo téé nayái cuatro washiálicuenaca, cajójchanaami, jáiwa'ee lichúni libádeda liwówawau náajchai; jáiwa liwárroo templo rículai líiwaque'e nalí linácu liá'a chacálitashia éerdi níewea namédá liá'a namáni náucucha, liwówai limáca, chacálishi éerri níewea bácainaa natée nashínaa nání'inaa Diosru.

²⁷ Jái'inaa nawówai nanísa nayáca siete éerrica, áabi judiobini cainabi jí'ineerri Asia néenee sána, nacába'ee Pablo templo rícu, jáiwa'ee nacárralia chóniwenai. Jáiwa'ee náau Pablo júnta,

²⁸ máidadenai náacoo: “¡Israelítabini, iyúda wayá! Liéni washiálicuerrica jinaneerri quinínama éerri rícu, leewida chóniwenai máashii líjúnta liá'a wíteeshi washínaa chacáaleerru, táanierri máashii linácuha liá'a ley Moisés shínaa, ya linácuha liáni temploca. Áawita mawí, jáiwa'ee liwárrueda áabi griégobini, jóca cawántu liéni templo santoca.”

²⁹ Namá'ee liáni, jiníwata nanísaca'ee nacábate liájcha liá'a Trófimo Éfeso néenee sái, nayá máinai nalíwoo jáica'ee Pablo téé liyái templo rícula.

³⁰ Quinínama chóniwenai chacáalee ísanaca íiwirrini wówa, cánagueneu Pablo néerra. Nawína'ee Pablo'ee, jáiwa'ee nárda bináawala templo yúcha, jáiwa'ee nabáya madéjcanaa templo númai.

³¹ Atéwai náiniuaca, liá'a nawácalica batallón romanoca, léemi'inaa'ee líiwanaa náiiwa lirrú jíni quinínama chóniwenai Jerusalén ísanaca íiwirrini wówa.

³² Liá'a wánacaleerri liáawaqueda'ee lishínaa soldádobini ya ná'a' áabica licánaca'ee náau chaléeni chóniwenai yáctalaca. Nacába'inaa'ee liá'a wánacaleerri ya ná'a' soldádoa, jóca'ee nabáseda Pablo mawí.

³³ Néenee'ee liá'a wánacaleerrica lirrúniu nalí, liwína preso Pabloi, liwána nabáji Pablo chámái cadénayu. Néenee lisáta léemiu chóniwenai tánta washiálicuerriqui jíni ya tánta limédati.

³⁴ Ne áabi namáídada matuínaami náibeji wáacoo, tándawa linácueji, liá'a wánacaleerrica jócai léewa liá léenaa jíni, bájjialacala namáídada matuinaamí; tándawa liwána natéequi jíni nayáctalaca.

³⁵ Náiinu'inaa ásacaleera númami soldado íibana rícu, jáiwa'ee nanácuda jíni nawárruedaqui'inini, chóniwenai yúcha;

³⁶ jiníwata quinínama máidadenai náacoo líshiirricu “¡máanali jiyá!”

Pablo táanierri liwícaubaliu chóniwenai náneewa

³⁷ Jái'inaa natée chaléeni náawacactalacoo soldado íibana néerra, Pablo sáta léemiu liá'a wánacaleerri soldado:

—¿Nuéewa nutáania yáajcha íchaitaa rími?

Liá'a wánacaleerrica léeba'ee:

—¿Jéewa jítáania griégoyu?

³⁸ ¿Jócaita jiyá liá'a egipcio méderri máashii báinacumi jijiá'inaamiu áabai cainabi ítala wáunamactalaca cuatro mil washiálicuenai máashiini wérri yáajcha?

³⁹ Pablo má'ee nalí:

—Nuyá judío, nuyá Tarso shínaa Cilicia sái, jiáirriu áabai chacáalee máanui wérri; ne nusáta jiúcha sáicai jída nutáania chóniwenairru.

⁴⁰ Liá'a wánacaleerrica jáiwa línda litáaniacai, Pablo bárrua'eewau á'a ásacaleera númami yáctaca licáajiyu liwána manúma ná'a chóniwenaca. Manúmata'inaa nayácaí, jáiwa'ee litáania chuánshi hebreoyui, limá'ee:

22

¹ “Nuéenajinai ya nusáljinanaanai, éemi liéni nuíwani'inaa irrú nuwícaubaliu, jócaita yáawaiyi liá'a éeminica.”

² Néemi'inaa litáania chuánshi hebreoyu, jáiwa'ee mawí néemi lirrúi. Pablo Mamáarraca'ee litáaniaca:

³ “Nuyá judío. Nuyá jiáirriu Tarso shínaa Cilicia, ne nuyá dáwinerriu Jerusalén rícu. Nuyá éewiderriu liájcha liá'a Gamaliel, nuyá áabenai wítee náajcha ná'a' wawérrinaimica. Ne nuyá séewirri wówai nushírrueda Diosru quinínama nuwówa yáajchau, chaléjta imédanica chóque'e éerri.

⁴ Nuyáte quéecho nucánacaída wérri ná'a chóniwenai wínenai liáni wáalii iníjbaaca, nuwína nayá nuwárruedaque'ini cuíta manúmai rícula, ya washiálicuenai ya íina léccchoo.

⁵ Liá'a nawácali sacerdótebinica ya ná'a salínaica yáine léenaa linácu liáni bésuneerricoo. Nayá táménai nulí cásashta nuéewaque'e nuwína ná'a wéenajinai judío yéenai Damasco rícu, néerrate nuáu numúrru nayái ná'a éebidenaica Jesús nácu, nuíindaque'e nayá áani Jerusalén rícu cacástigaaque'e nayá.

Pablo tíwerri chítashia Jesús lináawida liyá jíni

⁶ "Nuá'inau nuáacoo iníjbaa lícu urrúni'inaa nuyá Damascorru, újnita wíyaicumí, nucába áabai cámmarrashi quéneerri áacají nuyáctaca ya nutéejí,

⁷ jáiwa nucáu cainabi rículai. Nuéemi áabai chuánshi mérri nulí: 'Saulo, Saulo, tánda jicánaquedá nuyá.'

⁸ Nusáta nuéemiu liyá: 'Tána jiyái, nuwácali?' Liá'a táaneerri liyá nulí limá nulí: 'Nuyáwa Jesús Nazaret sói, nuyáwa liá'a jicánaquedanica.'

⁹ Ná'a chóniwenai yáainecoo nuájcha, nacába'ee áabai cámmarrashi quéneerri, Jáiwa'ee nacáarrudawai, ne jócai néemi liá'a chuánshi táaneerri liyáca.

¹⁰ Nusáti nuéemiu: 'Tána nuéewa numédacai nuwácali Jesús? Nuwácali Jesús ma nulí: Jibárroo jái namówai iníjbaa yáairricoo Damasco néerra. Néerraminaajoo náiliwai jírrújoo liá'a jímédani'inaaca.

¹¹ Liá'a cámmarrashi máaquerri nuyá matuí, ná'a nujúnicaica natée nucáaji nácu Damasco néerra.

¹² Néerra báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ananías, sáicai wérri washiálicuerrica máaquerri liwówau Moisés shínaa ley máyu'uca; quíninama ná'a judíobinica yáainai Damasco rícu, natáania'ee linácu sáicai wérri washiálicuerrica.

¹³ Ananías íinu licába nuyá, lílinu'inaa limá nulí: 'Nuéenajirri Saulo, jírrishibia wáalii jíutu.' Liyáalimi nucábai jucámmarranaa, nuéewa nucába Ananías.

¹⁴ Néenee Ananías ma nulí: 'Wawérrinaibimi shínaa Dios, liwína jiyá jicúnusiaque'inini léjta liwówau'u, jicábaque'e liá'a Jesús machácani wérri, jéemique'e jiwiíbayu límáni linúmayu chúnsci Jesúsca.

¹⁵ Jiyá yáairri'inau jíwa líchuáni quíninama chóniwenairru, jíiwaminaa nalíjoni liá'a jicábanica ya liá'a jéeminica.

¹⁶ Ne chóque'e, ujinénda mawiá. Jibárroo, jibáutisau, jimánu lícu Wawácali jí'inaa quéewique'e libádeda jíjíconaa.

Pablo tíwa chítashia liyú'u nalí ná'a jócani judíobini

¹⁷ "Nuéejoo'inau Jerusalén néerra, jáiwa nuáu templo néerra nu'óraca, nucábani nutuúrricu.

¹⁸ Nucába Jesús, limá nulí: 'Madéjcalicunaa, jijiáu Jerusalén rícucha, jiníwata jóca néebeda jírrújoni liá'a jíiwani nunácu'.

¹⁹ Numá lirrú: 'Nuwácali, nayá yáine léenaa, nuyá yáairri quíninama sinagoga ya nutéee cuíta manúmai rícula ná'a máaqueñai nawówau, nabásedaque'e nayá.'

²⁰ Quéecho'inaa náiihua jishínaa cashírruedacai jírrú Esteban, liyá táchuerri sáica jinácu, nuyáwa yéerri náajcha néeni, nuyá áabenai wówa náiihuaque'e Esteban, néenee nutýya náabalá ná'a fínuenaicaní.'

²¹ Ne nuwácali Jesús ma nulí: 'Jiáu iníjbaa rícula, nubánuaminaa jiyájoo bájirra cainabi itala déecuchala nalí ná'a jócani judíobini.'

Pablo yáirri cají rícu liá'a wánacaleerri

²² Atanúma ája'arra léemi lirrú jíni, n'e jáiwa namáidada cadánani: "¡Liéni washiálicuerrica jíoci sáicanata cágwica! ¡Jímárdani lítacha liáni cainabica!"

²³ Ya léjta mamáarraca namáidadaca, nacúsuda'ee náabalau, nawína'ee pucúpcubee náuca'ee áacairrani.

²⁴ Liá'a wánacaleerrica liwána'ee nawárrueda Pablo soldado íibana rícula, liwána'ee nabásedacaní, lílwaque'e nalí ne tándashia chóniwenai máidadai lináuchai.

²⁵ Jái'inaa'ee nabájida nayáqui jíni nabásaidaque'inini, Pablo sáta'ee léemiu liá'a wánacaleerrica liá'a yéerri náajcha néeni:

—¿Iwáaliaminaa liá'a wánacalaashí, libásedaque'e liá'a báqueerri washiálicuerri chái cábacanaa léjta ná'a romanobinica, ya mawí jóca isátadani éemiu yáawacta cajíconaa?

²⁶ Léemi'inaa liá'a wánacaleerrica, jáiwa'ee liáwai líwa lirrú liá'a wánacaleerri liúcha mawí, limá'ee:

—¿Tána'inaa jímédai? Liáni washiálicuerri chái jicá'a ná'a chóniwenai Roma shínaa cáinabi ítesanaca.

²⁷ Néenee liá'a wánacaleerrica lirrúni Pablrroru, lisáta léemiu liyá:

—¿Jiyá yáawai Roma shínaa cáinabi ítesai?

Pablo éeba'ee:

—Jajá.

²⁸ Liá'a wánacaleerrica limá'ee:

—Nuyá cawéni wérri jiácoo nulí warrúwayu quéewique'e éewa romano sái nuyá.

Ya Pablo éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jíairriu chái cábacanaa léjta ná'a chóniwenai cáinabi Roma ítesana.

²⁹ Ne linácue, ná'a wówenaica nabáseda Pablo, jáiwa náawai; liá'a wánacaleerrica, liá'inaa léenaa linácu romano néenee sáicalani, jáiwa'ee cáarru liyái liwánaca nabájida Pablo.

Pablo yáairri nanáneewa ná'a wánacaleenai judíobinica

³⁰ Cajójchanaami, liá'a chún sai wánacaalaca, wówairri liá léenaa sáica tándashia ná'a judíobini náa Pablo jíconaa, jáiwa liwáseda liúcha cadena licáaji nácuchai, jáiwa'ee liwána náawacacoo ná'a wánacaleenaica sacerdótebin, ya quinínama néenaa wánacaleenaica jí'ineenai Júnta Suprema. Jáiwa najéda Pablo limáaca nanáneewa jíni.

23

¹ Pablo cába nalí ná'a wánacaleenaica limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá yáairri sáica machúnua nuwítee chóque'e Dios náneewa.

² Néenee liá'a Ananíasca, nawácali sacerdótebinica, libánua'ee ná'a yéenai urrúni Pablrroru nabásaque'e linúma.

³ Ne Pablo éeba'ee lirrú:

—Dios báśairri'inaa jiyájoo, chámáini wítee! Jiyá wáairricoo árra, jiáque'e nujíconaa léjta limáyu liá'a ley, ¿tánda jiwána nabáseda nuyá, jócai ley bánuá imédaca?

⁴ Ná'a yéenai néeni namá lirrú:

—Chá'a máashii jinúma lirrú, liá'a sacerdote wácali Dios shínaaca?

⁵ Pablo má'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jócai yáa léenaa liyáshia wánacaleerri sacerdótebin; ne limá liá'a Dios chuánica limá: 'umáashii jinúma linácuha liá'a wánacaleerri jishínaa chacáalee'.

⁶ Ne, liá'a'inaa léenaa ná'a áabi néenaa ná'a wánacaleenaica ná'a saduceobinica, áabi mawí néenaa ná'a fariséobinica, Pablo má ee máanui chuánshiyu:

—Nuéenajinai, nuyá fariseo, wéenajinai fariséobini shínaa; iyá mûrruenai nujíconaa médacta máashii nuéebida linácu liá'a nacáwiactacoo ná'a máanalimimica.

⁷ Néenee Pablo má'inaami léji líeni, ná'a fariseo ya saduceo nachánau najútacoo nalíwaacoo, jáiwa nashírrida náucha wáacuwai.

⁸ Jiníwata ná'a saduceo máinai jócala máanalini éejoo nacáwiacoo, jinícalá'ee ángelbini ya wówanaashi; ne ná'a fariséobinica eebidenai quinínama liáni.

⁹ Quinínama namáidadaca; ya áabi quéewidacani ley shínaabinica, néenaa ná'a fariséobinica, nabárruau namá'ee:

—Liáni washiálicuerrica jiní médani máashiica, cájbami báqueerri wówanaashimi jócta báqueerri ángel táania lirrú.

¹⁰ Ne nacáarrrialacalau mamáarraca, liá'a wánacaleerrica cáarru liyá, carrúnataca nasúberreda Pablo, jáiwa libánua namáida lishínua soldado quéewique'e lijéda néeneenai ya liwárrueda soldado iibana rículani.

¹¹ Áabai táayebée rícula, liá'a Wawácali líyadau Pablrroru limá'ee: "Cadánani, Pablo, léjta jitáaniau'u nunácu áani Jerusalén rícu, chacábacanaa arrúnaa jitáania Romala."

Nabáulidacta chítashia néewau'u náinua Pablo

¹² Áabai éerri ricúla, áabi judíobini nachánau áabenaa nawítee quéewique'e náinua Pablo, jáiwa nájúrau máashii máashiinaa wérri jocu náaya, jiní náírraca shiátaí cáashia náinuacani.

¹³ Namánabaca cuarenta washiálicuenai ná'a máaqueñaicoo naméda chái jiliéni.

¹⁴ Jáiwa náau nayáctala ná'a nawácanai ná'a sacerdótebinica ya ná'a salínai judíobinica, namá'ee nalí:

—Wayá júrenai máashiinaa jócubeecha wáaya nácula wáiinua Pablo.

¹⁵ Chóca já'a, iyá ya ná'a áabi ijúninai, isátau liúcha liá'a wánacaleerrica soldado, quéewique'e náinda cajójchani ináneewa, iwówai yútaa yáque'e léenaa linácu arrájuata; ya wayáminaajoo nénda wayácojoní quéewique'e wáiiinuacani jóctanaa linísau irrú.

¹⁶ Ne Pablo éenajetoo cúulee, jáwa liá léenaa linácu jiliáni, jáwa liáu soldado íibana néerrai líiwa Pablorrú.

¹⁷ Jáwa Pablo máida báqueerri néenaa wánacaleenaica, limáa'ee lirrú:

—Jítée liéni samálitaca lirrú liá'a wánacaleerri soldado, jiníwata wáalierrí chuánshi líiwani'inaa lirrú.

¹⁸ Liá'a wánacaleerri litée samálitamica lirrú liá'a wánacaleerri soldado, limá'ee lirrú:

—Liá'a preso Pablocá limáida nulí quéewique'e nuínda jirrú liáni samálitaca wáalierrí áabai chuánshí jírrú.

¹⁹ Liá'a wánacaleerri soldado liwína samálita licáaji nácu litée báawachalani lisáta léemiu wáni:

—¿Tána jiwówai jíiwa nulí?

²⁰ Samálita má'ee lirrú:

—Ná'a judíobinica áabenaani wówa quéewique'e nasáta jiúcha cajójchá jítéeque'e Pablo náli ná'a wánacaleenai nanácu, nawówai yútaaque'e ná'a léenaa linácu mawí.

²¹ Ne jócu jéebida náli jóni, jiníwata mawí cuarenta washíalicuenai néndenai nayá liájaba cabáyainta, jiníwata júrenau máashiinaa jócu náaya, jímí náirracá shiátaí cáashia náiinua'ee Pablo; chóca já'a néndenai nayá jichuáni tánashia jímá náli.

²² Néenee liá'a wánacaleerrica soldado, libánua samálitami limá lirrú jócu béecha líiwadeda liá'a líiwani lirrú.

Nabánua Pablo lirrú liá'a Félix wánacaleerrica

²³ Liá'a wánacaleerri soldado limáida chámata wánacaleenai liájabata, libánua nachúndadanica doscientos soldado náiibayu sána, ya setenta éema íta'aa, ya doscientos cuélaheyu sána, quéewique'e náacoo liá'a chacálee jí'ineerri Cesarea las nueve táayebeca.

²⁴ Ya mawí liwína nachúni éema Pablo yáni'inau íta'aa ya liwína natée sáicani cáwi lirrú liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Félix.

²⁵ Náajcha libánua áabai cáahsta mairri liliácoo:

²⁶ "Nuyá Claudio Lisias, nutána jírrú nuédacanica jinácu jiyá chóniwerri cawénica Félix cawánacaalacai: Nutáa jírrú:

²⁷ Ná'a judíobinica nawína preso liáni washíalicuerrica quéewiquinicta náiinuacani, ne quéechá'inaami nuá léenami chái cábacanaa léjta ná'a chóniwenai cainabi Roma ítesana, jáwa nuáu nushínaa soldado yáajchawai, jáwa nuéda náucha jíni.

²⁸ Ne nuwówaicala nuá léenaaani tánashia náueji ná'a lijíconaa, jáwa nutée liyái nanáneewa ná'a judíobini wácanai.

²⁹ Cha nuá léenaa náani nayá jíconaa linácueji liá'a ley nashínaaca; ne jócai cajíconaa náiinua'inaacani, jiní sáicanata liyá cuítá manúmai rícula.

³⁰ Ne nuáca léenaa ná'a judíobini nawówai náiinuacani, liárra nubánua jírrú; ne náusatá náucha ná'a yáinai lijíconaa, quéewique'e namá jináneewa liá'a arrúnai'inaa namáni'inaaca".

³¹ Ná'a soldado, léjta nawácali bánuá nayá, nawína Pablomi, jáwa natée táayee jíni áabai chacálee jí'ineerri Antípatris rícula.

³² Áabai éerri rícula ná'a soldado yáainemicoo náiibayu néejoo nárrui licúla báaniu, ne ná'a éema ítasanaca náau Pablo yáajchá.

³³ Ne náiinu'inaami Cesareala, jáwa néejueda lirrú cásashta lirrú liá'a wánacaleerri néeni ya néejueda lirrú léccchoo Pablomi.

³⁴ Liáwinaami liliá cásashtaca liá'a wánacaleerri néeni, lisáta léemiu Pablo chíashia sái jiníni; ne liá'inaami léenaa Cílicia sáicani,

³⁵ limá'ee Pablorrú:

—Nuéemiminaajoo jichuáni cásashia náiinu ná'a yáinai jíconaa. Néenee liwánacaala nácu liwína natúa lirrúcuni liá'a Herodes íibana wérri rícu, jocubeecha límániu.

¹ Cinco éerri liáwinaami, Ananías sacerdótebini wácalica, líinu Cesareala áabi salínai yáajcha ya báqueerri catáaniacai sáica, quéewique'e liá Pablo jíconaa, jí'ineerri Tértulo. Náiinu náyadacoo Félix cawánacaalacai náneewa, quéewique'e náa Pablo jíconaa.

² Quéecha'inaami náinda Pablo, Tértulo chánau liá lijíconaa, limá Félixru:

—Sáicai wérri jiwitée, jiýa wánacaleerrica, wayá sáicta wawówa, ya jiwitée rícueji Jiméda sáicai wérri washíncaa cainabirru.

³ Liáni warríhibiani wawówa yáajchau séewirruraa ya quinínama wayáctaca, jiýa cawíttee Félixca, sáicai wérri wáa jírrú.

⁴ Ne quéewique'e jócu nuéda jiúcha bájala éerri, nusáta jiúcha nuwówa yáajchau jéemique'e walí íchaitaa.

⁵ Wáiinu linácu liáni washiálicuerri carrúnataica, quinínama cainabi íta'aa jínaneeerriu leéwida liwána máashii naçába yáacacoo ná'a judíobinica, leewa'ee nañita ná'a' eewiderri áabai wíteeshi jí'ineenai nazarenos.

⁶⁻⁷ Ya jiní wéni licába lirrúwoo liá'a Dios tibancara, tándawa lináceji wawína natéé cuíta manúmai rícula jíni. Ne wawówaini wáa léenaa quinínama liá'a limédanica, quéewique'e wacástigaacani léjta washínaa ley; ne liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Lisias, jáiwa léeda wáucha danáanshiyu jíni; ne limá'ee ná'a' yáine nayá lijíconaa arrúnaa náacoo náyadacoo jiyáctala.

⁸ Jiýa éewa jisáti jéemiu jání, tánashia nácue yáawaa wáa lijíconaa.

⁹ Ná'a'judíobinica yáaine néeni chacábacanaa namá léchchoo.

¹⁰ Liá'a Félix wánacaleerrica limá'ee licáajiyu Pablrorru litáaniaque'e, jáiwa'ee Pablo má'ee:

—Sáicta nuwówa nutáania nuwícaubaliu irrú, nuácala léenaa jiýa yáirri léenaa jéemicá sáicactani o máashiiquictani; jiýa wánacaleerri líta'aa liáni cainabica báinacu wérri.

¹¹ Léjta jiýa jájiu éewerri jisátada jéemiu, walícanama doce éerri néenee nuínu Jerusalén néeni, quéewique'e nuá sáicai Diosru.

¹² Jiní náiinucta nunácu nucáita yáacacoo áabi yáajcha, jiní nucáarraliaca numácoo chóniwenai Dios iibana rícucha, jiní sinagoga rícura, jiní báawachala chacáalee yúcha.

¹³ Náani chóniwenai jocani éewa náyada yáawaaaca cajíconaa tuyá.

¹⁴ Ne ta liyá nuífwani nusírbia Diosru léjta nuwérriñabimí, áabenaa liájcha liá'a wáalii inijbaaca liá'a namáni linácura jáicala nuéewidacala jocai yáawai, jiníwata nuéewidacala liá'a ley tánerricoo cáahsta ley íta'aa, léjta namáyu'u ná'a' eewidenai Dios chuáni báinacu.

¹⁵ Ya nuwáalia, chaléjta nayá, nuéebida Dios nácu nacáwia'inaacalau ná'a' máanalimimica, léjta ná'a' sáicanica ya ná'a' máashiinica.

¹⁶ Tándawa lináceji séewirruraa nuéneda nuyá masácula nuwítée Dios náneewa ya washiálicuenai náneewa.

¹⁷ "Liáwinaami nujímanicoo íchaba camuí matuínaami cainabi íta'aa, nuéejoo nushínaa cainabi ítala, quéewique'e nuá warrúwa nalí ná'a' carrúni jináatanica ya nuá ofrendaca.

¹⁸⁻¹⁹ Numédacta nuyá liáni, liáwinaami nuchúni nubádeda nuyáu léjta wawítée medau'u séewirrini, áawita áulaba chóniwenai yáajcha, jiní wíta caitadedeerri nuyá, quéech'a'inaami áabi judíobini chésanani Asia náiinu nunácu templo rícu. Nayáwa éewenai náiinu áani náyadacoo náaque'e nujíconaa, yáawacta nawáalia nunácula jíconaaashi.

²⁰ Ne jócta, náani yáaine áani namáque'e yáawacta náiinu nujíconaa quéech'a'inaami nuyá nanáneewa ná'a' wánacaleenai judío.

²¹ Ne jocuminaa nuyá'inaami náiibi numá cadánani chuánshiyu: 'Wáalee yáa iyá nujíconaa nuéebidacala nacáwia'inaacoo ná'a' máanalimimica.'

²² Félix éemi'inaami liéni, liáca léenaa linácu liá'a wáalii inijbaaca, limáaca léji liéni léejoo'inaacoo litáania linácu báaniu, limá'ee nalí.

—Jáicta líinu léju liá'a Lisias wánacaleerri soldado, líiwaminaa nulí sáica léju liá'a ichuánica.

²³ Félix bánya liá'a wánacaleerri liájbata quéewique'e nawáalia cuíta manúmai rícula Pablo újnibi, ne quéewique'e línda máayaba nacábacani ná'a' lijúninaica nashírruedaque'e lirrú.

²⁴ Liáwinaami áabata éerri rícula léejoo báaniu néerra liá'a Félixca, ruájcha ruá'a líinu Drusila, judíobini éenaa. Félix bánya namáida Pablo, léemiu Pablo chuáni linácue sáí liá'a leebidau'u Jesucristo nácu.

²⁵ Ne Pablo táania'inaami linácu liá'a cáwicaishi machácanica, ya wéewau'inaa wawánacaalacoo wayá jájiu, ya carrúnatabee iinuerri'inaaca, Félix cáarrudau léemicani, limá'ee lirrú:

—Cái jiá namówai. Nuéejoominau numáida jiyájoo jáicta nuwáalia éerrijoo.

²⁶ Ne limédacalau, Félix néndacta Pablo yáa lirrú warrúwa, quéewiquinicta lwásedacaní; tándawa íchabachu limáida áji éerri náani litáaniaque'e liájcha.

²⁷ Cháji'i chámái camuí bésunacuwi; néenee jócu Félix wánacaala mawiá, ne liárrumirra báqueerri wárroo jí'ineerri Porcio Festo. Ne Félix wówaica sáica limácacoo judíobini yáajcha, limáaca preso Pablo.

25

Pablo lináneewa liá'a Festoca

¹ Festo iinu quéewique'e liwína yáarrushi liwánacaalacta'inaaca, matáli éerri yáawinaami lijíau Cesarea néenee Jerusalén néerra.

² Néerra sacerdótebini wácanica ya ná'a judíobini cawénini mawí náiiwa lirrú Pablo jíconaa náucue sái.

³ Nasáta liúcha cáiwinaa, quéewiquinicta libánu Pablo Jerusalénra. Nawówa licuéjiu quéewiquinicta náiuina iníjbaa lícué jíni.

⁴ Ne Festo éeba'ee nachuáni Pabloca yáairri cuíta manúmai rícula Cesarea néerra, ne liyá jájiu éejuerri'inau áulaba éerri rícula.

⁵ Limá nalí:

—Tándawa, ná'a iwácanica, éewenai náacoo nuajcha Cesareala, ne liárra washílicuerrica yáawacta ái limédau lijíconau, já'a néeniminaa éewa yáa lijíconaa.

⁶ Festo máacau Jerusalén néerra újni ocho o diez éerri mawí, néenee léejoo Cesareala. Áabai éerri rícula liwáau liárrubai itá'aa liwánacaalacta'inaaca, jáiwa liwána náinda lirrú Pablo.

⁷ Quéechá'inaami Pablo wárruacoo, ná'a judíobini iinuenai Jerusalén néenee narrúniu nawárruacoo, náa lijíconaa cáiwinaa, áawita jócu néewa náa léenaa yáawaytani.

⁸ Pablo, liyája, táania liwícaubaliu:

—Nuyá jócai méda nujíconau, jiní linácula liá'a ley judíobini shínaaca, jiní templo nácula léccchoo, jiní linácula liá'a wánacaleerri Roma.

⁹ Ne Festo wówaica sáica limámacoo judíobini yáajcha, lisáta lémeliu Pablo:

—¿Jiwówai jiácoo Jerusalénra quéewique'e néerra nucába tánashia jijíconaa?

¹⁰ Pablo éeba'ee:

—Nuyá yáairri lináneewa liá'a wánacaleerri Roma, néeniwa néewa náa nujíconaa. Léjta jéewau'u jái léenaani, jiní máashii numédani nanácula ná'a judíobinica.

¹¹ Ne yáawacta ái nujíconaa cáiwiica já'a saícanatai náiuina nuyá nácueji, jócu cáarru máanali nuyá; ne jinícta yáawayiyyi liá'a náyu'u nujíconaa, jiní yáirri léejueda nuyá nalí. Nasáta quéewique'e liyá yáa nujíconaa léja liá'a wánacaleerri quinínama cainabi Roma shínaaca.

¹² Néenee Festo sáta lémeliu ná'a yáainai'inaa liwítee, néenee limá'ee:

—Ne jáicala jisáta liáque'e jíconaa liá'a wánacaleerri quinínama cainabi Roma shínaaa, néerraminaa jiáu lirrújoo.

Pablo lináneewa liá'a rey jí'ineerri Agripa

¹³ Liáwinaami áabi éerri bésunau, liá'a rey Agripa ya Berenice náau Cesareala nacába Festo néerra.

¹⁴ Ne mayácalá néerra íchaba éerri, Festo líiwa linácu liá'a reyca, linácue sái liá'a Pabloca. Limá'ee lirrú:

—Ái báqueerri washílicuerri ája áani Félix máacanitee cuíta manúmai rícula.

¹⁵ Quéechá'inaamite numáacoo Jerusalénra, ná'a sacerdótebini wácanica ya ná'a salínai judíobinica, náyada nulí áabai jíconashi linácula, nasáta núcha quéewique'e náiuinaacani.

¹⁶ Nuyá nuéeba nachuáni ná'a wánacaleenai Roma rícu, jócani ísadau náiuina cháji'i cáashia najéda nanániu áani ná'a yáine lijíconaa, quéewique'e léewa litáania liwícaubaliu.

¹⁷ Tándawa, náiuinaami áani, jócu núcha éerri, jáiwa cajójchanaami nuwáau nuárrubai itá'au nuwánacaalacta'inaaca, jáiwa nuwána náinda léji liá'a washílicuerrica.

¹⁸ Ne ná'a iinuenai náa lijíconaa, jócu natáania máashii wérri linácula, léjta jíconashi máanui léjta numáyu'u nulíwau.

¹⁹ Liyárrimi namáni linácucha liá'a léjta nawítee éebidau, ne ya báqueerri caiwanai jí'ineerri Jesús máanalimi, ne Pablo mairri cawicalani.

²⁰ Ne jocala nuá leenaa numéda lináceji liéni, nusáta nuéemiu Pablo liwówaicta liácoo Jerusalénra quéewique'e náiiwa lijiconaa méenaami.

²¹ Ne liyá sáteerri quéewique'e liyá yáa lijiconaa liyá mánui wánacaalaca, tándawa lináce nuwáalia preso caashia nuéewa nubánu lirrúni.

²² Néenee Agripa ma lirrú liá'a Festoca:

—Nuyá wówericta nuéemi lichuáni liérra washialicuerri léchcho.

Néenee Festo éeba'ee lichuáni:

—Cajójchaminaa jéemi lichuánijoo.

²³ Áabai éerri ricúla, Agripa ya Berenice iinu nawárroo cacábacanani wérri líbana ricúla liá'a wánacaleerrica, náajcha ná'a soldado wácanica ya ná'a wánacaleenai chacáalee rícu. Festo bánu natéequ'e lirrú Pablo,

²⁴ Festo limá'ee:

—Rey Agripa ya iyá wánacaleenai yáawaquenai wáajcha áani: liérra iwáalia árra washialicuerrica. Quinínama judíobini yáa nulí lijiconaa, léjta Jerusalén néenee, ya chacábacanaa áani Cesarea rícu, jócu iyabau imádada nulí quéewique'e mánalicani.

²⁵ Ne nulí jiní médacta lijiconau cáiwii quéewique'e mánalicani. Ne liyá jájiu, sáta núcha quéewique'e liyá yáa lijiconaa liá'a mánui liyá wánacaleerrica, jái nuwówai nubánu lirrú jími Romala.

²⁶ Ne jinícalá nuá leenaa yáawaiyii nutána jirrú lijiconaa nácue sái, liyá mánui wánacaleerrica lináce sái, nuínda ináneewani, ya jináneewa jiyá, rey Agrípaca, jáicta quéewique'e jisátada éemi wáni nuwáalia chuánshi nutánani'inaa lirrú, liá'a mánui wánacaleerri quinínama Roma.

²⁷ Ne nucába jócu sáicta nubánu lirrú preso, jócu náiiwa tánashia lijiconaa.

26

Pablo tiwa tánashia nácueji náa lijiconaa rey Agríparru

¹ Néenee Agripa ma Pabloru:

—Jéewa jitáania jiwícaubaliu.

Pablo nácuda lináu, jáiwa lichánau litáania chá'a:

² Sáicta nuwówa nuéewacala nutáania wáalee jináneewa jiyá cawéni wánacaalaca, oh jiyá rey Agripa, quéewique'e nutáania nuwícaubaliu lináceji liá'a nujiconaa náani nútia'a judíobinica.

³ Jiníwata jiyá mánui wánacaalaca, yáirri leenaa jicába nawítee quinínama ná'a a judíoca ya leewa wacáita yáacanuu nácueji. Tándawa nusáta jiúcha quéewique'e jéemi nulí arrájuata jiwówa yáajchau.

Pablo cawica jócu léejueda liyáu újnibii

⁴ "Quinínama judíobini yáine leenaa chítashia nucáwicami jíni náibi, nucáinabi íta'aa ya Jerusalén rícu, icílirrijui'inaate nuyái.

⁵ Chái náa leenaa, néewani náiiwaca nawówaicta náiiwadedacai, nuyá séewirrinia fariséoca, leewa mánabacashi mawíyii machácana wéebidani nácu.

⁶ Ne chóque'e náa nujiconaa nuéebidacala liá'a Dios mánimi wawérrinaimirru.

⁷ Washínaa doce tribú Israel shínaaca, nanénda licúmpliacoo liá'a limáni liá walí, tándawa náa sáicai Díosros nashírrueda lirrú éerrinacu ya tayáee. Lináce liéni wanéndani wayáca, oh rey Agripa, ná'a judíobini náa nujiconaa chóque'e.

⁸ ¿Ne tánda jócu éebida Dios éenaaca licáwedaca ná'a mánalinimica?

Pablo tiwadeda licánaquedá ná'a éebidenaca

⁹ "Nuyá jájiu numáte nulíwoo quéecha nuéebacta'ee numéda íchaba méenaami lijúnta liá'a Jesús jí'inaaca Nazaret néenee sáica,

¹⁰ ne cháwa numéda Jerusalén néeni jíni. Nawánacaala nácu ná'a sacerdótebini wácanica, nawárrueda íchaba cuítia manúmai rícula, ná'a éebidenai Jesús nácu; jáicta náinua nayái, nuyá áabenai wówa náajcha.

¹¹ Íchabachu numéda nalí máashii quéewiquinicta nuwána namáaca néebidauc. Liéni numédani quinínama sinagoga rícu, áawita nuyá camáashiicai wérri náajcha nucánacaida nayái áabata chacáalee rícula báawachala.

Pablo tiwa báaniu chítashia léejuedau liyáu jíni

¹² "Lináce jíliérra nuáteu nuáacoo chacáalee jí'ineerri Damasco rícula, nawánacaala nácu nuáu ná'a sacerdótebini wácanica.

¹³ Ne iníjbaa lícu, oh rey, nucába wíyaicumi áabai jucámarrabee éerri rícueji, mawí cadánani cáiwia cámarra yúcha, líquena nutéejí náajcha ná'a yáainecoo nuájcha.

¹⁴ Quinínama wacáu cainabi rícula, jáiwa nuéemi áabai chuánshi mérri nulí hebreoyu: 'Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá? Jiyá jájiu máashii jíméda jírrúwoo, jicá'a liá'a jidúrruchuc oo jicúshtau.'

¹⁵ Néenee numái: '¿Tána jiyá, nuwácali?' Jáiwa Wawácali éeba nuchuáni: 'Nuyáwa Jesús, léja liá'a jicánaquedani jímáacoo.'

¹⁶ Ne jibárroo, jíiba itá'au, ne jinwata nuyadau jírrú quéewique'e shírrueda nulí ya jíiwa que'e quinínama liá'a jicábani wáalee, ya liá'a jicábani'inaa nuájcha mawi.

¹⁷ Nujéda'a jiyá náucha ná'a judíobinica, ya náucha ná'a jócani judíobini, chóque'e nubánua jiyá nali.

¹⁸ Nubánua jiyá nali quéewique'e jíméecu natuí, jócubeecha najínaniu catácta, quéewique'e najínanicoo jucámarrabee rícu, jócubeecha náinda Wawásimi wánacaala nayá mawiá, quéewique'e náaque'iú Diosru; ya néebidaque'e nunácu ya nawínaque'e liá'a numéetuau'u nájiconaa, ya áabai sáicabee náiibi ná'a chóniwenai majiconaanica Dios shínaaca.'

Pablo méda liwánacaala liá'a licábanica

¹⁹ "Cháwa jíni, oh rey Agripa, jáiwa nuéebida linácu liá'a nucábani áacaiji,

²⁰ quéechanacu nuíwa nalí chuánshi ná'a yéenai Damasco rícu, liáwinaami nalína ná'a Jerusalén rícu sánaca, ya quinínama cainabi Judea shínaaca, ya nalí léccchoo ná'a jócani judío, numáida néejoooco, néejueda nayáu Diosru, ya namédaque'e liá'a sáicaica íyadenai nayá yáawaaca néejueda nayáu.

²¹ Lináceji liáni nawína nuyá templo rícu ná'a judíobinica, nawówai náiinua nuyá.

²² Ne Dios yúdacala nuyá numédau cabálinaa újnibi wáalee, nutáania Dios nácu quinínamarroo, júbinica ya mánui namánirru. Jócu náiwi báawachala náucha ná'a táníanaimi Dios wítee rícueji, Moisésca arrúnai'inaa bésunacoo;

²³ liá'a Dios wínanica arrúnaacala máanalicaní, ne liáwinaami máanalicaní lé'e nawáa quéechanacu sái cáviacoo liérra, ne liíwaminaajoni nawásedacoo jucámarraanaa, léjta washínaa chóniwenairru ya áabata cainabi ítesana."

Pablo éenedau liwána Agripa náawacoo cristiánoyu

²⁴ Linísinaami litáania linácu liáni Pabloca, Festo máídada cadánani:

—¡Báawa jiwítee, Pablo! Bájialacala jéewidacoo jináwau jiyáca báawa jiwítee.

²⁵ Ne Pablo éeba'ee:

—Nuyá jócai báawa wítee, jiyá cawénica Festo; jócai cha léjta Jimáyu'u, liá'a numánica cawíteeyui numáca yáawaiyiica.

²⁶ Liérra yáa árra rey Agrípaca, yáirri léenaa sáica quinínama liáni, tándawa nutáania chawítemija'a lináneewa; náucala léenaa yáawaa liá léenaa quinínama linácu liáni, jiníwata jócalá watáania wayá cabáyainta liúcha liáni.

²⁷ ¿Jéebida jiyá mánui wánacaleerri, namánimi ná'a éewidenaimi Dios chuáni báinacu? Nuáni léenaa jéebidaca.

²⁸ Agripa éeba'ee lichuáni Pablorrú:

—Atéwata jiwána nunáawacoo cristiánoyu.

²⁹ Pablo má'ee:

—Áawita atéwa áulabacani ya manuába, Dios wówaicta, jócai jiyá bácaí máanuica wánacaalaca, áawita quinínama ná'a éemenai nayá nulí wáalee, néenaquinicta namédacoo léjta nuyá, áawita jócu liájcha liáni cadena nubájica.

³⁰ Néenee libárroo liá'a reyca, ya léccchoo liá'a wánacaleerri liájbata, ruájcha ruá'a Bereníseca ya quinínama ná'a wáainecoo nayá náajcha,

³¹ ya ta náacoo báawachalai natáania linácu liáni. Namá'ee nali wáacoo:

—Liána washílicuerri jiní médani máashiica éewaque'e máanalicaní; jócaita sáicanata nabáya cuíta manúmai rícula.

³² Agripa má'ee Festorru:

—Sáica natái iwáseda liáni washílicuerri, jóctata liyá jájiu sáta quéewique'e liyá yáa lijíconaa liá'a mánui wánacaleerri Roma.

Pablo nabánuani Romala

¹ Quéechinaami namácacoo nabánuua wayá Italala, Pablo ya áabi presobini, jáiwa'ee néejueda jiní báqueerrirru wánacaleerri jíineerri Julio, néenaa ná'a soldado yáarruica jíineerri Emperador shínaa.

² Wáurrucoo lancha rícula, áabai lancha chánactacoo jí'ineerri Adramitio jái jiácoo liyácai íyaberri'inau liácoo chaléeni áabi lancha chánactacoo liá'a cáinabi jí'ineerri Asia. Yáairri wáajcha léchchoo báqueerri jí'ineerri Aristarco, che sáini Tesalónica néenee sói, áabai chacálee yáairri Macedonia shínaa cáinabi itá'aa.

³ Cajójchanaami wáiinu áabai chánactacoo lijí'inacta Sidón, néenee Julio sáica limédacoo Pablo yáajcha, línda Pablo yáacoo licába ná'a lijúnica quéewique'e washírueda lirrú.

⁴ Wajíau Sidón néenee, jáiwa wanáwau liwójuna íteeji liá'a liwówaica jí'ineerri Chipre, jiníwata liá'a cáulica cánaquerri wajúnata.

⁵ Wachuáu manuá lirrúcu lijúntamirra liá'a litácoowa jí'ineerri Cilicia ya Panfilia, ya ta wáiinu chalée jíni Mirala, áabai chacálee Licia shínaa.

⁶ Liá'a wánacaleerri soldado lílinu áabai lancha mawiyii máanuica nácu che sáini Alejandría sói, yáairri'eewoo liyáca Italia, jáiwa liwána wáurrococo wawína washínaa iníjbau únici.

⁷ Íchaba éerri wáau arrájuata, ya carrúni jináatayu wáiinu lijúntamirra liá'a jí'ineerri Cnido. Ne áicala újnibii cáuli cánaçau wajúnata já'a, wabésunau lijúntamí liá'a jí'ineerri Salmón, warrijcoco liwówai íteeji liá'a Crétaca;

⁸ wachuáu carrúni jináatayu litácoowala, wáiinu áabai yáarrushi jí'ineerri Buenos Puertos, urrúni lirrú liá'a chacálee jí'ineerri Lasea.

⁹ Jái wáuca íchaba éerri, jái carrúnata wamáacacoo manuá yáacoo, jiníwata jái urrúni wárruaçoo liá'a uniábica. Linácueji Pablo yáa nawítée:

¹⁰ —Washiálicuenai wánacaleenai, nucába liáni wáctacoo carrúnatai wérri'inaa, ya wáucaminaajoo liá'a lanchaca ya liá'a quinínama watéeni lirrúcu, ya carrúnata wáuca wacáwicau.

¹¹ Ne liá'a soldado wácalica, léewida lirrú mawí liá'a lancha wácalica ya liá'a wánacaleerri litée lancha, Pablo yúcha mawí.

¹² Ne jócala sáica liá'a nachánactacoo nabésunedau'inaa uniábi néeni, jáiwa quinínama namá'ee nalíwoo sáicanata najiácoo néenee, néenedaquincta náinu Fenice néerra, áabai náinuñta nachánacoo Creta shínaa yáairri lijúntamí liá'a cáiwia wárruactalacoo ya leémalawoo báchairra, ya néeni wawówaicta wabésuneda uniábi.

Cáuli wérri manuá yáacu

¹³ Namá nalíwoo najínacoo báanu machúnica lijíau áabai cáuli arrájuata chéni sur néenee, najiá'eewoo nachuáu litácoowa liá'a liwówai jí'ineerri Creta.

¹⁴ Ne arrájuata rími liwínaami áabai cáuli wérri finuerri léemamiyu, báseerri cadánani lancha nácula,

¹⁵ jáiwa lichánaau liwátanedaqui jíni. Jócu wéenaa wamáchiquinia cáuli júnta liá'a lanchaca, arrúnaa wáida litée wayái.

¹⁶ Wabésuna'inau liwójuna ítee áabai liwówai píutui rími jí'ineerri Cauda, jiníwata liá'a cáuli jócali énajta bása néenee cadánani, ya jócali súti tráawajo wéenaque'e wáawaqueda liá'a fida éenibi natéenica.

¹⁷ Néenee náirda'inaa lirrúcu, narrúnaa nabájiqui jíni jocubeecha liájoo dujíwala liá'a lanchaca. Néenee'e cáarru náinu litala liá'a cáina jí'ineerri sirte, náaca'ee léenaa limúcheda nayá, náinda'ee cáuli téé nayá.

¹⁸ Cajójchanaami, liá'a cáuli wérri ái újni cadánani já'a, cháwa'ee nachánaa náuca manuá yáacula liá'a shínaashi natéenai lancha rícu.

¹⁹ Matáli éerri ricúla'inaami, náuca nacáajiyu quinínama yáairri lancha rícu sáica

²⁰ Íchaba éerri jócali wéewa wacába cáiwia ya ná'a sáaliica, liyú liá'a cáuli wérri bássairri wayá, wayá walijani yúcacuwai.

²¹ Jiníwata wabésunau íchaba éerri jíni wáayani, Pablo libárruacoo béewami nalí, limá nalí:

—Nuwácanai, imédactata sáica nuwánacaalai jócu wajíau chéni Creta; jocuminaata wabésunau chájí'i, jíni wáuquedaca washínaa yáairrimi lancha rícu.

²² Ne wáalee, áawita wabésunacoo cha, oyúrruqueda iwówa, jiníwata iibicha éenaa máanali'inaa, áawita liúcacoo liá'a lanchaca.

²³ Ne tázayee báqueerri ángel íyadau nulí Dios bánuani, nuyá Dios shínaa léchchoo nusírbila lirrú,

²⁴ limá nulí: —Océarru jiyá, Pablo, jiníwata arrúnaa jíyadacoo lináneewa liá'a máanui wérri wánacalaca Roma néenee sáica, ne jinácueji Dios jócu línda máanali jiyá ya ná'a yáainai jiájcha lancha rícu.

²⁵ Tández, nuwácanai, o'éjueda iwówau, jiníwata nuéebida Dios nácu nuyá yéerri yáawaiyi quinínama liá'a bésuneerricoo limá'ee nulí liá'a ángel.

²⁶ Ne arrúnaa wachánacoo áabai liwówai nácula.

²⁷ Áabai táayebée, libésunau chámái semána nácu, jáiwa wáiiñu manuá, áabai jí'ineerri Adriático, litéecala bajíalanaa liá'a cáulica, ne liyáali béewami táayebée, ne ná'a téení'inaacoo lancha náa léenaa warrúnicoo wáacoo cáinabirru.

²⁸ Néeneda lidujíwaca liá'a shiátaica, ne liwáalia treinta y seis metros, ne mawí libéechala néeneda báaniu, liwáalia'ee veintisiete metros.

²⁹ Ne cáarrucala nayá carrúnatac náiinuacoo iíba wérrica nácula, jáiwa náuca cuatro ná'a gámbia wérrinai chéni líshii néenee liá'a lanchaca, nácula nasáta Dios yúcha quéewique'e jucámmarraca.

³⁰ Ne ná'a téene nácu lancha namá'ee nalíwoo quéewique'e namánicoor lancha rícura, jáiwa nachánau náurrucueda ná'a íida éenibirrimica, namédacala'eewoo nayáca jicá'a ná'a yúquenai'inaa gámbia wérrinai lancha béecha.

³¹ Ne Pablo líwi'ee lirrú liá'a wánacaleerrica ya lishínaa soldádorru léchchoo, limá'ee:

—Ne jócta namáacau lancha rícu, iyá jócai'inaa cáwi.

³² Néenee ná'a soldádoca, nawíchua nabáji ná'a íida éenibirrimica, jáiwa náida licáacoo shiátaí yáacula.

³³ Ne wówai'inaa jucámmarracai, Pablo iíwa nalí quinínama quéewique'e náaya máyayabaca, limá'ee nali:

—Jái chámái semanacai wanénda wacábaca libésunau'u, iyá jócaíni íya léjta iwítée séewirrinnaa.

³⁴ Nusáta yúcha íyaque'e máyayabaca. Sáicabee'inaawa irrú liérra quéewique'e cáwi iyá, jíni'inaa yúquerriu yúcha, jíni áabai iwítá báinnaa.

³⁵ Linísimaamí limá liéni, Pablo wína licáají rícuu áabai páani, liá sáicai Diosru quinínama nanáneewa. Lishírridani jíni, jáiwa lichánau líyaqui jíni.

Jáiwa liá nadánaní quinínamai nachánau náaya léchchu.

³⁷ Wayá'ee wamánaba lancha rícu doscientas setenta y seis chóniwenai quinínama.

³⁸ Liáwinaami nanís'a'ee náaya liá'a nawówainica, náuca'ee liá'a trigo manuá yáacula jéewique'e lijínacoo madéjcalicu liá'a lanchaca.

Lancha yáajuerrriu

³⁹ Jái'inaa jucámmarrai, ná'a téenai nácu lancha jócu náa léenaa táschia nayá jíni, ne nacába áabai libéerricula liwáalia'ee cáina; nawówai narrúnnda lancha néerra.

⁴⁰ Nawíchueda licuábai ná'a gámbia wérrinaimica, namáaca'ee manuá yáacu jíni, ne nawáseda jíni ná'a téenaca sírbierri litée lancha. Jáiwa nanácuda cáulirru liá'a vela libéechala sáica, jáiwa liá'a lanchaca lichánau lirrúnicoo cáina nácula.

⁴¹ Ne liáu cáina ítala macáshtairra, limáacactala'inau liá'a barco machúnucunaa. Liá'a libéechala sáica cháneerri júchananaa cáina iíbirra, jócta néewa nachúnidacani, nácula liá'a líishiicaa néenee sáica lichána'eewoo lisúbirriedacoo lidánaniyu'e liá'a marrádacaca.

⁴² Ná'a soldádoca nawówai'e náiinua ná'a presobinica, jócubeecha náindata namánicoor náamarracoo.

⁴³ Ne liá'a nashínaa wánacaleerri soldado, liwówai lijédacani liá'a Pabloc, jócu línda namédacani, jiníwata liwánacaala nayá, tánashia éewerri liámmarracoo shiátaí yáacu quéechaa mawí iínu litácoowala.

⁴⁴ Ne ná'a áabica ná'a eewau líta'aa liá'a tabla lancha shídanaamica. Cháwa'ee wáiiñu quinínama cáwi cáinabi fitala.

28

Pablo yáairri liwówai ita'aa jí'ineerri Malta

¹ Quéecha'inaa cáwi wayá quinínama, wáa léenaa liá'a liwówai jí'ineerri Malta.

² Ná'a chóniwenai néeni sánaca narríshibia wayá sáica wérra quinínama, jiníwata yúwairriu liyáca ya casálini léchchoo, natúculia chichái wérri, jáiwa namáida wayá warrúnicoo néerra.

³ Pablo yáawaquederrri chichába máacarrai liníquini liyá libówanaa, ne bácuu áai cánacau lijáicoo líibicha liá'a amóeyica, jáiwa'ee liwówanau licáají nácuu liámuacani.

⁴ Nacába ná'a chóniwenica nacába áai cuácoo licáají nácuu liá'a Pabloc, namá'ee nalí wáacoo: "Ta liá'a washiálicuerri cájbami cáiuacai léji liéni, ne áawita jócu lisácumawai manuá yúcha, ái áabai wíteeshi cadánani jócaí'inaa índa cáwi liyá."

⁵ Ne Pablo licúsuda liúcha liá'a áaica chichái ricúla, ne jiní libésunawai.

⁶ Quinínama nanénda nayáca limúrracacoo, jócta licáu máanalina; néenee íchaba liáwinaami nanénda jiní'e libésunawai, nanáawida'ee nawíteu yá'ee nachánau namáca Pablo cála'ee dios.

⁷ Urrúni lirrú liá'a áabai cáinabi lishínaa liá'a chóniwerri wánacaleerri liwówai néeni, jí'ineerri Publio, ríshibia wayá sáica ya licába wanácu matáli éerri.

⁸ Ne bésuneerriu liá'a lisáljinaa liá'a Publio yéerri liárrubai íta'aa, bálinerri'eewoo cáiwinasa, licámunaa nácu ya suliá wérri nácu. Pablo yá'a'eewoo licábaqui jíni, néenee liáwinaami lisátá Dios yúcha jíni licháana'ee licáaju linácu, jáiwa'ee sáica jíni.

⁹ Ne linácueji, náiuu náa'a áabica bálineneecoo náa'a yáaine liwówai íta'aa, jáiwa'ee sáica nayá léccchoo.

¹⁰ Jáiwa'ee náa walí quinínamai ne liáwinaami jái'inaa wáirrau wayá báaniu náa walí quinínamai liá'a warrúni jinánica washínaa wáni'inau yáajcha.

Pablo tínu Roma néerra

¹¹ Libésunau'inaa matáli quéerri nayá liwówai íta'aa, wáirrau áabai lancha rícula néeni bésunedu uniábi; lishínaa lancha áabai chacálee jí'ineerri Alejandría, téerri linácu licábacanaa liá'a nashínaa diosca jí'ineenai Cástor ya Pólux.

¹² Wáiniu chaléeni nachánactalacoo jí'ineerri Siracusa, néeni wamáacau matáli éerri.

¹³ Néeni wáau báaniu urrúni litácoowala cáashia wáiniu áaquirra chacálee jí'ineerri Regio. Cajójchanaami cáuli cánacau sur néenee, áabai éerri táicala mawí wáiniu áabai chacálee jí'ineerri Puteoli, néeni wabárruu.

¹⁴ Wáiniu áabi wéenajinaiu nawána wamáacacoo áabai semana náajcha; cháj'i wanísacoo walíwoo Roma néerra macáshtai.

¹⁵ Náa'a wéenajinai Roma néenee sánaca, jái nawáalia chuánshi wáiiwanaa néerrai; ne jái najiáu najúnteda wayái Foro de Apio, néerra liá'a liyáctaca jí'ineerri Matáli Tabernas. Pablo licába'inaa, liá'ee sáicai Diosru ya liá'ee léenaa cadánaní liyá.

¹⁶ Ne wáiniu'inaa chaléeni Roma néerra, namáaca'ee Pablo liyáaque'e báawachala, bácairrimi soldado túyajani jócubeecha limániu.

Pablo Roma rícu

¹⁷ Matáli éerri liáwinaami línucai, Pablo bánuua namáida nachúnsanaca judíobini Roma rícu. Jái'inaa náawacawai límá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jiní médani nanácula náa'a judíobinica, jiní linácula liá'a nawíteemi wawérrinaimi shínaa, ne báawachata Jerusalén néeni nawína nuyá néejueda nuyá nalí náa'a romanobinica.

¹⁸ Néenee liáwinaami nunísa nutániaca nawówai nawáseda nuyá, jiníwata jiní náiuuní nunácue, éewaque'e náiuua nuyá.

¹⁹ Ne náa'a judíoca jócu nawówai nawáseda nuyá, arrúnaacala nusáta liúcha liá'a máanui wérri wánacaalacai libánua náiuua nuyái, o nawásaidawee nuyá, áawita jiní máashii nuwáaliani linácueji liá'a nushínaa cáinabica.

²⁰ Tada linácue, numáida iyá quéewíque'e nucába ya nutáania irrú, tanda linácueji wawáaliaque'e wéebidaca wayá israelítabinica, jícába nuyáyu cabáji áani.

²¹ Namá'ee lirrú:

—Wayá jiní ríshibiani áabai cáshta Judea néenee sái jinácue, jiní áabi wéenajinai judío línuenai néenee, jiní'e namá jináucha máashii jinácue.

²² Wawówai wéemica chíashia jiwítee jíni, jiníwata wáa léenaa quinínama cáinabi natáania lináuchá liáni wáaliu éewidacalashica.

²³ Tanda namáca áabai éerri, liá'a lijáctemicoo íchaba chóniwenai liá'a Pablo yáctamica. Néenee manúlacaiba cáashia táicala, Pablo táania Dios wánacaalactaca. Liwówai'e líiwa nalí Jesús nácu, tada béewami ley Moisés shínaa, natána náa'a fíwadedenai Dios chuáni báinacu.

²⁴ Áabi éebidenai liá'a Pablo líwanica, ne náa'a áabica jocáni éebida.

²⁵ Ne jócu áabenaa nawówa nalíwoo, nachána'eewoo náacoo. Ne jóctanaa náawai, Pablo má'ee nalí:

—Sáicai litáania Espíritu Santo nalími náa'a iwérrinaibimica ibéechala sánamica, linúma rícu liá'a fíwadederri Dios chuáni Isaías, límá'ee:

²⁶ 'Jíá namówai jíiwa nalí náa'a chóniwenica:

Ne áawita mawí néemica, jocái'inaa néewa néemica; áawitaque'e mawí nacábaca, jocái'inaa nacába.

²⁷ Ne liwítee líeni chóniwenai cabálini wérri, nawíba báyau, ya liá'a natuí báyeerri léccchoo,

jócubeeca néewa nacábaca,
jiní néewaca néemica,
jiní néewaca náa léenaani;
quéewique'e jócu néejoo nulí,
jócubeeca nuchúni nayá.'

28 Yáaque'e léenaa iyá, chóque'e ibéechalau, liéni liwásedauca Dios shínaa, liáni nalí
áawita náa'a jócani judíobini, ta nayá éemenajani. [

29 Quéecha'inaa Pablo mairri liáni, náa'a judíobini náawai nacáita yácacoo
nayáwacoo.]

³⁰ Pablo máacau chámái camuí machácani á'a lijédacta lirrúwoo cuíta, liwínau liyá
nayá, náa'a quinínama yáainecoo nacába liyá.

³¹ Cha liwíteemi íiwa Dios wánacaalactaca, léewidacala urrúnica liá'a wawácali
Jesucristo, jiní cárrucalani jiní namáshidacalani.

Carta de San Pablo a los EFESIOS

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, léjta Dios wówau'u, nutáa irrú iyá yáainai chacáalee jí'ineerri Éfeso, iyácala chóniwenai Dios shínaa, éebidacala áabenaas iwówa Cristo Jesús nácu.

² Ya Dios Wasáljinää ya Wawácali Jesucristo, yáa irrú mawéni sáicaica ya sáictaque'e iwówa.

Dios yáa walí Cristo nácu

³ Wáa sáicai Dios lisáljinää liá'a wawácali Jesucristoca, Dios Cristo nácu liá walí sáicaica áacairra, quinínama sáicabee cábacanaa Espíritu nácu.

⁴ Dios wína wayá Cristo nácu jócu'inaami líquenuda cáinabi újnibii, quéewique'e majíconaa wayá lirrú, jiní'inaa máashii wawítee lináneewa. Qéechami caníinaa licábá wayá,

⁵ liwínanite quéewique'e liméda léenibiyu wayá Jesucristo nácu, áabenaas léjta liwówau'u naméda liwánacaala.

⁶ Linácue jílieni wáa sáicai séewirrinää Diosru, sáicacala liwítee carrúni jináata licábá wayá, liá walí sáicai licíulee nácuu caníinaaca licábaca.

⁷ Niwata Dios caníinaa licábá wayá bájialanaa quéechami, Cristo nácueji ya liurranaa jiérrocóo máanali'inaa cruz nácu, wawáalia liwásedaque'e wayá, ya liméetua wajíconaa.

⁸ Dios íiyada walí caníinau'u licábá wayá, liá quinínama wawítee ya wáaque'e léenaa wéemicá,

⁹ ya liwána wáa léenaa Wacába liwánacaala báyeerrimico. Léjta limáyu'u liá'a yáairrimi liwíta lícu, cháwa limédaqui jíni.

¹⁰ Liéni léjta limáyumi, limédaminau machácáni wérri, quéecha'inaami líinu leérdicai. Dios bánuua liáawacacoo liwánacaalaque'e quinínamani liá'a Cristoca, léjta ná'a áacai sánaca ya ná'a cáinabi itá'aa sánaca.

¹¹ Dios wína wayá quéechai quéewique'e wayá macáishita Cristo nácu, wawáalia lirrúcu éenaa, léjta áabenaas Dios wówaumijani, quinínama liméda léjta sáicai liwówau'u licábacani.

¹² Limédani chájí'i, quéewique'e wayá quéechanacu wamáaca wéebida Cristo nácu, quéewique'e wayá quinínama wáa lirrú sáicai liwítee dánani nácueji.

¹³ Sáicacajani Cristo, iyá léccchoo éemenai chuánshi yáawaiyica, liá'a sáicai chuánshi liwásedau'inaa iyá, ya iwárruacala éebidaca, Dios yáa irrú lishínaa Espíritu Santo léjta áabai marca, cháwa limá liaacani quéecha.

¹⁴ Liéni Espíritu Santoca léewa libéecha sáí liérra yáawacaala'inaa Dios yáa walí lirrúcu éenau, jáicta wanísia wawásedacoo quinínama yúchá, ya ta liméda wayái lishínaa chóniwenai liyáni'inaa yáajcha, quéewique'e quinínama wáa lirrú sáicai liwítee dánani nácueji.

¹⁵ Linácueji liéni, nuá léenaa éebida wawácali Jesús nácu, ya Caníinaaca icába ná'a chóniwenai Dios shínaaca.

¹⁶ Jócu numáaca nuá sáicai Diosru inácueji, nuédacaniu inácu jáicta nusátau Dios yúchái.

¹⁷ Nusáta Dios wawácali Jesucristo shínaaca, liwítee dánani liá'a wasáljinääca liáque'e irrú wíteeshi áacai sái, quéewique'e yáa léenaa liá'a Dios íyadani, quéewique'e yáa léenaa Dios mawí mawí.

¹⁸ Nusáta Dios yúchá quéewique'e liméecu liwítee ya jucámmarranaa, quéewique'e yáa léenaa liá'a inéndani iyáca linácueji limáida iyá, sáictacala wérri liwítee ya cawénii liá'a Dios yáani náli lishínaa chóniwenai.

¹⁹ Yáawaiyii máanuica ya jiní númami liá'a jiwithee dánanica, liá'a yáairri wadánani wayá éebidenaica. Léewa wíteeshi máanui Dios íyadanimi lidánaniyu ya liwítee dánani yáajcha,

²⁰ quéecha'inaami licáweda Cristo ya liwána liwáacoo sáicaquictejica léema nácu áacairra.

²¹ Dios limáacani quinínama wíteeshi dánani itá'aa, Dios yáirri Cristorru liwítee máanui mawí, ya Cristo wánacaleerri quinínama náucha mawí ná'a wánacaleenai áacairra nácu ya áani cáinabi itá'aa, léjta liáni leérdica ya liá'a ínuerri'inaaca.

²² Limáaca Cristo íiba yáajba quinínama, ya Cristoja limáacani nawítia quinínama ná'a éebidenai Dios chuáni.

²³ Ne liá'a iglesiaca léwa Cristo náanai, tándawa liá'a iglesiaca Cristo rícueji liwáalia quinínama, Cristoca liá'a téerri quinínama sáicai wérricalani.

2

Cristo wáseada wayá canínaaca Dios cába wayá

¹ Quéecha iyá léjta máanaliniyi yáca lináceji liá'a jíconaashica ya máashiica,

² liá'a iyániyi rícu, imédacala léjta éerri wówau'u, ya liwánacaala liá'a espíritu máashihi wánacaleerri cáuli rícu, yáairri nadánani ná'a jócani méda Dios wánacaala.

³ Cháwate wayámi jírra léccchoo quinínama wayá'inaa báinacumi wawítee, wamédaacaalami máashii léjta wawówau'u, ya waméda licábacanaa liá'a wawítee cajíconaica, ya waméda liwánacaala liá'a wawítee máashiica. Lináceji, liérra máashiica sáica natá'inaata línu wátala liá'a cacháninabeecha Dios, máashiicaca áabenaas náajcha ná'a áabi jócani éebida.

⁴ Ne liá'a Dios Carrúni jináatai cába wayá ya canínaa wérri licába wayá bájialanaa.

⁵ Liyá yáirri wacáwica áabenaas Cristo yáajcha, quéecha'inaa léjta máanalí wayá únjibii liwánaca liá'a wajíconaaca. Jiníwata Dios canínaí cába iyá éewani iwáseda ijícona ya éewani yáacacoo áacairra.

⁶ Dios cárweda wayá Cristo Jesús yáajcha, ya liwána wawáacoo liájcha áacairra.

⁷ Liméda liáni quéewique'e líiyada liá'a éerri wabéecha, canínaa licába wayá bájialanaa ya liá'a sáicai wérri liyá wáajcha Cristo Jesús nácu.

⁸ Ne sáicai wérrika liá'a Dios, iyá éewenai yáacoo áacairra, inísaca éebida Jesús nácu. Liéni jócai línu iyá jájiu, níwata liáni wíteeshica Dios yáani irrú.

⁹ Jócai línu liwánaca liá'a imédanica, jiní béecha éewerri sáicta licábacoo,

¹⁰ ne Dios méderri wayá; liyá quénuderri wayá Cristo Jesús nácu, quéewique'e waméda sáicai cábacanaa; Dios quéechanacu lichúni walí wamédan'iinaa.

Liá'a sáictaica wawówa Cristo yáani wali

¹¹ Ne chái'inaa, iyá, ná'a jócani judíobini, ná'a náani jí'inaa "jócani náiju nachíipi dácu íimanaa", ná'a judíobini (náiju washíálicuerri tácai sáica, ne nayá jájiu nájí'inaa náiju nachíipi dácu íimanaa).

¹² Édacaniteu áabata éerrimite iyá jócani yáa léenaa Cristo nácu, shírrreneu chóniwenai Israel shínaa yúcha, ya jócani yáa néeni á'a Dios litáania'inaa nalí ná'a chóniwenai Israel shínaaca, ne liá'a limáni liméda lishínnaa chóniwenai yáajchau. Iyá líta'aa liáni cámabica jiní irrú Dios ya jiní inéndacala línu liá'a éerrica Dios wásedactala'inaa iyájoo.

¹³ Ne chóque'e, iyá yáainemi Dios yúcha déecuchejijani, nísa irrúnicuwai lirrú, yáaine macáishita Jesucristo nácu, lináceji liá'a lírranaa jiérrico máanalí'inaa cruz nácu.

¹⁴ Cristo yáirri walí sáictaque'e wawówa. Liyá'ee méderriu judíobinica ya jócani judíobini áabai chacálee néenee sána, licárralla liá'a báyeerrimi nayá wáacoo ya licárralla lináanaiyu liá'a fíwirri nawówa nayá wáacoo.

¹⁵ Cristo méderri amáarra leyca, liá'a ley wáaleerri liwánacaalau'u ya limá'ee chítashia nayáu'inaa ná'a chóniwenaiica; líncueji liméda chámái chacálee áabai rími chacálee wáalii. Cha liméda léjti liéni sáictacta'inaa nawówa.

¹⁶ Cristo máanalí cruz nácu amáarra jiní jocu náiu yáacau mawiá ná'a chámái chacálee, límáaca nayái sáictaica nawówa Dios yáajcha, liméda nayá áabai rími náishija.

¹⁷ Cristo línu línda nalí sáicau chuánshica sáictaque'e nawówa quinínama, chaléjta iyá yáainai déecucha Dios yúcha, chaléjta léccchoo ná'a yáainai urrúni.

¹⁸ Cristo náueji, ná'a áabica ya ná'a áabi, wéewa warrúnicoo wasálíjinaa Diosru áabai rími Espíritu náueji.

¹⁹ Tándawa, iyá jócani áabai cámabi itá'ai sána mawiá, jócani yáa báawachala shínaa cámabi yúchau, ne chóque'e ishírrida liá'a chacálee Dios shínaa áabenaas, chání léjta Dios éenibi.

²⁰ Iyá éebidenaica chaléjta áabai cuítaca, méderri líta'aa liá'a ífbaca cabálinaaca, iyá nayáwa néewidani ná'a apóstolubinica ya ná'a éewidenai Dios chuáni, liyáwa Cristoca léjta íiba cawénii.

²¹ Chaléjta liá'a cuítaca yáairri linácula wáacoo nácuderri liácoo quinínama áabenaas, cáashia línu limédacoo léjta templo majíconaa ya wáni Wawácalirru.

²² Chacábacanaa iyá léccchoo, yáainai Cristo yáajcha macáishita, yáawaaca yáaqueeneu éewaque'e iyá chaléjta áabai templo, Dios yáaque'e néeni linácueji lishínaa Espírituyu.

3

Pablo éewida litée Dios chuáni nalí ná'a jócani judíobini.

¹ Linácueji liéni, nuyá Pablo, nuyá cuíta manúmai rícula, Cristo Jesús nácue, sáicabee'inaa irrú iyá jócani judíobini.

² Iyá jáini arrúnaa yáa léenaa sáicaca liá'a Diosca limáaca nulí liáni tráawajuca, nuíwaque'e irrúni linácue liá'a canínaabeeca lichúnica.

³ Chítashia Dios wánau'u nuá léenaa linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léenaa nácu quéecha, léjta nunísau'u nutána irrú áabai chuánshi píitui rími.

⁴ Áicta iliá éemijoni, néenee yáa léenajoo nuá léenaa sáica linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léenaa báinacumi, ne chóque'e Cristo limédani'inaa.

⁵ Dios jóca íiwa nalí liáni ná'a chóniwenai yáainai wabéecha, ne chóque'e liwána lishínaa Espíritu íiwa nalí ná'a majíconaanica apóstoluca, náajcha ná'a fiwenai Dios chuáni, liwínani namédaque'e lirrú sáicai léjta liwówau'i.

⁶ Néenee, liéni cabáyainta Dios wána nuá léenaa linácu: Jáicta ná'a judíobini ya ná'a jócani judío éewidenai ná'a sáicai chuánshica Dios bánuanica urrúni Cristo, Dios yáani nalí ná'a quinínama ná'a sáicabeeca. Liwówai limá, quinínama nayá áabenana lináanaija, liyá léjta Cristo lináanai, nayá ná'a jócani judíobini narrishibia léccchoo liá'a Dios limánimi liáca léjta nája ná'a judíobinica.

⁷ Dios yúderri wérri nuyá nutráawajaaque'e lirrú, nuéewaque'e nuíwadeda chóniwenairru liáni chuánshica sáicaca wásedeerri'inaa nayá. Báawita jócai sáica nuyá, nuéewa numéda quinínama liáni liyú liá'a Dios wíteeca liáni nulí.

⁸ Áawita nuyá mawéni mawí Diosru náucha ná'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, liyúda nuyá nuéewaque'e nuíwadeda nalí ná'a jócani judío liáni chuánshica sáicaca cawénii wérrica Cristo shínaa.

⁹ Dios, liá'a quénuderri quinínama éerri, bánuerri nuyá nuíwaque'e lichuáni mamáarraca, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léenaa Dios wásedeerri léccchoo ná'a jócani judíobini. Dios quéecha jócai índani quinínama chóniwenai yáa léenaa linácu liáni chuánshica.

¹⁰ Liméda liáni, quéewique'e ná'a chóniwenai Dios shínaaca, náyadaque'e nalí ná'a ángelca, wánacaleenai áacairra, náyadaque'e nalí léccchoo ná'a espíritu máashiinica, sáictai wérrica Dios wíteeca méderri sáicai quinínama

¹¹ Dios méda liáni léjta liwówau'u liméda áabenaa quéechanacu éerrite, liméda liáni lirrúce liá'a Wawácali Jesucristo.

¹² Cristo náuce wawáalia wawáseda wajíconau wéewaque'e warrúnicoo Diosru, táfawa jócú caárru warrúnicoo waléenaca wéebida linácu.

¹³ Tádawa nusáta yúcha jócubeecha yúrrucueda iwówau inácueji carrúni jináata nuyáca, jiníwata liáni yáawaiyi numá irrú sáicai wérrica.

Cristo canínaa wérri cába wayá

¹⁴ Nuédacanu'inaa linácu liáni, chítashia Dios méda'u iyá jócani judíoca áabenaa náajcha ná'a judíoca, nutúyau nu'óraaque'e lirrú liá'a Lisálijinaa liá'a Wawácali Jesucristo.

¹⁵ Tánashia ríshibianai jí'inaa quinínama chóniwenai chaléjta yáainai áacairra, cha ná'a náani yáainai cainabi itá'aa.

¹⁶ Nusáta liúcha liá'a Diosca, wáalierra quinínama sáicai áacairra, quéewique'e liá irrú danáanshi iwówa lícu linácueji liá'a Espíritu Dios shínaa.

¹⁷ Nusáta Dios yúcha Cristo yáaque'e iwówa lícu éebidau linácu. Nuyá sáteerri léccchoo quéewique'e quinínama liá'a imédanica canínaaca icába liá'a Diosca ya quinínama ná'a chóniwenica.

¹⁸ Ya chacábacanaaque'e yáa léenaa náajcha ná'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, chítashia manújirrau, limáchenica ya liáacaica ya lidujíwaca liá'a níinaashica Cristo shínaa.

¹⁹ Nusáta icúnusiaque'e canínaau Cristo cába iyá, mawíyi mánui liúcha liá'a quinínama wéewa wacúnusianica, chacábacanaaque'e cashiámu iyá Dios wíteeyu.

²⁰ Ya chóque'e, wáa sáicai wérri Diosru, liwáaliaca danáanshi liméda'u'inaa íchaba mawí liá'a wasátani o liá'a wapénsani, linácu liá'a lidánani tráawajairri'inaa wanácu.

²¹ Wayá yéenai iglesia rícu, wayá macáishita Cristo Jesús yáajcha, arrúnaa séewirrinnaa wáa sáicai Diosru mamáarraca. Chácajani.

4

Iyá macáishita liyú liá'a Espíritu

¹ Táda linácue nuyá cuítia manúmai rícula, linácueji liá'a Wawácalica, nusáta yúcha imédaque'e sáica léjta ná'a Dios máidanica, chacábacanaa léjta iyá.

² Imiya iyá ya sáica iyá; u'urrúni iwówa ya iwánta yáajcha wáacoo caniínaabeeyu.

³ Éeneda iyá séewirrinnaa yáajcha wáacoo, lidánaniyu liá'a Espíritu Santo, ya lirrícueji liá'a sáicta iwówa liwána sáica iyá áabenaa.

⁴ Ái bácai rímija náanaishi, ya bácairrimi Espíritu, chaléjta Dios máidau'u inénda áabai rími.

⁵ Ái bácai rímija Wawácalija, wéebida áabai rími chuánshija, ái áabai rími bautísmoja.

⁶ Ái bácai rími Diosja, liyáwa Wasálilijinaa'innaa quinínama; Dios wájani wawácali wayá'innaa quinínama. Dios méderri quinínama inácueji; Dios méderriu quinínama wanácu.

⁷ Ne wayá bácainaa ái ríshibia wíteeshi Espíritu yáanica Cristo wówaini liáca.

⁸ Tándawa limá liá'a támerrimico:

"Líirrau áacairra litée liájchau ná'a yáainemi preso,
ya liá nali wíteeshi áacai sái washíaliciuenairru."

⁹ ¿Ya tána liwówau limáca líirracalau áacairra? Wówerri limáca quéechanacu liúrrucoco líta'aa liéni cáinabica.

¹⁰ Ne liá'a yúrrucuerrimico liyáwajani léja liá'a fírrerricoo mawí áacairra quinínama éerri wícau, quéewique'e licámusheda macájirra éerrimi liwánaca.

¹¹ Ya liyája yáa áabi quéewique'e apóstolu nayá, ya áabi íiwadedeeri Dios chuáni, ya áabi íiwenai Dios chuáni nali ná'a jócani éebida, áabi pastorbini ya quéewidacanica.

¹² Cháwa lichúni ná'a chacáalee majíconaanica, áabai tráawajo lírrú machácani, quéewique'e lidáwinacoo liá'a Cristo náanaica.

¹³ Cáashia quinínama wáiniu áabebata wayá wéebidaca ya cawítee wayá linácu liá'a Dios cíuleeca, ya wéenaa wáiniuca salírricta wayá, áabenaaque'e wamáanuibaca léjta Cristo.

¹⁴ Ne jócuminaa léjta sáamanai wayá mawiá, jócani déecuna wanáawida wítee wapénsaca, ya jócani déecuna wáardaca áabai wáalií néewidauba, ya waínda wachálujuueda nayá nayú ná'a chóniwenai canúma yúwicanica, ná'a jímenaicoo iníjbaa yúquerriu rícu.

¹⁵ Mawí sáicaca, watáaniaca liá'a yáawaiyica ya liá'a caniína'u wacába yáacacoo, arrúnaa wadáwinacoo quinínama Cristo nácu, liyáwa liwita liá'a iglésiaca léjta lináananai.

¹⁶ Ya Cristo nácu liá'a náanaishica quinínama licháanacoo lirrúnico saica, liyú liwacau quinínama litánai sáica; ya jáicta quinínama leéewawai sáica, lidáwinau liácoo linácu liá'a caniínau nacába yáacacoo.

Liá'a wáalií cágicaishica Cristo nácu.

¹⁷ Léwa numáni irrú liáni ya nucárgueda irrú Wawácali jí'innaa nácu, jócubeecha iméda mawí léjta ná'a jócani yáa léenaa Dios nácu. Ná'a yáainai áabenaa léjta mawítee mawéni máyu nalí,

¹⁸ nayá catáwacai wítee, jócani yáa léenaa néemica. Nayá jócani wáalia cágicaishi Dios yáanica, jiníwata mawíteeni, cháni járra jiníwata nawówa náawerriu cabálini ya jócani nasíntia.

¹⁹ Cabáliniti wérri médacoo ya náijuueda nayáu éerri shínanaartru, nasíguia naméda quinínama máashii jócani bárroo.

²⁰ Ne iyá nísenai icúnusia Cristo, néenee u'iyá léjta ná'a jócani cúnusia Cristo.

²¹ Ne yáawacta éemi chuánshi linácucha ya éewidau iyáca chaléjta liwówau'u, chaléjta liá'a yáawaiyiica yéerri Jesús nácu.

²² Ne léjta iyáyumi báinacu, ijiáyu liúcha liérra wíteeshi ajuitaimica, ijiáque'iui liá'a iyánimi ricu quéechuma, máashiiderricoo, chálujuuedeeri nawówau'u naméda máashii.

²³ Iyá arrúnaa iméda wáalií iwíteu ya iwówa.

²⁴ Iyá arrúnaa ináawidacoo quinínama iwíteu, quénuerribico léjta Dios wówau'u, quéewique'e quinínama chóniwenai éewa nacába iyá machácani, majíconaa ya bárruerribico lirrícueji liá'a yáawaiyiica.

Chítashia arrúnnaa wayáyu'u chóqueji'i.

²⁵ Tándawa, jóca iméda inúma yúwicau mawiá, ne itáania yáawaiyiica iyácachuirru, jiníwata wayá quinínama léjta bácai rími wanáanaija.

²⁶ Íwirricta iwówa áabi yáajcha, u'iméda ijíconau, ya iméda idánaniu jócubeecha íwirri iwówa éerri yájinnaa.

²⁷ O'imáaca yáarrushi lirrú liá'a Wawásimica.

²⁸ Liá'a néduerrica, jímáaca jinédui, jichánau jitráawajaaca, jíméda sáica tráawaju jicáajiyu, quéewique'e éewaa jiá narrúmjinaa náa'a carrúni jináatanica.

²⁹ U'imá chuánshi máashii, ne imá bácai chuánshi sáicai ya léerdi rícu, iyúdani dáwinacoo ya línda sáicabee nawíba licúla náa'a éemenaicani.

³⁰ U'iwána máashii liwówa Espíritu Santo Dios shínaaca, Dios yáaca irrú lishínaa Espíritu liáque'e léenaa lishínaa iyá, liyáali éerri'inaa liá irrú quinínama liwásedaque'e iyá.

³¹ Idána yúchau liá'a máashiu'u iwówa, ya liá'a iwówau'u iméda máashii, ya íwirriu iwówa, ya imáidadau'u nawítee, ya máashiu inúma, ya quinínama méenaami máashiica.

³² Sáicai iyá, carrúni jináata icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya imíya máechea ijíconaa wáacoo, léjta Dios méetuau ijíconaa Cristo nácu.

5

Chítashia quéewo'u nayáqui jíni náa'a Dios éenibica

¹ Iyá léjta Dios éenibi canúinaani'inai licábaca, éeneda imédacoo léjta liyá.

² Canúinaa icába yáacacoo quinínama, léjta canúinaa Cristo cába wayá léentregau quéewique'e natáata cruz náculani wanácueji. Liá'a Cristo máanalicaca, léjta ábabai ofrenda ya Carrúni jináata limédacoo, sáitaque'e Dios wówa.

³ Iyáwa chóniwenai Dios shínaa, jócaná sáicanata táanía linácu liá'a éerri shínananaa namédau náinayaú máashii, jíni méenaami casáculai, jíni yawíquica.

⁴ U'imá chuánshi máashii, jíni chuánshi mawéni, jíni chuánshi jócai sáicanata itáaniaca, jiníwata liéni jócai sáica irrú; mawí yáa sáicai Diosru.

⁵ Ne yáani léenayaii liá'a méderri máashii lílinayu, áabata jíconaashi casáculai, o yawiúquani, (chái léjta liá'a yáirri sáicai jócai Dios), jócai éewaa liwáalia lishínau chaléeni Cristo wánacaalactalaca ya Dios.

⁶ Jiníbeecha chálujueda iyá linácu liá'a chuánshi mawéniica, jiníwata yáawaiyi lináueji liéni lílinu liá'a carrúnatai wérri Dios shínaaca, nanácula náa'a jócani méda léjta Dios máyu'u.

⁷ U'iníquiu náajcha nárra chóniwenai chánicarra.

⁸ Iyá quéechanacu yáainaimi léjta wajínnani'inaamii catáwacai jírrícu, ne chóque'e, wayácalá warrúnico Wawácalirru, yáainai léjta wamáctau éerrinacu, iyáyu léjta náa'a wáalianai jucámarrabee,

⁹ ne liá'a Espíritu Dios shínaa wáneerri sáica wayáca, wáneerri wayá machácani ya wáneerri watáanía yáawaiyi.

¹⁰ Éeneda iméda liá'a sáicaica Wawácalirru.

¹¹ U'iméda iwówau áabenaas náajcha náa'a jócani cúnusia Dios, ne liá'a namédani náyá jíni wéni. Máajiani, iwána nacába najíconau ya liá'a máashiica.

¹² Ne yáawaiyi báinatai watáanía linácu liá'a namédani cabáyainta.

¹³ Ne jáicta jucámarrai, wéewa wacába quinínama, wéewa wacába chítashia yáawai jiníni.

¹⁴ Jiníwata liá'a jucámarrabeeeca méecuerri liwícau quinínama. Tándezua litáanau: "Jicáuiu, jiyá máairrica; jibárroo liúcha liá'a léjta náa'a máanalinica, ya Cristo quéena jiyá".

¹⁵ Tándezua, itýayu iyáyu'uca. U'iyá mawíteeta, iyá cawíteeyu.

¹⁶ U'índa léerdi bésunacoo chájii'i, jiníwata liáni éerrica chóniwenai médacta íchaba máashii.

¹⁷ Jócu iméda mawíteeta; éenedau éemica tánashia Wawácali wówai imédacai.

¹⁸ U'icáma mawiá, liérra téerri iyá chaléeni jócai sáicanata imédaca; báawachata, índa Espíritu Santo cámusheda iyá.

¹⁹ Itáania irrú wáacoo salmoyu, himnos ya shímashi Espírituyu, ya irrábau yáa sáicai iwówa yáajchau Wawácalirru.

²⁰ Yáa mamáarraca sáicai quinínama nácu liá'a Dios wasáljinaaca, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesucristo.

Liá'a cawicaishi léenajinai liá'a éebiderri Cristo nácu.

²¹ Iméda iwánacala yáacau, cawáunta Cristo nácu.

²² Iyá náinuca éewenai iméda íinirri wánacaalau, chaléjta imédau Cristo wánacaalacta iyá.

²³ Níwata liá'a rúnirrica wánacaleerri ruá'a línucoo, léjta Cristo wánacaalau chóniwenai iglesia rícu sána, liá'a iglesia chaléjta lináanai liá'a Cristoca; ya liyá léccchoo téerri ruyá áacairra.

²⁴ Chaléjta ná'a chóniwenai yéenai iglesia rícu néebida Cristo nácu, cha léccchoo ná'a náinuca arrúnaa néebida náanirri chuániu quinínama.

²⁵ Iyá náanirri, caníinaa icába ínu, chaléjta caníinau Cristo cába ná'a chóniwenai iglesia rícu sána, máanali liyá nanáuceji.

²⁶ Liméda liáni sáicai'inaa lirrú jájiu, libádedaque'e liyú liá'a lichuánica ya libádedaque'e nayá shíatayu, ya liiwa nalí libádedacala nayái,

²⁷ quéewique'e liriyá jájiu, léjta áabai iglesia sáictai wérri, jiní jíconaa ya íiwrribee, jiní wérri máashii, jócta majíconaa ya machácani.

²⁸ Chaléjta rúnirri caníinaa licába lináanana liyá jájiu, chacábacanaa caníinaa licába línuu. Liá'a caníinai cába línuu, caníinaa licába liyá jájiu.

²⁹ Níwata jiní máashii cába liyá jájiu, ne litúyani wérri sáica, léjta Cristo méda chóniwenai iglesia rícu sána,

³⁰ níwata liá'a iglésiaca léjta lináanai. Wayá léquichu léjta léenaa liá'a lináananaica.

³¹ Tánerríwai: "Néenee, liá'a washiálicuerrica limáacaminaajoo lisáljinai ya litúu, quéewique'e cáinu liyá, nayáminaa chámataanaa léjta áabai rími náinaa."

³² Léja liáni áabai chuánshi máanui wérri cabáyainta ya manúmata, ne nuyá nutáanía nuyáca Cristo nácu ya ná'a iglesia ísanaca.

³³ Ne tándawa, iyá bácainaa arrúnaa caníinaa icába ruá'a línucoo, léjta caníinau jicába jiyá jájiu, ya ná'a inínaica, bácainaa cawáuntaque'e nayá náanirrirru.

6

¹ Iyá néenibi, éebidau isáljinarru caníinaa icába liá'a Wawácalica, níwata liéni machácani.

² Liá'a quéechanacu sái liwánacaalauca Dios shínaaca limánica méderri sáicai nalí ná'a éebidenai lirrú, léwani liéni: "Cawáuntauque'e ya jitúyau jisáljinarru ya jitúwarru léccchoo;

³ quéewique'e sáica jiwówa ya iyáque'e machéni jicáwica líta'aa liáni cáinabica."

⁴ Ya iyá nasáljinaa, u'iwána íiwrri nawówa ná'a éénibicoo, mawí sáicaca idáwinani iwána naméda sáicai, éewidani léjta liá'a éebiderri wawácali nácu arrúnaa limédatanci.

⁵ Iyá wáalianai iwácanai, éebidau iyá líta'aa liáni cáinabica nalí ná'a ishínaa iwácanica. Iméda nalíni cawáuntani, cáarructani ya iméda yáawaiyi iwówa yáajchau, léjta imédau Cristorrú.

⁶ Ishírrueda, jócaita á'a nacábacta nayá iyá, quéewique'e sáica imáacacoo náajcha, chaléjta ná'a shírruedenai Cristorrú, iméda yáawaiyi liá'a Dios wówainica.

⁷ Iméda jishínaa tráawaju sáica iwówa yáajchau, léjta Wawácalirru jócaita chóniwenairru.

⁸ Ne jái yáa léenaa bácainaa, wánacaala yáarru, jócaita liwánacaala, lirríshibaminaa Wawácali yúcha liá'a léjta jáni limédanica sáicaica.

⁹ Ya iyá, nawácanai, imédau sáica náajcha ná'a iwánacalanica, jiní ibáulidacala nayá. Édacaniu tándawa iyá ya nayá yáaine licáaji rícu liá'a Wawácalica yéerri áacai, ya liyá jocai níwa liyá chóniwenai, liyá cáberri áabena quinínama.

Lishínaa arma liá'a éebiderri Cristo nácu.

¹⁰ Ya chóque'e, nuéenajinai, iméda idánanui macáishita Wawácali yáajchau, linácula cabálininaa jiní éenaa liméda liájchau.

¹¹ Itúyau quinínama liyú liérra ármaca Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iyáca cabálininaa liúcha liá'a lichálujuedau liá'a Wawásimica.

¹² Jiníwata jocani íinua yáacau wayáca chóniwenai júnta ná'a wáalianai náinau ya iyájii, báawachata, najúnta ná'a demonio jocani wáalia náinaa ya nayájideu léccchoo, ne wáalianai danáanshi máanui nawánacaalau'inaa líta'aa liáni cáinabica catáwacaica ríjcuederri wayá.

¹³ Tándezawa, iwinau quinínama liá'a arma Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iwántaca liá'a éerri jácta Wawásimi línu ináculai, ya liáwinaami néenee lichúniu sáica, iyáque'e cabálininaa.

¹⁴ Tándawa, nuéenajinai, iyáyu cadánani, isúwa íibalau liá'a yáawaiyica, léjta áabai íibalashi, itýau iméda quininama liá'a machácanica.

¹⁵ Iyá séewirrinaa sáica ijíaque'iu íiwadeda liá'a lichuáni sáictaica wána iwówa.

¹⁶ Quéechanacu sái quinínama, lishínaa liá'a léebidauca léjta áabai escudo túyerri iyá lipúyaní túculerricoo chicháiyu, Wawásimi yúcani inácula.

¹⁷ Liá'a ishínaa wásedeerri iyá chái léjta áabai casco túyerri iwita nácu, ya liá'a Dios chuíca lémica léjta liá'a espadaca Espíritu Santo yáni irrú.

¹⁸ Iyá u'imáaca liá'a isátaucloo, isátau wérrí Dios yúcha mamáarraca, yáau Espíritu Santo yáajcha. Iyá cawíteeniyu, uyúrrucueda iwówau, ya isáta Dios yúcha léccchoo quinínama lishínaa chóniwenai nácu.

¹⁹ Isáta Dios yúcha nunácu, quéewique'e Dios yáa nulí chuánshi numáni'inaa, ya nuéewaque'e nutáania jócai cáarru, ya nuyá éewerri nuíwacani liá'a Dios máanimi cabáyainta liyácala sáicai chuánshi nácu.

²⁰ Dios bánuua nuyá liji'inaa lícuu nutée liáni lichuánica, chóque'e linácueji liáni lichuánica nawálalia nuyá cuíta manúmai rícula. Isáta Dios yúcha quéewique'e nutáania linácu liá'a lichuáni jócubeecha cáarru nuyá.

Litácta liájumirrau

²¹ Tíquico, washínaa wéenajirri canífinai wacábaca, ya séewirri yúda wayá tráawaju Wawácalirru, litéeminaa quinínama liá'a chuánshica nunácu ya liá'a numédani nuyáca.

²² Tándawa nubánuua irrúni, quéewique'e líwa irrú chístashia wayáyu jíni, chacábacanaa liá idánani.

²³ Liá'a Dios Wasálíjinaa ya Wawácali Jesucristo, liáque'e irrú iyá wéenajinaica sáitaque'e iwówa yáca ya canínaaque'e icába yácacacoo, liyú liá'a éebidaufa.

²⁴ Dios liáque'e lishínaa sáicai nanácu quinínama canínaani cába Wawácali Jesucristo canínaiyu mamáarraca.

Primera carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáshtaca iyá'inaa nuéenajinai iglesia ísanaca liá'a chacáalee jí'ineerri Tesalónica, yáainai áabenaa nawówa Dios Lisáljinää yáajcha ya Wawácali Jesucristoca. Dios yáa irrú sáicai wérri ya sáictaque'e iwówa iyáca. Liá'a nawítée sáicaica nanácu náa éebidenai náa'a chóniwenai yáainai Tesalónica ricu.

² Séewirrinää wáa sáicai Diosru inácueji quinínama, ya wédacaniu inácu jáicta wasátau Dios yúcha.

³ Éerri jútainchu wédacaniu inácu lináneewa liá'a Dios Wasáljinääaca, linácu liá'a éebidani nácu itráawajaacala, iwówa yáajchau isírbiacala lirrú bájialanaa ya liá'a máanui wérica inéndanica Wawácali Cristo nácu, quinínama liérra liyúda iyá liá'a idánani ya danáanshi iwántaque'e liá'a carrúni jináatabeeca.

⁴ Nuéenajinai, Dios caníinai cába iyá, ya wáa léenaa liwína iyá.

⁵ Ne jáicta wayá wáiiwadeda irrú liá'a chuánshica wásedeerri'inaa, jócai báabajuta chuánshiyu, léccchoo liá'a lidánaniyu liá'a Espíritu Santoca ya quinínama yáawai wérri liáni chuánshí yáawaiyiica. Yáani léenaa chítashia wayáyu jíni iibí, wamúrru sáicai irrú.

⁶ Iyá inácueji, iwína wawítée, ya liwítée liá'a Wawácali, ya irríshibia liá'a chuánshica sáictai wówashiyu Espíritu Santo yáani irrú, báawitate nawána carrúni jináata iyáca, náa'a jócani éebida Cristo nácu.

⁷ Chacábacanaa iinu imédaca sáicai iwítée nalí náa'a quinínama náa'a éebidenai Dios nácu, náa'a yáainai cainabi jí'ineerri Macedonia ya Acaya.

⁸ Jíerri inácueji, liá'a Wawácali chuánica cárralerriu jócaita bácai Macedonia rícu ya Acaya rícu, ya quinínama liáni cainabica léccchoo, ya náa léenaa éebida Dios nácu, tánda wayá jócu arrúnnaa watáania mawí quinínama linácu jiliáni.

⁹ Ne báawachata, nayája táanianai linácue liá'a wamá'inau néerra, ya sáicai wérri irrú iwína wayá, ya chítashia imáacau'inaa nájí náa'a idoloca, quéewique'e isíguia liá'a Dios cáiica yáawaiyiica ya quéewique'e icháhau isírbia lirrú.

¹⁰ Cha lécchu náiiwacani inéndaca iyá quéewique'e léejocoo áaqueji liá'a Jesúsca, Dios Cúuleeca, liá'a Dios cárwanica máanalini iibicha. Jesús liyá'inaa wáseda wayá liúcha liá'a máanui wérri carrúnataica iinuerri'inaaca.

2

Liá'a tráawajuca Pablo shínaa Tesalónica rícu

¹ Iyá jájiu, nuéenajinai, yáine léenaa liá'a wéewidau iyá jócai'inaa mawéni.

² Mawí sáica, áawita yáa léenaa jíni, báawita quéechami nacáitadeda wayá ya náiinueda wayá lirrícu liá'a chacáalee jí'ineerri Filípos, Dios yúda wayá wáiiwaque'e irrú liá'a lichuánica wásedeerri'inaaca iyá, jócu cáarru wayá béewami lirrú liá'a danáanshi carrúnataica.

³ Níwata wayá jócani yúcau wayáca linácu liá'a wéewidani nácu, jíni watáaniacala máashii wíteeshiyu, jíni wawówaicala wachálujueda wamácoo áabi.

⁴ Báawachata, Dios nísa léeneda wayá, ya limáaca wayá quéewique'e wáiiwa liá'a chuánshica wásedeerri, cháwa cábacanaa watáaniaca. Jócaita wawánaque'e sáicta chóniwenai wówa wáajcha, Diosru wáa wamédaní, léewa cáberrí wawówa.

⁵ Léjta yáayu léenaa, jócai cáji watáania irrú chuánshí sáictaica, jíni wachálujuedaca wamácoo iyá wéedaque'e yúcha warrúwa. Dios yáirri léenaa quinínama liáni.

⁶ Jócai cáji wamúrru sáicai walíwau wayá jájiu, jíni yúcha, jíni áabi yúcha.

⁷ Báawita wéewa waméda wawánacaalau inácu, jiníwata wayá wánacaleenai chaléjta apóstolubini Cristo nácuji, wayá wéewacta caníinää wérri wacábacoo iibí. Chaléjta báquetoo iinertoo dáwinechopta ya rutýa chún sai ruéenibiu.

⁸ Cháí cábacanaa caníinää wérri wacábáa iyá, wawówaicta wáa irrú sáicai chuánshí Dios shínaa, jóctacala wáa irrú wacáwicau inácueji léccchoo. ¡Caníinacala wérri wacábáa iyá!

⁹ Nuéenajinai, éedadcaniu chítashia watráawajaayumi jíni ya yáacaliyu wérri quéewique'e wéewa wawáalia quinínama liá'a warrúnaanica wacáwicarru. Watráawajaa éerrinacu ya tázayee, quéewique'e jócubeecha imá iyáca jáicala itúya

wayá nácula wáiiwadedanimi irrú Dios chuánica, tándawa waméda chámái tráawaju báitanacu.

¹⁰ Iyá éewenai yáa léenaa sáicaica, ya Dios léccchoo, wayáca jiní máashii wamédani, wayácalá machácáni, jiní éewerri lijútacoo wanácu iyá éebidenai Dios nácu.

¹¹⁻¹² Ya iyá yáine léenaa léccchoo, wayácalá yáine idánani ya sáicta iwówa bácainaa iyá, léjta lisáljinää yáayu'á leenibi wíteu. Wamánimi irrú quéewique'e sáica iyáca léjta náa'a Dios shínaaca, limáidacaalamí iyá quéewique'e iwáalia ishínau liwánacaalactaca cadánani wíteeshiyu libalictalacu.

¹³ Linácueji wáa sáicai Diosru séewirruraa, quéecha'inaami éemi liá'a Dios chuánica liá'a wáiiwadedani irrú, iríshibiani yáawai wérri léjta Dios chuáni, ne jócai chaléjta washiálicuenai chuáni. Ne yáawaiyi Dios chuánicaa, liáni chuánshica sáicai wérri méda irrú éebidenai.

¹⁴ Quéecha'inaami iyá nuéenajinai, carrúni jináata nacánaquedá iyá nacáaji ríceje niá'a chóniwenaiica éenaaca, ibésunau léjta náa'a iglesia Dios shínaaca yáanai Judea cainaberry itá'aa, Jesucristo shínaaca, náyá léccchoo cháni cábacanaa nacánaquedá nacáaji ríceje niá'a chóniwenai néenaaca, judíobinica.

¹⁵ Náani judíobini náinuate Wawácali Jesús, léjta quéecha náinua náa'a éewidenai Dios chuáni báinacu, náwa nabánuia bináawala wayá. Jócai naméda sáicai Diosru yáaine lijúnta quinínama.

¹⁶ Wawówaicta watáaniaque'e nalí náa'a jócani judío, quéewique'e nawásedacoo léccchoo, náa'a judíobini jócai náinda wamédaca. Chacábacanaa jáica cashiámu jiní najíconayu jiní. Ne chóque'e, ya ta, lílinu cái liá'a máanui wérri Carrúnatabee Dios shínaaca fiñuerri náitala.

Pablo wówerri liácoo bániu náa'a Tesalónica ísanaca

¹⁷ Nuéenajinai, quéecha'inaa wadánacoo yúcha íchaitaa, báawita jóca wacába iyá, séewirruraa wédacanico wawáalia iyá wawówa lícuu ya wawówai iyá bájalanaa wáacoo wacába iyá.

¹⁸ Wawówai metá, wáacajau chaléjta nuyá Pablo, íchabachu nuwówai numédacani, ne liá'a Wawásimica jócu línda wamédaqui jiní.

¹⁹ Ne ¿tána léjí liá'a washínaa wanéndanica, washínaa sáictai wérri wawówa, sáicta wérri wawówa bájalanaa, ya sáicta wawówa cábacoo wayá jájiu? ¡Iyáwajani jáicta leejocoo washínaa Wawácali Jesucristo!

²⁰ Jajá, iyáwa wánenai sáicta wawówa bájalanaa, éewauna sáicta wawówa.

3

¹ Néenee quéecha'inaa jócu nuwánta mawí, jáiwa nuwówai numáacacoo nuyá bácaí, chacáalee jí'ineerri Atenas.

² Nubánuia washínaa wéenajirri Timoteo, liyá cayúdacaiica Dios chuáni nácu, quéewique'e líwiá sáicai chuánshica Cristo nácu saí. Nubánuani quéewique'e liácoo licába iyá, liáque'e idánani quéewique'e néebida mamáarraca Dios nácu.

³ Quéewique'e jócu yúrrucueda iwówau áawita lílinu wátala liá'a máashiica. Ne iyá jájiu yáine léenaa arrúnaaca Carrúni jináata wamédacoo quinínama liáni.

⁴ Ya mawí, quéecha'inaate wayá yáajcha túnibii, wáiiwa irrú jiní wawáaliacala'inaa máashií wawówau, cháwa ibésunacuwai, léjta yáayu léenaa.

⁵ Tándawa, jócu nuwánta mawí, nubánuia lisáta léemiu chíttashia iyáqui jiní éebidau Dios nácu, ne cáarru nuyá jócubeecha Wawásimi dáana iyá máashictalaca ya washínaa tráawaju yúcacoo.

⁶ Ne chóque'e Timoteo éejuerriu Tesalónica néenee, línda walí sáicai chuánshica éebidaucu, ya canínaa icába yáacacoo. Limá walí séewirruraa édacanico nácu canínaayu, ya iwówai icába wayá, léjta wawówai wacába iyá léccchoo.

⁷ Táda liáni chuánshica, nuéenajinai, áawita íchaba Carrúnataica ya máashii wówa, ne sáicta wawówa bájalanaa wáaca léenaa yáaineu cabálinaa éebidaucu Dios nácu.

⁸ Ne wáa léenaa iyá sáica Wawácali chuáni nácu, wáne cadánani wawówa.

⁹ ¿Chítata wéewa wáa sáicai wérri mawí washínaa Diosru inácu ya le sáicta wérri wawówa iwánaca lináneewa liá'a Diosca?

¹⁰ Éerrinacu ya táyenee wasáta líúcha liá'a Diosca, quéewique'e léejueda wayá bániu wacábaque'e wanáni wáacoo, wachúnique'e wáa irrú liá'a cháuctai irrú liá'a éebidi Dios nácu.

¹¹ Wawówai liyáque'e Diosja Wasálijinaaca ya Wawácali Jesúsca, liyúda wayá quéewique'e wáacoo wacába iyá, ya watráawajaaque'e yáajcha mawí.

¹² Quéewique'e Wawácali liwána idáwinaacoo, ya iwáaliaque'e mawí caníinaabee icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya quinínama yáajcha, léjta caníinau'u wacába iyá.

¹³ Quéewique'e liyá cabálinaa iwówa rícu, ya majíconaa lináneewa liá'a Diosca Wasáljinnaa, jáicta léejocoo Wawácali Jesús quinínama ná'a éebidenai linácu. Chácajani.

4

Liá'a cáwicaishica sáictai Dios cábaca

¹ Chócojoo, nuéenajinai, wasáta irrú ya numá irrú liáni lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúscua: Quéewique'e iyá sáica imédaque'e (léjta séewirrinnaa iméda yáacuwani) léjta wéewidau'u iyá, quéewique'e sáicta Dios cába iyá.

² Iyá yáine léenaa liá'a wéewidani iyá nácu, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesúscua.

³ Liá'a Dios wówaini yúcha quéewique'e iyá lirrú majíconaa, jiníbeechea méderri máashii lijíconaa líinaayu.

⁴ Quéewique'e bácainaa náa léenaa sáicaque'e liyá línu yáajchau, jiní jíconaa cawáuntai línu yáajchau.

⁵ Jócaita lijíconaa yáajcha ya máashii wówashi yáajcha, léjta ná'a chóniwenai jócana yáa léenaa Dios nácu.

⁶ Jiní chóniwenai méderri máashii, jiní lichálujuedacala áabi linácu liáni, jiníwata Wawácali carriúnatai wérri quinínama liáni jíconaashi, léjta wanísau'u wáiiwami irrúni.

⁷ Ne Dios jócai máida wayá quéewique'e wayá wajíconaa rícuu, máiderri wayá quéewique'e wayá sáica lirrú.

⁸ Cháwajani, liá'a cháaneerri liáni wéewidacala, jócai cháani washílicuerri bácai, cháaneerri liyá quéechanacu Dios, liá'a yáirri lishínaa Espíritu Santo irrú.

⁹ Ne linácu liá'a caníinaabee icába yáacacoo, éenajinai wáacoo, jócu rúnaa watána irrú, jiníwata Diosja liyá éewida caníinaa icába yáacacoo.

¹⁰ Ne léji liáni imédaní náajcha quinínama ná'a éenajinai yáainai liá'a cainabi jí'ineerri Macedonia. Ne wasáta yúcha, wéenajinai, caníinaaque'e icába yáacacoo mamáarraca.

¹¹ Éenedate iyá machúnuca ya iméda chúnsai ishínaau, itráawajaa icáajiyu, léjta wawánau imédacani.

¹² Quéewique'e cawáunta nacába iyá ná'a yáainai, bináawe jócani éebida, ya quéewique'e jiní cháucta irrú.

Liá'a léejuacta'inaacoo Wawácalica

¹³ Nuéenajinai, jócai wawówai imáacacoo jócta yáa léenaa liá'a bésuneerri náacoo náajcha ná'a máanaliminica, quéewique'e iyá jócu máashii wówa léjta ná'a áabica, jiní nénda nayáca.

¹⁴ Léjta wéebidau quéecha'innaa máanali Jesús, ya liáwinaami licáwiawai máanalicai yúcha, cháwa wéebida lécchoo, Dios cawedeerri'inaa Jesús yáajcha, ná'a máanaliminica éebidenai linácu.

¹⁵ Tánda wamá irrú, léjta Wawácali éewidau'u, wayá máaqueñaicoo cáwi cáashia léejocoo liá'a Wawácalica, jócuminaa wáau nabéecha ná'a máanaliminica.

¹⁶ Jiníwata wéemiminaa áabai chuánshi cadánani wérri, lichuáni liá'a ángel wánacaleerri ya liwítama liá'a trompetaca Dios shínaaca. Liyáminaaja Wawácali Jesús yúrrucuerri'inau áaqueji. Ya ná'a máanaliminica éebidenaimi Cristo nácu, nacáwiáuminha quéechanacu;

¹⁷ liáwinaamijoo, wayá cáwininaica, litéeminaa wayá liájchaujoo, áabenaaque'e wacába yáacacoo náajcha sánai iibirra, quéewique'e wajúnteda Wawácaliu cáuli iibi; chámmina wayá liájcha liá'a Wawácalica mamáarraca éerri.

¹⁸ Ya idánani yáacau liyú liáni chuánshica.

5

¹ Ne linácu liá'a éerrica ya léerdi'inaaca, nuéenajinai, jócai arrúnaa nutána irrú.

² Iyá yáine léenaa sáica, liá'a éerri léejocta'inaacoo, liá'a Wawácalica fínuerri'inaa jócacta wanénda wayácani, léjta báqueerri canédi fínuerri táayee linédupa.

³ Jáicta namá ná'a chóniwenica: "Quinínama yáairri sáica wérri, jiní bésuneerri", néeneeminaa línu cawíquinta náta'aa limárdactana nayá, léjta línu rulí cáiwibeeca ruá'a fínetooca cúclicuecho'inaaca, jiníminaa náctalau liúcha.

⁴ Ne iyá, nuéenajinai, jócai yáa mawítee mawiá, quéewique'e liá'a éerrica líinucta'inaa liá'a Wawácalica licáarruda iyá léjta báqueerri canédi.

⁵ Iyá quinínama éebidenai Wawácali nácu, léwa iyáyu'u léjta jucámarrabee, cámarralícuu, jócaita léjta táayebée catáwacabee;

⁶ tándawa jócu wéewa mawítee wayáca léjta ná'a áabica, arrúnaa wayá cáwi ya wáavee sáicaque'e wayáca.

⁷ Ná'a mawíteenica cháni léjta ná'a máainai éerri nácu, chaléjta ná'a cámadedeenai éerri nácu;

⁸ ne wayá yáainai jucámarra jírrícu, arrúnaa wayá séewirrinnaa sáicai wíteeshiyu. Wayá éebidenai, arrúnaa wamúrruca watúya'inau wayáu sáica, jócubeecha waméda máashii wajiconaaco. Táda arrúnaa wéebidaca Jesucristo chuáni sáica, ya jéewique'e caniúnaa wacába yáacacoo, ya jéewique'e wamáaca wawówau Jesucristo nácu, liwásedaque'e wayá Dios shínaa carrúnatai yúcha.

⁹ Jiníwata Dios jócai shírri wayá quéewique'e warríshibia carrúnatabee, Dios shírri wayá quéewique'e wéenaa wáacoo áacairra linácueji liá'a Wawácali Jesucristo.

¹⁰ Jesucristo máanali wanáucus, quéewique'e báawita cáwi wayá, o máanali wayá, quéewique'e wayá liájcha mamáarraca.

¹¹ Tándezawa, yáa idánani wáacoo, ya danáanshiyu icába inácu wáacoo, chái léjta imédau iyácajani.

Pablo yáa nawítee ná'a éebidenai Dios nácu

¹² Wéenajinai, wasáta yúcha cawáuntaque'e icába ná'a tráawajenai íibi, ná'a yáaine iwítee ya éewidenai sáicai chuánshi Wawácali nácu.

¹³ Arrúnaa iwówaica ya caniúnaa wérri icába nayá, linácueji liá'a tráawaju namédanica. Sáictaque'e iwówa iyá wáacoo.

¹⁴ Wéenajinai, Wamá irrú léccchoo, yáarraqe'e ná'a jiní wówai namédaca. Yá nadánani ná'a máajinaani Dios chuáni nácu, iyúdaque'e ná'a madánaninica ya iwántaque'e chajiwitemija'a quinínama yáajcha.

¹⁵ Icábawa yúchaujoo jócubeecha éejueda júnibai irrú wáacoo. Báawachata, arrúnaa imédau mamáarraca liá'a sáicaica, chacábacanaa yáajcha wáacoo ya quinínama chóninenai yáajcha.

¹⁶ Sáicta iwówa éerri jútainchu.

¹⁷ l'óra éerri jútainchu.

¹⁸ Yáa sáicai Diosru quinínama nácu, jiníwata léwa liwówaini yúcha, léjta éebidenai Cristo Jesús nácu.

¹⁹ Ujóca imá jáicta Espíritu Santo wáana imédaqui jíni.

²⁰ Ujicháani liá'a chuánshica Dios wánani natáaniaca.

²¹ Eenedani quinínama ya iwína liá'a sáicaica.

²² Ishírriu quinínama méenáami máashii yúcha.

²³ Ne Diosja, liá'a sáicaica, liméda iyá sáica wérri majíconaanic lijí'inaa nácu, ya litúya iyá quinínama inácu sáica, iwówa, icáwica ya ináanai jiní cháucta irrú libéechaa liá'a líinucta'inaa Wawácali Jesucristoca.

²⁴ Liá'a Dios máiderri iyá machácani wérri, ya licúmpliaminaa quinínama liáni.

Litáa irrú ya liá nalí sáicai liájumirrau

²⁵ Nuéenajinai, isáta Dios yúcha wanácu léccchoo.

²⁶ Itáa nalí quinínama ná'a wéenajinaica áabai ishíshicaní majíconaiyu.

²⁷ Numáca irrú, Wawácali jí'inaa nácu, iliá'que'e liáni cáshtaca quinínama wéenajinai éebidenai carru.

²⁸ Quéewique'e Wawácali Jesucristo yáa irrú sáicabeeeca quinínama irrú.

Segunda carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáshtaca iyá'inaa nuéenajinaica iglesia ísanaca liá'a chacáaleca jí'ineerí Tesalónica, yéenai áabenaa nawówa Dios Wasáljinää ya liá'a Wawácali Jesucristoca.

² Nusáta Dios Wasáljinää yúcha ya Wawácali Jesucristo yúcha liá irrú mawénii ya liáque'e irrú sáitau'i iwówa inácu.

³ Nuéenajinai, séewirrinää warrúnaa wáa sáicai Diosru inácue, níwata rúnaaca wamédacani, níwata liá'a éebidanaica dáwinerriu liácoo ya liá'a canínaabee icába yácacoo, mawí máanui éerri jútainchu.

⁴ Táda, wayá jájiu watáania inácu sáica wérri iglesia rícu Dios shínaaca, linácue liá'a danáanshica, ya liá'a éebidauga íyadani, béeewami lirrú liá'a quinínama nacánaquedaniyu iyá, ya máashiücia nawána ya carrúni jináatabee iíbi.

⁵ Liáni Dios iyada liyáu machácani léjta liyá limédanica, liwáaliaca iyá sáica iwárrua'inau liwánacaalactalaca, linácueji liá'a Carrúni jináata iyáca.

⁶ Ne Dios méderri machácaniyuni liwánaca Carrúni jináata namédacoo ná'a wánenai Carrúni jináata iyá;

⁷ Ya iyá ná'a Carrúni jináatanica, liámina irrú iwówa íyabacta'inaacoo léjta wayá. Liáni bésuneerri'inau liyáali éerri, jáicta Wawácali Jesús iinujoo lishínaa ángelbini cadánanica, línuminää áaqueji iíbi liá'a chichái cámarraca.

⁸ Iñuerri'inaa liméda nayá Carrúni jináata ná'a jócani wówai Dios, jiní namédacala Wawácali Jesús chuáni wánaacaala, wásedeerri'inaata wayá máashii yúcha.

⁹ Náani Carrúni jináataminaa liméda nayájoo cáiwinaa jóctala éewa amáarra nayá, ya támina liúca nayá déecuchala lináneewa yúchau liá'a Wawácali, ya lidánani ya licámarra yúchau.

¹⁰ Jáicta línu liá'a Wawácalica liyáali éerriminaa, náa lirrú sáicai ná'a lishínaaca, ya sáicta wérri nawówa ná'a quinínama éebidenaica, ne iyájani éebida linácu liá'a wamáni irrú Jesús nácu sáica.

¹¹ Wayá sátenai Dios yúcha inácu séewirrinää, quéewique'e liméda iyá sáica éewaque'e iméda liá'a tráawaju limáidani iyá nácu. Wasáta Dios yúcha quéewique'e liyúda iyá imédaque'e liá'a sáicaica iwówaini imédaca, ya éewaque'e iméda ná'a tráawaju éebidaucha idánani yáajchau Dios nácu.

¹² Chacábacanaa, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúsca náaminaa lirrú sáicai inácujeji, ya liyá liámina irrú sáicai léjta licábacanaa canínaabeeea washímaa Dios, ya Wawácali Jesucristo shínaaca.

2

Lichúni líiwa linácueji liá'a léejuacta'inaacoo liá'a Wawácalica

¹ Chóque'e, nuéenajinai, ne linácu liá'a léejuacta'inaacoo Wawácali Jesucristoca ya wáawacacta'inaacoo liájcha, wasáta yúcha,

² quéewique'e jócu ináawida iwtíteu madéjocanaa, jiní indaca nacáarruda iyá, áawita báqueerri máca espíritu táaniacala lirrú, jócta mairri jáicala wéewida jíni, o watánaca lirrú áabai cáshtaca, jáicala wamái Wawácali éerri jái ínu cái.

³ ¡O'índa nachálujueda iyá jiní wérri nácujejo! Libéechajoo liá'a éerrica chóniwenai náasacalaminaajoo liá'a Dios máni'inaacucha, jáicta lijiáujoo liá'a washiálicuerri máashiicai wérrica, liá'a yúqueerri'inaacoo amáarraca.

⁴ Léwa lijinai bárruerriu lijúnta ná'a quinínama téenai Dios jí'inaa, o arrúnaa náa sáicai wérri liúcha, ya lécchoo línuminää limáaca liárrubaiu Dios iibana rícu, limáminaajoo liyá waliá Dios, liá lirrú sáicai.

⁵ ¿Jócu édacanui nutáania'inaami irrú linácu liáni tuyá'inaami yáajcha?

⁶ Ya chóque'e iyá yáine leénaa tánashia chá'a bárrueda liyácani, quéewique'e jócu liyadau jóctanaa leerdi ínuu.

⁷ Ne liá'a limédani cabáyainta máashiica, jái naméda nayácai liérra méenaami máashiica yáairri cabáyainta; cháucta bácai já'a lédacoo béeewami liá'a wíneerri liyácani.

⁸ Néenee líiyadaminau liá'a máashiicaica, liá'a Wawácali Jesús líinuani'inaa linúma cálezayu, ya limárdani'inaa jáicta léejoojoo lidánanani cámarraju.

⁹ Ne liárra máashiicaica, iínuerri'inaa Wawásimi dánaniyu; líinuminaa wíteeshi dánaniyu, ya limédaminaa chóniwenenai náneewa jócmai nacába cáji, quéewique'e lichálujueda nayá.

¹⁰ Ya limédaminaa quinínama máashiica, quéewique'e lichálujueda ná'a a yáaine'inaacoo náucacoo, jócalo nawówai néebidaca, ya jócu nawówai naméda Dios chuáni wánacaala, quéewiquinicta néenaa náacoo áacairra.

¹¹ Tándawa, Dios índa nachálujueda nayá ya néebidaque'e liá'a númashi yúwicaca.

¹² Quéewique'e náucacoo quinínama ná'a jócani wówai néebida liá'a yáawaiyiica, báawachata sáicta nawówa méda liá'a máashiica.

Dios wínani quéewique'e náacoo áacairra

¹³ Ne wayá séewirrinnaa arrúnaa wáá saícaí Diosru inácue, wéenajinai canínaa licába iyá liá'a Wawácalica, jiníwata Dios wíneerri iyá quéewique'e iyá quéechanacu éenaaque'e iínu icáwicau Dios yáajcha, lirrícueji liá'a Espíritu wáneerri majíconaa iyá, ya liá'a yáawaiyii éebidani nácu.

¹⁴ Tándawa, Dios máida irrú lirrícueji liá'a chuánschi saícaí wayái iíwadeda irrú: Quéewique'e iínu iwáalia léenaa liá'a licámarra liá'a Wawácali Jesucristoca.

¹⁵ Tández, nuéenajinai, yáau machácani ya jócu imíya máecha liá'a wéewidau'u iyá wanáanacaiyu ya cáashtha ríceueji.

¹⁶ Wayá sáta Wawácali Jesucristocaja, ya Dios Wasálíjinaa, canínaaaca licába wayá ya liá walí saícta que'e wawówa mamáarraca, ya áabai saícaí wanéndani wayáca sáicacala liyá,

¹⁷ sáicta liméda iwówa ya limáaca cadánani iyáca, quéewique'e liá'a imánica ya liá'a imédanica saícaque'ini quinínama.

3

Isáta wanácu Dios yúcha

¹ Léwa liájumirra saí liáni, nuéenajinai, isáta wanácu, quéewique'e liá'a Wawácali chuáni líinu madéjcanaa quinínama cainabi, quéewique'e canínaa nacábacani, léjta libésunau yáajcha.

² Isáta Dios yúcha léccchoo quéewique'e litúya wayá náucha ná'a chóniwenenai máashiinica ya ná'a cajíconaanica, níwata jócmai quinínama néebidaca.

³ Ne Wawácali liá'a machácanica, liyámina wáalia iyájoo machácani iwítée ya litúya iyá máashii yúcha.

⁴ Wawácali nácu wawáalia éebidani iyá imédacala iyáca, ya imédanai'inaa mamáarraca, léjta wabánau'u imédacani.

⁵ Wawácali liyúda iyá canínaaque'e icábaca yáacacoo, léjta Dios canínaa licábaca, ya iwáalia carrúni jináatabee danáanshi Cristo nácu.

Arrúnau'inaa tráawajaaca

⁶ Nuéenajinai, wabánua lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e ishírricoo náucha ná'a wéenajinai jócmai wówai natráawajaaca, ya jóca áabenaanawítée linácu liá'a wéewidani iyá nácu.

⁷ Iyá yáine léenaa chíashia'eewo'u iyáqui jíni quéewique'e éewa iméda léjta wamédanica: Wayá séewirrinnaa watráawajaaca quéech'a'inaami wayá íibi,

⁸ jíni wáyayacala íiyáni mawéni, séewirri wapáidaca. Báawachata, watráawajaaya yáacalíu éerrinacu ya táayee, quéewique'e jócu beecha wáiihu waméda imánubaca quiní irrú.

⁹ Ne yáawaiyii natáa, wéewa wasáta yúcha iyúdaquinicta wayá, ne jócu cháa jíni, watráawajaaya quéewique'e wáá irrú wacábacanau éewani'inaa iméda yácanaa.

¹⁰ Quéech'a'inaa wayá yáajcha, wáá irrú chíashia arrúnnaa iyáqui jíni: Liá'a jócai wówai litráawajaaca, chacábacanaa jócu líiya.

¹¹ Ne wáá leénaa áabi éenaa, yáainai chájí'i jócani tráawaja, níwata awátuini wérri, naníquico jóctalata néewa naníquico.

¹² Náarra chóniwenenica wabánua nalí ya wamá nalí, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e natráawaja cha nawíteemi já'a, néewaque'e nawáalia narrúnjimau.

¹³ Nuéenajinai, osámu iméda liá'a saícaica.

¹⁴ Jócta áabi éenaa jócani méda wawánacaala liá'a watánani líta'aa liáni cáashtaca, éeda lituínnaa tánashiajoni, ya u'iwína yáacau liájcha, quéewique'e báicani.

¹⁵ Ne jócu iwáalia ijínaiyu wáni, yáa liwítee léjta éenajirri.

Sáicai liá nalí liájumirrau

¹⁶ Ya liyá jájiu Wawácali sáictactaca nawówa yáca, liá irrú sáictacta iwówa quinínama éerri ya matuinaami. Liá'a Wawácali yáa yáajcha quinínama.

¹⁷ Nuyá, Pablo, nutána irrú nutáayu irrú, chúnsai nucáaji yá nushínaa letrayu. Cháwa nutána nují'inau quinínama nushínaa cáashta nácu, cháwa nutánacani'i.

¹⁸ Ya Wawácali Jesucristo yáa irrú sáicai quinínama irrú.

Primera carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá, Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu wásedeerri wayá, Wawácali Jesucristo, washínaa wanéndani wayáca.

² Nutána jirrú liáni cáshta Timoteo, yáawayi nucúulee éebidani nácu, nuwówai Dios Wasálijinaa ya Cristo Jesús washínaa Wawácali yáa jirrú liwíteu, jishínaa carrúni jináatai ya sáictactaca jiwówa yáca.

Nuüiwani jirrú ljúnta ná'a éewidenai jócani yáawaiyii

³ Léjta jinísa numá jirrú quéecha'inaa jóctanaa nuáu chaléeni cáinabi jí'ineerri Macedonia, quéewique'e jimácacoo chacáalee jí'ineerri Éfeso, quéewique'e bánuá nalí chóniwenai quéewique'e jócu néewida báawatai wíteeshica,

⁴ u'éemi nachuáni ná'a náiiwadedanímica ya chuánshi jócai amáarra nanácu ná'a nawérrinaibimica. Liáni wíteeshi téenai bácai nacáita yáacaque'i, jócai éewa liwána liwáalia néebidaua liá'a Dios wówaini limédaca.

⁵ Liá'a Dios wówaini liméda liájcha liáni rúnaa caníinaa wacába yáacacoo, liájcha liá'a caníinaabee íinuerri áabai wówashi masáculai, áabai wíteeshi sáicai, ya áabai wéebidani yáawaiyica.

⁶ Áabi jíneu báawachala liúcha liáni ya yúqueneu cáita yáqueneu, jócai áanama nácueji.

⁷ Nawówaini namédacoo quéewidacani liá'a ley Dios shínaa, ne jócai néemi liá'a namáni, ne jiní liá'a néewidani jicá'a liá'a yáawaiyi namáca.

⁸ Wáa léenaa liá'a ley sáicai wérri, chácta waméda léjta liwówai limédaca, léjta liyáyu'u.

⁹ Rúnaa wédacanicoo, jiní ley náa nalí ná'a médenai sáicaica. Liá'a ley náani quéewique'e náa léenaa ná'a médenai máashii ya ná'a jócani éemi, ya ná'a máashiicanica ya cajíconaanica, ná'a jócani cawáunta Diosru ya liá'a éebidani nácu, ya ná'a ínuenai nashínaa nasáljinua ya natúwa, quinínama ínuenaina.

¹⁰ Ya ná'a médenai máashii náiinaa yáajchau, ya ná'a washiálicuenai médenai máashii náajcha wáacoo, ya ná'a íinaca médenai máashii nayá wáacoo léccchoo, ya ná'a nawénda ya nawéni chóniwenai, ya ná'a canúma yúwicanica; ya ná'a jürenai mawéni; liáni liwówaiyu limáca, ná'a médenai liá'a yáirrico éewidenai sáicai júnta.

¹¹ Ya liáni sáicai éewidani léewa wáiinuni sáicai wérri chuánshi, léewidani wayá nácu wéewaunaa wáacoo áacairra, liá'a Dios sáicai wérri máacani nulí.

Yáirri sáicai nácu liá'a carrúni jináatai Dios shínaaca

¹² Nuá sáicai washínaa Wawácali Jesucristo, liyá yáirri nulí danáanshi, níwata cáberri nuéebida linácu limáaca nuyá nuyúdaque'e lishínaa tráawaju nácu,

¹³ báawita nuyá quéecha numá chuánshii máashii linácula, nucánaquedani ya nucáitani. Ne liyá Dios Carrúni jináata licába nuyá, níwata nuyá újnibi jócai éebida linácu ya jócu nuá léenaa liá'a numédanica.

¹⁴ Cháwa jáni washínaa Wawácali yáa nulí liwíteu máanui wérri, ya liá nulí liá'a nuéebidani nácu, ya liá'a caníinaabee wawáalianica washínaa rúneerriu Cristo Jesúsr.

¹⁵ Liéni yáawaiyi wérri, quinínama rúnaa néebidacani: liá'a Cristo Jesús íinuerri cáinabi ítala quéewique'e litée ná'a cajíconaanica áacairra, náucha nárra nuyá quéechanacu sái.

¹⁶ Tándawa, Dios wáalia Carrúni jináata licába nuyá; quéewique'e Jesucristo iyada nunácu quinínama sáica wíteeshica. Nuyá íinue numédacoo nuyadacoo nalí ná'a rúnaa néebida linácu, quéewique'e wéewa nawáalia liá'a cágicaishi jócai amáarra.

¹⁷ ¡Wáa lirrú máanui licábacoo, ya cadánanibee wérri mamáarraca éerri, lirrú liá'a rey jócai amáarra, liá'a jócai éewa máanalica, jócai wéewa wacábaca liyá bácai Dios! Chácajani.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, nucúlee, nuá jirrú liáni tráawajuca quéewique'e jíinua yáacacoo sáica liáni íinua yáacashica jéebidani nácu, ya sáicai wíteeshiyu, léjta liá'a namáni quéecha ná'a éenajinai ná'a táchinanaimi jinácu lójí'inaa lícu Diosca. Áabi jócta néemi jiwánacaala nashínaa nawíteu yúqueneu nashínaa néebidani nanácu.

²⁰ Liéni bésuneerriu nalí ná'a Himeneo ya Alejandro, náani néejueda Wawásimirru quéewique'e néewidacoo jócubeecha namá máashii chuánshi Dios júnta.

2

Chítashia arrúnaa isátacoo Dios yúcha.

¹ Quéechanacu numáaca irrú iméda isáta Diosru, isáta Dios yúcha, isáta íchaba ya yáa sáicai Diosru quinínama nanácu ná'a chóniwenaiica.

² Arrúnaa wasáta Dios yúcha nanácu ná'a wánacaleenaica, ya ná'a bánuenaica, quéewique'e wéewa sáicta wawówa ya wacáwica machúnica, ya jiní iínua yáaquenaiu, cawáunta wayá Diosru, ya cawáuntaque'e quinínama licábacanaa.

³ Liáni sáicai ya licába sáictai liá'a Diosca téerri wayá áacairra.

⁴ Liyá wówerri quéewique'e quinínama náiuu náa lénena yáawaiyiica, ya náaque'iù quinínama áacairra.

⁵ Ái bácai rími Dios já'a; ái báqueerri Washiálicuerri éeneerri litée quinínama washíalicuenai quéewique'e nayá Dios yáajcha, lijí'inaa liá'a Washiálicuerrica Jesucristo.

⁶ Níwata Jesucristo éejuederri licáwicau quéewique'e quinínama chóniwenai éewa náacoo áacairra, léjta liyáu chuánshi liyáali leérdimi ricu.

⁷ Tándawa nuyá Dios mágacaní téerri'inaa lichuáni ya apóstolu, ya namáaca nulí quéewique'e éewiderriu linácu eebidani, ya liá'a yáawayiica ná'a jócani judío. Ne liéni numáni yáawaiyi waliérra; jócaita númeru yúwica.

⁸ Cháwa jáni, nuwówai ná'a washíalicuenaiaca nasáta Dios yúcha quinínama matuínamaami, ya nanácuda nacáajiu Diosru wówashi masáculai, jiní iíwirri wówa ya jiní cáiteerri

⁹ Ya nuwówai quéewique'e ná'a iínaca nasúwa nábalau léjta iína iíbala cábacanaa, imiyaiyu ya sensiyuiyu lécccho; quéewique'e nachúnicoo ne jócai jiérrí ruwítai quéewique'e nacába ruyá, jiní óroyu, ya iiba cawénini, jiní iíbalashi cawéni wérri,

¹⁰ arrúnaa iméda sáicai, léjta arrúnaa namédáa ná'a iínaca máaqueñeu nayáu Diosru.

¹¹ Ruá'a iinetoo rúnaa ruéemi liá'a néewidani nácu manúmata, cawáuntaque'e quinínama ruyá náajcha wánacaleenaica;

¹² ya jócu nuínda quéewique'e ruá'a iinetoo éewida íchaba chóniwenai náneewa, ya jócaque'e ruwánacala liá'a washíalicuerrica. Nuwówai ruyáque'e manúmata,

¹³ níwata Dios méderri quéechanacu Adán, liwinaami ruá'a Évaca;

¹⁴ ya Adán jócaite Wawásimi chálujueda, ruyawani ruá'a iinetoooca, lichálujuedate ruyá rucáu jíconaashi rículate.

¹⁵ Dios méetuaminas rujíconaa ruá'a iinetoooca ya támina litée ruyá áacairra, rumédacta quinínama sáica léjta túwashi, ya ruéebidacta mamáarraca, caniínaabee nácu, jiní rujíconaa ya imiyá ruyá.

3

Chítashia rúnaa namédacoo ná'a wánacaleenaica iglesia rícu

¹ Liéni yáawaiyii waliáni: Báqueerri wówerriktia liárru iglesia rícu liwánacaalaque'e, wówerri áabai tráawajo sáicai.

² Tández, liá'a licábacanaa liá'a wáaleerri liá'a wánacaalashica léjta wánacaleerri jiní jíconaa. Arrúnaa liwáalia bácau rími línuwa, ya liyáque'e áabai cágwicaishi cawáuntai, áabai chuánija, catráawajaacai ya jóca liséwica yáarru. Arrúnaa léewa liwánaca chóniwenai líibana rículau mamáarraca; arrúnaa léewa léewidaca.

³ Jócai arrúnaa cáraccalaicani, jiní liwówaica líinuwa yáacacoo, arrúnaa sáicai wérri liyá, machúnicaui ya jócai máaca liwówau warrúwa nácu.

⁴ Arrúnaa léewa liwánacaala líibana rícu sána, ya léewidaque'e léenibiu juménani nayá ya cawáuntani quinínama.

⁵ Ne jóctacala lóewa liwánacaala chúnsei líibana rícu sánaca, ¿chítate quéewau'u jiní lituya liá'a iglesia Dios shínaaca?

⁶ Tández, liá'a wánacaleerrica jócai éewoo báqueerri wáalii éebidaca, carriúnataca máanui licábacoo, ya licáacoo léjta Wawásimi cágayu'u lirrífica liá'a cacháninaica.

⁷ Arrúnaa cawáunta nacábacaní ná'a jócani éebida Dios nácu, quéewique'e jócu licáu báinabee rícula nanáneewa ná'a chóniwenaiaca, ya licá'echau Wawásimi shínaa máashii rícula.

Chítashia rúnaa namédacoo ná'a nayúdenai pastor iglesia rícu

⁸ Chacábacanaa, ná'a yúdenai pastor iglesia rícu, rúnaa washílicuenacaní cawáuntani, ya séewirrináa naméda liá'a namánica, ya jócani cárracalani, jiní nawówaicala nawáalia shínaashi méenaami naméda máashii chóniwenairru.

⁹ Arrúnaa nacháanacoo lirrú liá'a yáawaiyi náyadanica, liá'a wéebida nácu ya nawáaliaque'e masácula wíteeshica.

¹⁰ Quéechanacoo arrúnaa néeneda nayá, ya liáwinaami, ya jócta nawáalia najíconau níewamináa namédacoo léjá nayúdenai pastor iglesia rícu.

¹¹ Chacábacanaa, ná'a iínaca cawáuntani wérrí, jócani cáiwadedacaní chuámshi shínanáa, cawáuntani ya machácani quinínama nácu.

¹² Báqueerri yúderri pastor iglesia rícu, rúnaa liwáalia bácau rími línuja, ya léewa liwánacaala sáica wérrí léenibiu ya lishínaa quinínama líibana rícu sána.

¹³ Níwata ná'a yúdenai pastor iglesia rícu, médenai sáica nashínaa tráawajo, náinuni'inaa nalíwoo áabai yáarruishi cawéni, ya chawíteemi wérrí já'a níewaminaa natáaniaca néebida ca Cristo Jesús nácu.

Liá'a yáawaiyiica íiyaderrico linácueji liá'a wéebidani nácu

¹⁴ Nunénda nuáacoo nucába jiyá; ne nutána jírrú liáni,

¹⁵ quéewique'e, báawita nudécudau, jiáque'e léenaa chítashia jiní rúnaa jimédacoo Dios shínaa éenajinai íibi, léwa liáni iglesia Dios cáwiica, liá'a iglesia wíneerri ya túyerri yáawaiyica.

¹⁶ Yáawaiyii atéwai jócu wéewa wáiwadedaca liá'a wéebidani nácu bájalai máanui wérrica:

"Cristo iínuerri cáinabi ítala limédacoo washílicuerriyu, néenee Espíritu Santo iíyada majíconaiyu, ya ná'a ángelbini nacábani.

Náiiwa náli chóniwenai yáaine quinínama cáinabi íta'aa, ná'a éebidenai linácu quinínama cáinabi, ya narríhibiani sáicai wérri áacairra."

4

Ná'a shírruedenai nawíteu liúcha liá'a néebidani nácujo

¹ Ne liá'a Espíritu Santo límá'ee jucámmarranaa, cha lé'e amáarractala'inaa liyáca liá'a éerrica, áabiminaa dánaujoo liúcha liá'a néebidani nácu, nasíguaminaa ná'a espíritu cachálujuedacanica ya néewidani nanácu ná'a finuenai demonio néenee.

² Namédaminaa nawánacaala ná'a chóniwenai chámainti wíteeshi ya canúma yúwicani, nashínaa nawítee márquerriu nashínaa jíconaashi újni jiárruyucani.

³ Náani chóniwenai jocu naínda néda yáacacoo, ya jocu naínda náaya matuínaami iyacaishi, ne Dios quénudanica quéewique'e ná'a éebidenai ya léccchoo ná'a yáine léenaa liá'a yáawaiyica náayaque'iní, náaque'e sáicai Diosru.

⁴ Ne quinínama liá'a Dios quénudanica sáicai wérri, ya jiní wéewani wadánaa jiúcha warríhibiaictani wáa sáicai Diosru,

⁵ níwata liá'a Dios chuánica ya isáta Dios yúcha limédani majíconaa.

Báqueerri sáicai catráawajaacai Jesucristorru

⁶ Ne jéewidacta quinínama liáni náli ná'a jéenajinai, ya jíya liá'a Dios chuánica ya liá'a sáicai jéebidanica nácu séewirrinai jiyá nácu, jiyá bácaí cashírruedacai sáicai Jesucristorru.

⁷ Ne jócai jíméda liwánacaala ná'a chuánshi éerri rícu sánaca ya mawíteeca. Jimáaca jícáwicau Dios cáaji rícu mamáarraca;

⁸ áawita liá'a ejercicio sáicai wanáanairru máayabaca, jimáaca jiyáu Diosru sáicai quinínamarro, níwata índa walí sáicai liáni wacáwicaca, ya liá'a wacáwica wabéechala sáica.

⁹ Liáni yáawaiyii waliáni, arrúnaa quinínama néebidacaní.

¹⁰ Tándawa liáni, watráawajaa ya waméda wadánni, níwata wamáaca wanéndaca liáni liá'a Dios cáwiica, liá'a wásedeerri quinínama chóniwenai, náli chúnssi ná'a éebidenai linácu.

¹¹ Liáni arrúnaa jibánuua ya jéewida áabi mawí.

¹² Ujicába jiyáu jiníca jiwéni, báawita icúlirrijui jiyá, mawí jiyada jiwíteu náli chaléjta éebiderri Dios chuáni nácu, chaléjta jitáaniacala, chaléjta jiyáyu'u jiwówa yáajchau, ya jéebidacala ya jícáwica jiní jíconaa.

¹³ Nácula nuínu jichána jiliá nalí ná'a chóniwenaica liá'a Dios chuánica, jiá nadánani ná'a jéenajinai ya jéewida nayá.

¹⁴ Ujínda amáarracaca liá'a sáicabee Dios yáani jírru, quéecha'inaami Dios wána salínaica iglesia ísanaca nachánaa nacáaju jinácu.

¹⁵ Jimáaca quinínama jiwíteu linácu liáni, néewaque'e nacába quinínama léjta jidáwinacoo jinácu.

¹⁶ Jitúyau jiyá jájiu, liá'a jéewidau'u áabi, jiáu cabálinaa quinínama nácu. Ne jímédacta cháni'i, jéewaminaa jiácoo áacairra jiyá jájiu, ya chacábacanaa ná'a éemenai jírru, néewaminaa náacoo áacairra léccchoo.

5

Chita éewau'u jiyá náajcha ná'a éebidenica

¹ Ujicáitadeda liá'a salírranica, báawachata, jéewida liwítee chaléjta újni jisáljinää, jiyá náiibí ná'a icúlinaica ya jiá nawítee léjta jéenajinai.

² Ná'a salítuenica, jiyá ruájcha chaléjta jitúwa; ya ná'a miyácanai, chaléjta jéenajinai íína, wíteeshi majíconaiyu.

³ Jiyúda máanirrinica ná'a jócani wáalia tánashia yúderri nayái.

⁴ Ne báquetoo máanirriuctani ruwáalia rucúuleu jócta rutáqueerri, nayáwa quéechanacu éewenaa néewidacoo naméda nacábacanau náajcha ná'a chúnnsana néenajinäca, caníínaaque'e nacába nasáljinau léjta caníínaa nacába nayá léccchoo, léwá sáicai líeni, sáicai Dios cába léccchoo.

⁵ Ne ruá'a yáawaiyii máanirriuca, ruá'a máaquechooca bácai, máaquechoo ruwówau Dios nácu, jócau íiyabau rusátacoo Dios yúcha éerri jútainchu ya táayee léccchoo, quéewique'e Dios yúda ruyá.

⁶ Ne ruá'a máanirriuca médechoo léjta éerri wówau, máanalíu yáca rucáwica yáajchau.

⁷ Jibánuua nalí ná'a quinínama liáni, quéewique'e jócubeecha arrúnaa nacáida ííwanaa.

⁸ Ne liá'a jócaita túya léenaaca, mawi'inaa chúnnsana léenajinäca, jócaí méda nacábacanaa ná'a éebidenai Dios chuáni, chái jícá'a liá'a mawí cacháninai wítee náucha ná'a jóca éebida Dios nácu.

⁹ Táshia natánacta nají'inaa ná'a máanirrinica, arrúnaa nayáca bácai nája ná'a wáalenai mawí sesenta camuí, ne ruá'a wáalechoomi bácairrimi rúnirrijau.

¹⁰ Néewani náa léenaa nácu liá'a sáicai rumédanica: Dáwinechoo sáica ruéenibiu, sáica wítee náiinucta rúbana ríclua, bádedeechoo náiiba ná'a éebidenica, ruyúdacta ná'a carrúni jináatanica; ne léccchoo, ruwówa rumédaca quinínama sáicai.

¹¹ Ne jócu tána nají'inaa néeni ná'a máanirrinica wáalianai píitui camuí, níwáruínaa wána rushírricoo Cristo yúcha, wówainai nawínaa yáacacoo wáaliyyu bániu,

¹² nawáalia nájiconaa nayá jájiu, jóca naméda léjta namáyu nalí quéechanacu.

¹³ Ne léccchoo nájínni cuíta jútainchu, ya naméda náinuníu léccchoo, ne jócanita íínu bácai canúma yúwicani léccchoo, níqueneu quinínama nácu ya náiiwadeda jócaí sáicanata náiiwadedaca.

¹⁴ Tánda nuwówai ná'a máanirrini miyácanica ruéewa ruéda yáacacoo wáaliyyu, nawáaliaque'e néenibiu, natúyaque'e nábanau léjta íína, jócubeecha náa lirrú yáarrushi liá'a nájínaica.

¹⁵ Ne áabi ná'a máanirrinica nájíau Jesucristo yúcha, jáiwa náawai Wawásimi yáajcha.

¹⁶ Ne báquetoo íinetoo éebidechoo Cristo nácu, ruwáaliacta ruéenajinai máanirrini ííbiu, arrúnaa iyúdacani, jócubeecha cadúcuni liyá iglesiárru; chámínaa iglesia éewa liyúda nayá ná'a máanirrinica jiníni yúda mawí.

¹⁷ Ná'a salínaica wánacaleenai sáica iglesia, éewenai cawáunta icába mawí, ná'a yáawaiyinica ííwa ya éewiderri Dios chuáni.

¹⁸ Ne liá'a Dios chuáni limá'ee: "U'ibáji linúma liá'a pacáaca jáicta litráawajaa liyá cái". Né'e límá'ee léccchoo: "Liá'a tráawajeerrica iglesia rícu, éewerri lirríshibia liwéniu léccchoo".

¹⁹ Ujiméda nawánacaala ná'a táanianai lijúnta liá'a salírrani éewiderri iglesia rícu, jócta liwáalia chámata jócta matálitai cábennai liyá.

²⁰ Ná'a médenai náacoo nájiconau, arrúnaa náarracani quinínama náneewa, quéewique'e chacábacanaa cáraru ná'a áabica.

21 Nubánua jiyá Dios náneewa, Jesucristo náneewa ya ná'a ángelbini Dios wínani léccchoo, jíméda quinínama liá'a nuwánani jímédaca, ya machácani jiyá quinínama yáajcha, jicábá quinínama áabena.

22 Ujichánaa jicáajiu áabi nácu jóctanaa jíá léenaa liwítee sáica, jócubeecha jíméda jíjíconau náajcha. Jítúyau liúcha liá'a quinínama máashiica.

23 Nírra éerri jútainchu bálinacoo jiáwai nácu, ujírra shiátai bácai liyáwoo, jéewa jírra pítui vino léccchoo.

24 Najíconaa ná'a áabica, nacábaní jucámarranaa jóctanaa náau liyáctica cárberri yáawacta cajíconaaajani, ne áabata náani léenaa liwínaami.

25 Ne chalécchoo, liá'a sáicai namédani léccchoo nacábaní jucámarranaa; ya liá'a jócai nacába, jóca'inaa máacau libáyacoo séewirrinaa.

6

1 Ná'a arrúnaani tráawajaaca nawácanairru mawéni, arrúnaa ná'a nacáarruni'inau nawácalirru, arrúnaa cawáunta nayá, jócubeecha licáida náiiwanaa Dios jí'inaa náuchu, jiní natáaniacala máashii linácu liá'a wéewidani nácu.

2 Ne áabi wáaliacta nawácanai éebidenai Dios chuáni, néewaque'e cawáuntaque'e nayá, níwata néenajinaiwajani éebiderri Jesucristo chuáni nácu; tádawa, arrúnaa iyúda nayá sáicai wérri mawí, tándawa ná'a ríshibianai nashínau sáicai tráawajuca, éebidenai léccchoo, ya éenajinai caníinaa icába nayá.

Rícucaishi yáawaiyiia

Jéewida ya jíiwa nalí liáni:

3 Ne áabi éewidacta iyá báawatai liúcha liá'a léewidani iyá nácu, ya jócu áabena liyá liájcha liá'a yáawaiyica néewidani nácu, Wawácali Jesucristo nácue sáica, ne jócani éewida léjta wawítee,

4 ne báqueerri sáictai cábacoo liyá jájiu liwítee rícuejiu, ne jiní yáani léenaa. físerri litáania nanácu ná'a chuánshi jócani sáica licábaca, ne yáairri linácu chaléjta bálinacaalashi; ne léwa líinuteji liá'a cadéni nacába yáacacoo, jócu áabena nawítee, máashii linúma, jócu léebeda linácu,

5 ya líinua yáacoo éerri jútainchu áabi yáajcha, náajcha ná'a chóniwenai máashii wítee, ya jócai liá'léenaa liá'a yáawaiyica, wíneerri liá'a wíteeshica cháj'i' warrúwa náueej.

6 Ne jucámarrai yáaca liá'a wawíteeca, yáawaiyii cawéni wérrica, ne bácai lirrú liá'a sáictai wówa liájcha liá'a liwáalianica.

7 Táda jiní waíndani lítala léjí liéni cáinabica, jiní'inaa wéewani watéecojoo.

8 Áicta wáayanijaa ya ái wábalajaa, ta éewa sáicta wawówai liájcha liáni.

9 Ná'a wówenai nawáalia mánui wérri warrúwaca, jócu néenaa náwánta liá'a máashii méda nawówa lícu, ya liwána napénsaa áabata matúínamí mawíteeyu, ya liá'a máashiica téerri washiálicuenai carrúni jinátaactala'inaa nayá, ya chaléeni náucaquictala'inaacoo.

10 Níwata linánaa liá'a warrúwaca, náawiderri nawítee ná'a washiálicuenai, namédaque'e máashii liyú liá'a warrúwaca, ná'a sáictani cábacani liá'a warrúwaca, lináawida nawítee liúcha liá'a néebidaauca. Jáiwa carrúni jináata naméda nacáwica nayá jájiu.

Liá'a sáicai tínuá yáaquerricoo linácu liá'a léebedauca

11 Ne jiyá, washiálicuerri Dios shínaa, jímáani liúcha liáni quinínama máashiica. Jítée cáwicau machácani, máaqueerri jíwówau Dios nácu, jíwáaliaca jéebidauyu, canínaaca jicábacaní, u'ínu jiyá nuchuáni nácu mamáarraca, jíau jíbéechalau, imíyaiyu jíwówa yáajchau.

12 Jínuá yáacoo linácu liá'a sáicaica jéebidau Dios nácu, ujínda liácoo jíúcha liá'a cáwicashi jócai amáarra, linácuejiwa Dios máida jiyá, tánda linácueji líiwa jírru quinínama nanáneewa ná'a chóniwenai.

13 Chócaja'a, Dios náneewa, yáairri nacáwica quinínama yáanai lirrúliáni éerrica, ya Jesucristo náneewa, cha léccchoo liméda áabai líiwa nalí sáicai, ya líiwa sáicai chuánshica lináneewa liá'a Poncio Pilatoca; nubánua jiyá,

14 jímédaque'e chaléjta nubánua, jócai jéewa jíwána nanáawidaca, jócubeecha arrúnaa nucáita jiyá. Jiméda cháni cáashia líinuctala liá'a Wawácali Jesucristoca.

15 Dios méda quinínama áabena licábacanaa chaléjta limáyu, liyáwa bácai Dios sáicai wérri yáairri quinínama íta'aa, náibicha ná'a reyebinica liyá mawí mánui náucha ya náibicha ná'a wánacaleenaica, liyá mawí mánui náucha.

¹⁶ Liyáwa bácai jócai máanali, yáairri áabai cámarrashiyu jinícta éenaa lirrúnicoo. Jiní báqueerri washiálicuerri éeneerritee licábacani, jócai'inaa léenaa licábacani. ¡Bácai Dios yáairri'inaa mamáarraca éerri! Cháwajani.

¹⁷ Náa'a wáalianai warrúwa líta'aa liáni cáinabica, jibánua nalí jócubeecha máanui nacábacoo, jócubeecha namáaca nawówau linácu liá'a nanéndani nayáca warrúwa nácu, níwata liá'a warrúwaca éewerri amáarraca, jiní wéni. Imáaca iwówau Dios nácu, liyáminaa yáa walí quinínama liá'a warrúnaani'inaa walíwoo, quéewique'e liméda walí sáicai.

¹⁸ Jiwána naméda liá'a sáicaica, quéewique'e namédacoo rícubiniyu naméda sáicaica. Jíwa nalí nanéndaque'e nayúdau'inaa náa'a carrúni jináatanica.

¹⁹ Cháwaminaa nawáalia rícubinique'e nayá, liáminaa nalí nadánani, yáairri'inaa nalí cabálíninaa nabéechalau, náiinuminaa liá'a nacáwica jócai amáarra.

Líiwa lirrú báitaa liá'a Timoteoca

²⁰ Timoteo, túya sáica liáni nuáni jírrú jicáaji rícu. Ujéemi chuánshi matuínaami éerri ricu sái mawéniica, jiní jiácala liwíbanaa nalí náa'a chóniwenai máinai náacala léenaa, ne jiníni yáani léenaa;

²¹ ne áabi náa'a nanáawida nawíteu, liúcha liáni nawítee jócai yáawaiyi, shírrreneu liúcha liáni léebedauca. Nusáta Dios yúcha irrú'inaa liáque'e irrú sáicabee inácu'inaa.

Segunda carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu, chaléjta Dios máyu'u liá'a cáwicashii Cristo Jesús nácu.

² Nutána jirrú liáni cáashtaca liá'a Timoteoca, caníinai nucábaca jicá'a nucúlee. Nuwówai Dios wasálíjinaa ya Wawácali Jesucristo liá jirrú jidánani ya carrúni jináatau ya sáicai wérri jinácu.

Wáiiwadedau Cristo nácu

³ Nuédacaniu'inaacu séewirrinaa jáicta nusáta nuyáwai Dios yúcha, ya nuá sáicai Diosru éerrinacu ya táayee, liá'a nushírruedanirru sáica nuwítee, léjta nashírruedaumi ná'a nuwérrinaibimi lécchoo.

⁴ Nuédacaniu séewirrinaa jitúi yáabi nácu, ya nuwówaiyu ta nucába jiyá, quéewíquinincta sáicta wérri nuwówa.

⁵ Níwata nuédacaniu jéebidau machácani, quéechanacumi ruéebida ruwáalia ruá'a jirruída Loidaca ya jitúwa Eunice, ya nuyá éebiderri lécchoo jiyácala chái wáaliacajani jéebidauca.

⁶ Tánda linácue nuárra jiyá, quéewíque'e ujínda liácoo jiúcha liá'a jiwítee sáicaica Dios yáani jirrú, quéecha'inaami nusáta jinácu nuchánaa nucáajiu jinácu.

⁷ Ne Dios jócai yáa liyá walí áabai wíteeshi cáarruica, yáairriu walí áabai wíteeshi cadánnani, caníinaa wacábaca ya wéewa watúyacoo wayá jájiu.

⁸ Ubái jiyá jíiwadedau sáicai wawácali nácu, ubái jiyá nunácueji lécchoo, nuyá naníquini cuítia manúmai rícula linácu liá'a Jesús bánuani wamédacai, báawachata, liá'a danáanshi Dios yáani jirrú, jiwánta liá'a carrúni jináatabee íñuerri'inaaca linácueji liá'a chuánshi sáicaica.

⁹ Dios wásedeerri wayái ya limáida wayá quéewíque'e wamáacaque'e licáaji rícu quinínama wacáwicau, jócaita linácu liá'a wanísani wamédacai, níwata léwa liwówau jáni ya caníinaca licába wayá Cristo Jesús náueji. Dios caníinaa licába wayá quéecha'inaa jiní éerri únjibii.

¹⁰ Dios iyaderri walí caníinaa licába wayá chóque'e, quéecha'inaa línu Jesucristo téerri'inaa wayá áacairra, liá'a márderri máanalicai dánani, ya lirrícueji liá'a Dios chuánica lijéda jucámarranaa liá'a cáwicaishica jócai amáarra.

¹¹ Dios máaquerri nuyá nuuíwaque'e liáni chuánshica, ya libánua nuyá léjta apóstolu ya qéewidacaica.

¹² Tánda linácueji liáni carrúni jináata nuyá quinínama. Ne jócu bái nuyá linácueji, níwata nuá léenaa tánashia nácu nuéebidai, ne nuyá yáairri léenaa liyá wáalerri léjitee dánaniu quéewíque'e nuíwa lichuáni mamáarraca, cáashia líñuctala'inaa liá'a amáarracta cainabi.

¹³ Jéewidau léjta jicábau nuéewida liá'a chuánshi yáawaiyiica, liá'a jinísani jéewidacoo nácu nuájcha, ya jéebidaque'e mamáarraca, ya liá'a níinaashi wawáalianica wayáyuca macábaita Cristo Jesús náueji.

¹⁴ Espíritu Santo dánaniyui yáairri wanácu, jitúya linácu liá'a chuánshi machácanica liá'a Dios máacani jirrú.

¹⁵ Léjta jiyá leenaa, quinínama cainabi Asia shínaa ítesana, namáaca nuyái bácai, náibicha ná'a Figelo ya Hermógenes.

¹⁶ Wawácali carrúni jináataque'e licába ná'a léenajinai liá'a Onesíforo, níwata liyá íchabachu línu liyúda nuyá, ne jócu bái línu licába nuyá yáairri cuítia manúmai rícula.

¹⁷ Báwachata, já'i'naami línu Romalai, lichánau limúrru nuyájocai wówa íyabau cáashia línu nunácu.

¹⁸ Wawácali carrúni jináataque'e licábacani, liyáali éerri jáicta amáarra cainabijoo. Jiyá jái yáa léenaa íchabachu liyúda wayá Éfeso rícu.

2

Báqueerri soldado sáicai Jesucristo shínaa

¹ Ya jiyá, Timoteo, nucábani jicába nucúlee, jéderri danáanshiyu liá'a Jesucristo yáani jirrú.

² Liá'a jéeminica numáca íchaba chóniwenai náneewa, jéewidani ná'a washílicuenica jíjsainica, ná'a éeneenai néewidaca áabi.

³ Jiyá sáicai wérri léjta soldado Jesucristo shínaa, éewerri jiyá sáicai áawita carrúni jináata naméda jiyá lináuceji.

⁴ Jini báqueerri soldado éewerri liwína áabai tráawaju, arrúnaa liyá linácuja éewaque'e sáicta liwácali cábacan.

⁵ Chacábacanaa, liá'a caséwicacaica, jócai éewa lirríshibia liá'a premioca, jóctacala liséwica lejta licábacanaa liséwicau'inaa.

⁶ Liá'a tráawajeerri bacháida lícu, quéechanacu arrúnaa litráawajaaca, quéewique'e liáwinaami léewa liáwaqueda líta liá'a liáabanana.

⁷ Jédacaniu linácu liáni numánica jírrú, liá'a wawácalica liwánaminaa jiá leéenaaca quinínama.

⁸ Jédacaniu Jesucristo nácu, cárerrimico máanalicai yúcha, David táqueerrimi; léwa chuánshi léewidani wayá nácu, wéewaunaa wáacoo áacairra ya nuíiwadedani.

⁹ Linácu liáni chuánshica nuwánta carrúnatabee, ya nabáji tuyá léjta báqueerri cáiinuacai; ne liá'a Dios chuánica jócai bájiu.

¹⁰ Tándawa nuwánta quinínama, quéewique'e numédaque'e sáicai nalí ná'a Dios wínanica, quéewique'e nayá néenaaque'e náacoo áacairra, liá'a sáictai wérrica, ya jócai amáarra Cristo Jesús nácu.

¹¹ Liáni yáawaiyii wérri:
Máanalicta wayá linácu, cárminaas wayá liájcha léccchoo;
¹² Carrúni jináacta wayá linácu, wawáaliaminu washínaa liájcha liwánacaalactalaca;
ya wabáyacta lináwa wáa léenaa linácu, chacábacanaa libáya wanáwa léccchoo;
¹³ jócta machácani wayá, liyá mamáarracai méda machácanii,
níwata jócai éewa limáaca licábacanau, le licábacanaja liérra.

Báqueerri catráawajaacai sáicai wérri

¹⁴ Jédacaniu séewirriniaa nalí linácu liáni: Limá nalí Dios náneewa u'icáita yáacau linácu jiliérra chuánshi. Ná'a cáitenai jócai sáicai, méderri máashii nalí ná'a éemenai nayácani.

¹⁵ Jiméda quinínama táchashia jéewani jimédaca, Dios náneewa jicá'a báqueerri washílicuerri catráawajaacai méderri sáicai, jócai éewa báica, éewiderri sáica léjta licábacanaa liá'a Dios chuánica yáawaiyiica.

¹⁶ Ujítaniaa chuánshi máashii cáinabe íta sái, jiní wéni, léca liá'a natáaniani nácu cha, yúquerri nayá mawí máashiiquictala,

¹⁷ ya liá'a néewidacalaca cárralerriu chaléjta liá'a bálinacaalashi cachánanina. Léwa libésunau liáni náajcha náani washílicuenai nají'inaa Himeneo ya Fileto,

¹⁸ náawa yáainiu náani báawachala liúcha liá'a yáawaiyiica; namá'ee linácuacha liá'a wacáwiactacoo jái bésunacuwai, ya jínaneneu nacáarraleda chacábacanaa ná'a áabi eebidenaica.

¹⁹ Ne Dios máaca áabai liárrubai cadánaniyaca, tánda litánaa nalí: "Liá'a wawácali yáirri léenaa ná'a lishínaaca", ya "Quinínama ná'a sátenaico Dios yúcha, arrúnaa nashírrique'iui liúcha liá'a jíconaashica".

²⁰ Waméda áabai cuíta máanui cábacanaa: Áabai cuíta máanui, jócai bábabujuta oro yáca ya warrúwa ái néeni já'a, léccchoo áicuba ya bádanicaishi, áabi namédaniyu sáicai, ya áabata mawí cuíta lícu sái.

²¹ Cháwa libésunacoo á'a cuíta wawácali shínaaca. Ne wayácta majíconaa quinínama máashii yúcha, cháminaa léjta liá'a cawéninamaica, yáairri sáica wawácali cájai rícu, méderri'inaa quinínama méénaami sáicaica.

²² Jidánu liúcha liá'a máashiica icúlinai wíteeca. Jimúrru jiyá machácaniyu ya jéebida mawí, caníinaa jicába, ya sáictaque'e jírowá, náajcha ná'a quinínama chóniwenai wáalianai nawówau masácula nasátacoo Wawácali yúcha.

²³ Ujíméda liwánacaala ná'a cáitenai matuínaami, jicá'a ná'a chóniwenai mawíteeen, jái jíá léenaa indeerri iínua yáacashi.

²⁴ Báqueerri washílicuerri tráawajeerri wawácalirru, jócai jínaniu lílinua yáacacoo, báawachata, arrúnaa sáica limédacoo quinínama yáajcha, arrúnaa éeneerri léewida sáica, ya arrúnaa líwántaa quinínama.

²⁵ Ya jiárra imiyayu jírowá yáajchau ná'a médenai lijúnta máashii, jínda Dios náawida nawíteejoo náaque'e léenaa liá'a yáawaiyiica.

²⁶ Nawítee cárviaque'iui, néewaque'e nájíacoo liúcha liá'a cachálujuedacaica Wawásimi wáaliertti nayá mawítee, limédaque'e náajcha léjta liwówainica.

3

Chítashia nacábacanaa ná'a chóniwenai urrúnictala amáarra cainabi

¹ Ya léccchoo arrúnaa jiá leénaa, liá'a éerdi éenamicojoo línuminaajoo éerri carrúnatai'inaa.

² Ná'a chóniwenaina cadéniminaa nayájoo, canínaaminaa wérri nacá'a nawárruanui, wachósuni ya cábadeeneacoo nayá jájiu. Natáaniaminaajoo máashii Dios nácu, jócuminaajoo néewidajoo nasáljináarru; nayámina quin'inaajoo máj nalí, quin' nabústanijoo, jóca'inaa ná'a licáarruninaa liá'a Dios máni nácula.

³ Jiní canínaí nacábacoo, jiní Carrúni jináataca nacába áabi, nayá catáaniacani, nanúma yúwicau, jócuminaa néenaa nawánacaalacojoo liúcha liá'a máashiica; nayá liyájurricani, najínai'inaa quinínama liá'a sáicaica.

⁴ Nayá cachálujuedacani, jócani cawáunta, nayámina cashiámuni wítee wachósuni, namúrruminaa léjta nawítee máashii wówau'u, méewanita mûrru Dios.

⁵ Namédaminaa újnii jicá'a ná'a éebidenaica ne újni namá nayáca, ne íyada nayá léja liá'a máashii namédanica. Níwata nayá jócai néebida Dios chuáni dánani. O'iwína yáacoo náajcha nárra chóniwenaina.

⁶ Níwata nayá néenaa ná'a wárruenai lirrúcula liá'a cuítaca nachálujueda ná'a májinani finaca, cashiámuni jíconaa, liárdanica quinínama wíteeshi máashiica,

⁷ nayá séewirrini éewidacoo, ne jócu néenaa ná'a leénaa linácu liá'a yáawaiyiica.

⁸ Chaléjta ná'a camálicai jí'ineenai Janes ya Jambres, jáiwa naméda máashii Moisés júntai, léquichoo ná'a chóniwenaina jócu néewida liá'a yáawaiyiica. Jiníwata washálicuenai nawítee máashii wérri najíconaiyu, máashiderriu, jócani éebida linácu.

⁹ Ne quin'inaa namédani bájialajoo, níwata ná'a quinínama ná'a leénaajoo chóniwenai mawiteeni, chaléjta nabésunaucoo ná'a chámataca Janes ya Jambres Moisés júnta.

Pablo tíwa Timoteorruri liá'a limédani'inaaca

¹⁰ Ne jiyá Timoteo, jái éewidacuwai linácu liáni nuéewidau chóniwenai, léjta nucábacanaa yáayu, nuwówaini numéda séewirrinala, nuéebidanica, nuyá jócai fiwirri wówa áawitate naméda nulí máashii, ne canínaa nucába chóniwenai, ya nudánani nuwántaque'e quinínama,

¹¹ léjta nacánaquedau nuyá ya Carrúni jináata numácoo. Jiá leénaa quinínama liá'a nubésunaucoo á'a Antioquia, ya Iconio, ya Lístra, nacánaquedau nuyá Carrúni jináata, ne nuyá liá'a wawácali túyerri nuyá quinínama yúcha.

¹² Yáawaiyií waliáni, quinínama ná'a wówenai nayáca sáicai wérri Cristo Jesús yáajcha, nabésunedaminaa Carrúni jináatabee.

¹³ Ne ná'a máashiinica, ya ná'a cachálujuedacanica mawímmina máashii náacojoo, nachálujuedaminaa ya áabi chálujueda nayá leéccchoo.

¹⁴ Jiyá yáairri cabálini quinínama linácu liá'a jéewidanico nácu, yá jéebidau'uni. Jiníwata jiyá ái yáa leénaa tánashia éewida jiyái.

¹⁵ Jéedacaníu samálita'inaami jiyá yáirri leénaa Dios chuáni, jái éewa leéewida jiyá ya litée jiyá áacairra, jéebidaucá Cristo Jesús nácu.

¹⁶ Quinínama liá'a Dios chuáni tánerrícoo sáicai wérra, ya Dios yáani wáli, sáicai leéwidaca ya liárra wayá, quéewique'e lichúni wayá, leéewidaque'e wayá, áabai wíteeshi macháconiyu,

¹⁷ quéewique'e liyá washálicuerri Dios shínaaca, éeneerri limédaca quinínama, wáaleerri quinínama liwíteu ne yáirri leénaa leéewaque'e liméda quinínama méenaami sáicai.

4

¹ Dios náneewa ya Cristo Jesús náneewa, línuminaa jicá'a reyjoo, líwa najíconajoo, ná'a cawínicá ya ná'a máanalínica ne numá jírru bájala,

² jírru Dios chuáni liá'a sáicaica, ya mamáarraca jiyáca jáicta léerdi ya jótca léerdi, jiwána leéwidaca, jíarrani, ya jíá jidánani, jéewidau cawáunia ya u'íiwrri jírwówa.

³ Línuminaa léjta liá'a léerdica, ná'a chóniwenaina jócu nawánta néewida sáicai chuánshicojoo, namédaminaa nawíteeyu liá'a nawówaini namédaca; namúrruminaa manuába qéewidacani néewidaminaa léjta nawówau néemicani.

⁴ Nanáawida nawójunaas lírru liá'a yáawaiyiica, namédaminaa quinínama liwánacaala liá'a chuánshica.

⁵ Ne jiyá wáaliерri séewirri liá'a sáicai wíteeshica, jiwántaque'e carrúni jináatabeeca, jiméda mamáarraca jíiwa Dios chuánica, jiméda machácani jishínaa tráawaju.

⁶ Jái urrúni náiinua nuyái, nucáwica nuáni Dios cáaji rícu.

⁷ Nuyá yáairri machácani nuéebidaca mamáarraca, áawita cacháninabee íinu nútala, léjta báqueerri washiálicuerri íinua yáauerriu jináwi rícu. Nunísia nuíinu chaléenii nuéewactala nuíinuca, nuyá jócai numáaca nuéebidaucua Dios chuáni nácu.

⁸ Chóque'e nushínaa premio nénda nuyá, nugáananica, ne liá'a nuwácali liá'a chóniwerri éewerri licábaca liá'a máashii o liá'a sáicaica, liyáali éerri liáminaa nulíjoni. Léeminaa liá'a nulí ya nalí ná'a quinínama ná'a caníinaani cába liyá, néndenai liyá cáashia líinuca.

Pablo éewidacala bácai Timoteo

⁹ Jiméda quinínama jíiunuque'e madéjcanaajoo jicába nuyá.

¹⁰ Ne liá'a Demas caníinai cába mawí liá'a éerri shínaaca, jáiwa limáaca bácali nuyái, jáiwa liáwai Tesalónica néerra, Crecente liáu déecuchala Galacia, ya Tito yáa Dalmacia néerra.

¹¹ Bácái Lucas yáa nuájcha, jímúrru nulí Marcos ya jíndani jiájchawoo, níwata yúderri'inaa nuyá tráawajorru.

¹² Liá'a Tíquico nubánuani Éfeso néerra.

¹³ Jáicta jíinujoo jínda nushínaa capa, numáacani Troas tána íibana néeni liá'a Carpo. Lécchoo jínda nushínaa cáshta, ya ná'a cáshta báinacu sánami, jí'ineenai pergamino.

¹⁴ Alejandro jiárru shínanaa, máashii wérri médacoo nuájcha. Liyá wawácali lipáida liyájoo, léjta linácu liá'a limédanica.

¹⁵ Jitúyau jiyá liúcha, níwata máashii médacoo wajúnta linácue liáni wéewidanico nácu.

¹⁶ Quéechanacu nutáania nubícaubaliu nanáneewa ná'a wánacaleenaica quiní yúda nuyá, quinínama namáaca bácali nuyá. Nunénda Dios jócubeecha licóbra liúcha liá'a máashii namédanica.

¹⁷ Ne liá'a nuwácalice liyúdawa nuyái, ne liá nudánani quinínama nutéequ'e liéni nuíiwa Dios chuáni, liá'a chuánshi sáicaica wásedeerrica, quéewique'e néemicani quinínama ná'a jócani judíobini. Cháwa wawácali túyerri nuyá liúcha liá'a cerrúnatai újní cháawi quiírrai númera rícuha.

¹⁸ Liá'a nuwácali litúyaminaa nuyá quinínama liúcha liá'a máashiica, liwáaliaminaa nuyá lishínaa liwánacaalactaca éerri ítala. Wacábactala balíbalibee ne liyá yáawaiyii, chái'inaa.

Nutáa jírrú ya nuá jírrú sáicai nuájumirrau

¹⁹ Nuédacanui Prisca nácu ya Aquila nácu, ya ná'a tána éenajinaica Onesíforo.

²⁰ Erasto liá'a máacau Corinto néeni ya Trófimo numáaca bálinerriu á'a Mileto néeni.

²¹ Jimédawa jidáníjoo jíinu uniábi béechajoo. Nabánua jírrú nedacani'eeewoo jinácu Éubulo, Pudente, Lino, Claudia ya quinínama éenajinai éebidenica Cristo nácu.

²² Liá'a Wawácali Jesucristoca liyá jiájcha. Dios cámusheda iyá liwíteeyu quinínama irrú.

Carta de SAN JUDAS

Nuédacaniu Inácu

¹ Nuyá, Judas, cashírruedacai Jesucristo shínaa ya Santiago éenajirri, nutána liáni caáshtaca nalí ná'a chóniwenai canínaani Dios wasálíjinaa cábaca ya limáida nayá, ná'a Jesucristo túyanica.

² Irríshibia iyá máanui bájiala carrúni jináata, sáictacta iwówa ya canínaabee.

Ná'a éewidenai númashi yúwica

³ Nuéenajinai canínaani nucábaca, nuwówai nutána máanui wérri linácu liá'a wásedeerri iyá ya chacábacanaa nuyá lécchoo, ne chóque'e nucába rúnaacala irrú, quéewique'e finua yáacacoo linácu liá'a éebidaucu quéechamite léejueda nalí ná'a Dios shínaaca.

⁴ Níwata linácu nachálujueda nawárruacoo iibirra áabi chóniwenai, nalí liá'a chuánshi Dios shínaa líyadanica quéechamite linácula liá'a náucaquictalacoo. Ná'a washílicuenai máashiicanica, ná'a pénsenaica canínaaca Dios cába wayá bájiala, jócuminaa carrúni jináata licába wayájoo quinínama liá'a máashii wamédanica, ya namá Jesucristocala jócai wánacaala wayá jiní wawácalicalan.

⁵ Báawita iyá ái yáa léenaa, nuwówai édacanico liá'a Wawácalica, liáwinaami lijéda ná'a chóniwenai Israel shínaaca Egipto lícucha, limárda nayái ná'a jócanimi éebida.

⁶ Ya nalí ná'a ángelbini jócani máacau sáica, jiníwata néechate chúnsei náarru, Dios wáaliani cuíta manúmai catáwacai ya jócani amáarra, liyáali éerri máanui Dios mácta'inaa tánashia yáau ácacirrai ya tánashia yáau infierno rículai.

⁷ Chacábacanaa léjta ná'a ángelbinica, lécchoo ná'a chacáalee jí'ineenai Sodoma ya Gomorra ya ná'a chacáalee léema nácu sánaca, naméda'inaa ná'a rúmbabini médanica, ya naínda natéee nayá máashiiquictala lijúnta liá'a licábacanaa. Tánda nasúfría carrúni jináatami liá'a chichái jócai amáarra ya namáaca náiiwanau chacábacanaa quinínamarru.

⁸ Báawitate náa léenaa liérra, náarra washílicuenai lécchoo, nayá léjta dajuishi rícula, nasáculeda nanáanaui, nacháani liá'a wánacaleerri wawácali chuánica ya nacáitadeda nanáawa ná'a wánacaleenai mawí.

⁹ Liyája liá'a ángel Miguel, liá'a wánacaleerri máanui mawí náucha ná'a áabi ángelbinica, quéecho'inaami lífinua yáacacoo lijúnta liá'a Wawásimica quéewique'e léda liúchá Moisés máashiicaimi, jócu léenaa liúca chuánshi máashiyyu, léerrimi'e limáni lirrú: "¡Liá'a Wawácali liárra jiyájoo!"

¹⁰ Ne nárra washílicuenai natáania máashii linácu liá'a jócai náa léenaa; ya liá'a náani léenaa cábacanaa, léjta náa léenau'u cuéshinaica jiníni wítee, namédani chúnsei'inaa náucacooyu.

¹¹ ¡Áchunu carrúni jináata nayá! Quéewique'e wínenai léjta chacábacanaa liá'a Caínca. Linácu nagáana warrúwa nanáawawai, léjta liá'a washílicuerri jí'ineerri Balaam, ya léjta liá'a jí'ineerri Coré, máanalini jócalá léemi nalí namáni náucha.

¹² Ná'a báinatanica shímashi canínaacta nacábacoo náiibi éenajinai ya ijúnicaí sáictacta naméda nawówau. Liyáali éerri náayactaca ya náirra sáictai wérri nawówá, jócu náyada nayáu cawáunta. Cháni léjta pastorbini natúyenaicoo nayá jájiu. Cháni léjta liá'a sáanai jinírru shiáttai, litéeni liá'a cáulica. Cháni léjta banácali jócai yáa lítau leerdi rícuu, máanali chámaitchu ya lijúchá erruua.

¹³ Cháni léjta marrádaca carrúnata wérri manuá shínaaca, náucani léjta licáli ná'a máashii namédanica, wáneerri báinata nayá. Cháni léjta sáalii yúquenai nájabaayúchau, yéenai yúquenai'inau lirrícula liá'a mawí catáawacabee jócai amáarra.

¹⁴ Lécchoo liá'a washílicuerri jí'ineerri Enoc, liyá sietechu, Adán yáawinaami, litáania Dios lijí'inaa nácu, limá'ee nanácucha ná'a chóniwenaina: "Nucába wawácali, iinuca ichaba wérri ya ichaba wérri lishináa ángelbini yáajchau,

¹⁵ licábaque'e cajíconaani ya jiní jíconaa quinínama washílicuenai, ya liúcaque'e quinínama ná'a máashiicanica, quinínama máashii namédanica nalíwoo, ya liá'a quinínama chuanáshica jócai sáicanata namáca, léjta máashiicani cajíconaani namánimi linácula."

¹⁶ Quinínama najútau, quinínama náasacala, bácai namúrru nalíwoo sáicaque'e nayá. Natáania wachósuniyu, ya natáania áabi nácu újni sáica néedaque'e náucha sáicabee nalíwoo.

Liárrani ná'a éebidenaica

¹⁷ Ne iyá, caníinaani nucábá nuéenajinai, édacaniu linácu ná'a apóstolubini wawácali Jesucristo shínaa

¹⁸ mánimi nácucha: "Liá'a éerri éenamictala'inaa nayáminaajoo ná'a chóniwenai cásacalacaní, nayáminaá áabenaa náajcha ná'a wówenai naméda liá'a máashiica."

¹⁹ Nayáwa náarra wówenai nashíredacoo; naméda nawíteu léjta nawówau ya jinínirru Espíritu Dios shínaa.

²⁰ Ne iyá, caníinaani nucábaca nuéenajinai, iyá sáica cabálininaa majíconaa linácu liáni éebidani nácu. Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espíritu Santo.

Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espíritu Santo.

²¹ Iyá caníinaani icába Dios mamáarraca ya inénda liá'a éerrica linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, carrúni jináata wayá linácueji, liá walí licáwica jócai amáarra.

²² Carrúni jináata icába ná'a jócani éenajta éebidaca.

²³ Áabibi iwáseda ijéda nayá néenee chichái yúcha, ya carrúni jináata icába ná'a áabica, áawita itúyacoo náucha ya máashií icába léccchu liá'a náabala natéenica casáculaica máashiica nayá.

Liá sáicai Diosru liájumirrau

²⁴⁻²⁵ Liyá Dios bácai rími, liá'a wásedeerri wayá, wáaleerri danáanshi litúyaque'e iyá jócubeecha iméda ijíconau, ya quéewique'e líyada iyá jiní wérri jíconaa ya sáicta wérri iwówa lináneewa balíbalibeeeca. Liyája liá'a balíbalibeeeca, mánui wérrica, liá'a cadánanica ya liwánacaalauca, linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéecha'inami, chóque'e ya mamáarraca. Chácjani.